

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Defensio Locorum S.
Scripturae. De Ecclesia Catholica, Et Eius Pastore
Episcopo Romano, B. Petri, principis Apostolorum
successore, libri duo. Aduersus nugatorias ...**

**Torres, Francisco de
Coloniae Agrippinae, 1580**

VD16 ZV 18729

Francisci Tvrriani, Societatis Iesv, Defensio Locorum S. Scripturae De
Ecclesia Catholica, et eius ... . Liber Secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33634

FRANCISCI
TVRRIANI
SOCIETATIS IESV,
DEFENSIO LOCORVM
S. SCRIPTVRAE.

DE

ECCLESIA CATHOLICA,
ET EIVS PASTORE EPISCOPO
Romano, B. Petri, principis Apostolorum
successore,

LIBER SECVNDVS.

*Aduersus nugatorias cauillationes Anto-
nij Sadeelis Lutherani.*

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud heredes Arnoldi Birckmanni.

Anno clb. Is. LXXX.

Cum privilegio sacrae Caesaræ Maiestatis.

TRAIANUS

SOCIETATIS

DEFENSIO

SCRIPTURAE

DE

ECCLIA CATHOLICA

ET GIVS PASTORE EPISCOPIS

Romano, R. Principis Apostolorum

Inceptor

LIBER SECVNDVS

Adversus Inimicos Ecclesiae Catholicae

et Inimicos Imperii

COLONIAE AGGIPINAE

Apud Libros Arnoldi Buchmanni

Anno d. b. 1777

Confratres in Christo

1777

FRANCISCI TUR-
RIANI SOCIETATIS IESV.
ADVERSVS NVGATORIAS CAVILLA-
TIONES ANTONII SADEELIS LVTHERANI,
defensio locorum Scripturæ, S. de Ecclesia Catho-
lica visibili, & eius Pastore Episcopo Ro-
mano, B. Petri principis Apostolo-
rum successore.

LIBER SECVNDVS.

Constitutam duobus libris capita Typica disputatio-
nis, Andrea Freyhuby, aduersus profanas ordinatio-
nes ministrorum, quæ in Ecclesiis Protestantium sunt,
ad quos libros, quia videbatur Protestantibus infirmè,
immo nugatoriè ab Andrea Freyhuby responsum esse,
ne ordinatio ministrorum quasi diuina & celestis, à
Martino Luthero fabricata rueret, supposuit hume-
ros Antonius Sadeel tanquam alter Athlas, vt est in
fabulis. Hanc autem operam suam, vt illustriorem apud suos faceret, ex totis
duobus libris meis, cum cetera disimulasset & pratermisisset, Locos xij. scriptu-
re sanctæ delegit, ex quibus ait argumentari me aduersus ordinationes, quæ in
Ecclesiis Protestantium sunt. Hac argumenta vocauit Sophismata Turriani, sic
enim libellum suum inscripsit, quorū solutionem, vt verbis eius utar, perspicuam
& verā ex præceptis rectè & theologicè disputandi petitam pollicetur. Deinde
in vestibulo ipso, locos scripturæ numerauit, quod cuperet præferre, & si falsa
specie, studium et scientiā scripturarum, quas, sicut à magistro suo Luthero di-
dicit, proprio spiritu interpretandas esse putat. Lutheri enim verba sunt in pro-
emio Assertionis articulorum, error manifestus est, non licere scripturas proprio
spiritu intelligere, cum tamen beatus Petrus dicat, omnis prophetia propria in-
terpretatione non fit. non enim voluntate humana allata est aliquando prophe-
tia, sed spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines. Et in epistola ad
Rom. habentes, inquit, donationes secundū gratiam differentes, siue prophetiam
secundum rationem fidei: prophetiā vocat interpretationem scripturæ, qua fieri
debet secundum rationem & normam fidei verbi Christi, sicut ait idem Aposto-
lus in eadem epistola ad Rom. fides ex auditu est, auditus autem per verbum
Christi,

Christi, & in epist. ad Cor. 2. habentes, inquit, eundem spiritum fidei, sicut scriptum est, Credidi propter quod locutus sum, & nos credimus, propter quod & loquimur. Per spiritum igitur fidei, verbi Christi, per quē sancta scriptura edita est, interpretationem item accipit; & non per spiritum proprium. Quia vero beatus Ioannes nos monēs ait, charissimi nolite omni spiritui credere, id est, omni scriptura & predicationi & interpretationi, hac enim vocauit spiritus hoc loco Ioannes, ut beatus Cyrillus in com. Esaia c. 26. notauit; sed probate, inquit, spiritus, si ex Deo sint, quoniam multi pseudopropheta exierunt in mundum, predicationem pseudoprophetarum & interpretationes scripturarū, quas proferant, ex spiritu Ecclesiastica traditionis, qui omnibus patet, & expositus est, oportet diiudicare, & discernere, ne nos fallant. per traditionem enim Ecclesia, quā a S. Apostolis in ea predicata & relicta est, sine scripturis probamus, inquit Tertull. in praescriptionibus hereticorum, non pertinere hereticos ad scripturas. De hac ante Tertullianum scripsit Irenaeus Martyr libro 3. contra haereses, traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatā, in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire, & paulo post, per hanc, inquit, traditionem, quam habet Ecclesia ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, confundimus omnes eos, qui quoquomodo, praeterquam oportet, colligunt. Hanc Ecclesia traditionem scripsit B. Cyrillus in Homilia 8. ex ijs, quas εὐταξίας appellauit, oportere κατὰ τὴν πνευματικὴν τῆς χάριτος ταμεῖον ἐν τῇ δυνάμει, id est, tantquam rem quandam magni pretij & asimationis in corde reponendam & collocandam esse, ut iam cor non habere existimandus sit, qui Ecclesia traditionem ab Apostolis sanctis ei commissam nō seruat, cuiusmodi est Antonius Sadeel, qui locos scripturae S. in libris meis aduersus ordinationes, quae in ecclesijs Protestantium sunt, obseruatos, & secundum Apostolicam traditionem in Ecclesia Catholica ubiq. conseruatam expositos, maluit nugatorijs, & iocularibus cauitatiunculis eludere & deprauare, quā ad normam traditionis ecclesia per omnes mundi regiones diffusa intelligere. Docuimus hoc in tribus locis libro superiore: Pergam nunc idem in hoc secundo libro docere, ut argumenta mea ex locis scripturae ducta, quae Antonius vocat Sophismata, a calumnijs eius & insulsis caulationibus defendā, & sicut Salomon in prouerbijs praecipit, sapientiam vallo sepiam. vallum interpretatus est Clemens Alexand. Philosophiam libro primo Stro. nam cum tu, inquit, illam Philosophiā munieris, a Sophistis defendes. Recitemus igitur locum quartum qui sequitur, ut eum Antonius noua sua interpretatione recitauit, sic enim ait: Locus quartus Act. 10. & 11. exorsus Petrus omnia exposuit eis ordine, dicens, ego eram in ciuitate Ioppe precans, & visum in mentis excessu vidi, nempe descendens vas quoddam ceu linteam magnum, quatuor extremis demissum ē calo, & ad me vsque venit, & c.

Sophis.

Sophisma Turriani.

Lintum illud significabat in enigmate Ecclesiam Catholicam, quæ præceptis & doctrina quatuor Euangelistarum ligatur, quæ quidem quatuor Evangelia ab initijs suis legi consueuerunt, cum dicitur initium sancti Evangelij secundum Mattheum, Marcum, Lucam, & Ioannem, quod igitur tunc in enigmate illius lintei, beato Petro præcepit Dominus, postea sine vlllo enigmate sanctis Apostolis præcepit, cum dixit, euntes docete omnes gentes. Lintum autem venit vsque ad Petrum, vt dicitur expresse in contextu, vnde efficitur, eam Ecclesiam, quæ non venit per obedientiam vsque ad Petrum, in successoribus eius, nõ esse partem Ecclesiæ, sic recitauit Antonius multis prætermis, quæ ita sunt connexa, vt necessariò inducant, quod concluditur.

Solutio superioris sophismatis.

CAPVT PRIMVM.

HOC argumentum est Allegoricum. itaque videndū est, quatenus eiusmodi argumenta valere debeant. Libenter audio Hieronymum docentem allegorias esse, non ex legentis voluntate, sed ex scribētis auctoritate, intelligendas in 4. cap. ad Gal. Duo sunt igitur in Allegorijs spectanda, vnum, vt in scriptura fundamentum expressum habeāt, alterum, vt simus contenti ea applicatione, quam nobis scriptura ipsa suppeditat, neque per remotas & alienas interpretationes vagemur. Cum autem Turrianus ea non obseruauerit, ideo nihil potest concludere, quamuis clamet, sua hæc argumenta esse ἀποδεικτικά & veritatem asserere, quod vt planum fiat, iam nobis de hoc Petri viso disserendum erit. Videamus deinceps, quomodo probet, vt pollicetur, hoc meum argumentum allegoricum esse, & non habere fundamentum expressum in scriptura, neque me contentum fuisse ea explicatione, quam scriptura ipsa suppeditat; vt hoc, quod promittit, nõ præstet, sed potius contrarium, ipse potius verbis suis argumentum meum confirmet, & se verbis oris sui captum cōuincat. Sic enim subiungit: Primum omnium, cum Petrus ipse verbis quam apertissimis illud visum exposuerit, quænam est hæc vel inscitia, vel impudētia, Petro repudiato, nouam prorsus & alienam expositionem comminisci? Nam visum illud Petro cælitus oblatum, significauit gentes esse capaces Euangelicæ prædicationis, nec iam earum commercium esse fugiendum; sic enim ipse Dei spiritus exposuit, quemadmodum narrat Lucas. Hæc tu Antoni: recitemus nunc, quæ ego

Antonij
mēdaciū
conuictum.

Quid Anto-
nius dissi-
mulauit, q̃a
refellere nō
potuit.

scripsi pagina à te notata, vt si hoc, quod tu dicis, & verum est, significatum fuisse illo viso lintei pleni quadrupedibus & serpentibus, gentes scilicet esse capaces Euangelicae praedicationis, in eo, quod ego dixi significatum esse, necessario contineatur, tu planè cecus sis, cui visus sum Petro repudiato, vt tu ais, nouam prorsus & alienam expositionem comminisci. Sic igitur scripsi: Quod ergo vidit Princeps Apostolorum linteam magnum submissum de calo in terram quatuor initijs, & in eo omnia quadrupedia & serpentina, & volatilia cali. significabat esse in Ecclesia Catholica, quae vna est & ingens homines ex omnibus gentibus, ex omni superstitione falsi cultus, & ex multiplici varietate ingeniorum & consuetudinū ad fidem Christi, qui de calo descendit, vt hanc Ecclesiā edificaret, conuersos, & superadificatos super fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Qui dixit linteam illud magnum, in quo erant quadrupedia & serpentina terra, significasse esse in Ecclesia Catholica homines ex omnibus gentibus conuersos ad fidem, quod iam factū esse cernimus, an non simul dixit gentes esse Euangelicae praedicationis capaces, quod tu dicis significatum fuisse? alioqui quomodo ad fidem Christi conuerti poterāt, nisi euangelica praedicationis capaces, vt more tuo loquamur, facta essent? immò vide quid paulo post pagina 35. scripserim. quod tu crassus tenebris inuolutus non vidisti: postquam enim, aiebam, vidit Petrus linteam illud magnum, & in eo omnia quadrupedia & serpentina terra, & volatilia cali, ingressus ad Cornelium gentilem, vos inquit scitis, quomodo abominatum sit viro Iudaeo, cōiungi aut accedere ad alienigenam, sed mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem; propter quod sine dubitatione veni accersitus; an non audis hic, quod tu ais, significasse illud linteam, gentes esse capaces Euangelicae praedicationis? immò vide adhuc quae statim adiunxi, ergo illa omnia quadrupedia & reptilia, & volatilia, quae spiritus Dei mactare iubebat, homines esse intellexit Petrus exuendos per Euangelium moribus ferinis, & cultu gentili, quod est genus quoddam mactandi, quod ipse Petrus in Cornelio & familia eius fecit. Potuine dicere apertius, significatum esse illo viso, gentes esse capaces Euangelicae praedicationis? Quid igitur est quod ais, Petro repudiato me nouam prorsus & alienam expositionem comminisci? nam visum illud, inquis, Petro calitus oblatum, significauit gentes esse capaces Euangelicae praedicationis, at cur non addebas, nihil aliud praeterea illo viso significatum esse? aut si additum esse voluisti, cur non probasti? Quis non intelligat, nisi stipes, aut truncus sit, dissimulare te, & tergiversari, ne confitearis, quod statim subiunxi in eadem pagina 35. quod à te erat refellendum, si poteras; sic enim aiebam: Quod si beatus Petrus in illis omnibus animalibus, varij generis, quae in linteo erant, homines diuersarum gentium sibi ostensos per spiritum Dei teste scriptura intellexit, consequens necessarium est, vt cum dicit, illud plenum linteam illis omnibus quadrupedibus & bestiis vsque ad se venisse, cur-

has gentes, quæ gladio verbi Dei mactanda erant, & Domino tanquam victima viuentes offerenda, vsque ad se in visione spiritali venire dixerit, ita ut quæ non venirent ad se in illo linteo, typo Ecclesiæ Catholicæ, non pertinerent mysticè ad linteum magnum, id est, ad Ecclesiam Catholicam, hoc erat à te refellendum, quod necessariò consequi dicebam; præsertim cum vrgerem subiungens, iam ne vides Andrea & Lyssica Academia vim connexi? & quemadmodum, si antecedentia concedas, quæ nullo modo negare potes, nisi vocem S. spiritus neges, consequentia concedere cogaris? adieci deinde, iam verò, quid sit, gentes omnes, quæ ad linteum illud magnum mysticè pertineant, vsque ad Petrum venire oportere, nemo est qui non intelligat. Nihil enim aliud accipi potest, quàm debere esse omnes subditos Petro, scilicet in successorib. Petri, qui sunt Pontifices Romani, quibus qui obediunt, etsi corpore absentes sint, per spiritum obedientiam vsque ad Petrum veniunt. Sed audiamus quàm fortiter & firmè hoc Antonius refellat. Sic enim ait irridens, audiamus enim mirificam interpretationem, linteum venit vsque ad Petrum, id est, ex Commentario Turriano, omnes debent esse subditi Petro, & Pontificibus Romanis eius successoribus, quod certè est merè ἀδολεσχῆν, aut eo etiam aliquid peius. Sic confutauit Antonius interpretationem meam, affirmans sic me interpretari, nugari esse, quod Græcè dixit, ne intelligeretur nisi ab ijs qui Græcè sciunt, & ijs quidem non omnibus, quia non omnes sciunt, hoc verbum plura significare, significat enim τὸ φλοαρεῖν ὡς τὸ εὐπρόσθω ἐν τῷ ἀδολεσχῆν: τὸ φιλοσοφῆν, ὡς ὁ δούλος τοῦ ἡδολέσχει ἐν τοῖς δικαίωμασι σου: τὸ πείρω, ὡς ὁ ἰσχυρὸς ἀδολέσχει ἐν τῷ πείρῳ: τὸ ὀλιγοψυχῶ, ὡς τὸ ἡδολέσχει τὸ πτωχὸς. Notauit huius verbi significationes Photius Constantinopolitanus in lexico suo, ut studij & diligentia laudem auctori suo reddamus; probemus nos nunc sic interpretari, non esse ἀδολεσχῆν, id est, nugari, sed esse ἀδολεσχῆν, id est, philosophari. Si te Antoni interrogem, utrū putes significatum esse illo viso, id quod illis duntaxat temporibus Apostolorum fieri debebat, an etiam quod in futuro, post eorum ab hac vita recessum? quis dubitat, quin responsurus sis, nisi excors es, significatum esse, quod etiam in futuro fieri oportebat; igitur sicut illa varia animalia & bestias & volucres, quæ in linteo illo erant, vsque ad se Petrus venire vidit, sic etiam in futuro vsque ad se venire vidit. Ecquid aliud sunt Giapponenses & Peruani & alia similes Indorum gentes, quæ ad fidem Ecclesiæ Romanæ, quæ per vniuersas mundi regiones pradicatur, & tenetur, hac nostra tempestate veniunt, quam quadrupedia illa & serpentina terra: quæ Lucas scripsit in illo linteo visa esse vsque ad Petrum venire? Veniunt enim per obedientiam Petri, super quem secundum Euangelium, ut libro superiore demonstratum est, edificata est Ecclesiæ, per obedientiam dico Petri in

successore

Quomodo testimonio scripturæ S. B. Petrus omnes, qui in Ecclesiæ esse vellent, ad se per obedientiam venire oportere declarauit.

Multiplex significatio verbi ἀδολεσχῆν in scripturis, à Photio obseruata.

Quomodo hodie vsque ad Petrum veniunt illa varia animalia, quæ in illo linteo, quod Petrus vidit, continebantur.

successore eius Episcopo Romano. Petrus enim & successores eius, vt libro superiore docui, vnū sunt quacungq; enim, vt Princeps Philosophorū in 5. prima Philosophia tradit, non differunt inter se, quatenus non differunt, vnū sunt, Pontifices autem, nec vt Pontifices à Petro, nec inter se differunt: vna enim & eadem ratio est charismatis Pontificalis, aut si non est hoc, venire etiā hoc tempore vsq; ad Petrum linteum illud, & illa in eo varij generis animalia, interpretare tu, si potes, quid erit, quomodo vsq; ad Petrū veniunt hodie, si nullus locus eius est in terris? Sed videamus quam ridiculè & futiliter hanc interpretationem refellat

„ Antonius, cūm enim, inquit, illa animalia inclusa linteo significarint,
 „ non iam collectam Christianorum ecclesiam, sed eos solos, quibus
 „ nondum Euangelij veritas illuxerat, &, vt inquit Basilus cap. 14.
 „ in Esa. qui variegatis peccatorum maculis aspersi, conciliandi erāt
 „ fidei nostræ, consequetur, (siquidem vis hanc visionem Romano
 „ Pontifici accommodare) non esse eius munus imperium exercere
 „ in Christianos, sed potius Euangelium prædicare Turcis, & id ge-
 „ nus infidelibus, eosque cum assiduis concionibus, tūm vitæ sancti-
 „ monia ad Christianam religionem adducere, idq; non per aliquos
 „ emissarios, ne tu mihi Iesuitas forte commemoras, sed per seipsum
 „ præstare debere, quia linteum venit vsque ad Petrum. Hac Antonius,
 quæ falsa, absurda et repugnantiss sunt plena, ac primū quidē, quod ais animalia
 illa in linteo inclusa, eos solos significasse, quibus nondum Euangelij veritas illu-
 xerat, si ita est, igitur qui iam à vita ferina & venenata ad vitam euangelicam
 traducti sunt, & in Ecclesia Catholica habitant, nō pertinent ad Petri visionem,
 nec ad illud linteum. Quod si non pertinent ad illam Petri visionem, id est, ad il-
 lud linteum, illa animalia, nec ad Petri clauēs pertinent. Augustinus tuus &
 idem noster dicit hoc; ne mihi fidem deroges. sic enim ait de eo, qui ad heresim
 declinat, in libro serm. hom. 45. Tomo 10. Si autem ad visionem non pertinet, nec
 ad clauēs, quæ sibi data sunt, pertinebit. Disce igitur Antoni, linteum illud, & il-
 la animalia Ecclesiam ex illis congregandam, & ex eisdem postea mutata vita
 congregatam, vt consentaneum erat, significasse. Quæram enim ex te Antoni,
 quomodo illud apud Esaiam cap. 11. interpretaris, habitabit lupus cum agno, &
 pardus cum bēdo accubabit, vitulus & leo & ouis simul morabuntur, vitulus &
 vrsus pascentur simul; & leo quasi bos comedet paleas; quomodo inquam inter-
 pretaris, si illa animalia non iam collectam, vt tu ais, Christianorum Ecclesiam,
 sed eos solos, quibus nondum Euangelij veritas illuxerat, significarint? an di-
 cturus es, nō pertinere hac animalia in Prophetia Esaiæ ad illam Petri visionem?
 aut dices non pertinere hanc prophetiam ad Ecclesiam iam ex huiusmodi ani-
 malibus congregatam? immo cum tu confitearis, idq; mihi obijcias, dicere Augu-
 stinum

Quomodo
 sibi Anto-
 nius repu-
 gnet.

finum hanc visionem ad vniuersam ecclesiam pertinere, ipse enim ait in homi-
lia quam paulo antea dixi, vas illud, linteum dicit, Ecclesiam significare, quo-
modo ais nunc tecum pugnans, animalia illa in linteo inclusa, solos eos signifi-
casse, quibus nondum Euangelij veritas illuxerat? aut quomodo in Ecclesia esse
possunt, qui nondum lucem veritatis aspexerunt? restat igitur vt animalia illa,
non solum Ecclesiam ex eis congregandam, sed ex eisdem iam congregatam se-
cundum scripturas significarint. Illud prater ea falsum est & absonum, quod ais,
si hanc visionem Pontifici Romano accommodare velim, & ex ea argumentari,
sequi, vt munus Pontificis sit, non praesse Ecclesiae, quod tu inuidiose & falso in-
terpretaris, exercere imperium in Christianos; sed predicare Euangelium Tur-
cis & id genus infidelibus, idq; non per aliquos emissarios, sed per seipsum, quia
lin-teum venit vsq; ad Petrum. Ego sic visionem illam Romano Pontifici accom-
modauit, vt quia linteum Ecclesiam, vt testis tuus & noster Augustinus ait, signi-
ficat, venire linteum vsque ad Petrum, sit venire omnes, qui ad Ecclesiam per-
tinent, vsq; ad Petrum, ita vt qui non veniant vsq; ad Petrum, per connexionem
vnius spiritus fidei & obedientiae vnius capitis, non pertineant ad Ecclesiam, nec
ad clauas Petro datas. Vt iam venire Ecclesiam vsque ad Petrum, quod in illo
lin-teo varijs animantibus referto, tanquam in typo ostensum Petro est, nihil
aliud sit, quam Ecclesiam Catholicam, cum singulis partibus suis, edificatam esse
super Petrum secundum Euangelium, quod libro superiore satis, vt opinor, ex-
plicatum & probatum est. Quare cum edificatio Ecclesiae, quae de calo descen-
dit, iuxta Apocalypsim beati Ioannis, ad instar illius linteae de calo demissi, vsque
ad fundamentum, quod est Petrus, veniat, Ecclesiae edificatio, quae vsq; ad hoc
fundamentum, qd Christus posuit, non venit, non est edificatio ecclesiae, sed adifica-
tio synagoga satanae, neq; edificatio Ecclesiae niti potest in fundamento virtutis
propriae, quod est Christus, si non nititur in fundamento, cum quo Christus vir-
tutem suam communicauit, quod est Petrus. videamus iam quale sit, quod consequi
ais ex hac mea accommodatione visionis ad Pontificem, scilicet vt sit munus Pon-
tificis, non praesse ecclesiae vniuersae, sed predicare Turcis & id genus infidelibus,
idq; non per alios, quos tu vocas emissarios, verbo te digno, sed per seipsum; ita
vero hoc consequi dicis, quasi prius probaueris Petrum non praefuisse Ecclesiae,
non predicasse Euangelium, nisi infidelibus, non predicasse vnquam per alios a se
missos, sed semper & vbiq; per seipsum. Viderint qui te audiendum putant, an
haec probare possis, an non predicabat absens per literas, cum ad fideles Ponti, Ga-
latiae, Asiae, & Bithyniae & eorum Episcopos scribebat? an non pertinebant illorum
Ecclesia ad linteum illud plenum varijs animantibus quod vsq; ad Petrum ve-
nit? aut nondum illis Euangelij veritas illuxerat, cum beatus Petrus S. Sixtum
discipulum, primum Episcopum Rhemensis ad illos populos & gentem illam

Quo teste
Augustino,
quem Anro-
niscirauit,
venire lin-
teum vsque
ad Petrum, sit
venire om-
nes, qui ad
Ecclesiam
pertinent,
vsque ad
Petrum.

Quo adifi-
catio Eccle-
siae, quae vsq;
ad funda-
mentum vir-
tutis à Chri-
sto comuni-
cata, quod
est Petrus,
non venit, non
est adifica-
tio Ecclesiae,
sed synago-
ga satanae.

Quo Petrus
etiam per a-
lios pdica-
uerit, quos
putido ver-
bo vocat
Antonius
emissarios.

misit? & S. Eustachium item discipulum suum primū Episcopum Treuerensem et successorem eius, S. Maternum & S. Dionysiu Parisios ad predicandū & alios ad alias prouincias & gentes destinauit? predicauit ne per se, an per emissarios? libenter enim utor verbo, quo delectaris. Vide etiam quid Clemens in epistola ad Iacobum fratrem Domini scribat de predicatione Euangelij, quam per emissarios facere cogitabat. Vos autem inquit per vestras dioceses Episcopos sacrate & mittite, quia nos ad alias partes, quod idem Petrus iussit, agere curabimus, aliquos verò ad Gallias Hispaniasq; mittemus, & quosdam ad Germaniam & Italiam atq; ad reliquas gentes dirigere cupimus. Haecenus de emissarijs, per quos Romani Pontifices exemplo beati Petri, & Pontificum Apostolicorū Euangelium gentibus predicare consueuerunt. Habetis vos S. Bonifacium apostolum Germaniae, quem quatuor Pontifices Romani ordine succedentes, duo Gregorij secundus & tertius, Zacharias & Stephanus ad predicandū Euangelium Germanis miserunt, & 36. annis, ut idem in epistola ad Stephanum testatur, in Germania detinuerunt. Nisi Romani Pontifices per hunc emissarium fidem vobis tradidissent & predicassent, hodie Christiani saltem nō essetis. An peccauerūt Pontifices, aut à ratione muneris sui recte fungendi & administrandi deslexerunt, quia non sunt ipsi ad gentes Germanorum profecti, relicta ecclesia Romana imperij Romani & totius Christianitatis principe; hanc enim beatus Petrus suo & beati coapostoli sui Pauli sanguine dedicatam sedem Pontificibus, matrem Dei delectam & assignatam reliquit, vnde facilius, commodius & celebrius, quam vnde libet aliunde cuncto orbi prospicerent, & ad omnes mundi ecclesias legationes, monita, praecepta, leges, edicta, decreta mitterent? an parte vlla Catholica doctrina Germania fraudata est, quia non Pontificem per seipsum predicantem, sed per emissarium audiuit? aut fidem Catholicam Ecclesia Romana eis traditam nō deseruisset? aut certe serius, si nō Bonifacius natione Anglus, qui etiam V. Vinfredus appellatus est, sed Romanus Pontifex Euangelium eis attulisset, & per seipsum predicasset? imò verò multo cupidius deseruisset & acrimus, quis enim ignorat, quanto odio in Pontificem Martinus Lutherus suis mendacijs & calumnijs sathanicis Germaniam inflammauerit? iam, quis Catholicus ignorat, quos Pontifex Romanus exemplo beati Petri, ad quasq; gentes & Ecclesias Episcopos mittit, vice Petri eos esse? Sic enim Zacharias Pontifex ad Bonifaciu scripsit Germaniae, velis, nolis, Apostolū & primū Magistrum, Christi Iesu Domini mei et saluatoris nostri, licet peccator potentia deprecor, ut Domino meo beato Apostolorum principe intercedete, cuius tu vicem agis, inter se roces & indomitas gentes, ipse te sua pietate custodiat, &c. Omnes itaque Episcopi sunt vicarij B. Petri, sicut Pōtifex Romanus successor Petri, vicarius Christi. Eidem igitur beati Petri vos deruistis.

Quomodo
nisi Pontifi-
ces Romani
per Bonifa-
cium Apo-
stolum Ger-
maniae, fidē
Germanis
prædicassēt,
hodie ne
Christiani
quidem es-
sent.

CAPVT II.

Liud prater ea contra interpretationem meam obiecisti. Augu-
stinum ais hanc visionem accuratissimè pertractasse, tan-
tum tamen abesse, vt hunc locum ad primatum Petri re-
ferat, aut ad Petrum ipsum restringat, vt potius dicat
ad vniuersam Ecclesiam pertinere, cuius hic Petrus tantum per-
sonam gesserit, hom. 45 ex libro serm. Si Augustinus non restringit, vt tu
loqueris, hanc visionem ad Petrum, quomodo dicit ibidem Augustinus, eum, qui
ad visionem Petri non pertineat, nō pertinere ad clauēs Petro datas. Pertinere
enim ad visionem Petri, est pertinere ad Ecclesiam; siquidem Ecclesia, vt ait ibi-
dem Augustinus, Petrus personam gerebat. Perinde ergo est, quod August. dixit,
eum, qui ad visionem Petri non pertinet, nō pertinere ad clauēs Petro datas, vt
si diceret, eum, qui ad Ecclesiam non pertinet, nec ad clauēs Petro datas pertine-
re. Et hoc rursus perinde est, ac si diceret, eum qui non pertinet ad fabricam ec-
clesiae, neque pertinere ad fundamentum ecclesiae, vt iam clauēs Petro datae, sic
sint ad ecclesiam alligatae, vt est fundamentum alligatum ad adificium funda-
mento impositum. nisi primo datae essent clauēs Petro, quare diceret Augustinus,
si non pertinet ad Ecclesiam, nec ad clauēs Petro datas pertinebit? Expediat ra-
tionem Antonius, si potest. Tantum abest, inquit Antonius, vt hunc locum
ad primatū Petri referat, aut ad Petrum ipsum restringat, vt potius
dicat ad vniuersam ecclesiā pertinere, cuius hic Petrus tantū perso-
nam gesserit. Loqueris Antoni quae non intelligis, & te ipsum nesciens refellis,
imò ex hoc ipso quod tu libens fateris, & Aug. dicit, scilicet ad vniuersā visio-
nem hanc pertinere Ecclesiam Petri, & vniuersa Ecclesia personā Petrum ge-
rere, argumentor & demonstro hunc locum visionis Petri, quae vidit illud lin-
teum, quod erat Ecclesiae typus, (illud enim vas ait in eadem Homilia Augusti-
nus Ecclesiam significabat) vsq; ad se venire, ad primatum Petri referri & spe-
ctare, & ad Petrum ipsum, vt more tuo loquar, restringi. Si enim linteam illud
Ecclesiam vniuersam significabat, & ipse Petrus personā Ecclesiae gerebat, cum
Petrus dicit, vsq; ad se venisse linteam, Ecclesiam vniuersam vsq; ad se venisse
dicit, & Ecclesiam vniuersam in se esse, sicut B. Cyprianus ait, Ecclesiam esse in
Episcopo, scilicet tanquam in capite suo, & Episcopum esse in Ecclesia tanquam
in corpore suo. Refertur igitur hic locus ad primatum Petri, & ad Petrum ipsum
restringitur. Ad nullum enim alium ex Apostolis, nisi ad Petrum tantum, tan-
quam ad caput suum, vniuersa Ecclesia in visione illius lintei venit, vt idem Pe-
trus, qui visionem exposuit, testatur. Sed videamus quae hic sequuntur. Age
porro, inquis (vt alia etiam expendamus) qui tantoperè delectaris
Græcis dictionibus enucleandis, & quasi solus Athenas nauigaue-

Quomodo
ex ijs, quae
Antonius
libens con-
fiteatur, &
Augustinus
testis eius
dicit, sequi-
tur visionē
Petri pri-
matum eius
exprimere
eodē Petro
interprete.

ris, soles identidem alios ad leges Grammaticas reuocare, quam
 vnquam lex Grammatica tibi permittat, ita dictionem $\alpha\chi\pi\varsigma$ inter-
 pretari, vt non in vno Petro subsistat, sed in infinitum ad eius suc-
 cessores extendatur. Floruisse Athenas sermone & eloquentia Attica omnes
 sciunt. Atticos verò fuisse bonos & valentes Grammaticos, ex te nunc audire
 videor; hoc enim dicere videris, cum per iocum ais, quasi solus Athenas nauiga-
 uerim, solere me identidem alios ad leges Grammaticas reuocare. tu videris, quid
 dicere volueris, mihi non lex Grammatica sola, sed lex philosophia & scriptura
 sancta cum lege Grammatica permittit, immò sic iussit dictionem $\alpha\chi\pi\varsigma$ hoc loco
 interpretari, vt non in vno Petro subsistat, sed in infinitum, vt ita dicam, ad om-
 nes eius successores extendatur. demonstravi libro superiore, cum Christus dixit
 Petro, pasc oves meas, idipsum in Petro omnibus eius successoribus dixisse, nisi
 Ecclesiam vis non perpetuo vsque ad consummationem seculi rectè constitutam
 à Christo fuisse, sed ad tempus tantum Petri, vt deinceps vniuersa ecclesia, qua
 vna est, vnū pastorem non haberet; nec esset amplius post obitū Petri vnū ouile,
 & vnus pastor, sicut Dominus in euangelio dixit, quod tuus & noster testis
 Cyprianus de Ecclesia & Pontifice in libro de vnitāte ecclesie intellexit, vt libro
 etiam superiori à me probatum est. Hac igitur est lex scripturae de perpetua suc-
 cessione pastoris loco Petri, cuius mortem & martyrium eodem loco pradi-
 xit Christus. Lex philosophia sit illa quam paulo antè ex principe Philosophorū re-
 citauit, qua non differunt inter se, quatenus non differunt, vnum dici & esse, hac
 lex illam vocem $\alpha\chi\pi\varsigma$, qua Latine est, vsque ad, ad successores Petri, qui vnum
 sunt cum Petro, extendit, vt, cum dixit de linteo, quod Ecclesia significabat, vt
 ait Aug. venit vsque ad me, perinde sit, ac si diceret, venit vsq; ad me, & vsq; ad
 meos successores. Hac lege Philosophica tanquā vallo quodā sapientiam Euan-
 gelij in quo hac successio nititur, circūdamus, sicut ait Salomon, sapientia $\pi\epsilon\pi\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\iota$
 $\chi\alpha\pi\alpha\iota\sigma\tau\epsilon\iota$, id est, vallo circunda, & exaltabit te. Dixi antea vallū vocari hanc
 philosophicā rationem auctore Clemente Alex. Satis, vt opinor, probatū est, non
 esse argumentum ex hac visioe ductū allegoricum, vt tu in principio dixisti, sed
 $\alpha\pi\omega\delta\delta\epsilon\iota\chi\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$; quia enim illa symbolica visio à B. Petro exposita est, non iam ad
 mysticā ac symbolicam theologiam pertinet, sed ad demonstrantem & philoso-
 phicā. Sic enim hanc partem theologiae Dionysius Areopagita in epist. ad Titum
 vocat. Rectè itaq; scripsit B. Hieronymus, quod tu notasti cap. 4. epistola ad Ga-
 latas, intelligendas esse allegorias ex autoritate scribentis. Et nos igitur ex au-
 toritate Petri, huius linteī allegoriam ad Ecclesiam referri intelligimus, & ea ex-
 plicatione contenti sumus, ex qua necessario sequi ratione connexi, quod con-
 clusimus, satis demonstratum est ijs, qui videre volunt. Alia erant in solutione
 quarū sophismatis, qua tu vocas minuscula, qua prudens praeceperis, ne omnes tuas
 nugas futiles persequeris, quas antiphasi, id est, cōtradictione te digna clausisti.

Quomodo
 probetur qd
 dixit Petrus
 de linteo
 illo, quod
 Ecclesia si-
 gnificabat,
 venit vsque
 ad me, per-
 inde esse, vt
 si dixisset,
 vsq; ad me,
 & vsque ad
 successores
 meos.

Quomodo
 probatum
 sit, non esse
 argumentū
 allegoricū,
 quod ex vi-
 sione illa
 Petri ductū
 est, quam
 idē Petrus
 interpreta-
 tur.

Linteum, inquit, cælitus demissum ad Petrum vsque, fuit signum
Ecclesiæ Catholicæ, quæ doctrina & præceptis Euangeliorum li-
gatur nō minus, quàm linteum illud quatuor extremis reuinctum
erat, ita Turriano exponente; at Romanus principatus non fuit de-
missus è cælo, sed ex terrena potentia & humana ambitione surre-
xit. Si ex te quæram Antoni, ubi, aut quomodo hoc probas? quia aliter nō potes,
scio respondebis, luce clarius esse, sic enim soles, quia sic à magistris tuis didicisti.
Ego verò Pontificatum successoris B. Petri, qui est Episcopus Romanus, quem
tu inuidiose Romanum Principatum appellare maluisti, è cælo esse superiore li-
bro satis demonstraui; è cælo enim venit Euangelium & sponsa Christi ecclesia,
& quos in ea posuit, in opus ministerij, ad consummationem sanctorū è cælo ve-
nerunt, sicut scriptum est, ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, de-
dit dona hominibus. & paulò pòst, & ipse, inquit, dedit quosdam quidem Apo-
stolos, quosdam autem Prophetas, quosdam autem Pastores, & Doctores ad
consummationem sanctorū in opus ministerij in edificationem corporis Christi,
sicut cum dixit Apostolos, Principem Apostolorum Petrum complexus est, quia
vna & eadem ratio Apostolatus erat in singulis, quatenus Apostoli erāt; sic cum
dixit pastores, summum pastorem successorem principis Apostolorum compre-
hendit, quod vna & eadē ratio pastoris sit in omnibus, siue maioribus siue mino-
ribus, ut libro quoq; superiore auctore magno Basilio docui. Dedit autem sum-
mum vnum Pontificē seu pastorem, id est, non huius aut illius, sed vniuersæ Ec-
clesiæ pastorem, cum nominatim Petro soli, tãquam primo & in eo successoribus
dixit, pascite oues meas, libro etiam superiore, cum eum locum tractarem, demon-
strauit. Deinde cum paulò pòst dicit, ut crescamus in illo, qui est caput Christus,
subiunxit, ex quo totum corpus compactum & connexum. Audis hic Antoni
totum corpus, connexum ex capite Christo? at corpus non est totum corpus, nisi
caput habeat: Corpus igitur cum capite, ex Christo capite compactum & con-
nexum est. Si enim corpus ecclesiæ, quod est corpus Christi mysticum, totum cor-
pus est solum cum Christo capite, & non cum Pontifice capite, cum Apostolus di-
cat totum corpus connexum esse ex Christo capite, ac proinde singulas omnes
partes ex quibus totum constat, sequitur, idem esse ex seipso connexum, & non
esse, ut necesse est, aliud connexum, & aliud ex quo connexum sit. Habet igitur
ecclesiā quæ est corpus totū, caput connexū ex Christo capite. Principatus igitur
huius capitis ex Christo capite cōnexi, è cælo est, quia Christus è cælo est. Etenim
si ex quo connexum est, è cælo est, igitur quod connexū & compactū ex eo est, è
cælo est. Quod aut is, sed ex terrena potentia & humana ambitione surrexit, ita
hoc dicis quasi Episcopum Romanū diuitia & potentia terrena, quā dicis, fece-
runt primum episcopum, & non Christus, qui super Petrum edificauit ecclesiam

Quò demō-
stretur ex
scriptura
habere Ec-
clesiā aliud
caput præter
Christum,
nō virtutis
proprie, quā
habet Chri-
stus, sed cō-
municatæ à
Christo, quā
habet Pont.

suam,

Quo Pontificalis opulentia, & splendor ex celo descenderunt.

Quo qui diuitias ecclesie Romanæ calumniantur, prophetias arguunt & glorie Christi inuident.

suam, cui primo dedit clauēs regni calorum, & soli tanquam primo omnes oues commisit, ceteris Apostolis per Petrum tanquam per primum. Diuitia verò Episcopi Romani & opulentia quam tu terrenam potentiam vocas, & possessiones regnorum, ciuitatū, oppidorum & vicinitatum eorum, quibus cum inuides, gloria Christi inuides, ex celo sunt, quia Christo Deo primum donata sunt. Quis Constantinum Magnum, nisi ex celo Deus ad largiendum Pontifici, quæ hodie possidet, ad cedendum vrbe Roma, & ad tribuendum ei tantum splendorem excitauit? Quis Carolum Magnum? Hi enim fuerunt duo magni Pontificalis opulentia auctores & propugnatores, immò cum istam, quam tu dicis terrenam potentiam, ex qua falsò & hereticè putas Romanum principatum constare, arguis, & inuidè ac maleuolè calumniaris, Prophetiam Esaie arguis, & ad exitum atq; effectum cum Iudæis perductam esse negas, ad contumeliam Christi Domini prophetarum. Et stabunt inquit C. LXI. alieni, & pascent pecora vestra; & filij peregrinorum, Agricola, & vinitores vestri erunt, vos autem sacerdotes Domini vocabimini, ministri Dei nostri, de ecclesia noui testamenti prophetat, vt omnes interpretes Græci & Latini affirmant, & res ipsa loquitur. In nouo enim testamento legendi erant sacerdotes, & pastores ex alienigenis, non iam ex vna tribu Aaron, vt in vetere lege, & subiungit, dicetur vobis, fortitudinem gentium comedetis, & in diuitijs eorum eritis admirabiles. De largissima bonorū donatione, facta ecclesijs a gentibus & gentiū regibus, ac principibus, vt nunc videmus, Cyrillus & alij interpretantur, fortitudinem enim appellare solet scriptura, vt idem auctor obseruauit, opes, & illud eiusdē Prophetæ LIX, & asserent filios tuos in vlnis; & filias tuas super humeros portabunt; & erunt reges nutricij tui & regina nutrices tuæ; vultu in terra demisso adorabunt te. Clarius hoc LXX. interpretati sunt, in faciem terræ adorabunt. Quod quid aliud est, quam prosternere se ad pedes episcoporum, in reuerentiam & obseruantiam? Et illud quod sequitur, & paluerem pedum tuorum lingent, quomodo, aut vbi hoc sit, nisi in deosculatiōe pedum episcopi, & in primis Romani, vt iā ipse exitus rei, optimus huius prophetie interpretes & idoneus testis sit. Idem auctor Cyrillus cum alijs de pietate regum erga ecclesias, & earum præsidēs, & eorum obedientia totum hunc locum interpretatur. Nam hoc quoq; ad potentiam istam terrenam, quam vocas, pertinet, habere scilicet præsidem Ecclesiæ Romanæ, tot ac tantos reges dicto, pro sua pietate obediētes, quod tu nunc ab humana ratione, paulò antè à tyrannide profectum esse, inuidiosè & impiè dicebas. Reddamus reliqua, quæ Antonius in Antiphrasi sua adiecit. Et viget, inquit, principatus scilicet Romanus in ecclesia, quæ non doctrina, neque præceptis Euangeliorum ligatur, sed potius humanis decretis, atque institutis, denique humanis viribus reuincta est. Antonius Sadeel dicit hoc, credite Protestan-

tes, quia ipse etiam dicenti tantum credidit. Quare, inquit, neque Roma-
 nus principatus, neque Romana Ecclesia quicquam habet com-
 mune cum signo, quod Petro ostensum est, neque verè nomen
 Ecclesiæ Catholicæ sibi tribuit. Adiunge etiam nec vspiam Ecclesia est,
 nisi in Germania, vbi est schola Lutheri; hoc enim se quitur ex ijs quæ à te posita
 sunt. Cum enim fides Ecclesiæ Romanæ, vbiq; terrarum annunciata sit, & hanc
 omnes mundi Ecclesiæ excepta Germania profiteantur: si in Ecclesia Romana
 non est doctrina euangelica, perijt Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffu-
 sa. Ecclesiam Catholicam in Germania clausit Lutherus, tanquam alter Dona-
 tus in Africa. Succurrite Protestantes ne filius Dei deturbetur de hereditate,
 quam dedit ei pater celestis, sicut promiserat dicens, filius meus es tu, ego hodie
 genui te, postula à me & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem
 tuam terminos terræ, nisi forte totus orbis ignorat se esse Lutheranum; & Lu-
 theri synagogam promisit Deus hereditatem filio suo. hæcenus ad loci quarti
 defensionem.

Quæ ex ijs,
 quæ ab An-
 tonio posi-
 ta sunt, se-
 quatur pe-
 risse Eccle-
 siam in cun-
 ctis o rbe ex-
 cepta parte
 Germaniæ,
 in qua viget
 schola Lu-
 theri.

Locus Quintus. i. Petri 3.

Cum appareretur arca, in qua pauca, id est, octo animæ, seruata sunt per a-
 quam, cui nunc correspondens exemplar baptismi nos quoque seruat, non carnis
 deposito sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum per resurrectionem
 Iesu Christi.

Sophisma Turriani.

Baptismus debet esse similis formæ cum arca, sic enim ἀντίτυπον vetus in-
 terpres reddidit. Arca autem Noë fuit figura Ecclesiæ Catholicæ, nam vt arca
 diuersas habuit mansiones, quas LXX. interpretes nidos vocarunt, sic singula
 ecclesiæ velut nidi sunt, in ipsa illa Ecclesia Catholica constructi; vt igitur erant
 in arca filij Noë, ac quisq; eorum caput vxoris suæ, & rursus horum qui capita
 erant, caput erat pater Noë, qui eos procreauerat; ac loca eis cum earum vxori-
 bus in arca assignauerat, sic singulas Ecclesias episcopi tenent, qui earum capita
 sunt, & horum caput est in successoribus suis Petrus, Euangelicus Noë, vt vetus
 Noë caput erat filiorum, qui vxores quoq; habebant. Petro autem Episcopi Ro-
 mani in eadem arca mystica, id est, in ecclesiæ, perpetua serie successerunt.

Solutio superioris sophismatis.

CAPVT PRIMVM.

Cce, inquit, aliud argumentum ἀλλήως ἔμενον, nihilo for-
 tius superiori. iam enim confecimus, allegorias non ali-
 ter concludere, nisi quatenus ab ipsa scriptura, non tan-
 tum.

tum propositæ, sed etiam expositæ sunt. Ita est Antoni; sed ut superiorem allegoriam lintei, beatus Petrus interpretatus est ad Ecclesiam pertinere, quod tu negas, & ex ea interpretatione beati Petri, tanquam principio firmissimo, reliqua contra Ecclesiam tuam falsi nominis induximus; sic nunc allegoriam arca Noe, ad Ecclesiam referri, id est, Arcam Noe figuram Ecclesiam fuisse Catholicam, idem B. Petrus, auctore etiam Augustino teste tuo interpretatus est. ex hoc igitur principio & fundamento, quod Petrus iecit, & tu, licet tergiverseris, negare non potes, reliqua, quæ sequuntur, intuli. Ac primum, quia auctoritate etiam Augustini, testis tui & mei probati, interpretatum esse Petrum hoc symbolum arca Noe Ecclesiam significare, & me ab Augustino redargui dicis, quasi ego Augustino contradixerim, videamus, virum tu mentiaris, an ego verum dicam. Recitemus testimonium Augustini, sic inquit, & illa interim seponenda sunt, quæ obscure posita sunt, & figurarum velaminibus inuoluta; & secundum nos & secundum illos possunt interpretari. Et paulo post, nulli nostrum dubium est, per arcam Noe, salua rerum gestarum fide, ut deleis peccatoribus domus iusti a peccatoribus liberaretur, etiam ecclesiam fuisse figuratam, quæ fortè humani ingenij coniectura videretur, nisi hoc Petrus Apostolus in epistola sua diceret. Cur Antoni hoc saltem non concessisti, quod tam aperte affirmat Augustinus Petrum dicere, ecclesiam scilicet figuratam fuisse in arca Noe? cur inquam, nisi quia videbas, si id concederes, reliqua, quæ ex eo sequebantur, esse concedenda. eam enim esse vim connexi. Sed audiamus quid subiungat Augustinus, quod tu ad redarguendum me pertinere, fallaciter interpretatus es, sic enim ait, sed quod Petrus ille ibi non dixit, si quis nostrum dicat, propterea cuncta animalium genera ibi fuisse, quia in omnibus gentibus futura prenuunciabatur ecclesia, fortasse Donatistis aliud videtur, & aliter hoc interpretari velint. Non dicit hic Augustinus dubitari posse, arcam fuisse figuram Ecclesiam; hoc enim idem Augustinus affirmat Petrum in epistola sua dicere, ne humani, inquit, ingenij coniectura videatur; sed significasse illa omnia animantium genera, congregandam esse Ecclesiam ex omnibus gentibus. Hoc dicit fortasse, Donatistis aliter videri posse, ut aliter eis interpretari libeat, & paulo post, neq; tamen in talibus rerum figuris, quamuis non videam, quid hic aliud possit intelligi, quæramus Ecclesiam, prorsus quæ alicuius vel talis interpretationis indigent, interim seponamus; non quia falsa sunt, quæ hoc modo de talibus, tanquam inuolucris interpretando solvantur, sed quia vel interpretem quærunt, nolo in eis nostra ingenia comparentur; sed aperta veritas clamet & luceat; in obturatas aures irrumpat; dissimulatum oculos feriat; nemo in eis latebris quærat falsæ suæ sententiæ locum. Omne conatum contradicendi confundat; omnem fontem impudentis elidat; hætenus Augustinus. affirmat quidem Augustinus, ut antea dixi, dicere Petrum figuratam fuisse

Recitatio
testimonij
Augustini.

fuisse Ecclesiam per arcam Noe, quod ego etiam secutus Augustinum & epistolam Petri affirmavi. Significasse verò illa omnis generis animalia, ecclesiam esse ex omnibus gentibus congregandam, ex quo necessario sequebatur, per uniuersum orbem diffundendam & propagandam esse, non est Petrus interpretatus, quamuis non videam, inquit Aug. quid aliud possit hic intelligi: Idcirco Aug. relicto interim hoc loco, ad alios locos scriptura se transtulit, in libro de unitate ecclesiae, qui ita aperte docebant ecclesiam esse ex omnibus gentibus congregandam & vbiq. terrarum diffundendam, ut nulla interpretatione, sicut Aug. ait, opus esset. Hoc ergo posito, & velis nolis, concessio, scilicet arcam fuisse figuram ecclesiae, auctore & interprete B. Petro, idq. tuo et nostro teste Aug. affirmante, excutiendum mihi fuit, quae erant praecipua in illa arca, quas partes in ea figura, et similitudine teneret, dixi de Noe, de filiis, de vxoribus, de nidis affixis. In istis partibus figura interpretandis nunquam reperies dixisse me, sic Petrum interpretatum esse, sicut dixi cum Aug. de arca, fuisse figuram ecclesiae interprete Petro, sed sic illa interpretatus sum, quia cum certum sit, arcam fuisse figuram ecclesiae visibilis, Petro auctore & interprete, non video quod aliud caput visibile intelligi possit in Noe, illius arcae, & familiae principe, nisi vnus princeps & praeses Ecclesiae Catholicae, in arca illa figurata, qui est Episcopus Romanus B. Petri successor. Cum Ecclesiam Catholicam per omnes mundi regiones & oras diffusam ex omnibus gentibus instar illius arcae, ex omnis generis animantibus constantem lustraris, hunc euangelicum Noem Primum Patrem & principem agnosci et haberi intelliges. Schismatica enim ecclesia, non sunt tanquam mansiones illae in arca Noe, quas nidos verterunt LXX. non sunt partes ecclesiae Catholicae; multo minus hereticae. Sicut ergo Aug. in illo ipso libro de unitate ecclesiae, de figura illa animantium omnis generis in arca, quae omnes gentes, ex quibus congreganda erat Ecclesia, significabat, quia non habebat Petrum interpretem, non video, inquit, quid aliud intelligi possit: sic ego, dicam iterum, sic interpretatus sum, quia non video, quid aliud intelligi possit, praesertim cum fundamentum interpretationis meae, à beato Petro collocatum sequar. ipse enim interpretatus est figuratam fuisse Ecclesiam in arca. Si tu Antoni videbas, quid aliud, quod nunc in Ecclesia arca mystica cernatur, intelligi posset in Noe, illius arcae praeside & principe, cur non dixisti, aut dic modò, si potes, nisi forte cōcedis, ne B. Petro interpreti, & Aug. testi repugnare reperiaris, fuisse quidem arcam figuram ecclesiae, sed quae erant in arca à ratione figura vacasse omnia, quod nihil delirius, & à ratione alienius dici queat. Sed accedamus iam ad tuas deliras cauillationes. cum autem, inquis, Petrus in hoc loco nihil dicat de suo primatu, nihil etiā de suis illis successoribus, quos semper Turrianus in ore habet, hinc fit ut planè iaceat totum hoc argumentum allegoricum. amabo te, quid? si de primatu suo & de successoribus suis dixisset, continuo assensus esses?

sus esses? nihil quæsiuisses ad cauillandum? non puto, non magis quam Petilianus Donatista. Cum enim Aug. relicto loco epist. Petri de arca Noe, quia non est interpretatus Petrus illa omnis generis animalia significasse, esse Ecclesiam ex omnibus gentibus congregandam, quamuis idem Petrus in arca illa figuratam esse Ecclesiam diceret, seq. ad alios locos scripture apertos, qui nulla interpretatione indigerent, contulisset, o Donatista, inquit, Genesim legite, per memetipsu iurauit, dicit Dominus, quia fecisti verbum hoc, & non pepercisti filio tuo amantissimo propter me, nisi benedicens benedicam te, & implendo implebo semen tuum tanquam stellas cali, & tanquam arenam, quæ secus oram maris est, & hereditate possidebit semen tuum ciuitates aduersariorum tuorum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obaudisti vocem meam. Postquam adhibuit Paulum huius seminis & benedictionis interpretem in epist. ad Galatas, & alios locos similes eiusdem benedictionis promissa in semine Abrahe, id est, in Christo, produxit, subiungit, ecce quod auditis, erit semen tuum sicut arena terræ, &

Testimoniū
Augustini,
quod non
minus in
Protestantes
quam in Pe-
tilianum &
Donatistas,
in quos di-
cta est, qua-
drat.

multiplicabitur supra mare & in Aficum & in Aquilonem & Orientem, & benedicentur in te omnes tribus terræ, & in semine tuo. Date mihi hanc Ecclesiam, si apud vos est, ostendite vos communicare omnibus gentibus, quas iam videmus in hoc semine benedici. Date hanc, aut furore deposito, accipite non a me, sed ab illo ipso, in quo benedicentur omnes gentes. Hæc August. Quæ idcirco citauit, quod in te & tuos Protestantes non minus quadrent, quàm in Petilianum & Donatistas. Tu enim Ecclesiam Protestantium defendens, paulo ante aiebas ecclesiam Romanam nihil commune habere cum linteo illo, quod Petrus vidit, & figura erat ecclesiæ, ut idem B. Petrus interpretatus est, & tu etiam confiteris, similiter dicturus es, nihil habere commune cum arca, siquidem arca etiam figurum fuisse Ecclesiæ, idem Petrus dicit, ut August. Petrum hoc dicere etiam testatur. Itaque ais neq. veræ Ecclesiæ Catholice nomen sibi tribuere. Si ita esse

Quo Prote-
stantes non
possunt o-
stendere se
cum Eccle-
sijs omniū
gentiū com-
municare,
nō magis, q̃
Donatistæ.

credis, & vos esse in ecclesia Catholica putatis & contenditis, dicam cum Aug. aduersus Donatistas, ostendite communicare vos omnibus gentibus, id est, ecclesijs omnium gentium, sicut nos ostendimus Ecclesiam Romanam omnibus ecclesijs per cunctum orbem communicare. Immo verò omnes ecclesia totius orbis, quarumcunq. gentium sint, hæresim Lutheri & Ecclesias, quæ eam tenent, anathematizant. Ecclesia igitur Romana ad linteum illud à Petro visum & expostum pertinet, & ad arcam, ecclesia Catholica, eodem interprete, figuram. Tu vero falsi nominis ecclesia, si nihil aliud esset, ut hoc fingamus, præter hoc, quod vnum præsidem Ecclesia Catholica Episcopum Romanum successorem B. Petri non agnoscit, neq. sic cum omnibus gentibus ex quibus secundum propheticas promissiones ecclesia Catholica congregata est, communicaret, immo ab eis nihil minus propter hoc, quàm propter alias Lutheri hæreses anathema fieret, sicut iam inde

inde à principio facta est. Atq; vt intelligas Antoni verum esse, quod paulò ante dixi, quamuis Petrus in hoc loco de primatu suo dixisset, sicut de ecclesia dixit figuratam esse in arca Noe, non magis te assensurum esse, quid refert, virum in hoc loco, an in alio Petrus de primatu suo dixerit? Dixit in Actis Apostolorum Petrus in illa Hierosolymitana synodo, viri fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis, scilicet Apostolis, elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere, dic sodes, quare non dixit, elegit per os nostrum, sed dixit elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere? Idem quarebam libro superiore, quid aliud dici potest quàm quod esse Apostolum, commune erat Petro cū reliquis Apostolis, ad quos ex aequo, quatenus Apostoli erant, pertinebat Apostolici muneris & euangelicae predicationis administratio; esse autem primum, soli Petro conueniebat. Verè enim scripsit B. Cyprianus, quem tu testem citare soles, in epist. ad Antonianum de Cornelio Episcopo Romano ritè facto, cum Fabiani, inquit, locus, id est, cum locus Petri, & gradus cathedra sacerdotis vacaret, quo occupato, & de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis iam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat ecclesiasticam ordinationem, qui ecclesia non tenet veritatem. Et paulò post, & cum post primum secundus esse non possit, quisquis post vnum, quisquis esse debet, factus est etià non secundus ille, sed nullus est. Haftenus Cyprianus. En Antoni Episcopo Romano, qui est successor Petri, conuenit auctore etiam Cypriano, esse primum & solum. Igitur quia hoc Petro soli conueniebat, esse scilicet primum & solum, ita vt in eo loco & gradu cathedrae Pontificalis nullus esset secundus, idcirco, vt de gradu suo moneret quod utile & necessarium esset, verè & commodè dixit, elegit per os meum in nobis, audire gentes omnes verbum Euangelij; hoc enim significat hoc loco articulus Græcus, cum ait, τὸ ἐγὼ, vt si diceret τὸ ἐγὼ καὶ ἄλλοι. Scripsi libro superiore, cap. xxv. observationem Magni Basilij de articulis, ne eadem nunc repetam. Quid aliud habes tu Antoni, cur Petrus sic locutus sit? nisi vt de primatu suo admoneret ad utilitatē & necessitatem ecclesiae, praesertim in synodo, quæ sine auctoritate eius nec haberi, neq; firma esse poterat: vt tanquam primus sententiam primam diceret, quam tota synodus secuta est. Itaq; si in epistola sua Petrus de primatu suo, quod tu requirebas, non dixit, satis habere dixisse in synodo illa, aut expone tu, quomodo elegit eum Deus, vt omnes gentes audirent per os eius verbum Euangelij. aut si elegit Deus omnes Apostolos ad hoc ipsum in eodem gradu, cur non dixit, vos scitis quid elegit Deus in nobis per os nostrum audire & c. quia ergo primus est, & in primatu solus, super quem ecclesia edificata est, & qui ecclesia Catholica praest, & omnibus episcopis eius, idcirco qui ceteros omnes alios episcopos tanquam vicarios illius primi predicare euangelium audiunt, illum primum audiunt, & per eos ille

municare, idcirco ad linteum B. Petro ostensum, & ad arcam Noe pertinet, non autem Ecclesia Protestantium.

Quare B. Petrus in Act. apost. dixit, elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere, & non dixit, per os nostrum, cum tamen nomine omnium apostolorum loqueretur.

primus predicat, licet hoc ipsum etiam per seipsum, cum expedit, faciat, & facere debeat. ita fit, ut hoc, quod Petrus dixit electum se esse à Deo inter apostolos, ut per os eius omnes gentes verbum Euangelij audirent, nisi primo & soli, nemini conuenire potuerit.

CAPVT II.

Sed videamus quomodo Antonius conatus sit refellere, quod ego auctoritatem B. Petri & Augustinum, qui sic intellexit, & aliorum secutus, dixi, arcam Noe fuisse typum ecclesie, ut iam non me, sed Petrum tentet. Primum, inquit, si præscriptis verbis agendum est, nego illic Ecclesiam cum arca Noe comparari, neque satis constet tibi Turrianus, cum ait baptismum esse similis formæ cum arca, sic enim non Ecclesiam, sed baptismum cum arca comparat. Immo ego mihi consto Antoni, & te constat falli, & fallere alios. cur enim non fideliter recitasti, quæ ego scripsi, & sæpius repetiui, nisi quia fallere, & fallendo tergiversari maluisti? mea verba hæc sunt: Postquam dixi in arca illa Noe delineatam & adumbratam fuisse Ecclesiam, interprete B. Petro, subiunxi, ait itaque Apostolorum princeps in qua, id est, arca, pauca scilicet octo animæ saluæ factæ sunt per aquam, quod & nunc similis formæ saluos facit baptismus. Vbi autem saluos faciat baptismus, si à Protestantibus queramus, planè respōdebunt, in Ecclesia; siquidem extra Ecclesiam non est salus: ut iam aqua in Ecclesia similis formæ sit, cum arca illa Noe, quæ per aquam saluas fecit octo animas. Quid amplius & luculentius dici potuit? non dixi baptismum esse similis formæ cum arca, sed aquam baptismi, siue baptismum cum Ecclesia. Ego baptismum cum Ecclesia coniunxi, cur tu separasti? sic enim au. recitabo iterum: Neque satis tibi constat Turrianus, cum ait baptismum esse similis formæ cum arca, sic enim non Ecclesiam, sed baptismum cum arca comparat. Quæro iterum, cur quæ ego coniunxi, diuimis? Ego baptismum in Ecclesia comparavi cum arca, auctore & interprete huius symboli & figuræ Petro, cur tu dicis de me, cum aio, baptismum esse similis formæ cum arca, sic enim non Ecclesiam, sed baptismum cum arca comparat. Iam ne vides, constare te falli & fallere, quod antea dixi? Qui enim baptismum in Ecclesia dicit Antoni, ut me iam dixisse vides, neque baptismum ab Ecclesia, nec ecclesiam à baptismo seiungit: immo neg. potest seiungere, quatenus mater Ecclesia est, quæ regenerat, ut libro superiore, auctoritate scripturæ sanctæ, testimonio Methodij Martyris docui, ne eadem repetam. Pergis deinde dicere, certè postquam Petrus dixit, octo animas in arca Noe fuisse per aquam seruatas, tum subiicit, cui & τῷ τῷ baptismos nos seruat, ita cum Ecclesia ne nominetur quidem, & Petrus non de Ecclesia tractet, sed de baptismo, vereor, ut possit & πῶς ἐκ τούτου ex hoc loco probari,

probari, ecclesiā esse ἀντίτυπον arcæ Noe. Benè habet q̄ saltem nō vsque-
quaq; negas, sed vereri te dicis, vt possit ἀποδεικνύσθαι probari ex hoc loco, Ec-
clesiā esse ἀντίτυπον arcæ. Tu, tu audacior es Augustino, quod mihi falsò obie-
cisti, quod enim Augustinus nō est ausus dubitare, quin diceret Petrus in hoc loco
ecclesiā fuisse per arcam Noe figuratam, tu audes vereri, id est, dubitare, sci-
licet monet te, quod ecclesiā, inquis, ne nominetur quidem hic à Petro, sed ba-
ptismus, nec aduertisti, cum baptismum ἀντίτυπον arcæ dixit saluare, necesse
esse, vt Ecclesiā comprehenderit, licet non nominauerit. Quis tam hebes & tar-
dus cogitari poterat, qui hoc non intelligeret, & dictum esse putaret? nisi tu qui
tantopere laboras & sudas, ne arcæ Noe figura Ecclesiā fuerit & sit; ne à te re-
quiratur alter Noe in Ecclesiā Catholica, imago & vicarius illius veri & cele-
stis Noe, in quo vera requies nostra iuxta interpretationem vocabuli Hebraici
collocata est; & quia in ecclesiis Protestantium, vnum Patrem Noe spiritualement,
cum filiis et eorum vxoribus spiritualibus ostendere non potes. Probas præterea
baptismū nō esse ἀντίτυπον arcæ, quod & ad τὴν κιβωτὸν referri non potest. nō
dissimulabo hic, quā audacter & imperitè Græcā emendare voluisti. quod enim
erat ὁ μεταστροφῆς, vt ἀντίτυπον construeretur cū casu dandi, cū tamen non cū
casu dandi, sed cum gen. construat. itaq; si corrigere volebas, oī dicendū erat,
sed legendū est, vt est in vetustis, & in ijs, quæ feruntur, exemplaribus, vt refera-
tur ἐς τὸ ὕδωρ, & intelligatur καὶ ὁ δαλονότι ὕδωρ, κατ' ἑλληνικῶν. sicut enim
aqua illa eos, qui increduli fuerant, suffocauit, & sordes corporis abluebat, sic
aqua baptismi demones, qui non obedierunt, suffocat, & sordes animæ abluit
vt, qui ad arcam Ecclesiā accedunt. Sic veteres interpretes Græci interpretati
sunt, describam Græcā, quibus delectaris, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐκείνο τὸ βάπτισμα ὁ-
μῶν ὑπερνείκετο, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐναποπνίγει τοὺς ἀπειθῆντας δαίμονας, καὶ
καὶ τοὺς πειστούς προσέειπεν τῇ κιβωτῷ τῆς ἐκκλησίας. Similiter veterem
interpretationem Latinā corrigere voluisti, simili audacia & inscitia, cum
ἀντίτυπον correspondens exemplar vertisti, cum multo melius, & aptius &
apertius esset, similis formæ. Sic etiam dum noua licet deteriora quæris & ve-
tera aliqui meliora tibi sordent, paulò antea in linteo illo ἀρχὰς maluisti in-
terpretari extrema, quam dicere, vt est in vetere interpretatione multo me-
lius, initia. Augustinus lineas legit, puto legisse eum in aliquo exemplari Gra-
κο γράμματος pro ἀρχὰς, sed tu in nullo legisti ἑσχατὰ. Restat, vt tu, aut alius
ad exemplum tuum interpretetur, in extremo creauit Deus calum & ter-
ram, & in extremo erat verbum, quia virobique est etiam ἀρχή. Sed
vltimā tuā νεοφανία in verbis tantum consisteret, & haberet, ac non
in sententiis dogmatum manaret, & ex illis fieret, quas Apostolus βεβή-
λους νεοφανίας in epistola ad Timotheum vocat, & vitare præcipit.

Quare Anto-
nii laboret,
& sudet, ne
arca Noe fi-
gura Eccle-
siæ fuerit.

Quo Anto-
nii emen-
dare Græcæ
locum epist.
S. Petri au-
sus est, quia
ignorauit
constructio-
nē nominis
ἀντίτυπον.

Quo etiam
simili impe-
ritia ausus
est Antonius
Latina emē-
dare in ve-
tere transla-
tione epist.
Petri.

Quam etiā
ineptie ausus
est in Actis
Apost. corri-
gere veterē
translatio-
nem.

Prosequamur tuas cauillationes ineptissimas; quia aiebam baptismum esse in ecclesia & τὸν τοῦ ἀρκῆ, quod paulò antè non agnoscebas, cum faciebas me separare baptismum ab ecclesia, & non ecclesiam, sed baptismum cum arca comparare, quod iam redargui, & mendacium tuum conuicti; nunc tu parum tui memor, agnoscens me baptismum ecclesia cum arca Noe comparare, vt hoc refellas, ais, tu verò (me dicis) longè scilicet Augustino audacior, sic contendis, baptismus est in ecclesia inquis, certè, sed si ita syllogismum institueres, baptismus est & τὸν τοῦ ἀρκῆ Noe, vt ait Petrus, baptismus autem est in Ecclesia, ergo Ecclesia est ipsius arcae Noe & τὸν τοῦ ἀρκῆ, te profecto vel tota Iesuitarum schola exhibilaret. Immo te profecto potius omnis schola sic quod aliter non potes, mentiendo & cauillando refutantem, sibilis & cachinnis explodet. Semper dixi baptismum in Ecclesia esse similis formæ cum arca. cum enim Baptismus quis saluum facit, similis forma sit cum arca Noe, vt ait Petrus, saluos autem facit baptismus in Ecclesia, sequitur

Quò baptismus in Ecclesia similis formæ cum arca Noe sit.

Quò neque baptismus sine Ecclesia, nec Ecclesia sine baptismo, & arca Noe comparatur.

Quò nō solum Petrus, sed Paulus interpretatus est arcam Noe fuisse typum & figuram Ecclesie.

neccessario, baptismū in Ecclesia similis formæ esse cum arca per aquam animas seruante, ita vt sicut arca per aquam saluas fecit illas octo animas, sic Ecclesia faciat saluos per baptismum aquæ, siue baptismus aqua in Ecclesia; idem enim re sunt baptismus cum Ecclesia & Ecclesia cum baptismo. Itaq; neq; baptismus comparatur cum arca sine Ecclesia, vt tu paulò antè singebas; nec Ecclesia sine baptismo; sicut nec aqua, per quam saluæ factæ sunt octo animæ, sine arca fuit; nec arca, in qua vehabantur illæ animæ saluæ factæ, sine aqua fuit. Sic B. Cyrillus libro 2. τὸν γλαφὺρ ὄν in Genesim. sit enim inscripsit commentarios illos suos, misericordia, inquit, motus Deus, Ecclesiam velut arcam quandam fabricauit, in quam Ecclesiam qui crederent, ceteris deletis, ipsi soli interitum effugerent. Sic Paulus mysterium hoc arca interpretatur, Noe, inquit, responso accepto, per fidem arcam fabricauit in salutem domus suæ, in qua vt Petrus ait, patet, id est, octo animæ saluæ factæ sunt, per aquam, cui scilicet aqua cum arca similis formæ baptismus nunc saluos facit, non secundum depositionem sordium carnis, sed secundum conscientie bonæ interrogationem. & paulò post, ergo in Ecclesia tāquam in arca salutis veci, & per fidem electi, & per aquam mortem euadimus. En Antoni, quemadmodum non solum Petrus, sed Paulus etiam auctore Cyrillo, interpretatus est arcam Noe typum Ecclesie fuisse, cum dixit responso accepto, per fidem fabricauit arcam in salutem domus suæ; fidem igitur habuit Noe ecclesia futura, in qua salus per Christum futura erat, & in eam ecclesiam per spiritum fidei intueus, fabricauit arcam in salutem domus suæ, nisi ita esset, Paulus eundem spiritum fidei habens, non interpretaretur hic, auctore Cyrillo, mysterium arca: sicut etiam Petrus, licet alijs verbis interpretatus est, sicut diximus: sed refellamus deinceps aliam rationem fallacem, & fidei Catholica

tholica contrariam, qua conaris probare adhuc, arcam Noe non fuisse figuram Ecclesie, ut nos auctoritate Petri demonstramus. Petrus enim, inquit, ἀντί-
 τωπον liberationis statuit in baptismo, nō in eo quidē visibili & ex-
 teriori, sed in spiritali ἐν ἐγγύῳ & in eius effectis, ut patet ex his Pe-
 tri verbis, non carnis depositio sordium, &c. tu verò ἀντίτωπον ar-
 cæ ponis in Ecclesia visibili, & in eius Episcopis, & sic longissimo
 intervallo à Petri sententia dissides. Corrigamus quæ dicis & supplea-
 mus. sunt enim partim curta & manca, partim male intellecta. Petrus statuit
 ἀντίτωπον liberationis in Ecclesia baptismo, hanc tu nō nominas, quia eam fu-
 gis, quæ cum baptismo saluante necessariò connexa est, quia, ut ante dixi, & li-
 bro priore testimonijs sanctæ scripturæ docui, Ecclesia est, quæ per baptismum
 regenerat, siue fidelis, siue infidelis sit, qui in forma Ecclesie à sanctis Apostolis
 tradita baptizatur. Deinde baptismus sacramentum est ex aqua visibili, & ex
 operatione iuvvisibili constans, sicut Dominus Nicodemo dixit, nisi quis renatus
 fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. & Apostolus in epistola ad Cor. Hac, in-
 quit, aliquādo fuistis (de peccatis, quæ sunt sordes animæ, loquebatur) sed abluti
 estis, sed sanctificati estis, hac addidit ut intelligeremus aquam visibilem & cor-
 poralem sacri baptismi per operationem spiritus sancti in animam penetrare ad
 emundationem peccatorum & sanctificationem animarum. Clarius adhuc idē
 Apost. in epistola ad Heb. cap. 10. loquens de baptismo, abluti inquit corpus aqua
 munda, & aspersi corda à conscientia mala. Non separavit Apostolus alterum
 ab altero, ut tu facis, qui spirituales energiam, quæ est operatio spiritus S. per
 aquam visibilem sacri baptismi, à baptismo exteriori & visibili, id est, ab aqua
 visibili & corporali baptismi separas, sed potius alterum cum altero Aposto-
 lus coniunxit; ubi quam asperisionem cordis à conscientia mala vocavit, Petrus
 in epistola sua vocat conscientia bonæ interrogationem. Statim itaq; Petrus ἀν-
 τίστωπον liberationis in baptismo, non in eo quidem visibili & exteriori solum
 (hoc tu addere debuisti, & sic intelligere, ne errares) sed simul in spiritali ἐν ἐγγύῳ
 & in eius effectis. Illud verò quod sequitur, non carnis depositio sordium,
 non eo pertinet, ut non intelligatur necessaria aqua visibilis & corporalis, non
 hoc significat, quod tu cum hæreticis sentire videris; sed quod abluere sordes car-
 nis, quod facit aqua communis, quæ utimur, qualis erat illa, per quam servavit
 arca Noe, non saluat, sed abluere, & deponere sordes cōscientiæ, hoc saluat, hoc
 autem non facit aqua visibilis communis, sed aqua visibilis sacri baptismi. Hac
 enim non solum corpus aspergitur, hoc enim non sufficeret, immò neg. prodesset,
 sed operante spiritu sancto etiā aspergitur cor & emundatur à conscientia ma-
 la, sicut Apostolus ad Hebr. scripsit. Hanc asperisionem cordis à conscientia ma-
 la, ut paulo ante dixi, vocat Petrus conscientia bona interrogationem in Deum:

Quō Anteo-
 nius contra
 scripturam
 nō coniun-
 git spiritua-
 lem opera-
 tionem ba-
 ptismi cum
 aqua sen-
 sibili, &
 exteriori
 baptis-
 mi, sed se-
 iungit.

Quō quam
 Petrus vo-
 cavit con-
 scientiæ bo-
 næ interro-
 gationē in
 baptismo.
 Paulus vo-
 cavit cordis
 asperisionē
 à conscien-
 tia mala.

per

Quomodo
explicata sit
conscien-
tia bonæ in-
terrogatio
in Concilio
primo Car-
thaginensi.

Quo quod
Petrus ait,
non carnis
depositio
sordidū, du-
pliciter in-
telligi po-
test, & vtro
modo me-
lius.

per resurrectionem Iesu Christi à mortuis: hanc interrogationem cōscientia bona, quæ in baptismo sit, magis explicavit synodus prima Carthaginensis C. 1. de-
scendentem, inquit, in aquam, & interrogatum in trinitate, secundum euāgelij
fidem & Apostolicam doctrinā & confessum bonā conscientiam in Deum de re-
surrectione Christi Iesu, nō licet iterum interrogare in eadem fide, & in aquam
iterum intingi. Illud etiam admonere volo, ne mihi obliuionem, ut soles, falsū
obijcias, aliter alias me interpretatum esse, quod Petrus hic dixit, non carnis
depositio sordidum, interpretatus enim sum in explicationibus Clementis Rom.
cū verbum ἀντίτροπον explico, de circumcisione, & fortasse melius congruit
locus cum loco epistolæ ad Colos. de circumcisione non manu facta in expoliatione
ne carnis, quam expoliationem carnis, vocat Petrus hic depositionem carnis sor-
didum, id est, carnis sordida, sic vocauit praputium. rationem & auctores, quos
secutus sum, leges, si voles, in explicationibus, quas dixi.

CAPVT III.

Quo Grego-
rius Nazia-
nus ab Antonio
citatus arcā
Noe Eccle-
siae figuram
fuisse intel-
lexit.

„**R** Ergit Antonius. Quāto, inquit, melius Nazianzenus, qui cor-
ruptelas Episcoporum describens, se arcam Noe quære-
re exclamauit. audiamus exclamationem, quam vocas; Noe, in-
quit Nazianzenus, arcam quæro, ut grauem mortem euitem, Ec-
clesiam se dicit querere, in qua mortem fugiat; aut dic tu, quam aliam arcam
quesuisse putas? Iudicauit igitur arcam Noe fuisse figurā ecclesie, quod tu con-
tra testem tuum negas, alioqui non vocasset arcam; arcam enim mysticam intel-
lexit. Ecclesia autem non perit propter malos quosdam Episcopos, ut tu cum he-
reticis sentire videris; quin potius ubicūq; Episcopus non hereticus neque schif-
maticus, siue multos siue paucos in nomine Domini congregat, ibi est Ecclesia; &
in medio eorum est Christus, sicut ipse in Euangelio dicit, & in eiusmodi Eccle-
sia, qui vult saluus esse potest. Est q; ea Ecclesia ἀντίτροπον arca, quia sicut arca
per aquā seruauit illas animas, sic Ecclesia ista saluat per baptismum obediētes
fidei. Itaq; non dicit Nazianzenus ecclesiam, qua tales Episcopos habeat, qua-
les Ecclesia illius temporis Constantinopolitana habuit aliquos, non esse cum ba-
ptismo ἀντίτροπον arca Noe, sed sic ait de illis prauis & flagitiosis Episcopis, re-
stor me neq; sedis, nec operis, neq; consilij, neq; nauigationis, neq; itineris vllius
societatem cum illis initurum: qua via illi cœperunt, pergant sane si volent. Ego
autem Noe arcam quæro, ut grauem mortem euitem: qua perinde sunt, ac si di-
ceret, quāuis in vna ecclesia simus, in qua sunt prauī ac probi, sicut in arca erant
mūda & immunda animalia, ego tamen cum eis non habeo vitæ societate. Pe-
reant ipsi in Ecclesia, si eis ita libet, ego in Ecclesia saluus esse volo, hoc est qua-
rere Noe arcam. qui enim in Ecclesia, quia malè vixit, non fit saluus, non fuit
illa

illi Ecclesia arca Noe. Similiter dictum est Loth ab Angelo, saluans salua temet-
ipsum, ne cum illis pereas. Satis iam intelligis, credo, si quid ingenij habes, in te
potius Nazianzenum citatu esse, cum quid diceret, non intellexisti. Pergis dein-
de cauillari in alijs meis, quae malo meis verbis integrè repetere, quam tuis in-
choate recitare. Scripsi c. s. prioris libri mei: Quare ubi baptisma est, & caput
familia, qui est Episcopus Dei sacerdos, ut sacerdos Dei erat Noe, ibi est Eccle-
sia, quae est domus Dei, tamquam altera arca Noe, in qua requiescit à diluui-
o, & à laboribus peccatorum, quia ibi datur venia per eum, cui primo data est po-
testas ligandi & soluendi, requiem enim significat Noe. Hinc sit Andrea, ut cum
tui Protestantes baptisma similis formae cum arca non habeant, consequens ne-
cessario sit, ut nec ecclesiam habeant. Etenim si baptisma similis forma cum arca
haberent, vnum quoque haberent principium & caput, qui eis vna cum ceteris
omnibus, qui per vniuersum mundum ad familiam, siue Ecclesiam Domini per-
tinent, praesent. Hac erant à te refellenda, si refellere poteras. Quid verò ad
hac, & quomodo responderis, statim videbimus: repetam prius quae huc perti-
nent, quae tu etiam mutilè, & mancè recitasti. Scripsi proximè post superiora: e-
rant itaque in arca Noe filij Noe, ac quisque eorum caput uxoris suae, & rursus ho-
rum, qui capita erant, caput erat pater Noe, qui eos procreauerat, ac loca eis,
cum eorum vxoribus in arca assignauerat, sic singulas Ecclesias, quae partes, ut
dixi, vnius ecclesiae Catholicae sunt, Episcopi tenent, qui earum capita sunt, & horum
caput est in successoribus suis Petrus euangelicus Noe, ut vetus Noe caput erat
filiorum, qui uxores quoque habebant. Quod si à Protestantibus queramus, virum
habeant ecclesias, quae sint Ecclesiae Catholicae partes, ac veluti nidi in arca illa af-
fixi, haud dubiū, quin responsuri sint, habere se tales ecclesias: si verò rursus peti-
mus, ut earum capita ostendat, continuo proferent suos Superintendentes. Quod si
adhuc rursus interrogemus, quodnam caput habeant isti Superintendentes in terra?
nullum respondebunt. ex qua responsione necessario nos concludimus, non esse eos fi-
lios Noe in spiritu, nec ad arcam eius mysticam pertinere, id est, non pertinere eos ad
ecclesiam Catholicam, quia Petrum nouum Noe caput esse non agnoscunt. Non enim satis
est baptismum verum habere, ut quidam Protestantes habent, neque verum usum aliorum
sacramentorum, ut habere eos interim fingamus, tamen si reuera nullum sacramentum
prater baptismum et matrimonium habent, quia episcopis carent, & ministros verbi
et sacramentorum ordinant. sed necesse est secundum scripturam, ut baptismum habeant
similis formae cum arca Noe, ut Petrus ait, i. baptismum in ecclesia. qui enim baptismum
in ecclesia retinet, is ad arcam mysticam salutis pertinet: qui verò non retinet, non per-
tinet. Hac & superiora à me recitata, his paucis verbis tuis, videris tibi satis con-
plexus, cum ais. Quis autem risum teneat (hoc est prooemium tuae recitationis)
qui te ita differetem audiuerit? Quemadmodum (inquis) Noe fuit ca-

Quo Anto-
pius contra
se Gregoriū
Nazian. testē
citauerit.

Quae Anto-
nis dissimu-
lauerit, quia
refellere non
potuit, & quod
mutilè, &
mancè reci-
tauerit.

Quo Confes-
sio: ista non
habent bap-
tismum si-
milis formae
cum arca
Noe, nec ad
arcam mysti-
cam salutis
pertinent.

D

put

Qualis sit
Antonij
Dialectica.

Quo Anto-
nius non sit
sui memor,
qui alteri
obliuione
obijcit.
Archiepisco-
pos cū Epi-
scopis con-
ferri, ut fra-
tres maio-
res cum mi-
noribus.

Imperita, &
absurda mo-
rostris in fi-
guris alle-
goricis gi-
mis suuili-
ter exigen-
dis.

put suorū liberorū, ita & Petrus & eius successor est visibile caput
ecclesie. Quin etiam addis, tres filios Noe repræsentasse particulare
Ecclesias, quarum Episcopi sunt capita. Deinde, ut illa mea omnia
vno verbo diluere, acutum sanè, inquis, disputandi genus & planè
ἀποδεικνύν. Immo acutum sanè, inquam ego, hoc tuum Antoni resellendi ge-
nus & planè ἀντιπρῆκνύν. Quid hic opponis? quomodo antecedens sustulisti?
quomodo probasti non esse concedendum, ne si concessisses, ratio connexi cogeret,
consequens concedere? viderint tui Dialectici. Addis postea, verum enimue-
rò, vnum omisisti Turriane, quod valde ad rem tuam facere vide-
batur, nempe Romanam Ecclesiam, quā ex tua similitudine vxor
Noe repræsentauit, velle cæteras omnes supereminere, quemad-
modum vxor Noe inter suas nurus excellebat: quod si ita est, non
satis rectè dicitis in vestris decretis Ecclesiam Romanam esse ma-
trem reliquarum Ecclesiarum dist. ca. 2. cum eam Ecclesiam no-
uercam dicere debeatis. Mirer, nisi tuos pudet hac legeretam putida &
insulsa, & futilia; me certè pudet ad ea respondere, præsertim cū nihil penitus
ad rem faciant. Simile est quod sequitur, sed ad illud respondebo, quia in eo me
immemorem mei esse dicis. Sic ergo ais, quam obrem cū nobis contu-
meliosè obijcis, nos esse proteruo illi filio similes, qui Patrem Noa-
chum ludibrio habuit, satis indicas te non esse tui memorem, qui
tres filios Noachi cum Episcopis tuis comparasti. Immo tu non es me-
mor tui, qui neq; tempora, neq; loca, neq; res, quæ in temporibus, et locis sunt, di-
stinguis; quasi verò in vno & eodè loco, et vno atq; eodè tempore, eundè fecerim
figurā Episcopi esse, & nunciare duobus fratribus suis, nudata esse verenda patris
sui, sicut scriptum est, & quidem post egressum ex arca contigit. Accusas præter-
ea in mea arca Noe allegoria, quod Archiepiscopis & Patriarchis nullum in ar-
ca locum dederim. Hic etiam inscitiam tuam produs, qui ignoras comparari Ar-
chiepiscopos cum episcopis, tanquam fratres maiores cum minoribus, ut erant fr-
atres Noe maiores alius alio; idem enim ordo est, licet non idem gradus dignitatis.
Patriarcha in vno patre patrum Noe tanquam in figura continebantur, sed in-
primis Patriarcha Patriarcharum Petrus Euangelicus Noe, sicut in filiis tanquā
in figura Episcoporum continebantur presbyteri, & diaconi, & reliqui ordines.
Episcopus enim presbyter est & diaconus & reliquos ordines in se continet. Car-
dinales aut Episcopi sunt, aut presbyteri solum, aut diaconi. Non enim ordine,
sed gradu, & dignitate separantur. Hi sunt Pontificis consiliarij & adiutores,
qui auctoritate Pontificum Pontificem in locum demortui, assentiente Clero &
populo Romano, eligunt. Sed imperite & absurde morositatis est, ita omnia in
allegoricis figuris exigere, ut nihil relinquatur in re, nō prius lineamenti allego-
ricis

ricis adumbratum; ut si quis in pictura nihil patiatur esse abditum, nec opacum, sed potius omnia expressa & collustrata requirat. Mirer, si à me non etiam ex-
gis in capite Noe umbram bicornis mitra, quam dicis, ut mihi imaginem Pon-
tificis gessisse Noe neges, nisi Noe mitratum fuisse ostendero; neque claves regni
calorum habere Pontificem concedas, nisi claves arcæ in manu Noe fuisse pro-
bem; sicut non concedis, creari nunc Pontificem à Cardinalibus, qui, nescio, in-
quis, qua ratione, hoc, (nisi succurram) possit unquam Noachi filijs
conuenire. Nam eos à patre Noacho progenitos quidem legimus, &
at patrem fuisse, unquam à liberis progenitum, inauditum est. Suc-
curram Antoni, ne absurdum, quod tu putas, sequatur. videris non legisse, aut
certè non meminisse, aut quod superest, cum legeres, non intellexisse, quod scri-
ptum est in Psalmo 44. de Apostolis, pro patribus tuis nati sunt tibi filij: cõstitues
eos super omnem terram: promisit propheta futurum esse, ut qui essent filij Iu-
daorum, fierent patres eorum Iudaorum, à quibus progeniti essent, quod ad exi-
tum perductum est in Apostolis sanctis, qui per Euangelium genuerunt patres
suos, sicut Paulus de Cor. scripsit, Nam si decem milia pedagorum in Chri-
sto habeatis, sed non multos patres. Nam in Christo Iesu per Euangelium ego
vos genui. si hoc non est absurdum, quomodo erit absurdum, à figuratis in filijs Noe
secundum carnem progenitis, creari patrem eorum spirituales figuratum in
Noe. Sequitur alia cauillation non minus ridicula, etsi tibi grauis, credo, visa est.
Quid etiã facies, inquis, Iustino Martyri vetustissimo auctori, qui
locum hunc Petri explicans in Tryphonem, docet Christum fuisse
representatum in Noacho, eo quod Christus fuit principium alte-
rius generis regenerati ab ipso per aquam: rectè quidem Iustinus, loqui-
tur enim de eo, qui verius & principalius representatus est, qui est Christus verus
Noe, id est, vera requies, qui est caput Ecclesiæ inuisibile & archetypum, ego de
visibili representato loquor, qui est non res ipsa, sed imago rei, in vetere figura
adumbrata. Hac enim Apostolus distinxit, in epistola ad Heb. cum ait, umbram
habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, ut nos postea scri-
pturam, & sanctos Patres secuti, in hoc libro, loco proprio copiosè doceamus.
Itaq, Noe principalius Christum representauit: sed propinquius Principem ec-
clesiæ, qui est imago Christi veri, & æterni principis & Episcopi animarum no-
strarum. Hic enim tanquã res ipsa archetypum est vicarij sui, qui est imago archetypi
ac rei ipsius. Lege etiã quæ de antiquo nuper scripsimus in libris Clementis Rom.
ut hac, quæ hic strictim attingimus, intelligas, & discas, quæ ignoras. Obijci de-
inde. Quid? quod si arca fuit typus Ecclesiæ, necesse est, ut Noe non
tantum liberorum, sed etiã ipsius arcæ fuerit caput, siquidem Pon-
tifex Romanus est caput ecclesiæ vniuersæ, quemadmodum dispu-
tas:

Quo nun-
quã Anto-
nius intel-
lexisse vi-
deatur il-
lud in Psal.
pro patribus
tuis nati sunt
tibi filij.

Quo Chri-
stus repre-
sentatus fu-
erit in Noe,
& quomo-
do Petrus,
& quid al-
tera repre-
sentatio ab
altera differe-
rat.

tas. Viderint tui Protestantes, quid hic obijcias: ego enim non video aliud, quā quod mihi videris putare, si concedam fuisse caput arca Noe, continuo sequi arcā fuisse corpus illius capitis: quo quid stultius dici potest? Ego Antoni Noe dico caput fuisse filiorū, id est, prae fuisse filijs, prae fuisse arca, prae fuisse animalibus mūdis & immundis, quae in arca erant. Sic fuit caput omnium in figura Pontificis, qui est caput vniuersae ecclesiae. Dicis praeterea, parum sibi constare meam

” allegoriam: nunc enim constituere me ἀντίτυπον Ecclesiarum sin-

” gularum in filijs Noe & eorum vxoribus; nunc in illis nidis anima-

” lium, &c. Deliras Antoni, non intelligens quod loqueris, neq; de quibus affir-

In quo con-
sistat illa si-
militudo
formae, quā
Petrus dicit
in baptis-
mo, & arca
Noe.

mus; ego ἀντίτυπον constituo, in quo B. Petrus, & omnes sancti Patres consti-
tuerunt, in eo scilicet, quod sicut arca per aquam seruauit illas animas, sic eccle-
sia per fidem & aquam baptismi saluat. Hae est similitudo formae aquae, & arca
Noe, expressa in aqua baptismi per fidem ecclesiae. Nec enim aqua sine arca ser-
uauit; nec arca sine aqua: Sic neque baptismus sine Ecclesia; neque ecclesia sine
baptismo: ex quo fit, vt aqua illa cum arca typus fuerit aquae baptismi cum Ec-
clesia, & arca illa cum aqua typus ecclesiae cum baptismo. Satis ne intelligis, quae
dico? Habes Petrum & Paulū mysterij aquae, & arcae interpretes. veniamus ad
” calcem tuarum nugarū. Enimuerō Turriane, inquis, cum te istā allego-

” riam tractantem video, gregalesque tuos monachos in illis arce ni-

” dis includentē, mihi in mentem venit eius, quod aliquando Chry-

” sostomus dicebat, ecclesiam esse arca Noe longē praestantiorē, quan-

” do quidem hic immunda animalia semper eadem remanserūt, at in

” ecclesia immundi homines mundi redduntur per euangelij prae di-

” cationē. postea dicis te recensere Iesuitas inter immunda anima-

Quō Anto-
nius Chry-
sostomum
cōtra se re-
stem citauit.

lia. non recitarem ista dignate, ne quid aliud dicam, nisi quia Chrysostomum,
non intelligens quid diceret, contra te citasti testem. Tu enim negas arcā fuisse
figurā ecclesiae: Chrysostomus verō testis tuus affirmat, cum dicit, ecclesiam esse
praestantiorē arca Noe. comparauit enim ecclesiam cum arca tanquam corpus
cum vmbra, id est, imaginem expressam & illustrem ecclesiae primogenitorum,
quae est in calis, cum vetere typo obscuro. Sic enim Dionysius Areop. in Eccl. hier-
rarchia veteres typos nostrorum mysteriorū vocat, ἀμύδρα & ἑσώα, id est, te-
nues & obscuras imagines. Tandem caput clausisti hac bellissima clausula, Hae.
” sit igitur refutatio huius allegoriae à Turriano ppositae. cui ego ve-

” ram & perspicuam hanc allegoriam oppono. Non recito eam, quod ni-

” hil in ea penitus dicas, quod ad refellendum argumenta contra Protestantes ex

” loco Petri allegorico ab eodem exposito, ducta & confecta pertineat.

Locus Sextus Ezech. 34.

Ecce ego iudicabo inter ouem & ouem, arietem & arietem, &c.

Sophis.

Sophisma Turriani.

Episcopos vocat scrip. arietes tanquam duces gregis, id est, duces, quemq; gregis sui, ut sunt arietes duces ouium; ergo consequens necessario est secundum rationem ac naturam, illis non minus opus esse pastoribus, quam gregi ouium, id est, laicis; immo etiam magis, ne qui aliorum duces sunt, ipsi errant & alios in errorem mittant. Petrus autem & post eum Romanus Pontifex eius successor, est pastor arietum, id est, Episcopus Episcoporum.

Solutio superioris sophismatis.

CAPVT PRIMVM.

NEC hic fideliter mea recitasti, sed more & modo tuo, quod leuiora viderentur & minus premere: recitabo ego, ut te pudeat tui. sic enim aiebam, Cum Episcopi, qui greges ouium & agnorum rationalium pascunt, sicut Dominus B. Petro pascere iussit, arietes quidam sint secundum Prophetam Ezechielem, id est, duces, quisq; gregis sui, ut sunt arietes duces ouium, consequens necessario est secundum rationem ac naturam, illis non minus opus esse pastoribus, quam gregi ouium, id est, laicis; immo etiam magis, ne qui aliorum duces sunt, ipsi errant, & alios, quibus praeunt, in errorem mittant, sicut Apostolus ait. deinde recitato loco Ezechielis & interpretatione Clementis Romani, interrogavi his verbis, Dicite ergo Confessionista, quem pastorem habent arietes vestri, id est, ministri, vel superintendentes? si enim nullum habent, sunt igitur dispersi, vexati, & iacentes, sicut Dominus dixit de turbis illis in Euangelio, misertus est, inquit, eis, quia erant vexati, & iacentes, sicut oves non habent pastorem. Cur tu hanc meam interrogationem dissimulasti Antoni, nisi ut adeam non responderes? Quid enim respondere poteris, nisi nullum pastorem arietes vestros habere? ex quo quid sequeretur, quod ego intuli, videbas. Deinde subiunxi, Cum dixit Dominus Petro, pasc oves & meas addidit, quis cum ratione dubitare potest, praesertim si vim verborum non ignorat, quin Petro iussit pascere quasq; oves, quae Christi essent? Hoc enim declarat vis articuli & Pronominis τὰ πρόβατα αὐτῶν, ut sciunt, qui in lingua Graeca mediocres progressus fecerunt. Perinde itaque est, ut si diceret, quasq; oves meae sunt, eas pascere. Quare consequens est, ut si quae sint, quae ad Petri curam pascendi non pertinent, nec oves quidem illae Christi sint; arietes ergo, id est, duces gregis Confessionis Augustanae & Antuerpiensis, & similium, non pertinent ad oves Christi, quandoquidem pasci nolum a Petro in successore eius; ac proinde extra Ecclesiam sunt; siquidem in Ecclesiam sine Episcopo congregari non possunt, sicut nec in gregem oves sine pastore: quippe cum sit Ecclesia, ut ait beatus martyr Cyprianus, plebs Episcopo suo adunata, & grex pastori suo adherens.

Quae Antoni dissimulauerit, quae ad ea respondere non potuit.

Quo pastores confessionis Augustanae non pertineant ad oves Christi.

quomodo ergo isti capita Ecclesiarum tanquā Episcopi esse possunt, si extra Ecclesiam sunt? ut quidem sunt, cum careant, ut dixi, pastore, qui eos ipsos ministros vel Superintendentes in Ecclesiam congreget. Sed fortasse respondebunt, non commisisse Dominum Petro, ut pasceret arietes, id est, ductores pecoris ac gregis, sed agnos, id est, recenter secundum fidem natos, hoc est, neophytos, & oues, id est, laicos firmiores, sic Basi. in Com. Esa. cap. 5. agnos, & oues interpretatur. Verum sic respondentes facile est redarguere: cum enim oues dixit Dominus, arietes quoque intellexit, qui ex ouibus nascuntur; & arietes oues mares à Varrone vocantur, imò omne genus pecoris significat Græcè $\pi\epsilon\phi\alpha\tau\omicron\nu$. Hanc quoque questionē dissimulasti, imò cetera omnia in eodem c. 8. dissimulas, in quibus nullum aditum ad cauillandum reperisti: duo solum elegisti ad respondendū, quæ cauillatiunculis & mendacijs eludere posse sperabas, vnum est quod ex loco Ezechielis arripuisti, exponis enim sententiā Ezechielis, quasi de ea sit questio, quis ignorat sacerdotes, & magistratus nomine pastorum reprehendi, & eos quidem dici hic nō à Pontifice, sed à Deo iudicandos, sed quis rursus negare potest cum ratione, quin illos ipsos, quos prius Ezechiel pastores vocauit, eosdem translatis etiam arietes & hircos appellauerit, quamuis Clementem auctorem & interpretem non haberemus, non dico arietes et hircos pecudes, quod tu videris intellexisse, quasi hoc ego dicerem, sed arietes et hircos rationales. Postquam enim dixit, fili hominis, propheta de pastoribus, et dices pastoribus; hac dicit Dominus, vā pastoribus, & quæ sequuntur omnia in malos pastores dicta, quorum peccata in greges suos commissa describit Dominus per prophetam, & se ea vlturum minatur, & oues suas requisitum ac in pascuis optimis congregaturum, ne existimarent ij, qui reguntur siue pascuntur, nō esse iudicandos à Domino, sed tantum pastores, qui regūt. Coniungit Dominus vtriusque partis iudicium & minatur iudicaturum se tum prepositos, tum subditos; cum ait, vos autē greges mei, siue ut est apud LXX. oues meæ, hac dicit Dominus Deus, ecce ego iudicabo inter ouem & ouem; siue inter pecus arietum & hircorum; quod si hic comprehensi sunt pastores, & subditi, ut necesse est, dic tu, si scis, quo nomine intelligendi sunt subditi, & quo nomine prepositi? si subditi intelligendi sunt nomine gregis, siue ouium, restat ut nomine arietum & hircorum, rationalium scilicet, intelligantur pastores, sacerdotes, & pastores magistratus. Illa enim differentia nominum, personas gradu & officio differentes significet necesse est, nisi forte de pecudibus bestijs prophetari putas, & de eis iudicandum esse. dicam enim cum apostolo, nunquid de pecoribus aut arietibus cura est Deo? an propter nos hac scripta sunt, aut nūquid scripta sunt propter greges et pastores veteris populi Israel, & non etiam Israel Dei populi noui? Quis non credit, aut ignorat, sacerdotes pastores legis Mosaicæ figuram gessisse sacerdotum pastorum legis Euangelicæ? ac

Quo ex ipsa prophetia Ezechielis constet vocasse pastores translatis arietes, & hircos.

Quo sacerdotes pastores legis Mosaicæ figuram fuerunt sacerdotum pastorum legis Euangelicæ.

proinde

proinde non solum hæc, quæ de pastoribus illis, & de eorum supplicio propter eorum peccata prophetantur, ad illos pertinere, sed ad nostros etiam sacerdotes? unde dicere possunt secundum spiritum prophetiæ huius, sicut Apost. in epistol. ad Cor. scripsit, hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt: & paulo post, neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpentibus perierunt. Hæc autem omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum deuenerunt. Si igitur iam concedis, negare enim non potes, nisi scripturis repugnes, prophetata esse de malis pastoribus illius populi in figura similitudinem pastorum in Euangelio, sicut nomen commune pastorum et sacerdotum, quo illi nominantur, cum nostris pastoribus, & sacerdotibus communicatur: cur non communicetur nomen translatus arietum, quo ab eodem propheta illi veteres pastores vocantur? an quia sic propheta nominat, conuertit Deus pastores in arietes, ut mihi obijcis, & ais simile monstri videri posse? cum certe magis monstri simile videri possit, te tam stupidum esse, ut cum propheta dicat, siue potius Deus per prophetam, iudicabo inter ouem & ouem, & arietem & hircum, id est, inter arietem & arietem, inter hircum & hircum, tu veros arietes, id est, irracionales, & non potius arietes metaphoricos siue translatitios, id est, rationales intellexeris. Et fortasse tales fore aliquos, qui sic aliquando putarent, suspicatus est Clemens auctor Apostolicus, cum quales arietes & quales oues propheta diceret, interpretatus est: quod ego, quia non opus esset interpretatione, sciens & volens pratermissem, sed reddam modo quod pratermisi, audite, inquit, Clemens lib. 2. cap. 19. Episcopi, & audite laici, quemadmodum dicit Dominus, iudicabo inter arietem & arietem, inter ouem & ouem, id est, inter Episcopum & Episcopum, & inter laicum & laicum, & inter magistratum, & magistratum: deinde subiungit, rationales enim oues, & rationales arietes sunt hi; hoc ego libens praterieram, quod nunc coactus repono & reddo, & si maius Gracæ, reddam Gracæ, λογικά ὄντα τὰ πόρκατα, καὶ οἱ κριοὶ οὗτοι. At Turrianus, inquit, arietes exponit Episcopos, & hircos principes, atque ita planè discedit ab Ezechiele, qui non arietum sed pastorum nomine, veteres sacerdotes intellexit. Ita est Antoni, pastorum nomine, veteres sacerdotes intellexit Ezechiel, hoc ego nunquam negaui, atque ita non discedo, ut tu ais, ab Ezechiele, quin potius tu planè ab Ezechiele discedis, & quidē bis, semel cum putas, non esse ista ab Ezechiele prophetata contra malos pastores veteris Israel, in figura malorum pastorum Israel spiritualis. Sic enim Apostolo Paulo contradicis, cum ait omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram. itaque illa prophetica minatio diuini iudicii in veteres malos sacerdotes et pastores, ad malos quoque Ecclesiæ Episcopos pertinet. quod qui negat, ut

Quomodo
Antonius
ab Ezechie-
le discedit
in duobus,
idque mani-
festum fiat.

get, vt tu, ab spiritu Ezechielis, id est, diuino discedit. Discedis etiam in eo ab Ezechiele, quod subiungis, Est etiam prorsus ineptum, Episcopos cum arietibus comparare: si enim ineptum est comparare Episcopos cum arietibus, ineptum est quoque comparare veteres pastores sacerdotes cum arietibus. Ineptus igitur fuit iudicio tuo Ezechiel, qui hoc fecit, quod neque tu, nec ullus qui sensu communi non careat, negare potest. Siquidem illos ipsos, quos vocauit Propheta pastores, cum dixit in principio, va pastoribus Israel, & paulo post, propterea pastores, audite verbum Domini, & c. & rursus, Ecce ego ipse super pastores, illos inquam ipsos statim nominat non pastores, sed arietes & hircos. sic enim ait, Vos autem greges mei, siue vt est apud LXX. oues mea, hac dicit Dominus Deus, ecce ego iudico inter pecus & pecus, siue inter ouem & ouem, vt est apud LXX. & inter pecus arietum & hircorum. nemo negabit, nisi excors sit, quin hic de ouibus & arietibus, & hircis rationalibus sermo propheticus & minax fiat. nomine autem arietum & hircorum, accipiendos esse eos, qui cuius praerant, et nomine ouium eos, quibus praerant, ea qua sequuntur, declarant, et conuincunt. Nonne, inquit, satis vobis erat, pascua bona depasci? insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris, & cum purissimam aquam biberetis, reliqua pedibus vestris turbastis, & oues mea ijs, qua conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur. Cum oues appelleret eos, quibus praerant pastores, & quos opprimebant, superest, vt eos ipsos, qui sic dure, & violenter praerant, arietes & hircos translate tanquam duces nominauerit, sicut translate vocauit oues subditos, sicut idem propheta in extremo capite 34. interpretatus est, vos autem inquit greges mei, siue oues mea, vt est apud LXX. greges, siue oues pascua mea, homines estis. quo in loco Hieronymus, soluit, inquit, enigma, immo potius metaphoram, & ponit manifestius, vos autem oues mea, oues pascua mea homines estis. Omnis igitur sermo de hominibus est. haec tenus Hieronymus; aut si tu sapientior es Ezechiele, dic quid aliud intelligi possit & debeat; sit igitur propheta ineptus, vt antea dixi, & tu vis, quia Episcopos cum arietibus comparauit, cum veteres pastores sacerdotes, cum arietibus in figura Episcoporum, vt iam docui, comparauit. Sed audiamus rationem quam attulisti, cur non comparauerit Episcopos cum arietibus. Quandoquidem, inquis, arietes, non gregem pascunt, sed in grege ipso pascuntur. Est autem Episcoporum munus pascere ecclesiam Dei, vt ante dicitur. Et cum est si ita imperitus es Antoni, vt in exemplis et parabolis scripturae sanctae omnia, qua in re sunt, exemplis conuenire velis, aut qua in exemplis, & parabolis sunt, ipsi rei; exempla omnia & parabolas tollere necesse erit. Addere etiam simili ratione potuisses, non comparari hic in loco Ezechielis pastores cum arietibus, quia non cernitur hoc in pastoribus, quod propheta dicit in arietibus, & hircis.

Quo idem
Propheta
Ezechiel
translate se
loqui decia
rauerit, cu
dicit arie
tes, hircos,
& oues.

Quo in ex
plis & para
bolis non
necesse est,
vt omnia,
q in re sunt,
conueniant.

& hircis; scilicet, ut reliquias cibi, aut potionis conculcent pedibus, & subditi conculcat a pedibus edant aut bibant. Sed vide, quid veteres interpretes Graci in hoc loco notatum reliquerunt, ut contra te, & tui similes cautum esset, rursus, inquit, contra eos qui praeant, dirigitur sermo plenus minis, hoc enim significat τὸ ἐλεγκτικὸν ὁ λόγος. Est autem sermo paradigmaticus, in exemplis vero non oportet omnia λεπτολογεῖν ἀκριβῶς, id est, omnia subtiliter & limmate explicare, alioqui quomodo esset exemplum? Illud autem, conculcabatis pedibus & quae sequuntur, tropice dictum est, ut in ouibus herbam comedentibus, & reliquam calcantibus & bibentibus aquam & pedibus reliquam turbantibus. Haecenus ex commentarijs & annotationibus Græcorum. Sic igitur ut arietes irrationales cum pastoribus compararet, & ab eis exemplum & parabolam sumeret, satis habuit Propheta, praeire ouibus instinctu natura arietes tanquam duces, tu vero amplius ab illis regis ἀπαίδως λεπτολογεῖν, pascere scilicet gregē, ut quia non pascunt, quia non utuntur ratione, cum Episcopis non comparentur, neg. cum pastoribus, quorum munus est pascere. O bellissimū Theologū & interpretē parabolarum scripturae sacrae. Sed transeamus ad aliam cauillationem fatuam. Verum audiamus inquit, quam bellè locum hunc exponat, arietes, inquit, sunt duces ouium, & Episcopi duce, quisque gregis sui, ut igitur arietes opus habent duce, ita Episcopi Pontifice, à quo ipsi regantur. Satin sanus es Turriane, qui ita ludas in re seria? ecquis enim pastor tam ignarus unquam, ac rudis fuit rei pastoriæ, ut curam ouium arietibus commiserit? Immo satin sanus es tu Antoni, utingas, quod nemo eorum, qui te audiendum putant, crediturus sit? Paulo ante, quia etiam Episcopos esse quosdam arietes, iuxta prophetiam Ezechielis, sinxisli me conuertere Episcopos in arietes, quod simile monstri videri possit, ita enim scripsisti, ineptum esse comparare Episcopos cum arietibus, non intelligens utrumque te in Ezechielem dicere, immò in Deum, qui per prophetam in parabola ouium, arietum & hircorum, de pastoribus populi Israel, & in figura de nostris locutus est, hoc de me ea licentia commentus es, qua Homerus de Circe, & socijs Villis, aut Apuleius de asino. Nunc fingis committere me curam ouium arietibus, prius feci in tua poetica magica, ex hominibus pecudes; nunc ex pecudibus homines; habere enim curam aliorum, animalis est ratione pradi. Vtrum sanis cerebrum sit, an insani capitis hæc fingere, viderint tui Protestantes, quorum te Patronum adoptasti. Sed videamus quomodo curam ouium arietibus commiserim? & quales ego arietes secundum propheticam parabolam fecerim Episcopos. Scripsi pag. 50. Præterea cum Episcopi, qui greges ouium & agnorum rationalium pascunt, sicut dominus beato Petro pascere iussit, arietes quidam sunt secundum prophetam Ezechielem, id est, duces quisque gregis sui. ut sunt arietes du-

Quomodo sit Antonius bellissimus interpretes parabolarum scripturæ.

Quomodo Antonius in Ezechielis, & in Deum qui in Ezechiele loquebatur, fingit, quod mihi falso tribuit.

Quomodo
iudicio etiā
Protestan-
tium men-
daciū An-
tonij redar-
guatur.

ces ouium. Iudicate vos Protestantes, num fecerim hic Episcopos arietes irrationales, an rationales? An non satis clarè dixi, esse arietes rationales, cum dixi, esse arietes quosdam secundum prophetam Ezechielem? Aut nūquid Antonius tam imperitus, aut hebes erat, vt non intelligeret, locum Ezechielis à me statim recitatum, quem sequebatur, paradigmaticum siue parabolicum esse? Aut nūquid curam ouium arietibus commisi, cum dixi esse Episcopos arietes quosdam, id est, duces quemq; gregis sui, vt sunt arietes duces ouium? nisi forte putabat, illud, esse arietes irrationales duces ouium, id est, praeire illis, quod instinctu naturae faciunt, nihil aliud esse, quàm curam ouium habere, quo quid insanius cogitari poterat? habere enim curam non conuenit nisi participi rationis. Postquā verò dixi, esse Episcopos arietes quosdam, scilicet rationales iuxta parabolā Ezechielis, id est, duces ouium rationalium hoc est laicorum, inde intuli, consequens esse necessariò secundum rationem & naturam, vt sicut oues rationales, quibus Episcopi tanquam quidam arietes rationales praeunt, opus habeant pastore, & duce, sic ipsi arietes rationales, id est Episcopi, siue pastores opus habeant pastore, & duce. Imò multo magis aiebam, ne qui aliorum duces sunt, ipsi errent, & alios quibus praeunt, in errorē mittāt. Hic tu Antoni, si poteras, debebas negare consequens, quod ego induxi, simulq; reddere rationē, quare oues rationales, id est, Laici pastore ac duce opus habeant; pastores verò, quos Superintendentes vocatis, non habeant. Sed quia non potuisti, imò neq; tentasti, dissimulante ad cauillandum te vertisti obscurādo, fingendo, & tenebras verbis meis clarissimis offundendo, quod tu mihi mendosè obijcis. Ex ista mea argumentatione profecta est paulò post, illa mea percunctatio, cum dixi, dicite ergo Confessionista, quem pastorem habeant arietes vestri, i. ministri vel superintendentes. Si enim nullū habent, sunt igitur dispersi, vexati & iacentes, sicut oues non habentes pastorem, vt Dominus in Euangelio de turbis illis dixit, nec ad hanc questionē, vt iterum dicam, respondisti.

CAPVT II.

Sed videamus iam, qui nec ad rationem ductā ex parabola Ezechielis, nec ad percunctationem quicquam respondisti, qualem rationationem mihi fallaciter affinxeris bonus plastographus. Sed neteram inquis, tempus, cum ita ratiocinaris, oportere esse aliquem, qui iudicet inter arietes, & simul profers Romanum Pontificem, refellat te Dominus ipse apud Prophetam his verbis, iudicabo, inquit, inter ouem & ouē, inter arietes & hircos, ergo Deus ipse sibi partes iudicandi deposcit. Tu verò bonus scilicet interpret verba Ezechielis sic exponis, iudicabo, inquit Dñs, id est, iudicabit Pōtifex Rom. atq; ita tuo more grauiter peccas τῷ ἀρχιερεὶ. Si hanc expositionem Ezechielis in meo libro ostendere potueris, habeat, & quidem meo merito, ineptus & ridiculus, sin verò non potueris, transferant in

te nota inepti et ridiculi, & habearis tuo merito mendax & fallax. Ego vsquam
 sic ratiocinatus sum, & sic Ezechielem exposui, iudicabit Dominus, id est, iudi-
 cabit Pontifex Romanus? Profer locum ubi, vt, si non proferas, tu te non profe-
 rendo, mendacem esse conuincas. Nos Antoni, cum iudicat Pontifex Romanus
 iudicium veritatis, Dominum iudicare & credimus & predicamus. Ipse enim
 in Euangelio suo dixit beato Petro singulariter, & in eo successoribus, tibi da-
 bo clauis regni calorum, & quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum &
 in calis; & quodcumque solueris super terram, erit & solutum in calis. Ligare
 autem & soluere, partes iudicij sunt, non tamen cum iudicat Dominus, necesse
 est, vt iudi. et Pontifex. Immo hoc iudicium, quod Dominus per Prophetam E-
 zechielem minatur hic, diuinum & non humanum iudicium erat, pradicat e-
 nim Propheta de pastoribus puniendis, propter quos, quia male pascebant, ca-
 pta fuerat vrbs. Pradicat etiam de liberatione seruitutis Babylonica, & cessatio-
 ne sacerdotij & regni iudaici, & Christi aduentu. Quomodo ego, aut ubi cla-
 rissimo vaticinio de Christo tenebras offudi, vt tu ais? Immo tu Christo tene-
 bras offundis, id est, gloria eius obscuras, qui, quia Christus caput est super om-
 nem ecclesiam, & quidem propria & infinita virtutis, non pateris, vt eidem Eccle-
 sia, quae est corpus eius, & virtutem ab illo capite accipit, caput analogum im-
 posuerit, quod virtutem etiam illius capitis participet. Si pateris, vt diuinitas
 gratia sua cum corpore secundum mensuram vniuscuiusque membri commu-
 nicet, quare non pateris, vt hoc ipsum faciat cum capite eiusdem corporis se-
 cundum mensuram eius? Cur huic corpori inuides? & vis esse sine capite sui si-
 mili, id est, humana infirmitate circumdato, vt sciat compati? An derogare po-
 test, (hoc enim obijcere soletis) radius soli? riuus fonti? aliena virtus & potestas
 propria? aut quod finitum est, infinito? Si, quia est Christus princeps pastorum,
 sicut Petrus eum vocat, quod tu opponis. princeps, inquam, Pastorum infinita
 virtutis, & supra omnem principatum & virtutem, vt Paulus ait, constitutus,
 idcirco negas Pontificem Romanum esse principem Pastorum à Deo in Eccle-
 sia positum, secundum mensuram donationis Christi; nega similiter Apostolos à
 Deo Ecclesia datos, quia Christus est Apostolus et Pontifex confessionis nostrae,
 sic enim ad Hebraeos scripsit Apostolus Paulus. An derogat Christo Apostolo qui
 duodecim Apostolos numerat? derogaret quidem qui eos Christo pares face-
 ret, sicut qui alterum caput aequale capiti Christo aut alterum fundamentum
 Ecclesia poneret, quod cum fundamento illo aequaret, quod est Christus Iesus.
 quid dixi derogaret? Immo tolleret, quia virtus & potestas infinita & pro-
 pria Christi Dei & hominis, non potest esse nisi vnius Christi. Citas de-
 inde Cyprianum, vt probes, non opus esse vestris pastoribus,
 pastore alio, quia hoc, inquis, affirmat Cyprianus, ubi docet sin-

Aliud men-
 cium mani-
 festum AR-
 tonij.

Quam sit
 gratia Dei,
 & rationi,
 ac naturae
 repugnans
 negare Ec-
 clesiae caput
 visibile.

Quid absur-
 di sequatur,
 si derogat
 Christo, q
 caput visi-
 bile Eccle-
 siae ponit.

Quo Anto-
nius citado
Cyprianum
laqueū sibi
iniecit, quē
expedire nō
potest.

„gulis pastoribus, portionē gregis ascriptam esse, quam regat vnus.
„quisq; rationem sui actus domino redditurus. Si ex hac Cypriani sen-
tentia, vt tu interpretaris, effici vis, non opus esse singulis pastoribus alio pastore,
qui eis praestit, prater Dominum, cui reddituri sunt rationem, idq; affirmare Cy-
prianum dicis, eadem ratione efficitur, non opus esse ouibus rationalibus, id est,
Laicis vllō Episcopo pastore, siue apud vos superintēdente; q̄a singula oues, quia
homines sunt, reddunt & sunt Domino rationem, vnaquaq; actionis suae. Quomo-
do hunc laqueum, quem tibi inieci, expedies? Sed ad locum Cypriani libro su-
periore copiose respondi, vbi te testis tui autoritate conuici. Deinde alio ariete
„quatis Pontificatum, quae omnia inquis, si te minus mouent, saltem mo-
„ueant ipsa Pontificum decreta, dist. 99. in quibus interdicitur, ne
„Romanus quidem Pōtifex, vniuersalis appellatur? Cur nos nihil mo-
ueant ista, quae dicis, quin potius mirandum sit, quod vos moueant, & quemad-
modum contra vos faciant, docui, & probavi libro superiore, ne eadem frustra
„repetam, donec tu ad illa respondeas. Adiungis postea, cāterum quid tibi vis,
„dum addis etiam, iudicare Pontificem inter hircos, id est, ipso re-
„ges & magistratus, num etiam vt Pontifices de omnibus causis ciui-
„libus, & cognoscant & iudicent? Dixi paulo ante, quod Dominus per pro-
phetam Ezechielem dicit, Ecce ego iudicabo inter ouem et ouem, inter arietem
& hircos, nunquam me sic exposuisse, vt tu commentus es, id est, iudicabit Pon-
tifex. Aliud enim iudicium est hoc, de quo propheta Ezechiel, & aliud longē
diuersum cui praest Pontifex, in Ecclesia secundū Euangelium, sed tu hac non
discernis, quia neque quid dicas, intelligis. Virum vero de regibus, & Magistra-
tibus, & ciuilibus causis iudicare possint Pontifices, etsi quaestio ista aliena erat
ab hoc loco, & ad rem non pertinet, tamen quia ignorare etiam hoc videris, per-
cunctabor te, cum dixit dominus Petro, pasce oues meas, an hircos excepit, Ma-
gistratus dico & reges? minime, siquidem ποιμαίνω, quo verbo vsus est Eua-
gelista, omne genus pecoris significat, vt Grammatici veteres annotarunt, quis
autem dubitat, quin iudicium, quod pertinet ad animam, ad rationem pasceendi
pertineat? percunctabor amplius, si quando opus sit, excommunicare magistra-
tum, aut principem saecularem ad gloriam Dei, vt spiritus eius, saluus fiat (sta-
men hoc protestantes audent, aut licere vnquā putant) an non hoc erit iudicare
hircos? Prater ea, cū Apostolus ait, in epist. ad Hebraeos, obedite praepositis vestris,
& subiaceite eis, ipsi enim peruigilant pro animabus vestris, tanquam rationem
redduri, an excepit animas regum & magistratum? nequaquam. Quomodo
autem rationem de eis reddituri sunt, si non licet de animis regum, & magistra-
tum iudicare; siquidem iudicare eas, ad salutem earum spectat? quid? si con-
uenit hoc & quidem secundum scripturam omnibus episcopis, quanto magis ei
licet,

Quo Ponti-
fices de re-
gibus & ma-
gistratibus
saeculi, & cau-
sis ciuilibus
& quando
iudicare
possint, &
quarens,
& qua ra-
tione.

liceat, qui praeest omnibus Episcopis, ac proinde ijs omnibus, quibus omnes Episcopi praesunt? ut vel sic agnoscatur vnus ad tempus iudex, sicut B. Cyprianus dixit, à quo sit exordium vnitatis Ecclesiae. De causis vero ciuilibus, quatenus potestas Ecclesiastica cognoscere & iudicare possit, & vbi in Euangelio iactum sit fundamentum secularis iurisdictionis iudicum Ecclesiasticorum, & quomodo de omnibus causis secularibus principum & Magistratum, nedum aliorum omnium laicorum eatenus licet, & expedit cognoscere, ut in peccato ad mortem non remaneant fratres; quod à Canonistis dici solet, cognoscere per viam denunciationis, scripsi nuper libro 3. defensionis epistolarum Pontificum Apostolicorum C. 2. Si tu aut alius magis quam tu curiosus, & diligens legere voluerit; indicauit locum, retractaui postea etiam eundem locum in explanatione locorum difficultiorum Clementis Romani, vbi locum Pauli in epist. ad Cor. priore accurate exposui. Secularia igitur iudicia, si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituere ad iudicandum. Vbi epistolam Anacleti, de iudicijs istis secularibus ab accusatione Magdeburgensium, defendi; & probaui temporibus Apostolorum Episcopos iudicio causarum secularium, cui Laici praeerant, interesse, & de ijs cognoscere necesse fuisse, quae omnia imperitiam tuam & errorem redarguunt & conuincunt. lege si volueris, & refelle, si potes, aliter quam nugando et delirando ut hic facis. Sequitur in libello tuo, tandem igitur animaduerte, quā sit inepta haec tua argumentatio ex loco Ezechielis. Immo animaduertant, qui te legunt, quā ineptè & futiliter ac nugatoriè argumentationem meam ridiculis ac insulsis cauillatiunculis eluseris. Deinde, Clementem Romanum, qui parabolam Ezechielis de ouibus, arietibus & hircis interpretatus est, sic confutras, sed quicumque tandem sit illorum librorum autor, non recte citauit locū Ezechielis hoc modo, iudicabo inter arietes & arietes, cū ita legendū sit ex hebraeo contextu, iudicabo inter arietes & hircos, quod postea Hyeronimum citans agnoscis. Atque ita friget illud argumentum tuum parabolicum. Immo vide tu, quam frigeat tua cauillatio; audi quid Hyer. c. 34. Ezechielis dicat. Sape commonui, me editionē

Quomodo Anronius à teste suo Hieronymo redarguatur in eo quod in Clementem obijcit.

utramque commiscere, ut librorum vitem magnitudinem in his duntaxat, quae non multum in translatione discordant. Proxime recitauerat textum Prophetæ ex utraque editione mixtum, vbi parua differentia erat. Vos autem greges mei siue oues meae, hac dicit Dominus, ecce ego iudico inter pecus & pecus arietum & hircorum. Sic ex Hebraeo paulo post, saluabo gregem meum, & non erit ultra in rapinam, & iudicabo inter pecus & pecus siue inter arietem & arietem, si autem iudice Hyeronimo utraque editio hic idem sonat, siue legas inter pecus & pecus, siue inter arietem & arietem, rectè igitur citauit Clemens inter arietem, & arietem, quod si rectè citauit, tuo & meo teste Hieronymo, relinquitur, ut nō meum

meum argumētum parabolicum, vt tu vocas, frigeat; sed potius tua cauillatio. Virgebo ergo percuntationem: quem pastorem habent vestri arietes, secundum parabolā Ezechielis, non dico in calo, sed quem habent in terra? ne sint sicut oves dispersa non habentes pastorem, sicut de turbis illis dixit Dominus in Euangelio? Recitas deinde multa ex libris Augustini de pastoribus, quae dicis lapsu *μνημονικῶ* à me pratermissa, & idcirco vt mihi gratificeris, illa subiecisse, in quibus aliquid tu non lapsu *μνημονικῶ*, id est, non per obliuionem, sed per malitiā pratermisisti, vel potius dissimulasti, & aliquid nō intellexisti contra te facere. Virumq; subijciam ego, non vt tibi gratificer, sed vt te conuincā, malitiosè agere. Hac tu recitasti: quae sunt oves meae, audiunt vocem meam & sequuntur me: hic inuenio oēs pastores bonos in vno pastore; nō enim verè pastores boni desunt, sed in vno sunt; multi sunt, qui diuisi sunt. Hic vnus praedicatur, quia vnitatis commendatur. Illa verò quae sequuntur, à te sunt pratermissa, nec enim verè modo ideo tacentur pastores, & dicitur pastor, quia non inuenit Dominus, cui cōmendet oves suas; tūc autem ideo commendauit, quia Petrum inuenit. Imò verò & in ipso Petro vnitatem commendauit, multi erant Apostoli, & vni dicitur pascere oves meas. Quare hac Antoni dissimulasti? responde saltem tuis qui causam scire auent. Quomodo in Petro vnitatem commendauit, nisi quia voluit Dominus, vt esset vnus & solus primus, sicut B. Cyprianus in epist. ad Antonianū de Cornelio Pontifice, loco Fabiani mortui electo, lib. 4. scripsit, quod paulo antè recitasti, & repetendum est nunc: & cum post primum, inquit, secundus esse non possit, quisquis post vnum, qui solus esse debet, factus est etiā, nō secundus ille, sed nullus est. Sicut ergo in vnitatis, quia est principium numeri, omnes numeri continentur, tanquam in radice & origine; Sic in Petro vno, cui primo cura pascendi data est, omnes Apostoli, quatenus pastores, & eorū successores, qui sunt episcopi, omnes ouium rationalium pastores, tanquam in origine sacerdotij & vnitatis Ecclesiae continebantur. Huc pertinet illud alterum, quod quidem non pratermisisti, sed, vt paulo antè dixi, contra te facere non intellexisti, alioqui, illud etiam simili silentio dissimulasses. Nam & ipsum Petrum cui cōmendauit oves suas, quasi alter alteri, vnum secum facere volebat, vt sic ei oves commendaret, vt esset ille caput (Christū dicit) ille (hoc est Petrus) figuram corporis portaret, id est Ecclesia. Amabo Antoni, quomodo vnus Petrus figuram Ecclesiae, q̄ est corpus Christi, portabat, & non vllus alius ex Apostolis, nisi quia in Ecclesia, quam representabat, principatum tenebat. Si enim Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffusa, vnum corpus est quod multa membra habet, quero abs te Antoni, cuius membri locum, ac vicem, & nomen dabis Petro, quod non dabit alijs Apostolis, ne facias cōtra sententiam Domini, gessisse alios prater Petrum, figurā corporis Christi, id est Ecclesiae? Dabis ne, vt manus sit? aut pes? aut oculus?

at per,

Quae sint ab
Antonio in
recitatio-
ne Augu-
stini prater-
missa non
per obliuio-
nem, sed
malitiosè.

at pes, aut manus, aut oculus non sic totum corpus representat, & designat, ut
Caput. Deinde si in Petro unitatem pastorum Ecclesie, & unitatem ipsius Ec-
clesie commendauit Dominus, cum dixit vni Petro, pasc oves meas, igitur vnū
Petrum voluit exordiri, & originem esse unitatis Ecclesie. Tenet igitur locum
capitis, sicut vnde incipit unitas corporis humani, caput nominatur & est, est,
inquam caput, vnde gubernatio externa Ecclesie initium capit. Caput autem
verum & principale Ecclesie Christus est, ex quo totum corpus compactum &
comexum, per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in-
mensurā vniuscuiusq; membri, augmentum corporis facit in adificationem sui
in charitates. Sicut à Capite secundum naturam, initium capiunt sensus ac nerui,
vnde Varro, dictum esse caput existimat. Sed de hac analogia dicemus plura in
loco, qui sequitur. Postremo conclusionem rationis tum impiam &
ludaicam, tum tibi repugnātem addidisti, cum ais, item Dominus
denunciat apud Ezech. fore, ut grex suus, i. ecclesia, recolligatur
& instauretur ex auctoritatis & reiectis falsis illis pastoribus; licet
nim ille, faciam eos cessare, inquit, ne ultra pascant oves meas, neq;
pastores pascāt ultra seipsos, sed eripiam oves meas ex eorum ore,
nec erunt eis in cibū. Ergo nihil mirum, si reiectis Pontificijs Epi-
scopis, alios Dñs excitarit, ad Ecclesiā instaurandā. Ita ut nō possit
Turrianus Episcoporum suorum successione nobis obijcere. Paulū
ante confitebaris clarissimum esse in loco Ezechielis vaticinium de Christo, ad
quem omnes pij doctores, ut aiebas, hunc locum Ezechielis retulissent. Si igitur
fuit ut quidem est clarissimum vaticinium de Christo, profectō, cum ait de
pastoribus veteribus, faciam eos cessare, ne ultra pascant oves; neq; pastores pa-
scant seipsos, necesse est ut de cessatione veteris sacerdotij, & regni Iudaici pro-
phetet. Quomodo igitur nunc oblitus tui, & tibi repugnans, non de cessatione
veteris sacerdotij prophetari dicis, sed de cessatione Episcoporum Ecclesie Ro-
manae per totum orbem diffuse? videte Protestantes, quousq; progressus sit secta
vestra defensor Antonius, ut non satis habeat hareticus esse, sed insuper Iudaus
esse velit. Sed pergam ad alium locum scripturæ, ad septimum scilicet, ex quo
etiam me sophisma duxisse contra ordinationes Protestantium affirmas; sed nos
atque eum cauillationibus defendemus, & magis adhuc contra te vrgebimus.

Quomodo
Pontifex est
caput eccle-
siæ, & vnde
caput dici-
tur.

Locus Octauus 1. Corinth. 12.

Multa quidem membra sunt, vnum verò corpus; non potest autem oculus
dicere manui, non est mihi opus te; aut rursum caput pedibus, non est mihi opus
vobis, &c.

Sophis.

Hac analogia ad Ecclesiam vnam Catholicam pertinet; ergo omnino nece-
se est, vt in corpore visibili mystico Christi, quod est Ecclesia vna Catholica, ca-
put sit item visibile, aut vacabit illa pars parabola analogica, non potest dicere
caput pedibus, non esis mihi necessarij & si hac pars vacat, vacabit quoq; illa,
non potest dicere oculus manui, opera tua non indigeo. Nāquid enim oculos,
manus, pedes visibiles mysticos habet Christus in Ecclesia, & caput mysticum
visibile non habet? aut habebit vnum corpus mysticum visibile, quod est Ecclesia
vna Catholica, & non habebit vnum caput visibile, sed multa, qua sunt multi
Episcopi capita Ecclesiarum quisq; sua? Respondeant Protestantes, quo se ipsi
magis ac magis respondendo refellant & coarguant.

Solutio superioris sophismatis.

C A P V T P R I M V M.

Voniam Turrianus in hoc argumēto in primis exultat,
dum Protestantes ad respondendum prouocat, vt se ipsi
respondendo, inquit, magis coarguant, accuratius nobis
erit tractandus hic locus. Vtrum hoc euenerit, vt tu nihil respon-
dendo ad rem, sed tantum cauillando, te ipse magis coargueris, planum fiet, cum
cauillationes tuas refutauero & eas in te retorsero. Ex interpretatiōe loci Pau-
li, quam attulisti & Chrysostomi, atq; Ambrosij verbis dilatasti, quia de eatore
neg, disputamus, neg, ad id, quod agitur disputare opus est, illud tantum ex ea
sumam, quod verissimum est, & ad te redarguendum in primis necessarium.
Quod ais, opponere Paulum morbo, quem curare volebat, ex quo
dissensiones necessariō suboriebantur, arctissimā Ecclesie coniun-
ctionē quā exprimit, inquis, elegāti corporis similitudine; hunc et-
iam paulō pōst inquis scopū Apostoli esse, & eum me non retinere,
At arctissima Ecclesia, qua regnum quoddam spirituale est, coniunctio non
potest esse sine vinculo externa gubernationis ex vno capite externo; & visibili
nexo. Hoc enim esse optimū genus gubernationis ratio naturalis, quam gra-
tia Dei non sustulit, sed perfecit, principem Apostolorum docuit, quod tra-
sidentem vocauit, de quo libro superiore disserui. Optimum autem esse nō posset,
nisi in eo ista arctissima coniunctio, quam dicis, reperiretur. Optandum ergo
mihi fuit, vt hoc fundamētum in ipso vestibulo tuarum cauillationum iaceret.
Quod quidem, quam sit firmum, documento & testimonio sunt Ecclesia Pro-
testantium, in quibus non solum non cernitur arctissima ista coniunctio, sed con-
tra potius summa dissensio in articulis etiam Augustana confessionis. Et sine-
gat,

Quanta sit
in Ecclesijs
Lutheranis
dissensio de
articulis cō-
fessionis
Augustanae.

ga, dicent testimonium Principes Saxonia, & Mansfeldenses comites, tum
 Illyricus, Gallus, Amsdorfius, Morlinus, Ioachimus V Vestphalus. Lege Fride-
 rici Staphyli Catalogum sectarum, qua originem ex Martini Lutheri doctrina
 duxerunt, ex quo ille caput Ecclesie Catholice negauit, & Episcopum Roma-
 num iudicem habere noluit. comprobauit exemplo suo B. Cypriani sententiam,
 non aliunde ortas esse hereses, aut nata schismata, qua inde, quod sacerdoti Dei
 non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex,
 vice Christi cogitatur. Loquebatur autem de Cornelio Pontifice in epist. ad eun-
 dem, & subiungit, cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas
 vniuersa, nemo aduersus sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post
 diuinum iudicium, post populi suffragium, post Episcoporum consensum, iudicem
 se non iam Episcopi, sed Dei faceret. Quid aliud est, quod tu cum tuis Protestan-
 tibus facis, cum in Episcopum Romanum & in eius Pontificatum exclamas,
 quam facere te iudicem, non iam Episcopi Romani, sed Dei? erant etiam tunc,
 qui aduersus collegium sacerdotum mouerent, nunc vocant collegium Cardina-
 lium, nihil refert, Cardinales etiam sacerdotes in epistolis Gregorij primi legi-
 mus, licet alij essent illi, tu quoque in eos moues, cum negas posse eligere Episco-
 pum Romanum, cui fraternitas vniuersa obtemperare debeat, vniuersam fra-
 ternitatem vocauit Cyprianus ecclesiam Catholicam per cunctum orbem diffu-
 sam, quam dicit secundum magisteria diuina vni Pontifici obtemperare debere.
 Agnouit igitur Cyprianus testis tuus & noster, & quidem secundum scripturam,
 ut testatur, cum ait, secundum magisteria diuina, agnouit, inquam, vnum presi-
 dem ecclesie Catholice, id est, vnum caput, vnde vniuersa ecclesia initium Ec-
 clesiasticae gubernationis & vnitatis capit, sicut à Christo vero, & aeterno capite
 omnis subministratio spiritus secundum mensuram, vniuscuiusq; membri initium
 capit, sicut à capite humano sensus & nervi. Sed ut iam ad cauillationes tuas
 veniam, quia in mea argumentatione ex analogia capitis, qua vsus est Apostolus,
 tres errores te ais deprehendisse, & velle eos excutere, excutiamus etiam nos te-
 cum, vtrum sint potius cauillationes tue, & quidem cum multis erroribus tuis
 implicata. Primo igitur summatim meam argumentationem repetis his verbis,
 refertur, inquis, hæc similitudo ad Ecclesiam Catholicam, ergo ne-
 cessarium est vnum extare totius Ecclesie caput, cui possit conue-
 nire, quod dicit Paulus, non potest dicere caput pedibus, non estis
 mihi necessarij. Christus quidem caput est, sed super omnia &
 inuisibile, at oportet visibilis corporis caput esse visibile, vel ipsa
 natura ita dictante. Quare Pontifex Romanus erit caput mystici
 corporis Christi, id est, Ecclesie Catholice. hæc est summa totius
 sophismatis, in quo tres errores potissimum deprehendo. Ego quo-

Quomodo
 Lutherus
 exemplo
 suo compro-
 bavit veris-
 simum esse,
 quod Cypri-
 affirmat de
 ortu hare-
 sum.

F

que sum-

que summam repetam tua, ne longum fiat, primum errorem esse dicis, quod dum argumentum peto à similitudine ea, qua Paulus usus est, sententiam & scopum Pauli, & redditionem similitudinis relinquo, atq; ita frigere meam argumentationem. Tu quomodo sententiam, & locum Pauli relinquam, & redditionem similitudinis, non doces, neq; probas: sed probabo ego non ita esse. Cum enim propositum Paulo sit, ut tu etiam confiteris, ad medendum morbo Corinthiorum, apponere arctissimam coniunctionem ecclesiae, eam verò eleganti, ut tu dicis, corporis humani similitudine exprimit, in corpore autem humano nihil est, quod aequè sympathiam, & conuenientiam corporis partium conseruet, ut caput, sequitur, ut qui ex similitudine et analogia corporis humani cum ecclesia, quae est corpus Christi, comparati, argumentatur, debere esse in externa & visibili gubernatione ecclesiae Catholicae vnum caput visibile, ut arctissima in ea coniunctio seruetur, is quidem neque sententiam, neq; scopum Pauli, neq; redditionem similitudinis relinquat. Et quod tu contradicis, veram cauillationem esse, & calumniam, quod, ut magis pateat, recitabo hic, quae sanctus Dorotheus, in libro

Interpretatio S. Dorothei, qui sunt illa membra, quae apostolus nominauit in analogia illa corporis humani cum corpore ecclesiae comparati.

Quomodo sublato capite reliquorum partium corporis ministeria vacant.

Quomodo Protestantes vel ex exemplo suarum ecclesiarum testantur opus esse in Ecclesia vniuersa vno capite.

de non iudicandis proximis scripsit. Intuens in hanc corporis humani analogiam ad ecclesiam, quae est corpus Christi, ab Apostolo accommodatam, qui, inquit, gubernat, sunt caput: qui attendunt & corrigunt, sunt oculi: qui sermone inuuant, sunt os; qui obediunt, sunt aures: qui operantur, sunt manus: pedes sunt, qui habent diaconias, id est, ministeria. Caput es, rege; Oculus es, attende: os es, loquere ad vilitatem: auris es, obtempera: manus es, operare: pes es, ministra. Vnusquisq; ministrabit ad usum corporis secundum vires suas. Studendum est, ut inter nos coniuncti & copulati simus. quanto enim magis inter nos copulati erimus, tanto magis cum Deo erimus. Haec tenus Dorotheus, in his membris mysticis, & corporis mystici partibus, caput audit tantum regere, & gubernationi praesse: tolle caput, tollis gubernaculum, tollis rectorem partium corporis. ceterum oculi, aures surdae, & frustra manus, ac pedes ad similitudinem, siue analogiam partium corporis humani sine capite. Si enim non sit caput, quod regat, auris volet esse oculus; id est, qui positus erat ad obediendum, cupiet attendere: & oculus volet fieri auris; & pedes manus: ac rursus manus pedes. immò hoc etiam quam sit necessarium caput Ecclesiae, probare possem exemplo & testimonio ecclesiarum Protestantium. ipsi enim in ecclesijs suis, in vnoquoque tanquam in quodam mystico corpore superintendentem, siue pastorem (sic enim vocant, etsi homonymie) tanquam caput quoddam habent, quia sine capite non putant regi posse reliquas partes corporis. Sed bene habet, quod tu Antoni paulo post fateris, doctrinam, quam hic tradit Apostolus, analogia ista corporis humani usus, ita generalem esse, ut affirmes posse etiam ad Ecclesiam Corinthiorum accommodari, licet nondum concedas, quod ego à te postea, licet repugnes, extorquebo, esse in ecclesia.

Ecclesia Catholica, qua vna est, aliquem inueniendum, qui cum humani corporis capite conferatur. Aliquos enim libens concedis inueniendos esse; sed vnum minimè. Cum tamen in vestris, licet falsi nominis, ecclesijs aliquem vnum & non aliquos pastores in singulis ciuitatibus & Ecclesijs habeatis, sicut Lutherus à principio instituit. Sed vt ad omnes cauillatiunculas tuas quamuis ineptissimas licet meo magno fastidio respondeam, prosequar eas ordine suo. Probas non licere mihi ex ea parte analogia, & similitudinis, qua Paulus in capite vsus est, argumentari, vnum caput in ecclesia esse debere, quia, inquis, si hoc genus argumentandi recipiatur, simili ratione, qua Paulus mentionem facit oculi, auris & manus, & pedis, quæ omnia membra bina tantum sunt, consequetur, in vniuersa ecclesia duos tantum homines esse oportere, qui cum oculis comparentur. Duos item qui cum auribus, & sic deinceps, donec Ecclesiam Catholicam ex nouem hominibus cõponas, nempe ex vno capite & octo membris. miror, quod cum duobus oculis duos homines comparaueris, & non potiùs vnũ, quia vnus homo duos oculos habet, et duas aures, nisi Cyclopem $\mu\omicron\nu\omicron\phi\delta\alpha\lambda\mu\omicron\nu$, Quam fatuum sit cum duobus oculis duos homines conferre, & nõ potius vnũ, quia vnus homo duos oculos habet. & $\tau\omicron\tau\mu\alpha\chi\tau\omicron\nu$ esse voluisti, vt aliquid ad fabulam adiungeres. atq; ita Ecclesiam Catholicam nõ ex nouem, sed ex quinq; hominibus componeres. nempe ex vno capite & quatuor membris. Non enim mouere debuit, quod Apostolus numero singulari dixit, non potest autem oculus dicere manui, opera tua non indigeo. sic enim dicere potuisset, non possunt oculi dicere manibus, opera vestra non indigemus, sicut dixit, non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij. Melius postea dixisti, non esse omnes similitudinum partes curiosius discutienda, præsertim in sacris literis. Addamus nos, quod ait Dionys. Areop. in diuinis nominibus, alienum esse à ratione, & absurdum, nõ attendere vim propositi; sed vocabula: esseq; hoc non eorum, qui volunt diuina intelligere; sed eorum, qui sonos tantum percipiunt, eosq; extrinsecus ad aures sinunt peruadere: neq; scire volunt, quid tale verbum significet. Haecenus Dionys. Hoc accidit tibi Antoni, qui, quia ex comparatione corporis humani cum ecclesia, quam Apostolus fecit, & nos docuit, argumentor vnum caput esse, quod Ecclesiam regat, & ei præstet, sicut caput corpori humano: tu non intelligens, quid hic significant oculi, aures, manus, & pedes, neq; quorsum spectent, quia membra hæc bina sunt, totidem homines vt in ecclesia sint, simili argumentatione putas inferri. Sicut ergo caput esse in ecclesia, significat ei præesse, & eam regere, sic oculi, aures, manus, & pedes significant ministeria, lustrandi, nunciandi, operandi, & ministrandi; quæ ministeria quia ad vtilitatẽ ecclesia, quæ est corpus Christi, & ad vsum capitis, quod istis ministerijs ad regendam ecclesiam adiuuatur, referuntur, tot esse oculos, aures, manus, & pedes esse oportet, quot multitudo ecclesia postulat.

uerit. Huiusmodi autem ministeria ecclesiastica, charismata sunt, alio aliud maius, ut esse presbyterum, diaconum, hypodiaconum, & alios minores ordines, quorum omnium, & ipsius plebis caput est Episcopus. Est in constitutionibus Apost. Clementis, diaconorum esse, videre, ut decore ac honeste, & cum silentio, tum viri, tum mulieres in Ecclesia sedeant. Diaconorum numerum debere esse ad ad proportionem multitudinis Ecclesiae, ut possint ministrare infirmis, tanquam operarij. Item diaconum esse Episcopi oculum, os, cor, & animam, ut Episcopus solitudine tantum rerum grauiorū teneatur. Rursum in alio loco, diaconorum esse, ministrare Episcopo, & presbyteris, & visitare omnes, quibus visitatione opus sit, & nunciare Episcopo de afflictis, & calamitosis. Et in Canone Apostol. 41. constitutum est, ut Episcopus per manus presbyterorum & diaconorum, egentibus distribuatur. Hinc intelliges exempli causa, quid sit esse in Ecclesia, quae est corpus Christi, oculos, aures, pedes, manus, &c. esse scilicet in ea varia officia, ac ministeria, sicut in humano corpore non omnia membra, ut Apost. ait, eundem actum habent, sed alia alium. Vnde fit etiam, ut alius in alia re sit manus, aut etiam pes; & alius in alia, ut in varietate officiorum varietas personarum sit, tum commodior, tum magis decora: sicut in illo capite singula, dist. 89. pulcherrimè & grauissimè ad exemplum Apostolica doctrina sancitum est à Magno Gregorio, licet tu odio nostrae Ecclesiae anticipatus, & cupiditate nos calumniandi excecatus, in eos decretum illud accommodatum esse putas, & „ dicis, qui non contenti vno, pluribus se onerant sacerdotijs. deinde „ subiungis, quod decretum, quanti à nobis fiat, res ipsa loquitur. De officijs loquitur, Antoni, Gregorius, pudeat te tua inscitia, qui sacerdotium ab officio nescis distinguere. Ad officia accommodauit Gregorius similitudinem Pauli, nō ad sacerdotia, ut tu siue malitiosè fingis, siue inscruenter putas. Sic enim ait Gregorius: sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita in Ecclesia corpore multa membra sunt secundum Pauli veridicam sententiam. in vno, eodemq. spiritali Corpore conferendum est hoc officium vni; alij committendū est illud. nec enim quatumlibet exercitata vni persona, vno tempore duarum rerum officia committenda sunt, & quae sequuntur: non dixit duo sacerdotia, aut duo beneficia, sed duo officia. singulis enim ordinibus & ecclesiasticis dignitatibus praescripta & assignata sunt officia, & ministeria, ut presbyteris, diaconis, hypodiaconis, lectoribus, cantoribus, & alijs ordinibus, item archidiaconis, archipresbyteris & alijs dignitatibus, ut vocant. Quod autem dicis extra causam, non contentos nostros vno sacerdotio pluribus onerari, mer a tua calumnia est. in nostra enim ecclesia, sicut antiquitus statutum est, & nuper in Tridentina Synodo de nouo sancitum, plura beneficia incompatibilia, ut dicunt, aut curata, prohibita sunt.

Quo caput
Greg. dist.
89. pessimè
intellegerit
Antonius,
& sacerdo-
tia ab offi-
cijs ecclesia-
sticis perso-
narum non
distinguerit.

officijs loquitur, Antoni, Gregorius, pudeat te tua inscitia, qui sacerdotium ab officio nescis distinguere. Ad officia accommodauit Gregorius similitudinem Pauli, nō ad sacerdotia, ut tu siue malitiosè fingis, siue inscruenter putas. Sic enim ait Gregorius: sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita in Ecclesia corpore multa membra sunt secundum Pauli veridicam sententiam. in vno, eodemq. spiritali Corpore conferendum est hoc officium vni; alij committendū est illud. nec enim quatumlibet exercitata vni persona, vno tempore duarum rerum officia committenda sunt, & quae sequuntur: non dixit duo sacerdotia, aut duo beneficia, sed duo officia. singulis enim ordinibus & ecclesiasticis dignitatibus praescripta & assignata sunt officia, & ministeria, ut presbyteris, diaconis, hypodiaconis, lectoribus, cantoribus, & alijs ordinibus, item archidiaconis, archipresbyteris & alijs dignitatibus, ut vocant. Quod autem dicis extra causam, non contentos nostros vno sacerdotio pluribus onerari, mer a tua calumnia est. in nostra enim ecclesia, sicut antiquitus statutum est, & nuper in Tridentina Synodo de nouo sancitum, plura beneficia incompatibilia, ut dicunt, aut curata, prohibita sunt.

sunt: & nemo sine probali necessitate Ecclesia habet. sed tu dum calumniari & mentiri pergis, nullo Dei metu tam affirmas, quæ nescis, quam quæ scis satis confutata est tua cauillatio, cum non intelligens, quid oculi, quid aures, manus, & pedes, in Pauli analogia significarent, vt argumentationem meam de capite Ecclesie eluderes, ad absurdum, vt tu ais, de binis hominibus, cum oculis, cum auribus, cum manibus, & pedibus à te comparatis, fatuè me deducere conatus es.

Videamus deinceps de altero absurdo, quod te ais ex mea argumentatione inferre: Si enim ex vna parte similitudinis cum capite corporis humani licet mihi argumentari, vnum esse caput Ecclesie, quæ cum corpore humano, eiusque membris comparatur: licebit etiam ex alia parte similitudinis, vbi dicit Apostolus, & quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his abundantiorum honorem circumdamus, & quæ inhonesta sunt nostra, abundantiorum honestatem, licebit inquam argumentari, Iesuitas esse omnibus Monachis inhonestiores, siquidem quia omnia noua placent, factum est, vt vultus Pontificiorum, ampliores honores deferat Iesuitis, quam cæteris monachis, licet inuitis & inuidentibus. Nescio, an reprehendendus sim quia ad ista respondeo, sunt enim, fateor, indigna responsione. Sed quia non omnium est scientia, sicut Apostolus ait, & nos sapientibus & insipientibus debitores sumus, sicut idem ad Rom. scribit, faciam, quod Sapiens in Prouerb. precipit, Responde, inquit, stulto contra stultitiam suam (sic enim est apud 70.) ut sibi sapiens videatur. Nec hic intellexisti, quare partes corporis inhonestas vocauerit Apostolus, non quia natura tales essent, sed quia magis ornati indigerent, sicut idem Apostolus interpretatus est. Postquàm enim dixit, honesta autem nostra, nullius indigent: subiicit, sed Deus temperauit corpus, ei cui deerat abundantiorum tribuendo honorem. Sic inquit Photius Constantinop. hunc locum interpretans, Deus interdum ei, qui egens est, maius tribuit donum. ei vero, qui satis se potest regere, & moderari, dat minus. vt iam qui minus accipit, sit ei magis letandum, quod sic à principio eum sinxerit Deus sapientissimus, vt paucioribus, ac minoribus adiumentis indigeret $\epsilon\iota\varsigma\ \alpha\upsilon\tau\omicron\delta\epsilon\chi\epsilon\iota\alpha\iota\ \kappa\alpha\iota\ \tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\omega\sigma\iota\upsilon$. hos itaq; minoribus donatos, consolatur, & maioribus donatos reprimat, ne se in alios efferat. Perinde ac si diceret, quid elatus es, q; maiora accepisti? argumentum enim est, et testimoniū infirmitatis tue, quodq; pluribus indigebas. et rursus quid tu modestus es, q; minora accepisse videaris? cōiectura n. est tue firmitatis: quodq; te deus paucioribus indigentē fecerit. Hactenus Phot. Accomodemus hæc ad tuam argumentationem ductam ex ista parte similitudinis, de membris, quæ quia inhonesta sunt, id est, magis egent honore, abundantiorum honorem eis tribuimus.

De obiecti-
one purida
& iutulenta
Antonij in
Iesuitas.

Sic enim argumentaris, inhonestiores esse Iesuitas, siquidem ampliores honores vulgus Pontificiorum eis deferat. Primum quos honores dicas, neque tu, si quis quaerat, scies dicere. Nisi forte ampliores honores vocas, quod omnibus omni loco, & tempore in Domino libenter ministramus, & ministeria nostra grata habent, quod nos ad gloriam Dei referimus; qui huic nostrae minima inter omnes religiones Societati, quo plus honoris ei deerat ex antiquitate, eo maiorem apud omnes gratiam, ex multo usu ministerij & laboris nostri comparauit, & adiunxit. quod nec inuitis nec inuidētibz alijs religionis sit, vt tu inuidus laudis nostrae inuidiosē dicis, sed libentibus & in Domino gratulantibus; qui nos pedes in ecclesia inter omnes religiones infimos, in preparationem Euangelij pacis calceauit, vt ad insulas, & Indos, nomen Iesu, nomen nostrae Societatis portarem; quae gratia eo nobis gloriosior est, quod eam non nobis solis vendicamus, sed cum alijs pluribus aliarum religionum monachis communem ad maiorem Dei gloriam habemus. Haecenus de errore primo, & de tua in eo insipientia prodiit, et conuicta.

CAPVT II.

” **S**ecundus, inquis, error tui sophismatis, est in ὁμωνυμῶν vocabuli capitis. Sic enim instas, nomē capitis ad Romanum Pontificem referendum, alioqui vacabit, inquis, illa pars parabolae analogica, quasi verò nulla possit esse ἀναλογία extra Pontificem, &c. Tu mihi obijcis errorem in homonymia vocabuli capitis, sed tuo more tantum dicis & non probas. ego tibi rursus hunc errorem obijcio; & nisi probauero, frustra sit obiectus. dicis, similitudinem capitis ad eos referri, qui omnium praestantissimi videbantur; quasi dicat Apostolus, eos qui spiritualibus donis abundabant, nō debere abijcere alios tanquā inutiles; sed malo, inquis, id Chrysostomi verbis, quam meis exprimere: Non potest oculus manui dicere, nihil est mihi te opus: aut rursus caput pedibus, nihil est mihi vobis opus. Postquam, inquit, inuidiam tenuiorum repressit, tristitiamq; exemit, in qua esse propter maiora aliorum dona videbatur: nunc eorum etiā fastum deiicit, qui dona scilicet maiora ceperant. Haec ille. Si nihil aliud postea Chrysostomus adiecisset, quod tu more tuo dissimulas, fortassis insidia tua latere poterant. non enim quaecumq; maiora dona nomine capitis, vt tu fingis, Chrysostomus significauit: sed nomine capitis charisma siue donū praestantius significari voluit, quod cū capite, quod est praestantius membrum corporis, similitudinem habeat, sicut nomine pedum, non quodcumq; charisma siue donum inferius, sed charisma, quod habeat similitudinem cum pedibus, qui infimum membrum sunt. id autem fuerit charisma ministrandi, sicut

Apostolus.

Apostolus in epist. ad Rom. vocat, cum ait, habentes donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes, siue prophetiam secundum rationem fidei, siue ministerium in ministrando. Sic etiam Dorotheus, quem paulo ante dixi, pedes in illa Pauli analogia interpretatus est significare diaconos, id est, ministeria, quae pedibus conficiuntur, ut peregrinando, visitando, & alia huiusmodi officia obeundo; sic etiam caput charisma regendi & gubernandi significat, quod similitudinem cum capite humani corporis habet. sed malo id Chrysostomi verbis a te praetermissis, & insidiosè dissimulatis exponere. sic enim ait post illa a te recitata, paucis verbis interieclis. Inquit igitur, at non potest oculus manui dicere, nihil est mihi te opus, aut rursum caput pedibus, nihil mihi vobis opus est: etsi enim donum inferius est, scilicet pedum, necessarium tamen: & ut illo non existente multa impingant, ita sine hoc plenitudo ecclesiae manca fuerit sanè. Vide Antoni, vide, quem admodum caput interprete Chrysostomo teste tuo, in loco Pauli non quodcumq; excellentius donum, siue charisma significet, sed charisma, quod analogiam & similitudinem cum capite humani corporis habet, charisma inquam regendi, quod praeposito ecclesiae datur, sine quo plenitudo ecclesiae, quae est corpus Christi, mutilum est, & decurtatū. Non potes hic cauillari, quin fatearis plenitudinem ecclesiae corpus Christi esse, cui Christus datus est caput super omnia. vtrumque tibi testatur Paulus in epist. ad Ephes. at interprete tuo teste non comparat hoc loco Paulus caput Christi, quod est caput omnium charismatum, & de cuius plenitudine accepimus omnes, cum pedibus, id est, cum charismate, siue donum ministrandi. Hoc enim esset non maius cum minore, sed infinitum cum finito comparate, id est, infinitum fontem infinitorum donorum, cum vno paruo dono, siue charismate: sed caput comparat, quod ecclesiae praestit, id est, praepositum, cuius charisma regendi, & gubernandi instar capitis excellentius est, quam charisma ministrandi, quod pedes vocat propter rationem analogiae. et paulo post, idem Chrysostomus, nam quid, inquit, pedibus humilior est? capite quid honoratum, necessariumve magis? est enim homo vel maxime caput scilicet. atqui non sufficit ipsum sibi tamen, omnia vix expedire solum potest. Si enim posset, frustra nobis appositum pedes fuissent. Quod hic dicit de capite Chrysostomus, nihil eo magis honoratum esse in homine, magisq; necessarium, an non quadrat hoc in praepositum Ecclesiae? id est, Episcopum? vos ipsi iudicate ex superintendentibus vestrarum ecclesiarum, an non habetis eos ceu capita quadam? de singulis Episcopis singularum ecclesiarum, quos tu paulo post iam das mihi, loquor modo, ex quibus cogam te dare vnum caput, quod Ecclesiae Catholicae, quae vna est, praestit. Vides quid Clemens Romanus discipulus Apostolorum, licet tu eum ignores, quia est tuus aduersarius, lib. 8. de charismatibus scribat, quod ad intelligendum, quod Paulus in illo loco de comparatione capitis tradit, mirabiliter facit. interpretabor

Quomodo
Chrysostomus
verbis ab Antonio
praetermissis
declarauit
quid caput
in analogia
Pauli signi-
ficet.

Quomodo
que Clemens
lib. 8. de
charismati-
bus scribit,
mirifice fa-
ciunt ad in-
telligendum,
quod Paulus
in illa ana-
logia de ca-
pite dicit.

ad ver-

ad verbū. Post multa alia de charismatib. siue donis diuinē scripta, quāto inquit, nec Episcopus se in diaconos, aut presbyteros efferat: neq; presbyteri in populum, ex vtrisque enim constat cœtus. Episcopi enim & presbyteri aliquorum sunt sacerdotes; & laici aliquorum laici. atque esse quidem Christianum in nostra potestate est, (suprà dixerat, adiuante Deo, quod hic etiam intelligendum est) Apostolos verò & Episcopos, non est, sed potius penes Deum, qui charisma tribuit. Hactenus Clemens. Charisma Episcoporum, qui sunt capita suarum Ecclesiarum, comparat cum charismate presbyterorum & diaconorum, quibus presunt. Sed bene habet, quod tu hoc non negas, sed confiteris: ex qua confessione paulò pōst vnum Episcopum, id est, vnum caput vnius Ecclesiæ Catholice concludam; confiteris inquam, ita doctrinam Pauli ad vniuersam ecclesiam pertinere, & esse generalem, vt etiam, inquis, possit ad Corinthiorum Ecclesiam accommodari, alioqui frustra Corinthijs proponeretur. rectè tu quidem hactenus.

» cum verò subiungis, Age nunc & accommoda ad Pauli propositū tuam
 » illam parabolam analogicam de Petro totius ecclesiæ visibili capite
 » te Quid? Petrus ne inter Corinthios versabatur, vt periculum esset,
 » set, ne caput diceret pedibus, non estis mihi ne cessarij? Fuit ne Petrus
 » admonendus, ne inferiora membra Ecclesiæ despiceret? Cū
 tu Antoni fateris, hanc Pauli doctrinam, non solum generalem esse, id est, pertinere ad vniuersam Ecclesiam, sed etiam ad singulas ecclesias, vt Corinthiorum, Colossensium, Ephesiorum, & aliorum deinceps, simul fateris, ad illas singulas Ecclesias accommodari illam Pauli analogiam de capite, quod non possit dicere pedibus, non estis mihi necessarij, vt similiter illarum Ecclesiarum capita, qui sunt earum Episcopi, non debeant efferre se in eos, qui locum pedum in eorum Ecclesijs tenent. Hoc enim est non dicere caput pedibus, nō estis mihi necessarij. Itaq; non vacat in singulis Ecclesijs hac pars analogiæ, non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij. quia singule Ecclesiæ habent singula capita, quarum omnium Ecclesiarum vniuersa multitudo, quæ nominatur & est Ecclesia Catholica per totum orbem diffusa, totum quoddam est, constans ex omnibus Ecclesijs tanquam partibus suis. Hæc vna Ecclesia Catholica est Episcopatus vnus, cuius à singulis pars in solidum tenetur; vt B. Cyprianus dixit. explicati libro superiori, & quidem verbis Cypriani, quid esset teneri à singulis Episcopis singulas partes vnius huius Episcopatus, siue Ecclesiæ Catholice, quod tu nunquam intellexisti. Huius Episcopatus qui vnus est, id est, vniuersa Ecclesia vnus Episcopus est, cui dixit Dominus, Pasce oues meas: quod nulli ex Apostolis dixit singulariter, nisi Petro, & in eo dicit etiam singulariter eius successor. Huius vnus Episcopus sicut caput est huius vnius episcopatus, siue huius vnius Ecclesiæ Catholice, ita etiam caput est ipsorum episcoporum, qui partes singulas tenent

Episcopi

Quid sit nō
dicere caput
pedibus,
non estis
mihi necessarij.

Episcopatus istius, est q, Episcopopus Episcoporum, vt doctus Tertullianus vocauit
verè, & non vt tu sinxisti per ludibrium, vt libro superiore docui. Huic igitur
capiti vniuersa ecclesia etiam conuenit, quod Paulus in sua analogia posuit, non
potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij; si enim potestatem habet in
omnes Episcopos, quia est eorum pastor, consequens est, vt habeat etiam in Ec-
clesias eorum, & in earum ministros, cuiuscung, ordinis ecclesiastici, ita tamen
vt neminem contemnere ei liceat, nec in vllum licet in sumum per contemptum
& superbiam se efferre debeat. Sed sicut Dominus in Euangelio Luca dixit, de
eo, qui ecclesia praesse debebat, et pro cuius fide, ne deficeret, orauit, de quo solus
Lucas in eodem loco meminit, qui maior est in vobis, fiat sicut minor; & qui
praecessor est, sicut ministrator. Non est mentitus Dominus, cum maiorem in
Apostolis nominauit; nec qui dixit in Euangelio Matthaei, quicumq, voluerit in-
ter vos maior fieri, sit vester minister, prohibuit caput esse in Apostolis; maior e-
nim in Apostolis, quid est, nisi caput; sed admonuit, ne se efferret caput in mino-
res, & tu Antoni bellè ais, Fuit ne Petrus admonendus, ne inferiora
Christi membra despiceret? Sic enim probat: quod est in analogia Pauli de
capite, non posse dicere pedibus, nō estis mihi necessarij; nō conuenire non Petro.
In eo falleris, quod quia capiti vniuersa Ecclesia, id est, Episcopo Romano suc-
cessori B. Petri analogiam Pauli de capite accommodari, negare me existima-
sti, pertinere etiam analogiam de capite ad reliquas ecclesias & earum Episco-
pos. Sic enim ais: quis igitur non videat in ipsa Corinthiorum Eccle-
sia inueniendos esse aliquos, qui cum humani corporis capite con-
serantur? Ostende tu Antoni, vbi hoc ego negaui? aut fateri te falsum obie-
cisse, qui non vidisti, qui refert analogiam ad vniuersam Ecclesiam, quae corpus
est Christi, & ad caput eius vnum, qui est Pontifex, simul etiā referre ad alias
omnes Ecclesias, quae sunt totidem corpora mystica illius magni corporis mysti-
ci, id est, totius Ecclesiae partes, quae habent singula capita. Sed quia ego cū Pro-
testantibus de capite vno generali totius Ecclesiae contendo; non opus habui de
alijs capitibus singularum Ecclesiarum meminisse. Nec existimabā vllum tam
tardum, aut tam contentiosum cauillatorem, qui nodum in Cirpo, quod aiunt.
Omittamus igitur, quae hoc loco frustra aerem verberans, & σκιαμαχῶν ar-
gumentaris.

vbi Christe
admonuit
Petrũ caput
Ecclesię fu-
turum, ne
diceret pe-
dibus, non
estis mihi
necessarij,
id est ne se
efferreret in
minores,
immo infan-
mos.

Cōvincitur
Antonius
falsum ob-
iicisse.

Veniamus ad Homonymiam capitis, in qua enodanda ita versaris, ut planè appareat, nihil aliud te facere, quam tergiversari, ne veritatem confitearis. scilicet, nomen capitis, ut perfectissimè respondet, ut ait, capiti naturali, soli Christo convenire in theologia: quia scilicet ut à capite initium capium sensus. & verum, unde dictum est caput, ut paulò antè dixi, & scribit Marcus Varro, sic Christus solus caput est, sicut Apostolus ait, ex quo totum corpus connexum, &

G compa-

„compactum, & quæ sequuntur in epistola ad Ephes. Concedis deinde, nomen
 „capitis, et si non ita propriè, ad eos etiam transferri in sacris literis,
 „qui videntur esse primi, quique inter alios eminent. Scio tamen, in-
 „quis, quosdam ex veteribus nomen capitis in hoc Apostoli loco ad
 „ecclesiæ pastores accommodare, quod & Ambrosius fecit. Sed quam
 „parum inde causa Turriani subleuetur, ex ipso Ambrosio cogno-
 „scamus. non potest dicere caput pedibus, non estis mihi necessarij,
 „id est, inquit, maior gradu, & dignitate non potest esse sine illo, qui
 „humilis est, quia est, quod humilis potest, quod sublimis non potest.
 „Si hoc loco Ambrosius caput, ut dicis, ad pastores accommodat, cum interpretatur
 „caput, id est, maior gradu & dignitate, quis erit iste pastor maior gradu & di-
 „gnitate, nisi episcopus? Episcopus enim est pastor ecclesiæ. siue caput, id est, maior
 „gradu & dignitate in ea. Hoc autem quod tu iam Ambrosio authore concedi,
 „quomodo parum iuuat causam meam, si quod das in ecclesijs singulis, ut sit ma-
 „ior gradu & dignitate, qui sit ecclesiæ sue pastor, hoc ipsum cogis dare in to-
 „ta ecclesiæ, quæ ex omnibus ecclesijs tanquam totum ex partibus constat, ut sit
 „scilicet vnus maior gradu & dignitate, qui sit illorum pastorem particularium
 „pastor generalis. Nec enim Christus cum soli Petro ex omnibus Apostolis, ut pau-
 „lo ante Augustinus, tuus & noster testis dicebat, dixit, Pasce oves meas, pa-
 „stores excepit, immò verò etiam arietes intellexit, iuxta parabolam Eze-
 „chielis, ut antea docui, & probaui. Citas deinde eundem Ambrosium, cum ait
 „paulò post explanans locum Apostoli, posuit Deus in Ecclesiæ primum
 „apostolos &c. Caput inquit Ambrosius in Ecclesiæ apostolos po-
 „suit, qui legati Christi sunt, sicut dicit apostolus, pro quo legatione
 „funguntur, deinde quasi nactus ἐπεὶ οὖν, Ecce vides Turriane, si ma-
 „lis nomen capitis intelligere de gradu ecclesiastici ministerij, non
 „esse tibi in quopiam homine subsistendum, sed ipsum ecclesiæ mi-
 „nisterium comprehendendum esse, quemadmodum fecit Ambro-
 „sius, qui non vnum Petrum dixit esse caput, ut ille Papa qui Ce-
 „pham interpretatus est, cuius tamen causam ineptissimè tueri vo-
 „luisti, sed omnes simul apostolos. rursum non vnum Petri succes-
 „sorem Romanum Episcopum caput esse dicit, sed omnes simul E-
 „piscopos, id est, ipsum ministerium Ecclesiasticum. Hoc est quod pau-
 „lo supra atebat Dionysius, alienum à ratione & absurdum esse, non attendere
 „vim propositi, sed vocabula. Si dicerem ego reges esse caput, quis dubitaret me
 „voluisse dicere, non omnes simul reges esse vnum caput? quia caput dixi nu-
 „mero singulari: sed vnumquemque regem caput regni sui. An cum Cyprianus di-
 „xit lib. 3. in epist. 11. ad Cornelium, quid circa personam eorum obseruare dece-
 „ret illos,

Quomodo
 Antonius,
 nō vim pro-
 positi, sed
 vocabula
 tantum at-
 tendit, quod est
 absurdum.

ret illos, de quibus loquitur, vnam personam esse intelligi voluit, quia non dixit circa personas eorum? quis est tam ignarus sermonis, & tam expers intelligentia, qui sic putet? Sic cum Ambrosius dixit, caput in ecclesia Apostolos posuit, capita intellexit: non vnum caput omnes Apostolos. Quid? tam cito oblitus es Antoni, quod libro superiori mihi obiecasti ex Apocalypsi B. Ioannis? cum describeres adificatam ecclesiam proposita vrbis similitudine, & murus, inquit, habebat fundamenta duodecim, in quibus erant nomina duodecim Apostolorum, &c. si Apostoli sunt fundamenta, quod à nobis illic explicatum est, quomodo non sunt capita, sed caput? an fundamentum non est caput quoddam adificij, licet in imo sit, sicut radix caput arboris? aut igitur confitere Apostolos non caput vnum, sed capita fuisse, aut nega eos esse fundamenta. Sed quod sic Ambrosium, quē nō intellexisti, interpretor; ne credas mihi Antoni, Crede Dionysio Areop. Pauli discipulo, nisi tu forte hunc, quia cum secta tua pugnat, sicut alij Lutherani faciunt, negas. Is igitur in epistola ad Demophilum digna Apostolico authore, Tu inquit Demophile, prescribe qua oportet, cupiditati, ira, & rationi (his enim partibus mens, quæ in homine principatū tenet, præest) tibi autem prescribant diuini ministri (ministros ecclesie infra presbyteros complectitur, quorum ordines, quia charismata Dei sunt, diuinos vocat, infra quos est monachus, si nullius ordinis ecclesiastici est, sed monachus tantum) ministris autem ecclesiastici ordinis, vt sunt diaconi, hypodiaconi, lectores, cantores, & alij) prescribant sacerdotes (hi enim sunt maiores) sacerdotibus Episcopi, Episcopis Apostoli, & Apostolorum successores. En Antoni, Apostoli capita Episcoporum, quia Episcopis præerant, & tanquam maiores prescribebant eis; quod faciunt Archiepiscopi suis diocesani, vt hodie vocant, id est, suis prouincialib. episcopis. Unde et si omnes episcopi sunt successores Apostolorum, suntque eiusdem ordinis Archiepiscopi, tamen celsioris gradus sunt, vt pote successores Apostolorum propinquiores. de quibus sancitus est à sanctis Apostolis canon 34. Apostolorum: qui iubet episcopos vniuscuiusq. gentis siue nationis, agnoscere τὸν ἐν αὐτῷ τοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖται αὐτὸν ὡς κεφαλὴν: id est, agnoscere eum, qui inter eos primus est, eumque ceu caput habere; Archiepiscopum dicit, qui est in capite prouinciæ, qui est caput episcoporum sue prouinciæ, sic nominatus primus episcopus, siue archiepiscopus, siue metropolitanus, siue cuius autoritate & sententia iubet idē canon, vt nihil Episcopi prouinciales agant, præter ea quæ ad cuiusvis eorum diocesim, & eius loca pertinent. Citat hunc canonem synodus Antiochena c. 9. Leo Magnus in epist. 84. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopi Romani vicarium. item Lucius Pontifex, & Anicetus in epistol. ad episcopos Gallie. Calixtus in epist. 2. & ante eos S. Anacletus Clementis Romani successor in epist. 3. hanc formam reliquerunt sancti Apostoli primis istis episcopis prouinciarum; vt

Quō Antonius cōiunctur esse ignarus sermonis, & expers intelligentiæ.

Quō Apostoli nō caput, vt vult Antonius, sed capita fuerunt; sicut fundamenta, & non fundamentum.

Apostoli capita Episcoporum, sicut nūc Archiepiscopi Episcoporum suorum prouincialium.

sicut ipsi Apostoli Episcopos ordinabant, & constituiebant, vnusquisque in ecclesijs, quibus euangelizabat, tanquam caput earum, sic Metropolitani episcopos alijs episcopis ad ordinationem adhibitis, tanquam primi in prouincijs suis ordinarent. & sicut ipsi Apostoli vnum inter se maiorem agnouerunt, de quo Dominus in euangelio eis dixerat, qui maior est inter vos, &c. Sic Archiepiscopi, siue Metropolitani, & prouinciales episcopi eis subiecti, omnes vnu maiorem, & primum omnium agnoscerent. sic autem B. Petri successor est, & nō alius, nec alij. Hoc etiam scripsit S. Anacletus in epist. sua 3. nam & inter beatos Apostolos, inquit, quadam fuit discretio. & licet omnes essent Apostoli, Petro tamē à Domino est concessum, & ipsi inter se voluerunt, vt reliquis omnibus praeffet Apostolus: & Cephas, id est, caput, ac principium teneret Apostolatus: qui & eandem formam suis successoribus, & reliquis episcopis tenendam tradiderunt. sic enim in vetustis exemplaribus manuscriptis, & emendatioribus scriptum est, & reliquis episcopis, non autem & reliqui Apostoli, vbi successores Apostolorū, & episcopos, qui ipsi sunt successores etiam Apostolorū, planē distinxit Anacletus, sicut paulo antē Dionys. Areop. Quod autem tu denuō cauillaris, in vocabulo Cephas, non intelligens quid reprehendas, si ego ineptissime volui causam tueri, vt ais, cur ineptias meas non redarguisti, si poteras? vt ego tuas redarguo, & conuincō, quia rationes suppetunt. Sed de hoc satis responsum est Centuriatoribus Magdeburgensibus, licet, vt video, frustra tibi, quia discere non vis, qui, vt mihi videris, & bibliothecas, & veterum lectionem odisti, qui consilium mihi das irridens, vt me abdam in tenebricosos bibliothecarum recessus. De hac forma, quam Anacletus scribit relictā à sanctis Apostolis successoribus eorum & reliquis Episcopis, si Anacleto non credis, neque nobis, lustra prouincias & ecclesias Catholicorū cuncti orbis, & reperies vniuscuiusq; gentis, ac nationis episcopos, in singulis prouincijs suum primum agnoscere; & ceu caput eum habere: & rursus ipsos primos, & capita episcoporum prouincialium vna cum ipsis illis prouincialibus episcopis, vnum & solum primum, vt B. Cypr. de Cornelio dicit, agnoscere successorem beatī Petri, scilicet episcopum Romanum. Rursus probas quod D. Ambrosius dicit, Caput in ecclesia Apostolos posuit, significare caput esse, non Romanum Episcopum successorem Petri, sed omnes simul episcopos, id est, ipsum ministeriū ecclesiasticū, quod etiam, inquis confirmatur preclara illa sentētia Cypriani, Episcopatus vnus est, cuius à singulis pars in solidum tenetur. docui libro superiore & quidē verbis ipsius Cypriani, teneri à singulis episcopis partem vnius episcopatus in solidum, nihil aliud esse, quā ita singulos partem vnius Ecclesiae, Catholicae, siue episcopatus siue vt satis inusitatē, ne dicā ineptē, loqui vis, vnius ecclesiastici ministerij, vt vnusquisq; partis ceu portionis a scripta sibi, et cōmissa solus

Quō S. Anacletus, sicut S. Dionysius Archiepiscopos ab Episcopis distinxit.

solus rationem redditurus sit. itaq; episcopus cū non sit nisi episcopus partis suae, quā tenet, non erit caput nisi illius partis. Sicut VVitemberg verbi causa super-
 inendens caput tantum est, vt vos putatis, VVitemberg. ecclesia falsi nominis.
 Subiungis postea, tu verò (me dicis) nullam vnitatem potes apprehen-
 dere, nisi in vno homine eoq; Pontifice Romano. Nisi haeticus esses, "
 qualis ab Apostolo describitur, proprio iudicio cōdemnatus, ex nullo luculentius
 intelligere posses quā ex eodem Cypr. quem tu modo ad dicendum testimonium
 contra te vocasti, non posse, vt verbis tuis vtar, apprehendi vnitatem ecclesiae, nisi
 ab vno homine, & eo quidem B. Petro incipientem. Recitemus Cyprianum, &
 tergerisare si potes, ne fatearis veritatem. Loquens de Petro in lib. de vnitatem
 ecclesiae sic ait: tamen vt vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdem originem ab
 vno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utiq; & ceteri Apostoli, q;
 fuit Petrus, pari consortio praediti, & honoris et potestatis; sed exordium ab vni-
 tate proficiscitur, vt ecclesia vna monstretur. Haecenus Cyprianus. vides quomodo
 Cypriano teste tuo & nostro, nō potest esse ecclesia vna secundum scripturā, nisi
 vnitatis eius ab vno Petro incipiat, sicut Dominus auctoritate sua disposuit? quā-
 do autem & vbi in scriptura disposuit, paulo supra idem Cyprianus exposuit, cum
 dixit, soli Petro dictum esse à Domino, & ego dico tibi, quia tu es Petrus & su-
 per hanc Petram aedificabo ecclesiam meam, & tibi dabo clauēs regni caelorum,
 & c. & eidem Petro dictum esse post resurrectionem, pascue oues meas: & paulo
 supra vocauit Petrum originem vnitatis, & quē vocauit originē vnitatis, voca-
 uit caput, sic. n. ait loquēs de causa & ortu haereseos, hoc eo sit fratres dilectissimi,
 dum ad veritatis originē nō reditur, neq; caput queritur, neq; magistri caelestis
 doctrina seruatur. quā si quis consideret & examinet, tractatu longo atq; argu-
 menti opus nō est. Probatio est ad fidem facilis cōpendio veritatis loquitur Do-
 minus ad Petrū, ego dico tibi, inquit, quia tu es Petrus, & super hanc petrā aedi-
 ficabo ecclesiam meā, & c. hac est origo vnitatis, ad quā nō reditur ab haeticis,
 Petrus scilicet; hoc est caput, quod non queritur ab haeticis, sed fugitur & ne-
 gatur. hac est doctrina caelestis, in qua disposuit auctoritate sua Dominus originē
 vnitatis in Petro, cū dixit, & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrā
 aedificabo ecclesiam meā. Hae petra est origo & caput vnitatis, ad quam qui nō
 redit, ad ecclesiā, quae vna est, & in Petro habet exordium vnitatis, nō pertinet;
 nec pertinere, quandiu nō redit, potest. elude si potes hanc Cypriani sententiam,
 aut si nō potes, da manus, ne pereas. Sequitur, Et certē, si haec verba refers
 ad superiorem similitudinem, aut manca erit similitudinis reddi-
 tio, (quod absit à Paulo accuratissimē scribente) aut nomen capitis
 non respondebit vni, sed multis, cum Paulus numerū multitudinis
 usurparit. primū, inquit, posuit apostolos, deinde prophetas, &c.

Quomodo
 Cyprianum
 testem con-
 tra se Anto-
 nius citauit.

Quō testi-
 monio Cy-
 priani testis
 sui coadun-
 citur Anto-
 nius, vt vni
 Ecclesiae ca-
 put confi-
 teatur.

Dixi iam nomen capitis in analogia, qua usus est Paulus, respondere & uni, & multis: multis quidem, id est singulis metropolitanis, unusquisque enim est caput sua provincia, & episcoporum provincialium, qui nunc vocantur dioecesani, et unaquaeque ecclesia metropolitana est quoddam corpus Christi particulare, quod caput habet suum, quod dixi, & membra sua mystica: quod corpus est pars totius corporis Christi, & plenitudinis eius, quae est vniuersa ecclesia. vni vero respondet nomen capitis, id est episcopo episcoporum, qui vnus, & solus, & primus est, ut verbis Cypriani utar: sic enim est caput vniuersae Ecclesiae, & origo unitatis eius.

CAPVT IIL

Ideamus aliam tendiculam Antonij. argumentaris non posse in hac similitudine referri caput ad vnum hominem, sed ad multos, quia oculi & aures non possunt separari a capite: quare cum multi oculi, & multae aures esse debeant, sequitur vnum caput in multis debere esse. dixi supra, & dicendum est saepius, non te intelligere quid in hac analogia siue similitudine mystici corporis cum corpore humano significant, caput, oculi, aures, pedes, & alia membra: significat enim caput eum, qui regit: oculi eum, qui lustrando, & circumspectando adiuvat eum, qui praest, & gubernat: pedes eum, qui ambulando & peregrinando ministrat capiti, aures eum, qui nunciat ei, quae audit. Hos autem tot esse oportet, quot multitudo ecclesiae poscit. qui autem hac officia in ecclesia administrant non regendo, quod solum est capitis, sed seruando capiti, homines sunt, et non infixi capiti tanquam sensus oculorum, aut aurium, ut tu argumentaris. non igitur propter multitudinem oculorum, & aurium, non in vno, sed in multis, ut tu dicis, constituendum erit caput. Ita verò esse, hoc quod dico, scilicet multos oculos, & aures non inducere caput in multis, ex disput. Arist. contra principatum vnius, l. 3. Polit. intelligere potes. Sic enim argumentatur. nam principes inquit, ac reges nunc quoque, multos oculos sibi faciunt, non tamen hinc efficitur apud Arist. ut non conueniat vni principatus capitis. illi igitur oculi, manus, aures, & pedes, etsi homines sunt, quos vnus princeps, & caput sibi adhibet ad regendum, & ad officio capitis fungendum, non tamen in illis caput constituitur, id est, auctoritas regendi, quae in vno est. Sicut mens, quae est, ut Dionys. in diuinom. cap. 9. ait, caput quoddam animae alioquin incorporea, non est constituta in sensibus, & eorum appetitibus, qui ex se ratione vacat, & menti obediunt. eiusmodi sunt illi oculi, & illae aures, & cetera membra, in quibus tanquam in ciuitate non est constituta ratio capitis, cuius est praesse & imperare: habet enim vni in se ciuitatem quandam, & Remp. sicut te Plato l. 8. & in extremis a partibus, l. 9. de Repub. elegantissime docuit. Postremo, inquit, ut Pontificijs decretis, id

Quo multitudo oculorum & aurium in analogia Pauli non inducit multitudinem capitum, ut Antonius obiicit. Quo apud Aristot. vni conuenit principatus capitis, licet multos oculos, & multas aures sibi adhibeat. Mens caput animae. Quo secundum Platonem homo habeat in se ciuitatem quandam, & temp.

tis, id est, tuis telis te ipsum confodiam, quid respondebis Calixto
 Papæ dist. 11. cap. non decet, qui affirmat ecclesiam Romanam esse
 caput Ecclesiæ vniuersæ? si enim tota Ecclesia Romana est caput,
 cur tu mihi toties vnum hominem, vnum Pontificem, vnum Pe-
 tri successorem inculcas? Porro si caput ecclesiæ visibile nullū po-
 test esse nisi ratione successionis Petri, ac nemo sanus dixerit Ro-
 manam Ecclesiam Apostolo Petro successisse, Tunc enim non es-
 set successio personalis. quomodo dici potest Ecclesia Romana ca-
 put vniuersæ Ecclesiæ? Respondeat Turrianus suo Papæ, quo se
 ipse magis, ac magis, respōdendo refellat, & coarguat. Non Papæ, sed
 tibi respōdebo Antoni, quo magis, ac magis conuincam, nihil aliud agere te, quā
 tergiversari & cauillari, ne veritatem confitearis. An non legisti in Cypriano,
 aut saltem in libro meo ex Cypriano sapē contra Andreā Freyhubium tuum
 commilitonem repetitum, quod scripsit l. 4. epist. ad Florentium, siue Puppia-
 num? Postquam enim dixit, illi sunt ecclesia, plebs sacerdotū adunata, & pastori
 suo grex adherens, subiungit, vnde scire debes, episcopum in ecclesia esse; &
 ecclesiam in episcopo. et si quis cum episcopo non sit, cum ecclesia non est: & quæ
 sequuntur. Ecclesia est in episcopo, ut testis tuus, quo tu uti soles, dicit, ergo qui
 ecclesiam Romanam caput vniuersæ ecclesiæ esse dixit, Episcopum ecclesiæ Ro-
 manæ caput vniuersæ Ecclesiæ esse dixit. aut igitur nega ecclesiam esse in Epi-
 scopo, & testem tuum repudia: aut concede tantundem esse dicere Eccle-
 siam Romanam caput vniuersæ Ecclesiæ, quantum Episcopum Romanum ca-
 put vniuersæ Ecclesiæ. Hoc est quod inculcatur in decreto Calixi, quod tu
 intellexisti. Sed pergit Antonius argumentari acutissimè: (ut sibi videtur)
 in verò mihi, obtusissimè, Ecclesiam Romanam non esse caput vniuersæ Eccle-
 siæ, quia inquit, nullum est caput visibile Ecclesiæ vniuersæ, nisi
 ratione successionis Petri, at ecclesia Romana non succedit Petro.
 ita est, non succedit Petro, quia vna & eadem numero Ecclesia Romana est ab
 exordio suo, quod in Petro cœpit, vsq; ad consummationem seculi, sed propter
 Petrum, cui successum est, quia permanere non potuit, sicut permanet Ecclesia
 Romana, dicitur, et est caput ecclesiæ vniuersæ, quia sicut à principio fuit in Pe-
 tro, sic semper est in successore eius. iudicent qui sunt saniores quam tu, an sic re-
 spōdendo, me ipse magis, ac magis refellam; an tu sic cauillando te ipse magis,
 ac magis coarguas.

Quomodo
 Calixtus Pa-
 pa dixerit
 Ecclesiam
 Romanam
 esse caput
 vniuersæ
 Ecclesiæ,
 q̄ Antonius
 obijcit.

Quomodo
 Antonius
 cauillando
 se magis ac
 magis re-
 fellit.

Prosequamur reliqua; sequitur, inquit, tertius error tuæ argumen-
 tationis, quod ea cōclusio, quā infers, nempe Pontificē Romæ esse
 caput vniuersæ ecclesiæ, est planè ērigōd' ozo. Quoties enim scriptu-
 ra differit de capite Ecclesiæ, nunquā aliud nominat, quam vnum
 Chri-

Christum. Sic Ephes. 1. Col. 1. Ephes. Quare summo perè vitanda sunt illa loquendi genera, quæ contradicunt expresse scripturæ sententijs, hoc enim est *ἑρεσὶς διὰ τοιαύτων*, ut ait Paulus. Si Pontificem Romanum esse caput vniuersæ ecclesiæ est doctrina *ἑρεσὶς διὰ τοιαύτων*, i. peregrina; ut ab eo-

Quò doctri-
na Antonij
cōvincitur
peregrinita-
tis testimo-
nio Cypria-
ni testis.

dem Paulo in epist. ad Heb. vocatur: peregrina ergo erit illa confessio, cum qua illi ad ecclesiam redierunt, vnde exierant, de quibus B. Cyprianus ad Cornelium literas congratulationis plenas, libro 3. scribit, & ut ipsorum propria verbainquit designem, nos, inquit, Cornelium episcopum sanctissimæ ecclesiæ Catholice erectum à Deo omnipotente, & Christo Domino scimus. nos errorem nostrum confitemur. circumuenti sumus perfidia loquacitate faciosa amentes. videbamur quasi quandam communicationem cum schismatico homine habuisse, hincera tamē mens nostra semper in ecclesia fuit. Nec ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus; vnum spiritum s. vnum episcopum in Catholica ecclesia esse debere. O beatos Protestantes, si talem confessionem ederent. videtur ne tibi Cyprianus aliena et peregrina doctrina, qui huiusmodi confessionem, gratiarum actione, & congratulatione, & laetitia ingenti, celebrauit lege principium epistolæ. Hac confessio interpres est il-

Quò ex quo
tēpore Lu-
therus do-
cere cepit,
nunquā Lu-
therani v-
num aucto-
rem eccle-
siasticū pro-
ferre potue-
runt, qui di-
ceret episco-
pum Rom.
non esse ca-
put ecclesiæ
Catholice.
Quare scri-
ptura semp
Christū di-
cit caput esse
ecclesiæ, &
nusquam
Pontificē sic
nominat, &
quò etsi nō
sic nomi-
net, sic tamē
intelligē-
dum esse
docuit.

lius sententiæ Cypriani, quam tu cōtra te nesciens citare soles, episcopatus vnus est, i. vna est ecclesia Catholica, in qua vnus est episcopus, ecclesia enim dicitur, & est Episcopatus Episcopi, cuius ecclesiæ, siue Episcopatus pars à singulis scilicet coepiscopis in solidum tenetur, quod paulò suprā exposui. hic vnus episcopus nominatur & est caput ecclesiæ vniuersæ. si hac doctrina est *ἑρεσὶς διὰ τοιαύτων*, quomodo ex quo cepistis varijs, & peregrinis doctrinis à Martino Luthero *ἑρεσὶς διὰ τοιαύτων* abduci, nunquam vnum protulistis scriptorem, qui diceret episcopum Romanum non esse caput ecclesiæ Catholice? aut cur non probas repugnare scripturis, quas non intelligens iactas, ponere aliud caput virtutis participatæ infra Christum verum, & infinitæ virtutis caput? quod autem dicis, & te nominet, scripturam, cum de capite ecclesiæ differit, nunquam aliud caput nominare, & locos Apostoli citas, debebas querere causam, cur ita: dicam ego etsi non quæris: quia qui Christum habet perfecte caput, is membrum viuū est corporis Christi, quod est ecclesia, & necessario Pontificem habet in ecclesia caput, nō tamen reciprocatur, nō enim quicūq; caput habet Pontificem Romanum in ecclesia, idē habet perfecte Christū caput. Hac est causa, quare aliud caput nō nominet. cōtēta nominare Christū caput, ex quo tamen nō sequitur, ut si nō nominet, nō sit intelligendū, & quidem necessario, ut in loco superiore de Analogia Pauli satis credo me probasse & in altero, quē rursus citas Ephe. 4. qui est caput Christus, ex quo totū corpus connexum, & compactum, &c. si corpus Christi, quæ est ecclesia, non habet aliud caput quam Christum totum, non debuit Paulus dicere ex quo

ex quo scilicet capite Christo totum corpus, sed reliquum corpus: cum autem dicat non reliquum, sed totum, aut habet caput suis membris simile, ex quo intelligatur corpus, ita ut totum, id est, caput & reliqua omnia membra ex vero capite Christo sint connexa, & compacta, & illhinc initium omnis gratiae, & vitae spiritualis capiant: aut si non habet, sequitur necessarium quia totum corpus sine capite intelligi non potest, ut Christus, qui intelligitur in toto corpore, ex Christo connexus, & compactus sit, & Christus ex Christo initium vitae & gratiae capiat. Vides Antoni exitum tuae cauillationis? virges eundem Paulum, sicut, inquit, corpus vnum est, & membra habet multa, omnia verò membra corporis vnius multa cum sint, vnum corpus sunt, ita & Christus. audis Turriane, ita & Christus inquit, id est, ita & ecclesia, cuius caput Christus est. sic enim totum corpus ab ipso capite denominauit. Demus hoc, quid tum? quomodo probas non esse intelligendum, quamuis non nominet? cum autem subiungis, cum ergo in hac similitudine, quam nobis obijcis, Paulus noluerit aliud Ecclesiae caput præter vnum Christum assignare, tu hoc dicis, et non probas, sicut ille Parmenianus apud Augustinum. Adde præterea: Paulus enim dicit Corinthios esse membra corporis Christi: non dixit Petri, aut eius successoris, sed de vno Christo mentionem fecit, tu ne Paulo peritior, & acutior? imò tu ne peritior, & acutior Pauli interpres, quam Ecclesia Catholica per vniuersas mundi regiones, & oras diffusa, qua confessionem tenet, prædicat, & profiteatur, quam paulò supra ex Cypriano teste tuo audisti? discite igitur quod ignoratis, quia non credis, etsi Petrus est caput ecclesiae, & successor eius, quia vnus de-
 Quale caput ecclesiae sit Christus, & quale Petrus, quod Antonius non intelligit, quia non credit.

basse in ecclesia Catholica Episcopus, non tamen sicut sensus, & nerui naturalis initium capiunt à capite, sic à Petro capite Ecclesiae sensus & nerui spiritualis initium capiunt, sed à Christo vero & vnico capite: idcirco, membra corporis Christi dicimur, & sumus, non membra corporis Petri. Sed tu non potes apprehendere, ut verbo utar, quo tu in me vii soles, vnicum caput esse Christum, & Petrum esse caput Ecclesiae. vnicum, & verum Ecclesiae caput tale, quale Christus est, solus Christus est, caput dico propriae virtutis, & infinitae, sicut est tale ecclesiae fundamentum, præter quod nemo aliud potest ponere, nisi quod possum est, quod Christus Iesus. Petrus verò fundamentum & caput Ecclesiae est, non virtutis propriae, sed communicatae ab illo, de cuius plenitudine accepimus omnes. Pergis cauillari, quia non suppetunt rationes, quae sunt instrumenta Philosophi. Nunc, inquis, ignorauit Paulus, esset ne Christus visibilis, an inuisibilis? an non potuit animaduertere & τὸ πᾶν illud, quod ais necessarium sequi, nisi Petrus tanquam visibile caput interponatur inter caput & Ecclesiam? Quis tibi dixit non animaduertisse Paulum

H
 ἑταρον,

Quomodo
quod Apo-
stolus dixit
non potest
caput dice-
re pedibus,
nō estis mi-
hi necessarij
vnū est ex
illis quā B.
Petrus dixit
difficilia es-
se in epist.
Pauli, & ab
hæreticis
deprauari,
quod in Lu-
theranis
experimur.

ἀτοπov, id est, absurdum, quod dici? immo maxime animaduertit. an exspe-
ctabas, vt diceret Paulus totidem verbis, absurdum esse, & vt ego dixi, instar
monstri, vnum corpus esse visibile, non vno capite visibili, sed multis? vt si non
clare, & aperte diceret, nullis rationibus, nullis testimonijs, nullis scripturis cre-
deres? Non putas verum esse, quod B. Petrus de epistolis Pauli scripsit, quadam
esse in eis difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles ad suam ipsorum perdi-
tionem deprauant? Hoc est vnum ex illis quibusdā, quod tu cum alijs magistris
Protestantium, quia indoctus, & instabilis es, ad tuam & illorum perditionem
deprauas, quod enim Paulus de capite visibili & creatura dixit, non potest di-
cere caput pedibus, nō estis mihi necessarij, tu de capite Christo, qui non est cre-
atura, sed creator, accipiendum esse contendis, ne cum Catholicis vnum Episco-
pum caput in Ecclesia Catholica consitearis. & illud ex quo totum corpus, & c.
cum non possit esse & dici totum corpus, quod ex capite Christo connexum &
compactū est, nisi in illo toto corpore caput sit, quod simul cū reliquis corpore,
id est, reliquis membris connexum sit, & compactum ex Christo capite, tu simili-
ter deprauas, & facis nesciens Christum ex Christo connexum & compactum
esse, quo nihil potest dici stultius. Si Pauli, inquis, potius quā tuo iudicio
stetisses Turriane, proculdubio idem caput ecclesiæ catholicæ cum
Paulo nominasses, nempe Christum. Nos Antoni iudicio Pauli stamus,
& cum caput Ecclesiæ Catholica, & quidem vnicum & verum, nempe Chri-
stum nominamus, ita vt præter illud tantū, ac tale caput nemo possit nominare.
et iudicio etiā eiusdem Pauli stamus, cū ex eo vnico capite dicimus totū corpus,
id est, caput cum reliquis omnibus membris, hæc enim sunt totū corpus, ex Chri-
sto capite connexum esse: & ita debere esse hoc caput modestum, & tanta cum
omnibus membris societate, & coniunctione charitatis teneri debere, vt neq. eos
qui extremi, & infimi esse videntur, contemnat. hoc enim est nō posse dicere ca-
put pedibus, non estis mihi necessarij. Paulū autē cum velles probare non perti-
nere ad Petrum illam analogiam de capite, quod non posset dicere pedibus, non
estis mihi necessarij, Fuitne, inquis, Petrus admonēdus, ne inferiora ec-
clesiæ membra despiceret? quanto aptius, & cōuenientius, in te hoc retor-
queri potest? Exat ne caput Christus admonendus ne infimos ecclesiæ despiceret?
si quidem ad caput Christum pertinere vis hanc Pauli admonitionem, non po-
test caput dicere pedibus, nō estis mihi necessarij. Deinde adiungis, Itaq. quod
nobis falsō obijcis, in te verē quadrat, cū ais, nos cōstituere corpus
ecclesiæ πολυκέφαλον. nos enim vnico ecclesiæ capite nempe Christo
contenti sumus; vos autem duo capita ecclesiæ cōstituitis. Vnum
visibile, alterum inuisibile. Si falsō obieci cōstituere vos corpus Ecclesiæ
πολυκέφαλον, id est, multorum capitum, quare ad rationem meā nihil respon-
dis?

disti, in pagina 301. à te notata? Sic enim differebam cum Andrea Freyhubio, cui tu subsidio accurristi, aut fortasse dicet Andreas, non esse sine capite Ecclesias, quæ capita habent Episcopos suos, siue superintendentes, ut vos vestros vocatis. hoc iam paulò antè tu Antoni dedisti, sic enim scripsisti: Quis igitur non facile videat in ipsa Corinthiorum Ecclesia inueniendos esse aliquos, qui cum humani corporis capite conferantur? Cum igitur omnes Ecclesia maiores, quæ sunt partes totius Ecclesie Catholice, quæ una est, singula capita habeant, quod vel exemplo etiam & testimonio vestrorum superintendentium, sic enim vocatis pseudoepiscopos vestros, concedere cogeris, illos enim ceu capita in singulis Ecclesijs habetis, quæro, tota ecclesia, quæ ex illis omnibus tanquam partibus constat, quod caput habet simile, id est, visibile? si nullum: habet igitur tota ecclesia multa capita, & non vnum caput. hic tu, caput, inquis, habet Christum. Rursus quæro, hoc caput Christus, an non sufficit etiam singulis ecclesijs, quæ sunt partes totius, ex quibus tota ecclesia constat? Si sufficit, quare ponis omnes Episcopos totidem capita suarum ecclesiarum? aut etiam quod totus inter Lutheranos ut peior magister postremo excogitasti, omnes simul Episcopos caput? si autem non sufficit, id est, si noluit Christus, ut satis esset singulis ecclesijs, habere Christum caput inuisibile, quia haberet etiam capita visibile, quare non idem toti ecclesie concedis? Ut qui ecclesiam autoritate sua, sicut voluit, id est, sapientissime disposuit, voluerit, ut & partes ecclesie tanquam minora quedam corpora, haberent sua capita; & tota Ecclesia ceu totum corpus ex illis partibus conflatum, vnum caput, quod similiter visibile esset, propter unitatem, & concordiam haberet? unitatem enim habere non poterat, quæ cerneretur, quod ad concordiam necessarium erat, nisi ab vno omnium primo, & solo, qui cerneretur, inciperet. Si enim tota ecclesia una est, dic vnde incipit origo unitatis eius? in episcopis enim singularum partium, nullus est primus omnium, & solus, ut ei tribuatur exordium unitatis: sed potius multi primi, qui dicuntur, & sunt metropolitani in capitibus prouinciarum. Respondebis fortassis incipere originem unitatis à Christo. Quomodo igitur testis tuus Cyprianus dicit loquens de Petro, in libro de unitate Ecclesie, unitatis eiusdem ecclesie, ab vno incipientem sua autoritate disposuit? Deinde paulò suprà dixisti, omnes simul episcopos esse caput Ecclesie, id quod præclara illa sententia Cypriani confirmari, Episcopatus vnus est, cuius pars à singulis in solidum tenetur. Si hoc dicit tuus testis hic, vnum esse episcopatum, quia omnes simul episcopi sunt caput vnum vnius Episcopatus, produci iam hic testis à te non potest, quia testimonium ante in te dixit, cum dixit originem unitatis non à multis simul, sed ab vno autoritate Christi, qui ita Ecclesiam disposuit, incipere. Produci, inquit Venuleius, testis non potest, qui ante in eum testimonium dixit.

Quomodo
Antonius
nihil respo-
dere potue-
rit ad quæ-
stionem in
qua proba-
tum est fa-
cere eum
Ecclesiam
multorum
capitum in-
star mōstri.
Quo Anto-
nius solus
ex omnibus
Lutheranis
oēs simul
Episcopos
facit & di-
cit esse vnu
caput.

Quare Chri-
stus nolue-
rit, ut singu-
la ecclesie
maiores sin-
gula capita
haberent; &
ecclesia Ca-
tholica ex
illis constā-
t vnu caput
omnium
haberet.

” Ergis deinde, Sed video, inquis, scrupulum, qui te malè ha-
 ” bet. vereris enim, vt hæc Pauli verba, Non potest dicere
 ” caput pedibus, nō estis mihi necessarij, rectè possint con-
 ” uenire Christo. Hoc scrupulo me ais sic à Paulo liberari: Quā-
 ” uis enim, inquis, Christus quatenus est ætern⁹ ille λόγος, & ipsa per-
 ” fectio, non habet opus vllis hominibus, sic enim implet omnia, &
 ” impleri non potest, Sicut Apostolus ait, qui adimpletur omnia in
 ” omnibus, tamen quatenus Christus est caput Ecclesiæ, habet opus
 ” corpore & membrīs, vt sit caput. hæc enim adeo sunt inter se rela-
 ” ta; vt nō possit esse caput sine corpore. Videamus qualis sit ista tua ser-
 ” puli mei liberatio: an sit potius mera cauillatio, repugnātia & mendacio plena.
 tu Antoni principio huius capituli, cum rationem propositam similitudinis expli-
 cares, scripsisti, quemadmodum licet alia membra alijs nobiliora ac prastantio-
 ra videantur, omnia tamen communi vinculo continentur, & tam arctè coha-
 rent, vt alia sine alijs esse non possint, quin corpus ipsum perimatur, ita quamuis
 in ecclesia quidā sint spiritualibus illis χαρίσματος illustriores, qui tamen cum
 reliquis membris vnum, idemque corpus efficiunt, non debent alios negligere;
 quasi sine illis possint in Ecclesia corpore subsistere. rursus, qui minus excellunt,
 non debent tamen abicere animos, quasi ad corpus Ecclesiæ ideo non pertine-
 ant, quod donis πνευματικῶν non æquè vt alij, pradii sint. Hoc modo Pau-
 lus virisque consultum voluit, dum alios ab arrogantia reuocat; alios vindicat
 à contemptu; & omnes in vno eodemque Ecclesiæ corpore coniungit. Hacten-
 us tu. Hanc vocas sententiam Pauli, scopum, & redditionem similitudinis,
 & hæc à me sperni dicis, & à tergo relinqui, vt verbis tuis utar. quærō abs te
 Antoni, si caput in ea Pauli similitudine interpretari oportet, vt vis, Christum,
 quomodo interpretationem istam ad sententiam, & scopum Pauli, & ad red-
 ditionem similitudinis, quam dixisti, accommodabis? An voluit Paulus, vt ver-
 bo tuo utar, consultum esse capiti Christo, & reuocare eum ab arrogantia, &
 pedes, quibus non potest dicere, non estis mihi necessarij, à contemptu vindi-
 care? non vides quemadmodum ratio connexi cogit te, si superius concedas, id
 est, esse caput in hac similitudine accipiendum de Christo, quia non sit aliud ca-
 put Ecclesiæ, quæ est corpus Christi, concedendum esse inferius, id est, consultum
 esse capiti Christo, ne arroganter inferiores contemneret? qui conuenit, vt de
 Domino charismatum & eorum datore dicatur, nō potest dicere caput pedibus,
 id est ei, qui habet charisma ministrandi, quales sunt Diaconi in ecclesia, non
 estis mihi necessarij? Etenim sicut Apostolus de lege dixit, quacumq; lex loquitur,
 is, quæ

Cauillatio
 Antonij
 mendacio,
 & repugnā-
 tia plena.

Quō cogi-
 tur Anto-
 nius conce-
 dere, con-
 sultum esse
 Christo ca-
 piti de in-
 feriores cō-
 temneret,
 quo nihil
 absurdius.

hī, qui sunt in lege, loquitur; sic dicendum est, quacunque scriptura noua loquitur, hī, qui sunt in Euangelio, & quibus datum est Euangelium, loquitur: hoc igitur, non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij, hīs conuenit, qui charisma praesidendi acceperunt, ut Apostoli & eorū successores, & reliqui Episcopi, & primus omnium Petrus, & eius successores. Iste enim, & in eis Petro, & successoribus eius consultum voluit Christus, qui in Paulo loquebatur: sicut per se ipsum consuluit, cum dixit Apostolis, qui maior est inter vos, sit sicut minister. Profectū qui iussit, ut esset sicut minister, qui maior esset, id est, caput in Apostolis, iussit, ut non contemneret et ministros, qui sunt spirituales pedes. Deinde, cum dicit Apostolus, in illa similitudine, non potest oculus dicere manui, operatua non indigeo, sicut donum cum dono, id est, creaturam cum creatura comparat, Charisma enim, siue maius, siue minus, aliquid creatum est: sic cum caput comparat cum pedibus, id est, summum charisma cum infimo, creaturam itidem cum creatura confert, at caput Christus non est creatura, sed creator, non igitur caput de Christo accipiendum est. Quomodo enim a comparatione creaturarum ad comparationem creatoris cum creatura transisset Apostolus? Hinc iam intelliges, vtrum tu scrupulum mihi exemeris, an ego tibi ingesserim. Tu igitur, quod mihi falsū obieciisti, tu ipsius Pauli sententia à tergo relicta, omisso scopo, spreta similitudinis redditione, in fallaci interpretatione capitis ex analogia Pauli, insidias collocasti. Sed videamus tandem de liberatione scrupuli Dialectica, quam attulisti, & quia dicis, me summa genera κατὰ φύσιν confundere, nempe Substantiam cum Relatione, doceamus Aristotelem aut hunc, te hoc committere, quod tu dixisti more tuo, sed non probasti. Et immerat subiicienda ratio, quia aliter probare non poteris, subiecisti statim, sed de his hactenus; ut intelligant qui te legunt, & audiunt, quam sis mirus & acer disputator. Ita igitur exponis verum esse, quod Paulus ait, non posse caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij, quia Christus, inquis, quatenus est caput Ecclesiae, habet opus corpore & membris, ut sit caput. Quid? si potest esse caput sine pedibus, quomodo non potest dicere caput pedibus, non estis mihi necessarij? An adeo sunt inter se relata caput & pedes, ut non possit esse caput sine pedibus, quorum caput sit? quomodo rationem relationis, ad caput, & pedes accommodabis, ut scrupuli liberationem conficias? hic enim si meministi, erat scrupulus, quomodo Christus caput non potest dicere pedibus, non estis mihi necessarij? an dices, caput & pedes esse inter se relata, ut caput & corpus dixisti? Quid? quod nec caput est τὸ πρὸς τὴν, hoc est eorum, quae inter se proprie & vere referuntur. Tuus Aristoteles hoc ait, in predicamento eorum, quae sunt ad aliquid. Quod, ut video, ignoras; cum tamen extremi Dialectici non ignorent, ut videant tui, quantus sis in quibus te iactas.

Quomodo Petro, & reliquis Apostolis & hīs, qui Petro, & qui Apostolis successerunt, consultum esse voluit, cum scriptura dicit, non potest dicere caput pedibus, non estis mihi necessarij.

Quo caput de Christo in illa analogia accipi non potest. Quomodo quod Antonius in aduersariū obiecit, in se obiecit potius.

Quomodo Antonius inscienter dixerit caput, & corpus esse inter se relata.

Quomodo
Antonius
ignorer q
extremi
Dialectici
non iguo-
rant.

Primum, si sustinere velles esse caput eorum, quæ ad aliquid, idem Aristoteles te docuit, non proprie referri ad corpus, sicut non proprie refertur ad animal, quia non quatenus est animal, inquit ille, caput habet. Magis verò proprie, inquit Arist. refertur, si dicatur κεφαλή κεφαλῶν, id est, caput capitati. Verum idem Philosophus, postquā questionem posuit, virum aliqua substantia diceretur esse eorum, quæ sunt ad aliquid, et in primis substantijs, siue tota sint, ut hic homo, hic hos, siue partes, ut hæc manus, hoc caput, docuit verū esse non dici ad aliquid, non enim dicitur, hic homo alicuius hic homo; hæc manus, siue hoc caput alicuius hæc manus, vel hoc caput. Dixit postea de secundis substantijs, dubitari posse, ut caput, inquit, alicuius caput, manus alicuius manus. Sed concludit tandem in ijs, quæ sunt ad aliquid, necesse esse (quod quidem in singularibus cernitur) ut si quis hoc ἀπορίτωμα, id est, definitè scit ad alterum referri, ut illud item ad quod refertur, definitè sciat, nisi enim sciat definitè, cuius hoc duplum sit, neque certè duplum esse scit. At caput, inquit, & manum, & singula eiusmodi, quæ sunt substantia, possumus cognoscere definitè & certò; ad quæ autem referantur, non

Quomodo
Antonius
summa ge-
nera Prædi-
camentorū
confundit,
quod falso
obiccerat
adversario.

est necesse scire: cuius enim sit hoc caput, aut cuius hæc manus, non possumus. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ταῦτα τῶν πρὸς π. quare hæc, inquit, non possunt esse ad aliquid: quæ si hæc non sunt ad aliquid, verum est nullū substantiam esse ad aliquid. Hæc tamen Aristot. docet. Tu igitur qui caput ad corpus referri facis, summa genera καὶ ὑποκώων substantia scilicet, & eorum quæ sunt ad aliquid, confundis, quod mihi per calumniam affingere voluisti, in quo imperitiam tuam detexisti. deinde,

- ” quia te iam cauillationes & tendicula deficiunt, quid enim, inquis, tibi vis,
- ” cum dicis pedes mysticos, & caput mysticum? nonne ita declaras
- ” te loqui de corpore ecclesiæ, quod non humanis sensibus percipi,
- ” sed solis fidei oculis intelligi potest? Iam autem supra demonstravi
- ” Ecclesiæ corpus sub Christo capite esse inuisibile. Ego cum mysticos pedes dixi, hoc mihi voluit, non esse scilicet veros pedes, de quibus loquor, sed habentes charisma ministrandi, cuius symbolum sint pedes, symbolica autem vocantur mystica, & symbola mysteria. Et licet charisma ministerij, quod symbolicè, siue mysticè pedes significant, aut charisma presidendi, quod mysticè significat caput, oculis fidei solis videamus, ipsos tamen ministros, & ipsos presides oculis corporis cernimus. Tu verò mystica qui dicit, inuisibilia eum dicere existimasti. Si pedes spirituales dixissem, multo magis hoc existimasses, quia spiritualia non videntur oculis corporis. Simili errore existimare, & dicere posses, Petram Horeb, quam Moyses percussit, & manavit aqua, non humanis sensibus percipi potuisse, quia eam vocavit Apostolus spiritualem, cum ait, bibebat autem de spiritali confluence eos Petra, Petra autem erat Christus. Interrogas, quid sibi voluerit Paulus? non intelligis interpretatum esse hic Apostolum,

quid

quid illa petra, in enigmate, & symbolicè, siue mysticè significarit? significabat enim Christum, qui erat Petra spiritalis, id est, spiritualiter ac mysticè in illa petra significatus.

Quod autem dicis te suprà demonstrasse, Catholicæ ecclesiæ corpus sub Christo capite inuisibile esse, dixisti tu quidem, sed non probasti: immò ego visibile esse ex eisdem locis scripturæ à te nudè recitatis visibile esse demonstravi, & licet neges obstinatè, conuici tamè. Pergis probare, Ecclesiā, quæ est corpus mysticum Christi, esse inuisibile. Hoc, inquis, vnum dicam, satis constare ex hoc loco, quosnam Paulus intelligat, cum disputat de mystico corpore Christi, omnes, inquit, nos in vno spiritu in vnum corpus baptizati sumus: & omnes vno spiritu potati sumus. est igitur deueniendum ad vnum spiritum sanctum, vt in eo Catholicæ Ecclesiæ cōpactum, & cohærens corpus reperiāmus. Homines quidē sunt aspectabiles, sed hoc nobis non est peruium, vtrum hic, vel ille ad corpus Christi verè pertineat. Vera hæc sunt Antoni, quis tibi negat? sed quomodo ex his efficiatur, corpus mysticum Christi, quod est Ecclesia, esse inuisibile, non probasti. et si enim Christum caput non haberet perfectè nisi iusti, quos Deus nouit solus, quia tamen Ecclesia est permixta ex iustis & peccatoribus, vtrisque in Christi mortem baptizatis propter communionem mysteriorum siue sacramentorum visibilibus, tota est corpus Christi mysticum visibile, quamuis alia eius membra sint viuia, alia sint mortua, nondum à corpore Christi abscissa, id est, ex Ecclesiā per anathema eiecta, quæ Apostolica constitutio apud Clementem in Ecclesia esse dicit, sed non in pace Ecclesiæ. Quod autem vtraque membra ad vnum corpus pertineant propter baptismi communionem participationem, Paulus docet, cum ait, omnes nos in vno spiritu, in vnum corpus baptizati sumus. Pro eo atque diceret, ad hoc baptizati sumus, vt ad vnum corpus pertineamus. Sic interpretatur Theodoretus in commentarijs huius epist. licet non eodem modo iusti & peccatores ad vnu corpus Christi pertineant. alij enim sunt, vt paulò antè dixi, membra mortua: alij viuia: in illis per fidem habitant tantum Christus: in his per gratiam etiam iustitia. non dixit Apostolus, omnes nos, electi, in vno spiritu, in vnum corpus baptizati sumus: sed omnes nos, vt electos, & non electos, in vno corpore mystico Christi, quod est Ecclesia, completeretur. Huc pertinet interprete Augustino, quod ait scriptura in Cant. Cant. in persona Ecclesiæ, pulchra sum & speciosa, vt tabernacula Cedar: speciosa sum, vt pelles Salomonis. Non enim ait, inquit August. fusca fui, vt tabernacula Cedar, & speciosa fui, vt pelles Salomonis: Sed vtrumq; se esse dixit propter temporalem vnitatem intra vna retia piscium bonorum, & malorum. Hactenus August. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 32. En testis tuus contra te testimonium

Peccatores
quandiu nō
sunt panathema eie-
cti ex eccle-
sia, in eccle-
sia esse, licet
non in pace
Ecclesiæ.

Quo iusti
& peccato-
res ad vnum
Christi cor-
pus, quod
est Ecclesia
licet non v-
no modo
pertineant.

Augustini
testimoniū
in Antoniū
negantem

Ecclesiam
visibilem
mixtam ex
electis, &
non electis.

Quare An-
tonius Ec-
clesiam vi-
sibilem ne-
gat, licet
videat com-
munionem
sacramen-
tū qua pro-
miscuē ele-
cti & non
electi iuncti
sunt nunc.

Antonij du-
bitia, cui nō
satis est ad
confitendū
ecclesiā esse
visibilem, qd
visibile sit
id per quod
in Ecclesiā
ingredimur
id est, sacra-
mentum ba-
ptismi, & qd
visibile sit,
qui sunt fo-
res, & qui
intus.

nium dicit, ne à te vnquā amplius iuxta sententiam Venulei iuris consulti pra-
duci possit. & paulò antè, notauit idem August. quia est corpus Christi varum,
& est corpus Christi permixtum, solere scripturam ab alijs ad alios transferre
sermonem, tanquam vnum sit, inquit, vtrorumq; corpus, propter temporalem
permixtionem, & communionem sacramentorum. Hoc autem in eodem capite
scriptura exemplo docet in Esa. Propheta, ducam, inquit, cecos in viam, quam
non nouerunt, & semitas quas nō nouerunt, calcabunt. & faciam illis tenebras
in lucem; & praua in directum. Hec verba faciam, & non derelinquam eos.
Mox de alia parte, qua malè permixta est, dixit, ipsi autem conuersi sunt re-
trorsum. quāuis alijs iam significantur his verbis; sed quia nunc in vno sunt, tan-
quam de ipsis loquitur, de quibus loquebatur, non tamen in vno erunt. ipse est
quippe ille seruus commemoratus in Euangelio, cuius Dominus cum venerit,
diuidet eum, & partem eius cum hypocritis ponet. Hactenus August. Ecce in-
stos & malè permixtos, id est, peccatores in vno corpore Christi, quod est Ec-
clesia, secundum scripturam, Augustino etiam interprete. Cur igitur non sic tu
& sentis, & loqueris? quare non satis habes videre communionem sacramento-
rum, qua sunt omnes promiscuē iuncti nunc, vt Ecclesiam visibilem esse dicas,
nisi qui sint electi, videas, quod Dei tantum est? non ob aliam causam, nisi quia
non vis habere aliud caput, quam Christum, quem nunc nō propria specie vide-
mus, sicut non videmus, qui sint electi, quorū caput verè est; sed hoc caput habe-
re tu non potes: quia caput, quod ille in corpore suo permixto visibili posuit, ha-
bere non vis. Homines, inquis, ipsi aspectabiles sunt, sed hoc nobis nō
est peruium, vtrum hic, aut ille ad corpus Christi pertineat. Cum
dixisti, homines ipsi aspectabiles sunt, addere debebas, & baptizatus ipse, quo in
vnum caput baptizatur, sicut Apost. ait. aspectabilis est; & eos esse in ecclesia,
de qua dicit Dominus in Euangelio, si Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut Eth-
nicus & publicanus, id est, ejice ex Ecclesia, quia non pertinet ad eam, hoc et-
iam aspectabile est. Cur igitur si id visibile est, per quod in Ecclesiam, qua est
corpus Christi, ingredimur, & visibiles etiam, qui manent in ecclesia, & qui fo-
ris, tam durus, tam ingratus, tam refractarius es, vt Ecclesiam neges esse visibi-
lem? quia qui sint in ea electi, & qui non, id est, qui perfectè hoc est per chari-
tatem ad corpus Christi pertineant, & qui non, noluit Christus nobis esse visibi-
le, sed sibi soli reseruauit, qui solus videt in abscondito, sicut in Euangelio dicit.
Cur non contentus es, si videas, qui ad corpus Christi pertineāt, nisi simul etiam
videas, qui perfectè pertineāt? relinque hoc Deo. Ne neges corpus Christi, id est
Ecclesiam, quia qui sint perfectè in corpore Christi, videre non potes. Corpus
enim Christi negat, qui Ecclesiam visibilem negat. in hanc enim ingredimur,
semper in vnum corpus Christi, sicut Apost. ait, baptizamur. Erras Antonius, erras, si
quis

putas non pertinere vlllo modo nunc ad corpus Christi, qui non verè pertinent. Si enim ita est, malè paulò antè August. scripturam sequens notauit esse corpus Christi verum, & corpus Christi permixtum, scilicet ex vero, & simulato: simulatum corpus vocat eos, qui fidem quidem habent, sed mortuam & fictam contrariam ei, quam Apost. in epist. ad Timot. vocat fidem non fictam. Hoc autem non credo audebis dicere, ne corrector Augustini videaris, immò corrector Pauli, qui dixit omnes nos tam bonos quam malos comprehendens, in vno spiritu, in vnum corpus baptizati sumus. Quare cum ais, hac quatuor Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem, peccatorum remissionem, & vitam æternam nexu indissolubili inter se coherere, & à Turriano diuelli, & distrabi, tuum commentū est hoc Antoni. Si enim hac sunt in vero corpore Christi, sunt igitur in corpore Christi permixto, siquidem corpus Christi permixtum ex vero corpore Christi, & ex non vero permixtum est. & qui ista non discernit in Ecclesia electorum, eadem ratione non discernit in Ecclesia permixta: quia in ea continetur Ecclesia electorum, quæ est vnū corpus nunc cum permixta. Si quidem, vt paulò antè Augustinus aiebat, in vno sunt nunc boni, et mali, sicut in vno reti boni, & mali pisces. Adiungis postea. Sed est aliud, quod valde miremur in Turrianum: non enim contentus Christo capite inuisibili, aliud ponit, quod sit visibile, nempe Petrum. Atqui non minus est hodie Petrus inuisibilis, quam Christus. Respondet Turrianus, Petrum esse visibilem in suis successoribus. Obsecro cur igitur nō tantundem saltem tribuit Christo, quantum Petro? cur non dicit Christum reddi quodammodo visibilem in suis legatis? Sicut enim ille, qui vos audit, me audit, &c. Hic etiam aliquid dicit Antonius, quod ei concedamus, quàm verò ad rem causa, ipse viderit. Est, vt dicis, Christus quodammodo visibilis in ministris suis, ita vt vnusquisq; minister Christi, tanquam in virtute, sicut ait B. Petrus, quàm administrat Deus, imaginem gerat Christi secundum mensuram donationis, Diaconus in gradu Diaconi: Presbyter in ordine, & gradu presbyterij: Pontifex tanquam summus minister Christi, & caput Ecclesia imaginem gerit Christi veri capitis, cuius vicarius est. Vos autem quia nullos ministros habetis, in nullis ministris Christū habetis quodammodo visibilem. nemo enim sibi sumit honorem, nisi qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. dic tu Antoni, à quo vocatus est Lutherus, vt esset episcopus, & ordinare ministros posset? à quo inquam vocatus nisi à seipso? optat deinde Antonius, vt non proferam si agmentum epistola Ioan. Patriarchæ Const. ex epistola eius ad Constinum natione Syrum Episcopum Romanum, cui Gregorius II. successit, optat inquam, vt nō proferam: quia ibi caput illud analogia Pauli, ad Pontificem retulit. Sic enim ait, atq; vnam nihil moratus fragmen-

Antonij
commentū.

Quomodo
Antonius
aduersariū
novo gene-
re confute-
re nō arguē-
tando, sed
optando.

tum illud Constantinop. Augustinum potius consuluisse, &c. Sic confutatur Antonius aduersarium non argumentando, sed optando: nouam genus confutationis. Haecenus ad locum 7. responsum sit.

Locus Octauus.

Pergamus ad locum octauum epistolae ad Hebr. Lex umbram obtinens futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, ijs hostijs, quas singulis annis eadem assidue offerunt, nunquam potest accedentes sanctificare, &c. ita concinnauit locum suo stylo nosse Iudoeus &c.

Sophisma Turriani.

Umbram inquit habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum: in nouo igitur testamento non sunt umbrae, sed imagines earum rerum, quae aperte & sine ullo enigmate in calo sunt. itaque, in imaginibus ac mysterijs ipsarum rerum, quae in calo reuelata facie cernuntur, voluit Deus implere in ecclesia noua veteres umbras & typos. vnde necesse est, ut ita Christus figura atque umbram throni Dauid nunc impleat, ut non de calo tantum, sed in ipsa ecclesia, quae in terris est, regnet. quare cum regnet in terra, ac non per se, consequens necessarium est, ut aliquem suo loco constituerit, in quem regnum illud transferret, qui personam suam gerat, ac suam ferat imaginem: is est summus Pontifex, Petri successor, & rex spiritualis, & imago regis Christi, qui in calum ascendit, in quo praeside regni spiritualis, quod est ecclesia, impletur, quod dixit Angelus Luc. 1. Dabit illi Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in aeternum, & regni eius non erit finis.

Solutio superioris sophismatis.

CAPVT I.

Nouo quodam argumentandi genere, ex vna negatione multas affirmationes, nec eas quidem satis sibi constantes collegit Turrianus, qui ex hoc loco pessime intelletto, non potuit, nisi pessime argumentari. Quæramus igitur verum sensum, quem Turrianus deprauauit. Si ex negatione, ut tu fingis, ego affirmationes collegissem, non nouo quodam argumentandi genere, sed tibi vsitatissimo vsus essem. quid enim aliud egisti proximo superiori capite, quam sic argumentari, Paulus non nominat aliud caput ecclesiae quam Christum, igitur solus Christus caput ecclesiae est. Cum dixisti me ex vna negatione affirmationes multas colligere, debebas tu quidem notare negationem, sed quia sciebas te mentiri, non notasti. Sed notemus nos: negationem dixisti, quod apostolus ait, & ego ad argumentandum sumpsi, umbram habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, vnde ego intuli, in nouo igitur testamento non sunt umbrae, sed imagines earum rerum, quae aperte, & sine ullo enigmate

Antonij
medacium.

enigmate in calo sunt. Inde extiterunt multa illa affirmationes, quas à me colligi dixisti. Estne Antoni negatio, cum Apostolus ait, vmbra habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum? an affirmatio vnius, & negatio alterius? Credo, hoc secundum respondebis. quod igitur ego inde intuli, in nouo igitur testamento non sunt vmbrae, sed imagines earum rerum, quae aperta, & sine vilo enigmate in calo sunt, similiter negatio vnius est, & affirmatio alterius. ex hac autem parte secunda, quae affirmatio est, id est, ex eo quod imagines sunt in nouo testamento earum rerum, quae in calo sunt aperta, & nuda ab omni velamento, ego affirmationes quas dicis, collegi. Quare igitur à mendacio exorsus es? quis non videt te hoc praedictio causam tuam infamasse, quam nisi mentiendo defendere non potes? Veniamus ad locum Apostoli, quem tergiversando, & cavillando eludis, ut nullo modo pertineat, si fieri possit, ad regnum Christi, quod in terra regnat per Pontificem B. Petri successorem, super quem ecclesiam suam edificauit. in quo loco ijs solum occurrat, quae tu obijcis ad probandum non esse in nouo testamento aliam imaginem rerum, quam Apostolus dicit, prater Christum. Cetera tanquam non necessaria, ut stylum reprimam, praeteribo. Dicis nomine εἰκὼν, id est, imaginis in loco Pauli, cum ait, Vmbra habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, significari expressam formam Christi, id est, Christum ipsum, & eius beneficia, quae nobis per Euangelium conferuntur. ex parte prophetasti Antoni, & quidem in tuum caput. si enim ex te queram, an in istis beneficijs, quae dicis nobis conferri per Euangelium, numerandum sit spirituale regnum Christi, quod de calo regnat in terris? oportet enim vnum regnare, sicut Apostolus ait, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius, numerandum esse respondebis? Rursus, si queram, vtrum hoc regnum ab illo calesti differat? differre dicis, si adhuc queram, putes ne differre tanquam imaginem rei, à re ipsa? nec hoc, credo, negabis, si meministi, quod Apostolus ait, videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Urgebo adhuc quaestionem, & percontabor; hac imago regni caelestis, & beati. fuit ne adumbrata tanquam futurum quoddam, et quidem ingens bonum in vetere lege, cum omnia illi veteri populo in figura contingebant? & id etiam dabis. si fuit adumbrata, habet igitur regem spiritualem, qui imago sit, sicut habebat lex vetus regem terrenum, qui vmbra erat huius imaginis. Quomodo enim regnum spirituale in terra imago est illius beati & caelestis, si non habet regem, qui sit imago illius veri, & caelestis regis Christi? Quomodo regnum erit imago, si caret principe, qui sit imago, cum à potiore sic nominari debeat? aut erit imago mutilata. Christus enim princeps verus, non est imago nisi Dei patris. Sed videamus iam illud quod prophetia tua falsè adiunxisti, cum ais nomine εἰκὼν significari expressam formam Christi; nunquid Christum habes sine imagine expressum

Quomodo
Antoni
causam
suam infam
mat quam
nisi men
tendo de
fendere nō
potest.
Disputatio
de loco A
postoli, vmb
ra habebat
lex future
rum bonorum
non ipsam
imaginem
rerum, contra
Antonium
contenden
tem ipsam
imaginem
rerum non
differre in
loco Pauli
à rebus ipse

in Eucharistia, quam putant se habere Protestantes Lutherani? Vides ne ibi propria specie Christum? non credo, dices, ne oculos amisisse videaris. Est igitur velatus & tectus aliena specie & imagine: explicauit copiose nuper libro 2. cap. 16. de sancta Eucharistia contra Volanum Polonum hereticum Calvinistam locum beati Petri in epistola 1. cum ait loquens de Christo, In quem nunc non videntes, sed credentes, exultatis latitia inenarrabili, &c. Docui & probaui, significasse B. Petrum esse presentem quidem illis, ad quos scribebat, Christum, sed non videre eos, licet crederent presentem esse, alioqui aiebant, quid laudis haberet non videre absentem, licet crederent absentem esse, non videbant igitur, non quia non esset presens, scilicet in sancta Eucharistia, quod negabat Volanus Calvinista, sed quia erat velatus aliena specie, ita ut oculis corporeis non eum viderent alioquin presentem, sed oculis fidei, quod est credere eum adesse, dixi etiam ibi sic intellexisse B. Thomam locum Petri in opusculo de sacramento Venerabilis corporis Christi cap. 15. Rursus, cum Apostolus dixit in epist. priore ad Corinth. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem, significauitne habere nos expressam formam Christi, an Christum velatum aliqua imagine? Si enim habemus in Euangelio expressam formam Christi sine enigmate & velo, videmus ergo facie ad faciem, quod si hoc non es concessurus, imago igitur rei, siue res in imagine, differt a seipsa quatenus nuda & aperta, quis hoc, qui primis labris Philosophiam attigit, ignorat? Theodoretus explicans locum apostoli in epistola ad Cor. 2. Dum sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino; per fidem enim ambulamus et non per speciem, non ait (inquit) procul nos abesse a Domino, dum sumus in corpore mortali, sed quod eum nunc oculis non cernimus; cernemus vero tunc, erimusque cum eo. Nunc enim res ipsas non videmus, nisi per fidem; quamobrem desideramus exire ex hoc corpore, & ad Dominum proficisci. haec enim Theodoretus videt quem admodum res ipsas cum dixit Theodoretus, res nudas & apertas sine velo & imagine intellexit & distinxit? Idem Theodoretus interpretans locum epist. ad Col. quae sunt umbra futurorum, corpus autem Christi, umbram, inquit, vocauit legem, ut doceret praesignatam esse in ea noui testamenti gratiam, hoc enim est, quod subiungit Paulus, corpus autem Christi, id est, vita Evangelica locum corporis obtinet, lex vero umbra. anteuertit autem umbra corpus oriente sole, ut iam umbra sit lex, corpus ipsa gratia, lumen vero Christus. Haec enim Theodoretus. Hoc etiam loco distinxit Theodoretus eruditissimus auctor et in scripturis sanctis exercitissimus corpus a Christo, tu vero scripturam Pauli deprauasti, cum non corpus autem Christi, sed opus autem Christus, legis, sic enim scripsisti, nec enim legales caeremoniae fuerunt umbra imaginum, sed umbrarum, quia earum corpus fuit Christus, ut ait Paulus, Christus autem est res ipsa, non

Quo Antonius neget rem in imagine differre se a se ipsa nuda, & aperta extra imaginem, quod nemo negat, qui primis labris Philosophiam attigit.

Qui auctor res antiquae imaginem rerum ab ipsis rebus in loco Pauli distinxerunt.

non autem imago rei. at Paulus de caeremonijs legis scribens, sic scripsit, quæ erant umbra futurorum, corpus autem Christi, ἐκ τῶ αὐτοῦ reddēs vmbra futuris, & corpus Christo; ita ut inter vmbra, & Christum medium esset corpus, quod sit adumbratio expressa & eminens, siue imago ipsius rei, quæ est Christus apertus; sicut erant illa caeremonia legis adumbrationes obscura, & tennes huius corporis. idem Theodoretus in loco epist. ad Heb. imaginem à rebus distinxit, sic enim ait, interpretabor ad verbum. Res, inquit, appellat vitam futuram, imaginem verò rerum, vitæ Euangelica institutum, vmbra autem imaginis rerum, vetus testamentum. imago enim clarius repræsentat Archetypa; vmbra verò imaginis tenuiter, & minutè huic facit similem veteris testamenti infirmitatē. Hactenus Theod. Sed persequamur tua. Quid aut, inquis videns, « bonus iste Theologus lex, inquit, non habuit expressam rerum imaginem, ergo necesse est regni Christi imaginem extare in regno Pontificio. Mirum certè ratiocinandi genus. Cur inuertis genus ratiocinandi, quod vocas? Cur insidiosè argumentationem meam inuoluisti & obscuras? Cur, ut melius intelligerēt, quibus scribis, nō sic rationem meā conclusisti, vmbra habebat lex bonorum futurorum scilicet in ecclesia Catholica & Apostolica & in celo, non autem habebat ipsam imaginem rerum, id est, illorum tunc futurorum bonorum; quam habet Euangelium, (siquidem Euangelium comparat hic Paulus cum lege) at ex bonis illis tunc futuris, ingens bonum erat regnum spirituale Christi in Ecclesia, & summum bonum Regnum caeleste & beatum; regnum autem spirituale in terra non est, nec esse potest res ipsa regni beatæ, quod est ipse Christus clarè, sicuti est, visus; relinquatur igitur ut sit imago ipsa illius regni, quia hoc est propriū Euangelij habere ipsam imaginem bonorum, quorum vmbra habebat lex, quod si imago est hoc regnum spirituale, & huius erat vmbra illud vetus, igitur quæ erant in illa vmbra, habebit quidē Euangelium expressa, & eminentia; sed intra modum imaginis ipsius rei aperta & nuda ab imagine in celo. Sed videamus, quo modo mirum meum, quod dici ratiocinandi genus confutas, sic enim ais. Quod tamen ne pluribus exagitem, hoc certè primum absurdum est, cum apostolus de caeremonijs legalibus differat, ac præsertim de victimis quotannis offerendis, sermonem ad regnum Christi transferre, cum Apostolus dicit vmbra habebat lex futurorum bonorum, οὐκ ἔστιν, quod verbum cum sit τὸ καθόλου, id est, vniuersale, predicari potest pluribus, si forte hoc ex lib. τῶ ἐπὶ ἐκ γενεάς didicisti, cur igitur cum non tantum victimæ Mosaicæ vmbra futurorum essent, nō mihi licebat ad alias vmbra sententiā Apostoli transferre, ut de regno Christi in vetere lege adumbrato differerem, & ex loco Pauli de lege vmbra futurorum habente te conuincerem? quod argumentum, quia te premit, &

Quomodo
Antonius
argumenta-
tionem ad-
uersarij in-
uertit, & in-
uoluit, atq;
obscurat, ne
intelligatur

Quamodo mit, & aliter effugere non potes, cauillationes quaris, quæ nihil tibi proderunt.
Antonius Proba tu Antoni, quod Paulus dixit, umbram habebat lex futurorum bonorū,
 quod apost. propter ceremonias legales, vt tu di. is, & propter victimas tantum dixisse, &
 generaliter dixit de om- conuincas me male ad regnum Christi in vetere lege adumbratum transtulisse.
 nibus um- quod si hoc probare non potes, istud tuum primum absurdum, quod mihi falso
 bris veteris obijcis, tibi verè assigna. tu enim absurdè facis, tu quod Apostolus generatim
 legis, ad ce- de umbris legis Mosaicis docuit, tu ad ceremonias, & victimas legis tantum re-
 remonias tantum, & ferri postulas. Sequitur in tuo capite. Ais deinde, hoc est absurdius, no-
 victimas re- uum testamentum in terris concludere. Si non pateris imaginem regni
 ferri postu- Christi esse in terra, ergo facis nos iam non spe secundum nouum testamentum
 lat.

Quæ sequa- beatos, sicut Christus fecit, sed liberalius quam Dominus re ipsa beatos; siqui-
 tur ex eo, & dem non habemus in terra imaginem regni Christi, sed rem ipsam, id est, ipsum
Antonius vult, vt non verum regnum, quod est ipse Christus, vt paulo antè dixi, perspicuè, sine vlla
 sit in terra imagine, aut integumento visus. nescio cuius noua hæresis suspicionem iniici.
 imago reg- Rursus, si non pateris nouum testamentum terris concludi in ministerio ver-
 ni Christi bi, sacramentorum, & Ecclesiastica Hierarchia; vis igitur, vt in calo pradice-
 azlestis, nec tur Euangelium: Aedificetur Ecclesia; constituatur Ecclesiastica Hierarchia,
 vlla ex par- & ibi sint claues regni, id est, potestas ligandi, & soluendi, vt iam non rectè
 te nouū te- Dominus dixerit beato Petro, & successoribus, quodcumq; ligaueris super ter-
 stamentum ram, ne nouum testamentum terris concluderetur; O mirū theologum, qui non
 terris con- patitur, vt ministri Christi sint imagines eius in terris, qui vsq; adeo imagines,
 cludatur. quas Christiani faciunt, & piè colunt in terra, odisti, vt imagines etiam Chri-

Quāto odio sti, quas Deus in Ecclesia, quæ in terris est, facit, neges. Deus enim facit mi-
 profequa- nistros ecclesia, qui sunt secundum gradu cuiusq; ordinis imagines Christi, qui
 tur Anto- Deo patri ministravit: sicut Dionys. Areop. c. 5. Ecclēs Hierarch. ordinationes
 nius imagi- ministrorū ecclesia, et consecrationes altaris ad mysticè sacrificandum, & con-
 nes Christi. ministrationes chrismatis, quæ ad potestatem, & ministerium Episcopi pertinent,
 Quas appel- εἰκόνας τῆς θεοῦ ἐκείνου εἶναι εἰπὼς esse dicit, id est, imagines Deificæ potesta-
 lauerit Dio- tis. Itaq; tu Antoni vt nouum testamentum nulla ex parte terris concludas, re-
 nysius in gnum Christi à terra excludis, amequam Christus euacuet, sicut Apost. ait,
 Ecclesia omnem principatum & potestatem, & virtutē in eo, cum deletis omnibus ini-
 imagines micis tradet regnum Deo, & patri. Regnum enim Christi à terra excludit,
 potestatis qui tollit eum, quem præfecit Christus ecclesia Catholica, quæ est regnū eius,
 Deificæ, vt per eum tanquam per primum ministrum suum in terra regnum Dauidi
 quibus Lu- promissum regnaret, quod tu cum tuis Protestantibus non solum absurdè, sed
 theranica- etiam hereticè facis. Postremo ais, hoc omnium absurdissimum est,
 gent. „ loco verborum Pauli alia planè substituere, ita vt non iam ex A-
 „ postoli, sed ex suis verbis Turrianus argumentetur. Hæc enim nō
 dicit

dicte Apost. in nouo testamento esse imagines earum rerum, quæ
in cælo reuelata facie cernuntur, nec etiam vera est illa propositio.
nam in nouo testamento sunt & exhibetur res ipsæ, quas hic qui-
dem videmus per speculum & in ænigmate, at in cælo coram cer-
nemus. Est ergo differentia non in rebus ipsis, quæ videntur, sed
in modo videndi. Quamobrè cum Turrianus hæc tria constituat,
vmbra legis, imaginem noui testamenti, & res ipsas, profert suā,
non autem citat apostoli sententiam, qui duobus membris con-
tentus fuit, siquidem expressa rerum imago nihil aliud est aposto-
lo, quam res ipsæ. neque enim legales ceremoniæ fuerunt vmbre
imaginum, sed vmbre rerum, quia earum corpus fuit Christus, vt
ait Paulus, Christus autem est res ipsa, non imago rei. Hic fortasse
videris tibi aliquid dixisse, immò alijs ex tua schola tam tyronibus in scientia
scripturarum, quam tu es. hic locus Apostoli, vmbra habebat lex futurorum
bonorum, non ipsam imaginem rerum, ad illa pertinet de quibus B. Petrus scri-
psit esse quadam in epistolis Pauli *δοσύντα*, id est, difficilia intellectu, quæ in-
docti & instabiles ad suam ipsorum perditionem deprauant. Si totidem verbis
Apostolus quod intelligendum erat, dixisset, non fuisset *δοσύντων*. Ego ergo,
etsi non ex totidem verbis Pauli argumentatus sum, ex sententia tamen verbis
Pauli subiecta argumentatus sum. Quod aut adiunxisti, nec etiā vera est illa
propositio, ne te imitemur, qui dicis tantum, & non probas, probemus nos verā
esse propositionem, & hanc esse Pauli sententiam, q̃ diximus, & non cū duobus
membris, vt tu falso dicis, sed tribus contentū fuisse, et quia paulò ante Theod.
citauit testem, adhibebo nunc alterum, Gregorium dico cognomento Theologū,
si forte tu huic cognomento celebratissimo reuerentiā adhibeas, vt in ore duo-
rum vel trium stet hoc verbum, de quo nunc disceptamus. Is igitur in sermone
2. in Pascha comparans Mosaicum Pascha, quod erat vmbra, cum nostro nunc,
& nostrū nunc cum futuro in calis, Participabimus, inquit, Pascha nunc qui-
dem typicè adhuc, tametsi apertius, quam vetus agnus participabatur. Pascha
enim legis, audeo & dico, typus typi erat licet obscurior. Cur dicat Pascha no-
strum typicè hic participari, et cur typum appellauerit, excusat Gregorius, cum
ait, audeo, & dico, ne quis aut malè intelligeret; aut sic loquentem reprehen-
deret, vel miraretur. Nisi enim verum corpus Christi in Pascha mystico nostro,
id est, in mysterijs Eucharistia esse credidisset, non erat cur excusaret, quod sic
loqueretur; nec audax typi appellatio visa esset. Benè habet quod non cum Cal-
uinista & sacramentario disputo, sed cum Confessionista Lutherano. Significat
ergo Gregorius Nazianz. typicè nunc participari; & typum à se dici Pascha
nostrum, quia etsi verè nunc & substantialiter participatur, & verum cor-

pim

Quomodo
hic locus
Pauli, vmbra
habe-
bat lex fu-
turorum bo-
norum, nō
ipsam ima-
ginem, ex
illis est, quæ
Petrus dixit
esse in epi-
stolis Pauli
difficilia
intellectu,
quæ hereti-
ci deprauant
ad suā per-
ditionem.
Explanatio
loci Pauli
ex Gregor.
Nazian.

pus Christi est, sub typo tamen & imagine panis & vini est, & participatur. Hoc est quod Dionysius quoque dicit in Ecclesiastica hierarchia capite de communione per veneranda symbola, σημειωμενα καὶ μετέχεται ὁ χριστός, id est, significatur, & participatur Christus. Deinde quomodo diceret Greg. Nazianzenus, clarius nunc participari Pascha nostrum, quā agnus veteris legis participabatur; nisi quia agnus ille tanquam umbra tantum futuri tunc Paschatis nostri participabatur? in nostro autem Pascha sub typo siue imagine panis vera caro sumitur. Pergit postea Gregorius comparare Pascha nostrum cum caelesti, & paulo post, inquit, Perfectius, & purius participabitur, quādo ipsum novum nobiscum bibit verbum Dei in regno patris, aperiens & docens, quā nunc mediocriter ostendit. Eodem modo, hunc Apostoli locum interpretatus est Theophylactus, qui se dicit Chrysostomum, & Gregorium Naz. sequi, quos nominatim citat, licet interpretatione Latina antiqua, id est, Porfena pratermissum est nomen Chrysostomi; & pro Gregorio positum nomen Basilij. ait igitur Chrysostomus, umbrā habebat lex, non ipsam imaginem rerum, hoc est non ipsam veritatem, usquequo enim, veluti in pictura, circumducatur quis colores, umbra quādā est, cum verō flores ipsos colorum inunxerit, & imposuerit, tunc imago efficitur. Haecenus Chrysostomus, quis autem dicat, imagines esse in visione illa caelesti, & beata, & non potius res sine imagine? Sed recitemus quā Theophylactus scripsit, qui ea, quā Grego. Nazianzenus ad hunc locum pertinentia scripsit, clarius adhuc interpretatus est; σκιαγραφεῖα, inquit, ἐκείνων τὰ παλαιὰ ἀμυδρὰ ὄντα, τὰ δὲ νέα εἰκόνι τῶν ἐν ἀληθείᾳ, ὡς λαμπρῶς ὑφετότα, καὶ τελεσιουργηθέντα. cum dicit, τελεσιουργηθέντα, necesse est intelligere de his, quā in Ecclesia sunt, in calo enim omne ministerium Ecclesiasticum cessabit. sequitur in Theophylacto οὕτω μὲν οὖν ὁ ἐν ἁγίοις ἰωὺ ὁδὸν ἀρετῆς διὰ παραλαβῆναι, καὶ ὁ θεολόγος χρηγόριος ὑποβάλλει νοεῖν ἐν τῷ τόπῳ. εἶναι γὰρ λέγει καὶ ἐν ἄλλοις μὲν πλὴν ἀρδηνότερον, ἐν τῷ εἰς τὸ πάσχα λόγῳ, ὅτι τὸ νομικὸν πάσχα τολμῶ καὶ λέγω τύπος τύπος ἡν ἀμυδρότερος, ὥστε δίδωσι νοεῖν σκιάν μὲν τὸν νόμον λέγεσθαι παρὰ τῷ ἀποστόλῳ, εἰκὼνα δὲ τὰ νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τελέμενα ὡς τελειοτέρων ὄντα ἐμφάνει τῇ ἐν ὧ μέλλοντι ἀφῶνι μεταληφθισομένων τοῖς ἀγίοις ἀ καὶ πράγματα καλεῖ νῦν ὁ ἀπόστολος. ὡς περ οὖν ἡ εἰκὼν ἀπέχει τῶ πρωτοτύπῳ πράγματι, οὕτω καὶ τὰ νῦν ρυθίζοντα τῇ ἐν ὧ μέλλοντι πραγμάτων τῇ τελειοτέρων. καὶ ὡς περ τῆς εἰκόνος ἡ σκιά λείπεται, οὕτω καὶ ὁ νόμος τῆς νῦν ἀπολείπεται. Haecenus Theophylactus. Habes Graeca quibus delectaris. Reddamus Latine propter eos, qui Graecē nesciunt, adumbrationi, inquit, similia erant vetera, utpote obscura, & tenebrosa, noua verō imagini, id est, veritati, ut quā splendidē existunt, & perfecta sunt. Sic igitur sanctus Ioannes Chrysostomus

Quomodo
Theophylactus
clarius
expresserit,
quā Grego.
Nazianzenus
scripsit ad
interpretationem
loci
Pauli pertinentia.

stomus. Non est autem ab re adhibere huc, quæ Gregorius Theologus hoc loco suggerit ad intelligendum: Is enim dicit quidem alibi, sed luculentius in oratione in Pascha Pascha legis, inquit, audeo, et dico, typi typus erat obscurior. Quibus verbis auctor nobis est, ut intelligamus umbram quidem vocari legem apud Apostolum, Imaginem verò ea, quæ nunc in Ecclesia conficiuntur, ut quæ sint simulachra perfectiorum, quæ in saculo futuro ab ijs, qui digni erunt, participabuntur, quæ nunc Apostolus appellat res. Ut igitur imago à re, quæ prototypum est, distat, sic nunc mysteria, siue sacramenta à rebus in futuro perfectioribus. Et sicut umbra superatur ab imagine, sic lex à nouo testamento. Redeo ad Gregorium, qui aiebat Pascha nostrum mysticum purius, & perfectius participandum esse in calo, id est, sine imagine. Quod si calix sanguinis Christi noui & æterni testamenti sub typo, siue imagine vini, in terris concluditur, ut verbo tuo viat, quomodo non dices, hac parte, id est, solum imagines, quas continet nouum testamentum, in terris concludi? Vide etiam quid dicat Dionysius Areopagita in celesti Hierarchia c. 1. lectiones in ecclesia sanctarum scripturarum, quas idem Dionysius διεξοδικῶς μαθητείας vocat, ut S. Maximus, in scholijs interpretatur, imagines esse illius contemplationis, & scientiæ beatæ, quæ mentem perfectè explebit, quæ idem Dionysius θεωρητικὴν κατὰ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖσιν vocauit. Quomodo igitur quatenus lectio, & prædicatio sanctæ scripturæ noui testamenti, imago est illius scientiæ & lectionis, quæ in calo in Christo erit, non dices hæcenus terris concludi nouum testamentum? in calo enim non sunt imagines rerum, sed res ipsa. Et qui dixit, ex parte enim cognoscimus, ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est, An non conclusit terris nouum testamentum secundum imaginem istam quam Dionysius dicit? nouum testamentum, ut continet aduentum Domini, qui venit, ut saluaret mundum, non concluditur terris, in calo enim parata est reuelari salus, ut beatus Petrus ait. Quis hoc negat, aut negare potest? sed quia tu fortasse neque Gregorio Theologo cedes, quasi tu maior Theologus sis, nec alijs, quos citavi, probemus autoritate eiusdem Pauli, non fuisse eum contentum duobus membris, id est, umbra, & imagine in illo loco epistolæ ad Hebræos, de quo disputamus, & fuisse etiam umbras veteris testamenti typos imaginum noui. Quod tu etiam negas.

Quomodo
nouum te-
stamentum
secundum
imagines,
quas conti-
net, terris
concluditur,
quod negat
Antonius.

Quomodo
nouum testa-
mentum non
concludi-
tur terris,

CAPVT II.

IN epistola ergo ad Hebræos capite nono Necesse est, inquit, exemplaria quidem celestium his mundari, Ipsa autem celestia melioribus hostijs, quam his: Exemplaria celestium dicit tabernaculum, & sancta, ac sancta sanctorum, & vasa ministerij, quæ erant om-

Quomodo
authoritate
eiusdem Pau-
li demon-
stratur ista
tria distin-

K

nia

xiste Apo-
stolum vni-
bram, ipsam
imaginem
rerum, &
res ipsas.

Explanatio
loci diffici-
lis Pauli, nō
enim in ma-
nufacta in-
troiuit le-
sus exempla-
ria verorum,
&c.

Interpreta-
tio loci Pau-
li ex Diony-
sio Areop.

μαὶ ὁ τὸ εἰκονισμὸς, ut Paulus vocat, id est, exemplaria, siue ut magis Greci ver-
bi vim exprimamus, adumbrationes Ecclesie Christi, & sacramentorum eius,
quae quidem caelestia appellat, quia Ecclesia vnum regnum Christi est cum cae-
lesti, quam diu igitur stetit tabernaculum Moysis manu factum, quod Ecclesia
non manu factam, sed spiritu Dei adificatam adumbrabat, necesse erat hostijs
Mosaicis mundari, Ecclesiam verò melioribus hostijs, corpore scilicet, & san-
guine Christi. Sed cur ita? rationem adiungit Apostolus, non enim, inquit, in
manufacta introiuit Iesus exemplaria verorum, sed in ipsum calum. hoc loco
etsi interpret Latinus eodem verbo vsus exemplaria dixit verorum, sicut pro-
ximè dixerat, exemplaria caelestium, Græcè tamen non est vnum vocabulum
utrobique, sed in priore ὁ τὸ εἰκονισμὸς, id est, adumbrationes caelestium, in po-
steriore ἀντίτυπα verorum. Quare necesse est varietate ista vocabulorum no-
tatas esse à spiritu sancto cuius aspiratōe scripta est epistola, varias res. Si enim
illud idem significare voluisset, cum dixit ἀντίτυπα verorum, quod significa-
uerat, cum dixit, hypodigmata, quid opus fuisset variare verbum? ἀντίτυπα
ergo verorum vocat non typos Mosaicos: illos enim vocauerat hypodigmata,
sed sacramenta nostrae Ecclesie, hac enim data sunt nobis pro illis veteribus ty-
pis. Vnde antitypa dicuntur, sunt ἡ, imagines propinqua & expresse archety-
porum in calo. Sed conseramus hunc locum cum loco Dionysij, quo magis in-
telligatur, quae appellet Paulus hic exemplaria caelestia, & quae antitypa vero-
rum, & quae sint ista vera, & quid differant à caelestibus, quae idem Paulus dicit,
quae etiam vera sunt. Dionys. igitur explicans rationem, & differētiā Hier-
archie Mosaicæ, & Evangelicæ ac caelestis, Post illam, inquit, caelestem, & su-
perioiorem hoc mundo Hierarchiam proferens Deus bonitate sua dona sua san-
ctissima. Cum pueri quidem eramus, Hierarchiam veteris legis largitus est, ad-
hibitis tenuibus imaginibus τῶν ἀληθινῶν, id est, verorum, & adumbrationibus
archetyporum remotissimis, typisq; contemplationem in se opertam, nō faciliem
ad discernendam cōtinentibus, tanquā lumine conuenienter oculis infirmis, ne
eis noceret, accommodato. Haec tamen Dionysius typos illos Mosaicos Paulus vo-
cauit ὁ τὸ εἰκονισμὸς caelestium, id est, exemplaria eorum, quae sunt in Ec-
clesia, hoc est, nostrorum sacramentorum, quae sunt diuina & caelestia, Dionys.
vocauit ἀμυδρὰς εἰκόνες τῶν ἀληθινῶν, id est, imagines tenues & obscuras
verorum. Vera enim sunt nostrae Ecclesie sacramenta, gratia enim & veritas
per Iesum Christum facta est, ait Ioannes. Deinde, quae Paulus vocauit ἀν-
τίτυπα, cum ait de nostris sacramentis esse antitypa verorum, Dionys. vocauit ar-
chetypa, quae scilicet sunt in calo res ipsae reuelatae, & aperta, ut gratia & veritas
id est, in specie siue in visione pro gratia in fide, immortalitas in re pro immor-
talitate in spe, ut in baptismo, in quo cum Christo resurgimus immortales se-
cundum

cundum spem, corpus Christi in specie, siue visione gloriosa in calo, pro corpore Christi in mysterijs antitypis, in quibus est quiddam ἀλυσίς, id est, verè, sed operè, in calo autè ἀλυσίς, id est, perfectè, & ex toto verè, quia aperta, & in specie propria ut pote Archetypum. Itaq; sicut Dionysius dicit ab illis archetypis, quæ scilicet in calo sunt, remotissimos fuisse typos veteris legis, ita nostra sacramenta propinquissima sunt illis ipsis archetypis, quorum sunt antitypa, id est, exemplaria, ut vetus Pauli interpretes verbum interpretatus est.

Reueamus ad locum Pauli cuius interpretes, quantum obseruare potui, si non distinxerunt antitypa verorum, quæ Paulus dicit, ab ijs, quæ ibidem vocat hypodigmata caelestium, in causa fuit, quod cum legerent, non enim manufacta antitypa verorū introiuit Iesus, existimarunt affirmare Paulum, ut ipsa compositio verborum pro aspectu velle videbatur illa manufacta tabernaculum, & alia fuisse antitypa, id est, exemplaria ἀλυσίς, hoc est, verorum, cum tamen non ita sit; imò hoc negat Apostolus, hic enim est sensus, si enim illa manufacta sancta fuissent antitypa ἀλυσίς, id est, expresse imagines rerum, quæ sunt in calo ipso, in quod Iesus introiuit, haud dubiè sanguine eius prius mundata fuissent; at non fuerunt antitypa eorum, sed potius hypodigmata, id est, adumbrationes archetyporum remotissima, & longinquissima; Ecclesia verò, quæ est tabernaculum Christi non manu factum, sed spiritu eius adificatum, de quo ait propheta, tabernaculum eius in circuitu eius, de Ecclesia enim interpretatur. Euseb. Casar in commentarijs Psalmorum eruditissimus, cuius typus fuit tabernaculum Moysi, quod dicebatur sancta, Ecclesia inquam, quia est antitypon, id est, imago ipsa cali in quod Iesus introiuit, ut appareret nunc vultui Dei pro nobis, ut Apostolus ait, idcirco necesse fuit, ut sanguine eius mundata fuisset. unde omnia sacramenta Ecclesia, quorum vmbra erant vasa ministerij tabernaculi, quia sunt antitypa, siue imagines rerum, quæ sunt in calo non per fidem, sed in specie, necesse fuit, ut ex passione Christi manarèt, verbi gratia, in baptismo est vera purgatio peccatorum, vera adoptio filiorum Dei, vera resurrectio, & immortalitas secundum spem, at in calo ἀλυσίς, id est, ex toto purgatio peccatorum, ubi amplius nō potest peccari, & adoptio filiorum non per fidem, sed per speciem, et immortalitas non spe, sed re. Hæ sunt res, ut Paulus vocat, & archetypa, ut Dionysius; harum rerum, siue archetyporū imago est baptismus, cuius vmbra fuit circumcisio, & aqua: per quam in archa Noe typo Ecclesia, saluæ factæ sunt illæ 8. animæ. Habes igitur in Paulo tria membra Antoni, ut tu vocas, non duo, quibus aiebas falsò, contentum esse Paulum, vmbra veteris legis, quas vocat hypodigmata, Dionys. ἀμυδρὰς εἰκόνας, ἀντίτυπα, quæ idem Apostolus vocat ipsam imaginem rerū; & res ipsas, quas vocat idem Paulus ἀλυσίς, Dionys. vocat prototypa, sunt quidem ne erres, res veræ in ipsis sacramen-

Quæ fuerit causa, cur interpretes Pauli non distinxerūt, quæ Paulus vocat exemplaria verorum ab ijs, quæ ibidem vocat exemplaria caelestium.

is Ecclesia, quæ Apostolus vocat antitypa sed non sunt sicut in calo, ubi sunt sine
 ullo anigmate aut speculo pura prototypa, & perspicitur; nunc autem per fidem
 ambulamus, & non per speciem. hæc vocauit Apostolus ἀντιτύπη, quæ, ut scri-
 pturæ sanctæ interpretes notarunt, sunt τὰ τῷ τοῦ ὅλων καὶ κοινῶς οὐτὰ δ' αὖτε δὴ
 καὶ καλεῖται, id est, ea quæ ex toto, & propriè sunt id ipsum, quod dicitur, quia
 me soles scrutatorem vocabulorum vocare, si plura de hoc vocabulo antitypo
 scire volueris, scripsi nuper copiosè in explanationibus librorum Clementis Ro-
 mani de constitutionibus Apost. vnde hæc pauca huc transcripsi. Quod igitur
 affirmas dici ca. 9. ad Heb. Veteres caeremonias fuisse exemplaria eorum, quæ
 in calo sunt, manifestum mendacium est. Si tibi videbatur absurdissimum, na
 enim in me dixisti, loco verborum Apostoli alia planè n.e. substituere, & quæ
 ego dixi, non dicere Apostolum, quanto erit non dico absurdius, sed impiissimè
 dicere, quod verbis & sententiæ Apostoli contrarium est? fieri enim potest & li-
 citum est, ut quis loco verborum Apostoli alia paraphrastice, & interpretandi
 gratia verè substituatur; item, ut dicat, quæ vera sunt, quamuis non dicat Aposto-
 lus; at fieri neg. potest, neg. fas est, ut aliquid contrariū Apostolo dicatur, quod
 tu commissisti, qui in spiritum sanctum cuius afflatu Paulus scripsit, mentitus es.
 quod ego statim planum faciam. Cum enim dicit Apostolus, necesse est ergo ex-
 emplariorum quidem celestium his mundari, statim declarat, quorum celestium
 exemplaria dicat, cum subiungit, ipsa autem celestia melioribus hostijs quam
 istis. At ea, quæ in calo sunt, quis dicat necesse esse mundari melioribus hostijs,
 nisi aliquis nouus heresiarcha? alia igitur celestia intellexit Apostolus, non illa,
 quæ sunt in calo, illa scilicet, quæ sunt in Ecclesia. Ecclesia enim non est in terra,
 sed in calo, quam B. Ioannes in Apocalypsi sua vidit descendentem de calo à Deo
 paratam sicut sponsam ornata viro suo. Illa igitur de quibus Apostolus loque-
 batur, tabernaculum dico & omnia vasa ministerij, & alia, quæ penè omnia
 sanguine secundā legem mundabantur, appellauit exemplaria celestium, id est
 eorum, quæ sunt in ecclesia, quæ melioribus hostijs, q̄ hostijs Moisaicis, i. sanguine
 ne Christi sanctificantur, hoc enim significat mundari, vnde aquam sacri bap-
 tismi, cuius hypodigma, & exemplar. siue umbra erat, aqua variorum baptis-
 matum veteris legis, aquam mundam vocat Apostolus in eadem epist. ad Heb.
 id est, sanctificatam per inuocationem, scilicet sanctissimæ Trinitatis, Patris, &
 filij, & spiritus sancti, quæ adhibetur ad emundationem conscientie, sicut statim
 subiungit idem Apostolus, & aspersi à conscientia mala. Si tam cæcus eras, ut
 quod proximè sequebatur in Paulo, non videres, cum subiunxit statim, ipsi
 autem celestia melioribus hostijs, quā istis, vnde necesse erat celestia illa in Ec-
 clesia intelligere, & non in calo, non debebas esse tam rudis Theologus, ut igno-
 rares quam multa significet regnum calorum in Euāgelio, quæ cum ad Eccle-
 siam

Quomodo
 Antonius
 in spiritū s.
 mentitus est.

Quæ voca-
 uerit Apo-
 stolus exem-
 plaria cele-
 stia, q̄ meli-
 oribus ho-
 stijs mun-
 dantur, quā
 illa vetera
 mundaban-
 tur.

Quomodo
 Antonius
 ignorauerit
 quā multa
 significet

sam pertineant, & in ea sint, consequens est, ut propter illa ipsa, quae in ea sunt sacramenta, & alia dicantur, & sint caelestia. Dicitur enim regnum calorum primo aduentus Christi, ut illud, Peruenit ad vos regnum Dei. Si igitur ad Ecclesiam peruenit regnum Dei, dicatur merito caelestis Ecclesia. Item illud, simile est regnum calorum homini seminanti, &c. Primum aduentum Domini significat, per eum enim, sicut idem Apostolus ait, cap. 2. epistola ad Heb. cum salus initium coepisset enarrari, quod fuit quoddam seminare, ab ijs, qui audierunt, id est, a sanctis Apostolis in nos confirmata est. Vnde ipsa etiam praedicatio verbi, regnum quoque calorum vocatur, ut cum ait simile est regnum calorum grano synapis. Verbum enim praedicationis minimum erat, et in sola Iudaea principio & apprensus, postea vero in totum orbem diffusum est. significat etiam regnum calorum, tam veteris quam nouae scripturae cognitionem, ut illud, idcirco omnis scriba doctus in regno calorum, &c. quia scilicet per cognitionem scripturarum comparamus regnum calorum. Hae ex scholijs Graecis Photij Constantinopolitani in Euangelium Matthaei, ne eum sua laude fraudemus: cur igitur si haec regnum calorum dicuntur, et ad ecclesiam pertinent, non nominetur, & sit Ecclesia caelestis? & quae in ea sunt, caelestia? Praesertim cum Ecclesia ipsa ex ijs constet, qui non ex sanguinibus, nec ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Sic etiam interpretatus est Theophylactus quod Apost. ait exemplaria caelestium ὑποδείγματα τῶν ἐν οὐρανοῖς, οὐράνια τὰ καὶ ἡμᾶς λέγει τὰ τῆς ἐκκλησίας. εἰρηλατῶ δὲ ἀνωτέρω, πῶς οὐρανὸς ἡ ἐκκλησία. τῶν οὐρανῶν ὑποδείγματα ἦσαν, καὶ τύποι τὰ ἰσραηλικά. διὰ τὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αἵματος μόσχων καὶ σπυδαῶν δαμάλεως καὶ τοῖς ἄλλοις οὕτως εὐτε-
 λισιν, exemplaria eorum, quae in caelis, caelestia, inquit, vocat, quae sunt nostra Ecclesia. dictum est aut paulo antea, quomodo Ecclesia est calum. Horum igitur exemplaria, & typi erant iudaica: idcirco mundabatur sanguine vitulorum, & cinere vaccae, & alijs sic parui pretij. Haec tenus Theophylact. Recitemus deinceps quod dixit, docuisse paulo antea, quomodo Ecclesia est calum, explanans enim Apostoli locum cap. 8. eiusdem epistolae ad Heb. de sacerdotibus veteris legis, qui exemplari, & umbrae deferunt caelestium, sic ait ἐν ταύταις τὴν ὑπερ-
 οχλὺν δείκνυσιν τῆς κατὰ χριστὸν ἱερωσύνης, τὴν μὲν παλαιὰν ὑποδείγματα καὶ σκιά καὶ χαλῶν, τὰ δὲ ὑμῶν, ἐπ' οὐράνια. ὅταν γὰρ μηδὲν ἐπίγειον, ἀλλὰ πνευματικὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς μυστηρίοις τελέμενα, ἐνδοῦ μνοι ἀγγελικῶν, ἐνθα κλεῖδες τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν καὶ ἡ πάλιν δεσμός, ὅταν ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχῃ, πῶς οὐ καὶ ἐπ' οὐράνια τὰ καὶ ἡμᾶς; τῶν οὐρανῶν τύποι ἦσαν καὶ ὑποδείγματα, τῶν ἐν οὐρανῶν ἀμωδῶν δειγμάτων, καὶ διον σκιά γραφήματα τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ τὰ ὑποδείγματα ὧν μασεῖ. Hic, inquit, excellentiam sacerdotij Christi demonstrat,

regnum calorum, unde factum est, ut nec intellexerit, quod Paulus hoc loco vocauerit caelestia.

Ex Photio quam multa significet in scriptura regnum calorum.

Quomodo Ecclesia sit quoddam calum.

cum vetus quidem testamentum exemplar, & umbram vocat; nostra vero celestia, cum enim nihil sit terrenum, sed potius omnia spiritualia, quae in sacramentis sunt, ubi sunt hymni Angelici, ubi clauis regni caelorum, & remissio peccatorum, ac rursus retentio, cum conuersatio nostra in caelis sit, quomodo nostra res sunt caelestia? horum igitur typi, & exemplaria; id est, obscura, & tenues ostensiones sunt, quae in veteri testamento Moysi obscure ostensa sunt. Si iam Antoni errorem tuum non agnoscis, hoc erit absurdius, & peius. In eo etiam falleris, quod cum sumpsisses verum, cum dixisti, nam in nouo testamento sunt, & exhibentur res ipsae quas hic quidem videmus, inquit Paulus, per speculum, & anigma, at in caelo contra cernimus, falsum conclusisti, esse igitur differentiam non in rebus ipsis quae videntur, sed in modo videndi: res enim una, & eadem

Quomodo
una & eadem
res a se ipsa
differre po-
tuit ratione,
& quomo-
do differen-
tia rationis
efficit, ut
aliud, & a-
liud de ea-
dem re di-
catur.

Quomodo
communio
sanctae Eu-
charistiae in
Ecclesia,
imago est
communio-
nis Christi
in caelo au-
tore Dio-
nyfio.

Quomodo
Antonius
artem recte
differendi,
quam iactat,
ignorat, &
principia
disputationis
Theologicae
negat.

Quomodo
Antonius
nouus ha-
eresiarcha
videtur.

quatenus alio & alio modo videtur, a se ipsa, sic aut secus visa, ratione differt. Et hac differentia rationis efficit, ut aliud, & aliud de eadem re praedicatur, ut te tuus docuit Aristoteles. res itaque in enigmate visa, imago est sui ipsius extra anigma. extra anigma vero est res ipsa aperta, & reuelata sic Dionysius Areopagita explicans in caelesti hierarchia c. 1. quadam, quae in Ecclesia dicitur esse imagines eorum, quae in caelo sunt, in eis numerat communionem diuinissimae Eucharistiae, sic enim vocat, quia est Christus in ea, quam dicit esse εἰκόνα τῆς ἰνὸς & περὶ σῶτος, id est, imaginem participationis Christi in caelo. Christus itaque velatus specie panis, & vini, est imago Christi in caelo reuelati, quia beatis participatur. De hac Christi participatione siue communionem beata & gloriosa loquebatur Dominus, cum in Euangelio Luca aiebat, Amen dico vobis quod praeingeret se & illos discumbere faciet, & transiens ministrabit illis. Christus itaque in sancta Eucharistia, & Christus in caelo reuelatus, unus Christus sunt, & vnare, ut tamen tectus est aliena specie in sacramento sanctae Eucharistiae, a se ipso reuelato in caelis differt ratione. Idcirco communio sanctae Eucharistiae imago est communionis Christi in caelo, cum alioqui una & eadem res sit, quae communicatur in Eucharistia per speculum, & anigma, in caelo per speciem propriam & gloriosam. Sed quia tu artem recte disputandi, quam penitus ignoras, iactare soles, & magister recte disputandi Aristoteles pluribus locis dicit, contra negantes principia non esse disputandum, non est amplius de hoc loco Apostoli tecum disputandum, quia tu scripturam, unde argumentum contra te sumo, negas, cum negas ea, quae in veteri testamento fuerunt, umbras, & typos fuisse eorum, quae sunt in Ecclesia noui testamenti; in quibus tanquam imaginibus per speculum & anigma ea oculis fidei cernimus, quae clara & reuelata facie in caelo videntur, in quo quidem videris mihi nouus haeresiarcha. Siquidem Mosaicam hierarchiam negas fuisse, cum hanc Ecclesiasticam noui testamenti negas; hanc vero negas, cum negas mediam fuisse inter illam Mosaicam, & caelestem. Vt Dionys.

Dionysius in Ecclesiastica Hierarchia c. 5. tradit; media autem non esset, nisi cum illa vetere, ut idem ait, & cum caelesti aliquid commune ei esset, est enim ei cum illa vetere commune habere symbola, sed diuina sub sensum cadentia, quam imaginem rerum vocat Apostolus, quibus ad Deum reuocatur; cum caelesti vero communes sunt ei contemplationes spirituales perfectiores quam in vetere lege, minus vero perfecta quam in calo. Hoc Dionysius ab Apostolo Paulo dicit, vide tu Antoni an sis illo eruditior, & an Martinus Lutherus, qui te docuit, aptus fuerit usque ad tertium calum. Tamen si, ut quod sentio, & quod in re est, dicam, nunquam hoc, quod tu, Lutherus docuit, ut sis iam supra magistrum discipulus. Ut igitur in Moisaica Hierarchia $\pi\omega\rho\tau\theta$ & $\tau\eta\varsigma\ \kappa\alpha\tau\alpha\ \nu\omicron\upsilon\omicron\upsilon\ \lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$ $\mu\epsilon\tau\epsilon\omega\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \eta\ \epsilon\upsilon\omega\delta\iota\varsigma$, id est, primus magister & dux Hierarcharum, id est, principium sacerdotum fuit Moyses, ut idem Dionysius ait, qui quidem hierarcha à Moise instructi alios ad cultum spirituale per illos veteres typos deducebant, sic in Ecclesiastica & perfectiore hierarchia vnum Petrum Euangelicum Moysen dedit Christus, in quo primo alijs Hierarchis sanctis Apostolis reuelauit mysterium fidei Christi filij Dei viui, ut ipsi alios postea docerent, & sacramenta diuina traderent. hanc nostram Hierarchiam dicit idem Dionysius appellasse Dominum in Euangelio impletionem veteris hierarchia, cum dixit, sicut sanctus Maximus Scholasticus Dionysij annotauit, non veni soluere legem, sed adimplere, habet igitur $\kappa\alpha\tau\alpha\ \tau\omicron\ \alpha\iota\delta\iota\tau\omicron\nu\omicron$, hoc est enim commune noua hierarchia cum vetere, habet inquam, vnum primum Hierarcham, qui fuit initium sacerdotij noui testamenti, sicut fuit Aaron veteris, quare cum tollis vnum principem Hierarcham in hierarchia regni Ecclesie, facis venisse Christum ad soluendam & non implendam legem. Si enim impleuit, ostende $\kappa\alpha\tau\alpha\ \tau\omicron\ \alpha\iota\delta\iota\tau\omicron\nu\omicron$ vnum principem Hierarcharum, vnde sit exordium sacerdotij, & unitatis Ecclesie, (sicut in vetere lege à summo sacerdote incipiebat unitas synagoga Israelitica) qui sit $\kappa\alpha\tau\alpha\ \tau\omicron\ \alpha\iota\delta\iota\tau\omicron\nu\omicron$ imago Christi, & huius imaginis umbra Aaron. Ut enim impleta est umbra Moysis legislatoris in Christo legislatore visibili semel, quia semel lata est lex Euangelica, sic oportet semper impleri umbram Aaron primi Hierarchae, qui semper videatur primus, quia semper indiget Hierarchia vno primo inuisibili principe Hierarcha, sicut visus est in terra Christus legislator, in quo exitum habuit umbra Moysis legislatoris sed priusquam ab hoc loco de ipsa imagine rerum, quam Paulus dicit habere Euangelium, recedam, ut intelligant omnes, quam prauè intelligas,

& interpreteris quod contra te disputamus, recitemus, quae postremo loco de imagine scripsisti.

CAPVT

Quomodo hierarchia ecclesiastica media est inter veterem & caelestem auctore Dionysio quod Antonius negat. Quomodo Antonius supra magistrum suum Lutherum vult esse.

Quomodo qui tollit vnum principem in hierarchia regni Ecclesie Christum facit venisse ad soluendam legem & non ad implendum.

» **V**erò (inquis, me alloquēs) vel ex eo poterās ἀκούειν huius
 » tuæ argumentationis cognoscere, quod si regni Christi
 » imaginē statuis in regno aliquo visibili, iam ad vmbas
 » veteris testamenti regrederis, & exortæ luci euangelicę
 » renuncias: quin etiam cū crassi Iudæi vmbæ adhærescentes ter-
 » renū Messia regnum ab ipsis Christi temporibus confingant, &
 » ab illo errore Christus disertis verbis sæpè suos reuocauerit, num
 » erit consentaneum ipsius regnum visibili aliquo regno in terris
 » constituto velle exprimere? hic sit igitur prior tuus paralogismus
 » in voce εἰκόνα, quam tu quidē in regno Pōtificio, i. lucem in tene-
 » bris queris. Ego verò εἰκόνα in ipso Christo, & in Euangelij prædi-
 » catione esse ex ipso Euangelio affirmo. Si quia imaginem regni Christi

Quid sequa-
tur in An-
tonium, si
imaginem
regni Chri-
sti in regno
aliquo visi-
bili statuere
est ad v. m.
bras veteris
testamenti
regredi, vt
ipse ait.

in regno aliquo visibili statuimus, ad vmbas veteris testamēti ag gredimur, Tu
igitur ad vmbas veteris testamenti regrederis, si sacramenta, quę sunt imagi-
nes rei diuinę, in aliquo visibili statuis: aut, si non statuis, nec Christianus es:
Simili itaq; argumentatione concludimus vel te esse Iudæum, vel non esse Chri-
stianum: siquidem baptisumus quo factus es Christianus, sinē aqua visibili super-
ueniente virtute spiritus sancti nō fit: deinde, si quia Christus suos ab illo errore,
sæpè, vt dicis, reuocabat, quo quidam Iudæi vmbæ adhærescentes terrenū Mes-
sia regnum confingebant, nō videtur tibi consentaneum regnum Christi in ali-
quo visibili regno in terris cōstituto velle exprimere, ideo credo, non videtur cō-
sentaneum, quia nō credis posse esse visibile, & simul spirituale, ac non terrenū,
quale cogitabant illi. At si ita credis, ne credas baptismum esse ablutionem cor-
poris & animę spiritualem, & non terrenā, quia aquā sensibilem oculis corpo-

Quomodo
Antonius
conatur spo-
liare Chri-
stum hære-
reditate pa-
terna, cum
regnū eius
visibile, q̃
est Ecclesia,
negat.

Quomodo
Antonius
quia regnū
spirituale
est, negat
esse visibile
contra scri-
pturam.

ris vides: aut rursus si hoc credis, ne Christianismo renūciare videaris, cur Chri-
sto negas regnum visibile & spirituale? quod ita spirituale est, vt adhuc in ter-
ra, antequam in calum transferatur, iam caeleste secundum Apostolum dicatur,
scilicet propter sacramenta, propter hymnos angelicos, propter clauēs regni cae-
lorum, id est, propter potestatem ligandi, & soluendi peccata, quę sunt omnia
spiritualia, & ē calo, licet in terra visibiliter administrentur: cur tu Christum
hereditate, quā dedit ei pater, spoliās? postula à me, inquit, & dabo tibi gentes
hereditatē tuam, et possessionem tuā terminos terrę. An terrę terminos aliquos
inuisibiles dicit, qui nō possint nisi oculis fidei conspici? Tu enim dicis expressam
regni Christi formam, & εἰκόνα, id est, imaginem in scripturis proponi, nō cor-
poris, sed fidei oculis cōspiciendum. si regnum Christi in terra inuisibile est, quia
spirituale est, quomodo visibili descriptione tenditur & porrigitur? videamus
paulisper

paullisper Prophetiam Esaie de regno Christi spirituali in terra, quod est Ecclesia. Dedit te, inquit, in lucem gentium, ut sis salus mea, usque ad extremum terræ. & paulo post, Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab Aquilone & Mari, & isti de terra Australi. & paulo post, Leua in circuitu oculos tuos, et vide, omnes isti congregati sunt: venerunt tibi, vino ego, quia omnibus his quasi ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi sponsa. Nemo est tam indoctus in regno calorum, id est, scripturis sanctis veteris & noui testamenti, quin hæc de Ecclesia Christi, de semine David, regno perpetuo & spirituali intelligenda esse confiteatur. At quomodo si huiusmodi Ecclesia et regnum Christi inuisibile est, videri hæc possunt? An cū dicit leua oculos tuos et vide, omnes isti cōgregati sunt, et venerunt tibi, scilicet ab Aquilone, & Mari, & terra Australi ut paulò antè dixerat, an iubebat propheta cum dixit vide, videre oculis fidei, qui veniret ab Aquilone, & Mari & Austro? quis hoc nisi excors dicturus est? nunquid ut aliquis ab Aquilone veniat ad Ecclesiam, id est, ad regnum Christi, satis est credere eum ab Aquilone venisse? Ut si credat venisse, venerit? si non credat venisse, non venerit? quæ est hæc dementia? cū ergo dicit Propheta, vide, omnes isti congregati sunt, Ecclesiam, quæ est congregatio fidelium cum Episcopo suo, visibilem esse affirmat, alioquin non diceret, vide, nisi forte interpreteris, vide, scilicet oculis fidei, quod ut dixi, excors sit, qui sic interpretetur. Quid enim ex eo sequatur, dixi paulò antè. Audacior, ac amentior es tu quam Donatus, qui ut negaret, Ecclesiam esse, quæ per omnes mundi regiones diffusa oculis corporis videbatur, nunquam ausus est confugere ad istam tuam Ecclesiam inuisibilem electorū, ut diceret eam esse in sola Africa, sicut tu putas esse in sola Germania, quæ confessionem Augustanā teneat, licet non hoc apertè totidem verbis dicere audeas, sed perinde est, ac si dicas. Sed pergamus ad reliqua. Alter, inquit, paralogismus est, in dictione regni, & paulò post citas, in quibus, hæc verba apud Lucam, regnabit in domo Iacob in æternum, ergo video te loqui de eo regno, quod Christus exercet in electos, quorū Ecclesiā per domum Iacob significari satis est mani estum, hypocrite verò licet ad tempus in Ecclesia esse videantur, tandem tamē ab Ecclesia deiiciendi sunt. Quæro abs te Antoni, quomodo hypocritæ videntur esse in Ecclesia, licet eiiciendi tandem ex ea sint, oculis ne corporis, an oculis fidei? credo te respondurum oculis corporis, si enim oculis fidei discernendi, & dijudicandi à nobis essent, qui sunt, & qui non sunt in Ecclesia, in Ecclesia essent, quos crederem esse in Ecclesia, & in Ecclesia non essent, quos crederem non esse. At qui ad corpus Christi, quod est Ecclesia, verè pertineant, noluit hoc Dominus à nobis dijudicari, neque sciri; qui verò essent in Ecclesia visibili, quæ est regnum Christi visibile, in quo ministri eius sunt & sacramenta visibilia, &

Quomodo
audacior, &
amentior q̃
Donatus sit
Antonius
in tollenda
Ecclesia vi-
sibili per
cunctū orbē
diffusa.

Quomodo
Christus vo-
luerit sciri
& videri à
nobis, qui
essent in ec-
clesia, & qui
non.

L

potestas

potestas Christi ministris visibilibus data, hoc à nobis cognosci, & oculis corporis discerni voluit ex sacramentis visibilibus hominis Christiani, & ex ministerio visibili efficiendi ex Ecclesia per potestatem à Christo datam visibiliter, licet ea potestas visibiles effectus per virtutem inuisibilem Christi operetur. Hæc tu non intelligis, quia non credis, & quia non credis, hereticus es. Multi itaque sunt in Ecclesia, quæ est corpus Christi, et domus Iacob & regnum David, propter communionem sacramentorum, licet non pertineant verè ad corpus Christi, nec æternam domum Iacob, & perpetuum regnum David, quod Christus de calo regnat in terris secundum humanitatem oleo diuinitatis vinctam. Addis
 » deinde, iam cum regnum illud Romanum in Ecclesia visibili constituas, in qua reprobi mixti sint cum electis, quos quidem fateris
 » esse inuisibiles, efficitur, regnum pontificium non esse imaginem
 » eius regni, de quo loquitur angelus apud Lucam. Atque vt te ipse
 » refellas, regere tibi tuum illud argumētum de imaginibus, in quo
 » dicis imaginem eandem esse cum prototypo $\sigma\chi\epsilon\mu\alpha\tau\acute{o}\varsigma$, & ex ijs, quæ
 » modo dixi constat regnum Pontificium nō esse idem cum regno
 » Christi, ac ne $\sigma\chi\epsilon\mu\alpha\tau\acute{o}\varsigma$ quidem. quare illud imago huius esse non
 » potest. Nōdum intelligis Antoni, quæ ratione & modo regnum Christi in terra sit imago regni celestis. alioquin nō argumentareris, si regnum Christi in Ecclesia visibili mixta ex reprobis & electis constituitur, non posse esse imaginem regni Christi in calo, quia non cogitabas, quid celeste reprobi haberent, vt in ea imagine lineam aliquam tenerent, sunt enim in Ecclesia propter cōmunionem sacramentorum, donec separet eos Dominus, & partem eorū cum infidelibus ponat; disce igitur, in Ecclesia visibili regnum Christi, quod non terrenum, sed spirituale est, neg. de hoc mundo, sicut Dominus dixit Pilato, sed de calo, imaginem esse regni Christi in calo propter illa ipsa, quæ Apostolus in epist. ad Heb. c. 8. & 9 in Ecclesia vocat celestia. vocat enim celestia sacramenta diuina potestatem diuinam & celestem soluendi, & ligandi peccata, ordines ministrorum Ecclesiasticæ Hierarchie, explanationes scripturarum, hymnos sacros, & alia de quibus non est dicendi tempus. in his sunt tanquam in imagine, ac similitudine archetypa celestia, sicut dicit diuinus Dionysius explicans mysterium Chrismatis, quod est in Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, quod est imago Christi, qui est archetypum chrisma τὸ ἀληθές, inquit, ἐν τῷ ὁμοίματι, καὶ τὸ ἀρχετυπον ἐν τῇ εἰκόνι καὶ ἑκαστερον ἐν ἑκατέρῳ παρὰ τὸ τῆς οὐσίας διαφορον. est, inquit, in similitudine verum, & archetypum in imagine, vtrunque in altero, excepta differentia substantiæ, archetypum enim non est ipsa substantia imaginis, quæ constat ex pigmentis colorum, & ligno, aut lapide, aut charta, aut ære, aut alia materia, iccirco non est vtrumq; in altero, neque sunt vnum.

Quomodo
 Antonius
 existimet
 fieri non
 posse, vt Ec-
 clesia mix-
 ta ex electis
 & reprobis
 sit imago
 regni Chri-
 sti in calo,
 quia nō co-
 gitat, quid
 celeste re-
 probi habe-
 ant in Ec-
 clesia.
 Quæ sint in
 Ecclesia, in
 quibus tan-
 quā in ima-
 gine sunt
 archetypa
 celestia ex
 Dionysio.

num, nisi σκεπη, sic in illis, quæ sunt in regno Ecclesiæ, quod est regnum nō Pontificium, ut semper inuidiosè, & veteratorè appellas, sed Christi. Pontifex enim non est nisi minister tantum Christi in eo gradu Ecclesiæ collocatus, quo voluit Dominus in domo sua, qui sumus nos, quæ Apostolus vocat celestia, & antitypa ἀληθινῶν, id est, imagines eorum, in quibus est veritas reuelata sine ullo enigmate. est quidem veritas, & gratia in Ecclesiæ, lex enim per Moysen data est, inquit Ioannes, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, sed non est in Ecclesiæ, & sacramentis eius, & ministris ipsa veritas reuelata, & ipsa gratia per speciem, & visionem. Est verbi gratia in baptismo visibili Ecclesiæ Christi, adoptio filiorum Dei per fidem, qua credimus, nos per sacrum baptismum regenerari, & filios Dei fieri. In calo erit adoptio non per symbolicum baptismum, & fidem, sed per visionem: itaq; quæ nunc in baptismo est immortalitas resurrectionis secundum spem, erit in calo re ipsa. Deniq; nisi prototypa regni celestis essent tanquam in imagine, & imago in prototypis, vtrumq; in altero præter differentiam fidei, & visionis, spei, & possessionis, non ageret gratias Apostolus Deo, qui translulit nos in regnum filij dilectionis suæ, neque diceret in epist. ad Ephes. Qui consedere nos fecit in celestibus, neque diceret in epist. ad Corinth. si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, sapite, &c. non dixit in futuro, transferet, consedere faciet, consurgetis, sed in præterito; dixi causam. Deinde, cum dixit, si consurrexistis, non de electis solum loquitur, non solum enim electi in Ecclesiæ consurrexerunt typicè cum Christo in sacro baptismo, sicut typicè mortui sunt in eo cum Christo, sed consurrexerunt etiam reprobi, sed hoc interest, quod electi, quod cœperunt esse, i. noua creatura, vsq; ad finem firmum retinuerunt, sicut Apostolus ait in epistola ad Hebr. c. 3. particeps enim Christi effecti sumus, si tamē initium substantiæ eius vsq; ad finem retineamus. Itaq; cum ait, si cōsurrexistis, omnes alloquitur electos, & non electos tãquam ad vnum corpus visibile Christi, quod est ecclesiæ, pertineant propter communionem sacramentorum, ut dixi. immò dixit August. voluit enim Christus, quandiu in seculo sumus, Ecclesiæ electorum mixta esset cum reprobis, & vna Ecclesiæ ex vtriusq; mixta, celebraretur, & coleretur, donec veniret, qui separaret hædos, ab agnis, & paleas à frumento. In hoc enim mundo, ut ait Apostolica constitutio l. 2. Clemen. Rom. δικαιοι & ἀδικοι ἀλλήλοις συναγελῶνται κοινῶν. βίῃ, ὡς αὐτὸν & ὁσόντι &c. id est, iusti et iniqui congregantur in vnum communionem vitæ non sanctitatis. Ut igitur ad caput questionis redeamus, sicut multa alia sunt in Ecclesiæ, quæ fuerunt adumbrata in veteri lege, id est, in quibus est imago celestium secundum scripturam, sic etiam Ecclesiastica Hierarchia. oportet igitur, ut etiam in ea fuerit vnus primus, Petrus scilicet, à quo sacerdotalis ordo inceperit, sicut sanctus Anacletus in epist. 2. scripsit, quia

Quid differant veritas & gratia, quæ sunt in ecclesiæ, à veritate & gratia in calo.

Ut Aaron
fuit initiū
veteris sa-
cerdotij, sic
B. Petrus ini-
tium noui.

Quòdin ve-
tere testa-
mento ima-
gines erant
ab archety-
pis remotis-
simas in no-
uo aut pro-
pinquiores.

Quomodo
Aaron fuit
vmbra pon-
tificis in no-
uo testamē-
to; & Ponti-
fex imago
Christi.

ipsi, inquit, primo pontificatus in Ecclesia datus est, dicente Domino ad eum, Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, qui tanto fuit excellentior summus sacerdos, quàm Aaron, qui fuit, ut idem Anacletus ait, initium veteris sacerdotij, quanto imago perfectior est vmbra, & quanto propinquior & similior archetypo. Hic tu statim occurre, & dices, non Petri, sed Christi fuisse vmbra Aaron. verum quidem est fuisse vmbra Christi Aaron, sed longinquissimam, ut diuinus Dionysius testatur. ait enim Hierarchiam veteris legis habuisse *ὑποφωτὰ τῶν ἀρχέτυπων ἀνεκδοκίμητα*, id est, habuisse similitudines, quæ longissimè distabant ab archetypis, quas idem Dionysius ibidem *ἀμυδρὰς εἰκόνας* vocat, i. obscuras & tenues imagines. Nos vero non querimus nunc archetypum, quod in calo est, cuius Aaron fuit, ut dixi, immò dixit Dionysius, imago obscura, & remotissima, sed imaginem in ecclesia propinquiorem archetypo, cuius imaginis fuerit vmbra minus remota, quam ab archetypo. Si enim Paulus testatur, ut superius demonstratum est, fuisse vetera exemplaria, & vmbra eorum, quæ sunt in ecclesia: fuit igitur Aaron, qui fuit initium sacerdotij in lege, vmbra alicuius, qui fuerit in Ecclesia initium sacerdotij noui testamenti, & idem imago Christi veri sacerdotis in aeternum. Christus autem non est imago archetypi, sed ipsum archetypum, quod in calo tatum est facie reuelata. Christi verò velata facie in Eucharistia sub specie cibi, non fuit vmbra Aaron, sed agnus Paschalis & māna. Sed persequamur reliqua, sequitur enim in tuis cauillationib. quod aut addis, oportere, ut Christus aliquē suo loco constituerit, per quem regnet, cum per se non regnet in terris, hoc verò est *ἀπολόγον* quomodo enim in suis regnat Christus? an non virtute sui spiritus operantis per Euangelij prædicationem? inde enim hæc præstantissima huius regni effecta apud Paulum, iustitia, pax, gaudium in spiritu S. quæ omnia Christus per se, & solus præstat. Cum igitur regnum Christi spirituale sit, & perpetuo ipsius spirituali præsentia fruamur, quemadmodum ipse promisit his verbis, ecce ego vobiscū sum vsque ad consummationem seculi, non tantum absurdum est, sed etiam blasphemum, dicere regnāti Christo tanquam absenti aliquem in terris substituendum esse: & paulò post, fateor quidem, inquis adhiberi homines ad prædicandum Euangelium & ad cætera obeunda, quæ ad ministerium euangelicum pertinent, quos idcirco Paulus ait esse legatos Christi, sed tamē ille solus regnat, solus animos nostros flectit, solus in cōscientijs nostris dominatur. Neque confundendum est externum ministerium cum interiori & spirituali regno Christi. *Totus conuersus es in vaniloquium, volens esse legis doctor, ut de alijs*

de alijs tui similibus scripsit Apostolus: ex parte etiam prophetas Antoni, ut falsius decipias eos, qui te legunt, ad exemplum satana, qui vera etiam cum falsis commiscet, ut lateat, quos fallere cupit & studet. verum est, Christum virtute spiritus sui regnare, in quibus regnat, ipsum solum dominari in conscientijs, addamus nos, quod B. Petrus ait, sumtum ex editione LXX. Prouer. 3. ideo regnare in conscientijs solum, quia solus Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. verum item est, effecta regni Christi esse apud Paulum iustitiam, pacem, & gaudium in spiritu sancto, & hac Christum per se solum prestare. addere debuisti tanquam Dominum & auctorem: alioqui a nobis requirit, ut operemur salutem nostram, & spiritu ambulemus. illud etiam verum est, nos perpetuo spirituali Christi praesentia frui posse: addendum erat, quantum humana infirmitas pati potest. Verum quoque est, non esse confundendum externum ministerium cum interiori & spirituali regno Christi, vera sunt ista, quis contradicit Antoni? quis ignorat, quod Paulus ait, itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. At quomodo his veris sumptis efficitur, non esse vnum Christi Vicarium, qui vniuersae ecclesiae Catholicae, quae regnum Christi est, externae, & auctores, id est, visibiliter praesit? de quo tecum & cum Protestantibus disceptamus? immo ex ijs, quae tu concedis hic, nesciens quam vim habeant, sequitur, quod contendimus, vnum primum legatum Christi esse in Ecclesia, & te committere, quod nobis falsò obijcis, te inquam, externum ministerium cum interiore & spirituali regno Christi confundere. Probemus, quod dicimus, ne tuo more dicamus tantum. fateris adhiberi homines ad praedicandum Euangelium, & ad cetera obeunda, quae ad ministerium euangelicum pertinent. inter illa cetera primum est ministerium pascendi oves Christi, id est, in primis ad ministerium euangelicum pertinet. hoc autem ministerium cum in multos ministros partitum sit, ita ut a singulis pars pro portione gregis commissi teneatur, prouisum est à S. Apostolis, & eorum canone 34. magna ratione, & necessitate sancitum, ut in singulis prouincijs essent singuli Metropolitanis, qui essent de suis Prouincialibus Episcopis solliciti, & eis praefessent, eosque in vnitatem Ecclesiae & fidei continerent; & ut in maioribus urbibus essent Patriarchae, qui de Metropolitanis curam gererent. Quaro abs te nunc, Ecclesia ista, in quibus Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchae ministerium exercent, sunt ne visibiles? quid nisi siquidem earum praesides visibiles sunt, erit igitur tota ecclesia, quae ex istis ceu ex partibus constat, visibilis: & hoc quoque dabis. Rursus quaro, unde habet ista tota Ecclesia in tot Ecclesias & eorum Episcopos partita, ut vna sit? ut enim vnaquaeque Ecclesia Metropolitana ab vno suo particulari Metropolitano vnitatem suam habet, tanquam ab origine vnitatis suae, cum sit alioqui ex multis Ecclesijs constituta, & Ecclesia Episcopi quamuis

Quomodo
Antonius
ex parte
prophetat
commiscens
falsa
cum veris.

Quomodo
ex ijs, quae
ab Antonio
sumpta sunt,
sequitur vnum
primum legatum
Christi esse in
Ecclesia, &
Antonio
externum
ministerium
cum interiore
confundere,
quod
adversario
obijciebat.

multa loca habeat, vna est propter vnum Episcopum suum, & Ecclesia patriarchica quamuis multas Metropolitanas Ecclesias habeat, vna Ecclesia est, cuius vnitatis origo patriarcha vnus est, sic tota Ecclesia, quæ ex omnibus mundi Ecclesijs constat, non potest esse vna, nisi ab vno rectore initium vnitatis capiat, vt antea & quidem autore Cypriano non semel dictum est. Quare si fateris adhiberi homines ad cetera, quæ ad obeundum ministerium euangelicum pertinent, esse autem vnitatem in Ecclesia non solum ad ministerium euangelicum pertinet, sed necessarium est; est igitur adhibendus vnus homo, à quo tota Ecclesia capiat vnitatis originem. At hac tota Ecclesia vna, & visibilis, regnum Christi in Ecclesia, nominatur & est. Est igitur ad regnum Christi in Ecclesia, vt vnum sit, adhibendus vnus homo. Ratio connexi cogit te Antoni,

Quomodo
cōuincitur
ratione cō-
nexi, vt Ec-
clesia sit v-
num regnū
Christi spi-
rituale, ad-
hibendum
esse vnum
præsidem
visibilem.
Quomodo
si corpora
fidelium, &
sacramēta,
& ministri
sub aspectū
cadunt, ca-
dat etiam
Ecclesia ne-
cesse sit.

vt qui superius dedisti, des etiam inferius. Quod verò dicis, nos confundere exter-
num ministerium cum interiori, in te hoc dixisti verè, quod nobis affingere
voluisti, amabo, quis confundit duo quæpiam; qui alterum eorum ab altero se-
parat? an qui alterum cum altero cōmiscet? rogo te Antoni, putas ne pertinere
corpora fidelium ad regnum Christi visibile, an non? non credo negabis, ne vi-
dearis negare corpora & animas sacramētis Christi visibilibus in Ecclesia, quæ
est regnum eius, sanctificari ad emundationem conscientie, & regenerari simul
cum animis in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi, quod fieri non po-
test, nisi in Ecclesia, quæ cernitur. si pertinent, consequens est, vt si corpora sunt
visibilia, & sacramenta sunt visibilia, & ministri sunt externi, & visibiles,
quamuis virtus sacramentorum non sit corporea, sed spiritalis, & potestas
ministorum in corpora & animas, spiritalis quoque sit, & ab spiritu Dei
tributa, Regnum ipsum externum quoque sit & visibile, simul & spiritua-
le, tum quia bona eius non sunt temporalia & terrena, tum quia potestas
huius regni non ad custodiam corporum tantum, vt potestas regni secularis
pertinet, sed ad custodiam corporum & animarum, cui præsunt ministri Ec-
clesie in regno Christi, vt custodiantur per fidem virtute Dei in salutem para-
tam reuelari in tempore nouissimo. Huiusmodi regnū Christi externum, simul
& spirituale, quod in Ecclesia Catholica per cunctum orbem iuxta promissio-
nes à Deo patre filio suo de semine Dauid factas, aut tu tollis, & scripturas ne-
gas; aut si non tollis, externum regnum Christi cum isto tuo inuisibili, quod ex-
tra celum ponis, confundis. Deinde quod Dominus promisit, inquiens, ecce vo-
biscum sum vsque ad consummationem seculi, quod tu protulisti ad probandum
regnum Christi non esse visibile, quia hic præsentiam spirituales promittat, vel
hic locus scripture solus errorem tuum cōuincit. interrogabo te vnum verbum,
responde mihi, cum hoc dixit Apostolis, promisit se futurum esse cum eis tantum
vsq; ad consummationem seculi? negabis tu quidem hoc, & rectè, non enim vs-

Quomodo
vel hic loc,
solus Euan-
gelij, ecce
ego vobiscū
sum, &c. et
roron An-
tonij con-
uincit.

que

que ad consummationem seculi permanere poterant Apostoli; promisit ergo futurum esse cum eis, & cum successoribus eorum, (successores enim vnum sunt cum ijs, in quorum locum succedunt, vt antea docuimus, ne eadem repetam) et cum ijs, qui doctrina eorum & memores, & seruatores futuri essent. sic enim Apostolica constitutio locum hunc Euangelij interpretatur in extremo capite libri septimi Clem. Rom. igitur vbi non sunt successores Apostolorum, qui sunt Episcopi, ibi non seruatur doctrina Apostolorum, ac proinde Christus non est spiritualiter cum eis. homines igitur, vt tu loqueris, adhibendi sunt non solum ad predicandum Euangelium, & ad alia ministeria, vt tu fateris, quæ ad ministerium euangelicum pertinent, sed ad presentiam Christi spiritualem scilicet successores Apostolorum. Regnum ergo spirituale Christi non potest consistere, quin simul sit externum, ex quo fit, vt cum Ecclesijs Protestantium, & Confessionistarum non sit spiritualiter presens, quia successores Apostolorum non habent, & in eis successorem B. Petri qui est exordium vnitatis Ecclesie, sicut fuit Petrus. Quod si spiritualiter cum eis presens non est, non regnat igitur spiritualiter cum eis, idque, quia non regnat simul externe, id est, per successores Apostolorum cum quibus promisit se futurum usque, ad consummationem seculi, illis enim potestatem ligandi & soluendi dedit, & ministerium predicandi euangelium, & gubernandi regnum Christi, ita tamen, vt vnus solus esset in eis primus, vt omnes Ecclesie vna Ecclesia, vnumque regnum Christi fierent. quod fieri non poterat, immo nature repugnabat, nisi vnus vni regno presideret, qui reliquos presides partium singularum secum in vnum colligeret, & connecteret, qui esset primus Vicarius Christi, alioqui minister tantum in regno eius, nihil commune habens in potestate spirituali cum regibus gentium, aut etiam cum regibus Christianorum secularibus, quorum potestas merè secularis est, & ex nulla parte spiritualis, neque ad animas pertinens. Quod quidem cum Confessionistarum magistri non intelligant, neque discernant, ad negandum regnum Christi in Ecclesia, cui successor Petri præest, continuo fatue & fallaciter obijciunt illud, reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic, &c. sed pergamus ad aliam cauillationem Antonij Sadeelis ridiculam.

Quomodo regnū spirituale Christi nō potest extra celum consistere, quin simul sit externū, visibile & est Ecclesia visibilia.

Quomodo fatue & fallaciter ad negandum regnū Christi in Ecclesia continuo obijciunt illud in euangelio, reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic.

CAPVT IIII.

Scripseram sic libro meo priore c. 3. Sed videamus adhuc limatius quemadmodum hoc de regno Dauid in Christo impletum est, non enim per se Christus regnat in terra corporaliter. Iesus namque in quem nunc, sicut ait B. Petrus, non videntes credimus, assumptus est à nobis in calum, donec sic iterum veniat in secundo aduentu, quemadmodum discipuli viderunt eum euntem in calum, regem rursus de celo tantum regnat.

gnat, non enim in calo, & non in Ecclesia, quæ in terra est, implet Christus vmbas veteris testamenti. Hæc ego, quæ quia aliter eludere non potuisti, ad ea, quæ Christus virtute sua in regno suo spiritali, quod in terra habet, operatur, te cauillatoriè transulisti, quasi nos illa negaremus. itaque illa mea in hanc formam tuam transfudisti inquit, Hæc verò Petri verba nobis Turrianus imprudens subiecit. licet, inquit, Christum nunc nō cernatis, tamen credentes exultatis gaudio ineffabili & glorioso I. Pet. 1. Ecce igitur quomodo corporalis Christi absentia non impedit præclarum hoc effectū regni Christi, nempe ineffabile gaudium, quo animæ nostræ perfunduntur, vbi semel oculos fidei in eum defiximus. quis tibi hoc negat Antoni? aut si nemo negat, contra quem sic disputas? si enim contra me disputas, quod negare non potes, nisi insanire potius fatearis, hæc est vis tuæ argumentationis contra me, Corporalis absentia Christi non impedit, quo minus in regno suo spiritali, quæ est Ecclesia, virtute sua operetur. igitur regnum eius non est visibile. de hoc enim disceptamus, in quo tu negas impleri vmbas veteris testamenti, & esse in eo imaginem celestium, vtrumq; contra scripturam Pauli Apostoli, & contra sententiam veterum scripturæ interpretum, vt ante demonstratum est. vbi probasti, ex eo quod sumpstisti, quod nemo negat, sequi, regnum Christi in terra inuisibile ratum esse? simili argumentatione probabis nullos esse legatos Christi in terra, quos tu paulò antè dedisti, & in eis Christum esse visibilem concessisti. At non impedit corporalis absentia Christi, quin operetur, vt tu dicis, virtute sui per ministerium eorum. ergo coetus eorum, & ministratio siue legatio est inuisibilis. cur nō potius dicis, sicut nouus quidam Democriticus Theologus, non esse, qui videantur, id est, legatos, siue ministros, siue superintendentes, quos esse dicunt confessionista, sed apparere, vt Democritus aiebat de rebus omnibus. sed quia tu prius ad respondendum accessisti, quam intelligeres, vt in te conueniat, quod ait Salomon in Proverb. cap. 18. qui respondet verbum, priusquam audiat stultitia est ipsi, & opprobrium: exponendum est explanatus, quod dicimus, ne alios fallas quasi tu quod dicimus, intelligas. Apud nos nō dicitur Ecclesia Christi regnum Pontificis, neq; Pontificium, neq; nos vocamur Pontificij, vestra est ista nomenclatio tota insidiosa & malitiosa. Ista est hereticorum cōsuetudo, vt S. Athanasius in quest. ad Antiocham principem notauit, quorum fides ab hominibus nomen accepit, vt à Marcione dicerentur Marcionista, ab Arrio Arriani, & à Lutherò Lutherani, siue à confessione edita in conuentu Augustano, & nata anno 34. Confessionista. Istorum fides, quia humana est, ab hominibus nomen accipit, nostra fides, Christi fides est, quam sancti Apostoli per cunctum orbem prædicarunt, & omnes mundi Ecclesia tenent, & vnanimis profitentur. Pontifex non

Quomodo
hereticorū
sit vocare
Ecclesiā re-
gnum Pon-
tificis, & vo-
care Catho-
los Pontifi-
cios.
Quomodo
fides Luthe-
ranorum, vt
humana est,
ita ab homi-
ne nomen
accepit.

rex non dominatur fidei, sicut Apostolus de se ad Corinth. scripsit, non quia dominamur fidei vestra, sed adiutores, inquit, sumus gaudij vestri. nam fide stas. Lutherus dominatus est fidei vestrae, qui fecit, ut relicta fide, qua Patres vestri stabant, fidem aliam à se introductam, quam omnes Ecclesia Catholica. rum per vniuersum orbem anathematizant, acciperetis nomine auctoris insignitam, vnde Lutherani vocati estis, et si vos iam huius nominis pudet, quod quidem nisi cum fide Lutheri nunquam deponere poteritis. Custodie huius fidei Christi, vnde Christiani primum Antiochia oraculo diuina vocati sumus, & in sempiternum vocabimur, & non Pontificij, ut vos vocatis nos, singuli Episcopi praesunt, & in eis vnus primus; ut ad vnam B. Petri sedem, ut Iulius Pontifex ad orientales Episcopos scripsit, vniuersalis Ecclesiae cura confluat; & nihil usque à suo capite dissideat. Ut autem intelligas, quale sit istorum in regno Christi, id est, in Ecclesia ministerij, quod te ignorare video, scito sic in Ecclesia nostra doceri, omnia, quae ministri Ecclesiasticè & canonicè faciunt, in nomine Christi facere. Christus enim est omnis gratiae auctor, virtus, & potestas eius, non est in ministros partita, ita ut eos habeat socios sibi aequales. Non enim κατὰ χάριν sanctificat, ut quidam haeretici de spiritu sancto aiebant, in quos sanctus Athanasius scripsit. Hoc enim ministrorum est, sed virtute propria & οὐ κατὰ χάριν sanctificat; ministri autem ministri tantum sunt, τὴν δέξιν ὑπαρχόντων, ut idem Athanasius ait, id est, ministerium implent, quo opus est, & quod à Deo secundum gratiam acceperunt. est enim charisma. Vide nunc quam bene ex effectibus Christi, quos corporalis eius absentia non impedit, ut dixisti, argumentatus fueris contra regnum Christi visibile. Nescio quierunt tam nari obesa, qui non cauillationes tuas crassissimas olfaciunt, nisi qui forte eadem cacitate affecti erunt. Aliud ridiculum statim subiunxisti. Diceret autem, inquis, Petrus, si quidem vera nobis narret Turrianus, se Christi absentis praesentiam supplere, & regnum in Ecclesia visibile exerce- re, sed absit, ut illud dicat. Dixi iam, apud nos nemo sic loquitur, nemo dicit Pontificem regnare, aut exercere regnum. Tua sunt ista voces ex inuidia, ex ignorantia, ex calumnia profectae. Nemo item dicit suppleri in Ecclesia praesentiam Christi absentis à ministris. suppleri enim dicitur, quod deest, nihil autem deest Christo, qui per ministros suos, quos continuit, operari, id est, per ministerium eorum, quod illis dedit, & in illis & per illos, quia ita illum decebat, & nobis necessarium erat, voluit audiri, videri, & honorari, sicut ipse dixit sanctis apostolis, qui vos audit, me audit; qui vos spernit me spernit, sicut vos Christum spernissetis cum episcopos successores Apostolorum repudiassetis. Postremo ut caput responsionis tuae mendacio clauderes, sic ais. Postremo hoc loquendi genus repetitum à Turriano Christum regnū suum vel in ecclesiam

Quomodo
Lutherus
dominatus
fuerit fidei
Germane-
rum.

Quomodo
virtus, & po-
testas Chri-
sti non est
in ministros
partita.

Quibus ver-
bis Antonis
ridiculis, &
dixit vi-
tutur non in-
telligens
quid dicat.

M

vel in

„ vel in Pontificem Romanum transtulisse, blasphemia non caret.
 „ nam, inquit, Paulus oportet eum regnare vsquequo omnes inimi-
 „ cos subiecerit pedibus eius, tunc autem tradet regnum Deo pa-
 „ tri, cum aboleuerit omne imperium, potestatem, & virtutem.
 „ 1. Corinth. cap. 15. Rogo vos, quicumq; Antonium legitis, vt interrogetis eum,
 „ vbi ego scripserim Christum regnum suum in Ecclesiam, vel in Pontificem Ro-
 „ manum transtulisse? vt si locum nō indicauerit, certum & exploratum habea-
 „ tis, mentitum esse, siue per malitiam, siue per ignorantiam: iudicet eum Deus.
 „ Ego in libro meo hac scripsi de translatione in regnum Christi: quæ tu Antoni,
 „ quia vel deprauasti, vel non intellexisti, in mendacium transtulisti. In hoc igitur
 „ regnum spirituale ac sacerdotale Ecclesia Catholica transtulit Rex cele-
 „ stis ex semine Dauid, idemq; sacerdos secundum ordinem Melchisedec regnum
 „ Dauid; quod, vt dixi, translatum in regnum spirituale idem Rex celestis &
 „ Princeps Pastorum regnat nunc, & vsq; ad consummationem sæculi regnabit in
 „ Pontifice, Rege sacrorum, & spirituali, ac primo pastore. Subiunxi postea, sed
 „ recitemus, quæ de hac re S. Epiphanius in hæresi 29. contra Nazoræos erudi-
 „ tissimè scripsit, vt intelligat Andreas et Lyssica Academia, qd ecclesia illius tem-
 „ poris doceret. existimant (inquit Epiphanius) nonnulli, nō esse hoc impletum,
 „ dicimus tamen, vt res habet. Nullum enim verbum scriptura sancta decedit.
 „ Thronus namq; Dauid, & regale solium est sacerdotium, quod in Ecclesia san-
 „ cta est, quam quidem dignitatem regiam, & sacerdotalem Dominus in vnum
 „ copulauit, & Ecclesia sancta donauit, translato in eam Throno Dauid, qui vsq;
 „ in seculum non deficiet, & paulò post idem Epiphanius, translato solio regali
 „ in Christo ad Ecclesiam: & paulò post, manet enim Thronus eius, Christum di-
 „ cit, & regni eius non erit finis, sedetque super Thronum Dauid, cuius regnum
 „ transtulit: & ipsum vna cum summo sacerdotio seruis suis summis Pontificibus
 „ ecclesia catholica largitus est. Hactenus S. Epiphanius. Hæc tu caute dissimula-
 „ sti, quia in eis cauillari neq; potuisti, nec ausus es: commentus tamen es menda-
 „ cium in me, quod tuos latere posse putasti. Repetam iterum mendacium tuum,
 „ si te forte, aut tuos tui pudeat. Postremo hoc loquendi genus repeti-
 „ tum à Turriano, Christum regnum suum vel in Ecclesiam, vel in
 „ Pontificem Romanum transtulisse, blasphemia non caret. nam,
 „ inquit, oportet eum regnare vsquequo inimicos subiecerit sub pe-
 „ dibus eius, &c. Hoc tu mendacium subiecisti. genus autem loquendi, vt verbis
 „ tuis utar, ab Epiphanio sanctis, & in diuinis literis eruditissimo repetitum, hoc
 „ est, Thronum, siue regnum Dauid in Ecclesiam transtulit Christus. Si sciebam
 „ non esse idem, transferre Christum regnum suum in Ecclesiam, vel Pontifi-
 „ cem, & transferre regnum Dauid in Ecclesiam vel in Pontificem malitosum,

Antonij
mendacium
manifestū.

& veteratorum mendacium fuit; si nesciebas, leuius crimen, & ad ignorantiam tuam referendum est. siquidem ignoras, quod transfertur, non remanere, sed id, in quod translatum est. sic legis translatio, & sacerdotum veteris facta est et videtur Paulus in epist. ad Heb. eo genere loquendi, sicut nunc Epiphanius, cui tu non ausus es respondere, cum te manifestè refellat illis ipsis verbis, quæ ego in libro meo recitavi, & paulo antè repetiui, & tertio repetam. Manet enim, inquit, Thronus eius, Christi scilicet, & regni eius non erit finis, sedetq; super Thronum Dauid, cuius regnum transtulit, & ipsum scilicet regnum suum, in quod transtulit regnum Dauid, vna cum summo sacerdotio summis Pontificibus ecclesie catholice largitus est. En Antoni, Christus tanquam Dominus sedet super regnum suum spirituale, quod est in ecclesia, in quod transtulit regnum Dauid temporale, & hoc regnum dedit summis Pontificibus, tanquam ministris summis regni. Est igitur regnum Christi in ecclesia visibile, siquidem ministris visibilibus illud dedit eis τοῖς ἱερεῦσιν τὸ ἐκκλησιαστικόν, vt verbis Pauli in epist. ad Rom. c. 15. utar. Hinc intelliges, quod Dominus in euangelio s. Apostolis dixit, & tu paulo antè ad negandum regnum Christi visibile obiecasti, non intelligens quid obijceres, reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic, & quæ sequuntur. Admonuit enim, in regno suo futuros esse Apostolos & eorum successores δεικνύοντες, id est, ministros: sic se appellat Apostolus non sicut in regno seculari, in quo reges non sunt ministri, sed Domini, inter ipsos tamen vnū ceteris maiorem futurum esse alioqui ministrum, non enim mentitus est Dominus, cum dixit apud Lucam, qui maior est in vobis, & c. quod enim obscurius Matthæus dixerat, quicumq; voluerit inter vos maior fieri, & c. clarius Lucas, qui maior est in vobis. scio me hoc ipsum alibi annotasse, sed nō piget eadem, cū necesse est, iterare, sicut scriptura & sancti Patres in libris suis solent. Prosequamur reliqua. Quare, inquis, vt finem faciamus, ex ijs, quæ ante exposita sunt, confectum esse arbitramur, principatum pontificum nullo modo esse similem regno Christi, quod Christus ipse professus est non esse ex hoc mundo Ioann. 18. Desine igitur Turriane regiam illam ac etiam plus quàm regiam Pontificum maiestatem, terrenum splendorem, fastum, pompam, illecebras, delicias: alia prætermitto, & quidem libens, desine inquam illa omnia cum regno Christi tanquam tenebras cum luce comparare. Vbi ego illa, quæ fingis, cum regno Christi comparavi? Indica locum ijs, qui te legunt. Vt si non indicaueris, sciant te mentiri, vt eos decipias. Proximè sinxisti, hoc genus loquendi à Turriano repetitum esse, Christum regnum suum in Ecclesiam, vel Pontificem Rom. transtulisse, conuici mendacium tuum, et ostendi, genus loquendi à s. Epiphanio repetitum, regnum Dauid transtulisse Christum in regnum suum,

Quomodo mendacium Antonij vel ex malitia, vel ex ignorantia profectum est. Quomodo Antonius non est ausus respondere Epiphanio à quo refellitur.

Quid domini apostolos admonuerit, cum eis dixit, reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic.

Antonij mendacium manifestum.

Quomodo
non nos, sed
Antonius
regnum Chri-
sti quod spiri-
tuale est, cum
terreno com-
parat.

Quomodo
quod Domi-
nus in Eu-
angelio Lu-
cae dixit A-
postolis, qui
maior est in
vobis pro-
pter Petrum
dixit, & va-
de id ceteri
Apostoli
intellexe-
runt.

suum, nunc eiusdem auctoris testimonio posterius mendacium tuum conuincor.
ibidem enim legisti regnum Christi esse sacerdotium, quod in ecclesia sancta est.
hoc sacerdotium, id est, Regnum Christi cum spirituale sit, & diuinum, cum
terrenis istis, quae tu dicis, comparari non potest. vos illud comparastis cum laico
sacerdotio ex baptismo. siquidem hoc contenti, sacerdotium secundum ordinem
Melchisedec ex ordinatione sacra repudiastis, et Domini nostri gratiam in po-
testatem seculari transulistis: gratia enim est, & sic ab Apostolo in ordina-
tione Timothei vocatur, sacerdotium episcoporum, quibus vos quia caretis, Re-
gnum Christi apud vos esse non potest. Quod autem dicis regnum Christi non
esse ex hoc mundo, ut Dominus dixit, ita est, Antoni. sacerdotium enim quod
est regnum Christi in ecclesia, ut modo dixi, gratia est, quam solus Deus dat
per ministerium a Christo institutum, & a sanctis Apostolis ecclesia Catholica
per omnes mundi regiones diffusa, & propagata traditum. quod vos, ut iterum
dicam, & dicendum est sapius, non habetis. Desine igitur Antoni decipere tuos
Confessionistas. nos enim principatum Pontificis, non in splendore, in pompa,
in diuitijs, in maiestate, & in reliquo cultu extrinsecus adhibito constituimus,
ut impijs, & inuidiosè fingis, sed in sacerdotio caelesti, quod est spiritus S. charis-
ma, quod licet vnum est, & vnius dignitatis in omnibus episcopis, non tamen
est omnium aequalis potestas, quin potius, ut Archiepiscopi, siue Metropolitani,
maiores sunt, quam episcopi, sic omnibus maior est successor Petri, sicut inter
sanctos Apostolos Petrus fuit maior, sicut Dominus proprio vocabulo maioris
in euangelio vsus planè significauit eisdem ipsis Apostolis, qui statim intellexe-
runt, de quo diceret, cum dixit, qui maior est inter vos, sit sicut minister vester.
audierant enim vni Petro dictum esse nominatim, Tu es Petrus, & super hanc
Petram aedificabo ecclesiam meam, ut illud statim, Tibi dabo clauis regni calo-
rum, &c. Vide Antoni, quid Magnus Leo sexcentorum Episcoporum synodi
Calcedonensis praenotio celebratus in epist. 84. ad Athanasium Thess. scripsit,
quibus cum sit dignitas communis (Episcopus dicit, & sic legendum est in epist.
Iulij ad orientales, vnde haec Leo transcripsit) non est tamen ordo generalis,
quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quadam
discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, ut
ceteris praemineret, & quae sequuntur. Quod B. Cyprianus dixit, hoc erant vi-
tig, & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio praediti, & honoris &
potestatis (in electione scilicet) dixerunt postea Iulius, & eum secutus Leo Ma-
gnus, & cum omnium par esset electio, id est, cum in electione aequali honore
& potestate praediti essent, tamen vni datum est, ut ceteris praemineret. Non
enim aliter vnum sacerdotium, & vna ecclesia monstrari, & esse poterat, nisi
exordium ab vno primo, & solo inciperet; hoc est, quod Cyprianus prius dixerat,
sed.

sed exordium ab unitate proficiscitur, ut ecclesia una monstratur. Vestra igitur ecclesia non est una cum Catholica, quia non potestis monstrare ab unitate proficisci, siquidem unum primum visibilem praesidem ecclesiae, & unam ecclesiam visibilem negatis. quod aut non est visibile, monstrari non potest. Habes Antoni in quo principatum pontificum, ut tu loqueris, constituamus: honor, decus, splendor, maiestas, & pompa ista, quam inuidioso vocabulo nominas, & cultus omnis, ac reuerentia, quae illi adhibetur, non ad fastum, ut inuidi, & obrectatores heretici dicunt, pertinent; sed in primis ad gloriam Christi, & honorem in ministro eius summo pertinent. Atque ita esse, licebit tibi experiri, si quando Romam voles venire ad explorandum totam hanc rem, quam in crimen vocas. Finge te pamosum, egentem, cupientem audiri à Pontifice, siue publice, siue priuato, explorabis à nemine submoueri, sed admitti ad eum placido & humano vultu, ut ministrum Christi decet. Sed caue, ne praesentiat & olfaciat Pontifex simulationem tuam & hereticam obstinationem, non erim magis dissimulabit Pontifex tuam simulationem, quam Paulus Elimam, cum volebat auertere Sergium Paulum Proconsulem à fide. Nescio an Petrum, & Paulum crudeles, tyrannos, & homicidas appellare audebis, ut soles in eadem causa pontifices. Quid enim refert sic, aut secus punire, modo iuste puniat, qui punit? ut autem ad splendorem, quem tu in honorando pontifice accusas, redeam, quia intelligebat sancti Apostoli, quam esset Deo gratus honor, qui episcopis adhibetur, et quam vtilis populo, prudentissime tradiderunt, quod usque in hodiernum diem religiosissime in ecclesia Catholica seruatur, ne in paruis ciuitatibus episcopus ordinatur; ne vile eorum nomen fieret. Hoc à B. Petro institutum esse testatur Clemens Rom. In parua enim ciuitate parum honoratur ecclesia, in maiore magis. Est autem honor & splendor ecclesiae, honor & splendor episcopi sui; & honor atque splendor episcopi, ecclesia sua honor & splendor. Inde factum est, ut quia apud vos ecclesia honore suo, & splendore spoliata sunt ab ijs, qui earum bona, praedia, castra, & possessiones alias, quae illis pie à maioribus vestris donata fuerant, abstulerunt, factum est inquam, ut iusto Dei iudicio, earum pastores honore, & omni splendore careant. non enim duplici honore digni sunt, ut Apostolus dicit dignos esse eos, qui bene praesunt presbyteri, sed ne simplici quidem honore, immò nullo, quia neque presbyteri sunt, sed merè laici, ac seculares, quia non sunt ab episcopo ordinati. Desine igitur Antoni, desine accusare honorem, & splendorem Episcopi Romani, qui ei communis est cum ceteris episcopis, qui in ecclesijs suis proportionem honoris, et splendoris ecclesiarum suarum honorem ferunt, & splendorem habent; episcopus verò Rom. maiorem, ut eum, & ecclesiam vniuersam, cui praest, decet; & ut per in Deum Imperatores, et reges pro sua in Deum pietate, & in ecclesiam largitate decere voluerunt. De delicijs &

Quomodo ecclesia Protestantium testimonio Cypr. non sit una cum Catholica. Quomodo Antonius, si velit experiri possit non pertinere ad fastum Pontificis, quod dicit, & in crimine ponit.

Quare traditum ab Apost. fuerit, ne in parua ciuitate Episcopus ordinaretur. Quomodo splendor & honor episcopi, splendor & honor Ecclesiae eius sit: & vicissim splendor & honor Ecclesiae, splendor & honor Episcopi.

Quomodo iusto Dei iudicio factum sit, ut in Ecclesijs Protestantium nullum splendorem neque honorem ministri earum habeant. Vnde maior splendor Episcopi Romani extitit.

illecebris, quas dicis, & de nescio quibus alijs, quæ te dicis libentem prætermittere, quia mera dicacitas, & maledicentia est, ex odio in sedem Apostolicam profecta, nihil est respondendum. Veniet dies, quando tu, qui contra verbum

Quomodo
Antonius
non solum
alienū ser-
uum contra
verbum Do-
mini iudi-
cat, sed sum-
mum Chri-
sti ministru,
iudicandus
ipse in die
Domini.
Locus Za-
charie de
Christo cō-
tra Iudæos,
& Iudaizan-
tes.
Locus Za-
charie de
regno Chri-
sti in Eccle-
sia visibili
per cūctum
orbem di-
stata.

Domini non solum alienum seruum, sed summum Christi ministrum iudicas, iudicaberis, tamen si hanc etiam rem explorare poteris, sicut de fastu, quem finxisti, dixi. Veni Romam, & videbis, si volueris, quàm delicata sit mensa Pontificis, & quam opiparè, & pontificiè prandeat, & cœnet, ut Boquinius Vitur-
gus Zuinglianus, cui nuper respondi, obijciebat, qui magis mimographus, quam Theologus mihi videtur, tui simillimus. Non dissimulabo hic quod ad accusa-
tionem splendoris pontificij adiunxisti locum Zachariae, comparans humili-
tatem Christi, veri regis cum splendore Pontificis in regno Christi, quod ne-
gas visibile esse: & quia de Christo fateris accipiendum esse, quod Prophe-
ta dixit, ecce rex tuus venit tibi iustus, & saluator ipse pauper, & ascendens
supra pullum asinae, & quidem rectè, sicut Evangelista nobis interpretatus est
contra Theodorum Mopsuestia, & Iudæos & Iudaizantes, qui de Zorobabe-
le accipiunt, consequens est, ut quod statim sequitur, de regno Christi visibili
accipiendum esse fatearis, & disperdam quadrigam ex Ephraim, & equum de
Hierusalem, & dissipabuntur arcus belli, & loquetur pacem gentibus, & pote-
stas eius à mari vsq; ad mare, & à fluminibus vsque ad fines terræ. Si hoc re-
gnum Christi, de quo hic prophetat Zacharias, non est visibile, quorsum atti-
nebat fines, & limites describere? aut si limites, & fines videri possunt, quo-
modo quod ipsis limitibus circumscriptum est, non est visibile? Simile est illud
quod legimus, postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessio-
nem tuam terminos terræ. In septuagesimo quoq; primo Psalmo sub persona Sa-
lomonis, & dominabitur, inquit, à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad
terra terminos.

CAPVT V.

Adiungis deinceps duas quas vocas, ἀντιφάσεις plenas impietate
& blasphemia. Sic enim ait; Itaque superioribus omnibus
erroribus hanc certissimam veritatem opponamus, hoc
est novi testamenti proprium, ut contineat expressam imaginem
earum rerum, quæ in cælis sunt (affirmante Turriano) atqui tantū
abest, ut regnum pontificium sit imago expressa regni Christi, ut
potius sit illi planè contrarium, quandoquidem regnum Christi
cæleste, & spirituale est; regnum autem pontificium terrenum est,
ergo regnum pontificium ad nouum testamentum, & ad eas res,
quæ in cælo sunt, non pertinet. Aduertite Confessionista, quemadmodum
vester patronus semper vos verbo regni Pontificij, quo insidiosè vitur, decipit.
Sed, ut

sed, ut eū Socraticis interrogationibus ex insidijs istis extrudamus, percunctemur: cum dicis Antoni regnum Christi, caeleste, & spirituale esse, loqueris ne de regno Christi, quod est in calo, an de regno Christi in terra? Credo, respondes de regno Christi in terra, de hoc enim disceptamus, de quo Apostolus in epist. ad Corinth. scripsit, oportere illum regnare, donec ponat inimicos suos sub pedibus eius, ut tu etiā paulo antē confessus es; inimicos autem non habet Christus in calo, sed in terra. Percunctemur rursus, est ne hoc regnum Christi in terra, quod Deus pater promisit Christo suo de semine Dauid à mari vsq. ad mare, & à fluminibus vsq. ad sinem terræ, in quod transtulit regnum Dauid terrenum, quod illi Deus perpetuandum esse promiserat? & hoc etiam dabis, ne promissiones Dei irritas facias. Si rursus adhuc à te queram, hoc regnum Christi in terra, est ne ecclesia ipsa catholica per cunctum orbem diffusa, in qua prædicatum, & auditum, & creditum est euangelium, sicut scriptum est de sanctis Apostolis, in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum? & ascensus Christus in celum, accipietis, inquit, virtutem spiritus S. in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsq. ad vltimum terræ? & quomodo hoc dubitari potest, cum ecclesia tantum sit, in qua Christus regnū suum habet, quia in ea tantum agnoscitur, laudatur, & colitur, & in ea tantum est vera iustitia, pax, & gaudium spiritus S. & salus cum nouo testamento ei data? sicut scriptum est in Esaia, quod Paulus interpretatus nobis est, veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impietatem à Iacob, et hoc illis à me testamentum, cum abstulero peccata eorum: & Dauid, Propter hoc confitebor tibi in gentibus Domine, & nomini tuo cātabo, & iterū, latamini gentes cum plebe eius, & iterū, laudate omnes gentes Dominū, & magnificate eum omnes populi, & rursus Esaia ait, erit radix Iesse, & qui exurget regere gētes, in eum gentes sperabunt. Percunctabor adhuc amplius, audis ne communionem habere nos cum ecclesijs omnium gentium, & omnium gentium ecclesias habere communionem nobiscum? non interrogabo, virum vos omnes ecclesia gentium anathematizant, quia non mirabor, si neges, quis enim sponte testimonium in se dicit? sed nostrā cum omnibus, & omnium nobiscum vbiq. terrarum esse cōmunionem, quomodo negare potes, quod omnes vident, audiunt, sciunt, loquuntur? Nostra igitur ecclesia, cuius fides per vniuersum mundum prædicata est, cui Pontifex Rom. præest, regnum Christi est. Videamus nunc an in hac ecclesia, & regno Christi sit imago regni Christi, quod in calo est. vrgēbo etiā meas percuntationes, credis esse baptismum regenerationis in ea, an non? & hoc concedes, nostra enim ecclesia formam baptizandi, quam S. Apostoli tradiderunt, tenet, & seruat. Quero igitur, induimus Christum nunc in baptismo sacramento visibili, & resurgimus, & adoptamur in filios Dei, &

immor-

Quomodo
Antonius
verbo regni
pontificij
insidiosè ad
decipiendū
vritur.

Quibus in-
terrogatio-
nibus fre-
quenter mo-
re Socratico
repetitis de-
ducitur An-
tonius ad dā-
dum regnū
Christi in
ecclesia no-
stra, quod
sit caelestis
regni ima-
go.

Quomodo
in nostra ec-
clesia est re-
gnum Chri-
sti, & in hac
ecclesia, &
hoc regno
Christi est
imago cele-
stis regni.

Quomodo
blasphemus
est Antro-
nius, & Pau-
li scripturam
negat, ut
antea de-
monstratum
est, cum re-
gnum Pon-
tificium, &
sic inuidio-
se vocat, ne-
gat esse ima-
ginem cale-
stis.

Quo Anto-
nius cauilla-
tur metien-
do.
Quo si eccle-
sia, in qua
est doctrina
Lutheri, re-
gnum Chri-
sti est, con-
sequens est,
ut regnum
Christi in
terra interi-
tū ceperit,
& falsa sint
prophetia
de eo ipso
regno.

immortales efficiamur, sicut induemur, resurgemus, adoptabimur, & immorta-
les in futuro seculo efficiemur? minime respondebis. hac enim per fidem, & typo,
& secundum spem fiunt; in futuro autem seculo re & veritate, cum similes
erimus ei. est igitur in his imago rerum futurarum. Similiter concedes esse in hac
Ecclesia, & regno Christi non quidem Christum sicut est in calo sine velo, &
imagine, sed cum imagine: habet igitur hoc nostrum regnum, quod est Ecclesia
Catholica, quae sub omni calo est, imaginem earum rerum, quae in regno Chri-
sti in calo sunt. Cum igitur ais regnum Pontificium, quod ita vocas ad decipien-
dum simplices, & ad commonendum pontifici inuidiam, non esse imaginem re-
gni Christi scilicet in calo, blasphemias, & Pauli scripturam negas, ut antea co-
piose demonstraui. Sequitur posterior ἀντιπαρῖς, sic enim vocas. Visibile, in-
,, quis, Davidis regnum in Iudaea fuit, & typus regni Christi, ut con-
,, stat ex verbis angeli Luc. i. à Turriano citatis. Ut autem priscis il-
,, lis temporibus imperatores Romani Iudaeam occuparunt, & ter-
,, renum Davidis regnum ad se traxerunt, atque etiam praefectus
,, Romanus ex sede iudiciali per vim & nefas usurpata Christum
,, verum Davidem condemnauit, & in crucem egit: ita nouissimis
,, temporibus Romani Pontifices Ecclesiam, quantum in ipsis fuit,
,, occuparunt, regnumque Christi ad se transferre voluerunt, & ex
,, illa sede, quam praeter ius fasque usurparunt, puram Euangelij
,, doctrinam, & eius professores, id est, Christum ipsum quotidie
,, damnant, & modis omnibus excruciantur. Qui sunt isti pō-
,, tifices, quos dicis, qui Ecclesiam, quantum in ipsis fuit, occuparunt? responde,
,, quando occupare coeperunt? & qui prius ante eos iuste possidebant? qui doctri-
,, nam vestram puram ante istos, quos occupasse dicis, per omnes Ecclesias doce-
,, bant? aut quando vos docere coepistis? nunquid ante Lutherum fuit Lutherus?
,, aut potestis probare, sicut Lutherus primus in Germania docuit, sic ab initio o-
,, mnes Ecclesias mundi accepisse & docuisse? tam obtusos putas tuos, Antoni, ut
,, non facile intelligant, te cauillando mentiri? & mentiundo cauillari? si prius
,, quam nostra, fuit doctrina Confessionistarum tanquam pura & integra, qua-
,, lem SS. Apostoli docuerunt, doce in quibus Ecclesijs per cunctum orbem extra
,, Germaniam, cōseruata est? si enim in nullis est, quia omnes Ecclesia doctrinam
,, Lutheri anathematizant, & Ecclesia, in qua est Lutheri doctrina, est regnum
,, Christi in terra igitur regnū Christi in vniuersa terra, excepta Germania, in-
,, teritū cepit. Et illa scriptura ac ppheta, quas paulo ante cōmemoravi ab apost.
,, citatas, et expositas de ecclesia omnium gentium, quae regnū Christi est, falsa erunt.
,, verū hanc tuā ἀντιπαρῖν quomodo Illustris, & potens. D. tuus Landgravius
,, possit refellere, & mendacia tua sine ullis etiā scripturis, sed iudicio tantum, et

ratione

ratione naturali redarguere, & conuincere, quia docui per epistolam nuper editam, non ero longior in confutatione huius tue monstroſæ & impoſſibilis, quæ quam ſis ſubuerſus, & proprio iudicio cōdemnatus, ſatis apertè demonſtrat, & vnde etiam tam acerbum, & inueteratum vobis in Pōtiſices Romanos odium, quia ex illa, inquis, ſede, quam præterius ſasq; uſurparunt, puram Euangelij doctrinam, & eius profeſſores, id eſt, Chriſtum iplum quotidie damnant; & modis omnibus excruciantos curant. hinc dolor, & lachryma, Chriſtum iplum audeſ vocare primum tue iſtius puræ doctrinæ profeſſorem Martinum Lutherū heretiarcham, apoſtatā, & ſacrilegum propter inceſtas nuptias virginis Deo cōſecratæ, ex monaſterio nimicēſi raptæ. Omnipurum, & blaſphemum os, ſi Chriſtum iplum damnat Eccleſia Romana, eam doctrinam, quam Lutherus peperit, damnat, omnes Eccleſiæ, quæ ubique ſunt, Chriſtum damnant. Perijt igitur Eccleſia per vniuerſam terram diſſuſa, ubique amiſſa eſt fides, præterquam in ſynagogis Lutheri. Succurrite Proteſtantes, ne hereditatem ſuam amittat Chriſtus. Poſtremo, quia nihil ſolidi noſter antiſcriptes reperire poteſt, quod obijciat, tendiculas cauillationum vnde cunq; aucupatur. Obijcit mihi quod nō dubitauerim primatum Pontificum Romanorum, regnum Romanorū appellare. Reſpondendum etiam eſt ad hoc, ne quid prætermiſſum ſit, & ne aliquid ſuis contra nos dixiſſe videatur, immo ſe potius arguiſſe. Videamus igitur quid Clemens Romanus apoſtolorum diſcipulus libro 5. de conſtitutionibus Apoſtolorum ſcripſerit, eſt tu Antoni, quia tanta antiquitatis auctoritate hic auctor frangit, neſcies, quo te vertas, niſi ad negandum eum. Hunc item Daniel dicit eſſe filium hominis venientem ad Patrem, & omnem iudicij poteſtatē, & omnem honorem ab eo accipientem. Item lapidem ex monte ſine manibus exciſum, & factum ingentē montem, qui cunctam terram repleuit, dominatum multorum, & multitudinem decorum conſurgentem, vnum Deum prædicantem, & Romanorum monarchiam eligentem. Haſtenus Clemens. Hunc locum copioſè interpretatus ſum in meis in eundem Clementem notationibus nuper editis: tranſcribam huc, quæ illic ſcripſi, (eſt mihi moleſtum) propter eos, qui illos libros Clementis ſcholijs, & explanationibus locorū obſcuriorū à me illuſtratos non habent, aut non viderunt. Sic enim ſcripſi, ecce Apoſtolica doctrina, quæ interpretatur ad conuincendos Proteſtantes, quādo, & quomodo impletū eſt, quod angelus dixit virgini de Ieſu, & dabit illi Dominus Deus ſedem David patris eius. Hoc enim promiſerat Deus David regi de filio Salomone inquitens, & firmabo regnum eius, & ſtabiliam thronum eius uſque in ſempiternum. Impletum eſt ergo hoc in regno Eccleſiæ. hoc enim eſt regnum Chriſti non temporale, ſed ſpirituale, quia huius regni non ſolum in corpora eſt poteſtas, ſed etiam in animas, quæ eſt poteſtas de celo data, ſicut ipſe Dominus Pilato dixit, regnum meum nō eſt de hoc mundo.

N

Hoc,

Quomodo
Antonius
Lutherum
heretiarchā
apoſtatā, &
ſacrilegum
ore blaſpho
mo audeſ
facere Chri-
ſtum.

Quale ſit,
quod An-
tonius ac-
cuſat, non
dubiſſe
me primatū
Romanorū
Pontificum,
regnum Ro-
manorum
appellare.
Quomodo
Antonius
fractus à
Clemente
Romano
auctoritate
apoſtolice
antiquitatis
neſciat quo
ſe vertat ni-
ſi ad negan-
dum cum.

Ecclesiam Hoc, inquam, est regnum quod Christus regnat in terris de calo secundum hu-
 Catholica manitatem, in quod transtulit regnum David terrenum. Hae est monarchia
 esse monar- Romanorum, id est, Ecclesia Catholica Romana, cuius fides, ut apostolus testa-
 chia Christi tus est, annuntiatur in vniuerso mundo, quam monarchiam elegit Christus, ut
 qua elegit, hic ait Apostolica doctrina. Quod si Ecclesia Catholica est monarchia Christi,
 & in qua quae visibilis est, ergo elegit Christus in ea monarchiam, qui esset quoque visibilis.
 monarchia ordinauit. Natura enim ipsa docet nos, quod si quis in loco aliquo regnare vult, ubi non est
 ut Christus per se visibiliter versaturus, necesse est, ut aliquem constituat in quo, & per quem
 in hac mo- visibiliter regnet, & non tantum inuisibiliter. Christus igitur quia noluit regna-
 narchia vi- re visibiliter in hoc regno, quia neque decebat, oportebat ut eligeret, qui loco in-
 sibiliter re- uisibilis monarchia monarchiam visibilem visibiliter gereret, qui fuit primus B.
 gnaret, sed Petrus, cui commisit, ut vniuersas mundi oues pasceret, cum ei dixit, pascere oues
 vicari eius, meas. Sic enim omnes interpretes, & doctores sancti, Graeci, & Latini semper
 qui fuit pri- Petrus
 mas beatus Quae dica-
 Petrus tur monar-
 Quae dica- chia in Ec-
 tur monar- clesia, & quae
 chia in Ec- monarchia.
 clesia, & quae monarchia.
 monarchia. Quomodo
 qui negant visibilem
 visibilem monarchiam
 monarchiam a Christo
 a Christo Ecclesiae,
 Ecclesiae, Catholicae
 Catholicae quae regnum
 quae regnum spirituale
 spirituale est, praepo-
 est, praepo- tum, hi non
 tum, hi non possunt o-
 possunt o- stendere
 stendere completam
 completam esse promil-
 esse promil- sionem fa-
 sionem fa- ctam David
 ctam David regi de re-
 regi de re- gno Christi
 gno Christi spirituali in
 spirituali in terra perpe-
 terra perpe- tuando, &
 tuando, & in calum
 in calum transferen-
 do, quia nunc do, quia nunc
 Chonum non videmus
 Chonum non videmus
 oculis cor- corpus, vel potius monstrum
 poris in multorum capitum? adde etiam huc, quod antea
 terra non

a Quomodo sanctus Epiphanius de regno Christi in Ecclesia differuerit.

non obseruaueram. Ipsum verbum $\chi\epsilon\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\acute{\alpha}\nu$, quod hic ad monarchiam retu-
lit apostolica doctrina, satis declarat vnum monarcham electum fuisse in hac
monarchia. $\chi\epsilon\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\acute{\alpha}\nu$ enim in personā propriē cadit. Adiūxi postea illic, quod
ad respondendum tibi Antoni pertinet. Hinc quoque B. Ambrosius libro 2. de vo-
catione gentium cap. 6. sic ait de hac monarchia Ecclesia Catholica Romana
comparans eam cum monarchia illa terrena, & ethnica Romanorum, quam
Deus non elegit. Quamuis, inquit, gratia Christiana non contenta sit eosdem
limites habere, quos Roma, multosque iam populorum scepro crucis Christi il-
la subdiderit, quos armis suis ista nō domuit. Deinde subiungit, quæ tamen, sci-
licet Roma, Apostolici sacerdotij principatu amplior facta est arce religionis,
quam solio potestatis. En Antoni, quam Apostolica doctrina monarchiā Roma-
norum vocat, & à Christo electam dicit, B. Ambr. vocat principatū Apostolici
sacerdotij, quo Romam dicit magis amplificatam secundum religionem, quam
secundum potentiā seculi. Tertullianus quoque, in libro ad Scapulam imperium
Christianorum, id est, monarchiam Ecclesie Catholica Romana, vocat impe-
rium Romanum, quod tandiu, inquit, stabit, quādiu seculum stabit. Desine igitur
Antoni dicere, Adeo, vt Turrianus non dubitauerit Pontificum
primatum regnum Romanorum appellare. Quinimmo quia Turria-
nus auctor ignotus & obscurus est, & quia iesuita nullius existimationis, scri-
be potius, adeo, vt Ambrosius monarchiam Romanorum non dubitauerit prin-
cipatum Apostolici sacerdotij appellare. (Primatū enim Romani Pontificis in-
tellexit) & Tertull. monarchiam Ecclesie Catholica imperium Romanorum,
quod stabit, inquit, quādiu seculum stabit; monarchiam enim Ecclesie adifi-
cauit Christus super Petrum, & aduersus monarchiam Ecclesie promisit non
præualituras portas inferi, non autem aduersus imperium seculare Romano-
rum, sicut hætenus non præualuerunt. Hætenus in caput octauum. Sequitur,
vt caput 9. aggrediamur.

Locus Nonus Esaiæ 59.

Hoc fœdus meum cū eis, dicit Dominus: spiritus meus, qui est in te, & ver-
ba mea. quæ posui in ore tuo, non discedent ab ore tuo, & ab ore seminis tui, &
ab ore seminis seminis tui, dicit Dominus ex nunc, & in seculum.

Sophisma Turriani.

De Christo & Apostolis eius prophetat, semen enim Christi vocat Apосто-
los; semen autem seminis vocat Apostolorum successores; ergo ad tradendam,
& conseruandam Christi doctrinam, & sermones eius, necessaria est secundum
euangelium ordinaria successio Apostolorum. Non autem alligamus Ecclesiam
ad certas personas in ordinaria successione constitutas, sed potius Christus Ec-
clesiam sponsam suam huiusmodi successione Episcoporum vsque ad finem sæ-

Quo verba
 $\chi\epsilon\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\acute{\alpha}\nu$
quæ vsa est
Apostolica
constitutio
satis decla-
rat electum
esse à Chri-
sto monar-
cham in ec-
clesia, quia
 $\chi\epsilon\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\acute{\alpha}\nu$,
id est, ordi-
natio in per-
sonā cadit.
Quomodo
imperium
spirituale
Christianor-
um Ambro-
sius princi-
patū aposto-
lici sacerdo-
tij vocat,
Tertul. im-
perium Ro-
manū, con-
stitutio A-
post. monar-
chiam Ro-
manorum
à Christo
electam.

culi secum alligauit. Quare qui huiusmodi alligationem ordinariæ successionis à Christo institutam, & ad obsecrationem, & custodiam integræ fidei, & doctrinæ necessariam accusat, Christum accusat.

CAPVT I.

Aggrediamur ad defensionem loci istius, quem tu more tuo casilando, tergiuersando, & fingendo conaris eludere. Ac primum antequam ad disputationem aggrediaris, quia nisi mendacijs instructus, & suffarcinatus, tua peruersa dogmata defendere non potes, inter ea, quæ dicis nobis controuersa esse, & de quibus dissentimus, Turrianus, inquit, vnum tantum successionis genus agnoscit, nempe successionem ordinariam episcoporum, nos autem duplicem successionem consideramus, quarum vna, eaque præcipua est successio doctrinæ, &c. Vbi ego vnum genus tantum successionis, nempe successionem ordinariam episcoporum, sine successione doctrinæ posui? indic a locum mihi, vt si non indicaueris, sciant te à mendacio principium disputationis tuæ cepisse. Ego non separavi, neq. separari posse successionem doctrinæ à legitima, & ordinaria Episcoporum successione auctoritate Apostolica doctrina probavi libro 7.

Quomodo
Antonius
à mendacio
cepit prin-
cipium dis-
putationis
contra locū
Elaia à me
tractatum.

Clementis Rom. de constitutionibus Apostolicis c. vltimo. Postquam enim enumeravi Clemens in persona Apostolorum Episcopos, quos sancti Apostoli dum viuerent, ordinarunt, & Ecclesijs præfecerunt, subiungit in persona eorundem; Hi sunt, quos pariter in domino præfecimus; quorum doctrina semper memores, seruate sermones nostros, & sit Dominus vobiscum nunc, & in infinita sæcula, vt ipse nobis dixit, cum esset ad Deum suū eundemq. patrem ascensus, ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Amen. Hic ego in libris Clementis Rom. de constitut. Apost. quos nuper edidi, scholium apposui his verbis, En Apostolica doctrina, qua testimonium tribuit traditioni doctrinæ Catholice, per successionem episcoporum in Ecclesia Dei relicta, hoc enim Apostolica doctrina præcipit memores esse doctrinæ illorum, quos ipsi Apostoli ordinarunt, dum viuerent, sic enim fieri, vt doctrina ipsorum Apostolorum seruetur, cum nobis etiam, qui nunc viuimus, præcipiat, consequens necessario est, vt per successionem Episcoporum, illa ipsa doctrina, quam Apostoli illis Episcopis à se ordinatis tradiderunt, ad nos perducta sit; alioqui non hoc ad nos pertineret, quod Apostolica doctrina nunc monet, & iubet, vt memores scilicet doctrinæ illorum, seruemus sermones Apostolorum. Confirmat hoc S. Irenæus lib. 3. c. 3. Sic enim ait, Traditionem itaq. Apostolorum in toto mundo manifestatam in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire. Et habemus annunciare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesia & successores eorū vsque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neq. cognouerunt, quale ab istis delin-

Quomodo,
& vbi ego
probauerim
successione
Apostolica
doctrinæ nō
posse à legi-
tima succes-
sione Epi-
scoporum
separari.

tur. Deinde adiunxi, Protestantes igitur, qui successiones Episcoporum ab ipsis
vsg. Apostolis sanctis ordinatorum non habent, non possunt meminisse doctrina
à sanctis Apostolis Ecclesijs Dei per successiones Episcoporum tradita, quia ta-
lem doctrinam non habent, ex quo illam, auctore, & duce, ac magistro Marti-
no Luthero monacho apostata, leseruerunt, patres, & maiores suos condem-
nantes, qui successiones Episcoporum, & doctrinam Apostolicam dogmatum
Catholicorum per eos traditam semper tenuerunt, & coluerunt. Hæc ego in eo
loco iudicent tui, an sit manifeste deprehensum mendacium tuum. Tibi enim
non est permittendum iudicium, qui sicut Paulus de Elyma mago dixit, plenus
omni dolo, & fallacia nō desinis subvertere vias Domini rectas, sicut te Luthe-
rus filius diaboli, inimicus omnis iustitiæ, et veritatis docuit. Illud etiam aduer-
tendum est, quemadmodum interpretatus est hoc loco Clemens in persona A-
postolorum, illud, quod Dominus dixit ascensurus in calum sanctis Apostolis,
Ecce ego vobiscum sum vsg. ad consummationem seculi, in successione Episco-
porum, & in doctrina à sanctis Apostolis ab initio tradita, & vsg. ad consum-
mationem seculi permansura impleri, quæ ad Confessionistas, qui successionem
hanc Episcoporum non habent, non pertinet, neque pertinere potest secundum
Apostolicam interpretationem verbi Domini. Sublato hoc mendacio, in quo
tota tua, Antoni, disputatio de falsa successione doctrina tua nititur contra suc-
cessionem Apostolicam doctrina per successionem vicariæ ordinationis Episcoporum
tradita. Sublato, inquam, hoc mendacio disputationis tue fundamento, pote-
ram te dimittere, sed nō faciam, quin potius, ut hæcenus feci, persequar omnia
vestigia tua propter eos, quos decipis.

Mendacium
Anthonij
manifestè
deprehen-
sum, & con-
uictum.

Quomodo
fundamen-
tum dispu-
tationis An-
thonij de fal-
sa successi-
one doctri-
næ suæ con-
tra succes-
sionem Apo-
stolicam do-
ctrinæ in so-
lo mendacio
nititur.

Deinde non contentus hoc mendacio, quia non satis erat, alterum addidisti
ad disputandum de falsa successione tua ministeriali contra successionem legi-
timam Episcoporum. Definitionem dico veræ, ac legitimæ, ut tu dicis, successio-
nis episcoporum, quam ex falsa interpretatione vnius verbi Pauli duxisti. quia
enim Paulus ait, si quis Episcopatum desiderat, bonū opus desiderat, tu non in-
telligens quid hic significaret Opus, existimasti ex eo verbo effici, episcopos ma-
los non facientes opus sui muneris, id est, non honorantes, sicut Apostolus ait,
ministerium suum operando, non esse Episcopos. Disce igitur primum, quid ἐ-
ργον, id est, opus, hoc loco significet; significat enim, ut Isidorus Pelusiota in epi-
stola ad Palladium contra ἀρχοντιαντας notauit, non solum apud Gentiles
scriptores, sed in sacris quoque literis τὸ δύσκολον, καὶ δυσκατόρθωτον,
id est, rem arduam, & difficilem, ut in Prouerb. capite vigesimo, ἀνδρα δὲ τι-
σὸν, ἐργὸν εὐρεῖν, id est, difficile est inuenire virum fidelem; hanc difficulta-
tem, & raritatem significauit Dominus in Euangelio Luca, cum ait, Quis,
putas, fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam
suam?

Quomodo
ex falsa in-
terpretatione
vnius verbi
Pauli duxit
errorē An-
thonius exi-
stimādi ma-
los Episco-
pos nō esse
Episcopos.
Locus Pauli
qui Episco-
patum desi-
derat, bonū
opus desi-
derat.

suam? &c. ergo quia difficile est praeesse iudicio animarum, quod est Episcopi munus, voluit apostolus τοὺς ἀρχοὺς ὡς τὰς, id est, cupidos imperandi, à cupiditate Episcopatus detertere; & admonere eum, qui episcopatum desiderat, desiderare καλὸν ἔργον, id est, magnum negotium, & rem valde arduam, & laboriosam. sic Ecclesiasticus c. 7. noli, inquit, querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates; ne forte exime scias faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. qui verba non intelligis, neq. scrutaris, quomodo ad res verbis subiectas penetrabis? Conuulso igitur fundamento tua definitionis, quae in falsa interpretatione loci Pauli nitebatur, simul conuulsa est tua definitio successionis verae & legitime Episcoporum, quam sumpstisti ad concludendum non esse, nec esse posse in Ecclesia Romana successionem Episcoporum. Quia, inquit, Episcopi Romani, nihil eorū praestant, quae ad ministerium Episcopatus spectant. Fingamus tam cæco, & corrupto iudicio esse ceteros Confessionistas, quā tu es, quibus persuadeas, omnes episcopos pontificios, ut tu vocas, negligētes esse sui muneris, & nullum esse, qui timeat Deum, sed omnem sanctitatem, & timorem Dei ad vestras synagogas, et earum ministros, & Superintendentes sobrios, castos, & modestos migrasse. cur facis irritum verbum Dei propter nequitiam hominum? Si enim qui semel à Deo consecratus est Episcopus per ministerium ab ipso Deo constitutus, vitio suo postea amittere potest charisma consecrationis, liquet verbum Dei irritum fieri, at quomodo, sicut Apostolus ait, donum, & vocatio Dei sine penitentia erunt, si hoc verum est? nemo enim sibi sumit honorem, inquit Apost. sed qui vocatur à Deo, sicut Aaron, hunc enim Moyses vixit, qui personā Christi gerebat. An neglectio, & ingrata memoria gratiae tributa, frustratio erit veritatis, & fidelitatis Dei? quid enim, inquit, si quidam illorum non crediderunt? nunquid incredulitas eorum, fidem Dei euacuabit? absit, est autem Deus verax, omnis autem homo mendax. Si Deus ordinat, & Deus baptizat, homo verò solum ministerium adhibet, & implet, quare magis amitti potest sacerdotium quam baptismus, nisi aequè in utroque irritum fiat verbum Dei: aliud enim est non prodesse factum; aliud desinere esse quod est. Cum Apostolus Timotheum Episcopum hortatur, ut praestet, quod tu à nostris Episcopis requiris, ea scilicet, quae ad ministerium Episcopatus pertinent, noli, inquit, negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij; satis aperitè significauit posse gratiam illam Episcopatus esse in eo vacuam, & otiosam, quin amitteretur; alioqui non sic diceret, noli negligere gratiam, quae in te est, sed potius diceret noli amittere. Hortatur igitur, ut praestet, quae sunt officij episcopi, nisi malit habere frustra, quod nihil aliud est, quam negligere quod habet. Vnusquisque, inquit B. Petrus, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes tanquam boni

Quomodo
Antonius
facit irritū,
& vanū ver-
bum Dei.

Quomodo
Paulus cum
dixit, noli
negligere
gratiā, quae
in te est, quae
data est tibi,
&c. docuit
clare
charisma
ordinatio-
nis negligi
posse, sed
amitti non
posse, id est,
non desine-
re esse Epi-
scopum, qui
est malus
Episcopus,
ut tradit cō-
tra scriptu-
ram Anto-
nii. Patro-
nus Prote-
stantium.

boni dispensatores multiformis gratia Dei. Si quis ministrat, tanquam ex virtute, quam administrat Deus: si quis loquitur, tanquam sermones Dei. Tanquam boni dispensatores, inquit, ut intelligamus, cum quis gratiam, quam accepit siue presbyterij, siue episcopatus, non tanquam à Deo acceptam administrat, sed eam negligit, aut abutitur non ministrando secundum Deum, à quo virtutem, & potestatem accepit, sed secundum voluntatem carnis, malum quidem dispensatorem gratia Dei esse, non tamen gratiam ministerij, in quo positus erat per sacram ordinationem, amittere. Fatemur malum Episcopum indignum esse, & nomine, & sacerdotio, & dignum, ut à ministerio sacerdotij & episcopatus arceatur, sed interim quandiu episcopi ea, quae Ecclesiae tradita sunt, docent, tanquam Apostoli audiatur quia tanquam sermones Dei loquuntur, sicut Dominus de scribis, & Phariseis iubeat, ut quacumque tanquam de cathedra Moysis, super quam sedebant, (sic enim intelligendum est) loquerentur, seruaentur, et fierent. Virum autem Episcopi ecclesiae nostrae tanquam sermones Dei, sicut B. Petrus ait, loquantur, diligenter inquiritur, quia Episcopi sunt prophetae populorum, sicut Apostolica constitutio libro 2. Clementis testatur, immò sic etiam eos vocat Apostolus, & Lucas in Actis, ut alias à me demonstratum est. Immo etsi Episcopus non tanquam sermones Dei loqueretur, sed falsos, non amitteret tamen charisma per prophetiam cum impositione manuum presbyterij semel à Deo datum, essetque falsus propheta propheta tamen, id est, Episcopus, sicut Ananias, & Semeias, in Israel, Sedecias, & Achias siue Achab pseudoprophetae, loquentes non sermones Dei, sed suos, habentes alioqui charisma prophetiae. Vnde post mendacem prophetiam Ananiae, de ipso ait Hieremias cap. 28. & mortuus est Ananias propheta in illo anno, prophetam vocat, quia factus erat à Deo propheta, factus alioqui à se indignus illo nomine, & gratia, falsa pro veris loquens, non à Deo ad id inductus, sed ab hominibus, quibus ad nutum, & voluntatem loquendo placere volebat. Sic etiam Balaam, quamvis mercedem iniquitatis amauit, ut populo Dei malediceret, Prophetam tamen B. Petrus vocat, cum ait, subiugale mutum animal hominis voce loquens prohibuit propheta insipientiam. Et Oseas propheta cap. 4. cum Dominus minaretur ducendum esse populum captiuum, & erit, inquit, populus, sicut sacerdos, cui contradicitur, sic enim est apud LXX. sicut enim sacerdos, in quo erat vitium aliquod siue macula ex his, quos lex prohibebat, non poterat sacrificium facere, neque sacerdotio fungi, quare ratione quodammodo hac parte efficiebatur tanquam laicus sic laicus cum non poterat offerre per sacerdotem quod in illa captiuitate accidit, similis efficiebatur huiusmodi sacerdoti, cui interdictum erat ministerium propter vitium aliquod. Si propter vitium desineret esse sacerdos, tamen si interdictum erat ministerium, non vocaretur à Propheta sacerdos. Scriptura igitur repugnat, quod

Episcopi,
quia, quae
ecclesiae tra-
dita non sunt
docent, pseu-
doprophetae
sunt.

Ananias,
Semeias, Se-
decias, & A-
chias pseu-
doprophe-
tae, prophe-
tae tamen.

Quomodo
scripturis
repugnat,
qui tradit
Episcopos
non praestā-
tes, quae mu-
neris sui sunt
non esse in
successione
episcoporum
numeranda-
dos.

ait

ais Episcopos, qui non praeſtant, quae ad miniſterium epiſcopatus pertinent, non eſſe in ſucceſſione epiſcoporum numerandos. Quod tu, quia nullum locum ſcripturae reperire potuiſti, nec vnquam poteris, quo dogma tuum hereticum probares, quod Paulus ad Timotheum de laborioſo negotio, & opere epiſcopatus gerendi ſcripſit, ridicule, & inſipienter ad praeclara opera virtutum ſcilicet, retuliſti, quaſi in quo illa non ſint, nec epiſcopus ſit, quamuis malus. Non diſputo tecum, (qui contra ſententiam Domini ad tuam perditionem epiſcopos iudicas) quales ſint Episcopos: in oculis enim omnium quamplurimi, vt dignum Deo eſt, licet neget, & noliſ, laudate, & honeſte viuunt, & ſicut Apoſtolus ad Tim. ſcripſit, exemplum ſunt fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate. Et niſi inuidioſum eſſet, dum viuunt, & illis ipsis moleſtum, & graue, multos tales hic nominare poſſem, & quidem non longe ab vrbe Roma, ſed parco: cauſam dixi, explora tu, & ſi non ita reperiſ, arguas me mendacij.

CAPVT II.

Eniamus iam ad locū Eſaie, et praeſmiſis, quae ad argumentationem meam contra te ex loco Eſaie non pertinent, Primū, inquit, Eſaias loquitur de ipſius doctrinae ſucceſſione, vt expreſſe dicit, Verba, inquit, mea, &c Deinde, ſi quis pertinacius contendat, ſermonem Eſaie poſſe etiam accommodari ad miniſterialem ſucceſſionem propter haec verba, quae poſui in ore tuo, certe effugere non poterit, quin fateatur eiſmodi ſucceſſionem eſſe verorum eccleſiae paſtorum ſucceſſionem, quandoquidem nominatim ſpiritus Dei coniungitur cum ipſius verbo; ſic enim Eſaias, & ſpiritus meus, qui ſuper te eſt, non diſcedet ab ore tuo, & ab ore ſeminis tui: quae vel vna ratio excluderet pontificiam ſucceſſionem, cum ab Episcoporum Eccleſiae Romanae ſucceſſione, & ſpiritus Dei, & eius verbum iam pridem diſceſſerit. Interrogate Confeſſionista Antonium patronum cauſae vſtrae, vt intelligatis, vtrum cauſam vſtram prodat, an defendat. Interrogate inquam, quomodo probet, quod iam pridem ſpiritus Dei, et eius verbum ab Eccleſia pontificia diſceſſit? aut ſi vos non vultis interrogare, ne nihil reſpondendo erubeſcat; interrogabo ego: quae Eccleſia Catholicorum non communicant cum eccleſia Romana? ſi enim ſpiritus Dei, & eius verbum ab ea iam pridem diſceſſit, cum Eccleſia Catholica per vniuerſum mundum diſfuſa ſit ſecundum promiſſiones patribus factas, & iam impletas, neceſſe eſt, vt Eccleſia Romana per cunctas orbis eccleſias iam pridem anathematizetur, & omnes aliae eccleſiae communionem cum ea non habeant. Quod ſi hoc demonſtrare non poteſ miſer homo, & contra potius Confeſſionista Lutheranos omnes Eccleſia,

Ecclesia, Græcorū, & Latinorum, & cuiuscūq; lingue Christianæ anathematisant, & eorum communionem vitant, iuxta illud Apostoli sumptum ex propheta Esaiā 52. & Deut. 13. & 19. auferte malum ex vobis ipsis, & cum aliter corrigere non possunt, ignes & gladios magistratus seculares expediunt, quomodo audes dicere, iam pridem spiritum Dei, & verbum eius, id est, fidem ab Ecclesia Romana discesisse? paulo antè dixisti, nō tantum argumentis, sed ipso sensu hoc deprehendi. Amabo, quo sensu? auditus, an oculorum? an viroq;? quos testes habes, qui audierūt? aut viderunt? produc eos, modo ne de domo tua producas, quia vetat Paulus iuricons. testes, inquit, eos, quos accusator de domo sua produxit, interrogari non placuit. Contra verò, vos à fide defecisse, ex quo pollutio Lutheri non super vniuersam terram, sicut ait Propheta Hierem. de alijs similibus, sed in vniuersam prope Germaniam egressa est, vos omnes testes esse potestis, cum quibus nulle ecclesie extra Germaniam communionem habent, & qui nusquam extra eam tui estis, nisi in speluncis, & in eis raro, & paulisper, dum quis olfaciat, & detegat. Rursus interrogabo te, cum in euangelio Luca legis dictum Apostolis, Simon ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, (tentauit enim Satanas sanctos Apostolos, vt efflueret spiritus Dei, & verbum eius ex corde eorum instar tritici per cribrum perforatum effluentis, à quo dehortatur Apostolus, cum ait in epist. ad Heb. propterea abundantiùs oportet nos obseruare ea, quæ audiimus, ne quādo persuasus) sed ego inquit, rogavi pro te, ne deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, putas ne ex auditum esse Dominum, cum hoc rogavi patrem, an non? credo, ex auditum fuisse respondebis, ne blasphemus in vnum spiritum patris & filij videaris. Deinde, si te rursus interrogem, an pro Petro tantum rogasse putes, ne fides eius deficeret, an etiam pro ecclesia? & hoc etiam dabis, quātum suspicor, ne videaris dubitare, vtrum fides Ecclesia possit deficere, cum Dominus in hac Esaiā prophetia, de qua disputamus, planè promittat, nunquā in ecclesia cessaturā esse confessionem fidei: sic enim ait, ne sine auctore loquar, B. Cyrillus in commentarijs huius propheta. Præterea si queram à te, cum hic dixit Dominus, & tu aliquando conuersus supplexor, id est, firma fratres tuos, putas nomine fratrum ecclesiam significasse? nec hoc negabis, ne tam imperitus esse videaris, vt ignores, sic scripturam, & sanctos appellare solere, & apud Cyprianum, quem tu legis, frequens esse nomen fraternitatis pro ecclesia, & totam fraternitatem pro tota ecclesia crebrò dicere consueuisse. Igitur rogavi pro Petro, ne deficeret fides eius, & simul pro fraternitate, id est, ecclesia, quam firmare scilicet in fide iussit Petro tāquam petra super quam voluit Christus Ecclesiam edificare. Cum enim dicit Dominus rogasse pro Petro, ne deficiat fides eius, & continuò iubet ei firmare fratres suos, an non satis declarat, idcirco rogasse

Quomodo ipsi Protectores testes esse possunt nullas Ecclesias per cūctum orbem cum eis communicare, ex quo efficitur ipsos à fide defecisse; aut defecisse fidem Ecclesie Catholicæ contra scripturam, & Dei veritatem. Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, &c. Cum Dominus pro Petro rogauit, ne fides eius deficeret, etiam pro Ecclesia rogasse. Cum Dominus dixit Petro, & tu aliquando conuersus firma fratres tuos, totā Ecclesiam, quæ tota fraternitas à Cyprianus vocari solet, intellexisse

Quomodo qui negat voluisse Dominum confulere Ecclesiam suam usque ad consummationem seculi, cum rogauit pro Petro, ne deficeret fides eius, & eidem praecepit, ut aliquid quando conuenerit fraternitatem, id est, ecclesiam firmaret scilicet in fide, Dominum faciat aut inuidum, aut insipientem, aut infirmum facere videaris. Rogauit igitur in Petro pro successore Petri, & eidem in Petro iussit firmare fraternitatem Ecclesiae Catholicae pro qua simul rogauit, ne deficeret fides eius, siquidem ob eam causam rogauit pro Petro, ut dixi, ne deficeret fides eius, ut in fide ecclesiam tanquam petra à Christo posita, firmaret, simul igitur rogauit pro ecclesia, ne deficeret fides eius, alioqui quomodo Petrus, & in eo successor eius, ut Dominus iubebat, ecclesiam in fide firmare instar petrae poterat, nisi ecclesia cum Petro, & successore eius fide staret? Blasphemus igitur est Antonius Sadeel in Deum patrem, & in filium eius, & in vtriusque spiritum, cum ait, iam pridem spiritum Dei, & verbum eius, id est, fidem à successionem Pontificum Romanorum discessisse. Fides enim, quia charisma spiritus Dei est, spiritus secundum idioma scripturae dici consuevit, sicut Apostolus in epistola ad Corinthios. 2. habentes autem, inquit, eundem spiritum fidei, sicut scriptum est, Credidi propter quod locutus sum, & nos credimus, propter quod & loquitur. hunc spiritum fidei vocasti tu spiritum Dei, siquidem statim adiunxisti, & verbum eius. fides enim, sicut idem Apostolus ad Romanos c. 10. scripsit, ex auditu est, auditus autem per verbum Dei, ergo fides per verbum Dei. Sed quia tu ad probandum istum discessum, quem dicis, spiritus fidei, & verbi Dei à Pontificibus ecclesiae Romanae, nihil eorum, quae ad ministerium episcopatus pertinent, praestare: Interrogabo te, putas ne pertinere ad ministerium episcopatus Romani Pontificis facere, quod ei Dominus in primis facere iussit? Quis hoc nisi amens negare potest? ergo firmare in fide fraternitatem vniuersae Ecclesiae, quod Petro primū iussit, & in eo successoribus, ad ministerium cathedrae Petri, id est, Episcopatus Romani Pontificis pertinet: vtrum verò hoc praestet, tu, qui discipulus Lutheri es, qui nomen, & disciplinam tibi dedit, & primus nostra aetate in Germania à cathedra Petri discessit, non es interrogandus testis, sed omnes mundi ecclesia, quae cum synagogis Lutheranis, non habent communionem, ex quo tempore à Leone X. anathematizatus est ipse cum sua haeresi, & omnibus sectatoribus. An non est firmare Pontificem in fide Ecclesiam Catholicam, haereses & eorum auctores anathematizare? concilia de dogmatibus fidei, vniuersae ecclesiae ad ministerium successoris B. Petri pertineat, & quomodo hoc in primis praestet, quod ei in primis in Petro, cui successit, iussit.

Quomodo Antonius Sadeel blasphemus sit in Deum patrem, & filium, & vtriusque spiritum, cum ait iam pridem spiritum Dei, & verbum eius à successionem Pontificum Romanorum discessisse. Quomodo firmare fraternitatem vniuersae ecclesiae ad ministerium successoris B. Petri pertineat, & quomodo hoc in primis praestet, quod ei in primis in Petro, cui successit, iussit.

fidei, & rebus religionis habita, auctoritate sua corroborare? à patriarchis electis, quas synodicas de fide sua appellare, & ad Pontificem Romanum mittere olim consueverunt, requirere? Episcoporum electionem producta ab eis, & approbata fidei confessione, ratam habere? & consecrandi eos auctoritatem tribuere? si enim per successionem Episcoporum, doctrina Apostolorum, quam episcopis, quos dum viuerent, ordinarunt, tradiderunt, Ecclesie Catholica traditur, ut paulò antè Apostolica constitutio in lib. Clem. VII. & B. Irenaeus eam sequutus atebant. Igitur qui eos mittit, id est, cuius auctoritate dicitur ab Episcopo, qui per impositionem manuum presbyterij, id est, cum alijs Episcopis eum ordinat, vade, predica populo tibi commissio, is profecto ecclesiam in fide firmat. Quomodo enim, inquit, Apost. audient sine predicante? aut quomodo predicabunt, nisi mittantur. In Ecclesia igitur Catholica patriarchae, qui sunt maiores, mittunt Archiepiscopos sibi subiectos, quos ordinant, Archiepiscopi episcopos sua provinciae Episcopi presbyteros sua parociae; presbyteri enim sunt adiutores Episcopi in ministerio verbi secundum Apostolicam constitutionem, & traditionem. Si quare à te Antoni, à quo mittuntur vestri ministri, siue superintendentes? quos nouo vocabulo, ut rem nouam decebat, conuenienter appellastis: à magistratu dices, quia ibi Episcopos dicere non potes, ubi sacerdotium extinctum est. Quis vnquam audiuit ministros verbi, manu laica ordinatorum? à vobis igitur, à vobis spiritus Dei, & verbum eius discessit, ex quo coeperunt predicare, qui non sunt missi, id est, ex quo Episcoporum successionem habere desististis. Horum enim fidem explorat, & firmat in cathedra Petri episcopus Romanus, sicut in B. Petro iussit ei Dominus, & ipsi aut per se predicant verbum, si possunt, quod faciunt infiniti; & si qui non possunt, (sunt enim diuisiones gratiarum, sicut sunt diuisiones ministrationum, & non omnibus datur sermo sapientiae, sicut Apost. ait, aut sermo scientiae) possunt alios mittere, sicut Apostolus ad Timot. scripsit, cum ait, & quae audisti à me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Rursus interrogabo te de Ecclesijs non paucis, neq. paruis, quae in vtraq. Germania fidem Ecclesiae Romanae tenent, et Episcoporum successionem: putas ne sic eas hodie credere, sicut ab initio cum primum eis euangelium predicatum est? an non? Si enim respondeas, non sic credere, sicut ab initio, necesse est dicas, quando, & quo auctore veram euangelij predicationem reliquerunt, ne mentiri, & tergiuersari videaris: quod si nescis, nec vnquam audisti, neque scire, aut probare potes, relinquatur, ut vel spiritus Dei, & verbum eius nunquam ab eis discesserit: vel nunquam in eis fuerit. Vtrum nobis dabis? Si enim nunquam discessit, nec ab ecclesia Romana, cuius fidem profitentur, & cui obediunt, vnquam discessit; si nunquam fuit, nec in Ecclesia Romana vnquam fuit. Quomodo igitur dicis iam pridem discessisse? aut dic quando, &

Quae sint, quae ad firmandum fratrum ecclesiae praecipue spectent.

Quomodo ecclesiam in fide firmat, cuius auctoritate Episcopi, quibus commissa sunt ecclesiae, ordinantur.

Quomodo spiritus Dei & verbum eius verè à Protestantibus discessit ex quo coeperunt predicare apud eos, qui non erant missi. De ministerio verbi in ecclesia Romana.

Quomodo ab Ecclesijs, quae in Germania fidem Ecclesiae Romanae tenent, vel nunquam spiritus Dei, & verbum eius discessit, vel nunquam in eis fuit, & quid inde sequatur.

Quomodo
miser Anto-
nius mife-
ros Con-
fessionistas
decipit.
Qualis Lu-
therus Fro-
testantium
Euangelista.

de, & à quo Pontifice primum discessit? & quare? & deinde numerat aliquos in
falsa successione, sicut Pontifices in vera successione vsque ad sua tempora Ire-
næus, Optatus Mileuitanus, Augustinus, & alij numerarunt. Si hoc facere non
potes, cur miser miseros Confessionistas decipis, verius dicam illudis? à vobis
igitur, dicam iterum, à vobis spiritus Dei, & verbum discessit ante annos vix
LX. auctore Martino Lutero haresiarcha, monacho apostata, sacrilego, &
incestis nuptijs virginis sacra Catharina de Boreis commaculato, & polluto,
cùm semper ante superioribus sæculis, quod ab initio à vestris patribus, &
maioribus auditum fuerat, in eis, sicut Ioannes Apostolus in epistola sua prae-
cipit, permanisset. Sed pergamus ad reliqua quæ sequuntur. Præterea, inquit,
videndum est, quinam sint ij, quibuscum sanctissimum hoc fœ-
dus contractum est. Qui redeunt, inquit Esaias, à transgressionibus,
& Paulus interpret Esaiæ, hoc, inquit, à me fœdus, cum abstulero
peccata eorum. Et id Hieronymum in eam sententiam impulit,
vt de solis electis hunc locum intelligat: quod si verum est, vt est
verissimum, errat Turrianus παρὰ τὸ ἐπ' ὀνόματι, cùm ex ea pro-
missione, quæ ad Catholicam electorum Ecclesiam pertinet, ar-
gumentatur ad visibilem, localem, personalem, & cõtinuam Eccle-
siarum successionem; quid dico Ecclesiarum, imò vnus Ecclesiæ
Romanæ, dum vnus vrbis mœnibus (quicquid tandẽ prætexat)
Ecclesiam Catholicam circumscribit. Hic & Paulum & Hierony-
mum corrupisti, & deprauasti. Paulus interpret Esaiæ, non dixit, hoc à me fœ-
dus, sed hoc à me testamentum: testamentum enim significat διαθήκη.

Quomodo
Antonius
ausus est ci-
rans Paulum,
Paulum cor-
rigere quod
Hieronymus
est ausus.

Cur
igitur ausus es tu corrigere Paulum, Paulum citans? quid non audebis, qui hoc
ausus? neque te excusabis auctoritate, aut exemplo Hieronymi. Hieronymus
enim etsi ex Hebræo vertit fœdus, nõ tamen ausus est, vt tu, Paulum corrigere,
neq; ipsos LXX. Nouum igitur testamentum promittitur hic, & cessatio vni-
us, vt omnes patres notarunt. Nam si ipsis iudæis conuersis à peccatis suis hoc
nouum futurum est testamentum, id est, si ille recipiendus, qui veniet ex Sion
redemptor, & eius doctrina, quis non videt, non futurum locum veteri testa-

Quæ conti-
net nouum
testamentum.
Locus Esaiæ
spiritus me-
us, qui est
in te, & c.
collatus cū
loco Deut.
& Euange-
lio.

mento? Promittitur igitur hic nouum testamentum, quod aduentum Chri-
sti continet, & redemptionem eius, & adoptionem filiorum per spiritum
eius, ac remissionem peccatorum, & doctrinam, ac ministros noui testa-
menti, Apostolos, & eorum successores. His enim Christus, de quo scriptum
est, requiescet super eum spiritus Dei, eundem spiritum impertiuit, sicut Domi-
nus eis dixit, accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, & c. vt ipsi
alijs ministerio suo impartirẽt, sicut Procopius Gazæus in commentarijs huius
propheta ait. sunt itaq; verba patris ad filium, spiritus meus, qui est in te, et quæ
sequuntur.

sequuntur, ut idem auctor, & alij patres aiunt. Hac ipsa Prophetia eisdem verbis, etsi non totidem, est in Deuteronomio capite decimooctauo, ut beatus quoque Cyrillus obseruauit, cum ait, prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui; & ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quae praecepero illi, &c. & Dominus in euangelio Ioannis cap. 17. verba mea, inquit, quae dedisti mihi, dedi eis; & ipsi acceperunt. Hac omnia summam complexus est Dominus, cum Apostoli suis dixit ascensurus in caelum, ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi, manet enim hic in Ecclesia visibili cum Apostolo usque ad consummationem saeculi, quatenus verba, quae pater posuit in ore Christi, quae sunt nouum testamentum, quod est virtus Christi in salutem omni credenti, & spiritus Christi ad praedicandum, ad ligandum, & soluendum, ad consecrandum, ad ordinandum, in apostolis manet per vicariam ordinationem successorum, quia Apostoli morte prohibiti sunt permanere, sicut Apostolus de veteribus sacerdotibus loquitur. videndum est nunc utrum hoc nouum testamentum promissum fuerit hic Ecclesiae electorum, an omnibus credentibus? ac quis dubitat, quin eis promissum sit, quibus traditum est? traditum verò est omnibus, credere, & poenitentiam agere volentibus, licet multi eorum non permaneant usque ad finem; illis ergo omnibus promissum est. Hoc etiam dicit beatus Hieronymus, cuius tu testimonium contra te citasti, sic enim ait in eodem capite Esaie, ac ne putemus omnem redimi Sion, & eam de sceleribus liberari, quae Domini sanguine cruentata est, significanter adiunxit, his qui redeunt ab iniquitate, si voluerint agere poenitentiam, in quibus oratio Domini compleatur: Pater ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt. Haec Hieronymus. Videamus nunc, quod tu contrate, ut dixi, ex Hieronymo citasti. Haec, inquit, idcirco latius prosequuti sumus, ut quicquid repromissionum & legimus, & lecturi sumus, ad Sion, & ad Hierusalem, non generaliter ad omnes Iudeos, sed specialiter ad eos dici intelligamus, qui in Apostolis, & per Apostolos electi sunt ex Israel. Haec Hieronymus. Si hic locus cum superiore conuenit, ut quidem conuenit, necesse est, ut electos vocet hic Hieronymus, non tantum electos ad gloriam, ut tu putasti, quos oportet perseuerare usque ad finem, ut salui fiant, sicut Dominus dixit, sed eos etiam, qui vocati sunt ad credendum, & agendum poenitentiam, licet non perseuerent, sed à gratia excident. Quae vocatio cum sancta sit, & celestis, credere enim charisma est, nemo potest fieri particeps eius, nisi à Domino eligatur ad eam gratiam. Sic Apostolus cum ad Hebraeos credentes scripsit, inquit, unde fratres sancti vocationis celestis participes, eam vocationem intellexit, quam beatus Petrus praecipit certam facere per opera bona, quod non omnibus vocatis contingit,

Quomodo manet in Apostolis usque ad consummationem saeculi nouum testamentum, quod pater posuit in ore filij, manet scilicet per vicariam ordinationem Episcoporum, qui sunt Apostolorum successores. Quibus promissum & traditum sit nouum testamentum electis ne tantum, an alijs etiam? Quomodo Antonius Hieronymus contra se citauit. Quomodo non intellexit Antonius quos non vocauit hoc loco Hieronymus electos.

Quomodo
scriptura
sancta repu-
gnat qui di-
cit promif-
sionē noui
testamenti
in hoc loco
Esaia ad ec-
clesiam inui-
sibilem ele-
ctorum per-
tinere.

sed electis ad gloriā salū igitur est, & scriptura sancta repugnat, quod ais, hanc promissionem noui testamenti ad Ecclesiam inuisibilem electorum pertinere, siquidem promissio sit ijs omnibus, qui ab iniquitate redire vellent: redire autem ab iniquitate secundum testamentum quod promittitur, non poterant, neq. possunt sine baptismo sacramento visibili; ergo visibilis est ecclesia, cui promittitur, quæ ex baptizatis, & ecclesiæ obediētibz congregatur. Ex quibus, qui fiduciam, & gloriā spēs vsque ad finem firmam, sicut Apost. ad Hebræos scripsit, retinēt, electi sunt, quos solus Deus scit. ipse enim nouit, qui sunt sui, sicut idem Apost. ad Timoth. scripsit: qui verō nō retinent, reprobī: interim tamen virosq. tanquam vnum corpus ex reprobis & electis, societate vitæ, nō sanctitate mixtum propter communionem visibilem sacramentorum haberi voluit Christus, secundum scripturam suam, vt ante auctore August. dixi.

Iusta repro-
batio fidem
Dei nō euacuat.

Quomodo
Antonius,
mendacem
facit Deum,
qui impie-
tatis sue pœ-
nas dabit.

Desine igitur miser Antoni, desine decipere miseros Confessionistas, desine suadere eis hanc in Esaia noui testamenti promissionem electis tantum factam esse, quod tu fallaciter testimonio Hieronymi probare voluisti, quasi verō incōstantia, & leuitas eorum, qui semel crediderunt euangelium, & penitentiam egerunt, & in mortem Christi baptizati sunt, licet fidem vsq. ad finem firmā nō seruauerint, beneficium Dei promissum non acceperint, quia frustra acceperunt. Non ita est, absit iusta reprobatio fidem Dei, & benignitatē eius, nec euacuauit, vt Apost. de Iudeis dicit; neq. deteriore, aut minorem reddidit. si enim de Iudeis, qui non crediderunt, Apostolus dixit, Quid enim si quidam eorum nō crediderunt, nunquid incredulitas eorum, fidem Dei euacuauit? absit, inquit; est autem Deus verax: quanto magis hoc dici debet de ijs, qui crediderunt, licet gratiæ Dei ipsi defuerunt, sicut Apostolus in epist. ad Hebr. scripsit, hortans ne quis desit gratiæ Dei, nunquid, dicam iterum, reprobatio iusta istorum fidem Dei euacuauit? absit, est autem Deus verax. Tu igitur mendacem facis Deum, qui, quod promissit credere volentibus, quia qui crediderunt, non permāserunt in fide, sed reprobī facti sunt, hanc in Esaia promissionem electis tantum & non reprobis factā esse impie asseueras. Sed non effugies iudicij diuini seueritatem, „ dabis pœnas impietatis tuæ. Prosequamur reliquas cauillationes. Ac ne quis „ promissionem hanc restringat ad visibilem Ecclesiæ faciem, re- „ clamat ipsum vocabulum Spiritus ab Esaia vsurpatum. sic enim „ ille: spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, „ nunquam discedent ab ore tuo, &c. coniūgit efficaciam spiritus S. „ cum verbo Dei in hac promissione. Quæro igitur abs te Turria- „ ne, num hypocritæ & improbi, licet audiant verbum Dei, & ex- „ ternæ prædicationi intersint, fruantur hac præclara promissione, „ & spiritus sancti virtutem internam perferant? quod si negas, effici-

efficitur, hanc Esaie prophetiam non esse externa facie definiendam. imò ipsum vocabulum spiritus, & vocabulum oris ab Esaia in hac promissione usurpatum, interpretationi tuae impia reclamant testimonio omnium, quae subter calis sunt ecclesiarum Catholicarum. In omnibus enim ecclesijs auditur ex ore episcoporum, cum episcopum ordinat, accipe spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, &c. illi enim ipsis verbis, quibus Dominus Iesus spiritum S. Apostolis dedit, eundem spiritum idem Apostoli ijs, quos ordinarunt, tanquam ministri cum inpositione manuum impertierunt: & illi alijs, & deinceps vsque ad nos per successionem Episcoporum, qui sanctis Apostolis vicaria ordinatione, ut ait B. Cyprianus, succedunt, licet tu hoc etiam, ut impietatem Lutheri Doctoris tui superes, negas. Hac igitur verba cum ex ore Episcoporum audiuntur, ex Christi ore spiritualiter audiuntur: quia ipse *ἐνεργῶς* & *ὡς θεοῦ*, id est, efficienter, & tanquam potestatem habens, spiritum sanctum tribuit: Apostoli verò *ὡς πρῶτοι* & ut ita dicam, ministerialiter. Cum ergo dicitur in hac noui testamenti promissione, Verba mea, quae posui in ore tuo, non discedet ab ore tuo, & ab ore seminis tui, & ab ore seminis seminis tui, dicit dominus & nunc & in seculum: amabo te, loquitur de ore, quod loquitur & videtur, sicut cum Dominus per Prophetam loquitur, & scriptura dicit, os Domini locutum est? non credo negabis, ne ministros noui testamenti inuisibiles facere videaris, ut angelos: immò multo excellentius loquitur visibili ore ministrorum noui testamenti tanquam per membra sua; quia ipse Dominus Iesus carni, & sanguini communicauit similiter, ut ministri; multo excellentius dico, quam ore ministrorum veteris testamenti loquebatur. Si igitur ministri spiritus Dei, & verborum eius visibiles sunt, sunt igitur visibiles, quibus ministratur spiritus, & verba, quae hic promittuntur. cum enim ista, etsi spiritualia sunt, *ὡς θεοῦ*, id est, sensiliter ministrantur, necesse est, ut aspectabiles sint, & sub sensum cadentes, quibus ministrantur. Igitur quibus hic spiritus, & haec verba, & eorum ministratio promittuntur, non sunt ecclesia inuisibilis, sed visibilis, si quidem ijs promittuntur, quibus ministrantur. Quod autem argumentaris, non esse hanc prophetiam definiendam externa ecclesia facie, i. non pertinere ad ecclesiam visibilem, sic enim tu intelligis: quia hypocritae, inquis, & improbi, licet audiant verbum Dei, & externae praedicationi intersint, non fruuntur hac praecleara promissione: & spiritus sancti virtutem interioriorem non persentiunt. An quia fructum ex euangelio non percipiunt hypocritae, idcirco non pertinet ad eos euangelium? quomodo igitur iudicandi sunt, sicut Apostolus ait, secundum euangelium in die, cum iudicabit Dominus occulta hominum? Si cor hypocritae in quo iuxta parabolam euangelij semen, quod est verbum Dei, seminatur, esset natura sua lapideum, aut spinosum, aut

non

Quomodo
Antonius
impietatem
Lutheri su-
perat, cum
Episcopos
negat suc-
cessores esse
apostolorum.
Cum verba
noui testa-
menti ex ore
sensibili epi-
scoporum au-
diuntur, ex
ore Christi
spirituali-
ter audiun-
tur.

Quomodo
promissio
noui testa-
menti non
est facta per
Prophetam
à Deo eccle-
siae inuisibi-
li, sed visi-
bili.

Quomodo
si ministri
spiritus Dei
& verbi eius
sunt visibi-
les, necesse
est, ut quibus
haec mini-
strantur, vi-
sibiles sint.

Quam sit
absurdum &
scripturae
sanctae repug-
nans, quod
ait Antonius

non perti-
nere ad Eu-
angelium
in prophe-
tia Esaie
promissum
hypocritas.

non intelligens, non malè diceretur, non pertinere verbum Dei ad hypocritas, sed ad terram bonam, id est, ad eos qui audiunt, & intelligunt, & fructum as-
ferunt, cum verò non sit tale nisi sponte sua, & ut ferret fructum, semen verbi
Dei in eo seminatum est, sequitur ad eum pertinere hanc noui testamenti pro-
missionem. Deinde si hypocritas vocas, qui hypocrite reperiuntur, cum ex hac
vita recedunt, qui sunt reprobi, docui paulò antè ad reprobos etiam pertinere
nouum testamentum, siquidem ipsis etiam traditum fuit, & ei crediderunt, &
secundum eum iudicandi sunt. Sed quid de eis dices, quandiu fuerunt non hy-
pocrita, sed probi, & iusti, & Deum timentes, & qui, ut tu dicis, praelara pro-
missione fruebantur, & virtutem spiritus sancti interiorè sentiebant? an
dubitabis reperiri tales, qui cum diu stetissent, tandem ceciderunt? qui stat, in-
quit Apostolus, videat ne cadat. Si te interrogem, vnde illis illa spiritus sancti
virtus interior, quam sentiebant, dum stabant? sanè quidem respondebis, si
tibi constes, ex promissione ista praelara spiritus sancti, & verbi Dei; ita fiet,
ut des hanc prophetiam pertinere, & non pertinere ad huiusmodi hypocritas.
Similiter pertinere, & nò pertinere ad electos, siquidem còtingere solet, ut qui
electi sunt, id est, qui ad extremum in domino moriuntur, dum in viciis fuerunt,
diu, multumq; se ad peccandum dedissent. Vide quantis absurditatibus plena
est ista tua de Ecclesia inuisibili electorum cœca, & heretica opinatio, ecclesia
enim electorum, ut sapius dicā, ecclesia visibilis est, quia est vna Ecclesia com-
munis omnium & reproborum, & electorum, in qua qui sint electi, & qui re-
probi, solus Deus nouit.

Quomodo
auctore An-
tonio pro-
phetia Esaie
ad hypocri-
tas pertinet
& non per-
tinet.

Quam ple-
na absurdi-
tatibus sit
cœca & hæ-
retica opina-
tio Antonij
de Ecclesia
inuisibili,

CAPVT III.

Rgumentaris deinde, interrumpi potuisse, & interrump-
tam esse in captiuitate Babylonica, & postea in Ma-
chabæis ex tribu Leui, continuam & visibilem succes-
sionem sceptri in tribu Iuda promissam in prophetia
Iacob de non discessuro sceptro ex tribu Iuda, donec veniret ex-
pectatio gentium, id est, Christus, & tamen semper fuisse veram
prophetiam Iacob, simili, inquis, ratione, licet ad tempus interrump-
ta fuerit ordinaria, visibilis, & legitima pastorum successio, sem-
per tamen hanc Esaie prophetiam verissimam permanisse. Aut
Deum hic facis mendacem, aut te. Sit optio, vtrum malis, credo eliges cum apo-
stolo, ut sit Deus verax; omnis autem homo mendax. Dicis semper veram fuisse
prophetiam Iacob, quæ affirmat nunquam discessurum principatum à tribu Iu-
da, ergo nunquam discessit, & Deus verax est, & tu mendax; aut si discessit, &
tu verum dicis, Deum facis mendacem. Tu verò, ut probes, interruptam esse suc-
cessionem

Quomodo
Antonius
zurlus facit
Deum menda-
cē; aut ipse
Antonius
metitur, ut
sit Deus ve-
rax.

cessionem externā principatus Iudæ, Age, inquit, nunc Turriane ostende nobis sceptrum Iudæ visibile conspicuum, illustrique successione vigens. tunc, cum omnes Iudæi tyrannico illo iugo premebantur.

Respondendum est hic primum, quod Theophanes Episcopus Nicæe ante annos septingentos in symphonia veteris, & noui testamenti contra Iudeos, de hoc loco eruditissime differens respondit, interpretabor Latine. Quamuis, inquit, iudicio, & opinione humana res congruere, & conuenire non viderentur, hæc tamen fallere possunt, at diuina prophetarum prædictio nequaquam. Tamen si limatè, & diligenter consideremus, veritatem prophetia eliciemus. diximus post hanc prophetiam patriarcha fuisse postea promissionem Dauidi afflatam, quærat semen eius manere stabile in seculum, ut in Psalm. 88. ait, & in Psalm. 131. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, ex si uultu ventris tui ponam super sedem tuam, si seruauerint filij tui testamentum & testimonia hæc, quæ docebo eos: & filij eorum sedebunt super thronum tuum. promittit ergo hæc lege, si seruent filij eius testamentum Dei, & testimonia eius; quia quia plerique eorum aspernati sunt, & contempserunt, idcirco, à principatu scilicet regio, eos per Babylonios remouit. Atque hoc quidem responsum sit de regno Dauid & principatu regali eius, non continuato, sed interrupto. Hactenus Theophanes. Dauid igitur sua prophetia posteriore interpretatus est patriarcha Iacob prophetiam de nō discessuro sceptro à tribu Iudæ, sic intelligendam esse, si tamen testamentum Dei seruarent, id est, à cultu Dei, secundum testamentum eis datum non discederent: & Salomon filius eius eandem interpretationem confirmat in illa oratione dedicationis templi, Conserua, inquit, famulo tuo Dauid patri meo, quæ locutus es ei dicens, non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel; ita tamen, si custodierint filij tui viam suam, ut ambulent coram me, sicut tu, &c. tunc autem plene à cultu Dei secundum testamentum eius discesserunt, cum, sicut scriptum est in 2. Par. cap. 36. vniuersi principes sacerdotum, & Populus prauaricati sunt iniquè, iuxta vniuersas abominationes gentium, & polluerunt domum Domini, quam sanctificauerat sibi in Hierusalem, & paulo post, Ductus in Babylonem seruiuit regi, & filijs eius, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremia: vsque dum complerentur 70. anni, &c. & Hier. c. 25. Nolite ire post Deos alienos, ut seruiatis eis, adoretisq; eos, neq; me ad iracundiam prouocetis in operibus manuum vestrarum; & nō affligam vos; & non audistis me dicit Dominus, &c. & paulo post, & Nabuchodonosor regē Babylonis seruum meum adducam super terrā istā, &c. Idem testatur Ezechiel propter cultum Deorum alienorum ductos esse Iudeos Babylonem captiuos. Iud ipse Dominus cum post dedicationem templi apparuit Salomoni no-

P

te, sicut

Theophanes Episcopus Nicæe de Prophetia Iacob, & sceptro Iudæ.

Quomodo Dauid sua prophetia posteriore priorē prophetiā Iacob de sceptro nō auferendo tribui Iudæ, donec veniret expectatio gentium, interpretatus est. Multiplex testimoniū scripturæ propter idolatriam ductos esse Iudeos captiuos Babyloniam.

Est, sicut scriptum est 2 Par. cap. 7. propter peccatum idololatriæ ducendos esse captiuos minatus est, si abeuntes, inquit, seruiueris dijs alienis, & adoraueris eos, euellam vos de terra mea, quã dedi vobis, &c. & paulò post: apprehenderunt deos alienos, & adorauerunt eos, & coluerunt: idcirco venerunt super eos vniuersa hæc mala. mala dicit captiuitatis Babylonica miseria, & angores. Et in maledictionibus Deuteronomij erat, vt dispergaris per vniuersa regna terræ, si secutus fueris deos alios, & colueris eos, quod quidē in captiuitate

Iudæos nunc cidit, vt propter idolorum cultum dispergerentur. Nunc enim etsi Iudæi per vniuersa regna dispersi sunt, non tamen propter idololatriam, sed quia negantes Christum sunt sine Deo. Tu igitur Antoni, qui successionem vicaria ordinationis Episcoporum interruptam esse dicis, & istam interruptionem cum inruptione successionis in regio principatu Iudæ comparas, cum iustus sit Deus, & tanto grauius peccatum esse oportet, propter quod facta sit nobis ista interruptio successionis sacerdotij, quam peccatum, propter quod interruptus fuit regius principatus Iudæ, quanto excellentius est sacerdotium, quam regnum terrenum, Responde, quod istud grauius peccatū, quam idololatria esse poterit? & ne nunc de grauiore disceptemus, saltem aequale idololatriæ non est aliud quam & dicitur: aequale enim est deos multos facere, & nullum. Nos igitur aut sine Deo sumus, aut multos deos alienos habemus, nisi forte hoc posterius dicturus es, quia nos imaginem Christi, id est, Christū in imagine adoramus, & imagines sanctorum nō propter aliquam diuinitatem, quam in imaginibus esse putemus, sed propter gratiā Dei, quæ in illis ipsis prototypis tam copiosè habitauit. At vt sapē aliās à me scriptū et demonstratum est, Christum venisse, necesse est cum Iudæis neget, aut prophetas mēdaces faciat, qui imagines, quæ in omnibus ecclesijs Christianorū sunt, exceptis synagogis Lutheranis, idola esse dicit, siquidē Dominus cum per alios, tum per Zachariam, & Sophoniam prophetas promissit per aduētum Saluatoris delenda esse idola, quod quidem per prædicationem Apostolorum fieri cœpit, qui etiam imaginem Saluatoris, & sanctorum eius docuerunt: ἀντεικονίζειν ἀντιπρὸ τῶ ἐδωλόν, ὡς μὴ κέτι πλανᾷται εἰς εἰδωλά, id est, docuerunt, ex aduerso coram idolis ponere, ne in idolis errarent. Ita statuerūt sancti Apostoli Antiochiæ. Meminit Apostolica synodi Antiochena S. Innocentius: testatur Pamphilus martyr repertum fuisse hunc canonem apostolicum de imaginibus in bibliotheca Origenis: recitauit totum canonem. Græcè libro 1. cap. 25. de canonibus Apost. Si sanctas imagines Christi, & sanctorum eius ad auertendum errorem, & cultum idolorum Apostoli tradiderunt, quomodo erunt idola? Deinde, si interrupta est ista successio sacerdotalis propter peccata, aliqua erit placandi Deum ratio, per poenitentiam scilicet, sicut misericordiam Dei decet, & sicut in illa captiuitate contigit, & sicut Hieremias

Iudæis

Iudeis captiuis spem venia, si eos anteacta vita poeniteret, in persona Domini promittebat. Sic enim ait c. 29. cum coeperint impleri 70. anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum, & reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes pacis, & non afflictionis, ut dem vobis finem, & patientiam. Et inuocabitis me, & viuetis, & orabitis me, & ego exaudiam vos: Quaretis me, & inuenietis; cum quaesieritis me in toto corde vestro, inueniar a vobis, & reducam captiuitatem vestram, &c. Dic igitur Antoni, Qua ista poenitentia erit? quorum peccatorum? quid faciemus, ut reducat, & instauretur successio Episcoporum interrupta? est ne recipiendum nobis euangelium Lutheri? si enim recepto euangelio Lutheri, successionem Episcoporum habituri sumus, vos igitur, qui euangelium nouum a Luthero accepistis, successionem Episcoporum adhuc habetis. At non habere vos Episcopos, & libentes fatemini, & mutatio ista nominis Episcopi apud vos testatur. Vnde ergo post poenitentiam petemus ordinationem Episcoporum? ubi erit nobis semen seminis? in omnibus enim cuncti orbis ecclesijs euangelium vestrum anathematizatur. Si non credis, exi ex Germania ad experiendum. Sed redeamus ad principatum Iuda. Quid? Si reuera nunquam est interruptus, ne in captiuitate quidem Babylonica, non loquor de principatu regis, qui interruptus fuit propter peccatum idololatriae, quod Iacob in spiritu vidit, sed de principatu ducis; et si enim in captiuitate non regnabat tribus Iuda, erat tamen dux & princeps aliarum tribuum: idcirco Patriarcha non dixit solum non defecturum sceptrum, quod regni erat, sed addidit, & dux de semore eius. Hic igitur principatus semper fuit, etiam in captiuitate, ut Procopius Gazaeus affirmat, tametsi obscurus, inglorius, & inhonoratus esse videretur, quasi non esset, sicut Aggeus Propheta comparans splendorem & decus secundi templi, cum splendore, & gloria primi, quis, inquit, in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? nunquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris? Sic de tribu Iuda dicendum est; quamuis honor, & principatus, quem in captiuitate illa Babylonica habebat, comparatus cum illustri honore, & splendido principatu, quem in Iudaea habuerat, in oculis Israelitarum, qui in illa seruitute erant, quasi nullus esset, erat tamen secundum legem, & prophetas in illo statu serui, & misero, ac calamitoso inter ceteras tribus eiusdem miseria consortes primaria, & princeps, & iure quodam prerogatiuo ceteris semper antelata propter Messiam ex illa tribu promissum, & a Patriarcha Iacob, et alijs prophetis prophetatum. Itaque, ut non consistebat illius principatus Iudae prerogatiua in splendore externo, qui interrumpi potuit, sed in Dei dignatione, cuius dona sine poenitentia sunt, sicut Apostolus ait, ita illa captiuitate non est interruptus, imo tu hoc confiteris, licet confessionem veritatis cauillando, & tergiversando obscurare

Quod in captiuitate Babylonica non fuit interruptus principatus tribus Iuda, et si interruptum fuit regnum.

De principatu tribus Iuda propter Messiam ex illa tribu promissum. In quo consisteret prerogatiua principatus Iudae.

Quomodo niteris, ais enim, semper tamen veram fuisse Iacob prophetiam: igitur in capti-
 confessione uitate Babylonica nō est interruptus principatus Iuda à patriarcha pphetatus,
 ueritatis ca- & promissus. Ipse n. dixit non deficiet, igitur nō defecit in captiuitate, siquidem
 uillando, & & tu fateris, ac pinde nihil ex ista prophetia, & captiuitate Baby-
 tergiuersan- lonica ad probandū interruptā esse successionem episcoporum, in quo Iudas, attu-
 do obscura- listi. Sed videamus quomodo hic tergiuersaris non intelligens scripturam. Age
 renititur Antonius

„ nunc, inquis, Turriane, ostende nobis sceptrum Iudæ visibile, con-
 „ spicuum, & continua, illustrique successionē vigens in captiuitate
 „ Babylonica tunc, cum omnes Iudæi tyrannico illo iugo preme-
 „ bantur. Verum est non regnasse tribum Iuda in captiuitate Babylonica, immo
 „ neq, post reditū ex captiuitate. Ieconias enim filius vltimi regis Iuda, & filius
 „ eius Salathiel, & huius Zorobabel, in captiuitate fuerunt sine regia potestate,
 „ & dignitate: & completum est, quod Dominus per Hieremiam minatus Ieco-
 „ nia fuerat inquiens Hier. 22. in diebus suis non prosperabitur, nec enim erit de
 „ semine eius vir, qui sedeat super thronum, siue solium David, & potestatem ha-
 „ beat vltra in Iudæa, nec tamen hoc impedit, quo minus tribus Iuda semper, etiā

Quomodo in captiuitate princeps inter ceteras tribus habitus fuerit; nec hoc ille status ca-
 Principatus lamitosus, nec illa captiuitas impedire poterat, sicuti neq, hodie regnum tyrann-
 tribus Iuda nicum Turcarum prohibet, quominus sacerdotiū Christianorū, qui in eo sunt,
 nunquam honorem suum retineat, tametsi propter angustias, et rerū asperitates, paruum,
 fuit inter- & prope nullum nitorem habeat. quam liberè autem Iudæi alioqui captiui in
 ruptus nec in captiui- illo Babyloniorum regno viuerent, testes sunt illi senes, qui Susannam iniquè
 tate, neque post reditū indicarunt. Quod quidem cū Africano inusitatū, & prater opinionem hominū

Testimoniū videretur, ut captiui, legibus suis vi à rege permitteretur, idq, ad negandū bi-
 Origenis de storiam Susannæ ingens argumentum, & testimonium esse putaret, respondet
 libertate lu Origenes in epist. eruditissima, quam ad eum pro defensione historie Susannæ
 daorum in scripsit, εἰς τὸς ἀρκεδόντας τὸς ἀσσυρίους τῶ ὑποχειρίαι αὐτοῦς ἔχειν ὁπα-
 captiuitate τετραφέναι αὐτοῖς τὰ δικαία δικαστήρια παρ εἰς, inquit, credere, cum satis ha-
 Babylonica berent Assyrii tenere illos captiuos, permississe eis sua iudicia. Probat autem ex-
 emplo, & experientia, quod dicit idem Origenes; sic enim ait: καὶ ἰσθῶμεν τὸ
 διδραχμὸν αὐτοῖς τελεῖται, ὅσα συγχωρεῖν καὶ τὰς ὁ ἐθνάρχης
 παρ' αὐτοῖς δύνανται ἐσμὲν διαφέρειν βασιλεύοντες τῶ ἐθνῶς, ἵνα μὴ
 οἱ πεπειραμένοι γίνονται καὶ κέρια λεληθότως κατὰ τὸν νόμον, καὶ κατα-
 δικάζονται τὰς τῆν ἐπὶ θανάτῳ, οὕτε μετὰ τῆς πάντῃ εἰς τὸ παρρη-
 σίας, οὕτε μετὰ τῶ λαμβάνειν τὸν βασιλεύοντα, καὶ τὸ τοῦ τῆ χάρις τῶ ἐθ-
 νῶς πολὺν διατρέφαιτες χρόνον μιμαδὴ καμῶν, καὶ πεπληροφρήμεθα

interpretabor Latine, At qui cum alioqui Iudæi didrachmum Romanis pens-
 tent, quantum tamen Cesare concedente, possit apud eos princeps Iudaica gen-
 tis, ita ut nihil differat ab eo, qui dominatum gentis tenet, scimus nos, qui ex-

periti sumus. Fiunt autem iudicia occulte secundum legem, & damnantur non-
nulli capite; non quidem quod omnino hoc praesidenter audeant; sed neq. clam
imperatore hoc faciunt; atq. hoc quidem qui diu in regione illius nationis mo-
rati sumus, cognouimus, & exploratum habemus. itaque cognouit propheticè
Patriarcha Iacob non esse futurum principatum regium in illa tribu, dum ca-
ptiuitas Babylonica duraret, neq. postea, quin potius throno regie propter pec-
caum idololatriæ priuandos esse, idcirco non dixit solum, non auferetur, aut
deficiet, siue, vt tu dicis, discedet regnum siue rex, sed ἀρχων, id est, princeps,
& ἡγεμῶνος, id est, dux, sic enim interpretati sunt LXX. quorum sensa, &
paraphrases sancti Apostoli, pro scriptura sancta, cui non licet contradicere,
seuenter citare solent: ne tu audeas, vt soles, vllam aliam interpretatio-
nem illorum interpretationi antepondere. est autem ἀρχὴ, vel βασιλική, vel ἡ-
γεμονική, istam ergo prerogatiuam ἀρχὴς & ἡγεμονίας, siue ἀρχὴς ἡγε-
μονίας, id est, principatus, & praefectura tribus Iuda significauit Iacob Patriar-
cha illis verbis, laudent te fratres tui, vt Procopius Gazaus in commen. Genes.
notauit: cui etiam dicit conuenire illud, & manus tua in ceruicibus inimicoru
tuorum tanquam ἡγεμὴν κατὰ τὸ πλεονέκτην, id est, tanquam duci aduer-
sus hostes. Hanc tribum iussit Dominus praere post mortem Iesu Naue aduer-
sus Cananeos, vt scriptum est in libro Iudicum c. 1. hac tribus in castrametationibus
solitudinis in illo exitu ex Aegypto prima mouebat castra iussu Dei, sic
enim scriptum est in libro Num. cap. 2. & per turmas suas primi egredien-
tur, & cap. 9. de tribu Iuda, Mouerant, inquit, castra primi iuxta imperium
Domini per manum Moysi: item in dedicatione tabernaculi prima hac tribus
obtulit dona Num. cap. septimo. hac tribus in lib. Par. priore cap. 2. prima γε-
νεαλογεῖται, id est, huius tribus prima posteritatis successio recensetur, & licet
iudices ex alia, & alia tribu essent, hac tamen tribus semper fuit, vt ait Pro-
copius καὶ δόλος princeps inter ceteras. Adde, quod Pontifices, quia cognati e-
rant tribus Iuda, principes erant. propter hunc ergo principatum tribus Iuda,
qui in captiuitate fuit (qui licet obscuraretur, nunquā tamen extinctus fuit, vt
penitus deficeret, hoc n. significat ἐκλείπειν) factū est, vt Zorobabel in illo redi-
tu ex captiuitate dux, & praepositus esset redeuntib. Igitur in captiuitate nun-
quam principatus Iuda secundum propheticā Patriarcha veritatem interrump-
tus fuit: multo etiam minus post reditum. Siquidem semper deinceps fuit suc-
cessio Pontificum ex tribu Leui, qui praerant toti populo, quiq. genere materno
ex tribu Iuda erant oriundi. Siquidem Aaron, vt est in Exod. cap. 6. vxorem
ducit in Aegypto Elizabeth filiam Aminadab sororem Naason principis filio-
rum Iuda, vt est in libro 1. Par. cap. 2. hac ratione Elizabeth vxor Za-
chariae sacerdotis cognata erat Maria Virginis, sicut Angelus dixit virgini,

Quare in
prophetia
Iacob non
dixit solum
nō deficiet
ἀρχων
quod ex He-
braeo Hier.
verit fecer-
it, sed
addidit
ἡγεμῶνος,
id est, dux.
Duplex
principatus
regius, & p-
rogatiuus.
Ex quibus
locis scri-
pturae con-
stat princi-
patus tribus
Iudae.
Quomodo
principatus
Iuda, nec in
captiuitate,
ac multo
etiam min-
post reditū
defecit pe-
nitus.
Quomodo
tribus Iuda
& Leui in
vnā tribum
propter co-
iunctionem
matrimo-
niorum co-
ierint; &
quō serua-
tus sit nu-
merus 12.
tribuum diui-
sa tribu Io-
seph in da-
as, quae ma-
trimonia
non iunge-
bant.

ecce Elizabeth cognata tua, &c. itaque haec duo tribus miscebant matrimonia. Unde factum est, inquit Theophrastus, cuius paulo ante memini, ut sicut tribus Ioseph distributus fuit in duas, Ephraim, & Manasse, quia non miscebant matrimonia, sic propter coniunctionem, ac communionem coniugiorum tribus Iuda, & Levi in una coierint. sic enim sit, ut sint duodecim tribus, sicut fuerunt 12. principes tribuum, tribu scilicet Ioseph in duas, Ephraim, & Manasse divisa, & tribu Iuda & tribu Levi in una copulatis, quod quidem ratione quadam divina & mystica ait idem auctor factum esse. quia enim, inquit, omnes res Hebraeorum typi erant, & umbra oeconomiae Christi, coniunxit autem saluator noster in se cum vero sacerdotio regnum, idem sacerdos, & rex, idcirco regalis tribus copulata est cum sacerdotali, ut symbolum esset, & typus regni, & sacerdotij caelestis in Christo copulati, & coniuncti. Ob eandem enim causam Melchisedech typus Christi fuit, quia fuit idem rex, & sacerdos. In pontificibus igitur, qui usque ad aduentum Christi principes fuerunt, principatus Iuda continuatus fuit. tunc enim in aduentu Christi Herodes primus rex alienigena Arabs, & Idumaeus factus est, & ipse primus Allophylum pontificem Ananiam Iudeis praefecit, ut Iosephus auctor est. Ex eo tempore genus Iuda, & David perturbatum penitus fuit de regno, & principatu. Huiusmodi continuationem, & perpetuitatem principatus Iuda in Pontificibus usque ad aduentum Christi significavit Dominus, cum eam promittens post reditum ex captivitate ait per Hierem. cap. 33. non interibit de David vir, qui sedeat super thronum Israel, & de sacerdotibus & Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocausta, &c. Quo in loco Theodoretus post Zorobabelem, inquit, nullum novimus, qui ex tribu Iuda fuerit dux, vera tamen nihilominus prophetia extitit, quia permixta fuit utraque tribus Iuda, & Levi: sacerdotes autem usque ad Herodem principes fuerunt. idcirco haec prophetia sacerdotes cum David coniunxit, &c. Haec enim Theodoretus. Iam intelligis Antoni, si tamen intelligere vis, quemadmodum nunquam principatus Iuda fuit interruptus, nec in captivitate Babylonica, neque post liberationem captivitatis, & reditum: Et quod mihi obiebas $\tau\acute{o}\ \delta\epsilon\ \nu\epsilon\ \tau\acute{o}\ \pi\alpha\tau\acute{e}\rho\ \nu\alpha\ \nu\alpha\ \nu\alpha$ confundere, tu facis, qui principatum Iuda interruptum esse dicebas, quia nullum splendorem in captivitate habuisset; quod perinde est, ut si diceres, non fuisse, quia non sic, vel non talis, hoc est, non splendidus fuisset; hoc erat substantiam & quale, siue rem, & qualitatem rei in unum confundere, quasi principatus Iuda in nitore & pompa externa situs fuisset; & non potius in prerogativa, ut antea dixi, ex dignatione Dei propter ortum Christi inde futurum. Illud verò absurdissimum est, quod tu adinuenisti ad tuendam veritatem prophetiae Iacob de perpetuitate principatus Iuda futura, conservatas scilicet fuisse illius sceptri reliquias in trunco Isai, ut ait Esaias

Tribus Regalis & sacerdotalis communiōe matrimoniorum in unam copulata, & per mysterium Christi regis caelestis, & sacerdotis secundum ordinem Melchisedech. Quando funditus defectus principatus Iuda. Quomodo principatus Iuda in Pontificibus continuandus usque ad aduentum Christi, praedictus, & per significatus fuerit à Hierem.

Quomodo Antonius rem, & qualitatem rei in unum confundit.

cap. II. Si post reditum ex captiuitate non fuit visum semper, vt fingit, genus Iudahabere sceptrum, id est, principatum & thronum super domum Israel secundum promissionem, quam paulo ante dixi in Hieremia factam, quomodo conuincas Iudaeos per prophetiam Patriarchae, venisse Messiam, quem expectant miseri? habebunt te adiutorem ad negandum, si audierint post reditum ex captiuitate non fuisse visibilem sceptri, aut principatus successionem in genere tribus Iuda. Imo si audierint, te execrabuntur, quia negas visibilem thronum Pontificum, qui post Iesedec, qui cum Zorobabele ex captiuitate egressus est, secuti sunt, qui cognati fuerunt Iuda genere materno. Haec enim duae tribus Leui, & Iuda, vt dixi, matrimonia post reditum iungebant, sicut à principio Aaron filiam Aminadab ex tribu Iuda duxit uxorem, vt postea Ioada Pontifex filiam regis Ioram, vt est in 2 Par. c. 22. atq; ita in Pontificibus conseruatus est principatus Iudae, & prophetia Patriarchae Iacob ad effectum perducta, vt sit Deus verax, omnis autem homo mendax. Deinde, quomodo dicis, reliquias sceptri Iudae conseruatas fuisse in trunco Iesse, sicut ait Esai. 11. An regnum Christi de quo Esaias prophetat, terrenum est, sicut fuit regnum Dauid? quod si non est, vt tu plane respondebis, quomodo reliquiae regni terreni Dauid (de huius. n. regni continua successione disputamus) in trunco Iesse, vt tu dicis, conseruatae fuerunt? reliquias enim eiusdem naturae, & rationis esse oportet, cuius est id, cuius reliquiae sunt: quomodo ergo in vnum commiscas, & confundis regnum Dauid terrenum & regnum Christi caeleste, in quod illud translatus est? videte vos Confessionista, quam absurde Antonius vester tergiversetur, ne successionem principatus Iudae visibilem vsque ad Christi aduentum fateatur. Illud etiam non est dissimulandum, quam peruersè neq; sciens scripturas, neq; virtutem Dei, quod Dominus in Euangelio Sadduceis exprobrauit, ex radice truncum fecisti in loco Esai. & ex flore surculum, pessimus scripturae exarator. sic enim paraphrastice locum Esaiam citasti. Et certè Christus tanquam surculus prodiens ex illo trunco, vt ait Esaias c. 11. illud esse verissimum comprobauit, illud scilicet, quod proximè dixeras, reliquias sceptri Iudae conseruatas fuisse in illo trunco, &c. Apponam hic interpretationem eruditam huius loci Esaiæ ex Theophrasto, cuius antè memini, sic enim in symphonia veteris, & noui testamenti, Tropologia verò, inquit, virga, & floris non casu, sed mystica quadam ratione posita est. constat enim, inquit, in arboribus στελεχος, id est, virgam, siue truncum immediatè prodire ex radice; florem verò rursus ex virga immediatè: vnde & hic virgam vocat virginem ac matrem Dei ex radice immediatè proficiscen- tem: quia scilicet ex coniunctione viri, & femine in vitam ingressa fuit. Si quidem radix non est simplex quid, & μορφοειδές, id est, vnius formae, sed ex diuersis partibus constans, quibus qualitatem terra attrahit, & in vnum cor-

Quomodo
Antonius
facit adiutor
Iudaeorum
ad negandū
aduentum
Messiae.

Quomodo
Antonius
regnum Da-
uid terrenū
& regnum
Christi cae-
leste in vnu
confundit,
quo nihil
absurdius
esse potest.
Quomodo
Antonius
ignorans
scripturas,
& virtutem
Dei ex radi-
ce truncum
fecit in lo-
co Esaiæ de
ortu Chri-
sti.

Theopha-
nis interpre-
tatio loci
Esaiæ, egre-
diatur virga
de radice,
&c.
Explicatio
tropologiae
radicis, &
floris in lo-
co Esaiæ

pus coalescens, producit super terram arborem. Florem verò vocat Christum, quia ex sola virgine sine coniunctione alterius egressus est. Siquidem & flos ex sola virga, quæ est *νοῦαδης*, id est, vnius forme, provenit. Appellavit autem florem, & non fructum, significans post gratiam incarnationis, celerem conuersionis eius in terra transitum; ex radice verò dixit florem egressurum, ut demonstraret non esse florem falso apparentem, sed hominem verum ex radice illa, &

Quare dixit
Propheta &
flos ex radi-
ce eius?
Quomodo
Antonius
mysterium
reconditū in
Tropologia
radicis &
floris Iuda-
ica interpre-
tatione ob-
scurauit.

tribū Dauid profectum secundum promissionem Dei illi factā. Hactenus Thio-
phanes. Hoc tu mysterium Christi ex virgine sine coniunctione viri nati in Tre-
pologia prophetica radicis & floris reconditum, tua peruersa, & Iudaica in-
terpretatione tanquā quadā caligine obduxisti. Hactenus responsū sit ad illa, qua
dixi in notatione verbi discedendi, cum ait Esaias, nō discedent ab ore tuo, &c.
Respondemus nunc ad ea, qua in notatione vocabuli seminis attulisti. Tria enim
eligisti in loco Esaiæ, scilicet duo vocabula, vnum discedendi, & alterum semi-
nis, & vtriusq; vocabuli complexionem, ad fabricandum in eis tuas cauillatio-
nes, quibus locum propheticum eluderes.

CAPVT IIII.

Am despiciamus, inquit, quid Esaias sibi velit nomine se-
minis. Turrianus exponit semen de solis Apostolis, &
Episcopis, sed refellitur expressis contextus verbis: E-
go, inquit Deus, hoc fœdus meū cum illis pangam, &c.
per illos totam Ecclesiam intelligit. Et cerē si de solis Ecclesiæ
pastoribus intelligendum sit, ergo actum est de reliquorum om-
nium salute, quandoquidem extra fœdus Dei spes salutis esse nul-
la potest. Sine mendacijs nihil contra disputare potes. Vbi ego dixi, quod Esa-
ait, hoc illis à me testamentum (sic enim secundum LXX. Apostolus in epist.
ad Rom. citauit) de solis ecclesiæ pastoribus intelligendum esse, & non potius de
tota Ecclesiā? quod si nunquam à me dictum ostendere potes, nec ex ijs, qua
scripsi, sequi relinquitur, ut tu more tuo ad cauillandum sinxeris. Quis dubita-
re potest, quin vniuersæ Ecclesiæ datum sit testamētum nouum? quod tu semper
vocas fœdus, quodd in hoc vocabulo magis cauillationes tuas insidiosas latere
posse existimasti. Sed ut hoc concedendum est, promissum esse hic vniuersæ Ec-
clesiæ testamentum nouum; ita etiam contendo promissum quoq; esse hic vni-
cum testamento nouo ministerium eius: sine quo nec Ecclesiā esse poterat, neq;
testamētum ipsum predicari. Quomodo enim, inquit Apostolus ei credent, quē
non audierunt? quomodo autem audient sine predicante? Quomodo verò pra-
dicabunt, nisi mittantur? sicut scriptū est, quam speciosi pedes euangelizantium
pacem, euangelizantium bona. Pacem enim, & bona vocat, quacūq; nouum
testa-

Antonij
mendacium

Quomodo
cū promif-
sione noui
testamenti
coniuncta
est promif-
sio ministe-
rij eius in
loco Esaiæ.

testamentum continet. Et in epist. ad Corinth. quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primo Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, &c. & subiungit, nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores? &c. Cum autem hac sit Apostolica regula interpretandi vetus testamentum, vt consonet nouo: & nouum, vt consonet veteri, sicut in constitutionibus Apostolorum libro 2. Clementis Romani traditum est, cuius regula meminit Clementis Alexandrinus in libris Stromatum, consentaneum est, & cum in hoc loco Esaiæ promittitur nouum testamentum, & simul etiam ex quorum ore audiendum sit, ne omnes predicent; quod in nouo testamento vetatur, cum dicit Apostolus, quomodo predicabunt, nisi mittantur? et illud, nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores? consentaneum inquam est, sic hunc locum Esaiæ interpretari, vt consonet cum loco Pauli de ministris noui testamenti in Ecclesia positus, qui sunt Apostoli primum, deinde prophetae, id est, Episcopi successores Apostolorum, qui sunt prophetae populorum, sic enim vocat Apostolica doctrina lib. 2. Clementis; & presbyteri, quos vocat doctores, quia horum etiam est docere verbum Dei. Vt autem successio predicationis a successione ministrorum noui testamenti separari non potest, ita neq. successio predicationis & ministrorum a successione confessionis fidei. Verum itaq. est, quod ais, ne semper errare te dicamus, nam & diabolus accusator fratrum nostrorum, sicut ait Ioannes, vera interdum ad decipiendum loquitur, verum, inquam, est, Esaiam, vt dicis, non agere de sola predicatione, sed de confessione vera fidei, quæ omnium fidelium est propria. Sequitur in tuo libello. Deinde, cum semen Apostolorum solos Episcopos ait esse, manifestè pugnat cum Paulo, qui se eos in Domino genuisse profitetur, quos instituit. Hoc etiam mendacium est. Nusquam dixi, solos Episcopos esse semen Apostolorum, neq. dicere poteram. Apostoli enim quos Episcopos ordinabant, prius eos presbyteros ordinauerant. Erant igitur semen quoddam Apostolorum, licet in alio gradu, & ordine. Sic dicit S. Epiphanius scribens contra heresim Aerij, qui negabat differre Episcopum a presbytero, quam heresim Lutherus renouauit, episcopum generare per ordinationem patres, qui sunt presbyteri, qui per baptismum generant filios, sicut Episcopi. Filij itaq. ex baptismo semen sunt presbyterorum, & Episcoporum, quia quidquid potest facere minister inferioris ordinis, potest facere minister superioris, sed non est hic ἀντιστοιχία, id est, reciprocatio. Episcopus enim ordinat Presbyteros, qui sunt, vt dixi, patres, sed non presbyter solum, vt solum presbyter fuit Lutherus, & ideo presbyteri semen sunt Episcoporum tantum, ratione ordinationis. Est itaque vocabulum seminis homonymum, id est, multiplex. Item vocabulum generandi; & vtrunq. erat à te distinguendum, praesertim, cum artem rectè disputandi iactare soleas

Regula interpretandi nouum testamentum, vt consonet veteri; & vetus, vt consonet nouo. Quomodo successio predicationis verbi Dei non potest separari à successione ministrorum verbi, neq. successio predicationis & ministrorum à successione confessionis fidei.

Antonij mendacium.

Episcopi esse generare per ordinationem presbyteros; presbyteri vero generare filios per baptismum.

enim est verbum promissionis, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto non intrabit in regnum eorum. Huiusmodi semini, non terreno, & carnali, sed spirituali promissa est salus, quam tu dicis, non tamen quia spirituale semen est, continuo invisibile est, in qua opinione magno errore laboris. quomodo enim invisibile est, si sacramentum baptismi, unde hoc semen tanquam ex vtero mytico exit, visibile est? Audi quid B. Cyprianus in sermone de baptismo Christi dicat, verborum solemnitas, & sacri invocatio nominis, & signa, (aquam intelligit & chrisma) Apostolicis institutionibus sacerdotum ministerijs attributa visibile celebrant sacramentum: rem vero ipsam spiritus sanctus format, & efficit, & consecrationibus visibilibus invisibiliter manum totius bonitatis auctor apponit: & plenitudinem gratiae, vntionis divinae pinguedo sanctificationibus officialibus infundit, & rem sacramenti consummat, & perficit. Haecenus Cyprianus. An quia Deum invisibilem, qui lauacro aquae in verbo vitae ex semine incorruptibili spiritus S. regenerat, non videmus, idcirco neque renatos ex aqua & spiritu S. non videmus? quod si hos vides, nisi te caecum esse fateris. & hi sunt semen Dei, cui promissa est salus, est igitur semen visibile. Est quidem in spirituali semine Dei aliquid, quod solus Deus videt, & diiudicat, ut illud quod Apostolus ait, corde creditur ad iustitiam ac proinde ad salutem: ipse enim infundit fidem cordi credentis, & illud quomodo per baptismum inflaretur homo secundum animam ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ ἁγίῳ, sicut ait magnus Athanasius in libro de Incarnatione, ipse tantum novit, ipse etiam solus videt ex his, qui semen Dei sunt, qui gloriam huiusmodi seminis, & spem usque ad finem conservaturi sint, qui dicuntur, & sunt electi, quos in regnum caeleste ex hoc regno spirituali, quod in terra Christus regnat, transferet. Est rursus aliquid, quod ab hominibus videtur, quod ille satis nobis esse voluit, ut totum sacramentum ex solenni forma verborum, & materia aquae à Christo institutis, & per sanctos Apostolos Ecclesiae traditis constans, & confessio oris, quae sicut Apostolus ait, fit ad salutem, ac proinde ad iustitiam: nec enim salus esse potest sine iustitia, neque iustitia sine salute, utrumque enim coniungendum est, etsi secundum Idioma scripturae hoc loco separari videantur. Haec confessio oris in symboli professione quam facit, qui baptizatur, cernitur. Hanc confessionem oris in baptismo factam satis esse voluit nobis Dominus ad diiudicandum semen Dei spirituale, id est, qui sint ex Deo nati, ex quibus Ecclesia constat, quandiu intus sunt per fidem Dei & obedientiam ecclesiae. Falsum igitur est, quod ais, semen piorum non esse restringendum ad speciem aliquam exteriorem, & esse spiritualibus oculis contemplandum: immodò restringendum est ad sacramentum exterius visibile, & ad exteriorem oris confessionem, ut hac ratione, non solum oculis spiritualibus semen Dei contempleremur, sed oculis carnis videamus, et auribus carnis sentiamus. Est igitur verè

verbum promissionis, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu S. Non quia semen spirituale est, quod ex baptismo tanquam ex vtero mytico exit, continuo invisibile est, in quo Antonius errore magno laboratur. Cyprianus de baptismo.

In sacramēto baptismi quæ sunt, quæ solus Deus videt, & quæ rursus, quæ homo, quæ satis esse voluit Christus. Locus Apostoli, corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Quomodo fit falsum, quæ ait Antonius semen piorum non esse restringendum ad speciem aliquam exteriorem, & visibilem.

Locus Pauli
qui conuin-
cit vel solus
ecclesia Dei
visibile esse,
& non inui-
sibilem, vt
tradit An-
tonius Pro-
testantium
magister.

& propriè Ecclesia Dei Ecclesia visibilis, in qua huiusmodi semen Dei versa-
tur, quod vel hic locus solus Pauli conuincit, licet nullus alius esset, vt sunt infi-
niti, cum ait in epistola ad Cor. priore, non ne de ijs, qui intus sunt, vos iudica-
tis? Si Christus per ministros suos in Ecclesia iudicat, ipse enim dixit, quacumq;
alligaueritis super terram, erunt ligata & in calos & quaecumq; solueritis super
terram, erunt soluta & in calos, & vbi iudicat super terram, ibi verè & propriè
regnat super terram. In Ecclesia igitur visibili, in qua sunt de quibus indicatur,
verè, & propriè regnat. Repugnat igitur scriptura, qui dicit Ecclesiam electo-
rum inuisibilem tantum, esse regnum spirituale Christi. Persequamur reliqua.

Cæterum, inquis, quia semen seminis exponis de Episcopis ab A-
postolis institutis, quorum etiam semen debuit esse perpetuum,
profer igitur nobis, si potes, (atque vtinam possis) semen Episco-
porum, quos Apostoli instituerunt Antiochiæ, Ephesi, Corinthi;
& vt paucis dicam, in totius propemodum Orientis Ecclesijs, vbi
ordinaria successio, summo toti^o orbis Christiani malo, iam pridè
irrupta est. En proferimus, vt postulas, semen episcoporum, quos Apostoli insti-
tuerunt, proferimus inquam, non solum Antiochiæ, Ephesi, Corinthi, sed in ca-
teris Ecclesijs, quarum Episcopi ante annos centum in concilium Florentinum
œcumenicum conuenerunt, quorum successio in hunc vsque diem continuata
est, non enim Turcarum rex, vel potius tyrannus eam impedit, neque Lutheri
secta illuc penetravit, quæ semen istud deleteret, vt in Germania licet non tota,
si mihi fidem non adhibes, adhibe concilio, in quo feruntur subscriptiones Ar-
chiepiscoporum XXV. prouinciarum, qui metropolitani nominantur, & sunt
Episcoporum prouincialium capita, vnusquisque Episcoporum prouinciæ suæ
caput. Sed videamus quod de Ecclesijs Græcis obijcis. Cum autem, inquis,

Somniat
Antonius
quod vellet
vt successio
Episcoporum
per vicariā
ordinatio-
nem subla-
ta esset in
Oriente.

Græcas Ecclesias pro schismaticis habeatis, eo, quod non agno-
scunt Romanum Pontificem, Quid ergo illis respondeas Turria-
ne, ita ex tua interpretatione argumentantibus, se Dei spiritu &
Dei verbo non posse destitui, quia sunt semen seminis; eos autem,
qui spiritu & verbo Dei nituntur, perperam schismatis accusari.
Vides igitur, quid possit consequi, dum restringis nomen seminis
ad ordinariam Episcoporum successionem? Dixi antea, sed dicendum

De Ecclesijs
Græcorum
schismaticis
quid Anto-
nius obij-
ciat.

est iterum, charisma spiritus Dei esse ordinem, vnde Episcopus quamuis malus,
tamen Episcopus est, & non destituitur spiritu, id est, charismate per ordina-
tionem accepto, quod dicitur secundum idioma scriptura spiritus. Itaque licet
schismaticus sit, non ideo potestatem ligandi, & soluendi amittit, quam ap-
pellant patres $\pi\tau\epsilon\rho\upsilon\mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\tau\iota\kappa\omicron\nu\varsigma$, hoc est, non destitui spiritu, id est, charisma-
te potestatis spiritualis. Si enim in quo habitat Christus, in eo habitat spiritus
sanctus.

sanctus, Christus autem non continuo in quo habitat per aliquod charisma, in eo etiam habitat per gratiam iustificantem, igitur neque spiritus in quo habitat per aliquod charisma, continuo in eo etiam habitat per donum gratia iustificantis, ut tu mihi magno errore sentire videris, alioquin non diceres perperam schismatis accusari eos, qui spiritu, & verbo Dei nituntur, quasi Episcopus schismaticus spiritum potestatis spiritualis amittat, & verbum Dei, ut supra dixi, propter nequitiam, & scelus ministri irritum fiat. Quod si hoc falsum est, ut quidem est, possunt igitur non perperam schismatis accusari, qui alioqui spiritu & verbo Dei nituntur. Sed tu qui omnia mices, & confundis, ubicunque in scriptura spiritum legis, spiritum gratia iustificantis intelligis. Vides Antonii, quid possit consequi, dum spiritum ab spiritu, & verbum à verbo non discernis, & distinguis? Ais deinde, Atque (ut quod res est, dicam) videmini profecto in rebus serijs iocari velle, quando longum Episcoporum catalogum contextitis, ut ita probetis legitimam Episcoporum successionem apud vos esse. Ita ne iocari tibi visi sunt S. Irenaeus martyr, sanctus Augustinus, & eo antiquior Optatus Mileuitanus, cum catalogum longum Episcoporum Romanorum contexuerunt? fortasse respondebis, non te de illis loqui, sed de alijs postea, sic enim ais, Post illam bellissimam imaginem tui σκελετοῦ, id est, corporis humani sine nervis, & carne, aut succo villo, sola ossium serie, & nuda crate, ita profecto longum illum vestrorum Episcoporum ordinem post multos iam annos non ipsa Ecclesiae virtus compegit, non legitima facultas Ecclesiae formavit, sed humana tantum industria colligavit. Post multos iam annos, inquis: unde ergo initium capiemus istorum, quos dicis, multorum annorum? dic saltem tuis confessionistis, ne iocari, immò eis illudere videaris: à quo Episcopo Romano coepit istius imaginis tuae pictura? unde primum ista series nostrorum post multos iam annos Episcoporum tanquam ossium aridorum cadaueris exordium duxit? cur taces, si nosti? sin verò rogatus dicere non potes, quomodo tam aperte tuos decipere audes? Deinde quod ais, nostrorum Episcoporum ordinem non ipsa Ecclesia virtus compegit, non legitima facultas ecclesiae formavit, Quis te iudicem constituit? aut quomodo hoc probas? quos habes testes non de domo tua productos? quas tabulas novi testamenti, quas tu exigere soles? aut expone ista, quae dicis, non intelligens quid loquaris: quomodo inquam, virtus Ecclesiae verum ordinem Episcoporum compingit, quomodo legitima facultas Ecclesiae format? Deinde ediffere nobis, quae ista humana industria, quam dicis, istum ordinem Episcoporum, quam refellis, colligavit? O miseros Confessionistas, qui tam iocularem, & ludicrum magistrum audient dum esse putatis, qui solo strepitu inani verborum sonantium reboans, ita simplicitate

Magnus error Antonij qd non discernit spiritum à spiritu; neq; charisma à gratia spiritus iustificantis; & schismaticos episcopos ordinē & potestatem amittere existimat. Quomodo Antonius omnia miscet & confundit.

Quomodo Antonius iste aperte audeat suis illudere.

plicitate vestra ad illudendum vobis tam praesidenter abutitur, ut non putet ab illo vestrum posse detegi & redargui. Sequitur, Nunc autem aliquid etiam dicamus de toto complexo orationis: Dominus promittit nunquam fore, ut suus spiritus, & sua verba discedant ab ore Ecclesiae, atque hinc Turrianus colligit, nunquam visibilem pastorem, atque ordinariam successionem interrumpi posse. Proferamus igitur similes promissiones atque adeo clare, & expresse loquentes de ordinaria successione, quae tamen non impediuerunt, quo minus visibile & ordinaria successio fuerit interrupta. Psal. 68. de Sion monte, Dominus perpetuo habitabit in eo, & 2. Par. cap. 33. de templo Hierosolymitano, in domo hac, & in Hierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum, & mouere non faciam pedem Israel de terra quam tradidi patribus eorum, ita duntaxat, si custodierint facere quae praecepi eis, cunctamque legem, & caeremonias atque iudicia, quae mandavi per manum Moyli. Hic quoque mendacium proferens cum ais, proferre te similes promissiones in veteri testamento interruptas, propter peccata: ostende ubi in nouo testamento promittat Christus successionem vicariae ordinationis Episcoporum, si tamen non peccauerint. Vbi aliquid simile dixit, ut in hoc loco à te citato ex libro 2. Par. c. 33. ita duntaxat, si custodierint facere, quae praecepi eis? at quosdam quidem, inquit Apostolus, posuit Deus in ecclesia primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, &c. Non dixit posuit in Ecclesia, quandoque relictis ministerijs suis fungerentur; aut ita duntaxat, si bene ministrarent. Cur igitur tu ad verbum Dei mendacium tuum addis? si posuit in Ecclesia, & dona Dei, & vocatio sine poenitentia sunt, igitur semper positos esse voluit, quandoque Ecclesia duraret. Rursus Apostolus dixit, ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem saeculi, quod quidem quia Apostoli morte prohibebantur permanere, non poterat nisi in successoribus eorum usque ad consummationem saeculi duraturus impleri; at non dixit, ecce ego vobiscum sum usque, ad consummationem saeculi, si tamen vestrum ministerium honoraueritis, quod Paulus Timothei praecipit. Esse enim Episcopos, id est, successores Apostolorum, charisma, siue donum Dei est, quod per ordinationem tribuitur ad utilitatem, quod Christus promisit duraturum in ecclesia esse usque, ad consummationem saeculi, quod donum, & ad hoc donum vocatio Dei sine poenitentia, ut dixi, est: & non potest verbum Dei irritum fieri, quamuis qui acceperit, donum siue gratiam negligat, sicut Apostolus Timotheum monuit, cum ait, noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij, prophetiam enim vocauit, ut alias docui, quam Dionysius Areop. vocat in Ecclesiast. hierar. c. 5. de sa-

Mendacium
Antonij
manifestum,
quod verbo
Dei appo-
suerit.

Impium &
blasphemum
mendacium
Antonij si-
miles esse
promissiones
factas in no-
uo testame-
to factis in
vetere, quod
transferen-
dum erat,
facta est enim
legis trans-
latio, sicut
Apostolus
ait.

de sacris ordinationibus cōsecratio iam invocationem, quæ cum adhibetur cum impositione manuum presbyterij, id est, Episcoporum quia Deus fidelis est, irrita inanis, vt cassa esse non potest.

Rurſus commemoras de Heli sacerdote, qui propter peccatum deturbatus est de ſacerdotio, cui tamen dixerat Deus, loquens locutus ſum, vt domus tua, & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo vſq; in ſempiternum. itaque ſicut interruptio ſceptri regalis domus Iuda facta fuit propter peccatum idololatriæ, vt ſcriptura teſtatur, & figura erat regni illius terreni transferendi in regnum ſpirituale Chriſti æternum, ita etiam vocatio ſacerdotij tempore Babylonica captiuitatis, & interruptio in Samuele, qui licet eſſet ex tribu Leuitica, non tamen erat ex filijs Aaron, propter peccata facta fuit, erat q̃, ſimul figura, & typus transferendi ſacerdotij, ac legiſ. translato erim ſacerdotio, inquit Apoſtolus, neceſſe erat, vt legis quoq; translatio fieret. At noui teſtamenti nō eſt futura translatio, quia æternum eſt, & æterna in eo redemptio, ac ſalus, & non vt illud vetus, quod datum erat vſq; ad tempus correctionis, ſicut Apoſtolus in epiſt. ad Heb. ſcripſit, id eſt, quouſque ſurgeret propheta fidelis, id eſt, Chriſtus, ſicut Demetrius rex in libro Machabæorum priore dixit, ſe audiſſe, quod Iudæi & ſacerdotes conſenſiſſent eſſe Simonem ducem ſuum, & ſummum ſacerdotem in æternum, donec, inquit, ſurgat propheta fidelis, vt iam ſic æternum accipere debeat, cū de vetere lege dicitur, hiſtoricè quidem & ſecundum litteram, æternum, id eſt, quouſq; veniret fides, quæ reuelanda erat, ſicut Paulus in epiſtola ad Galatas ſcripſit, æternum verò ſecundum ſpiritum, quia transferenda in Euangelium æternum, quod eſt, ſicut Apoſtolus ait, virtus Dei in ſalutem ſcilicet æternam omni credenti. Hæc omnia fortasſe concedis Antoni. Sic enim me reſpondentem feciſti, dices (inquit) id eueniſſe temporibus veteris teſtamenti, quod quidem agnoſco. Sed eo arctius ne cā argumētum hoc modo. Si, cum adhuc legales cæremoniæ, & viſibilia veteris Eccleſiæ elementa locum haberent, cū adhuc vigeret localis, viſibilis, & perſonalis ſucceſſio, cum denique vniuerſa eccleſia vniuſ. populi finibus cōtineretur, nihilominus tamen ipſa ſucceſſionis promiſſio ſuit ſemper intelligenda cū hac conditione, nempe quandiu Iſraelitæ inſtitutum illum ordinem ſanctè colerent, & legem Dei obſeruar. nt, à qua etiam cum defecerunt, ſecuta eſt viſibilis ſucceſſionis interruptio, ſi inquam, illa omnia ſub legalibus vmbriſ locum habuere, quid obſecro nobis poſtremis hiſce temporibus dicendum eſt, quando mons Sion exaltatus eſt ſuper omnes montes, ad quem non vnus Iudæorum populus, ſed omnes populi confluant, & quando fideles non iam hic, aut illic ado-

De interruptio-
ne ſacerdotij ve-
teris & in-
terruptioe
regni, quid
vtraque in
ænigmate
ſignificaret,
& quare fa-
cta, ſcilicet
propter pec-
cata.

Quomodo
accipien dū
ſit æternum
in vetere
teſtamento.

rant,

„rant, sed in spiritu, & veritate? & quis vnquam ferat Ecclesiam per
 „vniuersum terrarum orbem diffusam, ad visibilem, localem, per-
 „sonalemque successionem Episcoporum ita astringi, vt qualescun-
 „que fuerint Episcopi, quibuscunque tandem erroribus scateant,
 „quicquid credant, faciant, iubeant, tamen penes illos solos ecclesia
 „mancipata maneat, & catenis plusquam ferreis alligata. Multa men-

Multi mendacia huc congesisti. Si promissio successionis in sacerdotio, (de successione enim in sceptro regni antea diximus) intelligenda fuit semper cum hac conditione, vt tu dicis, nempe quandiu Israelita institutum illum ordinem sanctè colerent, & legem Dei obseruarent, metitur scriptura, cum principes sacerdotum vocat, quos dicit prauaricatos esse iuxta vniuersas abominationes gentium, & poluisse domum Domini, quā sanctificauerat sibi in Hierusalem, vt est in 2. Par. c. 36. quod si nō mentitur, fuerunt igitur principes sacerdotum, quos principes sacerdotum vocat, & eorum successio nō fuit interrupta, quandiu penitentia eorum exspectauit Dominus: mittebas enim, inquit, Dominus Deus patrū suorū ad illos per manus nunciorum suorum de nocte consurgens, & quotidie commonens, eo quod parceret populo, & habitaculo suo. At illi subsannauerunt nuncios Dei, & paruipendebant sermones eius; illudebantq; prophetis, donec ascenderet furor Domini in populū eius, & esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum, & c. lege Hieremiam prophetā, qui à decimotertio anno regni Iosia vsq; ad quintum mensem Babylonicæ captiuitatis prophetauit annis ferè 42. plena est prophetia eius appellatione sacerdotum, & sermonibus hortatorijs, accusatorijs, et minacibus in eos. Immo cum iam essent ducti captiui Babylonem, literas misit ad sacerdotes, sicut scriptum est in ipso propheta, hac, inquit, sunt verbalib; quæ misit Ieremias propheta de Hierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad Prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem, postquam egressus est Ieconias rex, & c. Sophonias etiam qui de eadem captiuitate Babylonica prophetauit tēpore Iosia regis Iuda, quo rege Hierem. prophetare cœpit, testis est non fuisse amissam Hierosolymis sacerdotum successionem cum alioqui tum cultu Idolorum, tum operatione sacrorum sine indumentis sacerdotalibus, quod ita execrabile erat, offerēdo ignem alienum, quod illi filij Aaron ausi fuerunt, tum alijs criminibus templum polluebant. Sacerdotes, inquit, eius, id est, Hierusalem polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem: & c. i. disperdam de loco hoc reliquias Baal, et nomina adituorum cum sacerdotibus. Captiuitatem minatur sacerdotibus, hoc enim erat disperdere eos, duci, scilicet captiuos. & paulo post, & erit in die hostia Domini visitabo super principes, & filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina.

Sacerdotes

Sacerdotes dicit, qui vsq; adeo sacra contemnebant, vt ea sine vestitu sacerdotali contra legem operari auderent. Sic beatus Cyrillus in commen. suis in hunc prophetā interpretatur. Sacerdotes itaq; erāt, quos propheta sacerdotes vocat, nisi mentitu esse dicis? Aliud enim est nō esse sacerdotem, aliud malū sacerdotem esse. Quod autem Babylone non est continuata sacerdotum successio, non fuerat in causa superiora scelera sacerdotum, quæ ne in ipsa quidem Hierusalem, quæ cultu idolorum ab ipsis polluta fuerat, successionem sacerdotalem, quæ ex tribu Leui, & filijs Aaron vñctionibus, & consecrationibus secundum legem fiebat, impedire potuerant, multo verò minus Babylone impedissent propter penitentiam, quam ibi cōperunt: sed in causa fuit, quod extra Hierusalem vñctiones, & consecrationes sacerdotum, & sacrificia fieri non poterant. Rursus quod dicis promissum fuisse successionem veteris sacerdotij, cum hac cōditione, nempe quandiu Israelita institutum illum ordinem sanctē colerent, cum iudeis ipsis facit, & illos ipsos imprudēs, & nolens defendis. Si quis enim eos percunctetur, quare nunc non habent sacerdotij successionē, statim respondent, propter peccata id factum esse, quia scilicet legem contempserunt. Scriptum est enim in Malachia propheta, labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercitū est, quare iustum esse, vt qui legem non seruauerunt, sacerdotes, ministros, & doctores legis non habeant. At responsio hac à ratione penitus aliena est, vt enim ijs, qui leges seruant, præmia, & remunerationes propositæ sunt, sic etiam ijs, qui non seruant, proposita pœna & supplicia. At sacerdotium, in quo est ministratio legis, magis necessariū est peccantibus, sicut medicina magis necessaria est ægrotis. Non igitur propter peccata priuati sunt Iudæi sacerdotio, imò & lege, tanquam ægroti medicina. Præterea, si propter peccata sacerdotum sacerdotiū sustulisset, magno incommodo affecisset Deus eos, ad quorum vtilitatem tributum, & sanctum erat sacerdotium, scilicet ad sacrificandum pro omni genere peccatorum voluntariorum, non voluntariorum, cuiusq; ætatis, gradus, principum, priuatorum, communiter & sigillatim, vt ex Leuitico perspicui potest. Locutus est enim, inquit Dominus ad Moysen, inquiens, loquere ad filios Israel, anima quæ peccauerit præter voluntatem, &c. & paulo post. Si omnis synagoga filiorum Israel ignorauerit, &c. Deinde subiungit, & placabit pro eis sacerdos, & remittetur eis peccatum. Et postea, si, inquit, anima vna peccauerit ex populo terra, &c. Deinde subiungit, placabit pro ea sacerdos, & remittetur eis. Similiter sigillatim de peccatis voluntarijs in deposito, iuramento, furto, atq; alijs, & subiungit, & placabit pro eo sacerdos, & remittetur ei vnumquodq; eorum, quæ fecit, & peccauit, &c. Longum fieret, si omnia huiusmodi persequerer, nec tamen ad placandum Deum pro peccato, alterius nequitia sacerdotis, quia minister pu-

Quare Babylone interrupta fuit successio sacerdotū & non Hierosolymis cū cultu idolorum erat pollutum templum.

Quomodo Antonius imprudens, & nolens ludæos huius temporis defendit.

Quomodo si à ratione penitus alienum sacerdotium de medio tolli propter peccata. Quomodo si propter peccata sacerdotum veterū sublatū fuisset sacerdotiū, magno incommodo affecisset Deus eos, ad quorum vtilitatem tributū erat sacerdotiū.

R

ster pu-

Quare perpetuitas regni Iudaici promissa erat ea conditione, si legem seruaret, sed non sic in sacerdotio. Sacerdotium non fuisse primum legis seruata, sed instrumentum legis seruandae. Quare cultus legis & sacerdotium in vno loco ciuitatis Hierosolymitanam funditus à Romanis deletum, & templum, & ciuitatem Hierosolymitanam funditus à Romanis deletam, & legem perpetua esse voluisset Deus, aut non vno loco cultum legis, & sacerdotij successionem circumscriptisset; aut si in illo vno loco semper seruari voluisset, illum ipsum locum semper seruasset. Satis credo iam intelligis, quam falsum sit, & scriptura sancta repugnans, quod scripsisti promissionem successionis in vetere sacerdotio ea conditione factam esse, si tamen Israelitae legem seruarent. Illud rursum mendacium est, quod adunxisti, Ecclesiam per vniuersum terrarum orbem diffusam ad visibilem, localem personalemque successionem Episcoporum à nobis astringi. Astringitur quidem Ecclesia, ut verbo tuo inepto utamur, ad visibilem, & personalem, sed non localem successionem Episcoporum; ita ut vno loco circumscripta sit Episcoporum successio, sicut erat vno loco Hierosolymitano, quem elegit Dominus, circumscripta successio veteris sacerdotij, quin potius in infinitis per cunctum orbem Ecclesiarum ordinantur Episcopi, qui quia persona sunt, & eorum ordinatio visibilis, rectè eorum successionem visibilem, & personalem vocas, sed non localem, ut dixi. Illud praterea mendacium est, quod ais, ita à nobis Ecclesiam ad successionem Episcoporum visibilem astringi, ut qualescunque fuerint episcopi, quibuscunque tandem erroribus scateant, quicquid tradant, faciant, iubeant, tamen penes illos solos Ecclesia mancipata maneat, & catenis plusquam ferreis alligata. Commentum inquam tuum est. Episcopi enim, si non sunt sani in fide, non solum ministerium illis interdicitur, sed Ecclesia. Catholicis verò Episcopis Ecclesia sunt alligata, vnaquaeque suo Episcopo, sicut sponsa sponso, & grex pastoris, & Episcopi alligati Ecclesiae, vnusquisque suae, sicut sponsus sponsae, & pastor gregi. Interroga Paulum, an Ecclesia Ephesiorum alligata fuerit Timotheo.

Episcopo

Episcopo suo: & Cretensium Tito? Sic sunt nostræ Ecclesiæ Episcopis suis alligata, & futura sunt vsq; ad consummationem sæculi. Sic enim præstat Christus quod sanctis Apostolis promisit, cum dixit, ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem sæculi.

Quomodo præstat Christus, qd Episcopis, & cetera Ecclesijs promittit inquit, ecce ego vobiscum sum, &c.

CAPVT V.

Agreditur deinde Antonius alium locum ad probandum interruptionem veræ successionis Episcoporum. Cum Paulus, inquit, 2 cap. ad Thess. prædicit futuram apostasiam, cum Antichristus $\delta \alpha \nu \tau \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma$ sedebit in templo Dei, nonne satis apertè significat veræ successionis, & legitimi ordinis interruptionem? non enim magis stare potest defectio cum successione, quam cum Antichristo $\delta \alpha \nu \tau \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma$? Hunc locum 2. Thessalonicen. 2. de Antichristo, quem tu mihi obijcis nunc, tractavi ipse libro 2. contra capita disputationis Lypsicæ Andrea Freyhubi cap. 5. in quo docui quemadmodum Lutherani Christum in carne venisse negant, & ob eam rem Antichristos esse secundum Ioannis Apostoli sententiam. Hoc tu inter multa alia eiusdem capituli callidè dissimulasti, quia quid respondere, aut cauillari posses, non reperiisti, præsertim cum Academiam Lypsicam ad respondendum prouocassem, quod mihi exprobrare soles, sic enim in extrema pagina scripsi; viderit ergo Academia Lypsicæ, an habeat verbum Dei, quo possit hac refellere; nisi verbum Dei vocat nihil dicere præter somnia & conuicia, vt Protestantium scriptores facere solent. Itaq; cum nihil ad cauillandum inuenires, arripuisti ex loco Pauli de Antichristo verbum $\delta \alpha \nu \tau \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma$: nonne, inquis, veræ successionis, & legitimi ordinis interruptionem apertè significat? Recitemus locum; ne quis, inquit, vos seducat vllò modo, quoniam nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c. Dicamus nos, nonne satis apertè significat eundem vocari hic discessionem, & hominem peccati, & filium perditionis? si mihi non credis, testes cito omnes interpretes. Theodoretus Antichristum, inquit, vocat discessionem à re ipsa nomine imposito, quia studebit, inquit, cunctos à veritate abstrahere. Chrysostomus defectionem, inquit, Antichristum vocat, tãquam plurimos perditurum, & abducturum. Theophylactus, si Græca vis, $\epsilon \alpha \nu \mu \eta \epsilon \lambda \lambda \eta \nu \eta \eta \alpha \pi \omega \sigma \alpha \sigma \iota \alpha$, $\tau \epsilon \tau \epsilon \tau \epsilon \rho \alpha \delta \alpha \nu \tau \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma$, $\delta \alpha \nu \tau \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma$ $\gamma \alpha \rho \alpha \upsilon \tau \acute{o} \mu \epsilon \kappa \alpha \lambda \epsilon \sigma \epsilon \nu \alpha \upsilon \tau \acute{o} \chi \rho \iota \sigma \tau \acute{o} \varsigma \tau \epsilon \tau \acute{o} \delta \nu \tau \alpha \omega \varsigma \pi \omicron \lambda \lambda \epsilon \varsigma \mu \epsilon \lambda \lambda \omicron \nu \tau \alpha \epsilon \phi \iota \varsigma \alpha \nu$. quo vno saltem teste probas tu, quod dicis? At inquis, non magis potest stare defectio cum successione, quam Christus cum Antichristo, ita est, vbi enim erit apostasia Antichristi, ibi non erit successio vicariæ ordinationis; nec vbi erit Christus, ibi erit Antichristus: vtrumque verum est, sed nunquid omnia Anti-

Quid Antonius dissimulauerit à me contra Andream Freyhubi scriptum, quia respondere non potuit.

Quomodo non intellexit Antonius, quid discessio in loco Pauli de Antichristo significet.

Qui sunt,
quos Anti-
christus de-
cipiet, & qui
perituri
sunt.

Antonij
mendacii
contra scri-
pturam.

Quomodo
Antonius
scripturam
reugnat cū
eum, quem
Paulus dicit
esse vnum,
idem Anto-
nius dicit
esse multos

christus occupabit? nunquid omnes decipiet? minimè. Sed eos tātum ait Theo-
doretus, qui digni erunt, vt pereant, qui se ipsi salute priuare culpa sua volunt.
id enim significat Apost. cum ait de Antichristo, cuius aduentus est secundum
operationem Satana in omni virtute & signis mendacibus, & in omni sedu-
ctione iniquitatis, sed quibus? ijs, inquit, qui pereunt, eo quod charitatem veri-
tatis non receperunt, vt salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris,
vt credant mendacio, vt iudicentur oēs qui non crediderunt veritati, sed con-
fenserunt iniquitati. Et Daniel prophetas de Antichristo, & de ijs, qui nō sunt
ab eo seducendi, populus autem, inquit, sciens Deum suum cōpūrebit, & faciet:
& docti in populo docebunt plurimos. Mendacium igitur est simile mendacis
Antichristi, quod ait, generalem interruptionem ordinariae suc-
cessionis hic ab Apostolo predictam esse, quasi futura sit generalis apostasia Antichristi, id est,
omnes generatim Antichristus seducturus sit, quod huic scriptura & veritati
euangelica repugnat. Si igitur non est futura generalis seductio Antichristi,
quid obstabit quominus futura sit illo etiam tempore apud fideles successio vi-
caria ordinationis. Adungis deinde, obnititur quidem Turrianus, quā-
tum potest, & clarissimum hunc locum suis *σφισμασιν* aspergit
tanquam sepiā atramento, vt ita possit effugere, sed frustra. Ait
enim Paulum hic nō intellexisse pontifices Romanos, quia vnum
tantum significat, plures autem fuerunt Romani Pontifices, at-
portet mendacem memorem esse Turriane, alioqui eius menda-
cia facillimè deteguntur. Tu verò in superiori disputatione vno-
quoque verbo inculcabas vnum esse caput visibile ecclesiae, nem-
pe Petrum in successore, & in hoc argumento tibi placuit ipsum
vnitatis vocabulum, & Pontificem potius, quam Pontifices vsur-
pare. Quare vel nobis tacentibus, te ipse Turriane refutasti. O ridi-
culam, & iocularem caulationem. Paulus de vna Antichristi persona loqui-
tur, Pontifices autem multa persona sunt, licet auctoritate & dignitate vnus
Petrus sint, sicut Petrus *πρόεδρος*, id est, vt ita dicam, multesimus est in eis, in
quibus adhuc vinit. Quomodo igitur, si de vna persona futura Apostolus predi-
cebat, de pluribus personis, vt prädixerit, contendis? Age ergo, amabo, quomodo
Turrianus se refutauit? aut doce Antoni quomodo nō contradici scriptura san-
cta. si, quā Paulus vnā personam esse affirmat, tu multas esse dicis? nō enim
loquitur Apostolus in epistol. 2. ad Thess. de illis Antichristis, qui iam, sicut B.
ioannes ait, multi exierunt in mundum, in quibus mysterium iniquitatis, sicut
idem Apostolus ait, iam operatur; sed de vno, quem vocat hominem peccati, &
filium perditionis, cuius aduentum secundum operationem Satana futurum
describit. An cum dico Petrum, qui vna persona fuit, in successoribus suis, esse
adhuc caput Ecclesiae, simul dico successores Petri esse vnā personam? Quis

inquam tam delirus cauillator erit, nisi tu, qui hoc dicat? Si ergo non sunt vna persona, et Paulus de vna persona Antichristi loquitur, quomodo audes ad tuā, & aliorum perditionem scripturam Pauli deprauare? at, inquis, quid quod vos vnam toties sedem Apostolicam decantatis? Ecce aliud deliramentum. quasi vna sedes Apostolica, & vna Ecclesia Romana vna persona vnius tantum Pontificis sit, sicut Antichristus, de quo Paulus in epist. ad Thess loquitur, et Daniel, et Apocalypsis, vna tantum persona in diebus suis futura est, & non multesima. Quin etiam, ait Antonius, cum Paulus dicat, iam tunc mysterium iniquitatis peragi, noluit certè ad vnum hominē prophetiam suam restringere. Noluit quidem Apostolus seductionem ad vnum hominē, ut more tuo loquar, restringere, omnes enim heretici seducunt: & cum se alioqui Christum predicare dicāt, & se prophetas appellent, ut se appellauit Martinus Lutherus, sunt tamen pseudoprophetae, & pseudochristi; ut Dominus in Euangelio Matthaei dixit: & Ioannes, multi, inquit, pseudoprophetae exierunt in mundum, & omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, in his omnibus mysterium iniquitatis iam operatur, sicut Apostolus ait: Mysterium enim iniquitatis dicitur operari iam in hereticis, quia occultè per dulces sermones, & benedictiones, sicut Apostolus ad Romanos scripsit, seducunt corda innocentium, sicut ministri Lutheranorum Christum, & puram euangelij doctrinam se dicunt predicare, quo sermone nihil potest esse dulcius, neque benedictione dignius. At Antichristus ille futurus, qui nondum venit, apertè homines à Deo et Christo eius auellet: quamobrem, inquit Theodoretus, reuelationem vocauit Apostolus aduentum eius, cum ait, & tunc reuelabitur ille iniquus, quod enim, inquit, occultè & semper molitur, tunc palam predicabit. Illa verò descriptio aduentus Antichristi secundum operationem Satanae in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus in omni seductione iniquitatis, & quae sequuntur, ad vnum hominē filium perditionis restringitur ab Apostolo, cui tu contradicis, in quo iam operatur, sicut in magistro tuo, mysterium iniquitatis Antichristi; aut si non restringitur, demōstra in nostris Pontificibus omnem illam virtutem, & signa, & prodigia mendacia, quae Paulus in Antichristo dicit. Iam quod Ioannes ait, & omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit; satis declarat, esse alium Antichristum, de quo nondum audiuius, quod venit, eum scilicet, de quo Paulus loquitur. Nō enim temere dixit, de quo audistis, quoniam venit, temerè autem dixisset, & frustra, nisi alius esset Antichristus, de quo scriptum est venturum esse, & nō audiuius venisse, nisi ex Luthero pseudopropheta. Si igitur Pōtiffices Romani sunt Antichristi ex illis, de quibus audiuius, quod venerunt, sicut B. Ioannes

Quomodo
Antonius
scripturam
delirando
deprauat.

In quibus
mysterium
iniquitatis
iā operatur,
& quare di-
citur myste-
riū iniqui-
tatis.

Quare Ad-
uentus An-
tichristi vo-
catur ab A-
postolo re-
uelatio eius.

Quare dixe-
rit B. Ioan-
nes, hic est
Antichristus,
de quo au-
distis, quo-
niam venit.

Quomodo
nos proba-
mus fuisse
hæreticum
Lutherum.
Vbi ego de-
monstraue-
rim Luth-
erum Iesum
soluere, vt
Ioânes ait.

ait. proba illos esse hæreticos, aut non communicare cum omnibus Ecclesijs to-
tius orbis, aut Iesum soluere, sicut nos probamus hæresiarcham fuisse Luth-
erum, & eum cum euangelio suo, & omnibus fautoribus, & doctrina sua præ-
dicatoribus, ab omnibus totius mundi Ecclesijs anathematizatum esse, & Ie-
sum soluere, quod cap. 5. libri 2. contra capita posterioris disputationis Andrea
Freyhubij satis, vt arbitror, demonstraui, ne eadem repetam. Deinde, quia con-
scientia tua conuictus, istis tuis cauillationibus diffidis, subiungis, Quod si ne
hæc quidem tibi satisfaciant, proferam ex ipso contextu, quod te

refellat, & (vt tuis verbis utar) etiam inuitum reuincat. Sic enim
Paulus, tātum (inquit) qui tenet nunc, teneat, donec è medio sub-
latus fuerit, & tunc retegetur impius ille, &c. dum dicit ὁ κατήχων,
de vno quidem homine videtur loqui, sed ipsa temporum ratio
necessario cogit, vt multos intelligamus eundem locum occupan-
tes. Nec enim dices vnum hominem ab ætate Pauli ad finem vsq;
mundi (illuc enim refert Pauli prophetiā) vitam producere vn-
quam posse. Si, quia videtur de vno homine loqui apostolus, cum ait, ὁ κατή-
χων, id est, qui tenet nunc, nihilominus tamen ipsa temporum ratio cogit, vt
tu dicis, vt multos intelligamus eundem locum occupantes, sic etiam, vt tu sen-
tis, cum dicit idem Apostolus reuelandum esse hominem peccati, & filium per-
ditionis, oportet intelligere multos homines peccati, et multos filios perditionis,

Quomodo
cogitur An-
tonius fate-
ri mendaciū
suum, aut
facere Pau-
lum men-
dacem.

eosq; esse Pontifices: primū rogo te, vt dicas, quis Pōtifex primus fuit in ista re-
uelatione Antichristi iā facta, vt tu somnias? Deinde demonstra, quæ signa ma-
gna, et prodigia Pontifices, quos Antichristū facis, hætenus de derunt, ita vt in
errorem inducantur, si fieri potest, etiā electi, aut si demonstrare non potes, fa-
tere mendacium tuum, ne mendacem facias Paulum, nisi forte miracula, quæ
in Ecclesia Catholica, cui præest Episcopus Romanus, fiunt in nomine Christi,
Pontificibus attribuis, ac signa & prodigia mendacia esse dicis, quibus non ma-
gis credis, quam miraculis Christi in Iudea credebatur. Deinde Daniel de
Antichristo prophetans tribus annis cum dimidio dominaturum esse prædixit,
tempus enim, & tempora, & dimidium temporis, quæ Angelus dixerat paulo
obscurius, idem angelus explicauit statim subducta summa mille ducento-
rum nonaginta dierum, & Apocalypsis beati Ioannis cap. 11. subducta summa
quadraginta duorum mensium, quo tempore prædicaturus est. Elias iuxta pro-
phetiam Malachie, cum ait, ecce ego mittā vobis Eliam prophetam, antequā
veniat dies Domini magnus, & horribilis, &c. Si igitur in Pontificibus, vt tu
vis, impleta est pphetia Danielis, et Pauli de aduētū Antichristi, & discessione
sue apostasia eius, iam diu venit Elias, iam completa est, sicut Angelus Danieli
dixit, dispersio populi sancti: & beatus inquit, qui expectat, & peruenit vsque
ad dies

De domina-
tu antichri-
sti, tribus
annis cum
dimidio.
Quæ sequā-
tur, si quod
Apostolus
de Antichri-
sto scripsit

ad dies mille trecentos 35. iam beati sumus, qui expectauimus, & peruenimus ad istum numerum dierum, imò ad multo maiorem, ex quo Lutherus haresis tue auctor extitit. Iam Dominus ad iudicium venit, iam facta est resurrectio: nihil iam aliud expectandum est. Hac ex tua disputatione, sine potius nugatoria cavillatione inducta sunt. Et quid mirum, fortassis vnum te esse ex ijs, quos beatus Petrus in epistola sua secunda pradixit venturos in nouissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes, ubi est promissio, aut aduentus eius? ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseuerant ab initio creaturæ, &c. Postremo, ut multa alia prætermittam, quæ obijci poterant, si, cum Antichristus veniet, iuge sacrificium, ut ait prophetia Danielis, auferendum est, quomodo impletum est hoc in Pontificibus Romanis, qui pro nullo dogmate acius cum Luthero, & Lutheranis pugnant, quam pro defendendo sacrificio incruento sanctæ Eucharistiæ: quod vos impiè tollitis, in quibus iam mysterium iniquitatis operatur, quia quod vos facitis recte per speciem sacrificium cruentum Christi defendendi, quasi hoc incruentum illi cruento derogeret, hoc Antichristus apertè, & sine vlllo velo aut prætextu facturus est.

Sed redibo ad illud, ὁ κατέχων, id est, qui tenet, quod tu de imperio Romano accipiendum esse sentis, de quo non contenderem tecum, quia habes ex antiquis auctoribus, quos sequaris, quos ego non ignoravi, nisi diceres, me, qui sum inquis, accuratus Græcorum vocabulorum scrutator, non potuisse ignorare, non posse intelligi de Euangelio nondum per vniuersum orbem prædicato. Utinam tantundem ego de te prædicare possem, quantum tu de me prædicas, esse scilicet te diligentem scrutatorem vocabulorum; ita enim fieret, ut esses item diligens scrutator rerum. Sed neutrum in te spectatur, immò summa vtriusque rei negligentia. Fefellit te Antoni, quod ὁ κατέχων masculini generis, ad euangelium, quod est neutrum, non videtur posse referri. Idem posset tibi opponi non posse referri πρὸς τὴν ἀρχὴν ἡρωικὴν generis fœminini, ut Chrysost. & Theophylactus retulerunt. Si enim tu ad Imperatorem Romanum refers, ut genere conueniat, similiter dici potest, referri ὁ κατέχων ad Euangelizantem, quomodo enim, inquit, audient sine predicante? miror ego te tam negligenter, & oscitantem hunc locum Apostoli legisse, ut non aduerteris, qui dicit, ὁ κατέχων ἀπὸ τοῦ, id est, qui tenet nunc, paulo supra dixisse καὶ νῦν τὸ κατέχων διδάτε, id est, & nunc quid teneat scitis. En Antoni τὸ κατέχων neutrum, non dixit τὸν κατέχοντα, ut conueniret genere cum inferiore ὁ κατέχων. Quod autem hoc quod detinet, ad Euangelium cum Theodoro in commentarijs Danielis in epistola ad Theophrastum, auctoritas Euangelij huic interpretationi astipulatur, cum Dominus dixerit in Euangelio Matth. loquens de Antichristi aduentu & prædicabunt hoc euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus, &

& Daniel prophetauit, in pontificibus, ut Antonius vult, impletum est. Pro nullo dogmate acius pugnare cum hæreticis pontifices Romanos quam pro defensione sacrificij incruenti. Sacrificium Eucharistiæ delendum esse in aduentu Antichristi & iam in eius præcursoribus Lutheranis conceptum esse.

Quam negligentis vocabulorum, & rerum scrutator sit Antonius.

Quare illud quod nunc detinet, in loco Pauli, ad Euangelium retulerim.

tunc.

Quomodo
Antonius
videtur vel
le suadere
tam latè fu-
isse iam tunc
tempore A-
postolorum
predicatum
euangelium,
quam erit
cum veniet
Antichristi,
quo nihil
dici potest
à sensu com-
muni alie-
nius.

Quomodo
Antonius
mendacem
facit Domi-
num in Eu-
angelio, &
consuetudi-
nem scriptu-
re ignorat.
Scrutatio
vocabuli
ἀπὸ, & quid
in loco Pau-
li de Anti-
christo sig-
nificet.

Quomodo
ἀπὸ, quod
significat
paulò antè,
non potest
referri ad
imperium
Romanum.

tunc veniet consummatio. In eo autem satis apparet quam sis futilis, & refra-
ctarius cavillator, si quis alius est inter Lutheranos, ut quia Paulus in epistola
ad Coloss. scripsit predicatum esse euangelium in vniuersa creatura, qua sub ca-
lo est, & quia illum versiculum, & in omnem terram exiuit sonus eorum, ad
predicationem Apostolorum accommodauit, suadere vis ad decipiendum tuos,
sublatum esse hoc impedimentum euangelij nondum in vniuerso orbe predica-
ti; quasi tam tunc, tempore Pauli tam latè predicatum fuisset, quam est hodie;
aut hodie tam latè, quam erit, cum veniet consummatio. Quod nemo est tam
amens, & sensu communi carens inter tuos, qui hoc credat, & tu mendacem
facis in Euangelio Dominum: & nondum consuetudinem scriptura didicisti,
qua eos, qui sunt omnes, vocare solet multos, & eos qui multi, omnes: & non
credis, quod cunctus orbis partim vidit, partim audiuit, scilicet in quam multis
regnis, & insulis, & locis omni antiquitati ignotis, & inauditis, ubi Christus
nunquā antea fuerat predicatus, iam est annunciat, & creditus. An non erat
hoc impedimentum aduentus Antichristi, & post aduentum consummationis?
sed quia videor tibi scrutator vocabulorum Græcorum, libet scrutari vocabulū
ἀπὸ quod Photius Constantinopolitanus in Lexico suo notauit, ut ei laus huius
scrutationis reddatur, λέγεται, inquit, ἀπὸ τὸ μέγ & τὸ παρελθόν & τὸ
συνάπτον τῶ νῦν, ἐναντίας ἔχον τῶ ἀντίκα, τὸ το γὰρ κατὰ τὸ μέλλον συ-
νᾶπται τῶ νῦν. coniungit, inquit, ἀπὸ partem præteriti temporis cum nunc, con-
tra quam facit ἀντίκα quod coniungit futurum cum nunc, quod dicitur sta-
tim, siue paulò pòst; sicut ἀπὸ modo, siue paulò antè. Predicatio Euangelij erat
recens, non autem imperium Romanum, quare non conuenit in eum, ut dica-
tur paulò antè cœpisse detinere, siue impedire aduentum Antichristi, sed potius
conuenit in Euangelium, quod paulò antè, si comparatur cum imperio Roma-
no, cœperat detinere aduentum Antichristi, donec predicaretur, sicut Dominus
dixit, in vniuerso orbe. Sed veniamus tandem ad clausulam capitis tui noni,
qua satis declarat, quātum conscientia redarguente tuis cavillatorijs tergiuer-
sationibus dissidas. Sic enim ais, Verum enim uero Turriane, dum etiam
atque etiam sudabis in hoc Apostolico telo de corpore tui Ponti-
ficis reuellendo, mihi in præsentia satis erit, quod ex hac prophetia
Pauli, siue iam impleta fuerit, siue aliquādo implenda sit, siue iam
impleri cœperit, nondum tamen plenè euenerit, (sic enim variè
disputari solet, qua de re non est nostri instituti prolixius agere)
manifestius fiat, aliquando visibilem Ecclesiæ statum interrumpi
posse, quod & apostasiæ vocabulum indicat, & ipsa totius conte-
xtus circumstantia docet. Hic iam ipse planè dubitas vtrum Antichristus
iam venerit, cuius aduentum futurum describit Apostolus, dubitas igitur iam

VITRVS

in vtriusque Pontificis sint Antichristus: quare te ipsum reum facis mendacij, & falsæ criminacionis. Et magis exercitationem declamationis quam criminis accusationem attulisse te significas, cum ais, sic enim variè disputari solet. Ad reliqua huius clausule iam est à me affatim responsum. Atq; hæcenus de toto tuo capite nono. Aggrediamur locum decimum.

Quomodo
Antonius
reū se facit
mendacij, &
falsæ crimi-
nacionis.
Antonius
declamator
potius quā
accusator.

Locus Decimus Matthæi 28.

Profecti ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quaecumque mandauimus vobis, & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.

Sophisma Turriani.

CAPVT I.

AD superiorem prophetiam Esaïæ pertinet, quod Dominus ait in Euangelio, euntes ergo docete omnes gentes, &c. & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi. Quomodo enim cum Apostolis, qui iam à vita recesserunt, adhuc manet vsque ad consummationem sæculi, nisi quia viuunt Apostoli in suis successoribus? Qui enim hos audiunt, apostolos audiunt, & per hanc ordinariam successionem Dominus implet promissionem suam manendi in Ecclesia cū apostolis vsque ad consummationem sæculi, & semper est cū apostolis docendo, baptizando, & prædicando per eorū successores. Sic enim Christus, & ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, vobiscum, inquā, sum instituendo, baptizando, & doctrinam mandatorum tradendo. Hæc autem cum non faciat Dominus visibiliter, necesse est per ministros faciat; qui cum sint mortales, consequens est, vt promittat hic successionem ordinariam vicariæ ordinationis ministrorum, qui sunt Episcopi. Quare qui habent ministros non succedentes Apostolis, successionem vicariæ ordinationis, hi Christum non habent cum illis ipsis manentem vsque ad consummationem sæculi. Hæc tu ex meo libro, notatis paginis 102. 103. 104. 105. recitasti non eodem ordine, neq; continuata serie, & prætermisisti multis, quæ negare pudit, & refellere non potuisti. Repetam illa hic, vt intelligant tui, quam bona fide mecum agas, id est, quam veteratorie. Postquam dixi percunctando, Quomodo enim cum Apostolis, qui iam à vita recesserunt, adhuc manet vsque ad consummationem sæculi, nisi quia viuunt Apostoli in suis successoribus? qui enim hos audiunt, Apostolos audiunt, & qui Apostolos in

Prætermisisti
ex meo li-
bro Anto-
nius, quæ
negare pu-
dit, & re-
fellere non
potuit.

S

successo-

Quæ Anto-
nius præter-
miserit ex
meo libro,
cum alia re
ocurrat.

Gravissima
interpretatio
illius loci
Evangelici,
ecce ego vo-
biscum sum,
&c. de suc-
cessione Epi-
scoporū in
locum apo-
stolorum ex
const. apost.
ab Antonio
dissimula-
ta, & quare
Cypriani
testimoniū
simili calli-
ditate ab
Antonio
dissimulan-
ter præter-
missum de
Episcopis, q.
vicaria or-
dinatione
Apostolis
succedunt.

Quomodo
curie & mu-
tilatē calli-
do officio
mea recitat
Antonius.

successoribus audiunt, Christum ipsum in Apostolis immediate locutum audiri. Hæc tu recitasti, sequebatur in meo libro, immo ne sine auctore loquamur, cite-
mus Clementem Romanum Apostolicum auctorem loci huius interpretem de
successione ordinaria Episcoporum in locum Apostolorum. Is enim in extrema
parte libri septimi de constitutionibus Apostolorum, describens, & enumerans
eos Episcopos, quos sancti Apostoli dum viuerent, in paræcijs ordinarunt, ad
extremum subiungit loquens more suo in persona Apostolorum, Hi sunt, quibus
paræcia Domini à nobis commissa sunt, quorum doctrina memores seruate no-
stros se mones, & sit Dominus vobiscum nunc, & in tempora infinita, sicut ipse
nobis dixit, cum esset assumendus ad Deum et patrem suum, ecce enim ego vo-
biscum sum usque ad consummationem seculi. Hactenus Clem. Hæc sunt à te præ-
termissa, quæ nullo modo erant silentio dissimulanda, præsertim cum hic gra-
uissima interpretatio illius evangelici loci, ecce ego vobiscum sum, de successione
episcoporum in locum Apostolorum, quæ tu negas, contineatur. Sed quia cavilla-
tionem hic non reperisti, & tam antiqui scriptoris, ne quid aliud dicam, et clori-
tatem negare puduit, callide dissimulasti. Illa quoque paulo post simili artificio
dissimulandi præterita sunt: sic enim scripsi: Vt enim quod Dominus dixit Apo-
stolis, qui vos audit, me audit, &c. omnibus præpositis, qui Apostolis vicaria or-
dinatione succedunt, dixit, ut B. Cyprianus in epistola ad Pappianum ait: sic etiam
quod dixit eisdem Apostolis, ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem
seculi, similiter omnibus Episcopis, qui apostolis vicaria ordinatione succedunt,
dixit. Hoc quoque testimonium Cypriani, quibus illa dicta sint, qui vos audit, me
audit, quod vestris ministris non conuenit, non erat à te dissimulante præter-
eundum, cum hac auctoritate Cypriani probarem illud, ecce ego vobiscum sum
usque ad consummationem seculi, similiter dictum esse ijs, qui vicaria ordinatio-
ne sanctis Apostolis succedunt, qui sunt Episcopi Catholici. Sed pudicum etiam
est contradicere Cypriano, qui clare testatur, qui vestros ministros audiunt,
non audire Christum, quia vicaria ordinatione, ut tu vides, non succedunt
Apostolis.

Recitasti deinde, quæ sequuntur, sed curie, & mutilatē. Quare qui ha-
bent ministros non succedentes Apostolis successione vicariæ or-
dinationis, hi Christum non habent cum ipsis illis ministris ma-
nentem usque ad consummationem seculi, neque de ore suo per
eundem loquentem. His à te recitatis adiunxi, Neque certum habere possunt
de doctrina verbi, quam illi tradunt, quod Apostolica sit, quia non possunt per
successionem vicariæ ordinationis reuocare eam ad Apostolos, & per Aposto-
los ad Christum: per quem, ut Apostolus ait, cum initium accepisset enarrari ab
ijs, qui audierunt, id est, ab Apostolis, in nos confirmata est, contestate Deo si-
gni, &

gnis, & portentis, & varijs virtutibus, & spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Hæc etiam dissimulasti, in quibus continetur ratio habendi certum de doctrina, quæ trahitur in Ecclesia, an sit Apostolica, reuocando scilicet eam ad Apostolos per successionem vicariæ ordinationis, quo genere vsi sunt, & vtendum esse docent Tertullianus, & eo antiquior Irenæus. Hoc etiam contra Faustum Manicheum vsus est August. Quod quidem quia tu facere in doctrina Lutheri ante annos vix quinquaginta inuenta & nata, non potes, callide recitata decurtasti. Sed accedamus iam ad tuas sophisticas cauillationes mendacijs plenas, quibus te dicis sophisma meum, quod vocas, soluere. Hæc, inquis, duobus modis à Turriano peccatur. Primum enim promissionem præsentia Christi ad solos ministros Ecclesiæ restringit, quæ tamen pertinet ad vniuersam Ecclesiam. Mendacium est hoc, quod ais me ad solos ministros Ecclesiæ promissionem præsentia Christi restringere. Ostende vbi ego dixerim per solam successionem ordinariam Episcoporum esse Christum in Ecclesia. aut nunquid quia dico, quod Christus apostolis dixit, ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem sæculi, perfici per ordinariam successionem Episcoporum in locum Apostolorum, inde sequitur, vt Christus cum successoribus Apostolorum solum sit? & non etiam cum Ecclesia, siue parua, siue magna? ipse enim dixit in euangelio Matt. vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Et libro superiore contra te docui, cum Dominus pro Petro rogauit, ne fides eius deficeret, simul rogasse pro Ecclesia; cum Ecclesia sit, vt B. Cyprianus ait, quod à me millies repetitum est, plebs Episcopo suo adunata, & grex pastori suo adhaerens, quomodo potest esse Dominus cum Episcopo, quin sit cum populo eius? quod cum pastore, quin sit cum grege? etenim si pastor est, gregis pastor est; et si grex, pastoris grex. Et idem Cypr. ait Episcopum esse in ecclesia; & Ecclesiam in episcopo. Sed nos non de hoc disceptamus, virum Dominus promiserit futurum se vsq; ad consummationem sæculi cum Ecclesia, sed an promiserit etiam se futurum cum Apostolis? Quod si promisit, necesse est, vt in successoribus eorum hoc præstet, cum apostoli mortales fuerint, & permanere non potuerint. Notauit B. Cyrillus in commentarijs Zach. propheta c. 3. solere in scripturis sanctis accipi sacerdotem pro toto populo, vt in eo quod ait, & ostendit mihi dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini, siue, vt est apud LXX. ante faciem angeli Domini. Et si enim iam hæc ad effectum perducta erant, iam enim populus duce Zorobabele, & Iesu filio Iosedec sacerdote magno à captiuitate liberatus, & iam in Iudæam reductus erat, tamen quia hæc antequam euenirent, Zacharias per gratiam propheticam viderat, & ex quo videt, vt ait Cyrillus, id est, non frustra, & vanè, sed vtiliter, & magna cum ratione narrauit, se res ipsas ante-

Quæ diffi-
mulauerit
Antoni in
quibus con-
tinebatur
ratio haben-
di certū, &
explorātū,
esse doctri-
nam, quæ in
ecclesia tra-
ditur, Apo-
stolicam.
Quo genere
explorandi
doctrinam,
an apostoli-
ca sit, vbi sūt
Irenæus,
Tertullian.
August.
Antonij
mendacium
manifestū.

Quomodo
non potest
esse Domi-
nus cū Epi-
scopo, quin
sit cum Ec-
clesia eius.

Cōsuetudo
scripturæ à
Cyrillo ob-
seruata ac-
cipiendi sa-
cerdotē pro
toto popu-
lo.
Quare Za-
charias ea, q̃
iam eueni-
rant dixit se
vidisse an-
tequā eue-
niant.

tea vidisse, vt vel sic populum maiore auctoritate ad conseruandā memoriā beneficii accepti, & diligentius à peccatis declinandum incitaret. Iesus ergo ostensus Zacharia ante faciem angeli, erat cunctus populus à captiuitate liberatus; postquam enim, ait Cyrillus, à facie Dei recessit, seruans idolis, & legem Moysis violans, rursus persolutis pœnis reuocatus est ad faciem, & conspectum Angeli Dei; hoc puto, inquit, significat stare sacerdotem Iosedec, ante faciem Angeli Domini, in ira enim auertitur facies, vnde Dauid, ne auertas, inquit, faciem tuam à me, &c. Hactenus Cyrillus. Probat præterea quod dicit, accipi

Quomodo
sacerdos p
populo ac
cipitur in
scriptura.
Quid signi
ficaret in x.
nigmate Ie
sus filius Iose
dec indu
tus vestibus
sordidis.
Quomodo
cum Domi
nus dixit a
postolis ec
ce ego vo
biscum sum,
Apostolos
accepit non
solum pro
successorib
eorum, id est,
Episcopis,
sed etiā pro
ecclesijs eo
rum Apo
stolicis.
Quid Ter
tullianus de
Apostolicis
Ecclesijs
scripserit,
quomodo
omnes Ec
clesiæ, quæ
Romanæ
adherent,
sint aposto
licæ.

in scriptura sacerdotem pro populo, vt Dominus, inquit, dixit Moysi, ecce ego accipi Leuitas de medio filiorum Israel pro omni primogenito Num. c. 3. hinc etiam illud, quod in Zacharia sequitur, & Iesus erat indutus vestibus sordidis, eodem modo ait significari nomine Iesu sacerdotis, populum, cuius peccata in x. nigmate significabant vestes sordide, postquam enim pœnas peccatorum populus dedit in illa captiuitate, & pœnitentiā cœpit, misertus Dominus inuit exui eum peccatis, & indui gratia iustificante, ecce enim, inquit Dominus, abstuli iniquitatem à te, & indui te mutatorijs. Secundum hanc consuetudinem scriptura, sicut in istis locis Iesus filius Iosedec sacerdos magnus pro cuncto populo, qui ei adharebat, accipitur, sic etiam Petrus sacerdos magnus pro cuncto populo nouo, id est, pro vniuersa Ecclesia ei adherente, sicut grex adheret pastori, accipitur, cum Dominus dicit in Euangelio rogasse pro Petro, ne deficeret fides eius, rogauit itaque, vt sapè dixi, pro Petro, & pro Ecclesia eius. Similiter, vt ad locum propositum redeamus, cum dixit Dominus sanctis Apostolis, ecce ego vobiscum sum vsq. ad consummationem sæculi, Apostolos accepit nō solum pro successoribus eorum, qui sunt omnes Episcopi Catholici, sed pro cunctis populis eorum, siue pro omnibus Ecclesijs Apostolicis, de quibus doctissimus auctor Tertullianus in libro de præscriptionibus hæreticorum sic de Apostolis loquens scripsit. Deinde, inquit, in orbem profecti eandem doctrinam eiusdem fidei nationibus promulgauerunt; & proinde Ecclesias apud vnāquamque ciuitatem condiderunt: quibus traducem fidei, & semina doctrina cetera exinde Ecclesiæ mutuata sunt, & quotidie mutantur, vt Ecclesiæ fiant; ac per hoc, & ipsa Apostolica deputabuntur, vt soboles Apostolicarum Ecclesiarum: omne genus ad originem suam censeatur, necesse est. itaque tot, ac tanta Ecclesiæ vna est illa ab Apostolis prima (Romanam dicit, de qua paulo antè) ex qua omnes, sic omnes prima, & omnes Apostolica: dum vnā omnes probant vnitatem. Hoc rursus, quomodo omnes Apostolica, & omnes prima, (primum enim non potest esse nisi vnum, & vnā ac primā paulo suprā vacauit Ecclesiam Romanam à Petro, & Paulo institutam, & eruditam, cui

præst.

praest. successor Petri) paulo post magis adhuc declarat, cum ait, in eadem fide conspirantes non minus Apostolica deputantur pro consanguinitate doctrinae. Similiter intellexit Tertullianus, quod dixit omnes prima scilicet deputantur pro consanguinitate doctrina, id est, quatenus cum illa una, & prima, una unitatis omnium Ecclesiarum origo, in doctrina conspirant. Hæc obiter annoto, ut à cauillationibus Antonij caueatur. Ex his intelligis iam quod Dominus promisit Apostolis, quos ad condendas Ecclesias, ut verbo Tertulliani utar, mittebat, cum dixit, ecce ego vobiscum sum usque ad consumptionem sæculi, non potuisse me ad solos ministros, ut tu singis, restringere, quia in Apostolis erant Ecclesia Apostolica: & in successoribus Ecclesiarum eorum. Quare non à me, sed à te peccatum est, quia peccatum, ubi non erat, per calumniam notasti. Altero modo peccatum à me esse dicis, quod Episcopos Apostolorum successores eos tantum esse definio, qui ordinariam successionem vicaria ordinatione habent, id est, qui in locum Apostolorum ordinantur. Hoc autem peccatum sic probas. Quia, inquis, Christus in hoc loco longè aliam notam ijs apponat, nempe docendi, seruare omnia, quæ mandauit. Hanc igitur vim habet argumentatio tua, Christus præcepit Apostolis docere quacunque mandauit, ergo non sunt successores Apostolorum ij, qui ordinariam habent successionem vicaria ordinatione, id est, ij, qui in locum eorum per prophetiam cum impositione manuum presbyterij ordinati sunt. Iudicet Academia Sadeelis, an quidquam futilius induci potuerit. At hic continuò respondebit Antonius, quod paulo post dicit, ineptissimum esse omittere doctrinam, cuius nominatim meminit Christus, & solam vicariam ordinationem obtrudere, cuius Christus nullam hic mentionem fecit. Et paulo antè, manca, est, inquit, hæc limitatio, quam addit Turrianus de vicaria ordinatione. nam retinenda est in primis doctrinae successio, sine qua vicaria illa ordinatio toties à Turriano commendata nullius est momenti. Hic etiam mendacium committes Antoni, sine tali enim veluti familiari artis tuæ instrumento tua defendere non potes. Vbi ego solam vicariam ordinationem dixi? ubi, inquam, addidi hanc limitationem, ut verbo tuo utar, solum, aut tantum? Vbi ego exclusi à successione per vicariam ordinationem successionem doctrinae Catholicae? Quis non intelligit, cum hæc mea legit, loqui me de successoribus Catholicis Apostolorum per vicariam ordinationem, nisi tu, qui cauillationes tantum venaris? Quis ignorat reperiri Episcopos hæreticos, qui etsi Episcopi sunt, quia gratia, quam per prophetiam cum impositione manuum presbyterij acceperunt, adhuc in eis est, tamen quia non sunt hæredes fidei Apostolorum,

Quomodo omnes Ecclesiarum quatenus cum Ecclesia una & prima Romana in doctrina conspirant, unde unitatis omnium Ecclesiarum origo existit, omnes prima, & Apostolicae pro consanguinitate doctrinae auctore Tertulliano reputantur. Peccatū per calumniam ab Antonio notatum. Peccatū ab Antonio per ignorantiam confictum. Antonij argumentatio ab Academia eius iudicanda.

Mendaciū Antoni.

Et eorum doctrina non sunt digni, ut eorum successores nominentur. Nos ergo cum ita loquimur consuetudinem scripturae sanctae sequimur, quā vos Lutherani semper ignorare voluistis; ex qua ignoratione magna pars haeresis vestra manauit. scriptura enim, cum duo sunt, qua serungi non debent, frequentissime satis habet alterum nominare, ut virumque intelligatur. ut cum ait Apost. arbitramur per fidem hominem iustificari absq. operibus legis, fidem cum charitate intellexit. Vnde B. Ignatius in epist. ad Smyrneses τὸ ἴδιον ἀποκρίνεται, inquit, πῆτις καὶ ἀγάπη, ὅν οὐδὲν προέχει τοῦ totum, inquit, est fides & charitas, quorum neutrum alteri antecellit, & in epistola ad Ephes. de fide, & charitate τὰ δὲ δύο ἐν ἐνόητι γενόμενα δεῦ ἑστίν, hac duo, inquit, in vnu copulata Dei sunt. Hac vos ex quo disingere, auctore & duce Luthero, coepistis. a successoribus Apostolorum Episcopis vos abstraxistis, quod fuit vestrorum malorum initium. Hinc beatus Ignatius in eadem epist. ad Smyrneses περισπούς, inquit, φεύγετε ὡς ἀρχὴν κακῶν, πάντες τῷ ὁπισκότῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς ἰησοῦς χριστὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Fugite, inquit, diuisiones tāquam principium malorum, sequimini omnes Episcopum, ut Christus patrem: & ceterum Episcoporum tanquam Apostolos. Hoc enim significat τὸ πρεσβυτέριον σύστημα τῶν πρεσβυτέρων, τὰ ἐστὶ τῶν ἐπισκόπων. Sic interpretes Graeci omnes interpretantur vocabulum presbyterij. Sic accipiendum est in epist. ad Timoth. de ordinatione Timothei Episcopi facta à pluribus Episcopis, secundum canonem Apostolicum, qui in Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffusa seruatur. Cum igitur praecipit B. Ignatius sequi presbyterium tanquam Apostolos, synodum Episcoporum intellexit. Hac enim Apostolos repraesentat, siquidem ad exemplum, & imitationem eorum conuenire solent Episcopi ad quaestiones grauiore de dogmatibus, sicut conueniunt Apostoli cum Episcopis Hierosolymis propter eos, qui de haeresi Pharisaorum, cum alioqui credidissent, existimabant oportere credentes circumcidi, & seruare adhuc legem Moysis. Age nunc Antoni, amabo te, cum iubet B. Ignatius Episcopum sequi, sicut Christus patrem sequitur, & cōgregationem Episcoporum, tanquam cōgregationem Apostolorū, loquebaturne de Episcopis, qui nihil aliud haberent praeter gratiam vicaria ordinationis? qui vicaria, inquam, ordinatione Apostolis succederent, non autem in fide, & doctrina? Quis nisi amens dicturus est hoc? Sic nos Antoni de huiusmodi Episcoporum successionem vicaria ordinatione loquimur. Quod tu quidem testis conscientia tua, qua te tacite arguit, sentis: sed nisi negares, nihil ad respondendum contra libros meos haberes. Omitamus igitur quod frustra, & sine vlla necessitate, quia nemo negat, scribis, non posse esse successores Apostolorum eos, qui doctrinam Apostolorum non docent. Quod si Episcopos nostros tales esse putabis, id est, non docere doctrinam

Quod presbyterium in epist. Ignatij ceterum Episcoporum significet, id est, synodum Episcoporum.

Quomodo Ignatius, & alij patres cō de ceterum Episcoporum Apostolos repraesentant, de Episcopis loquuntur, qui in fide, & doctrina Apostolis successerunt.

Quod presbyterium in epist. Ignatij ceterum Episcoporum significet, id est, synodum Episcoporum. Episcopi, secundum canonem Apostolicum, qui in Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffusa seruatur. Cum igitur praecipit B. Ignatius sequi presbyterium tanquam Apostolos, synodum Episcoporum intellexit. Hac enim Apostolos repraesentat, siquidem ad exemplum, & imitationem eorum conuenire solent Episcopi ad quaestiones grauiore de dogmatibus, sicut conueniunt Apostoli cum Episcopis Hierosolymis propter eos, qui de haeresi Pharisaorum, cum alioqui credidissent, existimabant oportere credentes circumcidi, & seruare adhuc legem Moysis. Age nunc Antoni, amabo te, cum iubet B. Ignatius Episcopum sequi, sicut Christus patrem sequitur, & cōgregationem Episcoporum, tanquam cōgregationem Apostolorū, loquebaturne de Episcopis, qui nihil aliud haberent praeter gratiam vicaria ordinationis? qui vicaria, inquam, ordinatione Apostolis succederent, non autem in fide, & doctrina? Quis nisi amens dicturus est hoc? Sic nos Antoni de huiusmodi Episcoporum successionem vicaria ordinatione loquimur. Quod tu quidem testis conscientia tua, qua te tacite arguit, sentis: sed nisi negares, nihil ad respondendum contra libros meos haberes. Omitamus igitur quod frustra, & sine vlla necessitate, quia nemo negat, scribis, non posse esse successores Apostolorum eos, qui doctrinam Apostolorum non docent. Quod si Episcopos nostros tales esse putabis, id est, non docere doctrinam

Erinam Apostolorum, ut paulo pōss affirmas, debbas non dicere tantum, ut ille
 Parmenianus quam sēpē dixi, sed probare etiam. Nobis verō quod doctrinam
 Apostolorum doceant et ministri vestri non, ut verbis beati Cypriani utar, pro-
 batio est ad fidem facili compendio veritatis. Scribit Ioannes in epist. sua pri-
 ma, vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat; quia si in vobis permanse-
 rit, quod audistis ab initio, & vos in filio, & patre manebitis, hæc scripsi vo-
 bis de ijs, qui seducunt vos. At nos sumus Antoni, in quibus permanet, quod
 ab initio à nostris episcopis audiimus; est igitur successio Apostolica doctrina in
 successione vicaria ordinationis eorum. Aut ostendite vos, quando in Ecclesia
 nostra, quæ per cunctum orbem diffusa est, non sic docebatur, sicut in omnibus
 Ecclesijs Catholicorum docetur. Et ad Timoth. scribit apostolus, & quæ audi-
 sti à me per multos testes, hæc commēda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et
 alios docere: quæ Timoth. à Paulo apostolo audierat, illa eadem audiebat Pau-
 lum in omnibus Ecclesijs docere, ut ipse in epistola ad Corinth. priore, sicut &
 in omnibus, inquit, Ecclesijs sanctorum doceo, omnes enim Ecclesia testes erant
 apostolicæ doctrinæ, quam Timotheus ab apostolo Paulo audiebat, similiter te-
 stes sunt omnes Ecclesia Catholicorum per cunctum orbem apostolica doctrina
 Ecclesiæ Romanæ, quia cum omnibus Ecclesijs cōmunicat. Responde tu Anto-
 ni, quid horum Lutherani conuenit? permansit ne in vobis quod ab initio au-
 disti? aut fuit ab initio doctrina Lutheri? si ais, proba. Auditum ne erat per
 multos testes, quod primus & solus Lutherus cū cœpit, docuit? docebat sic
 Martinus Lutherus in alijs Ecclesijs extra Germaniam, cum in Germania do-
 ctrinam suam docuit, & de suo nomine sectatores hæresis suæ Lutheranos vo-
 cauit? cōmunicatis ne cū omnibus Ecclesijs Catholicorū? an potius ubiq. faci-
 estis anathema? ubique carceres, cruces, & ignes parati. Nos, ut verbis Irenæi
 martyris apostolici auctoris utar, eam quam habet Ecclesia Romana ab apo-
 stolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem per successiones Episco-
 porum peruenientem vsq. ad nos proferentes confundimus, inquit. eos, qui quo-
 quomodo vel per sui placentiam malam, vel vanā gloriam, vel per cæcitatem,
 & malam sententiam praterquā oportet, colligunt: Sic nos confundimus vos,
 qui non potestis proferre, nisi traditionem doctrinæ Lutheri, partim ante eum,
 partim post eum in vniuersis Ecclesijs anathematizatam peruenientem vsq.
 ad vos per successiones ministrorum quos ille instituit, & sua doctrina imbuit;
 quam animo irato & percito, tum superbia, arrogantia, & contumacia elatus,
 & odio in aduersarios concitato partim excogitauit, partim ab hereticis anteā
 damnatis mutuatus est. Ede Antoni origines doctrinæ Lutheranae vnde cœpit?
 à quo nomen habet? in quibus ante Lutherum fuit? si enim ab initio audita est,
 & permansit in ijs, qui eam vobis tradiderunt, quorum primus fuit Martinus
 Lutherus

Quomodo
 probamus
 nos Episco-
 pos nostros
 docere apo-
 stolicā do-
 ctrinā testi-
 monio Ioa-
 nis, & Pauli.

Quomodo
 omnes Ec-
 clesiæ per
 cunctum or-
 bem testes,
 sunt Apo-
 stolicæ do-
 ctrinæ ecclē-
 siæ Rom.
 Quomodo
 probamus
 doctrinam
 Lutheri nō
 esse aposto-
 licam.

Qualis do-
 ctrina Lu-
 theri, à qui-
 bus accepta
 & quomo-
 do tradita.

Si doctrina
 Lutheri ab
 initio fuit,
 tunc, quid
 necesse est
 tunc sequi.

Lutherus

Quare Lu-
therus coe-
pit docto-
res sanctos
cōtemnere.

Quod iudi-
ciū Lutheri
de sanctis
doctoribus
faciebat, te-
ste, & aucto-
re Aurifa-
bro.

Conuiales
sermōnes
Aurifabri.

Antonij
mēdacium.
Quomodo
neceſſe ſit,
vt traditio
Apoſtolica
doctrinae
per ſucceſſi-
onem Epi-
ſcoporum
ad nos per-
ueniant.
Quae ſit cer-
ta, & neceſ-
ſaria nota
Apoſtolicae
doctrinae.

Lutherus heresiarcha, necesse esset, vt omnes libri veterum, & sanctorum pa-
trum pleni doctrina Lutheri reperirentur, vt quidem reperiuntur referti do-
ctrina Catholica Ecclesia Rom. per cunctū orbem propagata. Quod quidem cū
ita esse Lutherus sciret, cepit astute verbū Dei iactare & tradere scripturas p-
prio spiritu interpretādas esse, et doctores sanctos contēnere. Vide Antoni, vt te
tui magistri pudeat, quid Aurifaber in sermonibus conuualibus, quos de dictis,
et gestis Lutheri collegit, de iudicio, quod Lutherus de sanctis doctoribus facie-
bat, scripserit. Hiero. (aiebat) legi potest propter historias: nam propter fidem,
propter veram religionem, & doctrinam, nō est quod legatur, cū de eo vnum
verbum in eius scriptis non reperiatur, neq; debet inter patres, & doctores Ec-
clesiae annumerari. Fuit enim haereticus. Originem iam ego proſcripsi. Chryso-
stomus nihil etiam apud me valet, est tātum rabula. Basilius nihil quoz; valet,
est tantum monachus, ego nollem pro illo vnū capillum dare, sed apologia Me-
lanchthōis superat omnes doctores in tota ecclesia. Omitto reliqua eius generis,
si mihi fidem non adhibes, qui nescio Germanicē, sermones enim istos con-
uiales Germanica lingua scripsit Aurifaber, adhibe domino Edero doctori
Viennensi & consiliario imperatoris viro grauissimo, qui hac in Euangelica
inquisitione, (sic enim librum suum inscripsit) ex illis sermonibus excerpſit.
„Redeo ad mendacia cauillatoria libelli tui. Neque verum est, inquit,
„quod putat Turrianus istam ordinationem, quam vicariam ap-
„pellat, esse certam notam successionis Apostolicae, nam (vt infini-
„ta alia praetermittam) cum Paulus Ephesinos Episcopos, vel pres-
„byteros compellans, noui, inquit, ex vobis ipsis exorituros, qui lo-
„quantur peruersa, vt discipulos post se abſtrahant, certē illi habe-
„bant vicariam istam ordinationem, neque tamen erant Aposto-
„lorum successores. Indica, vbi ego dixerim vicariam ordinationem esse cer-
„tam notam Apostolicae successionis, vt si non indicaueris, tute mendacij reum
esse conuincas. Non enim est dubium, quin is, qui est Episcopus, haereticus fieri
possit; sed rursus, cum verbum Dei nō possit audiri sine pradicante, nec aliquis
predicare, nisi mittatur, consequens est, vt traditio Apostolica doctrina nō nisi
per successionem Episcoporum, qui ipsis Apostolis primis ministris verbi vicaria
ordinatione succedunt, vsq; ad nos perueniat. Ita vt illa sit Apostolica doctri-
na traditio, quam per successionem Episcoporum Catholicorum vsq; ad Aposto-
los tanquam ad originem suam reuocare possumus, vt sic probemus in nobis
permanere, quod ab initio audiuiſimus secundum sententiam beati Ioannis. Hac
est certa, & necessaria nota, vt tuo verbo utar, Apostolica successionis, scilicet,
reuocatio doctrinae per successionem Episcoporum vicaria ordinatione vsque ad
Apostolos, qui Episcopos dum vixerunt, ordinarunt, & illi alios, & alij alios
deinceps

deinceps vsq; ad nos. ita vt doctrina illa testimonio Apostolica traditionis ca-
 reat, quæ non fuerit semper ab initio vsq; ad nos predicata, quod non potest nisi
 per successiones Episcoporum constare, quia ipsi sunt primi ministri verbi, qui
 alios ministros verbi mittunt, & quorum iniussu nemo verbo Dei ministrare
 potest secundum canonem Apostolorum. Vt autem tales sint Episcopi in Eccle-
 sia Catholica per cunctum orbem diffusa, vt per eorum successiones perueniat
 vsq; ad nos apostolica doctrina traditio; & doctrina, quæ nobis predicatur per
 eandem successiones Episcoporum vsque ad ipsorum Apostolorum traditionem
 reuocetur, Episcopus Romanus B. Petri successor prouidet. ipsius enim auctori-
 tate, ordinationes omnium Episcoporum Ecclesia Catholica sunt, sed non prius,
 quam de eorum confessione fidei Catholica constet. Testimonio sunt synodica
 epistola, quæ hodie extant, quas olim patriarcha ad Episcopum Romanum de
 confessione fidei sua ex Oriente mittebant, quod vt facilius, & expeditius, ac
 citius fieret, Archiepiscopus Thessalonicens. erat vicarius Episcopi Romani, cuius
 auctoritate ordinationes episcoporum confirmabat, vt ex epistolis Leonis primi
 perspicui potest. Vnde ad Romanam ecclesiam ait S. Irenæus propter potentiorē
 principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt
 vndiq; fideles, in qua semper, inquit, ab ijs, qui sunt vndiq; conseruata est ea,
 quæ est ab apost. traditio. Ecclesia ergo, quæ ad ecclesiam Rom. propter prima-
 tum pontificis, qui in ea cathedram B. Petri habet, non conueniunt, huiusmodi
 episcopos, per quorum successiones apostolica doctrina traditio veniat, habere
 non possunt. Quod ergo à me petis, inquires, Primum igitur omnium pro-
 ba nobis si potes Episcopos pontificios, adeoq; ipsum Pontificem
 rectè, ac legitime vocatos esse, (sic enim ait Christus, euntes doce-
 te) deinde purè Euangelium docere, sacramenta ita, vt præscri-
 ptum est, administrare, & ea omnia præstare, quæ Christus man-
 dauit. Tunc ἀποδαντὸς effeceris, Christi promissionem ad illos
 pertinere. Probatum. Antoni, rectè, & legitime vocatos esse, quia auctoritate
 primi episcopi, qui est successor Petri principis apostolorum, ordinationes eorum
 factæ sunt, approbata prius eorum confessione fidei, & habita questione de mo-
 ribus, & populus eorum assentientibus; nullus enim episcopus populo repugnan-
 ti, & inuito præponitur iuxta canonem apost. licet tu virumq; horum de mori-
 bus & assensu populi negabis, quia nolles ita esse, vt odium tuum in eos iustum
 tibi videretur. virum verò postea omnia præstent, quæ Christus mandauit, quis
 te iudicem constituuit? cur tu maius iudicium subis, sicut beatus Iacobus ait, dum
 ipsos iudices iudicās? iudices enim spirituales sunt episcopi: an si quando aliqui
 episcopi non sint tam sancti, aut probi, aut iusti, aut benigni, (etsi tu miser nul-
 lum excipis, omnes putas flagitiosos, & sceleratos) an cōtinuo pœnitebit Deum

Quæ doctri-
 na testimo-
 nio aposto-
 lica doctri-
 næ careat.

Quomodo
 Episcopi Ro-
 mani est, p-
 uidere, vt
 doctrina, q̄
 in Ecclesia
 traditur, per
 successiōes
 Episcoporum
 legitimas
 ad ipsorum
 Apostolorum
 traditionē
 reuocetur.

Quomodo
 nos proba-
 mus, quod à
 nobis An-
 tonius req-
 rit, Episco-
 pos nostros
 rectè, & le-
 gitime vo-
 catos esse.
 Quomodo
 Antonius
 iudicem iu-
 dicum se fa-
 cit, & maius
 iudicium
 subit.

Quomodo
Christus nō
definit esse
cum gratia
sua, quan-
diu manet
gratia.

doni sui & vocationis? An non legisti, vel potius non intellexisti, quod Paulus ad Timotheum scripsit, noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij? de ordinatione Episcopi loquebatur, quae gratia Dei est, quamvis negligenter administraretur ab eo, qui accepit. Si gratia Dei est, & eam non amittit, qui postea non praestat omnia, quae Christus mandauit, quomodo Christus definit esse cum gratia sua? i. cum eo, qui illam accepit, & adhuc habet? ita ut per eam gratiam efficiatur, quod Deus per eam effici voluit, quamvis malus sit, & indignus, qui eam habet, quia semel data est ad aliorum vtilitatem; & nequitia ministri non potest reddere deterius beneficium Dei: licet ille ministerium suum male ministrando inhonoret.

CAPVT II.

” **I**S deinde, Atque ut videas quam parum aptè ratiocine-
” ris, si tibi credimus hunc locum Matthaei interpretanti,
” eo nos deducet tua argumentatio, ut dicamus semper fu-
” turos esse aliquos, qui omnes gentes doceant, id est, sem-
” per futurum Apostolorum cœtum, & ordinem in Ecclesia (nam
” apostolorum fuit omnes gētes docere, ut antè dictum est,) at illud
” esse falsissimum non tantum ratio, sed etiam experientia confir-
” mat. Si putas Apostolos omnes gentes docuisse, & non spectasse etiam ex par-
” te hoc praeceptum ad Episcopos Apostolorum successores, experientia ipsa te
” refellit, et redarguit. Audire enim potes, nisi surdus es, aut non vis credere, quā
” multae gentes, quibus nunquam fuit Euangelium predicatum, nec vllum vn-
” quum vestigium praedicationis audite deprehensum nostra aetate, idolorum cul-
” ture relicto in Oriente, & Occidente ad fidem acceperunt; & quotidie accedūt.
” Continuo dices hic, noui enim quam sis promptus ad aucupandum cauillatione-
” nes, non esse Episcopos, qui illis praedicant, An non satis est ab Episcopis mit-
” ti? & Episcoporum adiutores esse? an nō ministrabant verbo, Lucas, Urbanus, Ti-
” motheus, Clemens, & ceteri adiutores Pauli, quos ipse sic vocat? Si predica-
” tum est Euangelium regni à sanctis Apostolis in vniuerso orbe in testimonium
” gentibus, & illis solum mandatum est docere omnes gentes, iam olim debuit
” venire consummatio. Hoc tantum postea ne concedas, negabis credo supe-
” rius. Eo igitur te deducit mea argumentatio, ut nisi verbo Dei repugnes, con-
” cedas semper futuros esse aliquos, qui quod Dominus dixit faciendum esse an-
” te consummationem saeculi, faciant, predicare scilicet in vniuerso orbe, id est,
” omnibus gentibus in testimonium illis, ut sint scilicet inexcusabiles. Illud etiam,
” quod absurdum consequens putasti, semper futurum esse Apostolorum cœtum,
” & ordinem in Ecclesia, non intellexisti, quemadmodum hoc verum est, nec si
” dicam.

Quomodo
cogitur An-
tonius fateri,
nisi verbo
Dei repu-
gnare velit,
semper fu-
turos esse, q-
predicant in
vniuerso
mundo, id
est, omnib-
gentib- in
testimoniū
illis.

dicam, intelliges, quia nō credis. Crede saltem B. Ignatio Apostolorum discipulo, qui paulo ante precipiebat in epistola ad Smyrneneses sequi episcopum, sicut Christus, inquit, sequitur patrem, & presbyterium, id est cœtum Episcoporum, tanquam Apostolos, synodum episcoporum, ut antea dixi, intellexit, synodus enim episcoporum congregationem Apostolorum repræsentat. Huiusmodi synodi, cum opus erit, nunquam deerunt in ecclesia, sicut nec hactenus defuerunt. Semper itaq; futurus est in ecclesia cœtus, & ordo, non quidem Apostolorum, qui mortui sunt, sed tanquam Apostolorum, id episcoporum, qui sunt successorum. Sed videamus, quæ sequuntur. Quamobrem, inquit, perpetuū quidem manebit verbum Dei in ecclesia, quia Christus ad erit ecclesiæ usque ad consummationem sæculi. Sed quemadmodum ipsius Ecclesiæ status exterior & visibilis non semper est idem: ita non semper eodem exteriori modo ipsum Dei verbum in Ecclesia docetur. Quandiu enim steterit ordo legitimus Ecclesiæ, tamdiu certè pastores, ut Ecclesiā doceant, ordinaria successione propagabuntur, sed si ecclesiæ ordo collapsus & exterior Ecclesiæ facies deformata fuerit, tunc Dominus extraordinarijs modis & sui verbi doctrinam cōferuabit, & cum ipsi videbitur, collapsum ordinem restituet. Semper dicis tantum, & non probas, ut nunquam desinas esse alter Parmenianus: quis tibi dedit, statum exteriorem & visibilem ecclesiæ non semper esse eundem? Quis concessit tibi legitimum ecclesiæ ordinem nō stare, sed collapsum esse: cur sumis, quod nec a me cōcessum, nec a te probatum est? quæ isthac ars recte differendi est, quam iactare soles? Si Christus prouidit, ut perpetuū maneret verbum Dei in Ecclesia, quod tu fateris, scriptum est enim, quomodo audient sine predicante? quomodo verò predicabunt nisi mittantur? an non pertinebat ad eundem prouidere simul, ut maneret perpetuū in Ecclesia legimus ordo predicantium verbum Dei, & mittentium ad predicandum? Si pertinebat, quod nisi quis vecors negare non potest, quomodo Dei prouidentiam & fidelitatem, negligētia acceptæ gratiæ frustrari potuit? vrgebo iterum quod Paulus ad Timotheum scripsit, noli, inquit, negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij, si hoc quod Paulus de charismate legitimi ordinis episcopi scripsit, ad omnes episcopos pertinet, non enim propter Tim. tantum scriptum est, an non satis aperte docet Apostolus, ordinem Episcoporum esse legitimum ordinem ecclesiæ quam negligatur, id est, quamuis negligenter, & vitiosè geratur, & tractetur? alioqui non diceret, noli negligere gratiam, quæ in te est, si cum negligitur, non est. Est quidem dignus, qui negligit, priuari ministerio gratiæ; ministrat tamē, & efficax est ministerium, quamdiu ministrat, licet malè interim ministrat.

T 2

Nemini,

Quomodo
quod absur-
dum conse-
quens Anto-
nius puta-
bat, verum
alioqui est,
scilicet futu-
rū esse se n-
per in eccle-
sia aposto-
lorum cœtū
& ordinem.

Quomodo
Antonius
sumit ad ar-
gumentan-
dum, quod
neque con-
cessum, ne-
que proba-
batum est
tanquā dif-
ferēdi igno-
rus.

Quomodo
faciat Anto-
nius, ut ne-
gligētia ac-
ceptæ gratiæ
fidelitatem
& prouidea-
tiā Dei fru-
stretur, qd
est impium.

Quo Apost. Nemini, inquit apost. dantes occasione, vt nō vituperetur ministeriū nostrum, sed in omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros: nō dixit, nemini dantes occasione, vt nō frustra habeatur ministeriū nostrum, & ne sit casū, sed vt nō vituperetur. Potest. n. efficax esse, & alioqui vituperari, quia nō vt oportet, adhibetur. Tunc enim non impletur ministeriū, quod eidem Tim. apostolus praecepit, inquit, ministeriū tuū imple, sobrius esto. Rursus qui dixit, qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni sunt, satis etiā clarē docuit, eos qui malē praesunt, nō quidem amittere gradū, quē per ordinationē acquisuerunt, facti ex diaconis presbyteri, (sicut de diaconis dixit idē apost. qui bene ministraverint, bonum gradū sibi acquirunt) sed non esse dignos honore. Honorē. n. vocat mercedē, quā dignus est operarius. Qui enim, inquit, altari deseruiunt, cū altari participant, ita et Dominus ordinavit ijs, qui euangelium annunciant, de euangelio viuere. Respondē mihī Antoni, an desit esse psbyter Martinus Lutherus, quia fuit apostata? quia fuit sacrilegus? quia virginem Deo sacram, & Christi filij eius sponsam Catharinā de Bore ex monasterio Nimicensi rapuit? & in matrimoniū incestū accepit? quia tot cedium in bello rusticorū auctor fuit? quia ecclesiā Christi scidit? omitto reliqua, lege vestros scriptores, & historias de eo conscripserunt: si nihil horum ita criminofum in eum habendū esse iudicas, vt gradum presbyterij amiserit, vt sic ad eum vestrorum ministrorum origines reuocetis, quomodo punire haereticos in nostros episcopos tam criminofum esse putas, vt ob hanc causam successorē vicariae ordinationis amissam esse dicas? hoc enim est, quod tāquam summum crimen nobis obijcitis, cetera verō crimina à vobis ficta sunt, in nostris enim ecclesijs non silent canones sacri, non tacent tribunalia episcoporum. Non sunt muta synodi, vigent iudicijs ecclesiasticis nā baptis, & apostasie, & auctoritate, id est, depositiones, excommunicationes, anathemata, postremo gladius, quem potestas secularis non frustra portat, vt, sicut Apost. praecipit, auferatur malū ex nobis ipsis; Sic igitur, quā dilatauimus, premamus, ordolegitimus episcoporum, qui fuit à principio, idē secundum Dei providentiam et fidelitatem semper in ecclesia Catholica manet; ecclesia status exterior, & visibilis ex isto eodem ordine episcoporum exstitit, siquidem episcoporum est ordinare episcopos, & episcopi ordinare presbyteros, diaconos, hypodiaconos, & reliquos minores ministros, idē igitur ecclesia status exterior, & visibilis semper in ecclesia catholica manet. Illud verō superius, ex quo ratione conueni, quem mediū terminum vocamus, inferius sequi vides, esse, inquam, semper in Ecclesia eundem ordinem legitimū episcoporum, propter rationē diuinā providentia et fidelitatis, q̄ hoc satis per se, vt paulo ante docui, confirmat, testis est apostolica traditio, q̄ in omnibus ecclesijs Catholicis cuncti orbis custoditur, et in ecclesijs Germania vsq; ad aduentū Martini Lutheri semper custodita fuit. Traditionis autē idoneus testis est, inquit Tertul. consuetudo, cuius traditio est, inquit, inuentrix,

Quomodo
eocludatur,
eundem ec-
clesiā sta-
tum exteri-
orem & vi-
sibilem sem-
per in eccle-
sia manere.

Quomodo
eundem or-
dinem legi-
timū epi-
scoporū
semper in
ecclesia esse
testis sit A-
postolica tra-
ditio, tradi-
tionis con-
suetudo ec-
clesiā.

idoneus testis est, inquit Tertul. consuetudo, cuius traditio est, inquit, inuentrix,

ratio cōfirmatrix, fides obseruatrix. Lustra Antoni oēs ecclesias mundi Catholice, in omnibus reperies eandē consuetudinē episcopū ordinādi, per prophetiā scriptā Dion. Areop. Pauli discipulus $\epsilon\gamma\omicron\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\omicron\nu\ \epsilon\pi\iota\sigma\kappa\omicron\upsilon\pi\omicron\nu$ vocat, cum impositione manū presbyterij, i. episcoporū, quā consuetudo, & eius inuentrix traditio hac scriptura Pauli cōsistunt, et si nihil interest, ait idē Tert. utrū consuetudo scriptura, an traditione consistat. Hac exterior ecclesiæ facies, quā tu vocas, quā ex ecclesiastica hierarchia constat, dum ab exordio vnitatis ecclesiæ nō receditur, deformata esse nō potest, ut tu fingis, vbi verō episcoporū ordo est, sed ab exordio vnitatis discessū est, quia iam ibi ecclesiæ Catholica nō sunt, quia nō sunt partes totius ecclesiæ Catholica, quā vna est, nec episcoporū ordo legitimus & canonicus habendus est, licet charisma sit tibi facies ecclesiæ exterior deformata et cōturbata est: at in vestris ecclesijs Antoni ne facies quidē vlla exterior ecclesiæ est, nec esse potest, quā episcopū à quo ecclesiā formari potest, et debet, penitus nō habetis.

Veniamus iam ad illos extraordinarios modos, quibus Dñs, aī doctrinā verbi sui cōseruabit, si ecclesiæ ordo collapsus, & exterior ecclesiæ facies deformata fuerit. Et si iā confectū est, nō esse ordinē ecclesiæ collapsū, nec exteriorē ecclesiæ faciem deformatā, ut tu fingebas, ac proinde nō opus esse isto, quē dicis, extraordinario modo cōseruandi doctrinā verbi Dei; quaramus tamen abs te, quomodo istū extraordinariū modum probas, quem tu confiteris, & Martinus Lutherus Germania tradidit? licet nunq̃ sic vocauerit, nec extraordinariū esse cōfessus sit: si nō probas, quare ab alijs, ut tibi dicenti tantum credant, requiris, nisi quia tu etiā dicenti tantū credidisti? quis propheta istum extraordinarium modum cōseruandi doctrinā euangelij prænunciavit, & futurum prädixit? sanē quidem ordinariū modum cōseruādi doctrinā euangelij dominus in euāgelio docuit, et tradidit, ut antea docui: cū enim dixisset Euntes docete omnes gentes, subiunxit, & ecce ego vobiscū sum vsq̃, ad cōsumptionē saculi. Igitur qui tenent doctrinā, quā episcopi apostolorū successores in ecclesiā catholica pradicāt, cum his est Dominus vsq̃, ad cōsumptionem saculi, sic enim dixi paulo suprā, hunc locū in constitutionibus Apostolorū expositū esse. Hic est modus ordinarius cōseruandi doctrinā verbi, per prädicationem s. episcoporum catholico-rū, hi enim sunt successores apost. Hunc modum ordinariū prädixit propheta Isā prophetans enim de statu ecclesiæ euāgelicæ, p̃ are, inquit, afferam tibi aurū: proferro autem serā tibi argentum: pro lignis verō seram tibi as: pro lapidibus ferrum. Hunc locum interpretans B. Cyrillus in commentarijs suis, his materijs, inquit, pro exemplis vtens, quæ multum inter se differunt, docet, omnia in melius esse mutanda: & prima, ac secunda multum inter se differre. Lex enim cessura erat euāgelio, quod tantum differt à lege, quantum aurū ab are, est enim as $\chi\epsilon\upsilon\tau\omicron\phi\alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma$, id est, simile auro, sed tamen non est aurum, &

Qua scriptura Pauli, traditio Apostolica, & consuetudo ordinationis episcoporum nitatur. Vbi exterior facies Ecclesiæ, & quomodo deformari non possit. Quomodo apud Protestantibus nō potest esse exterior facies Ecclesiæ.

Quis sit ordinarius modus cōseruādi doctrinā verbi secundum scripturam.

Prophetia Esaie de modo ordinario cōseruādi doctrinā verbi.

Quomodo
LXX inter
pretes 300.
annis ante
aduentum
Christi no-
mine episco-
pi in pphe-
cia de mini-
stris Euāge-
lij vti sunt.

Quomodo
prophetia
Esaiæ defu-
turus in Eu-
angelio epi-
scopis, & de
eorū mini-
sterio cum
euāgelio &
Apostolica
doctrina cō-
sonet.

Quā pacem
preceatur A-
post. Paulus
in principiis
suarum epi-
stolarū; &
quā gratiā,
cum ait pax
vobis & gra-
tia.
Quomodo
Protestātes
pacē, & gra-
tiam iustitię
habere non
possunt, q̄a
ministros
pacis, & iu-
stitię episco-
pos habere
nolunt.

rum; et ferrum ἀργυροπαρές, id est, simile argento, sed non est argentum, quin
potius mulio instruit illud: lex ergo comparari potest cum arc; Euangelium verò
cum auro, vita verò euangelica cum argento, habet enim maximum splendo-
rem spiritualiter. idcirco Paulus quamuis in cognitiōe legis multum prastaret,
omnia tamen stercus ducebat, vt Christum lucraretur, & cognitionem eius,
hactenus Cyrillus. Deinde subiungit propheta, & dabo principes tuos in pace,
& episcopos tuos in iustitia. Hiero. prepositos vertit: LXX. trecentis annis ante
aduentum Christi verbo Apostolico episcoporum diuino afflatu vsi sunt, hi sunt
Ecclesiarum principes, sic enim eos Apostolica constitutio lib. 2. Clementis vo-
cat cap. 34. hi accipiunt primi potestatem ministrandi verbo, & soluendi atque
ligandi; & ipsi impartiunt presbyteris per ordinationē, quia igitur cum pecca-
ta remittunt, pacem cum Deo, & ecclesia in ijs, quos absoluunt, faciunt, & sūt
ministri iustificationis eorum per ministerium verbi reconciliationis, quod in
eis posuit Deus, idcirco dicit, dabo principes tuos in pace, & episcopos tuos in
iustitia. Cum ijs igitur, qui huic ministerio pacis & iustitia præsunt, & cum ijs,
quibus pax Dei & ecclesia, ac iustitia Christi ministrantur, promisit se vsq; ad
consummationem sæculi mansurum. Hic est modus ordinarius conseruandi do-
ctrinam verbi Dei, in quo pax & iustitia continetur, scilicet per ministerium
episcoporum, quos diuina & prophetica LXX. interpretatio cum euāgelio con-
sonans nominatim expressit. Vos ergo pacem Dei non habetis in ecclesijs ve-
stris, quia prepositos ac principes episcopos in eis non habetis. Vide quid Aposto-
lica doctrina lib. 2. Clementis Romani c. 20. episcopo dicat, et quam bene cum
prophetico sermone consonet, per te (inquit) dicit saluator ei, qui est in peccatis
paralyticus, remittuntur peccata tua, fides tua te saluū fecit, vade in pace. Dein-
de subiungit ἐπὶ τῇ δὲ καὶ λιμὴν ἡσυχίας ὅτι ἡ τῷ χριστῷ ἐκκλησία, εἰς ἣν
λόγος τῆς ἡμετέρας ἀποκαθίστα ὑγιᾶς καὶ ἀμώμους ἐν ἐλπίδας, ἐργο-
πρόνους ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐργοῖς, id est, pax & portus tranquillus Ecclesia Chri-
sti est, in quam peccatores absoluendo restitue sanos, & à macula liberos cum
bona spe, cum studio & labore bonorū operum, &c. Hanc pacem cum Deo, &
ecclesia per remissionem peccatorū precatur Apost. in principiis epist. suarum,
pax, inquit, & gratia vobis, &c. in hac pace ministranda Episcopi successores
Apostolorum sunt principes; quos qui habere nolunt, pacem istam habere non
possunt, neque gratiam iustitię consequi, quia episcopis primum dictum est in
Apostolis, quorum remiseritis peccata, remittentur eis, et quorum retinueritis,
retenta erunt. Veniamus iam ad istum tuum extraordinarium modum quem
dicis conseruandi doctrinam verbi, vnde eum protulisti? ex quo Euangelio
aut prophetico sermone cum Euangelio consonante? an dices reuelatum fuisse
Luthero? at Lutherus nunquam modum suum conseruandi doctrinam verbi

EXTRA

extraordinarium vocare ausus est, ne ipsum nomen extraordinarij criminolum fieret in euangelium, quod predicabat, quod videri volebat non esse aliud. Multum itaq; Antoni Ecclesia Catholica cepit tibi debere. Tu enim primus ex seita Lutheri ingenuè cōfiteris, discessisse vos à modo ordinario, id est, à sanctis Apostolis tradito conseruandi doctrinam verbi, cum modum à Martino Luthero vobis traditum extraordinarium vocas: extraordinarium enim sine ordinario non potest cogitari, & res ipsa posterior est. Interrogemus igitur Antonium, erat ne ille modus prior ordinarius conseruandi doctrinam verbi Apostolicus erat, inquit, aliunde enim venire non potuit, nisi ab ijs, à quibus euangelium predicari cepit. habebat igitur ille modus ordinarius conseruandi doctrinam verbi per successionem episcoporum Apostolis succedentium Apostolicam auctoritatem. Ostendatur ergo, quam auctoritatem habet modus iste extraordinarius conseruandi doctrinam sine successione vicaria ordinationis episcoporum, si enim Apostolicam habet, doceatur, quando Apostoli per meros laicos, qui nisi ab episcopo ordinari non possunt, Euangelium predicauerint: si autem non habet Apostolicam auctoritatem, ac proinde diuinam, restat, vt habeat humanam & ciuilem tantum. Percuntemur deinceps, erat ne iste ordinarius modus traditus ab apostolis, vt semper in ecclesia maneret? & hoc etiam concedit Antonius, quomodo enim poterat dari euangelium, vt semper permaneret, nisi modus etiam conseruandi Euangelium, qui semper permaneret, simul traderetur? Lex enim vetus, quia nō erat semper permansura, potuit sublato ad tempus modo ordinario conseruandi legem, conseruari extraordinario modo in captiuitate, vnde premoneri etiam possent Iudaei, transferendam esse legem cum sacerdotio, cum veniret tempus reuelationis fidei Messia in lege promissi, & à sanctis Patriarchis & Prophetis expectati, idq; propter imperfectionem, quia, vt Apostolus ait, nihil adduxit ad perfectū lex: modus autem extraordinarius conseruandi legem in illa Babylonica seruitute erat conseruare legem sine sacerdote, scriptum enim est in Malachia propheta cap. 2. labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est, vnde Oseas prophetans de Babylonica captiuitate c. 3. dies inquit multi sedebunt filij Israel sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephod, & sine theraphim; & posthac reuertentur filij Israel, & quarent Dominum Deum suum. & paulo post, & erit inquit, populus sicut sacerdos, cui contradicitur, sic enim est apud LXX. significabat non esse futuros in illa captiuitate annorum LXX. sacerdotes, qui pro varijs delictis populi sacrificarēt, vnde illud frequens in Leuitico, offeret, vel tradet victimā, scilicet sacerdoti; & sacerdos orabit pro eo, & remittetur ei, in illa autem captiuitate futurum erat, vt non magis liceret vlli ex populo dare victimam sacerdoti

Quomodo
Lutherus
nunquam
modum suū
conseruandi
doctrinam
verbi extra-
ordinarium
vocauit.

Modus ex-
traordina-
rius conser-
uandi do-
ctrinā verbi
quē Anto-
nius dicit,
quomodo
coarguitur
falsitas.

Modus cō-
seruandi le-
gem in ca-
ptiuitate
Babylonica
quomodo
extraordi-
narius, &
quare.

Quomodo
in illo ex-
traordina-
rio modo
conseruadi
legem in il-
la Babylo-
ni ca seruitute
non fuit or-
do, & mini-
sterium sa-
cerdotale
interruptū,
sed inter-
missum.
De modo
extraordi-
nario sacer-
dotij Sa-
muelis.
Quomodo
extraordi-
narius mo-
dus conser-
uadi doctri-
nam verbi,
quem Pro-
testantes ha-
bere dicūt.
Antonius
nullam fun-
ditas affini-
tatem ha-
bet cum mo-
do extraor-
dinario cō-
seruandi le-
gem Baby-
lone.
Quomodo
Protestantes
Deū faciunt
vel incon-
stantem, vel
iniustum.
Quomodo
Antonius
cūm fatetur
modum cō-
seruadi do-
ctrinam ex-
traordina-
rium esse.
Antonius

cerdoti, ut pro peccato eius sacrificaret, quā licuisset ipsi sacerdoti sacrificium
facere, si quod vitium, aut maculam, aut morbum in lege vetitum haberet. is
enim est sacerdos, cui contradicitur. Et rursus idem Oseas, quia tu, inquit, repu-
listi scientiam, & ego repellam te, ne fungaris mihi sacerdotio. Illud etiam ob-
seruandum est hic, in illo extraordinario modo conseruandi legem sine sacer-
dote, non fuisse ordinem, & ministerium sacerdotale mutatum in aliud genus,
& formam. sic enim facta tunc fuisset veteris & ordinarij sacerdotij interrup-
tio, per translationem in aliud, sed intermissum tantum est, quia non licebat
extra Hierusalem vnctiones ex lege, & sacrificia facere, quibus ad consecran-
dum sacerdotes opus erat, sicuti diu ante captiuitatē in illo extraordinario mo-
do sacerdotij Samuelis, mortuo Eli sacerdote, nō fuit facta ex toto interruptio,
quia licet non esset ex filiis Aaron, erat tamen ex tribu Leui, quā erat ad serui-
endum altari à Deo electa, & constituta, in quare gesta, ut B. August. lib. 17.
c. 5. de ciuitate Dei scripsit, eadem mutatio, quā per Christum futura erat, ad-
umbrata est, mortuo autem Samuele, successit Abiathar ex genere Aaron, &
post eum Sadoc, & alij deinceps. Cū illo igitur extraordinario modo conseruā-
di legem sine sacerdote, qui fuit propter cultum Deorum alienorum inducū,
à prophetis antea predictus futura translationis legis & sacerdotij typus, & fi-
gura effectus, post septuaginta annos captiuitatis ad ordinarium reductus, quā
affinitatem, aut similitudinem iste tuus extraordinarius modus conseruandi
doctrinam verbi habet? Quare ablatas vobis est ille ordinarius modus conser-
uandi doctrinam verbi ab initio per successionem vicaria ordinationis Episco-
porum à sanctis Apostolis (quod tu nō negas) traditus? si hoc maiores vestri no-
biscum commeruerunt, cur vestris ecclesijs iam repurgatis vobis nō restituitur?
cur Deum facitis aut doni sui inconstanter pœnitentem, aut iam correctos, &
repurgatos iniuste punientem? cur non mittit vobis ex cuncto orbe, tres saltem
Episcopos sanctos, & Apostolorum successores, à quibus pastores ordinaria suc-
cessionē diinceps propagentur? non possum satis mirari tam crasso ingenio te
esse, ut non videas, dum modum vestrum conseruandi doctrinam extraordina-
rium esse consiteris, simul consiteris, doctrinam verbi, quam isto modo conser-
uatis, extraordinariam doctrinam esse, & ut apostolus ait, variam & peregrina-
nam: ordinaria enim non indiget extraordinario modo. Sed dimittamus iam
istum modum tuum extraordinariū, de quo vercor, ne tibi sit cum tuis bellum
futurum, præsertim cum auctoribus centuriarū, qui ad antiquas origines tem-
porum Apostolicorum nouitia Lutheri dogmata reuocare frustra conari volu-
erunt, à immodè iam tibi non conuenit cum Andrea Freyhubio, cui tu subsidio ac-
currisli,
simul fatetur doctrinam ipsam extraordinariam, & peregrinam esse. a Quomodo
Centuriatoribus, & Freyhubio repugnet.

curristi, ut succumbentem subleuares. ille enim c. 14. & 15. prioris sue disputationis 30. capitibus comprehensa, confitetur Episcopos Ecclesiarum nostrarum non amisisse potestatem ordinandi, neq. baptizandi, & absoluendi, cum tu alioqui affirmes, interruptum et collapsum esse ordinem Episcoporum, & aliam esse exteriorem, & visibilem ecclesie faciem: excusat tamen Andreas, secta sua homines non posse salua fide & bona conscientia ab illis ordinationem petere, quia fœdissime, inquit, eam contaminarunt, & corruerunt, & impia vota ab eis, qui ordinandi sunt, requirunt, & eosdem non tam ad docendum Euangelium, & administranda sacramenta, quam ad sacrificium missæ pro viuis, & mortuis offerendum constituunt. Cui ego libro secundo in extremo capite sic respondi, Si ordinationem Episcopi nostri, ut tu calumniaris, fœdissime contaminarunt, & corruerunt, quia, ut tu fingis, impia vota ab ordinandis requirunt, & magis ad sacrificandum pro viuis, & defunctis, quam ad docendum Euangelium ordinant, at saltem accipite ab illis ordinationem, quorum ordinationem si non in corruptam, at certe efficacem esse concedis, sicuti absolutionem: quæ verò ipsi committunt, fœdè, ut dicis, ordinationem contaminando, vota impia requirendo, & ad sacrificia pro viuis & defunctis ordinando, ne hac ipsi faciat, donec aliter sentiat, facite interim, quod Dominus Iudæis precepit, Super cathedram Moysis sederunt scribae, et Pharisei, quaecumq. dixerint vobis, facite: quæ autem faciunt, nolite facere. Si tu Antoni idem cum Andrea sentire vis, id est, potestatem ordinandi habere episcopos nostros, hoc ipsum responsum tibi habeto, sin verò pergis dicere, ordinationem, quam Episcopi faciunt, interruptam, & irritam esse, verte stylum tuum in Andream tibi contradicentem, & me missum fac. Sed Pergamus ad ea, quæ sequuntur, est igitur, inquis, error τὰ πρὸ τοῦ ἑπὶ τοῦ ὁδοῦ minimè ferendus, cum ita concludis, erit semper in Ecclesia veræ doctrinæ successio, ergo id necessariò fiet per vicariam ordinationem, & per successionem ordinariam Episcoporum Ecclesiæ Romanæ. Nam antecedens quidem probari potest ex Matthæi loco, & ex perpetua Christi cum suis præsentia; sed consequens est planè ἐρεπὸς ὅτις, & aliundè inuectum, neque quicquam habens cum loco Matthæi commune. Docui pau-

Quomodo
successio le-
gitima Epi-
scoporum
necessario
coniuncta
est cum suc-
cessione A-
postolicæ
doctrinæ

V scoporum.

scoporum nostrorum, per quos Catholica doctrina ad originem Apostolica prædicationis reuocatur, à successionem doctrina Apostolica facias nudam, ut sic consequens tuum heterogeneum, & nihil commune cum loco Matthæi habens, in officina tua fabrices. Deinde, inquis, tuo, id est. Sophistarum more, ut nobis imponas, à re ipsa ad rei modum transis, quem cum re ipsa, & apostolorum confundis. Te descripsisti Antoni, tu enim es, qui, ut fallas, non nos, sed tuos, ab Episcopis Ecclesiarum Catholicarum legitimis Apostolorum successoribus successionem in apostolica doctrina non ἀποδέχου, id est, imperit, hoc enim leuius esset sed malitiosè sciis. Quod ipse statim declaras, quasi obscure antea dixisses, sic enim ais. Verum fac me non ita summo iure tecum agere, certè tuam consequentiam, vel ipsi Episcopi Pontificij refellunt, quia eorum doctrina non est vera, neque cum mandatis Christi, & cum Apostolorum prædicatione, eorumque scriptis conueniens. Quomodo hoc probas Antoni, non esse veram doctrinam & cum prædicatione Apostolorum non conuenientem doctrinam Episcoporum Pontificiorum? quis hoc, quod sumis ad refellendam, ut dicis, consequentiam meam, tibi concessit?

CAPVT III.

Audiamus argumentationem tuam, quæ ex eadem officina promit, Audi ergo, inquis, quemadmodum liceat argumentari, Episcopi Pontificij non retinuerunt doctrinæ puritatem, & tamen vicariam ordinationem, & successionem ordinariam (saltem nomine tenus) retinuerunt, at non potuit puritas doctrinæ puritas in Ecclesia ex antecedente tuo, ergo necesse est doctrinæ puritatem alio modo quam vicaria istorum Episcoporum ordinatione fuisse in Ecclesia conseruatam. Sic dicis licere argumentari, quis tibi licentiam sic argumentandi largitus est? ut ex non concessis à me, neq. demonstratis à te, quod dicis, effici velis? quibus testibus probasti non retinuisse Episcopos Pontificios doctrinæ puritatem, nec doctrinam eorum cum Apostolorum prædicatione conuenire, & nomine tenus successionem ordinariam retinuisse? quibus, inquam, testibus, nisi ex Ecclesijs Lutheri? id est, ex domo vestra productis? sumi ne isti vestri dicendi multi testes, quales illi multi, quorum testimonio doctrinam, quam Paulus Timotheo tradidit, probatam esse voluit? quæ audisti, inquit, à me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Significat Paulus se non aliter docuisse Timotheum, quam sicut idem Paulus in omnibus Ecclesijs docebat, sic enim scripsit in epist. ad Corint. priore, spiritus prophetarum prophetis subiectus est,

non

non enim est dissensionis Deus, sed pacis. Deinde subiungit, sicut in omnibus Ecclesijs doceo. Loquitur autem Apostolus de ordine in gradibus Ecclesia seruando, ne inferior, quod est superioris, tyrannicè sibi rapiat, quo nihil esse potest exorabilius. Interpretatur locum Pauli Apostolica constitutio in extremo capite libri 8. Clemētis Romani, sic enim ait, in persona Apostolorum, verum cum a Deo didicerimus consequentiam rerum, Episcopis quidem assignauimus, & attribuimus, quæ ad principatū sacerdotij pertinent; presbyteris quæ ad sacerdotium; Deinde diaconis, quæ ad ministrandū vtrisque; vt purè et castè fiant, quæ ad religionem pertinent nec. n. fas est diacono sacrificium offerre, aut baptizare, aut benedictionem siue parua, siue magna facere, neq. presbytero ordinationem clericorum, siquidem non licet ordinem inuertere, cum nō sit Deus dissensionis, sed pacis, vt inferiores, quæ sunt superioris, per vim sibi vendant, non legem in malum suum reficientes ignorantes durum esse sibi contra stimulum calcitrare. Hactenus Apostolica doctrina & constitutio. Itaque prophetas vocat ministros Ecclesia diuersorum ordinem, ex quibus qui inferioris ordinis sunt, non vsurpant, quæ sunt superioris: sed eis subiecti sunt. Sic in epist. ad Tim. c. 1. prophetas vocauit, quas, vt sapè dixi, Dionysius vocat ιεροποιετικὰ καὶ λειτουργικά, id est, orationes consecratorias, quibus perficiuntur ordinationes episcopi, presbyteri, diaconi, hypodiaconi, lectoris, & deinceps. In his gradibus præcipit Timotheo bonam militiam militare, cum ait, hoc præceptum commendo tibi fili Timothee secundum præcedentes in te prophetas, vt milites in illis bonam militiam. Episcopus enim, vt idem Dionysius in Eccles. hier. ar. c. 5. ait, per omnes inferiores ordines sua operatur mysteria, id est, omnia quæ sacrè sunt in Ecclesia per ministros ecclesia, ad Episcopum pertinent: tanquam ipse illa ipsa mysteria operetur per ministros Ecclesia, quibus dedit per ordinationem potestatem hac operandi; sic S. Maximus Dionysij scholiastes interpretatur. Itaque tunc Episcopus bonam militiam in omnibus aliorum ordinum inferiorum gradibus, quos ipse etiam habet in se, militat, cum facit, vt omnes ministri, siue ordinati in Ecclesia benè ministrent quisq. in ordine & gradu suo. Sunt enim in Ecclesia maiores & minores ministri, siue propheta, alius alij subordinatus; vt omnia honestè, & secundum ordinem fiant in nobis, sicut idem Apostolus in epist. ad Cor. præcipit. Hoc affirmat Apostolus se in omnibus Ecclesijs docere, scilicet, spiritum prophetarum minorum prophetis maioribus subiectum esse, quia non sit Deus dissensionis, sed pacis, sicut Agabus & Silas minores propheta nunquā se, inquit Apostolica doctrina libro 8. Clem. cap. 1. in Apostolos maiores prophetas extulerunt: neq. Stephanus diaconus plenus fide & spiritu S. & tantus, ac tam excellens, vt intendens in calum, videret gloriam Dei, & Iesum stantem a dextris virtutis Dei, nunquam tamen ijs vsus est, vt eadem Apostolica do-

Locus Apostoli spiritus prophetarum prophetis subiectus est, &c.

Locus Pauli Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee secundum præcedentes in te prophetas, vt milites in illis bonam militiam.

elrina in extremo capite lib. 8. ait, qua ad ministerium diaconi non pertineret,
 neq. sacrificium, inquit, obtulit, quod est presbyteri, neq. manus ulli imposuit,
 quod est Episcopi; sed ordinem diaconi vsq. ad extremum seruauit; hoc enim,
 inquit, martyrem Christi decebat, τὴν ἐκταξίαν, id est, bonum ordinem vsq. ad
 finem custodire. Igitur quod Lutherus in Germania primus fecit, ut sine aucto-
 ritate Episcopi, in Ecclesia prophetaret, hoc est, doceret, & quod grauius fuit,
 ministros Ecclesia ordinaret, & vos facere pergitis, ista Apostolus Paulus, &
 omnes Ecclesia, in quibus docuit, condemnant, quia spiritus Lutheri presbyteri
 minoris prophetae, non fuit subiectus Episcopo maiori prophetae sine voluntate
 enim Episcopi, iubet canon Apostol. 39. ut presbyteri & diaconi nihil faciant;
 quia episcopo, inquit, est commissus populus, & ab eo est animarum ratio repo-
 scenda. Insuper ecclesiam Dei scidit, quasi esset Deus dissensionis, nō pacis; quod
 ei facere nō licebat, licet tanta sanctitate, quanta fuit Stephanus, praeclatus fuis-
 set; & tanta iniquitate episcopi omnes, quanta fuit Iudas, qui Christum prodidit,
 quia non licebat Apostolicam ἐκταξίαν & magisterium à Deo institutum
 inuerrere. Nos cōtra per multos testes, id est, testimonio omnium Ecclesiarum,
 in quibus Apostolica doctrina predicatur, probamus doctrinā Episcoporum rō-
 tificiorum, ut tu vocas, puram esse, & Apostolicam, quia cum omnibus ecclesijs
 Catholicis per vniuersum orbem communicat; & sic docent tanquam successo-
 res Apostolorum, sicut in omnibus ecclesijs Catholicis docetur, dixi sapē, & di-
 cendum est sapius, Ecclesias Catholicas me dicere, quae in vnitae ecclesia Ca-
 tholica ab haereticis, & schismaticis scissa permanēt. Quod enim in omnibus ec-
 clesijs docetur, non potest esse nisi ab Apostolis traditum, illis enim conuenit, q.
 ait propheta, in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra ver-
 ba eorum; & rursus quod fuit ab Apostolis ab initio Ecclesia Catholica tradi-
 tum, necesse erat, ut per successionē eorum Episcoporum, quos ipsi ordinarunt,
 & instituerunt, ad nos perueniret. Idcirco Irenaeus, repetendū enim est millies,
 eam, inquit, quam habet scilicet ab apostolis, traditionem, et annunciam homi-
 nibus fidem per successionem Episcoporum peruenientem vsq. ad nos indican-
 tes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sui placentiam malam,
 vel vanam gloriam, vel per cecitatem, & malam sententiā praeferunt quam opor-
 tet colligunt Igitur ex quo vos in Germania successionem Episcoporum Catho-
 licorum, id est, ab exordio vnitatis Ecclesiae, quod Christus in Petro auctoritate
 sua, sicut ait B. Cyprianus, disposuit, non discedentium habere noluitis, ex eo
 tempore doctrinam verbi Apostolicam, quam Episcopi vestri superiores tan-
 quam successores Apostolorum vobis tradiderant, conseruare, & cum omnibus
 Ecclesijs Catholicis communicare desuistis. Sic vos eruditissimus, & antiquis-
 simus auctor Irenaeus confundit. Quid ei respondebis Antoni, ut sectam tuam
 defendas?

Quae Luthe-
 rus in Ger-
 mania con-
 tra doctri-
 nam, quam
 Paulus in o-
 mnibus ec-
 clesijs do-
 cuit, fecerit.

Quomodo
 nos probe-
 mus doctri-
 nam episco-
 porum Fon-
 tificiorum,
 quos proci-
 testes in-
 uidiose vo-
 cant, puram
 esse, & apo-
 stolicam.

Quomodo
 quod in o-
 mnibus Ec-
 clesijs doce-
 tur, non po-
 test esse ni-
 si ab Apo-
 stolis tradi-
 tum.

Quomodo
 Irenaeus pro-
 testatur
 confundit.

defendas? immò quid Apostolo respondelis, cum ait in illo ipso loco, quem paulo ante contra te tractavi, & sicut in omnibus Ecclesijs doceo. Paulo enim post ait, an à vobis verbum Dei processit? aut in vos solos peruenit? an de huiusmodi verbo Dei vos Lutherani gloriari potestis? potestis ne docere, quod predicauit Lutherus, & vniuersa Ecclesia Catholica anathematizant, processisse non à Lutherò? neque peruenisse in solam Germaniam? si enim non processit à Lutherò, sed ab Apostolis, cur nomen ab eo accepistis? cur omnes Catholici vos Lutheranos vocant? & vobiscum non communicant? nos verò verbum, quod in Ecclesijs nostris predicatur, & quod Episcopi Pontificij retinent, non à nobis, nec ab ipsis primum processisse, sed à sanctis Apostolis, qui ex Hierusalem pleni spiritu sancto in vniuersum orbem ad predicandum omni creatura, & fundandis Ecclesijs profecti sunt, ex eo probamus, quod cum omnibus Ecclesijs Catholicis communicamus, quia sic in nostra Ecclesia docetur, sicut in omnibus. Profer tu in quibus extra Germaniam prouincijs, nationibus, regionibus, insulis, Ecclesias Lutheranas fundaueritis. Responde ergo Paulo, verbum, quod Lutherus predicauit, si verbum Dei est, quomodo non processit à Lutherò tantum? & quomodo non in Germaniam solam, sed in vniuersum orbem peruenit? Dimitte Turrianis Sophismata, intende hic neruos, & fuda, quantum potes, vt videamus, quantum sudando proficias in negotio suscepto.

Sed rursus instas, inquis, & contendis alligationem ordinariæ successione à Christo esse institutam, & D. Andream, eo quòd id negat, bellum doctorem per ludibrium appellas. Quid si dicam non esse boni doctoris, immò ne doctoris quidem toties principium petere; & quod semel opinionis errore cōfinxerit, tanquam oraculum fundere. Iam enim planum fecimus tuum illud somnium nullum habere in verbis Christi fundamentum; nec enim ex illis sequitur, Ecclesiā alligari Christo per vicariam ordinationem, aut per ordinariam successionem Episcoporum, sed potius per ipsius doctrinæ puritatem, quæ ecclesiam cum Christo arctissimo vinculo coniungit. Videris mihi ignorare, quid sit petere principium, ego enim nō peto à te, vt concedas mihi, de quo est nobis disceptatio, & quod à me probatum est, esse scilicet alligationem ordinariæ successiōis à Christo institutam; neg. sumo hoc, quod esset sumere principium, totidem enim modis sumitur, quot petitur vt tradit tuus Arist. sed potius ex ijs, quæ tu non refellis, quia non potes, proba hoc ex verbis, inquā, Christi, & eorum consequentia & ex constitutione apostolorum loci Matthæi interprete. Repetā ergo, quæ in illo loco scripsi, in quo bellum doctorem vocaui Andreā, quod tu agrè tulisti, quasi cōuitium fecerim, vt intelligant omnes, te non refellere, quæ scripsi, sed dissimulanter cauillari,

Quomodo quod Paulus ad Cor. scripsit, an à vobis verbum Dei processit? aut ad vos solos peruenit? doctrinam Lutheri cōueniat non esse Apostolicā, sed hæreticā. Quomodo nos probamus apostolicam esse doctrinam, quam Episcopi Catholici predicant.

Quomodo Antonius.

Quæ diffi-
mulauerit
Antonius,
quia respō-
dere non
potuit.

Quomodo
quod neq;
sumptum,
neq; petitiū
est, sed ra-
tione con-
clusum est,
petitionem
principij in-
scienter vo-
cauit An-
tonius.

id est, nihil respondere, & nugari. Libro igitur priore cap. 11. sic dicebam, cum dixisset Apostolis post resurrectionem suam, cunctes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filij & spiritus S. docentes eos seruare quaecumq; mandauimus vobis, subiungit, & ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Quomodo enim cum apostolis, qui iam à vita recesserunt, adhuc manet vsq; ad consummationem seculi, nisi quia viuunt apostoli in suis successoribus? qui enim hos audiunt, Apostolos audiunt; & qui Apostolos in successoribus audiunt, Christum ipsum immediatè locutum audiunt, immò ne sine auctore loquamur, citemus Clementem Romanum Apostolicum auctorem loci huius interpretem de successione ordinaria Episcoporum in locum Apostolorum; is enim in extrema pagina libri 7. de constitutionibus Apostolorum, describens, & enumerans eos Episcopos, quos S. Apostoli dum viuerent, in paræcijs ordinarunt, ad extremum subiungit, loquens more suo in persona Apostolorum, hi sunt, quibus paræcia Domini à nobis commissa sunt, quorum doctrina memores, seruare nostros sermones, & sit Dominus vobiscum nunc, & in tempora infinita, sicut ipse nobis dixit, cum esset assumendus ad Deum, & patrem suum. Hactenus Clemens. Deinde subieci argumentationem, inquit, quare si qui ea seruant, quæ ij docuerunt, quos Apostoli ordinarunt Episcopos, hi ipsorum Apostolorum doctrinam & sermones seruant; & qui horum sermones seruant, ipsum Dominum audiunt, & ipsius sermones seruāt: ac cū istis ipsis est idem Dominus, et id ipsum futurum est vsq; ad consummationem seculi: ergo ad tradendam & conseruandam doctrinā, & sermones eius, necessaria est secundum euāgeliū ordinaria successio Apostolorum. Per hanc enim Dominus implet promissionem suam manendi in Ecclesia cum Apostolis vsque ad consummationem seculi, & promissionem nunquam deponendi verba de ore suo iuxta prophetiam Esaia. Hic igitur ex duobus, quæ sumpsi, prius ex Apostolica cōstitutione & doctrina, posterius ex loco Matth. cū interpretatione loci ex eadem Apostolica doctrina, quorum neutrum refellis, quia non potes, (nihil enim respondiſti ad constitutionem siue doctrinam Apostolicam à me recitatam, & in argumentatione sumptam; nec ad interpretationem loci Matthæi in eadem Apostolica doctrina) ego, quod tu negas, ratione connexi conclusi, scilicet, necessariam esse ordinariam successionem Episcoporum, per vicariam ordinationem in locum Apostolorum ad tradendam, conseruandam, & ostendendam Apostolicæ doctrinæ successionem. Et sicut hoc cōclusi, ita etiam illud, quod idem est, alligasse. scilicet Christum secum Ecclesiam huiusmodi successione Episcoporum. Quomodo igitur ad petitionem, aut sumptionem principij referri potest, quod neque sumptum, neq; petitiū, sed ratione conclusum, & demonstratum est? Redeo ad prosequendum recitationem eorum, quæ illic scripseram. Sequitur enim, Per hanc etiam sus-

successionem voluit Dominus, ut certum haberemus de doctrina, quod quidem non obscure ipsa rerum & verborum consequentia in euangelio declarat. Cum enim dixisset Dominus Apostolis suis, euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filii & spiritus S. docentes servare omnia quaecunque mandavi vobis, quia hoc faciendum erat in omnibus gentibus, & predicandum Evangelium in uniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus, & Apostoli, sicut Paulus de sacerdotibus veteris testamenti dixit, morte prohibebantur permanere, necesse fuit, ut successores haberent, in quibus ipsi Apostoli viuerent, & predicarent; & cum quibus Apostolis ipse Dominus semper esset docendo, & baptizando, & predicando per eorum successores. Vnde statim subiungit, & ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi, vobiscum, inquam, sum instituendo, baptizando, & doctrinam mandatorum tradendo. Vides Antonium quemadmodum cum ordinaria successione Episcoporum, de qua loquor, semper successionem doctrinae Apostolicae coniunxi? & per eiusmodi ordinariam successionem vicariae ordinationis, simul & Apostolicae praedicationis Christum esse cum Ecclesia scriptum? cur igitur fallaciter vicariam ordinationem Episcoporum in successione apostolorum, de qua loquor, a successione doctrinae seiungis? neque sequitur, inquis, eos omnes, qui vicariam habent ordinationem, successores esse apostolorum. quis tibi hoc negat, & postquam dixisti me petere principium, quod dicerem, Christum Ecclesiam secum huiusmodi successione Episcoporum alligasse, quod non petendo, nec sumendo, sed concludendo, & demonstrando dixi, subiunxisti, iam enim planum fecimus, tuum illud somnium nullum habere in verbis Christi fundamentum, nec enim ex illis sequitur Ecclesiam alligari Christo per vicariam ordinationem, aut per ordinariam successionem Episcoporum, sed potius per ipsius doctrinae puritatem, quae Ecclesiam cum Christo arctissimo vinculo coniungit. Hic etiam successionem episcoporum, & vicariam eorum ordinationem, de qua loquor, puritate doctrinae nudas. Quid hoc est, nisi malitiose, & fallaciter cauillari, et tergiuersari? ego enim cum de Episcopis successoribus Apostolorum vicaria ordinatione loquor, de successoribus in potestate ordinis, & in Catholica, & Apostolica doctrina loquor. vnde tandem intuli, quare qui habent ministros non succedentes Apostolis successione vicariae ordinationis, hi Christum non habent cum ipsis illis ministris manentem usque ad consummationem seculi, neque de ore suo per eosdem loquentem, neque certum habere possunt de doctrinae verbi, quam illi tradunt, quod Apostolica sit; immo certum est non esse Apostolicam, quia non possunt, sicut nos doctrinam ecclesiae nostrae per successionem vicariae ordinationis, reuocare eam ad Apostolos, & per Apostolos ad Christum, per quem, ut Apostolus ait, cum in-

tium

Quomodo
Antonius
vicariam or-
dinationem
Episcoporum
Apostolis
succedenti-
um de qua lo-
quimur, &
quam nos
defendimus,
a successio-
ne Aposto-
licae doctri-
nae fallaci-
ter seiungit.

Quomodo
semper de
successori-
bus Aposto-
lorum in po-
testate ordi-
nis, & in
Apostolica
doctrina a
me triptum
sit.

tium accepisset enarrari, ab ijs, qui audierunt, id est, ab Apostolis, in nos confirmata est, contestate Deo signis, & portentis, & varijs virtutibus, & spiritus s. distributionibus secundum suam voluntatem. Deinde adiunxi, hinc liquet iam, quemadmodum non alligamus nos ecclesiam ad certas personas in ordinaria successione constitutas, ut Andreas doctor Theologus dicit, sed potius Christus Ecclesiam sponsam suam huiusmodi successione Episcoporum vsq; ad finem seculi secum alligauit. Cum dixi, hinc liquet, satis clare significauit ex superioribus inferri, & induci hoc, quod ex illis liquere dixi: quomodo igitur ad petitionem principij turetulisti? scilicet, ut sic mendacij cauillatione, quod ratione non poteras, infirmares. Dixeram ergo paulo superius, ne omnia iterum repetam, Vt enim, quod dixit Apost. qui vos audit, me audit, & c. omnibus praposis, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt, dixit, ut B. Cyprianus in epist. ad Puppianum ait, sic etiam quod dixit eisdem Apostolis, & ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi, similiter omnibus Episcopis, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt, dixit. Sanè quidem cum Cyprianus ait, quod Dominus dixit Apostolis, qui vos audit, me audit, dictum quoq; esse omnibus praposis, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt, de Episcopis Catholicis, & doctrinam Apostolorum tenentibus loquitur. hos enim qui audit, Christum audit, non autem, qui eos audit, qui solam ordinationem habent, siue solam successionem vicaria ordinationis. Quare cum ego adiunxi, sic etiam quod dixit eisdem Apost. et ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi, similiter omnibus Episcopis, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt, dixit, quis non intelligat loqui me de Episcopis, non qui nudam successionem vicaria ordinationis, sine successione doctrina Apostolica teneant, ut tu fingis, sed qui etiam in professione eiusdem Apostolica doctrina succedant. Ex quo efficitur, ut cum Christus promittit, se perpetuo futurum cum successione Episcoporum Apostolica doctrina, ac proinde cum Ecclesijs Catholicis, quibus presunt huiusmodi Episcopi, & in summa, cum Ecclesia Catholica, in qua sunt singula omnes Catholice tanquam partes in toto, efficitur, inquam, ut Christus Ecclesiam sponsam suam huiusmodi successione Episcoporum secum vsq; ad consummationem seculi alligauerit, si quidem cum promissu futurum se perpetuo cum Apost. & eorum successoribus, simul promissit futurum se perpetuo cum Ecclesijs Catholicis talium Episcoporum. In Episcopis enim Catholicis sunt ecclesia Catholica & εν κληρικῶν, & εν βασιλει τῶ ἐκκλησιῶν, quod est vnum genus τῶ ἐκκλησιῶν εν ἅλλῃ, ut tuus Arist. lib. 4. de Physico auditu tradit: cum quo autem Christus manet, eum secum alligat; quamdiu cum eo manet, & quomodo manet, sic alligat; manet autem cum ecclesia Catholica habente successores apostolorum vicaria ordinatione, sicut ipse auctoritate sua disposuit: Eam igitur huiusmodi successionem Episcoporum se-

Quomodo
Antonius
ad decipien-
dum suos
fugit me.
loqui de nu-
da successi-
one Episco-
porum per
solam vica-
riam ordi-
nationem
sine succes-
sione Apo-
stolicæ do-
ctrinæ.
Quomodo
Christus ec-
clesiam spon-
sam suam
successione
Episcoporum
Catholicorum
secum
vsq; ad con-
summationem
seculi alli-
gauerit.

cum

eum alligauit. Eat nunc Antonius bellus Dialecticus, & dicat petitionem prin-
 cipij esse, quod dixi, Christum sponsam suam Ecclesiam huiusmodi successionem
 episcoporum secum alligasse, idque ex superioribus liquere. Pergit Antonius. Tu
 vero, inquit, belle disputator, explica nobis, nomine alligationis
 quid tibi velis. nam Ecclesiam, non alijs rebus, quam verbo Dei
 alligari, aut aliunde quam ab eo pendere, ab ipso Dei verbo didici-
 mus, & constanter credimus. Explica tu rursus nobis, quid intelligi velis,
 cum ais, ecclesiam non alijs rebus, quam verbo Dei alligari: an excludis predi-
 cantem? minimè, quomodo enim, inquit, audient sine predicante? et rursus, nū-
 quid omnes prophetæ minimè. Ecclesia igitur alligatur non solo verbo, sed certis
 predicatoribus & ministris verbi, episcopus scilicet, quorum est ministrare ver-
 bo; & dare alijs, qui idonei sint, potestatem ministrandi verbo, sicut Apost. ad
 Timotheum, quæ audisti, inquit, à me per multos testes, hæc commenda fide-
 libus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Habetis ne vos Lutherani ali-
 quos Timotheos, id est, Episcopos per prophetiam cum impositione manuum
 presbyterij ordinatos, qui ea, quæ ipsi in omnibus Ecclesijs Catholicis predicari
 & doceri audierunt, alijs Catholicis, qui idonei sint ad alios docendos, commen-
 dent? minimè. Quomodo igitur ecclesia vestra, quam falso nomine vocatis, alli-
 gari potest verbo Dei sine legitimo propheta, & predicatore? quis vestros mini-
 stros, & predicatorum verbi misit, nisi Lutherus presbyter tantum? qui mittere
 eos non potuit secundum canonem Apostolorum 39. qui iubet, ut presbyteri, &
 diaconi nihil faciant sine voluntate episcopi. Huius canonis à sanctis Apostolis
 sanciti idoneus testis est consuetudo omnium ecclesiarum cuncti orbis, quæ aliunde
 de quam ex apostolica traditione proficisci non potuit. Quomodo igitur mini-
 stri vestri predicant, qui misi non sunt? quomodo enim, inquit Apostolus, præ-
 dicabunt, nisi mittantur? non igitur dicetur de vestris ministris, Quam speciosi
 pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona, sed potius, quam lutu-
 lenti pedes euangelizantium, quæ cum omnibus totius orbis ecclesijs pugnant;
 quæ patres & maiores vestri ignorauerunt, quia ab initio non fuerunt eis tra-
 dita, & quæ ab omnibus ecclesijs totius mundi præterquam à Lutheranis ana-
 thematizantur. Sed persequamur reliquas nugas. Quomodo igitur, inquis,
 stabit istud loquendi genus, alligatio ordinariæ successionis? nimi-
 rum, inquis, ad oblationem & conseruationem integre fidei, &
 doctrinæ, necessaria est ordinaria successio. Audio, verum quis te
 illud docuit? aut unde petis tantum necessitatis vinculum? immò
 potius vel eo maximè purum est atque verissimum Dei verbum,
 quod ab hominibus natura corruptis, & mendacibus non pendeat.
 Queris Antoni, quis me docuerit, necessariam esse ordinariam successionem epi-
 scoporum

Quale sit, &
 ait Antoni
 Ecclesiam
 non alijs re-
 bus alligari
 quam vera-
 bo Dei.

Quomodo
 Ecclesia nō
 potest alli-
 gari verbo
 Dei sine le-
 gitimo mi-
 nistro verbi.

Quomodo
 nō speciosi,
 sed lutulēti
 sunt pedes
 euangelizā-
 tium in Ec-
 clesijs Pro-
 testantium.

Quartit An-
tonius, quis
nos docue-
rit tantam
necessitatem
successionis
episcoporum
per vicariam
ordinationem.
Clemens,
Irenaeus,
Tertull.

scoporum ad obfignationem & conseruationem integræ fidei, & doctrinæ. Optan-
da mihi fuit hac tua questio, & percunctatio. Siquidem ea pars Theologiae qua
est & dicitur ἀποδεικτική, μεθόδους ἀποδεικτικὰς καὶ πρῆσι τῶν πραγμάτων
κρίτων ἐν δόξῳ πείθει καὶ καταναγκάζει τοὺς ἀκούοντας ἐπεδῶναι. Hac Ioan-
nes cognomento Cyparis Scotus in proæmio libri eruditissimi, quem inscripsit
ἐκθεσίων στοιχείων θεολογικῶν ῥήσεων. Exprimamus nos more nostro senten-
tiam: Theologia, inquit, Philosophica & demonstratiua, sic enim vocatur à
Dionysio Areop. in epist. ad Titum, quam diuinè tractauit S. Thomas, conclu-
sionibus argumentorum, & auctoritate celebrium virorum, qui id prius dice-
runt, suadet ac fidem facit, & auditores assentiri cogit. Quod igitur quartis,
quis me hoc de necessitate ordinariae successionis docuit, Irenaeus me docuit, &
post eum Tertullianus. Hi te etiam maiore auctoritate, quam Lutherus, docere
possunt, si tandem tantis auctoribus sapere vis, vel potius respicere. Magnam
itaq. vim argumenti & probationis habet viri celebris auctoritas. Probatio-
nes enim interpretatur Quintil. πρῆσι. Lege ergo, quæ Irenaeus lib. 3. c. 3 scri-
psit de traditione Apostolica doctrina, ac fidei perueniente ad nos per succe-
sionem episcoporum, per quam dicit confundi omnes, qui quoque modo alter do-
cent. Lege item librum Tertulliani de præscriptionibus hæreticorum, in quo mi-
rabili ter docet irenaeum secutus, quomodo, & quare origo integræ fidei, ac do-
ctrinæ per successionem episcoporum petenda sit, ex istis auctoribus intelliges,
vnde tantum necessitatis vinculum petamus. Imò ex solo loco Clementis, quem
paulo ante ex lib. 7. de constitutionibus Apostolorum extrema pagina recitauit,
clarius, ac maiore etiā & antiquiore auctoritate intelligere potes. Illud verò qd
adiunxisti, in quo aliquid tibi fortasse visus es dicere, vix risum tenere potui, cū
legi. Imò potius, inquis, el eo maximè purum est, atque verissi-
mum Dei verbum, quòd ab hominibus natura corruptis & men-
dacibus non pendeat. Cum Apostolus testes doctrinæ suæ citabat, inquit,
sicut in omnibus ecclesijs doceo, & ad Timotheum, quæ audisti, inquit, à me per
multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios do-
cere, an faciebat, ut verbum, quod prædicabat, ab hominibus natura corruptis
& mendacibus penderet: imò verò ne à talibus hominibus, quales dixisti pen-
deret, tunc maximè cauebat. Purum enim, ut tu vocas, et verissimum verbum
non aliter conseruari, & retineri potest, quam si sic prædicetur, & doceatur, sic-
ut in omnibus ecclesijs prædicatur, & semper prædicatum fuit, quod alia ratio-
ne sciri neque potest neq. debet, sicut à magnis & antiquis, & Apostolicis do-
ctoribus traditū est, quam per successionem episcoporum, qui sunt eorum, quos
ipsi Apostoli ordinarunt, ei dederunt, successores. Quos qui audiunt, ipsos Apo-
stolos audiunt; & qui Apostolos in successoribus audiunt, Christum audiunt.

Quomodo
verbum Dei
purissimum
conseruari
possit, & nō
aliter.

Sic puritas verbi ad originem suam reuocatur. Si hoc in Germania seruatum fuisset, nunquam peregrina, & varia doctrina Lutheri aditum in ea reperisset. Quo circa, inquis, Thessalonicensium fides commendatur, quod apostolicam prædicationem receperint, non tanquam sermonem hominum, sed tanquam verbum Dei. & hoc in verbum, quod in Ecclesijs nostris prædicatur, quadrat; etenim quia per successionem Episcoporum Catholicorum reuocatur ad originem suam, id est, ad verbum Apostolorum, quod à Christo acceperunt, & ipsi Episcopis à se institutis, & ordinatis tradiderunt, & illi alijs, & deinceps vsque ad præsentis Episcopos Catholicos Apostolorum successores peruenit; idcirco qui Episcopos Catholicos audiunt, Apostolos audiunt; & qui Apostolos in successoribus audiunt, Christum audiunt, similiter, qui audiunt presbyteros verbi ministros quos Episcopi mittunt; non enim, ut antea dixi, in iussu eorum prædicare possunt, Episcopos audiunt; & qui hos, apostolos, & qui apostolos, Christum. Scio hoc quod ex epist. ad Thes. priore citasti, ad Lutherum accommodabis, verbum enim Lutheri, non tanquam sermonem hominis, sed tanquam verbum Dei in Germania acceperunt. Sed hic omisisti, quod Paulus diuino consilio addidit, sic enim ille scripsit, non sicut verbum siue sermonem hominum acceperitis, sed sicut est verè verbum Dei. Acceperitis quidem sermonem Lutheri tanquam verbum Dei, sed illud Pauli non conuenit ei, sicut est verè verbum Dei, fuit enim & est vere verbum Diaboli. Id autem, sicut Clemens discipulus Apostolorum, & Irenæus, ac Tertullianus nos docuerunt, per traditionem Apostolicæ doctrinæ, quæ vsque ad nos per successionem Episcoporum Catholicorum peruenit, & in Germania vsq; ad Lutherum peruenerat, probamus. Ab hac enim traditione apostolicæ doctrinæ, doctrina Lutheri discrepat, igitur non potest esse ab initio tradita; ac proinde nec Apostolica esse potest. Restat igitur ut non sit, sicut ait B. Iocobus, de sursum descendens sapientia, sed terrena, animalis, & diabolica.

CAP V T IIIL

Sequitur in tuo libello. Atque ut paucis tua ista sententia profligetur, affero duplicem *ἱστορίαν*, ex qua manifestum est, puritatem doctrinæ non esse alligatam ordinariæ successioni. Nam in Ecclesia Israelis interrupta fuit ordinaria sacerdotum successio, & tamen illic Ecclesia delitescibat, id est, fidelium coetus, qui non flexerant genua idolo Baal, & doctrinæ puritatem retinebant. Si à te queram Antoni, in Israel, id est, in decem tribubus, quas Ieroboam abduxit, & quibus vitulos ad colendum confluxit, et fecit sacerdotes partem quandam populi, qui non erant ex filiis Levi, sic enim est apud

Quomodo
qui in X tri-
bus non
flexerunt
genua Baal,
doctrinae
Mosaica pu-
ritate muer-
narunt.

Epistola Cle-
mentis ex
persona Pe-
tri ad Iaco-
bum de non
temere co-
municandis
libris pra-
dicationum
Petri, de q-
bus non ra-
ro Clemens
Alex. in li-
bris Strom-
atum memi-
nit.

Quomodo
fuit necessa-
ria traditio
LXX. senio-
rum, quam
à Moyse ac-
ceperunt, ad
recte inter-
perendam
veteris scri-
pturam, &
custodien-
dam verita-
tem doctri-
nae in lege
& prophetis.

EXX. quare ista Ecclesia, quam dicis, eorum, qui non flexerant genua idolo Baal, puritatem doctrinae Mosaicae, interrupta aliqui ordinaria successione sacerdotum Levitica tribus, conservabant? an non respondebis, quia à traditione Mosaica disciplina recedere volebant? Si rursus queram à te, quomodo ad eos traditio Mosaica disciplina salua, & integra venit? quid aliud recte ac vere respondere potes, quam venisse per successionem ordinariam eorum, qui illis LXX senioribus, quos Moyses iussu Dei elegit, quosq; Moyses instituit, & docuit, & cathedram eius susceperunt, quibus alij, atq; alij deinceps successerunt? ex ista ordinaria successione erant, de quibus Dominus dixit Iudaeis, super cathedram Moysis sederunt scribae & Pharisei, quaecumq; dixerint vobis, facite, quae autem faciunt, nolite facere. Huc pertinet alia epistola, quam Clemens Romanus ex persona Petri ad Iacobum fratrem Domini scripsit, cuius Photius Constantino- politanus in bibliotheca sua meminit. Petit à Iacobo Petrus, ut libros praedicationis, quos ad eum miserat, de quibus alter Clemens Alex. in libris Stromatum non semel meminit, cum illis tantum communicet, qui traditionis regula ad recte interpretandas scripturas instructi essent exemplo illorum 70. seniorum, quos Moyses iussu Dei elegit, & qui cathedram eius susceperunt. Interpretabor partem epistolae à Græco, etsi non pari elegantia, & sermonis nitore. Græci si volēs in proemio 4. libri mei pro epistolis decretalibus Pontificum apostolicorum de scriptis reperies. Ergo quoniam te, inquit, video mi frater ad communem omnium nostrum utilitatem alacriter properare, oro atq; obsecro, ut mearum praedicationum libros, quos ad te misi, cum nullo ex gentilibus communices, neque cum ullo ex nostris, antequam eum experiaris. Si quis verò postquàm erit tentatus, dignus esse apparuerit, tunc ei tradas ad exemplum institutionis qua Moyses 70. senioribus, qui cathedram eius susceperunt, scripturas tradidit, unde si utus tuta cautionis usq; ad hoc tempus manasse cernitur. omnes enim in illa natione eandem regulam in cultu unius Dei, & in disciplina vite servant, neque possunt ab scripturis, si in multos sensus vergant, de via extrudi ad sentiendum aliter. Siquidem secundum regulam veritatis traditam aggrediuntur aptare convenientiam scripturarum; si quis forte, quia traditionem ignorat, in vocibus Prophetarum multiplicibus, & ambiguis haeret. Ob hanc causam nulli permittunt docere, nisi prius discat, quomodo scripturis utendum sit. Hinc apud eos unus Deus est, una lex, una spes. Ut ergo idē apud nos, nostris fratribus eveniat, da libros mearum praedicationum simili mysterio institutionis, ut hoc modo eos instruat, qui voluerint subire munus docendi, atq; instruendi alios. nisi enim sic fiat, in multas sententias doctrina veritatis scindetur. Omitto reliqua. Vides Antoni, quemadmodum sic fuit necessaria traditio 70. seniorum, quam à Moyse, acceperunt ad custodiendam doctrinā veritatis in lege & prophetis, &

non aliter interpretandam veterem scripturam, quæ regula traditionis poscebat, sicut auctoribus Clemente Rom. Irenæo, Tertulliano necessaria est traditio vi-
 uæ prædicationis Apostolorum, quæ in ecclesia Catholica relicta est, ad capiendū
 & conseruandam puritatem doctrinæ, & rectè interpretandam scripturam:
 traditio autem apostolica prædicationis non potest nisi per successionem eorum,
 quibus commendata erat, transfundi. Apostoli enim omnia necessaria ad docen-
 dum, eis tradebāt, quos successores, ut ait S. Irenæus, relinquebant, sicut Moy-
 ses LXX. senioribus, & illi alijs, ut paulo antè Clemens ex persona Petri aie-
 bat. Illi igitur, qui in Ecclesia Israelis, id est, in X. tribubus, in quibus successio
 ordinaria sacerdotum sublata erat, non flexerāt genua idolo Baal, ideo doctri-
 na puritatem retinebant, quia non recedebāt à traditione, quam Moyses LXX.
 senioribus reliquerat; & illi deinceps alijs, qui in loco sancto, quem Deus elegerat,
 ordinaria successione super cathedrā Moysis sedentes, veritatem docebant.
 Non est igitur *ἐνστασις*, quam attulisti, sed exemplum, quo sententiā nostram
 contra te confirmasti, non intelligens quid diceres, neq. de quo affirmares. Al-
 tera *ἐνστασις* erat: Hierosolymæ, inquit, regnante Achaz durabat qui-
 dem exterior & visibilis successio sacerdotum, sed nihilominus
 Ecclesia crassissimis erroribus fuit propemodum obruta, cum
 templum Dei clausum esset & Vrias sacerdos, iubēte rege cultum
 Dei publicè profanaret. Nec ista *ἐνστασις*, quam vocas, mihi aduersatur,
 sed tuam potius inscitiam prodit, & coarguit, & nostram causam adiuvat. Si
 enim quæram à te, quare Ecclesia illa, quā dicis, crassissimis erroribus fuit pro-
 pemodum obruta, an non responsurus es, quia traditionem Mosaicā disciplina
 corruerat? Si enim disciplinam, quam tradebant qui super cathedram Moysis
 sedebant, seruasset, non fuisset istis crassissimis erroribus, quos dicis, obruta. Nō
 enim satis erat esse successionem exteriorem, & visibilem sacerdotum, ut non
 essent errores, nisi super cathedram Moysis sedentes, docerent: sedere enim su-
 per cathedram Moysis, significabat potestatem docendi secundum traditionem,
 quam Moyses LXX. senioribus tradidit, & illi alijs successoribus, & deinceps;
 cui cathedra Moysis successit in nouo testamento potestas docendi Euangelium
 secundum cathedram Petri, id est, secundum traditionem Apostolorum, quo-
 rum princeps fuit B. Petrus, cui Christus ecclesiam suam commisit, & post eum
 successoribus. Itaq. sicut in vetere populo quandiu non recedebatur à disciplina,
 quam Moyses LXX. senioribus tradidit, & illi alijs, tam diu extra errores e-
 rant: sic traditio Apostolorum in omnibus ecclesijs catholicis est, quæ ad eas per
 Episcopos successores Apostolorum, id est, Catholicos peruenit, à qua qui reces-
 serunt, doctrinam puram habere non possunt, quia tales non habent ministros
 verbi, qui doceāt, sicut in omnibus ecclesijs docetur, i. qui doceant secundum tra-
 ditionem.

Quomodo
 est necessa-
 ria traditio
 viuz prædi-
 cationis apo-
 stolicæ, quæ
 in ecclesia
 custoditur,
 ad cōseruā-
 dam purita-
 tem doctri-
 næ, & rectè
 interpretā-
 dam scriptu-
 ram nouā.

Quid esset
 sedere sup
 cathedram
 Moysis.
 Quomodo
 potestati do-
 cendi super
 cathedram
 Moysis suc-
 cessit in no-
 uo testamē-
 to potestas
 docendi eu-
 angelium
 super ca-
 thedram
 Petri.
 Quid sit do-
 cere secu-
 ndum cath-
 edram Petri.

Quid sit, & dicimus, ne cessaria esse ordinaria successionem Episcoporum ad custodiam purae doctrinae.

Respondeat Antonius Irenzo.

Quomodo Catholicos, qui inter Lutheranos habitant, quamvis ibi Episcoporum successionem careant, doctrinam puram tenere probamus.

Respondeat Antonius Tertull.

ditionem Apostolorum. haec est enim ordinaria successio Episcoporum, quam dicimus necessariam esse ad custodiam doctrinae pure, id est, necessariam esse tenere traditionem Apostolorum, quae ad nos non venit nisi per ordinarios successores Apostolorum. si quis iterum quis me hoc docuit, audi Irenaeum, traditionem itaque, inquit, Apostolorum in toto mundo manifestata in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire, & habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt episcopi in ecclesiis & successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab istis deliratur, & c. & paulo post, & eam quam habet Ecclesia sancti icet Romana ab Apostolis traditionem, et annunciatam hominibus fidem per successiones Episcoporum peruenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquomodo praterquam oportet colligunt, & c. Quid respondebis Irenaeo, cum sic vos confundit per traditionem Apostolorum peruenientem usque ad nos per successores eorum? nulli enim Episcopi in Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffusa sic docuerunt, quomodo Martinus Lutherus docuit. Idem responsum sit de ordinaria successione Hierosolyma cum Christum crucifixerunt Iudaei. Sed videamus tandem conclusionem argumento uniuersorum ex antecedentibus, quae nobiscum non solum non pugnant, sed nobiscum faciunt, à te inductam, quae falsa est. Ex quibus, inquit, efficitur, & puritatem doctrinae sine successione visibili, & ordinaria, & rursus eiusmodi successionem sine puritate doctrinae esse posse: atque, ut ratio consequentis postulat, alteram alteri non esse necessario alligatam. Ut huius conclusionis falsitatem clarius videas, loquamur de Catholicis, qui in vestris ciuitatibus Lutheranis habitant, siue dissimulantes lateant, quod nollem, ut vestras iniurias & contumelias, & maleficia deuitent, siue non sic lateant, sed forti animo, & patienter sustineant: quamuis isti non habeant successionem ordinariam Episcoporum, quos vos sustulistis, inde tamen demonstramus eorum fidem rectam esse, & doctrinam veram ac puram, unde vestram fidem falsam esse, & doctrinam corruptam; quia scilicet credunt secundum Apostolicam traditionem, quae per ordinariam episcoporum successionem, quos Apostoli docuerunt, & reliquerunt, ad omnes ecclesias Catholicas venit; in quibus omnibus sicut docetur, ita isti doctrinam tenent, qui dicere possunt, quod ait doctus Tertull. in libro de praescriptionibus haeticorum, olim possidenus, habemus origines firmas, & ipsis auctoribus, quorum fuit res, nos sumus haeredes Apostolorum, sicut cauerunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita tenemus. Vos certe exharedauerunt semper, et abdicauerunt ut extraneos, ut inimicos; unde autem extranei, & inimici Apostolis haeretici, nisi ex diuersitate doctrinae, quam unusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos aut protulit, aut recepit? haec contra Lutheranos & Confessionistas

flus à Tertulliano aequè atq; in alios superiores hereticos scripta sunt. responde miser Tertul qui percunctaris, quis me docuerit, quod de traditione Apostolica per successionem ordinariam episcoporum Catholicorum in te vrgeo & premo. iam ne vides, iam ne sentis, quemadmodum puritas doctrinae necessario alligata sit successioni visibili, & ordinariae episcoporum, quod tu negas? necesse, inquam est, ut si pura est doctrina, non discrepat à traditione Apostolorum, quae per ordinariam successionem Episcoporum, quos instituerunt, ad omnes Ecclesias Catholicas venit, & illis omnibus predicatur, & tenetur, nullies idem iterò, ut semel saltem intelligas, quod nūquam videris intelligere, quomodo dicamus puram doctrinam alligari ordinariae successioni episcoporum Catholicorum. Si vos Lutherani doctrinam haberetis secundum traditionem Apostolorum, quam habent omnes Ecclesiae Catholicae, quae per cunctum orbem diffuse sunt, quae sunt in Ecclesia Catholica sicut partes in toto, haberetis etiam ordinariam, & legitimam successionem episcoporum per vicariam ordinationem, sicut habuerunt Ecclesiae patrum, & maiorum vestrorum. ordinaria enim & legitima successio episcoporum, qui sunt successores Apostolorum, non est tantum in potestate ordinis, sed etiam in successione Apostolicae traditionis, quam si episcopi Ecclesiarum, quae solum schismatica sunt, integram tenerent, essent etiam legitimi & canonici successores Apostolorum. Itaq; successio ordinaria Episcoporum, si integra & canonica est, Apostolicae traditioni etiam alligata est.

Venis deinde Antoni ad reliquias inuisibiles ecclesiae Lutheranae, quas Andreas Freyhubius in ecclesia Catholica delitescere aiebat, quas ego multis argumentis, & scripturae sanctae testimonijs, quae tu dissimulas, lib. 2. c. 4. extinxi, & tu sola gratiarū actione dauuaz & pynkōs suscitās. Hoc verò, inquis, folius Dei protectoris & vindicis Ecclesiae bonitati, & summae erga nos misericordiae acceptum referimus, ei que immortales gratias agimus, quod Pontificijs tenebris tam longè lateque diffusis, voluerit tantulas illas reliquias vobis esse inuisibiles, ut ad aliquod tempus vestros ignes & gladios laterent; sed tandem aliquādo vobis frustra obnitentibus, visibiles factae sunt, & ex illa semente aliquandiu tenebris obruta, amplissima seges, nō iam inuisibilis, sed quam vos inuiti oculis dolentibus vidistis, & quotidie videris in vniuersi terrarum orbis cōspectum clarissimè prodeuntem. Quis non videt, cum haec legit, velle te dicere, etsi aperte, & totidem verbis non dicis, sectam Lutheri per vniuersum orbem iam propagatā esse; eamq; esse Ecclesiam Catholicam? & in reliquijs secta Lutherana iam in vniuersi orbis cōspectum, ut tu dicis, prodeuntibus, impleri non ea quae de reliquijs filiorum Israel saluandis, sed quae de Ecclesia ex gentibus congreganda in scripturis sanctis promissa sunt?

Episcopi
schismatici
tamen, quā-
uis nullam
præterea
heresim ha-
beant, suc-
cessionem
tamen apo-
stolicæ tra-
ditionis nō
habent pu-
ram, & inte-
gram, quia
in schisma-
te sunt.

Quomodo
Antonius
videtur vel-
le dicere, et-
si aperte nō
audet, sectae
Lutheranae
reliquias
sunt?

esse ecclesia
Catholicam
per cultum
orbem dif-
fusam.
Quomodo
Antonius.
ea, quæ à me
contra reli-
quias occul-
tas, & laten-
tes scilicet Lu-
theranz,
quas An-
dreas Frey-
hubius de-
fendebat,
scripta sunt,
dissimula-
uit, quia re-
spondere non
potuit.

Quomodo
Antonius
voluerit re-
spondere ad
questionem
positam, po-
nendo aliam
questionem
ad exemplum
Domini.

Quomodo
Ecclesia ab
Apostolis
instituta
nullo unquam
tempore la-
tere potuit,
ut Antonius
fugit, qui
voluit eccle-
siam Luth-
erianam similem
facere ec-
clesie Catho-
licæ.
Vnde tot se-
ctæ, & con-
fessiones a-
pud Luth-
eranos.

sunt? ut illud Abrahe dictum, in semine tuo benedicentur omnes gentes terræ.
Et in Esaia cap. 11. repleta est, inquit, omnis terra, ut cognoscat Dominum, sicut
aqua maris operientis: & David, laudate omnes gentes Dominum, laudate
eum omnes populi, quod Paulus de Ecclesia credentium in epistola ad Romanos inter-
pretatus est. Est ne Antoni Ecclesia Lutheranorum latius propagata, quam
Donatistarum? aut eo impudentia, & coecitatis progressi sunt unquam Dona-
tista, ut iactarent se per uniuersum orbem propagatos esse? aut qua ratione Au-
gustinus ecclesiam Catholicam non esse apud Donatistas conuincit, nisi qua nos
non esse apud Lutheranos conuincimus? Quare non respondisti ad ea, quæ lib.
2. cap. 4. contra reliquias illas occultas, & latentes, quas Andreas Freyhubius
posuit, scripsisti? cur illum fractum, & iacentem non subleuasti, & erexisti? an non
satis planè confiteris, non potuisse te ad questionem meam respondere, cum ita in
me scribis, Itaque quia tibi videris magnificè triumphari, dum ita
nobis insultas, & quæris, ubi nam tam diu Ecclesia nostra delitue-
rit? ego vicissim à te quæro, ubi nam gentium ecclesia Apostolica,
id est, qualem Apostoli instituerunt, per multa annorum sæcula
delituerit. Ita respondet Antonius ad questionem meam, ponendo scilicet al-
teram suam. Videtur voluisse imitari Dominum, cum ad questionem sacerdotum,
& seniorum populi, cum dixerant in qua potestate hac facis, & quis tibi dedit
hanc potestatem? respondens Iesus dixit eis, interrogabo vos & ego vnum ser-
monem, quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam, in qua potestate hac facio.
sed hoc Antonius non adiunxit. non enim promisit responsurum se ad questionem
meam, si ego ad suam responderem, quia non magis postea poterit, quam prius
potuit, sed ego, quasi promiserit, respondi o ad id, de quo à me quærit, nunquam
scilicet Ecclesiam Apostolicam, id est, qualem Apostoli instituerunt, delituisse,
sed illustrem & conspicuam omni tempore fuisse & esse. Quomodo enim Ec-
clesia Catholica, qualis ab Apostolis instituta est, latere potest, si in omnibus ec-
clesiis Catholicis, quæ sunt in Ecclesia Catholica tanquam partes in toto, eodem
modo docetur? aut quomodo eodem modo in omnibus doceretur, nisi quod ab
initio à sanctis Apostolis predicatum est in eis, sicut B. Ioannes precipit, perma-
neret? Exemplo, & testimonio estis vos, in quibus, quia quod ab initio Ecclesia
vestra audierat, non permāsit, tot sectæ & confessiones apud vos ortæ sunt, quot
ab ijs quæ genealogias vestras descripserunt, numerantur. Lege Staphylum, qui
aliquando fuit vester, et videbis quod dico. Quod si eadem doctrina, quæ ab ini-
tio ab Apostolis predicata est, in omnibus Ecclesiis Catholicis permanet, cum
doctrina Apostolica, institutio Ecclesie Apostolica sit, sequitur ecclesiam Catho-
licam, qualis ab Apostolis instituta est, talem permanere, id quod, palam esse. Qua-
re ridicula est tua percunctatio, ubi delituerit Ecclesia Apostolica, id est, qualis
ab Apo-

ab Apostolis instituta est, vrget questionem Antonius. Quæro, inquit, ex quo
nam sepulchro fuerit confepulta illa ordinatio, quam pij maiores
obseruabāt in eligendis & ordinādis Ecclesiæ ministris? Quonam
abierint præclara hæc instituta iam pridem ex oculis vestris subla-
ta, sine clericorum consilio, & populi testimonio, ac consensu ne-
minem ab episcopo ordinari posse? Episcopum non absque syno-
do Episcoporum eligendum esse, idque rogante clero, & attestan-
te populo, Eos, qui pecunia, vel fauore principū ad Episcopatum
perueniunt, Episcopos non esse, nec ius vllum ordinandi habere.
Iam pridem sacerdotalem ordinem occidisse, quando ad sacrum
ordinem nemo peruenit sine dono (quod flēs dicebat Gregorius)

conferamus hæc cum ijs decretis, quæ ex Gratiano in margine libelli sui Anto-
nius notauit, vt appareat, quantis calinijs, cauillationibus, & mendacijs ea in-
uoluerit. Citat dist. 24. ex Conc. Carth. 4. Episcopus sine consilio clericorū suo-
rum clericos nō ordinet, ita vt ciuium conuiuentiā, et testimoniū quærat: quo-
modo hoc in Ecclesijs Catholicorū seruetur, & quemadmodum in præfatione
ordinationis presbyterorū Episcopus ordinator huius statuti, quod seruat, men-
tionem faciat, docui cap. 1. libri posterioris aduersus capita Lypsica disputatio-
nis Andrea Freyhubij, cur dissimulasti? cur non refellebas, si poteras? aut si non
poteras, vt quidem non potuisti, alioqui confutauisses, cur, vt hominem puden-
tem, & prudentem decebat, hoc iterum obiectare nō destitisti? citat deinde An-
tonius dist. 61. cap. nullus c. in ordinatione, c. studij, in his tribus cap. est quidem
cautum de electione episcopi, qualis esse debeat, sed non est hoc quod Antonius
finxit, non esse eligendum Episcopum sine synodo Episcoporum. vbi enim hoc le-
gisti? aut quomodo audes fingere, quod nullus credat. aliud est requirendū esse
assensum Episcoporum prouincia in ordinatione Episcopi, aliud non esse eligen-
dum sine synodo Episcoporum. quid? si non possunt præsentēs esse, id est, non pos-
sunt venire ad synodum? atqui synodus Nicena non sic decreuit, vt in commen-
tus es; sed ne esset Episcopus, si quis sine voluntate Metropolitanī factus esset E-
piscopus; & vt fieret cōmuni suffragio omnium comprouincialium, aut si duo
vel tres propter priuatam contentionem repugnauerint, vinceret maior nume-
rus. Hic canō integrius repetitus est in synodo Antioch. c. 19. in quo decretum est,
vt Metropolitanus conuocet omnes cōprouinciales ad ordinationē episcopi, qui
si conuenire nō poterunt, per literas assentiantur ordinationi. Secuta est Antio-
chena synodus Nicenam, & Nicena epistolam Anacleti apostolici Pontificis,
qui de ordinatione Episcoporum in epistola 2. ad Episcopos Italia sic scripsit, &
sanxit, ordinationes episcoporum, auctoritate Apostolica ab omnibus, qui in ea-
dem fuerint prouincia, episcopis sunt celebranda, qui simul conuenientes scru-

Quæ decre-
ta Antoni-
in margine
libelli sui
citauerit, &
quomodo
ex eis coar-
guatur.

Cōmentum
Antonij.

X
tinium

Quæ causa
fit re, cur nō
minus quā
à tribus or
dinandus
sit Episcopus
ceteris assen
tientibus.

tinium diligenter agant; ieiuniumq; cum omnibus celebrent precibus, & manus cum sanctis euangelij, q̄ predicaturi sunt, imponentes Dominica die hora tertia orātes, sacraq; vnctione exemplo prophetarum, & regum capita eorum more Apostolorum, & Moysis ungentes, & hoc ritu solemnem celebrent ordinationem. Quod si simul omnes conuenire minimè poterunt, assensum tamen suis precibus prabeant, vt ab ipsa ordinatione animo non desint, &c. & rursus paulo pōst in eadem epist. Porro quod Episcopus non ab vno, sed à cunctis consensu, aut presentia comprouincialium est ordinandus, & nullatenus minus quā à tribus ceteris cōsentientibus cunctis, idcirco instituentem domino fieri iubetur, ne aliquid contra fidem Ecclesiæ vnius tyrannica auctoritas moliretur, & regula, vel fides confunderetur credentium. Hactenus Anacletus.

Adiungere igitur debuisti, non esse eligendum siue constituendū Episcopum sine synodo Episcoporum scilicet comprouincialium, vel sine consensu eorum: hoc etiam in nostris ecclesijs seruatur. Nemo enim ordinatur Episcopus sine auctoritate Pontificis Romani, neque Pontifex, nisi facta prius examinatione, electionem Episcopi confirmat; neq; potestatem ordinandi eum facit ita maxime vnitas Ecclesiæ cōseruatur, dum vnusquisq; Episcopus auctoritatem suæ ordinationis ab ipso exordio vnitatis ecclesiæ petit, & ducit. Causam verò requirendi presentiam, vel consensum reliquorum Episcoporum prouincia in ordinatione episcopi declarauit S. Anacletus, ne, inquit, aliquid contra fidem Ecclesiæ vnius tyrannica auctoritas moliretur; & regula vel fides confunderetur credentium. Igitur vbi nullus metus erit, ne hoc eueniat, ibi non erit eiusmodi presentia, vel consensus aliorum cōprouincialium necessarius, vbi enim causa non heret, ait B. Ambrosius, vitium nō imputatur: quin potius satis erit, si non minus quam à tribus ordinetur. Citas etiam ex dist. 63. cap. cleri, c. vota, c. sacrorum, quæ eodem pertinent, id est, vt non fiant ordinationes, sine sententia & approbatione populi, quod vt dixi in ecclesijs nostris ad normam ex canone Concilij Carth. seruatur, vt perspicui potest ex libro, quo episcopus, qui clericos ordinat vitur, in quo ritus ordinandi, & populum consulendi, & eum, qui ordinandus est, interrogandi, & examinandi continetur, ne quid ex statutis canonicis, aut per ignorantiam, aut obliuionem, aut negligentiam pratermittatur. An cum dicit Episcopus in prafatione ordinationis presbyterorum, sed ne vnum forte vel paucos decipiat assensio, vel fallat affectio, sententia est expetenda multorum, Itaq; quid de eorū actibus, aut moribus noueritis, quid de meritis sentiat, libera voce pandatis, & testimonia sacerdotij magis pro merito q̄ affectione aliqua tribuatis. Si quis igitur habet aliquid contra illos, p̄ Deo & propter Deū cum fiducia exeat. An nō videtur tibi hoc esse cleri, plebisq; cōsensum, & desiderium, vota ciuium, & testimonium populorum requirere? non possum satis mirari, quanta

Quomodo
q̄ Antonius
citatis cap.
requirit in
ordinatione
nib; de sen
tentia & ap
probatione
populi faci
endis in no
stris Eccle
sijs ex cano
ne Concil.
Carth. ser
uatur.

quanta sit Antoni cœcitas tua, & desperata obstinatio, qui ex ea distinctione
63 canones citas contra nostras ordinationes, cuius principium vestras profa-
nas ordinationes, siue ut vos nouam nouo vocabulo appellatis, vocationes mi-
nistrorum vestrorum coarguit. Sic enim incipit distinctio: Laici nullo modo se
debent inferere electioni, vnde Adrianus Papa, & c. nō recitabo canonem, quia
scio quanti factus Pontifex, recitabo partem canonis proximi ex synodo 8.
Constantinopolitana in eandem sententiam canonis Adriani, & statuit, ac iure
promulgauit neminem laicorum principum, vel potentum semet inferere ele-
ctioni, vel promotioni patriarchæ, vel metropolitani, aut cuiuslibet Episcopi,
ne videlicet inordinata & incongrua hinc fiat electio, contentio, vel confusio;
praesertim cum in talibus nullam potestatem quemquam potestatiuorum, vel
laicorum ceterorum habere conueniat, sed silere, vel attendere sibi, & quæ se-
quuntur. potestatiuos vertit interpres, quos Græcè synodus vocat ἀρχοὺς καὶ
qui sunt omnes, qui magistratum aliquem, quicumque ille sit, gerunt. Demon-
strari ego auctoritate scripturæ, nullam potestatem spiritualem dare posse ma-
gistratum, et laicos, sed tu totum illum locum capituli primi, libri secundi contra
capita disputationis Andrea, quem defendis, dissimulasti, at illa erant à te refel-
lenda, sed quia non potuisti, transtulisti te ad venandas cauillationes. Præter-
ea citasti i. q. i. can. Quibusdam can. Gratia, can. Quicumque; hinc
probare voluisti, quod ais eos, qui pecunia, vel fauore principum
ad Episcopatum perueniunt, Episcopos non esse, nec vllum ius
ordinandi habere. erras Antoni, si ita intelligis, non esse istos ordinatos, qui
precio ordinati sunt; sunt enim ordinati, sed eorum ordinatio irrita est, quia nō
licet ea uti ad ministrandum. Sic enim est in quarto ex 7. capitulis synodi Ro-
mana Greg. VII. ordinationes, quæ interueniente precio, vel precibus, vel obsequio
alicui personæ ea intentione impenso, irritas esse diiudicamus; quoniam qui ta-
liter ordinantur, non per ostium, id est, per Christum intrans; sed ut ipsa veri-
tas testatur, fures sunt, & latrones. Non dixit infectas esse diiudicamus, sed ir-
ritas esse: quia non debent neque possunt in munere fungendo remanere; sicut lex
irrita dicitur, & est, non quidem quæ non lata est, sed quæ lata iam non viget.
Sed quia tu auctoritate Greg. c. Quicumque, quod citasti, probari putas, quod
diciis, qui pecunia vel fauore principum ad Episcopatum perueniunt, Episcopos
non esse. sic enim ait Greg. Quicumque studet per precij dationem sacrum ordi-
nem accipere, sacerdos non est; sed inaniter tantummodo dici concupiscit: ne
erres, sic intelligendum est, quod diciis Episcopos non esse, sicut Gregorius dicit,
non esse sacerdotem, id est, non debere fungi sacerdotio, quod frustra & sceler-
rate per precium accepit. Sic illos, quos diciis, non esse Episcopos, id est, non de-
bere neque posse manere in usu, & ministerio ordinis, quem precio tulerunt. Ita

Quanta sit
Antoni cœ-
citas, & quæ
desperata
obstinatio,
vnde liceat
conijcere.

Quæ dissi-
mulauit
Antoni,
quia nō po-
tuit refelle-
re.

Canon sy-
nodi Rom.
Greg. VII.

Aliud esse
irritas esse
ordinationes,
aliud,
nullas esse.

Quid signi-
ficet precio
ordinatos,
non esse sa-
cerdotes.

Testimonia
Gregorij, da-
ri spiritum
sanctum, id
est, charis-
ma in ordi-
natione, quæ
precio fit.

Vetus error
simoniacæ
ordinatos
non esse or-
dinatos.

Consuetudo
scripturæ s.
à Petro Da-
miano ob-
servata.

esse vtrumque intelligendum auctoritate eiusdem Gregorij testis tui & nostri nequid cauillari possis, tibi probamus sic enim ait in Homilia in Luc. c. 10. designauit Iesus, &c. cum enim de Simoniaco loqueretur, adiecit, qui namq. sunt in templo Dei hodie qui columbas vendunt, nisi qui in Ecclesia precium de impositione manus accipiunt? per quam videlicet impositionem spiritus sanctus coelicus datur. Et rursus, columba, inquit, venditur, quia manus impositio, per quam spiritus sanctus accipitur, ad precium præbetur. Hactenus Greg. spiritum sanctum vocat charisma spiritus sancti, quale est potestas ordinis, quod charisma improbis etiam quandoq. datur, sicut charisma prophetia. Non est recens error tuus de simoniacæ ordinatis, quasi non sint ordinati: sic sensit ante annos prope quingentos auctor aliqui eruditus Deusdedit Cardinalis tituli Apostolorum cum alijs sui temporis, qui idem sentiebant tempore Greg. VII. & Urbani II. aduersus hanc opinionem scripsit illis temporibus Petrus Damianus, auctor in scripturis valde eruditus & exercitatus, in libro, quem inscripsit de Ecclesiasticis institutionibus. Probabat Deusdedit precio ordinatos, non esse ordinatos, quod dixisset B. Petrus Simoni Mago, cum oblata pecunia voluit emere potestatem dandi spiritum s. per impositionem manus, pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum Dei pecunia possideri. Sic. n. interpretabatur Deusdedit, cum existimasti (inquit) dicitur, non pro eo, quod fecerit, sed quod se facere credidit, condemnatur, cum minus sit existimare, quam credere. Contra verò ex hoc ipso loco probat Petrus Damianus, simoniacæ ordinatū ordinatū esse. nam cum dicit (inquit) existimasti donū Dei pecunia possideri, talem tunc fuisse declarat Simonis fidem, ut si precium daret, ad facienda miracula spiritum sanctum negotiatus acciperet. Sed quia eos qui simoniacæ ordinati sunt, dicere solent antiqui patres, non esse Episcopos, vel sacerdotes, quia scilicet non sunt verè, id est, dignè Episcopi vel sacerdotes, dicuntur tamen & sunt, propter sacramentum, quod acceperunt episcopi, vel sacerdotes, idcirco notauit hic auctor hanc etiā esse scripturæ s. consuetudinem, ut dici & esse dicat, quos scit aliqui non esse dignos, ut dicantur, & sint. Saul, inquit, vsq. ad obitum Christus Domini dicebatur, cum iam diuina sententia ex regali solij arce deiectus esset: & in lege præcipitur, ut omne masculinum sanctum Domini vocetur. sed si meritum cuiusq. attenditur, nunquid Esau verè sanctus vocabitur, de quo scriptum est, Esau autem odio habui? nunquid Ammon sanctus erat, qui in sororis concubitum exarsit? nunquid Manasses & Ozias rectè sancti dici possunt, quorum alter omnem calimilitiam coluit, alter Deum Acaron consuluit? aliud namq. est ex meritis vitæ sanctum esse, aliud ex mysterio constitutionis Dei. Et rursus idem auctor. Hactenus Damianus. Non est dissimulandū, quod in cap. Quibusdam, quod citasti ex magno Gregorio, sinxisti, dolere, &

fletu

fere Gregorium, quod sacerdotalis ordo propter vitium Simonie iam pridem occidisset. Recitemus, quæ Gregorius scripsit, postea conferemus tuam recitationem, ut omnes mendacium tuum comprehendant. Scripsit Gregorius ad episcopos prouincie Illerdensis in Hispania citeriore, Quibusdam narrantibus agnoui, quod in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine cōmodi datione perueniat. Hoc tu in omnes dictum esse à B Gregorio inuidiosè, & veteratorie, ac fallaciter voluisti. An si in illis partibus, id est, in prouincia Illerdensi hoc fiebat, continuo sequebatur, ut in Romana Ecclesia & in ceteris alijs ecclesijs Catholicis idem fieret? sequitur deinde in Gregorio, quod si ita est, (non enim affirmat Gregorius de illa prouincia, quamuis essent quidam, qui narrarēt, quod tu sine ullis testibus nisi domesticis de omnibus ecclesijs nostris asseueras) stens, inquit, dico, gemensq; denuncio, quia cum sacerdotalis ordo intus ortus occidit, foris quoq; diu stare non potest. Hac quoq; auctoritas te redarguit Antoni, qui falso putas precio ordinatos, non esse ordinatos, quo modo enim intus ortus ordo occidit per Simoniam, si qui Simoniacè ordinatur, ordinem non accipit? accipit igitur, & acceptus remanet, sed irritus & cassus, id est, sine iure exequendi eam, quia Simoniacus quamuis occultus, & intra se, ipso iure suspensus est. hoc enim est occidere ordinem, non licere uti eo: tu verò non voluisti Gregoriū hoc dicere, sed iam pridem ordinem occidisse quasi iam & quidem auctore Gregorio nullum ordinem nostræ Ecclesiæ haberent; hoc enim congruit cum eo, quod superius dicebas, interruptam esse iam nobis successionem Episcoporum, quorum est ordinare. In eo enim laboras, & sudas, ut mentiendo, & calumniando nos facias similes vobis, id est, ut sicut apud vos extinctum est sacerdotiū, ita apud nos. Videris, licet dissimulas, habere semper in memoria, quæ in extremo capite propè extremā paginā ex Sidonio Apollinari recitavi, de malis, q̃ Euarix dux Gotoriū Gallia intulit, quæ cum malis, quæ tyrannus & vestra fidei sacrilegus dominator, & nouus Euarix Lutherus Germania intulit, contuli, ex quibus vnum & summum est interitus sacerdotij, sic enim ille aiebat, equidem cum clericus quisq; defungitur, si benedictione succidua non accipiat dignitatis heredem, in illa ecclesia sacerdotium moritur, non sacerdos. Hoc cum te mordeat, et memineris, par pari retulisti, occidisse dicis ordinem nobis, sicut nos vobis dicimus occidisse, & mendacio veritatem vlcisceris.

Rursus alia via aggredieris probare interitum ordinis in nostris Ecclesijs, quia, inquis, schismatici nullum ius habent in Ecclesia, sed excommunicati sunt, & ordinationes ab excommunicatis factæ, nullæ sunt, cum tamen ab Eugenio Romano pontifice schismatis damnato Episcoporum vestrorum deinceps successio profluxerit. Hic magister sent. lib. 4. dist. 25. citasti, & ex quatuor opinionibus, siue sententijs di-

Mendacium
Antoni in-
uidiosū, &
veteratoriū.

Quomodo
auctoritas
Gregorij ab
Antonio ci-
rata eū re-
darguit.

Quomodo
laborat An-
tonius, ut
sicut apud
Protestantes
extinctum
est sacerdo-
tiū, sic apud
nos.

Lutherus
tyrannus, &
sacrilegus
dominator
fidei Luth-
erianorum.

Quando in
ecclesia ali-
qua mori-
tur sacerdo-
tium.

Quomodo
Antonius
mendacio
veritatem
vlciscitur.

Quomodo
ex quatuor
opinionib;
fuit senten-
tijs magistri
sententiarū,
quē Anto-
nius citat,
pessimam
elegit, quā
S. Thomas
confutat.

Quomodo
Antonius
cum defen-
dit ordina-
tiones factas
ab excommu-
nicatis nul-
las esse, in-
iuriam Deo
facit, & scri-
pturam ne-
gat.

Quale sit, &
Calvinus
dixit, dam-
natum esse
Eugenium
III. in Co-
cilio legiti-
mo, & quod
dixit eū ad-
miratione
abijisse in fu-
mum illam
damnatio-
nem, & ele-
ctionem A-
medei.

Decretum
synodi Flo-
rentinae ex
Graecis, &
Latinis pa-
tribus de
principatu
pontificis
Romani.

uerforū auctorū, quas de ordinatis ab hereticis, & excommunicatis propo-
nit, pessimam elegisti, ut euadas pessimus discipulus, & idem pessimus magister.
Confutat istam sententiam, quam secutus es, ordinationes à schismaticis ex-
communicatis factas nullas esse S. Thomas, spectatissimus sacrae Theologiae do-
ctor. 3. p. q. 38. ar. 2. Non intelligis cum hac sententia defenditur, iniuriam fieri
Deo, & scripturam eius negari? Siquidem cum Episcopus per consecrationem
accipit potestatem ordinandi, quae est charisma, siue donum Dei, Deus est con-
secrator, & dator charismatis, qui autē manus imponunt, ministerium tantum
implent, dona autem Dei sine penitētia sunt, dicit scriptura Apostoli, quomodo
igitur qui cum consecratione à Deo facta potestatem ordinandi, quae donum Dei
est, semel accepit, amittere eam potest, si nō potest fieri, quin à Deo consecratus
sit? De eo autē quod adiunxisti, ut sententiā falsā mēdacio impio cumulares, ab
Eugenio schismatis damnato nostrorum Episcoporum successionem fluxisse, re-
spondi ante annos prope 20. lib. 3. de dogmaticis chara & eribus verbi Dei, Cal-
uino hoc ipsum, quod tu nunc obijcienti in suis institutionibus c. 8. Idem obiecit
nuper à Caluino mutuatus Andreas Freyhubius c. 50. posterioris suae disputatio-
nis, cui à me iam responsum est lib. 2. aduersus capita istius posterioris dispu-
tionis, eisdem repetitis quae Caluino responderam, quibus ita planum facio, & con-
uincō toto iudicio excusso, tota causa explicata falsum esse, quod Calvinus dicit
damnatum esse Eugenium III. in concilio legitimo, & Amedeum sanctū ele-
ctum, ut nihil ad contradicendum reliquerim. Ad illa mihi remittendus es, ne
eadem tertio sine necessitate, et magno meo tedio repetam, illud tantum itera-
bo, quod postremo loco scripsi, Si iuste et legitime Eugenius à Concilio Basiliensi
damnatū est, & illa Amedei electio generalis ac sacrosanctae synodi auctoritate
peracta fuit, ut Calvinus ait, quomodo, ut ipse idem Calvinus cum admira-
tione dicit, utar enim verbis eius, in fumum abiit? an non Calvinum ipsum ista
ipsa percunctatio, & admiratio redarguit? nonne in fumum abiisse argumen-
to est euidenti, Concilium illud damnandi Eugenium Pontificem, & opus
illud damnationis ex hominibus fuisse, sicut Gamaliel de Theoda illo, & Iuda
Galilaeo dixit? etenim si ex Deo fuisset, non potuisset dissolui, ut quidem disso-
lutum est. Permansit enim usque ad extremum vitae in cathedra Petri Ponti-
fex Eugenius, & paulo post in Concilio ex urbe Basilea Ferrariā prius trans-
lato, & inde Florentiam de sententia utriusq; Ecclesiae Latinorum, & Graco-
rum caput Ecclesiae vniuersalis declaratus est Eugenius III. ut litera vni-
onis quae in extrema parte sessionis 8. scripta sunt, testantur. Definimus, inquit,
sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem
tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri
principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusq; Ecclesiae caput, &
omnium

omnium Christianorum patrem, & doctorem existere, &c. Andrea, & tu Antoni, & iacta te cum Caluino, cum quo erit vobis pars in altero saculo, dānationem Eugenij in Concilio illo malignantiū, qui se in caput suum Deo repugnantes frustra, & vanē, atque impiē extulerunt.

CAPVT V.

SED videamus deinceps, quomodo probet Antonius crimina, quæ in omnes Ecclesias nostras, id est, Catholicorum obijcit. Videmus enim, inquit, vestras ordinationes nūquam sine nummis, raro sine fauore principum fieri, videmus perpetuas vestrorum sacerdotiorum nundinas. Videmus, inquit Antoni, qui nescio an vnquam ex Germania exieris, & an ecclesiam vllam noueris, nisi Lutheri. estis ne vos Elisai, qui in Germania estis, vt ipsi absentes Giezitas nostros videatis, & dicere possitis cum Elisao, nonne cor nostrum in presenti est, cum pretium datus & accipitis? vnam nulli essent apud nos Giezita, qui apud vos esse non possunt in ordinationibus, & sacerdotijs, quia interierunt apud vos ordinatio & sacerdotium Ecclesia Catholica. Viget alioqui apud nos canon apostolorum 29. Si quis Episcopus, inquit, pecunia hanc dignitatem adeptus fuerit, vel presbyter, vel diaconus, deponatur tum ipse, tum is, qui illum ordinauit; & absindatur omnino etiam à communione Ecclesie, sicut Simon magus à me Petro. Omnino absindi ab Ecclesia, est absindi sine speredeundi ad eam. Proximus canon 30. si quis, inquit, Episcopus opera potestatum secularium vsus ecclesiam adeptus fuerit, deponatur, & excommunicetur, & omnes qui cum eo communionem habent. Hi canones Apostolici & diuini in nostra ecclesia vigilantissimi custodiuntur, & seuerissime qui in eos tanquā in laqueos incidunt, puniuntur. Veni tu, & sige te Catholicum, & defer nomen alicuius de Simonia, siue ad tribunal alicuius Episcopi in ecclesia eius, siue Romæ ad iudices Rotæ, & videbis non per somnium, sed per vigiliam, somnium esse dormientis, quod nunc dicis te videre nostras ordinationes nunquam sine nummis, raro sine fauore principum fieri. Ita ne impius, & ingratus in Deum eris, vt sanitatem vituperes, quia reperiuntur agroti, quos secare & vrere opus sit? an Simon magus Apostolicam sanitatem afflixit, aut minuit, quia pecuniam obtulit Petro, & Ioanni? an nō tulit meritas pœnas? si tu aut alius videret dissimulari istud crimen, & silere nostros canones, iuste querelam ad nos deferre videret. Nunc autem si quis ex tuis pauld quam tu aequior & pudentior à te quereret, quomodo vides Antoni, quod tu dicis videre? vnde scis? quid responderes integra fronte? an diceret videre te sensu oculorum? non credo ita insanires, quid dixi, nō credo imò ita insanire mihi videris, siquidem dicis ab ipso sensu me esse redarguendum,

quia

Quomodo apud Protestantes nulli Giezita in ordinationibus et Sacerdotijs esse possunt. Quomodo apud Catholicos nō silent canones in Giezitas sancti; & quomodo id potest habere exploratum Antonius, si velit.

Quomodo Antonius impius & ingratus sit.

Quid respō-
dest Anto-
nius simile
responsioni
Iudaeorum.

quia non video per vigiliā, & experrectus, quod tu per somnium & dormiens.
O acrem accusatorem, quin potius responde sic, quia aliter nō potes, nisi ista es-
set, non diceremus videre nos ista, quae dicimus: habes, quos sic respōdendo imi-
teris, Iudeos dico, qui, cum ab eis quæsiuit Pilatus, quam accusationem aduer-
sus Iesum afferrent, responderunt, si non esset hic malefactor, non tibi tradidis-
semus eum.

Antonij mē-
dacium in-
figue, quod
ipse, si velit,
experiri po-
teit menda-
cium esse.

Adiunxisti hic aliud mendacium, & quidem insigne, vestros Episcopos,
inquis, in suis diocesibus, nemo videt præsentēs, nemo audit con-
cionantes. Iterum prouocabo te, vt proficiscaris ad nostras Ecclesias, vt sensu
oculorum tuorum redarguaris, quod tu mentiendo in nos dicis, videbis Antoni
Episcopos non paucos, neq; raro concionantes; omnes verò præsertim maiorum
ciuitatum Episcopos habere concionatres, qui per totam quadragesimam sin-
gulis aut saltem ternis diebus per hebdomadam, item toto aduentu, & singulis
Dominicis, ac festis diebus totius anni, sic enim præstant quod Apostolus Timo-
theo præcepit, quæ à me audisti per multos testes, hac commenda fidelibus homi-
nibus, qui idonei erunt & alios docere, siquidem hoc etiam est esse Episcopum
διδάσκων, vt idem Apostolus præcipit, esse scilicet studiosum docēdi, vt quod
per se vel propter inuāletudinem, vel propter occupationes, quæ sunt per multa,
& graues in Episcopatu bene administrando, vel propter alias causas honestas
facere non potest, per alios faciat. Semper enim bonus Episcopus in Ecclesia
sua docere, & exhortari potest, quamuis in suggestum ascendere non valeat.

Quomodo
Ecclesiam
Catholicā,
qualis tem-
poribus A-
postolorum
repræsentā-
mus, quod à
nobis Anto-
nius postu-
lat.

Pergis deinde, ac ne plura, inquis, cōflecter, à te Turriane postulo,
vt nobis repræsentēs Catholicam Ecclesiam, quam apostolorum,
& piorum maiorum temporibus scimus extitisse. Profers scilicet
librum illum, quem vos pontificale, vel rituale appellatis, vbi cer-
ta verborum formula præscribitur in presbyteris ordinandis. Po-
stulas à me, vt repræsentem Ecclesiam Catholicam, quam scis temporibus Apo-
stolorum extitisse. Sæpius repræsentavi, & quidem verbis B. Irenæi, sed tu re-
presentationem non percipis, quia ab ea abhorres, et non vis audire veritatem,
sed repetamus eam, si forte postulatam nunc à te, & à me repetitam, & incul-
catam tandem intelligas. Ecclesiam igitur Catholicam Antonius repræsentamus,
dum, sicut ait B. Irenæus, traditionem Apostolorum in toto mundo manifesta-
tam in ecclesia licet perspicere omnibus, qui vera velint audire. quia verò do-
ctrina à sanctis Apostolis tradita necesse fuit, vt per successores eorum, quos ipsi
illi Apostoli instituerunt, & tanquam magistros Ecclesijs præfecerunt, vsq; ad
nos veniret, subiungit ibidem Irenæus, & habemus annumerare eos, qui ab A-
postolis instituti sunt Episcopi in Ecclesijs, & successores eorum vsque ad nos,
qui nihil tale docuerunt, neque cognouerunt, quale ab his deliratur. Si traditio-

nem

nem Apostolorum in toto mundo manifestatam in Ecclesia licet perspicere omnibus, qui vera velint audire, igitur ubi non perspicitur traditio Apostolorum in toto mundo manifestata, ibi non est ecclesia. Apud nos representatur ecclesia Catholica, & apud vos minimè; quia in Ecclesia nostra licet perspicere traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam, siquidem cum omnibus Ecclesijs totius mundi communicamus propter unitatem doctrine; in vestra verò Ecclesia nequaquam, siquidem cum nullis ecclesijs nisi à Luthero institutis communicatis propter diuersitatem doctrine, immò omnes Ecclesia vos anathematizant. Deinde cum dicis Antoni, scire te ecclesiam Catholicam temporibus Apostolorum, & maiorum piorum extitisse, postulo à te, ut dicas, an maiores quoque tuos complexus sis, cum dixisti, temporibus maiorum piorum? scio respondebis complexum te esse; confiteris igitur pios fuisse maiores tuos, & eorum temporibus, sicut temporibus Apostolorum, Ecclesiam Catholicam extitisse, utraque enim tempora coniunxisti. At maiores tui neque doctrinam Lutheri audierunt, neque ordinationes laicas, ac populares, quas volis dedit, & constituit, cognouerunt, sed eas, quas à S. Bonifacio per successionem vicaria ordinationis Episcoporum ex formulis sacris Romani Pontificalis usque ad se deductas acceperunt. His ordinationibus utitur Ecclesia Catholica per cunctum orbem diffusa, quacumque lingua consecratoria formula contineantur; eandem enim vim habent. Igitur ecclesia tui temporis in Germania, id est, ecclesia Protestantium non est Catholica; aut si est, maiores tui non fuerunt pii, quod paulo ante affirmasti. Sed videamus quomodo refellat Antonius nostrum librum, in quo institutiones nostrarum ordinationum, quas ecclesia Catholica per traditionem Apost. accepit, feruntur. Sic enim ait, Quid? tu ne, qui nuper nostræ ecclesiæ reliquijs delitescens illudebas, nunc Ecclesiam Catholicam eo redigis, ut in vna libri pagina peregrino sermone exarata delitescere videatur? Si huiusmodi nugæ Antonium deficerent, non haberet quid scriberet, date veniam ei. Quia in vna pagina continetur ratio & forma ordinandi in ecclesia ministros secundum Apostolorum traditionem, dicuntur à nobis, ut ecclesia Catholica in vna pagina libri delitescat. si ita est, dicamus similiter, si quæ credenda sunt ex symbolo Apostolorum, in vna pagina exarantur, ecclesiam Catholicam eo redigi, ut in vna pagina delitescat. Quis queat visum tenere, cū ista legi? credo tuos saltē tui pudere. Sed videamus quo serpant ista nugæ. Atque affirmamus vestras ordinationes non esse quas Apostoli instituerunt, & quibus vsa est vetus & apostolica Ecclesia; si autem affirmamus vestros Episcopos, si nomen excipias, nihil cum veteribus Episcopis habere commune. Ne postuletis Protestantes & Confessionista à Patrono causæ vestræ Antonio Sadeele, ut probet, quod

Quare apud
Protestantes
non possit
representari
Ecclesia
Catholica.

Quomodo
cogitur An-
tonius con-
fiteri, aut
Ecclesiam
sui temporis
in Germa-
nia non esse
Catholicam;
aut maiores
suos non
fuisse pios.

Quam ridi-
cula & nugæ
toria sint, quæ
Antonius
objicit.

Quomodo
Antonius
prober ordi-
nationes mi-
nistrorum
Protestan-
tium esse A-
postolicas,
affirmando
tantum, &
quibus ra-
tionibus, &
argumentis
affirmamus
nos nō esse.

Quid proba-
re debeat
Antonius,
vt ordina-
tiones nō
esse aposto-
licas convin-
gat.

dicit, satis est eum affirmare. Affirmamus, inquit, vestras ordinationes non esse quas Apostoli instituerunt. Nihil amplius requiratis, finite vos à cæco cæcos duci, vt ambo in foueam, sicut Dominus dixit, cadatis. O miseros Protestantes, quibus tam crassi & hebetes magistri tam facile illudūt. Nos verò affirmamus nostras ordinationes eas esse, quas Apostoli instituerunt, & vestras contra com- mentitias esse, & à Luthero pseudoapostolo ad perditionem suam & vestram excogitatas, & inuentas. id autem ne affirmemus tantum, sicut Antonius, testi- monio firmissimo consuetudinis omnium ecclesiarum eas probamus. consuetudi- nem enim ait doctus auctor Tertull. idoneū testem esse traditionis Apostolorum; consuetudinis autem, ait idem, traditio est inuentrix. auctoritatem consuetu- dinis ecclesie, obiecit, & opposuit tanquam murum firmissimum contentiosis Apostolus. Proba tu, non esse hanc consuetudinem omnium ecclesiarum, vt cum probare non poteris, ab Apostolo traditam esse necessariò fatearis; siquidem, vt ab alijs tradi non potuit, ita ab alijs traditam ostendere non valebis. quia quod ab initio accepimus, & audiuius, in nobis semper permansit, & permanet, sic- ut B. Ioannes præcipit, & cum veritas ab initio à sanctis Apostolis primis Eu- angelij prædicatoribus tradita sit, & in ecclesia Romana nunquam diuersa do- ctina, neq; alia ministrorum institutio fuerit, quàm quæ ab initio accepta est, consequens necessariò est, vt nostræ ordinationes nō alia sint, quàm quæ à Chri- sto instituta sunt, & à sanctis Apostolis tradita. Hæc oportet te refellere firmis argumentis, et non nugatorijs cauillationibus, quibus crassi ingenij homines de- cipere fortasse potes, sed neminē, vt opinor, qui paulò cordatior sit. Quod enim cor habere existimandus est, qui, vbi sempiterna salus animæ agitur, in nouo et peregrino dogmate affirmanti tantum credere veli?

Præterea obijcis mihi querelam Innocentij primi ex meo libro, olim, in- quis, te citante, conquerebatur Innocentius Pontif. quòd plerique traditiones Ecclesiæ Romanæ non obseruarent. Testimonio huius querela probare vis, non esse nostrā Ecclesiam Catholicam per cunctum orbem diffusam, sicut idem statim probas altero testimonio earum ecclesiarum, quæ obedientiam Ecclesiæ Romanæ abiecerunt. Respondeamus prius de querela In- nocenti; nisi heresi & odio in Ecclesiam Romanā obcecatus, & præpeditus es- ses Antoni, vidisses quemadmodum te & sectam tuam hæc querela Pontificis Innocenti; planè coarguat, vt iam liquidò tibi oculos confixeris, vt tuo prouer- bio utar. Scripsit Innocentius ad Decentium Episcopum Eugubinum, si institu- ta Ecclesiastica, vt sunt à B. Apostolis tradita, integra vellent seruare Domini sacerdotes, nulla diuersitas, nulla varietas in ipsis ordinibus et consecrationibus haberetur. Sed dum vnusquisque non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diuersa in diuersis locis, vel ecclesijs,

aut teneri, aut celebrari videntur; ac fit scandalum populis, qui dum nesciunt traditiones antiquas humana presumptione corruptas, putant sibi, aut Ecclesijs non conuenire; aut ab Apostolis, vel Apostolicis viris contrarietatem inductam. Quis enim nesciat, aut non aduertat id quod à principe Apostolorum Petro Ecclesia Romana traditum est, & nunc vsq; custoditur, ab omnibus debere seruari? neg, superduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? praesertim cū sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispaniam, Africam, atque Siciliam, insulasq; interiacentes nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes: aut legunt, si in his prouincijs alius Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse, quod si non legunt, quia nusquam inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, à qua omnes principum accepisse non dubium est, ne, dum peregrinis assertionibus student, caput institutionum videantur omittere. & paulo post respondemus ad ea, de quibus consulendos nos esse duxisti, non quod te aliqua ignorare credamus, sed vt maiore auctoritate vel tuos instituas; vel si qui à Romana ecclesia institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas, vt scire valeamus, qui sunt qui nouitates inducunt, aut alterius Ecclesiae quàm Romana existimant consuetudinem esse seruandam. Hac Innocentius, quae tu in meo libro legisti: sed videamus quomodo querela eius, de qua meministi, Lutheranos coarguat. quod enim ait, si instituta ecclesiastica, vt sunt à beatis Apostolis tradita, integra vellent seruare Domini sacerdotes, nulla diuersitas, nulla varietas in ipsis ordinibus, & consecrationibus haberetur, sed dum vnusquisque, non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diuersa in diuersis locis, vel ecclesijs aut teneri, aut celebrari videntur, satis declarat, hinc profectā esse diuersitatem dogmatum, quae Germania tradidit Lutherus; hinc ortum nouum genus ordinationis laicæ ministrorum, quia scilicet noluit sequi ecclesia Germania, quod Ecclesia Romana custodit, à qua omnes ecclesias, ait Innocent. principum accepisse non dubium est. Quis enim nesciat, aut non aduertat, ait hic Pont. sanctiss. & scientissimus, & per antiquus, id quod à principe Apostolorum Petro Ecclesiae Romanae traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? Si Innocentium testem tuum esse voluisti, cū aliqui nihil in nos dicat, & querelam eius contra nos citasti; an non valebit hoc eius testimonium in te? aut tu testem aliquem produces, cum pro te testimonium tibi, licet falsò, dicere videtur, cū verò contra te dicit, rejicies? Sed videamus, vtrum querela ista Innocentij Pontificis causam tuam ledat, & nostram adiuet? an non est hac querela testis, quàm vigilans iam olim cura doctrinam & institutiones à B. Petro traditas conseruandi, & ecclesias à nouis

Quomodo querela Innocentij primab Antonio obiecit Lutheranos nos coarguat.

dogmatibus defendendi apud Pontificem Romanum B. Petri successorem excubet? nihil enim vsq; in hodiernum diem sollicitius Romanus Pontifex curat, quam quod hic Pontifex à Decentio postulabat, vt si qui inquit, à Romana ecclesia institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas, vt scire valeamus, qui sunt, qui nouitates inducunt, aut ecclesia alterius quàm Romana existimat consuetudinem esse seruandam. Consuetudinem dicit ex traditione Apostolica ortam, vt in ordinibus & consecrationibus mysteriorum, & in ceteris agendis arcanis, id est, in vsu sacramentorum, de ijs enim superius locutus fuerat, hoc scilicet in primis Romani Pontifices vigilantissimè prouident, ne sicut Apost. ad Hebræos scripsit, varijs & peregrinis doctrinis fideles abducantur, docere enim aliter, quod Apostolus in epist. ad Timoth. prohibet, vt cancer serpit, & vehementer ad impietatem proficit, nec in deferendo vllius nomine de alio crimine promptiores, aut religiosiores sunt in ecclesijs Catholicis homines, quàm de diuersitate doctrina, et nouo dogmate. Hæc est gloria Ecclesia Romana Apostolica traditionis tanquam sacri depositi fidelissima custodia, & pro eo custodiendo nec igni, neque gladio parci, quod vos ad crudelitatem, sicut olim Donatista, refertis, quibus beatus Augustinus pluribus in locis respondet. Vt ergo ad querelam Innocentij redeam, quod in diuersis locis, vel Ecclesijs diuersa teneri, & celebrari viderentur, si Pontifex Romanus beati Petri successor innocentijs dissimulandum & conuiuendum esse putauisset, sanè quidem auctoritatē cathedra Romana imminuisse, & dedecorasse videretur, sin aut tanta erat illius sollicitudo, & excubatio, vt de omnibus admoneri, omnia sibi sine mora vlla à pastoribus ecclesiarum indicari postularet, ne quod peregrinum dogma in ecclesias introduceretur, an nō magis ista tanta vigilantia, cuius omnes Romani Pontifices hæredes sunt, hanc ecclesiam commendat? Idem respondendum est de ecclesijs Græcis, quas obijcis, me etiam consistente, vt dicis, nō agnoscere primatum Romani Pontificis. An Ecclesia Romana dissimulat, aut silet? nonne facti sunt anathema? quid amplius facere potest, aut debet? num minus Catholica est Ecclesia Romana, quod Græci primatum Romani Pontificis non agnoscent? Quæ igitur ista tua delira percunctatio. Nam vbi est, inquis, ista

Quæ sit gloria Ecclesie Romanæ Quomodo non parcere igni & gladio pro custodiendo deposito Apostolicæ traditionis & doctrinæ ad crudelitatem Lutherani, sicut olim Donatista, refertur.

Delira Antonij percunctatio.

Quid ecclesie Græcæ de primatu Pontificis sentire debeant, ipsa restat in Concilio Florentino.

» Ecclesia Catholica, in qua illi Pontifices Romani primatum exercent? Non in eo consistit Antoni primatus Pontificis Romani, quod cum agnoscant omnes mundi ecclesia, sed quod omnes agnoscere debent, si in ecclesia Catholica esse volunt, sicut agnoscunt omnes, qui in ea sunt. Quid verò de primatu Pontificis Ecclesia Græcæ sentire debeant secundum euangelium, credo saltem ipsis illis Ecclesijs Græcis, quarum testimonium habes in Conc. Florent. ex utraq; Ecclesia Latinorum, & Græcorum congregato, quod supra recitauit, sicut etiam quid vos Germani sentire debeatis, habetis testimonium Ecclesiarum omnium,

omnium, quas maiores vestri ab initio Germanica Christianitatis habuerunt.

Subiungis idem tibi dicendum est de Ecclesijs, quotquot sparsæ sunt per Asiam, & Africam. Addis deinde: Ac ne mihi sint alia regiones Europe oratione peragrandæ, affirmo nullum esse regnum, nullam gentem, (nec Italiam quidem ipsam excipio) cuius magna pars pontificium illum principatum vel palam non reiiciat, vel (si per vestros ignes, & gladios id non licet) apud se non detestetur. Visus est mihi Antonius velle dicere, etsi non audeat asserere, affirmo, nullum esse regnum, nullam gentem, (nec Italiam quidem excipio) cuius magna pars non sit Lutherana, aut schismatica. Iste enim bonus agricola reliquis delitescens in regno pontificis oratione sua fecit crescere, ut iam non reliquæ sint, sed magna pars regnorum, & gentium. Nescio, an tu Antoni similior sis illi piscatori, qui apud Theocritum, ut dicis, famem suam somnijs aureis pascebat. Sed quia tu omnia regna Catholica, & gentes omnes Catholicas, mendacio tuo impudentia, & impietatis plenissimo ad decipiendum vulgus infamare voluisti, respondebo primo de illis regnis, in quibus fortassis, ut dicis, magna pars pontificis principatum palam reiicit, quia palam Lutherani, aut Calviniani sunt, qui reiiciunt. Quantum caput eius, id est, rex Catholicus est, & principatum pontificis agnoscit, regnum eius Catholicum dicitur, & est, & principatum pontificis agnoscit. Regnum enim in rege est tanquam in mouente, ut Philosophi tradunt, huiusmodi sunt regnum Gallia, & regnum Polonia, quorum reges oratores suos Roma apud Pontificem, quem ut pii & Catholici venerantur, habent, qui, quia res vtriusque sui regni norunt, & pro eis excubant, expectant tempus illas magnas partes, quas dicis, reprimendi, nullam partem quietis praesollicitudine interim capientes. Deinde, quero de illis regnis, in quibus scire potes, si vis, vigilantissime in Lutheranos inquiri, & confessos vel conuictos damnari omnes, quomodo scire potes, magnam in illis regnis partem apud se primatum pontificium detestari? homo enim, ut scriptura testatur, & res ipsa probat, videt ea quæ apparent: Deus autem intuetur cor, at detestari apud se, detestari in corde est, quod solus Deus videt. Quomodo igitur audes affirmare, magnam partem in regnis Catholicis, apud se, id est, in corde suo, quod soli Deo patet, primatum pontificium detestari? quid non audebis, qui tam impius, & blasphemus in Deum esse audes? si non ignoras quod Dominus in Evangelio ait, nolite iudicare, & non iudicabimini, & quam graue sit, ex se de alijs existimare, cur non metuis Deum? cur te facis iudicem iniquarum cogitationum, sicut ait B. Iacobus? Stultus, inquit Ecclesiastes, ambulans in via, cum ipse insipiens sit, omnes stultos existimat. Isto insipiente tu aliquanto minus insipiens es, qui non omnes, sed magnam partem talem a firmas esse, qualis tu es. Gratulor tibi, hec gratulatio tibi debetur. illa

Quomodo Antonius etsi non audeat aperte dicere, videtur tamen dicere nullum esse regnum, nullam gentem, cuius magna pars non sit Lutherana.

Quomodo Antonius omnia regna Catholica, & omnes gentes Catholicas infamare voluit.

Quomodo Antonius impius est, & blasphemus in Deum, & iudex iniquarum cogitationum.

Quomodo
nam Confes-
sionistæ nul-
los habeant
infestiores
inimicos q̃
Caluina-
nos, nunc
eorū patro-
nus Anto-
nius de eo-
rum interi-
tu dolet.

Locus Aggei
propheta,
adhuc se-
mel & ego
mouebo ex-
Aum, &c.

verò debetur amicis Dei, quā mihi exprobras, quod dixi alicubi, Calvinianos iam penè interitum, adiuuante Deo, cepisse, de illo tempore loquebar, cum tradi-
didit Deus copias Calvinianas in manus Catholicorum in Gallia, qui cum esset
multo pauciores, impios hostes Dei et ecclesie eius, viribus Dei vicerūt, & tru-
cidarunt. An non erat dextera omnipotentis gratulanda? utinam illa victoria
non excidisset ē manibus per simulationem pacis nescio cuius consecuta, que nō
erat pax, ab illo auxilio celesti finem malorū, & triumphum gloriosum repor-
tare potuissent. Sed omittamus ista, quæ non sunt huius temporis. illud magis
mirandum est, quod cum nullos infestiores inimicos, vt audio, quam Caluina-
nos Confessionistæ habeatis, nunc de eorum interitu doles, & gratulationem
meam de diuino beneficio reprehendis. immò verò non est mirandum, quod fa-
miliare esse solet, vt inimici amicitiam in communem inimicum ineant, quod
in morte Christi Herodes & Pilatus fecerunt, quod in euangelio scriptum est,
vt in eo tanquam in exemplo, quorsum amicitia diuersarum sectarum inter se
spectent, facile intelligeremus. Aliud præterea in meo libro accusas, cum ais,
„ Quin etiam non te puduit, hæc Aggæi verba citare, Vnusquisque
„ in gladio ad fratrem suum, vt inde probes tuum pontificem iure
„ in Euangelij professores sãuire posse. atqui loquitur Aggæus de
„ ipsis Ecclesiæ hostibus, (quod miror à te non fuisse animaduer-
„ sum) quos tandem prædicit, mutuis vulneribus interituros. Habe-
mus Apostolum huius prophetia interpretem in epist. ad Heb. cap. 12. cuius in-
terpretationi magis credendum est, quam Rabinis, & Iudaicis interpretibus.
De nouo enim testamento interpretatur Apostolus, et de hostibus ecclesia nostra
loquebatur propheta. Recitabo interpretationem Cyrilli Alexandrini ex com-
ment. eius Græcis. interpretemur Latine, adhuc semel & ego mouebo calū, &c.
moui, inquit, siue concussi orbem, quando eduxi Israel de Aegypto; verum mo-
uebo adhuc, id est, celebre, & clarum faciā in toto orbe, & veluti omnia con-
cutiens, regum solia euertam, & totam eorum potentiam ceu quosdam equos
cunctam percursantes terram, eijciam, et excitabo alios equites educentes gla-
dios aduersus genus, & fratres. Videtur significare principatus & potestates
aduersarias a Christo p̃stratas, & deuictas, quo nos liberaret ab eis, sicut est in
canticò Maria virginis, cū ait, deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles,
&c. nec hoc solum, sed excitauit etiā Christus bellatores quosdā pugnandi pe-
ritissimos, nempe discipulos, qui districto gladio spiritali, quod est verbū Dei,
ferebantur aduersus omnes, scilicet aduersus genus, & fratres, vt eos mundo
interficerent; & sic interfecti viuerent Deo. Sic Dominus in Euangelio, nō ve-
ni, inquit, pacem mittere in terram, sed gladium; veni separare hominem ad-
uersus fratrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Hactenus Cyrillus. Fa-

teor impleri in ecclesia prophetiam Aggai eo modo, quo B. Cyrillus interpreta-
tus est in gladio spirituali, quod est verbum Dei, quo quotidie aduersus hære-
ticos, & eorum dogmata pugnamus, & sæpè eos diabolo, & hærési veluti occi-
dimus, cum eos ad veritatem conuertimus. sed quia hoc etiam in Ecclesia Ca-
tholica fit, ut gladio vero tollatur, cum opus est, malum de medio nostrum, non
est alienum, neq; exemplo Apostolico caret, quod Aggeus dixit, unusquisq; in
gladio ad fratrem suum, ad id etiam licet minus propriè accommodare, quod
pro defensione fidei Catholica in ecclesia à potestate seculi fit, cuius gladio tra-
ditur hæreticus; potestas enim spiritualis non portat gladium. mendacium itaq;
tuum est, quod dixisti, probare me hoc Aggai testimonio nostrum pontificem iure
saurire in Euangelij professores. sic enim, ut dignum te erat, vocasti professores
euangelij Lutheri. Exemplum Apostolicum, quod dixi, sit illud, quod in Paulo
legimus in epist. ad Rom. cap. 10. cum ait, & quidem in omnem terram exiuit
sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Quod enim propriè propheta
dixit de admirabili vicissitudine dierum & noctium, quæ præconio diuinæ sa-
pientia & ordinis vniuersum orbem implet, Apostolus ad discipulos, & Euan-
gelistas, atque Apostolos κατὰ χριστὸν τὸ πᾶν τὸν κόσμον ἀναγγέλλειν, ut Eu-
sebius Cas. in comment. suis eruditissimis notauit.

Deinde pergens Antonius ad calcem, repetit quod paulò ante dixerat alio
illustri mendacio cumulatam, cum vniuersus, inquit, propemodum or-
bis pontificium principatum ignoret, vel certè excretur, id quod
innumerabiles homines indies magis magisque faciunt, & facient
adiuuante Deo, consequitur Ecclesiam Romanam nulla ratione
Catholicam dici posse. Qui sunt isti innumerabiles homines, qui indies
magis ac magis hoc faciunt, id est, Pontificium principatū execrantur, videris
velle dicere innumerabiles homines indies fieri Lutheranos, aut Calvinianos.
demus ita esse, ut singis, sunt ne isti innumerabiles, qui Lutherani, vel Calui-
niani sunt, per cunctum orbem sicut Ecclesia Catholica diffusi? si non sunt, quo-
modo sequitur ex ista innumerabilitate, Ecclesiam Romanam, cuius fides per
vniuersum mundum, sicut Paulus ad Rom. scripsit, annunciata est, nō esse Ca-
tholicam? Deinde cum paulò ante affirmasti nullum esse regnum, nullam gen-
tem, cuius non magna pars principatum Pontificis, vel palam rejiciat, vel si id
per ignes & gladios non liceat, non apud se detestetur, de regnis Catholicis lo-
quebaris; nunc verò ais, cum vniuersus propemodum orbis principatū Pontificis
ignoret, quis non videt loqui te de regnis & gentibus, quæ non sunt Christianæ?
quæ etsi plures sunt, quam Christianæ, sicut plures sunt, qui pereunt, quam qui
salui sunt, an ideo non est Ecclesia Romana Catholica dicenda? Videris mihi
ignorare vim verbi Catholici, quam te optimè docebit Cyrillus Hierosolymita-

Quomodo
possit exem-
plo Pauli &
proprie in
scriptura de
alia re dictū
est, ad aliam
opportune
per abusio-
nem, quæ
catachresis
dicitur, ac-
comodari.

Quale sit, &
ait Antonius
innumera-
biles homi-
nes indies
magis ac ma-
gis execrari
Pontificium
principatū
quod optat.

Quomodo
ignorat An-
tonius vim
verbi Ca-
tholici.

nus in

Cyrrill. Hie
rosolymita
nus de ver-
bo Catholi-
ci.

Docet An-
tonius totā
hanc ratio-
nē nominis
Catholici à
Cyrillo ex-
positam cō-
uenire Ec-
clesiæ Pro-
testantium;
aut si doce-
re non po-
test, necesse
est fateatur
nō esse Ca-
tholicam.

nus in catechesi 18. veramē Græco: si quando, inquit, ciuitates adieris, ne qua-
ras solum vbi est $\kappa\omicron\pi\iota\alpha\chi\omicron\nu$, id est, templum Domini. Impiorum enim sectæ spe-
luncas suas, templum Domini appellare solent. Neg, rursus queras, vbi est Ec-
clesia, sed potius, vbi est Catholica Ecclesia. hoc est præcipuum nomē huius Ca-
tholica & parentis omnium nostrum ecclesiæ, quæ est sponsa Domini nostri Ie-
su Christi filij Dei vnigeniti: & paulo post, reges, inquit, gentium, & regionum
potestatem quidem habent terminis circumscriptam. Solius verò Ecclesiæ Ca-
tholica potestas nullis terminis desinita in cunctum orbem pertingit. Et paulo
supra, rationem nominis copiosius explicans, Catholica, inquit, ecclesia dicitur,
quia à finibus terra vsq; ad fines pertingit; & quia docet $\kappa\alpha\tau\omicron\lambda\iota\chi\omicron\varsigma$ $\nu\omicron\varsigma$ $\alpha\pi\omicron$
 $\lambda\epsilon\iota\tau\omicron\varsigma$, id est, generatim, & perfectè, quacumq; dogmata sine oportet, de ijs,
quæ videntur, quæq; non videntur, de caelestibus & terrenis; & quia omne ge-
nus hominum subijcit religioni, tum potestates & magistratus, tum priuatos: et
quia in vniuersum curat omne genus peccati, quod per animam & corpus con-
summat; & quia continet in se omnem speciem, & formam virtutis in operi-
bus, in sermonibus, in varijs charismatibus. Ecclesia autem appellatur $\pi\epsilon\gamma\epsilon$ $\nu\omicron$ -
 $\mu\epsilon\varsigma$, id est, vt ipsum nomen declarat, & præ se fert, quia vocat omnes, & con-
gregat in vnum. Hactenus Cyril. Viderit Antonius an totā hanc rationem ver-
bi Catholici ad Ecclesiam suam Catholicam inuisibilem accommodare queat.
Hoc postremum, vocare scilicet omnes, & in vnum cōgregare, imprimis Eccle-
sia Romana conuenit, quia ab hac Ecclesia, in qua successor Petri sedet, exor-
diū vnitatis caterarum Ecclesiarum ducitur, siquidem, vt B. Cyprianus ait,
vnitatis originē ab vno incipientem, id est, à Petro, de eo enim loquitur, sua au-
thoritate disposuit Christus. Et subiungit idem Cyprianus, hanc ecclesiā vnitā-
tem, qui non tenet, tenere se fidem credit? credo te iam ex his satis intelligere,
etsi vniuersus propemodum orbis primatum pontificis ignoraret, vt tu singis, ni-
hilominus Ecclesia Apostolica Romana Catholica diceretur, & esset; sicut &
cetera ecclesia in eadem fide conspirantes, sicut ait Tertull. in libro de præscri-
ptionibus hæreticorum, non minus Apostolica, adde etiam Catholica deputan-
tur pro consanguinitate doctrina. Sed redeo ad illos innumerabiles homines,
quos dicis indies magis ac magis principatum Pontificis execrari, quod, vt dixi,
ad eos retulisse videris, qui indies Lutherani, aut Calviniani sunt, quanto nos
verius dicere possumus innumerabiles homines indies magis ac magis principa-
tum Pontificis celebrare, & profiteri. Si nunquā legisti de rebus Indicis libros,
qui feruntur, aut non audisti, quod omnes audiunt, quot myriades hominum,
quot regna, prouinciæ & nationes in India ad fidem Ecclesiæ Romanæ iam pri-
dem venerint, & indies magis ac magis veniunt; aut si legisti, vel audisti,
fabulam tamen ducis, quod quidem minus in eo mirandum est, qui ea, quæ
omnibus

omnibus Ecclesijs tradita sunt, & ecclesijs maiorum suorum ab initio tradita fuerunt, non credit, proficiscere Hispalim in Hispaniam, & in Lusitaniam Vlyssiponem, & ne tibi nauigandū sit, expecta illic ex Meridie & ex Occidente naues; & si piget legere, aut non credis literis, percontare à vectoribus, an quæ dicimus, et scripta feruntur, vera sint. Quod autem malè, quod cupis, Pontifici Romano ominaris, nō adiuuante Deo, vt dicis, sed irato; præ te fers, cuius discipulus sis, Lutheri scilicet, qui sic in resolutione suorum articulorū de Pontifice scripsit; Nunquam fuit super omnes Ecclesias totius mundi Romanus Pontifex, sed nec adhuc est, nec vnquam in futurum erit, vt spero. Vide, quo progressa est impietas istius pseudopropheta, vt speraret, fore falsum, quod Dominus in euangelio futurum esse affirmauit, vt esset vnus ouile, & vnus pastor, quod de successore Petri B. Cyprianus in libro de vnitatē ecclesiæ interpretatus est. idem tu cum magistro tuo ad inferos relegato speras, optas, & precaris. Quod verò scripsisti de me, vtinam pacem potius optarem, & sanctam totius orbis Christiani concordiam, quā dicis te, & tuos à Deo totis animis deprecari; vt ad hoc quoque respondeam, non possumus pacem optare, quam facere cum hæreticis Apostolica constitutio, & scriptura sancta vetant. Sic enim libro 6. cap. 18. de constit. Apost. sancti Apostoli praeceperunt. Fugite, inquit, communionem hæreticorum; & ne sit vobis pax cum eis, de ipsis enim pronunciauit propheta, non est saluere impijs, ait Dominus. Sic locum Esaia 57. interpretatur Apostolica constitutio; quem locum imitatus est Ioannes, qui in epistola sua iubet, nec aue eis dicere, eodem verbo *χαίρει* vsus est, quo LXX. In huiusmodi pacem vetitam, & interdictam intuebatur Apostolus, cum in epistola ad Rom. ait, si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. cum dixit, si fieri potest, pacem aliquam significauit, quæ fieri non potest, quia non licet. Redite ad Ecclesiam, vnde exiistis, & erit vobis cum Deo, & nobiscum pax. Desinite esse in vos crudeles: Sanguis enim vester & eorum, quos decipitis, & in errore detinetis, de manibus vestris requiretur. Hactenus responsum sit ad omnia, quæ in hoc cap. 10. scripsisti, nihil enim prætermisi siue eorum, quæ ad questionem & causam pertinebant, quibus contentus esse poteram; siue eorum, quæ ad disceptationem nostram non spectabant, ne quid desideraretur. Cupio si consequi potero, esse in reliquis, quæ sequuntur, breuior, vt postea ad alia grauiora occupationem meam applicare possim.

Antonij
minatio ex-
ecrabilis, &
votū dete-
stabile ad
exemplum
Lutheri fa-
crilegi & in-
cesti apostata.

Quomodo
pacem cum
hæreticis fa-
cere Apost.
constit. ve-
tat, & de lo-
co Esaie quæ
Ioannes imi-
tatus est.

Locus Vndecimus Esaia.

Præsciam iudices tuos, sicut prius, & consiliarios tuos, sicut ab initio.

A a

Sophif.

Sophisma Turriani.

Iudaicū est interpretari promissos hic Iudais fuisse post captiuitatem Babyloniam Zorobabilem, Esdram, Neemiam, & alios teste Hieronymo, estq; locus intelligendus de Apostolis, & de ijs, qui per Apostolos Ecclesijs prapositi sunt, relinquitur ergo, vt indices promiserit ecclesia nostra, quales fuerat prius indices illi populi Israelitici; qui non per legem seculi, neq; per suffragia populi, nec ullius magistratus auctoritate creabantur, sed sicut scriptum est in libro Iudicum, Deus suscitabat eos, & erat cum eis, & liberabat populum; sic enim beatus quoque Basilius in commentarijs Esaia intellexit. Episcopi autem sunt indices Ecclesiarum; & presbyteri sunt Episcopi consiliarij. Sic mea recitasti, vt soles, mutilatē.

Solutio superioris Sophismatis.

CAPVT I.

Ad argumentum ductum ex loco Esaia de Episcopis Iudicibus Ecclesiarum successoribus Apostolorum, & de presbyteris eorum consiliarijs, & adiutoribus in Euangelio promissis, omisis quae Antonius praefatus est, quae ad quaestionem propositam non pertinent, vt ipse etiam fatetur, videamus, quid respondeat. Demus sanē, inquit, ita exponendum esse hunc locum, quid hoc obsecro ad Pontificiorum successionem? immō quid magis illi contrarium proferri possit? Videamus quomodo probet hoc Antonius, scilicet, Episcopos, & presbyteros nostros non esse tales, quales Dominus per Esaia promissit; quia, inquit, futuros illos iudices comparat Dominus cum argento purissimo, quales non sunt Episcopi Pontificij & presbyteri. Probet itaque Turrianus, Episcopos & presbyteros Ecclesiae Romanae veros legitimosque pastores, & recte, fideliterque obire munus suum; ac tunc demum licebit per nos hanc Esaiae prophetiam ad eos accommodare. Primum quod ais futuros illos iudices comparari cum argento purissimo, vt si non sint tales, ne iudices quidem opinione tua sint, falsum est: non comparantur cum argento purissimo, ne quod tu falsū putasti, ex ea comparatione efficiatur. Pradicit enim propheta excidium, & incendium Hierosolymitanum à Domino per Rom. allatum, vt Cyrill. & Procopius, & alij interpretantur; vt cum dicit, inducam, siue inferam manum meam in te, & excoquam ad puram scoriam tuam, perinde sit, vt si diceret, inflammabo te, vt tantum, quod purum est in te & sanctū remaneat: Apostolos significat, & alios fideles, qui per spiritum sanctum sunt antea admoniti, vt discederent Hierosolymis, vt ex illa occidione, & incendio euaderent. De eadem re prophetas Zachariae

Locus Esaie
Inferam manum
meam in te, & ex
coquam ad
puram scoriam
tuam, &c.

charias cap. 13. & inducam, inquit, siue inferam manum meam in pastores: & erit in die illa dicit Dominus, duæ partes peribunt, & deficient; & tertia pars relinquetur in ea; & ducam tertiã partem per ignem, & vram eos, sicut vritur argentum, & probabo eos, sicut probatur aurum. Quem locum explanat Cyrillus his verbis è Græco translatis. Ad bellum Romanorum refert, quo sunt illi mali pastores cum multitudine, quæ eos sequebatur, cõsumpti, vix reliquæ saluæ, quæ intelligi possunt velut tertia pars Dei misericordia seruata, sicut alio loco dicit Esaias, nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, &c. sic reliquæ saluæ factæ sunt per fidem, quæ igne tentationum, & persecutionum probatæ sunt, in quibus reliquæ probatissimi omnium fuerunt discipuli. Hactenus Cyrill. Quis non intelligit, cum dicit propheta *ἐπαράω*, id est, inferam manum meam in te, quo verbo vsi sunt LXX. in vtrog. loco Esaiæ & Zachariæ, minari malum, ac proinde secundum consequentiam rei ad malum, quod minatur, pertinere ea, quæ sequuntur? excoquere dico scoriam ad purum, & auferre omne stannum, quæ LXX. interpretes diuino spiritu proprijs verbis interpretati sunt. Quis igitur locus relinquitur hic, vt illos futuros iudices, quos præsiciendos esse in Ecclesia dicit, quandiu scilicet Ecclesia durabit, id est, vsq. ad consummationem sæculi, cum argento purissimo comparet? siquidem cum argento per ignem liquato, & excocto comparat eos tantum, qui digni fuerunt, vt effugiendo ab illa flamma liberarentur. istos dicit veluti per ignem tractatos. ex quibus purissimi omnium fuerunt, & instar argenti probatissimi sancti Apostoli, quos constituit Dominus principes super omnem terram, sicut ait Dauid, & Iudices cuncti orbis, quorum successores sunt Episcopi, quos in ecclesia de qua prophetat, dicit præsiciendos esse iudices. Episcopi enim sunt iudices ecclesiarum. Deinde non semel, sed iterum, & sæpius responsum est tibi, scripturis S. repugnare, & frequenter ab eis hoc Lutheranium dogma daminari, quod tu mordicus tenes, eos qui post ordinationem nõ sunt digni, vt sint episcopi, aut presbyteri, id est, qui non rectè, & fideliter munere suo funguntur, non esse episcopos, aut presbyteros. Responde ad ea, ne eadem mihi repetenda sint. Admonui etiam quàm grauius miser pecces, & quàm graue iudicium subeas, qui alios contra scripturam iudicas, omnes scilicet Episcopos, & presbyteros Ecclesiæ Romanæ pessimos esse, quod apud honestos, & cordatos tuæ gentis homines satis esse deberet, vt nullā fidem tibi haberent homini ad maledicendum, & de alijs temerè, & maleuolè iudicandum promptissimo. Pergis deinde cavillari, vt aliquid respondere videaris.

Si illi demum, inquis, sunt ecclesiarum principes, & consiliarij, quos Dominus suscitauit, & rursus ex Turrianica expositione principes episcopi, consiliarij verò sunt presbyteri, profectò nihil

AA 2

video

Collatio
prophetiæ
Esaiæ cum
prophetia
Zachariæ de
excidio Hieru-
solymita-
no.

Quid verbū
ἐπαράω de-
claret in lo-
co Esaiæ, ex
quo effici-
tur non cõ-
parari illos
iudices, de
quibus pro-
pheta uerbat,
cum argẽto
purissimo,
vt Antonius
somnia.

Quàm graue
iudicium
subeat An-
tonius, qui
omnes Epi-
scopos, &
presbyteros
Ecclesiæ Ro-
mænæ pessi-
mos iudicat

„ video loci Romano Pontifici superesse: cum potius efficiatur ex
 „ argumento Turriani, Pontificem Romanum non esse à Deo sus-
 „ citatum, qui tantum Episcopos, & presbyteros suscitauit. Hic etiam

Quomodo
 Antonius
 videtur ig-
 norare vnu
 esse ordinē
 Episcoporu
 suematoru
 in o maxi-
 mi, siue mi-
 norum.

prodis insipientiam tuam ignoras enim, vt video, vnum esse ordinem Episcoporum. sic enim ait S. Anacletus in epist. 3. Episcoporum vero vnus ordo est, licet sint primates illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibusdam locis patriarcha à nonnullis vocantur: illi autem, qui in metropoli à B. Petro Apostolo, ordinante Domino, & à predecessore nostro prædicto S. Clemente, seu à nobis constituti sunt, non omnes primates, vel Patriarchæ esse possunt, sed illæ vrbes, quæ præfatis, & prædictis temporibus primatum tenuere Episcoporum, Patriarcharum, aut primatum nomine fruuntur, reliquæ verò metropoles, Archiepiscoporum, aut metropolitanorum, & non Patriarcharum, aut primatum vtantur nominibus. Hactenus Anacletus, qui te coarguit, qui existimabas non esse

Quomodo
 Antonius
 argumenta-
 tur non esse
 relictu locu
 in prophetia
 Esai. de Epi-
 scopis iudi-
 cibus eccle-
 siarum, quia
 in esse Pon-
 tificem or-
 dinis Epi-
 scoporum.
 Quomodo
 in prophe-
 tia Esaiæ de
 iudicibus,
 primum lo-
 cum habet
 primus &
 summus iu-
 dex, qui est
 Episcopus
 Romanus.

ordinis Episcoporum Pontificem Romanum, vnde argumentaberis non esse ei relictu locum in prophetia Esaiæ. Non audisti millies à nobis vocari Episcopum Romanum? à Tertulliano Episcopum Episcoporum? Quomodo autem dici poterat Episcopus Episcoporum, nisi Episcopus esset? si igitur Episcopus est, relictu est ei locus in prophetia de Episcopo futuris principibus, & iudicibus ecclesiarum. qui enim princeps est omnium Episcoporum, locum, & quidem primum habet in Episcopis, quorum primatum tenet. Immo qui dixit, præficiam principes tuos siue iudices tuos sicut à principio, vnum in eis primum præficiendum esse non obscure significauit, qui esset inter omnes vnus in ecclesia ad tempus iudex, sicut in illis iudicibus populi Israel fiebat, vt vnus esset summus iudex vniuersi Israel, qui à Deo vocabatur. sic enim de Episcopo Romano scribit E. Cyp. in epistola ad Cornelium libro 1. nec enim, inquit, aliunde hæreses oborta sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitur. In iudicibus itaq; præficiendis vnus primus comprehensus est, vt cum ait Paulus in epist. ad Cor. 1. 12. & quosdam quidem posuit Deus in ecclesia, primum quidem Apostolos, & c. Petrum principem Apostolorum in apostolis comprehendit.

Quo ipsa
 scriptura
 iudicii men-
 dacium An-
 tonij coar-
 guit, cum ne-
 gat succe-
 sionem iu-
 dicum.

Dicis deinde, hoc exemplum iudicum Israelis euertit, quicquid hactenus disputatum est de ordinaria successione, quæ in illis iudicibus non fuit immò verbum ipsum suscitandi fati indicat, iudices illos non ordinaria quadam successione, sed extraordinaria ratione fuisse à Domino ad Ecclesiæ liberationem excitatos. Falsum est non fuisse successionem in iudicibus Israel, ipsa scriptura iudicum te mendacij coarguit, ait enim cap. 12. post hunc iudicauit Israel Ebesan, qui septem annis iudicauit Israel, mortuusq; est, et sepultus in Bethleem, cui successit Abialon, &

cap. superiore 10. huic, inquit, successit Air Galaadites, qui iudicauit Israel per 22 annos. Quin & verbum, inquit, ipsum suscitandi, satis indicat iudices illos non ordinaria quadam successione, vt postea sub regibus, sed extraordinaria quadam ratione fuisse à Domino ad celestis liberationem excitatos. Quis negat, aut dubitat, quin ista iudicum successio, si conferatur cum illa successione sacerdotali filiorum Aaron in Leuitica tribu, aut cum illa regali in tribu Iuda, extraordinaria esset? satis est quòd Deus toto illo tempore annorum fere quadringentorum ordinariè suscitabat iudicem populi liberatorem, cum clamabant ad Dominum, sicut scriptum est, et clamauerunt ad Dominum, qui suscitauit eis saluatorem, &c. Immo iratus est Dominus Israelitis, quòd maluissent ipsi eligere regem, sicut alii gentes, quam iudicari à iudicibus, quos Deus vocabat, quoties opus erat, & ipsi ad Dominum clamabant, quamuis pessimi iudices essent: vt quidem erant filij Samuelis, sicut enim scriptum est lib. 1. Reg. factum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos iudices in Israel, & non ambulauerunt filij illius in vijs eius, sed declinauerunt post auitiam, acceperuntque munera, & peruerterunt iudicium. Congregati ergo vniuersi maiores natu Israel venerunt ad Samuelem in Ramatha, dixeruntque ei, ecce tu senuisti, & filij tui non ambulant in vijs tuis constitue nobis regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersa habent nationes. Difficuitque sermo in oculis Samuelis eo, quòd dixissent, da nobis regem, vt iudicet nos. Et orauit Samuel ad Dominum. Dixit autem Dominus ad Samuelem, audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos, &c. successionem ergo iudicum à se institutã, licet vitio, & culpa sua malis essent, volebat Deus, & non illam electionem regis, quam successioni iudicum pratulerunt, Domino contempto, sicut eis dominus per Samuelem exprobrauit, et sicut vobis exprobrat, qui electionem laicã sacra & diuinã ordinationi Episcoporum pratulistis, esto, pessimi essent, vt vos calumniari soletis. Apud nos verò, cum ecclesia aliqua episcopum, & iudicem suum amisit, metuens mala, quæ ex viduitate sequi solent (sic. n. vocari solet in ecclesiasticis, & canonicis constitutionibus ecclesia pastore suo viduata) ad exemplum illorum veterum clamat, & petit, vt ordinetur sibi episcopus, & ordinatur. Pergit deinde Antonius tergiverfari, & cauillari, si fortè possit, vt anguis lubricus elabi, et vocationes ministrorum laicas ac profanas tueri. Quid porro, inquit, vult istud concludendi genus, Dominus suscitabit iudices, sicut prius, ergo Episcopi, & prehyteri, neque per legem sæculi, neque per suffragia populi, nec ullius magistratus auctoritate creandi sunt, sed sicut scriptum est in libro iudicum, Deus suscitabat eos. Hic non videt Turrianus consequi ex hoc argumento nulla esse adhibenda media? ac ne or-

Quomodo
successio
Episcoporum
similis sit
successioni
illorum iudi-
cum, quos
Dominus
suscitabat,
cum ad eum
clamabant.

„dinationem quidem Ecclesiasticam in episcopis eligendis, sed eos
 „semper sine vlla hominum opera & αὐτοῦ excitandos? quod quia
 „ipse Turrianus videt quàm sit absurdum, hoc ipsum minus quam
 „sophisticum argumentum valere iubeat. Si demonstrauero non sequi,
 quod tu ad refellendum me ex argumento meo sequi dicis, nonne demonstratum
 erit, te non potuisse me refellere? non sequitur, Antoni belle, Episcopi & presby-
 teri neq; per legem seculi, neq; per suffragia populi, nec vllius magistratus au-
 thoritate creâdi sunt, ergo nulla sunt adhibenda media, nec ipsa quidē ordinatio
 ecclesiastica in episcopis creandis, sed semper sine vlla opera hominū & αὐτοῦ

Quomodo
 non sequi-
 tur, vt An-
 tonius falso
 putabat, vt
 si Episcopi,
 sicut illi iu-
 dices popu-
 li Israel à
 Deo voca-
 bantur, ipsi
 etiā à Deo
 vocantur
 αὐτοῦ, id
 est, nullo
 medio mi-
 nisterio fiat
 Episcopi.

sunt creandi, non, inquam, sequitur, non esse adhibendam ipsam ordinationem:
 quia ipsa ordinatio, qua fit ab Episcopis per impositionem manuum in ordinan-
 do Episcopo, aut ab Episcopo in ordinandis presbyteris, instituta est à Christo,
 & Apostolis tradita, & per Apostolos nobis, et qui sic ordinatur, sicut à Deo in-
 stitutum est, & traditum, is à Deo, sicut illi iudices, iudex & princeps Eccle-
 siæ, si Episcopus est, creatur; non minus, quàm si sine vlllo medio crearetur. Vbi
 enim totum, quod fit, auctoritate Dei fit, quamuis opera, et ministerium homi-
 nis à Deo institutum accedat, non propria gratia hominis fit, quod efficitur, sed
 gratia Dei. ipse enim est, qui vocat, & consecrat, quamuis per ministerium à
 se aliqui institutum, & dispositum vocet, & consecret. Sic Paulus in epistol. ad
 Heb. nemo, inquit, sibi sumit honorem, nisi qui vocatur à Deo tanquam Aaron,
 atqui Aaron vocatus quidem est à Deo per Moysen, qui illum iussu & aucto-
 ritate Dei vnxit; fuitque eius consecrator tanquam minister; consecrator verò

Quomodo
 gratulandū
 est Antonio
 quod iam
 concedat
 nullum ius
 habere po-
 pulum, neq;
 magistratū
 in eligendis
 ministris
 Ecclesiæ.

Quomodo
 quod solū à
 nobis requirit
 Antonius
 testimoniu,
 & consensū
 populi in
 ordinatio-
 nibus, hoc
 præstamus
 abunde.

tanquam Dominus, & auctor, ac præses consecrationis, & vt vocabulo Dio-
 nysij vtatur, τελετάρχης Deus fuit. Ostende tu Antoni, traditum esse ab Aposto-
 lis, vt qui non est ab Episcopis ordinatus Episcopus per impositionem manuum,
 sicut Timotheus, possit presbyteros ordinare, vt fiant pastores, & tunc ostensum
 erit, in isto tuo Ecclesiastico coetu, quem dicis, qui ex laicis solum cōstat, ius esse
 ordinandi presbyteros, qui fiant pastores. Sed gratulor tibi, quod iam concedis,
 penes populum, aut etiā penes magistratum non esse ius χειροτονίας, id est,
 impositionis manus. Superest, vt probes, ministros, siue Superintendentes ve-
 stros, vt vocatis, nō esse meros laicos, vt est populus, & populi magistratus. Hic
 tu, vt quod premimus de ordinatione, qua penitus caretis, cauillādo dissimules,
 vertis te ad testimonium, & consensum populi in eligendis & ordinandis mi-
 nistris, & hoc tantum, (ais) à nobis requiri: at nostra etiā ecclesia Antoni in
 ordinandis testimonium & consensum populi requirit, quod nemo est, qui apud
 nos ignoret, & te ignorare, qui Ecclesias nostras nunquam vidisti, non est mi-
 rum, præsertim cum tanto odio eas prosequaris, vt facillè credas, quicquid mali
 in eas à tui similibus dici audis. Age ergo Antoni, si hoc quod de testimonio &
 consensu

consensu populi dicis, tantopere requiritis, & à nobis negligi creditis, considera-
te vos diligentissimè, qui habeant apud vos bonum testimonium à populo, &
quos populus desideret sibi ordinari, & ducite eos ad Episcopos, ut manus im-
ponent. facite, quod sancti Apostoli in ordinandis diaconis fecerunt, nisi vestrum
cœtum Ecclesiasticum, quem dicis, plus auctoritatis & iuris à Deo, quam sanctos
Apostolos accepisse putas. Excusabis fortasse, quod quiritur Andreas Freyhubius,
nolle nostros Episcopos ordinare eos. O querelam testem conscientie cõuictam, &
o miseros populos, qui cum fecerint aliqui malum in conspectu Domini, &
traditi sint in manus Madianitarum, & Philistinorum, id est, demonum, no-
lunt tamen clamare ad Dominum, & petere, ut per ministerium Ecclesie Ca-
tholicæ mittat eis saluatores, qui liberent eos ab hostibus spiritualibus, sicut illi
iudices & Saluatores, quos Deus in Israel suscitabat, quod in figura iudicum
ecclesiæ eis contigit. Quos enim putant se habere, non sunt iudices: neque pote-
statem acceperunt absoluenti à peccatis, quia non sunt à Deo vocati per episco-
pum, sed tantum à Martino Luthero solum presbytero, qui ordinare nõ potuit,
sicut à sanctis Apostolis traditum est.

Querela
Andreas
Freyhubij
testis con-
scientiæ cõ-
uictæ.

Ais deinde, quin & ipsis decretis Pontificijs, aut per imprudentiam, aut
aut ista cogente rei veritate, aut certè summa Dei prouidentia ad-
scriptis apertè constat, non tantum populi testimonium, & consen-
sum accessisse, cum Episcopi eligebantur, sed etiam ipsos pontifi-
ces olim fuisse ab Imperatoribus confirmandos dist. 63. can. Aga-
tho. can. Adrianus. can. in synodo. Et tu cogente rei veritate & diuina
prouidentia imprudens & nolens auctoritati, & modestiæ Pontificum Roma-
norum testimonium tribuisti. Siquidem in illis ipsis decretis à te citatis legisti
eam potestatem à Pontificibus ipsis Adriano, & Leone VIII. datam esse Caro-
lo Imperatori; sic enim honorare voluerunt eum imperatorem, qui Italiam à
Longobardis oppressam vocatus à Pontifice liberauerat. Erat ne hoc ambitio-
nis, quam vos semper Pontificibus Romanis obijcitis? an potius grati animi, &
summæ auctoritatis testimonium?

Quomodo
Antonius
cogente rei
veritate im-
prudens &
nolens au-
toritati, &
modestiæ
Pontificum
Romanorum
tribuit te-
stimonium.

At inquit Antonius in sua postrema antiphasi, quemadmodum olim
cum status Israeliticæ politiæ euersus esset, Dominus præter ordi-
nem iudices excitabat, quibus ipse aderat, & per eos miserum illum
populum in libertatem asserebat, sic Deus misertus Ecclesiæ suæ,
spirituales quosdam iudices excitauit, id est, pios, & doctos viros,
quibus adfuit, ut eorum opera verus Ecclesiæ status antea colla-
psus denuò fuerit instauratus. Si à te quæram Antoni, quomodo scis exci-
tatum fuisse à Deo Lutherum patriarcham istorum, quos ducis pios, & doctos
viros, quid respondebis? quod signum à Deo datum accepit Lutherus, ut se à Deo
vocatum

vocatum

Quod signū
à Deo datū
accepit Mar-
tinus Lu-
therus se
esse à Deo
vocatū.

vocatū esse certum & exploratum habere? Fuit ne signum fieri ubiq; ana-
thema ab Ecclesia Catholica? aut fortissimas, & insignes copias cum principi-
bus Germania Lutheri fautoribus tradi in manus Caroli V. magis animo, &
Dei fiducia quam milite armati? aut spoliari Ecclesias, violari sacras virgines
ipso auctore, & duce incēsto? aut tot sectas Lutheranorum inter se de precipuis
dogmatibus fidei dissentientiū propagari? omitto bellum rusticorum, quod nulla
temporum vetustas oblitterabit, à Luthero seminatū. Gedeon cū vocatus est à
Deo per Angelum, qui apparuit ei, ut esset iudex populi, signum petijt. si inueni,
inquit, gratiam coram te, da mihi signum, quod tu sis, qui loqueris ad me. De-
dit signum Dominus, quod scriptura ibidem narrat. Iepetes quoq; tunc intelle-
xit, & credidit se esse à Deo vocatū, ut esset iudex populi, cū sicut petierat,
tradidit Deus in manus eius Moabitas. Si quæram à te, qui hactenus vsq; à tem-
poribus Apostolorum omnes hereses damnarūt, & deleuerunt, ut Iepetes Moa-
bitas? nonne respondebis synodos Episcoporum diuersis temporibus, & diuersis
locis habitas? certè, nisi omnes historias, & veterum monumenta ignoras, ita
respondebis. Idem fecit nuper synodus Tridentina, quæ hereses vestras, & sectas,
& confessiones nouas damnauit, & indies delet, licet tibi, quia hereticus es,
contra videatur, quia facile credis, quod cupis. Videtur ne tibi hoc obscurū aut
incertum signū esse episcopos iudices ecclesiarū à Deo vocatos? Si à nobis rursus

Quod signū
nos habea-
mus, iudices
ecclesiarum
nostrarum,
qui sunt
Episcopi, à
Deo vocari.

quæras, quod signum à Deo datum habeamus, iudices Ecclesiarum nostrarum
à Deo esse vocatos; respondebimus signum à Deo datum esse sacramentum or-
dinationis, quod à S. Apostolis traditum est, & testem esse huius Apostolica tra-
ditionis consuetudinem Ecclesia Catholica, quæ ab ipsa traditione orta est, quæ
quidem consuetudo non solum traditione, sed scriptura etiam consistit. Quæ or-
dinationem Timothei Episcopi per orationem consecratoriam cum impositione
manuum Episcoporum factā esse nobis testatur, sicuti vsq; in hodiernum diem
per omnes mundi Ecclesias Græcorum, Latinorum, & Barbarorum sit, sed de
hoc loco Pauli, qui ordinationem Timothei continet, copiosius paulò pōst disse-
rendum erit. Deinde, quia B. Basilium citauit interpretem loci Esa. de iudiciis
præficiendis in ecclesia noui testamenti, sicut tempore iudicum, quia non potui-
sti aliter refellere, aliqua cauillatiuncula eludenda tibi erat Basilij auctoritas,
» sic igitur scripsisti, Quia verò tibi (me dicis) hac in re Basilium quoque
» adiungere voluit, concludamus egregia hac Basilij ad Ecclesiasti-
» cos præfectos cohortatione, ne, inquit, vnusquisque nostrum se
» ipsum existimet, quasi princeps sit, sed quasi consiliarius sit datus
» in populi salutem. hæc ille: quæ utinam Romanos Episcopos ab
» ambiendo in omnes ecclesias principatu auocare potuissent. Quia
tu hanc sententiam Basilij grauem quidem & salutarem, & magno Basilio di-
gratū

quam in Pontificem detorques, quasi eum magnus Basilius notare voluerit, ut intelligas quemadmodum Magnus Basilius agnoscat principatum episcopi Romani in omnes ecclesias, esseque eum caput Ecclesie Catholicae, & ad eum pertinere omnium ecclesiarum curam, & sollicitudinem, ac debere omnes iudicare, omnesque ecclesias per legatos suos visitare, lege, qua libro 3. de dogmaticis characteribus verbi Dei recitavi, ex epist. eius ad Athanasium, item ex alia ad Occidentales, ex alia rursus ad transmarinos, postremo ex epistola ad Episcopos Gallie & Italiae.

De testimo-
nijs Magni
Basiliij pluri-
bus, esse epi-
scopum Ro-
manum
summum,
& primum
iudicem Ec-
clesie Ca-
tholice.

Hactenus responsum est ad cap. 11. libelli tui, & satis, ut arbitror, locus Esaie à tuis cauillatiunculis ineptissimis defensus. Ne autem postquam videris occursum esse tuis captionibus, & cauillatorijs tendiculis, existimes reliquum esse tibi effugium in ijs, quos non pateris exclusos esse omnino ab hac promissione prophetica de principibus siue iudicibus praeficiendis. sic enim scripsisti, ita " nolim assentiri ijs, q. liberatione, & reditu ex Babylonia plane ex-
cludunt ab hac pmissione. Imò penitus excludendos esse, id quod statim se-
gitur, declarat, quod nullo modo coherere potest cum populo Hebraeo. ait enim, & posthac vocaberis ciuitas iusti siue iustitia, vrbs fidelis: at nunq. Hierusalem ad quam reuersi fuerunt Iudaei, dicta est, neq. dici potuit ciuitas iusti, siue iustitia, ut LXX. Ευφραντω τερον verterunt. Sola namq. ecclesia Christi est ciuitas iusti-
tia propter Christum, qui factus est nobis, sicut Apostolus ait, iustitia, & san-
ctificatio, & redemptio, de quo solo scriptum est, ut sit ipse iustus, & iustificans
eum, qui ex fide est. Rursus, quod sequitur magis adhuc declarat de ecclesia esse
hanc prophetiam, & cum iudicio, inquit, redimetur captiuitas eius, & cum mi-
sericordia; quia per gratiam & misericordiam suam voluit pro nobis mori
Christus, ut moriendo pro nobis, nos, qui eramus ad mortem perpetuam iuste
damnati, iuste redimeret, & non violenter & per vim, sicut idem propheta Esa.
cap. 63. de hac etiam redemptione prophetans, Quis est iste, ait, qui venit de E-
don tinctis vestibus de Borsia sic formosus in stola sua violenta cum fortitudine?
ego qui loquor iustitiam, & iudicium salutaris, &c.

Quomodo
prophetia
Esaie de iu-
dicib. quos
promittit
praeficiendos,
esse, non pos-
sit villo mo-
do pertine-
re ad iudi-
ces, & duces
populi Isra-
elitici ex
captiuitate
Babylonica
reuerfi.

Locus Duodecimus, 1. Timoth. 4. & Act. 13.

adde 1. Tim. 5. & Tit. 1.

Ne negligito donum, quod in te est, quod datum est tibi ad prophetandum cum impositione manuum presbyterij.

Cum ieiunassent & precati essent, & imposuissent eis manus, dimiserunt eos.

Manus cito ne cui imposito: neq. communicato peccatis alienis.

Reliqui te in Creta, ut quae reliqua sunt, corrigas, & constituas oppidatim

Bb

presby-

presbyteros. Sic Antonius vertit, neglecta nostra vetere interpretatione multisynceriores, & meliores.

Sophisma Turriani.

Timotheus fuit ordinatus cum impositione manuum $\pi\epsilon\sigma\sigma\upsilon\tau\epsilon\pi\iota\varsigma$, id est, cœtus Episcoporum ex Theophyl. Item cum Paulus presbyter esset, Antiochia electus fuit ordinatus Episcopus. Ex his igitur locis, & ex epist. ad Tim. & ad Titum constat Episcoporum esse ordinare Episcopos & presbyteros. Quare cum non sint Episcopi apud Protestantes, sequitur ipsorum ordinationes non esse legitimas.

Solutio superioris Sophismatis.

C A P V T I.

Andem in locum valde lubricum se coniecit Turrianus, dum hoc argumentum adduxit. Nam si ex eo depellatur, vnam profecto lituram superioribus omnibus argumentis induxerit. Locum à me tractatum, & testimonijs scripturæ sanctæ septum & premunitum, quod episcoporum sit ordinare, lubricum mihi & difficilem ad tuendum esse arbitraris, à quo si depellar, actum esse dicis de meis rationibus, & me causa cecidisse non dubitas. Sed quia rursus vehementer metuis, ne depelli à te possim, callidè tibi præcauèdum esse putasti. Sic enim ais: at licet hic causam obtineret (ablit autem, vt obtineat) manebunt nihilominus superiores nostræ responsiones. Et paulò post: sed si ius ordinandi non habeant presbyteri, semper tamen firmum manebit, quod à nobis responsum est, probatum scilicet, in tantis ecclesiæ tenebris Deum summos illos viros donis egregijs instructos præter ordinem excitasse; vt ordinem ipsum instaurarent. Viros dixit, quos paulò antè commemorauerat, VViclesum, Ioannem Hus, Lutherum, Zuinglium, & alios quosdam, inquit, viros præstantissimos. Quid hoc aliud est, quam denunciare nobis, velle te nihilominus pertinaciter, & obstinatè in sententia tua heretica permanere? vt sis, sicut Apostolus de tuis similibus scripsit, subuersus, & tuo proprio iudicio condemnatus. Si, inquis, non potero tueri habere presbyteros ordinariè potestatem ordinandi, tuebor saltem potuisse eam habere extraordinariè. O miseros homines, quibus tam crasse illudit hic veterator. O comicum illusorem, si hac non successerit, alia, inquit, aggrediemur via. Videris habere in manu Delphicum gladium ad plures vsus accommodatum. Audiamus ergo iam Antonium. Episcopos, inquit, & presbyteros eosdem esse iure diuino, hinc manifestum est, quod presbyteri,

Quã crasse
Antonius
illudat suis,
& quomodo
sit comicus
illusor.

byteri, & Episcopi vocabula ad rem eandem significandam tanquam synonyma in sacris literis usurpantur, ut Tit. i. reliqui te Crete, ut constituas presbyteros, &c. oportet enim Episcopum sine crimine esse. 1. Pet. c. 5. Act. 20. Philip. 1. Non negabis Antoni prius fuisse res, quam nomina earum, & hoc postulasse consequentiam rerum, ut rebus inter se differentibus nomina inter se differentia indita essent. Testantur Apostoli lib. 8. cap. 46. Clementis Rom. qui eorum constitutiones conscripsit cum à Domino ἀκολουθίας πραγμάτων, id est, consequentiam rerum didicissent, ijs quidem, quos Episcopos nominarunt, tribuisse ait ea, quæ ad principatum sacerdotij, qui ἀρχιεπισκοπὴ dicitur, pertinebant: ijs verò, quos presbyteros vocarunt, ea quæ ad sacerdotium. Habes testes differentia rerum, id est, Episcopi, & presbyteri sanctos Apostolos auctore Clemente Apostolico scriptore. Si enim nulla esset differentia, non opus fuisset duobus nominibus, sed unum satis erat, ait Clemens. Quod verò postea in scriptura, qui episcopi sunt, quandoque vocentur presbyteri; & qui presbyteri quandoque episcopi, & virumque non sine causa & ratione; hac communitas nominum non tollit differentia rerum, alioquin liceat tibi simili errore inducere, ordinem Angelorum non differre ab alijs ordinibus hierarchia celestis, quia omnes dicuntur Angeli; nec ordinem virtutum differre ab ordinibus aliorum calitum, quia omnibus convenit nomen virtutum, ut Dionysius Areop. explicat. Argumentemur ergo, sicut Antonius docet, Angelos & virtutes esse eosdem, quia vocabulum angeli, & virtutes ad eandem rem significandam tanquam synonyma in scriptura usurpantur. Vide quo serpat Antonitua argumentatio. discite igitur tandem, quæ sunt alioqui propria rerum vocabula, fieri interdum communia, quia plures sunt res, quas interdum significare necesse est, quæ sint vocabula. Quia ergo in Episcopo inest ordo presbyteri, qui Episcopus est, vocatur aliquando communi nomine in scriptura presbyter, ab ordine quem communem habet cum presbytero; sicut superiores ordines calitum vocantur Angeli, quia continent in se virtutes, & proprietates angelorum, quorum est extremus ordo. Rursus quia presbyterorum est præesse laicis, ab eo, quod commune habent modo suo cum episcopis, id est, ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπῆν, qui sunt presbyteri tantum, dicuntur in scriptura aliquando episcopi, sicuti à virtute, quæ inest in omnibus calitibus. In omnibus enim sunt substantia, virtus, & operatio, ut tradit Dionysius. omnes etiam calites infra ordinem virtutum, dicuntur communi nomine virtutes. Sed hac communitas nominis non tollit differentiam ordinum celestium, neque prohibet, quin propriè vocentur Angeli, qui sunt extremi ordinis; & propriè vocentur virtutes illi calites, qui sunt proximè supra potestates sic, quod interdum nomē episcoporum comune fiat sum presbyteris, non tollit differentiam ordinum: neque prohibet, quin propriè

De nominibus episcopi & presbyteri quid Clemens in constit. Apost. tradiderit.

Quomodo argumentatione Antonij efficitur eundem esse ordinem Angelorum, & virtutum contra scripturam, quæ hos ordines distinxit.

Quomodo communitas nominum interdum non tollit differentiam rerum.

Quomodo
Antonius
dissimulat,
quod non po-
test refelle-
re, & ut eos
decipiat, q
dissimula-
tionem eius
ignorant, ad
cauillationes
se conuertit

De canone
Conci. Nic.
qui iubet, ut
vnius ciui-
tatis non sit
nisi vnus E-
piscopus,
quomodo
eum ridet
Antonius.

De interpre-
tatione ve-
teru in prin-
cipio epist.
ad Philipp.
cum episco-
pis, & dia-
conis.

vocetur Episcopus, qui habet principatum sacerdotij: & proprie vocetur presbyter, qui sacerdotium. Hac & alia eodē pertinentia, quae libro priore de hierarchicis ordinationibus cap. 22. iam pridem scripsi, quae scio te legisse, refellere debuis, si poteras, sed quia non potuisti, ut decipias eos, qui hac ignorant, & aliquid dicere videaris, cauillaris more tuo in communitate nominum, nesciens distinguere proprium à communi; neq. commune à proprio, sed omnia confundens, ut is contingit, qui non intelligunt, quae loquuntur, neq. de quibus affirmat. Vnde quia in epistola ad Philipp. legis in salutatione cum episcopis & diaconis, concludit, plures olim fuisse vnius vrbs episcopos, nempe totidem, quot presbyteros, cum tamen, inquis, inter pontificios vna vrbs non alat duos Episcopos, non magis quam vna arbor duos erythacos. Hoc dicto lepido in speciem prouerbij rides canonem Concilij Niceni, quem illi patres sanctissimi, & sapientissimi pontifices, id est, sequentes Romani Pontificis auctoritatem sanxerunt. Sic enim est in epist. Clementis prima, In singulis vero reliquis ciuitatibus singulos, & non binos, vel ternos, aut plures episcopos constitui precepit, qui episcoporum tantum vocabulo potirentur. Hoc Clemens à B. Petro constitutum ac iussum esse testatur. Canon vero Concilij Niceni iubet, ut non sit vnius ciuitatis nisi vnus episcopus; & in vna ecclesia castelli siue oppidi vnus sacerdos; presbyterum parochum intelligit. Disce ergo Antoni, vnam ciuitatem inter pontificios non alere duos episcopos, qui proprio vocabulo Episcopi vocentur, potest tamen alere plures presbyteros, parochos, qui à cura communi τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, quam habent, vocentur Episcopi, vocabulo communi, sicut paulo ante explicatum est. Sic erant Philippis, siue in Ecclesia Philippensi, plures presbyteri, quos vocabulo communi, & non proprio vocat Episcopos. Audi quid Theodoretus eruditiss. auctor scribat in principio commentationis suae in epistolā ad Philip. cum Episcopis, id est, cum presbyteris, viroque enim nomine vocabantur tunc (non dicit, ut tu falso dicis, eosdē esse) ut ex historia, inquit, Apostolorum perspicui potest, cum vocatis presbyteris Ephesius Miletum, dixit Apostolus, attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo posuit vos spiritus sanctus, &c. Et ad Titum, Propterea reliqui te Creta, ut constituas per ciuitates τὰς ἐκείνης, sic legit Theod. siue, ut nos modo legimus, presbyteros, & paulo post, docens quales esse deberent, quos erat constituturus presbyteros, oportet, inquit, Episcopum, &c. quod etiam hoc in loco perspicuum est; coniunxit enim diaconos cum Episcopis, non facturus mentionem aliam presbyterorum. Adde, quod multi episcopi non possunt vni ciuitati praesse; atq. Epaphroditum quidem in hac ipsa epist. Apostolum Philippensium appellauit, quae appellatio satis declarat fuisse illum episcopum eorum. Haecenus Theod. Quanto melius est discere ex auctore probatissimo & valde antiquo, quam ex te, qui

neque res, neque vocabula distinguere didicisti? nec alios auctores, quam
 tua secta magistros sequeris? Docet igitur te hic Theod. Si tamen intelligere, et
 credere vis, qui proprio vocabulo dicuntur episcopi, communi dictos esse pres-
 byteros; & rursus, qui proprio vocabulo vocantur presbyteri, communi voca-
 tos esse episcopos. Quæ est in te tanta peruersitas, ut cum res, id est, ordines di-
 stinguere planè videas, nisi cæcus es, quia interdum nomina vtriusque ordinis alio-
 qui propria, certa quadam ratione communia vtriusque fiant, idcirco distin-
 ctionem rerum tollendam esse putes? Audi rursus Chrysostomum, cuius tu te-
 stimonio uti soles, cum Episcopis & diaconis. Quid, inquit, hoc sibi vult? ita
 ne vnus ne ciuitatis plures erant episcopi? nequaquam, sed hoc titulo designat
 presbyteros. Tunc enim temporis adhuc vocabulum erat commune, adeo, ut E-
 piscopus diceretur diaconus, hoc est, minister; vnde in epistola ad Timotheum
 dicit, imple ministerium tuum, cum iam esset episcopus. Nam episcopum illum
 fuisse declarat, sic illi scribens, manus nemini cito imposueris: ac rursus, noli ne-
 gligere donum, quod datum est tibi per impositionem manuum presbyterij. Por-
 ro haudquaquam presbyteri constituisent siue ordinassent episcopum (hoc enim
 significat χειροτονειν, & sic vertit interpres vetus Actor. 14. constituere) ac
 rursus ad Titum scribens ait, horum gratia reliqui te in Creta, ut constituas per
 ciuitates presbyteros, quemadmodum & ego tibi prescripsi, si quis sine crimi-
 ne, &c. & subiicit, oportet igitur Episcopum sine crimine esse. Igitur quemad-
 modum dixi, olim & presbyteri vocabantur episcopi ac diaconi, hoc est, mini-
 stri Christi. Vnde nunc quoque complures episcopi cum ad episcopum scribunt,
 conseniores, id est, compresbyterum, & comministrum appellant. Postea au-
 tem proprium cuiusque vocabulum tributum est, ut alius dicatur presbyter, alius
 Episcopus. Hactenus Chrysost. In eandem sententiam interpretatus est Theo-
 phylactus Chrysostomum sequens, hoc amplius adiecit, quod rationem reddit,
 cur qui erant presbyteri, episcopi vocabantur. confirmat item, quod Chrysost.
 ait, non posse presbyteros Episcopum ordinare. Sic enim ait, καὶ πάλιν δὲ ἐδο-
 ῖθη ἡμετέροις ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Χερσῶν τῶν πρεσβυτέρων, τὰ τέταρτον τῶν ἐπισκό-
 πων. οὗ γὰρ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνην. καὶ αὐτοὶ οἱ πρεσβύ-
 τεροι ἐπίσκοποι ἐλέγοντο ὡς ἐπίσκοποι ὄντες δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ τὸν λαὸν ὡς
 καὶ ἡμεῖς, καὶ φωνάζειν τοὺς δεομένους. Reddamus Latine. De dono siue gra-
 tia data Timotheo, quæ data, inquit, est tibi per impositionem manuum presby-
 terij, id est, episcoporum; nec enim presbyteri episcopum ordinabant. Ac rursus
 qui erant presbyteri dicebantur episcopi, ut qui ipsi etiam populum attende-
 bant; ut quos opus esset, purgarent, & illuminarent. Idem etiam Theophyla-
 ctus confirmat ibidem quod Chrysostomus, non posse in vna ciuitate duos esse
 episcopos, quod tu Antoni ridere mihi visus es satis ridiculè, & imperitè, ne quæ

Quomodo
 Antonius
 neque res, ne-
 que vocabu-
 la rerum scit
 distinguere.

Mira Antonio peritiam in neganda differentia Episcoporum & presbyterorum, miramur stupidas eorum, qui non intelligunt se ab isto decipi. Quomodo nondum reperit Antonius quid cavilaretur in S. Anacleto, qui ait duos esse ordines sacerdotum episcoporum, & presbyterorum. Quomodo Antonius dissimulat quod responsum esse non ignorat ad id, quod non pudet obijcere, quod alioqui sciebat iam expeditum esse. Quomodo in libris de hierarchicis ordinationibus explicatum sit distinctio Apostolorum Episcopos pastores à presbyteris pastoribus quod Antonius nunc requirit.

gravius dicā. Non possum satis mirari, cum nullies legeris apud antiquos auctores, episcopos in locum Apostolorum successisse, presbyteros in locum LXX. discipulorum, tantam esse in te peritiam, ut adhuc contendas non differre inter se, & tantam esse eorum stupiditatem, qui te non intelligunt fallere vulgus simplicium. Non legis in epist. S. Anacleti Pontificis Apostolici, duo sunt ordines sacerdotum, Episcoporum, & presbyterorum? Quomodo in his cavilleris, adhuc non audio. Sed prosequamur tua, & respondeamus sigillatim ad omnia, non propter te, sed propter alios. Tu enim indignus visus es omnibus, cui respondere debuissim, sed ut dixi, facio id propter simplices quos decipi, quibus debitor sum. Quin etiam, inquit, Ephes. 4. ubi Paulus recenset præcipua ecclesiæ munera, pastores & doctores nominat, certè non omissurus eximium Episcoporum ordinem & gradum, siquidem tunc inter episcopos eminebant. Nam Turrianus non auderet presbyteris parochis denegare pastoris nomen: debuit igitur Paulus inter pastores distinguere; quemadmodum distinxit Apostolos ab Evangelistis, & Evangelistas ab ordinariis pastoribus. Qui meos libros de hierarchicis ordinationibus legisti, & te eos nunc discutere ais, quare dissimulas, quod scripsi libro priore cap. 10. cum hunc locum epist. ad Ephes. explanarem? cur non refellebas, si poteras? aut si non poteras, ut quidem non potuisti, cur saltem non puduit hoc obijcere, quod sciebas illic explicatum esse? sed quia fortasse non meministi, repetam hic. Non omisit, Antoni belle, Paulus eximium illum episcoporum ordinem, ut tu dicis. sic enim scripsit, & ipse dedit quosdam quidem Apostolos; quosdam autem prophetas; diximus supra, auctoritatem divini Dionysij sequuti, succedere propius in locum Apostolorum primos episcopos provinciarum: deinde reliquos Episcopos, qui sunt, ut Clemens libro 2. de constitutionibus Apost. ait, propheta populi. Sed de huiusmodi prophetis, et qui nunc eorum locum teneant in ecclesia, & qua ratione, diximus paulo ante, illinc assumat, qui hic plura desiderat, ne eadem repetamus. Hæc ego illi c. Lege tu Antoni, quæ superius scripseram cap. 6. cum explanarem locum epistole ad Corinth. quosdam posuit in Ecclesia primū Apostolos, secundo, prophetas, &c. illic copiosius doceo episcopos vocasse prophetas, confuta illa si potes; aut tacendo confirma. Redeo ad locum epist. ad Ephes. Paulo post prosequens explanationē loci, sic scripsi (sequitur deinde, alios aut pastores, et doctores) sacerdotes dicit, ut quidam sentiunt, quibus dat Deus charisma docendi, & gubernandi animas secundum mensuram donationis suæ, quos à prophetis distinxit, quia non necesse est omnes pastores Episcopos esse; quorum est, ut diximus, immo, ut Clemens dixit, prophetare: est tamen necessarium doctores esse, immo non solum doctores esse, sic à docendi habitu dictos, sed hoc studiosè, & assidue facere,

ere. hoc enim significat, quod idem Apost. ad Tim. scripsit, ut hoc etiam obiter obseruemus, oportere Episcopum, quo nomine presbyterum quoque intelligi voluit, esse διδάκτον, id est, studiosum docendi, siue studio docendi deditum fieri enim potest, ut sit διδάσκαλος, & non sit διδάκτικός. Haecenus ego illic. Sint igitur isti presbyteri parochi curā animarū habentes, quos dicis, pastores; habes in prophetis Episcopos pastores, & prophetas populorum. Non minor te nunquam vocabulum prophetarum in Paulo intellexisse, neque quos habeat nūc Ecclesia Prophetas, neque cur sic dicti. Disces ex nostris obseruationibus, si non pœnitet, aut pudet μετάνειναι. Cum igitur Apostolus prophetas dixit, pastores populorum, qui sunt Episcopi, intelligi voluit: cū verò alios pastores & doctores dixit, minores pastores, scilicet, infra prophetas, quos prius dixerat, necessario secundum consequentiam rerum intellexit. Ipse videris, an hoc probabiliter, id est, non sine ratione refelli à te possit. Illud etiam obseruandum est in hoc loco epist. ad Ephes. non dixisse, alios pastores, alios doctores, sicut in singulis superioribus dixerat alios, sed coniunctè dixit alios pastores, et doctores, ut intelligeremus presbyteros pastores, qui sunt, ut dixi, prophetis, id est, Episcopis pastoribus populorum subiecti. Sic enim vocat Apostolica constitutio libro 2. Clementis presbyteros, doctores cognitionis Dei; & cū presbyteros ordinat Episcopus, sic precatur: Hac prouidentia Domine Apostolis filij tui doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totū secundis prædicationibus impleuerunt, & c. istos pastores & doctores, id est, presbyteros habentes curam animarum, quos dicis, intellexit Apost. cum in epist. ad Tim. scripsit, qui benè præsumt presbyteri, duplici honore digni sunt, maxime qui laborant in verbo, et doctrina. laborare enim in verbo & doctrina, doctorum est; præesse autem pastorum, ut iam, si virumque coniungas in vnum, presbyterum habeas pastorem & doctorem ex illis, quos in epist. ad Ephe. dixit alios pastores & doctores, id est, alios presbyteros, qui præessent, & docerent laborando in verbo & doctrina. Hic etiam locus epist. ad Timoth. de presbyteris, qui benè præsumt, & laborant in verbo & doctrina, satis declarat, si quis non sit valde obtusus, aut errore, ut tu, anticipatus, presbyteros esse Episcopo subiectos, & sub Episcopo militare; siquidem ad Episcopum tanquam ad patrem familias & ducem Ecclesiæ militiæ pertinet prouidere, ne mercede sua fraudentur, sicut Dominus constituit. At, inquit Antonius, num obsecro, superiorem illum Episcopatus gradum hic omisisset Apostolus, si tunc locum in Ecclesia habuisset? Vult Antonius, ut sicut apostolus dixit, qui benè præsumt presbyteri, duplici, & c. Sic etiam dixisset, qui benè præsumt Episcopi, & c. sed quia non dixit, putat effici eosdē esse Episcopos, qui presbyteri, alioqui non prætermisisset Episcopos; quorum gloria potissimum est laborare in verbo & doctrina. Ignor-

Episcopos esse pastores populorum, & prophetas populorum, & presbyteros parochos minores pastores infra Episcopos. Quare non dixerit apostolus alios pastores, & alios doctores, sed alios pastores & doctores. Presbyteros esse & dici in constit. Apost. doctores cognitionis Dei, & in ordinatione, doctores fidei. Quò locus epistolæ ad Tim. de ijs, qui benè præsumt presbyteri, quod duplici honore digni sint, satis declarat presbyteros esse Episcopo subiectos.

Quo ignoret
Antonius,
quid ad epi-
scopū perti-
near, & quid
non.

ras Antoni, ut video, non pertinere ad Episcopum, nisi ut illa solum gerat, & agat, quæ ad suam diocesim, & ad loca eius spectant, iuxta canonem Apostolorum 3. 4. qui iubet ἐξ εἰναι μόνον πρῶτον ἐκαστον ὅσα τῇ αὐτῇ παραοικίᾳ ὁρίζεται καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ χάραις: immodò qui est primus inter Episcopos provinciales, id est, qui est metropolitanus, & caput episcoporum suæ provincie, illa quæ ad singulos episcopos suos in ecclesijs cuiusq; eorum pertinet, non tractat neq; gerit, hoc satis est, sicut eodem canone sancitum est, si in ijs, quæ sunt extra ea, quæ ad cuiusq; eorum ecclesias priuatè pertinent, quæ canon vocat περιτὰ, nihil sine auctoritate & sententia metropolitani fiat. Siue igitur Timotheus

Quare Pau-
lus ad Tim.
scripsit de
presbyteris,
quod essent
duplici ho-
nore digni,
qui benè p-
essent, & nō
scripsit de e-
piscopis si-
militer.

Ephesi episcopus iam esset caput aliorum episcoporum suæ provincie, siue futurus erat, ad eum pertinebat, videre, ut ministri ecclesiæ suæ non fraudarentur mercede sua, quæ digni erant, & imprimis presbyteri, qui sunt primi adiutores episcopi, qui collaborant euangelio. De alijs verò episcopis, ut non erant ministri Timothei, sed comministri, ita non pertinebat ad eum hac ratione, eadem cura de illis, ut pertinebat de proprijs presbyteris ministris sue ecclesiæ, quod, ut paulo antè dixi, satis declarat, presbyteros esse ecclesiæ ministros, sicut sunt diaconi ministri episcoporum & presbyterorum, ac proinde presbyteros minores episcopo, p̄sertim cum statim subiungat apostolus aliud præceptū, cum ait, aduersus presbyterum accusationē noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Quis enim ignorat eum q̄ iudicatur, minorē esse suo iudice? Sed recitabo hic argumētum Antonij Sadeelis, quod ex hoc Pauli loco sagacissimè duxit, ut rideat saltē lector: Sic enim ait, Ita igitur ex hoc Pauli loco argumentemur, Cum

Quam ridi-
culè argu-
meatur
Antonius,
non differre
episcopos à
presbyteris
ex loco Pau-
li ad Tim. q̄
benè pr-
sunt pres-
byteri, et cæ.

Paulus eos describit, qui sunt inter presbyteros præstantissimi, dicit eos laborare in verbo & doctrina: at presbyteri æquè possunt laborare in verbo & doctrina ac episcopi (quod quidē Turrianus non negabit, qui licet non sit episcopus, sibi tamen videtur egregiā operam nauare in scribendo & docendo) nihil ergo habet episcopus, quo presbyteris antecellat. Quia laboro in scribendo & docendo, ut Antonius dicit, vult facere me ex presbytero episcopum, ut ipse suos ministros, quia laborant docendo, faciat ex laicis presbyteros. Sic enim docet Antonius argumentari ex loco Pauli, ut vtrunq; horum sequatur, Turrianum presbyterum esse episcopum, & Antoniū Sadeelem laicum esse presbyterum, quia ipse etiam laborat in scribendo & docendo, qui ita laborat, ut non duplici honore, ut ait Paulus, sed duplici contritione, ut ait propheta Hier. id est, duplici supplicio animæ & corporis in geenna ignis dignus habendus sit. O valentem dialecticum, & priora analytica Aristotelis superantem. Ille enim docuit, quomodo ratio connexi cogat, ut cum superius concessum fuerit, inferius etiam concedendum sit, quod tribus terminis conficitur, Antonius verò plus aliquid, quomodo sine me-
dio

dio connexo cum utroque extremo, efficiatur quod vult, ut hic facit: cum summationes & conclusionem ex quatuor terminis necit: qui sunt praestantissimi inter presbyteros, unus terminus: alter, laborantes in verbo & doctrina; tertius, presbyteri homonymè acceptus, id est, propriè & communiter: hanc enim vim habet argumentatio tua. Qui sunt praestantissimi inter presbyteros, id est, episcopi, laborant in verbo & doctrina; presbyteri, de quibus Paulus, laborant in verbo & doctrina; ergo presbyteri, de quibus Paulus, sunt praestantissimi inter presbyteros, id est, episcopi: at non hoc efficitur ex ijs, quae sumpta sunt. episcopi enim in excellentia & praestantia muneris sui fungendi cum alijs episcopis, qui sunt eiusdem ordinis, comparantur, ut iam cum dicimus, episcopos, qui laborant in verbo & doctrina, praestantissimos inter presbyteros, necesse sit presbyteros accipere communi vocabulo presbyterorum appellatos. In altera summatione presbyteri, de quibus Paulus, de ordine presbyterorum, id est, propriè dicti accipiendi sunt, ut ego docui; & sic accipiendū est vocabulum in conclusione, cum concluditur, ergo presbyteri de quibus Paulus, id est, qui benè praesunt, & insuper in verbo & doctrina laborant, praestantissimi sunt inter presbyteros, id est, inter eos, qui sunt sacerdotes ordinis presbyterorum. Duo enim sunt ordines sacerdotum, ait S. Anacletus, presbyterorum & episcoporum. Haecenus de argumentatione.

Quo Antonius tanquam bonus dialecticus sine medio cum extremis connexo, syllogizet.

CAPUT II.

Videamus nunc quemadmodū quod argumentatione tua futili adificasse tibi videbaris, idē destruas, et apud tuos prauaricatorē te constituas. Citasti enim in margine Can. Ecce ego, & Hier. ad Nepotia. dist. 95. Si voluisses, Antoni, probare, episcopos non esse eosdem, qui presbyteri, & testimonium huius Can. recitasset, nihil reliquisses contradicenti ad respondendum, nisi ut negaret fidem testimonij. Sed tu, bone patrone, quia totus ille canon inuehitur in insolentiam episcoporum, qui presbyteris, ne concionarentur, prohibebant, odio episcoporum obsecutus, equari illis presbyteros existimasti: sed ut reliqua omnia eius canonis omittam, vnde intelligere poteras maiores esse episcopos, quos sacerdotes vocat, quā sint presbyteri, vel illud exemplum Christi & discipulorum te debuit admonere: Sed oderunt hoc, inquit, superbi sacerdotes in presbyterij nomine, qui nolunt hoc esse, quod Christus, qui discipulorum pedes lauit, qui baptizatus à Ioanne est: episcopos posuit vice Christi, & presbyteros vice discipulorum & Ioannis baptistae. An potuit clarius dicere maiores esse episcopos presbyteris? si enim non sunt maiores, nec fuerint discipuli minores, quā Christus, qui eorum pedes lauit, neque minor

Quo Antonius suae causae prauaricator fiat.

Quo Antonius odio episcoporum obsecutus, in testimonio contra se recitato, episcopos presbyteris aequari existimavit.

Quomodo
Hiero. cita-
tus testis ab
Antonio
testimoniū
contra eum
dixit.

Quomodo
rursus An-
tonius à te-
ste suo Hie-
ronymo co-
arguitur.

Clemens
Ignatius,
Dionysius,
Apostolici
testes in An-
tonium fa-
ciunt Epi-
scopos pa-
res presby-
teris.

Ioannes Baptista, quā Christus ab eo baptizatus. Citasti etiam Hieron. ad Nepotianum, qui testimonium quoque contra te dixit. Nonne hoc est prauaricari defensorem, accusatorem adiuuare? Quomodo effugies crimen corruptele, & prauaricationis, si tu testem vocas, qui testimonio suo te coarguit? tu defendis, Episcopos & presbyteros eosdem esse, & tuus testis dicit, hoc esse Episcopos & presbyteros, quod Aaron, & filij eius. Fuisse autem Aaronem summum sacerdotem, & filios eius cū eo sacerdotes, nemo est, qui neget, nisi qui scripturam Leuitici neget, in qua Moyses cap. 8. Aaronem & filios eius consecrauit, & induit, non vno modo; Aaron enim superhumeralē, & rationale, in quo erat doctrina, & veritas, & laminam auream consecratam accepit, qua non acceperunt filij. Fuerunt itaque Aaron quidem typus Episcoporum, qui sunt summi sacerdotes in Ecclesijs suis, filij verò typus presbyterorū, sicut Anacleus Pontifex Apostolicus in epistola 2. scripsit. Idem paulo post ait, Episcopos successisse in locum Apostolorum; & presbyteros in locum LXX. discipulorum, quod deinceps Urbanus primus, & Damasus, & alij antiqui patres affirmant, ne omnes enumerē. Clarius adhuc te coarguit tuus testis Hieronymus in epistola ad Euagriū, quem ego Andrea Freyhubio obieceram in libris meis de Hierar. h. ordinationibus, quos tu discutis nunc, ut dicis, quod dissimulasti. sic enim scripsit, Quid enim facit Episcopus in Ecclesia, quod non faciat presbyter excepta ordinatione? ergo teste tuo Hieronymo presbyter ordinare non potest, quod potest Episcopus alia sunt, quia Episcopus potest in ecclesia, quia nō possunt presbyteri: sed satis habuit Hieronymus, si exempli gratia de potestate ordinandi clericos, quā habet Episcopus, meminisset, ut quid episcopus presbytero praeferret, quod ei propositum erat, doceret. Citavi praeerea in eodem libro primo, cap. vigesimo secundo Clementem Romanum qui libros de apostolorum constitutionibus conscripsit, qui tradit in libro secundo, infra Episcopum, velut infra caput esse ordine suo presbyteros, diaconos, lectores, cantores, ianitores. Rursus in eodem libro presbyteros ait esse consiliarios Episcopi: idem dixit beatus Ignatius. Constat autem apud omnes, minores esse consiliarios eo, cuius consiliarij sunt. Rursus libro tertio, potestatem eorum, quā ad sacerdotium pertinent, ab Episcopis tribui presbyteris. Denique libro octauo, cap. 4. idem Clemens in persona Apostolorum, neque presbyteros, inquit, fas est ordinationes clericorum facere, siquidem non licet ordinem inuertere, cum non sit Deus dissensionis; ut inferior ordo & gradus, quod est superioris, per vim sibi vendicat, nouam legem in malum suum refingens, ignorans durum esse contra stimulum calcitrare. Intē & tuos tui similes hoc Clemens scripsit, quem si tu contemnis vnā cum Ignatio Apostolico item auctore, addam tertium Dionysium Areopagitam Pauli discipulum. is enim ecclesiastica hierarchie cap. 5. de conse-

consecrationibus ministrorum, neq. sacerdos, inquit, erit, nisi ad hoc fuerit per consecrationem hierarcha, id est, Episcopi ascitus; unde diuina lex ordinatio- nem Episcoporum, & chrisinatis, atque altaris consecrationem potestati Epi- scoporum attribuit, & assignauit. Lege scholion sancti Maximi, qui hanc sen- tentiam Dionysij magis adhuc tibi explanabit, & confirmabit. Multa alia ad probandum esse presbyterorum ordinem infra Episcopos, attuli in libro priore de hierarchicis ordinationibus, qua cum tu excuteris, neque refellere potuisses, negare verò eos, quos cito testes, pudor non pateretur, cumque nescires, quo te verteres, ad mendacia, & cauillationes tanquam ad arcem confugisti. Sed extrudendus es inde, ut manifestum fiat omnibus, sicut alterum Ianem aut Mambrem Moysi, sic te veritati resistere. Sed audiamus, inquit, quid con- tra Turrianus obijciat. Paulus, inquit, Timotheo gratiam fuisse datam ait, cum impositione manuum presbyterij, id est, cœtus E- piscoporū, quia Theophylactus ait τὸ πρεσβυτέρων significare τὸν ἀποστολικὸν χάριτος ἡγετοῦ μένους. Sed nō video quamobrem Theo- phylacti verba ad solos Episcopos necessario restringenda sint, cum possint etiam presbyteris conuenire, ut qui sint Apostolicæ gratiæ suo modo participes. Quis non videt, confiteri te hic, esse qui- dem presbyteros participes Apostolicæ gratia, sed non excellentius, quam Epi- scopos, nec ex æquo, sed suo modo, id est, infra Episcopos? Deinde situ non vi- des, quod Theophylactus dixit significari nomine presbyterij eos, qui Aposto- lica gratia dignati sunt, qui sunt Episcopi, ad solos Episcopos restringendum esse, vidit ipse idem Theophylactus interpret sui in principio comment. episto- la ad Philipenses. ibi enim cum notaret, eos, qui sunt Episcopi, dici quando- que presbyteros, citat locum epistolæ ad Timotheum de ordinatione eius, cum impositione, inquit, manuum presbyterij, id est, Episcoporum. Episcoporum dixit pro eo, quod in epistola ad Timotheum dixit, dignatos Apostolicæ gratia. Haftenus cauillatio tua. Mendacium verò, quod adiunxisti, illud est, quod me dicis nuncium remisisse priori meæ sententiæ quam explicauit in libro de hier- archicis ordinationibus, nempe quod presbyterium apud Paulum ipsum mu- nus & gradum presbyteri significauerit, mendacium plane est hoc. Nunquam dixi presbyterium significare apud Paulum ipsum munus & gradum presby- teri. Et quia tu paginam mei libri notasti centesimam quinquagesimam secundam, facile est deprehendere mendacium, si quis paginam relegat. Quod autem ais, nuncium me remisisse priori meæ sententiæ, non intelle- xisti, quid ego dixissem, neque tu quid diceres. Ego locum epistolæ secundæ ad Timotheum, cum ait Apost. Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, qua in te est, cum impositione manuum mearum, interpretatus

Quam mul-
ta dissimu-
lauit An-
toni in lib.
de hierar-
chicis ordi-
nationibus
quos se di-
cit excutere
quibus con-
uincitur ma-
iores esse E-
piscopos p̄s-
byteris, quæ
non potuit
refellere,
nec aucto-
res ausus est
negare, va-
de ad cauil-
lationes cō-
fugit.

Quid πρε-
σβυτέρων si-
gnificet in
epist. ad Ti-
motheū de
ordinatione
eius.

Quomodo
Theophyl.
Apostolicā
gratiam vo-
cau erit or-
dinationē
Episcopi ab
Episcopis
factam.

Mendacium
Antonij
manifestū.

De loco e-
pistol. 2. ad
Tim. de or-
dinatione e-
ius, collato
cum loco e-
pistol. prioris
de eiusdem
ordinatione.
ne, & quid
hic obiece-
rit Antoni-
us, nō intel-
ligens, quid
ego dixisse,
neq; quid
ipse diceret.

fueram in libris de Hierarchicis ordinationibus de ordinatione Timothei presbyteri diuersa ab ordinatione eiusdem Timothei episcopi, de qua in priore epist. idem Apostolus scripserat. Mouebat me, quod diceret, cum impositione manuum mearum, ubi solus Paulus videbatur ordinator Timothei, quod necesse erat accipere de ordinatione non episcopi, quæ à pluribus episcopis fieri debet, sed presbyteri. Postea visum est mihi posse etiam sic accipi, & fortasse melius, ut de eadem ordinatione Timothei episcopi, de qua in priore epistola scripserat, admonitionem tanquam magni momenti in secunda epistola ad eundem repeteret Paulus. & ideo diceret cum impositione manuum mearum, non quia ipse esset solus, sed se nominauit tantum, quia ipse fuisset principalis ordinator. semper enim in ordinatione episcopi unus est principalis, qui est archiepiscopus, id est, metropolitani, vel alius loco eius, & alij duo assistentes, qui etiam manus imponunt. Mouebat me, quod Clemens Rom. lib. 7. de constit. apost. cap. ult. enumerans eos, qui ab apostolis, dum viuerent, fuerunt ordinati episcopi, Timotheum ait ordinatum fuisse à Paulo, quod quidem intelligendum esse, ut dixi modo, idem Paulus videtur interpretatus, cum dixit in priore epistola, ordinatum Timotheum cum impositione manuum presbyterum, id est, plurium episcoporum, in secunda vero, eadem admonitione repetita, cum impositione manuum suarum. Addidi postea, ne prioris meae interpretationis oblitus viderer, boni potius consulendum esse, quam reprehendendum priorem sententiam mutare meliore. Iam ne vides Antoni, quod prius non vidisti, me non mutasse meam interpretationem loci prioris epist. ad Tim. de ordinatione Timothei cum impositione manuum presbyterum, id est, plurium episcoporum, ut omnes antiqui patres, tum Græci, tum Latini semper intellexerunt, sed interpretationem loci epistolæ secunda ad eundem Tim. de ordinatione eius cum impositione manuum Pauli? prius enim referebam hunc locum ad ordinationem Timothei presbyteri, postea retuli ad ordinationem Timothei episcopi, cum impositione manuum Pauli, tanquam principalis, ut potest apostoli, & aliorum episcoporum assistentium, quos non necesse fuit meminisse; sicut neq; Clemens meminit contentus nominasse Paulum, tanquam principalem, ut dixi. Abi ergo cum tuo mendacio suffarcinatus, cum ais, immo Turrianus ipse agnoscat se nuncium remittere priori suæ sententiæ, quam explicauit in libris de hierarchicis ordinationibus. Explicauit quidem, sed tu neque quam sententiam explicarem, neq; cui sententiæ nuncium remitterem, intellexisti. Quid verò causam tuam adiuvet, si locum epist. 2. ad Tim. de ordinatione eius cum impositione manuum Pauli referam ad ordinationem Timothei episcopi? si, cum apostolus dicit, cum impositione manuum mearum, dico intelligendum esse ita, ut Paulus fuerit principalis ordinator cum alijs episcopis, qui dici solent assistentes, qui etiam manus imponunt, quos non opus fuit significare in 2. epist.

Quo retulisse me, quod est in secunda epist. Tim. de or-

qua

quia iam in priore illos significauerat, cum dixit, cum impositione manuum presbyterij, id est, episcoporum. est ne hoc nuncium remittere priori sententia, ad verbum tuum? Ais deinde: Ceterum longè pluris facio Lucam, qui presbyterium usurpat pro eorum omnium confesso, qui praeerant ecclesiae Hierosolymitanæ: presbyteros autem esse prefectos ecclesiasticos, nemo negarit. Hæc est alia cauillatio futilis. Dictum iam & ostensum est, nomen presbyteri etsi propriè impositum sit minoribus sacerdotibus, commune tamen esse episcoporum in scriptura. Idem dicendum est de presbyterio, propriè quidem significare confesum presbyterorum, communiter verò significare confesum episcoporum. Quando autem propriè, & quando communiter accipiendum sit, ex circumstantia loci, & ex consequentia rerum intelligendum est, & probandum, ut in loco epistolae Pauli ad Timotheum. cum ait, cum impositione manuum presbyterij significare non plures presbyteros, sic propriè dictos, sed plures episcopos dictos communi vocabulo presbyteros, ex eo demonstramus, quod ordinatio episcopi non à pluribus presbyteris, sed à pluribus episcopis sit, sicut debere fieri testis est consuetudo omnium ecclesiarum, quæ aliunde quàm à traditione apostolica non potuit proficisci. Probamus etiam hoc auctoritate omnium veterum interpretum, & antiquorum patrum, Græcorum, & Latinorum. Da, tu miser, vel vnum tantum veterem ecclesiasticum auctorem, qui presbyterium in illo loco de presbyteris, & non de episcopis interpretatus sit, aut profer vnum tantum auctorem antiquum, qui scripserit ordinare posse presbyteros: quod si nullum reperisti, nec vnquam reperies, qui dixerit habere presbyteros potestatem ordinandi, quæ est tanta in te, siue peruersitas, siue stoliditas, ut velis probare, significare vocabulum presbyterij plures presbyteros in eo loco, ubi de ordinatione loquitur, quæ à presbyteris fieri non potest? Esto concedatur tibi, in alio loco posse hoc vocabulum significare quod dicis, sed hic non potest. causam audisti. vana igitur & futilia sunt illa quæ adiunxisti, presbyterium dici à presbyteris, & non ab episcopis, quod Græcè maluisti dicere, & Latine, ut videreris aliquid dicere; & quod ais, Cornelium Romanum pontificem presbyterium usurpasse pro confesso presbyterorum, quasi negemus nos accipi posse, immò debere, cum scilicet locus, & consequentia rerum postulant, ut apud Cyprianum, cum scribit Cornelius, placuit contrahi presbyterium, adfuerunt etiam episcopi quing. Liqueat, ut tu dicis, presbyterium ab episcopis distinxisse, ut si dixisset, placuit conuocari presbyteros, adfuerunt etiam episcopi quinque. Sed videamus quid ex his concludat Antonius: Aded, inquit, ut scriptura duce, & assentiente ipso Romano pontifice, concludere liceat, presbyterium esse cœtum & confesum presbyterorum, non autem episcoporum, quales intelligit Turrianus. Sic argumentatur

ordinatione Tim. per impositionem manuum Pauli ad eandem ordinationem, quæ in priore epistolâ descripta est, nihil adiungit causam Antonij, & ided fatue, & frustra obiecit.

Vnde intelligendum sit, quando apud auctores presbyterij vocabulum commune, aut propriè significat, id est, episcopos communiter, aut propriè presbyteros.

Quo nec vnum tantum auctorem Antonius, nec vllus Lutheranus proferre vnquam potuit, qui diceret in loco Pauli ad Timotheum de ordinatione, significare presbyterium presbyteros, aut diceret posse ordinare presbyteros.

Argumentatio delirans Antonij.

Vocabula
interpre-
tanda esse
ex natura
eorum; &
naturam du-
cedam esse
de rebus.
Vnde pro-
bamus voca-
bulum pres-
byterij signi-
ficare in lo-
co Pauli ad
Tim. Episco-
pos, & non
presbyte-
ros; cū alio-
qui alios pre-
byteros pro-
prie signifi-
cet.

Antonius: hic in epist. Cornelij presbyterium significat cœtum presbyterorum, & non episcoporum, ergo in epistola Pauli ad Timoth. presbyterium significat cœtum presbyterorum, & non Episcoporum, quales intelligit Turrianus. Pro-
ba tu miser posse presbyteros ordinare, & tunc postula à me, vt presbyterium in loco Pauli, de quo agitur, pro cœtu presbyterorum accipiam. Vocabula in-
terpretanda sunt Antoni ex natura eorum; natura autem vocabulorum discen-
da est de rebus, in quibus imponuntur, & à quibus imponuntur: sic enim tradit
Marcus Varro libro 4. de lingua Latina, vniuscuiusq; verbi naturas esse duas,
in qua re, & à qua re vocabulum sit impositum. in epistola Cornelij Pontificis
Romani vocabulum presbyterij impositum est non in episcopis, sed in presbyte-
ris, in epist. Pauli ad Tim. impositū est in episcopis & nō in presbyteris. Hoc nos
ex circumstantia loci, ex consequentiarum, ex alijs locis scriptura, ex tradi-
tione apostolica, ex antiquis patribus, & illius epistolæ interpretibus probamus;
tibi contra nihil ad probandum, quod vis, suppetit, præterquam meras cauilla-
tiones nugatorias & futes, tua scientia & peritia dignas. Deinde quod dicis
de presbyterio, significare semper cœtum Apost. probas auctoritate Hieron. sic
enim ais, Hoc autem nomen Latine exprimēs Hieronymus (quod
ipfi Pontificij in sua decreta retulerunt) dixit senatum ecclesiasti-
cum. quæ cum ita sint, restat, vt hunc Pauli locum nostræ senten-
tiæ proprium vendicemus. Cum beatus Hieronymus presbyteros appella-
uit senatum ecclesiasticum, satis te admonuit, si quid ingenij habebas, non ca-
rere senatum istum ecclesiasticum presbyterorum cōsule, siue præside quopiam,
qui senatui præset, & cuius essent presbyteri consiliarij tanquam senatores
quidam. sic enim beatus Ignatius in epistola ad Trallianos, τί γὰρ ἔστιν ἐπι-
σκοπὸς ἄλλ' ἢ πᾶσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐπ' ἐκείνῃ πάντων κρατὴς, ὡς
οἶον τὸ ἀνθρώπων κρατεῖν μιμητὴν τὸν ἰσχυρόν κατὰ δύναμιν Χριστοῦ τὸ
θεοῦ. ἡ δὲ πρεσβυτέρων ἀλλ' ἢ σύστημα ἱερῶν, σύμβουλοι καὶ συνεδρευτοὶ τοῦ
ἐπισκόπου. Interpretemur Latine. Quid est, inquit, Episcopus? nisi qui supra
omnem magistratum & potestatem est, & omnium potestatem habet, quate-
nus habere potest homo, factus pro viribus imitator Christi Dei? quid est pres-
byterium? nisi cœtus sacer, consiliarij, & confessores episcopi? pauld ante dixe-
rat loquens de episcopo, presbyteris, & diaconis, χωρὶς τούτων ἐκκλησία ἐκ-
λεκτὴ σὺν ἑστίν, οὐ σωᾶδροισμα ἁγίων, οὐ σωαγωγὴ δούλων. Sine his, inqt,
non est ecclesia electa, non sanctus cœtus, non congregatio sanctorum. In exem-
plari vetustissimo & emendatissimo manuscripto bibliotheca Florentina Me-
dice sic legitur χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται, sine his, inquit, non vo-
catur Ecclesia. En Antoni, habes testimonium beati Ignatii Apostolici aucto-
ris, Ecclesiam vestram, quam vocatis, non esse Ecclesiam, si exemplar Florenti-

num sequaris, sin verò alterum sequi vis, non esse Ecclesiam electorum, quia Testimoniū Ignatij Apo-
episcopos non habetis, qui soli possunt presbyteros & diaconos ordinare. Nega- stolicus au-
bis fortasse Ignatium, sicut Clementem: quia nisi neges, quomodo tua defen- toris, Non
des? Redeo ad Hieronymum, cuius testimonium in te citasti, sed multo adhuc esse ecclesiā
clarius à te etiam antea idem citatus testis testimonium contra te dixit distin- Lutherano-
nonagesima quinta ad Nepotianum. Illic enim quid significaret presbyterium rū ecclesiā
in ordinatione Timoth. explicauit: sic enim ait, presbyteri sacerdotum, (id est, electorum;
episcoporum) interesse debent consilijs, quoniam & ipsi presbyteri, vt legimus, imò nō esse
Episcopi nominantur. Secundum quod dictum est ad Episcopum, noli negligere Ecclesiam.
re gratiam, quæ data est tibi, per impositionem manuum presbyterij, & alibi Quomodo
ad maiores natu, id est, presbyteros, qui vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Hieron. te-
suam. En Antoni, ipsi Episcopi presbyteri vocati in epistola ad Timotheum & tis Antoni
vocabulum presbyterij in ordinatione Timothei ab eodem Hieronymo contra interpretatus est in An-
te expositum, quomodo elabi poteris à tuo teste captus? Pergamus ad reliqua. toniū quid
presbyteriū
in loco Pau-
li ad Tim
significet, id
est, episcopo-
pos.

CAPVT III.

EX ijs autem quæ ad Timotheum & Titum scripsit apo-
stolus, perperam colligit Turrianus episcopalem digni-
tatem. nam eos non fuisse Episcopos, vel hinc apparet,
quod nunquam certis sedibus alligati, sed peregrinatio-
num Pauli socij fuerint, & prout res Ecclesiæ postulabant, modo
ad hanc Ecclesiam, modo ad illam missi sint; hoc autem alienum
esse ab episcopatu, vel ipsi Pontificij satis agnoscunt. Idcirco quæ-
cunque ad Timotheum, & Titum scripsit Paulus de ordinandis
ministris, aut de accusationibus in eos audiendis, non sunt ad eo-
rum personas restringenda; sed sub eorum persona Paulus om-
nes ecclesiæ præfectos voluit officij sui admonere. Fateor tamen
Timotheum, & Titum eminuisse inter ordinarios Ecclesiæ mi-
nistros, non tanquam Episcopos, sed tanquam Euangelistas, vt
colligere licet 2. Timoth. 2. quī gradus erat quidem superior epi-
scopis, vel presbyteris, id est, ordinarijs pastoribus, vt antè vidi-
mus ex 4. c. ad Ephes. sed tantum ad tempus, quod quidem & ipsa
experientia satis docet, & doctores nostri multis rationibus con-
firmarunt Si ex eo apparet Timotheum, & Titum non fuisse episcopos, quia
fuerint socij peregrinationum Pauli, sequitur neq. Paulum fuisse Episcopum,
quia peregrinabatur. non enim habebat socios peregrinationum, non peregrinans ipse: immodò neque Petrus fuit Episcopus, quia, vt ait sanctus Epiphanius,
necesse

Quo ex ra-
tione Anto-
nij sequatur
nec aposto-
los fuisse e-
piscopos.

Quam inui-
diose & in-
epide prae-
sere episco-
pum ciuita-
ti vocet An-
tonius alli-
gare ad sede-
m. Quo pbet
Antonius,
neq; Timo-
theum, neq;
Titum fuisse
episcopos.

De Timo-
theo, & Tito
episcopis.

neceſſe fuit ei peregrinari ſapius, poſtquam Romam venit, relictis loco ſuo Li-
no & Cleto, ne vrbs ſine epifcopo remaneret. Et eadem ratione nullus Apoſto-
lus fuit epifcopus, quia omnes apoſtoli peregrinati ſunt in cuncto orbe, alius al-
bi. Deinde ſequitur ex tua regula, ſiue definitione alligandi epifcopos ad ſedes,
fuiſſe Titum epifcopum, ſiquidem ad eum ſcripſit apoſtolus, huius rei gratia re-
liqui te Creta, vt ea, quae deſunt, corrigas, & conſtituas per ciuitates preſbyte-
ros, ſicut & ego diſpoſui tibi, &c. quid enim aliud fuit hoc, quam praeficere Ti-
tum epifcopum eccleſiae Cretenſi? quod tu inuidioſo, & inepto vocabulo vocas
alligare ad ſedem, quaſi nunquam inde liceat epifcopo alligato diſcedere, etſi
maximè neceſſe ſit, & id charitas poſtulet, quo nihil poteſt ſtultius cogitari.
Faluſum itaque eſt, quod ais, alienum eſſe hoc ab epifcopatu, & id pontificios
agnoscere. Sic enim probaſti, quod dixeras, nec enim aliter poteras, qui for-
taſſe ne hoſpes quidem, neque peregrinus in noſtris eccleſiis vnquam fuiſti.
Melius hoc loco Caluinus, quam tu, quem interdū ſequi ſoles, etſi eum confeſ-
ſionis ſuae oderunt. Sic enim libro 4. Inſtitutionis ſuae, cap. 3. artic. 7. ſcripſit,
Quisquis ergo (loquebatur autem de epifcopis) eccleſiae vnus regimen, ac cu-
ram ſuſceperit, huic diuina vocationis legi obligatum ſe eſſe ſciat, non quod ve-
luti glebae additus, (vt iuris conſulti dicunt) id eſt, mancipatus, & quaſi affi-
xus pedem inde mouere nequeat, ſi ita publica vtilitas poſtularit, modo id ritè,
& ordine fiat. Sed is, qui in vnum locum vocatus eſt, non debet ipſe de migra-
tione cogitare. haecenus Caluinus. An ideo cogitandum eſt, non fuiſſe epifco-
pum Ephēſi Timotheum, quia ad eum ſcripſit Roma ex carcere, feſtina ad me
venire? quo in loco Chryſoſtomus, quari, inquit, poteſt meritò, quomodo Timo-
theum ad ſe vocet, cui eccleſiae, gentisq; totius crediderat gubernacula? nihil
hic arrogantiæ, inquit, eſt. ipſe enim ad illum ire paratus erat. Audi quid ipſe
dicat, Si autem tardaui, vt ſcias quomodo oporteat te in domo Dei conuerſari.
Cuius autem rei gratia id fecit? neceſſitate conſtringebatur ingenti pergē-
di huc atq; illuc facultas non erat, illic habitabat enim carcerem, à Nerone in-
cluſus, idcirco illum vocat ad ſe, cupiens antequam excederet è vita, plurima
fortaſſis illi commendare. haecenus Chryſoſtomus: & paulò poſt, Itaq; Timo-
theum non ſui cauſa ſed euangelij vocat. Deinde, cum ipſe apoſtolus ſcribit in
principio epistolae, ſicut rogaui te, vt remaneres Ephēſi, cum irem in Macedo-
niam, an non ſatis declarat praefeciſſe illum curae illius eccleſiae, tanquam epifco-
pum? Rurſus, illud rogaui, vt remaneret Ephēſi, & docere atq; inſtruere eū per
epistolā, quomodo in eccleſia illa, quam vocat domum Dei, conuerſari deberet,
eratne velle habere illum comitem ſuarum peregrinationum? Dicamus nunc
de Tito, cum miſero, inquit, ad te Artemam, aut Tychicum, feſtina ad me veni-
re Nicopolin. Idem Chryſoſtomus hoc loco, quid, inquit, ſibi vult, cum iam eū
praefecerat

prefecerat insulam rursus ad te ipsum vocas? non, inquit, hoc ago, ut illum à suo
 remoueam studio, atque ministerio, sed ut à me instructior, doctiorq; discedat.
 Nam quid illum nō idcirco ad se vocet, ut secum circūducatur, & ubiq; comitem
 habeat, audi, quid sequitur. illic enim, inquit, hyemare decreui. Hactenus Chry-
 sostomus. Quo tu igitur teste, qua scriptura, quo argumento probabis, Timoth.
 & Titum comites fuisse peregrinationum Pauli. postquā ille Ephesi, hic Creta
 Episcopus ordinatus ab eo est? an quia aliquando fuerunt comites peregrina-
 tionum eius, semper fuerunt? cur non distinguas tempora & loca, & causas, &
 rationes personarum? alia enim est ratio Episcopi, alia comitis. Quare igitur
 non est credendum, quod Clemens Romanus libro 7. capite ultimo, in extrema
 pagina scripsit, & multi alij eum sequuti, postea scripserunt, ordinatum fuisse
 à Paulo Timotheum Ephesi Episcopum, & Titum Creta? nunquam VValden-
 ses heretici, nec Ioannes VViclef eos sequutus, neq; Martinus Lutherus VValden-
 sium, & Ioannis VViclef sectator, hoc ausi sunt dicere, non fuisse hos epi-
 scopos; satis habuerunt dicere, esse presbyteros episcopis aequales, & successores
 Apostolorum, ad quam heresi tu istam nouam adiunxisti, Timotheum, & Ti-
 tum non fuisse Episcopos, ne confiteri cogaris Episcoporum tantum esse ordi-
 nare, sicut Timotheus & Titus ordinandi potestatem habuerunt, vsq; adeo in-
 constans, & volubilis est erroris varietas. ingeniosior hereticus, quam superio-
 res videri voluisti. Fateor tamen, inquit, Timotheum, & Titum emi-
 nuisse inter ordinarios Ecclesiæ ministros, non tanquam Episco-
 pos, sed tanquam Euangelistas, 2. Tim. 4. qui gradus erat quidem
 superior Episcopis, vel presbyteris, ut antè vidimus ex 4. cap. ad
 Ephes. Hoc quoq; scripturae Pauli repugnat, esse scilicet gradum euangelista-
 rum superiorem Episcopis, quod tu ex 4. cap. epist. ad Ephes. vis probare. quia
 sic scripsit, & ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas,
 alios verò Euangelistas, alios autem pastores & doctores. Sed conferamus hūc
 locum cum loco epist. prioris ad Cor. quā idem Paulus scripsit, priusquam epi-
 stolam ad Ephes. illam enim scripsit cum esset Ephesi, sicut ipse in extremo ca-
 pite testatur, cum ait, ego autem permanebo Ephesi vsq; ad Pentecosten. Osti-
 um enim mihi apertum est magnum, & aduersarij multi. Hāc verò epistolam
 ad Ephes. dedit Tytichs, ut ipse testatur in extremo epistol. ad Ephes. dedit au-
 tem cum iam esset Roma & quidem in carcere, de hoc enim scripsit etiam in
 2. ad Timot. 4. Tytichum misi Ephesum. Videamus igitur, quid prius quam ad
 Ephesios Apostolus in epistola priore ad Corinthios de ordinibus ministrorum
 ecclesiæ scripsisset, nē à se Apostolus in postiori epistola dissentire videatur, &
 quasi corrector sui. Absit enim hoc. Sic igitur scripsit ad Corinth. & quosdam
 quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundò prophetas, tertio
 doctores.

D d

doctores.

doctores. Hunc ordinem noluit Deus inuerti, ita ut tertius ordo sumeret sibi, quod erat secundus, aut secundus, quod primi. Non enim est Deus dissensionis, sed pacis. Hoc autem pacem maxime dissoluit, & perturbat, cum inferior sibi rapit, quod est superioris. Superior autem potest citra iniuriam inferioris facere, quod est inferioris, quia habet in se ordinem inferioris. Immo munera, qua ministri inferiorum ordinum obeunt, illa ipsa superior per ipsos illos ministros inferiorum ordinum obire putandus est, quibus potestatem illa obeundi per ordinationem suam dedit. Hoc dicit Dionysius Areopag. in eccles. hierarch. cap. 5. loquens de Episcopo, ἡ δὲ ἐπαρχικὴ τάξις δύναμις ἐν τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι τοῦ κυρίου ὁλοκληρῶνται, καὶ διὰ τὸ αὐτὸ τῷ ἐπισκοπικῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ μυστήριον. Potestas, inquit, ordinis hierarchici, id est, episcopalis, siue pontificalis, in omnibus ordinibus incedit, & per omnes ordines operatur mysteria sui Pontificatus. Primum ergo ordinem & gradum voluit Deus esse in Ecclesia ordinem & gradum Apostolorum, & eorum, qui proximo loco, & gradu succedunt Apostolis, id est, Episcoporum, qui sunt in provinciis primi, & ceu capita aliorum Episcoporum provincialium, de quibus sancitus est canon Apostolorum 3. qui iubet, ut Episcopi vniuscuiusque gentis & nationis agnoscant suum primum, & eum ceu caput habeant. Hic dicitur nunc Metropolitanus, hi enim ordinant, & mittunt per provincias Episcopos, sicut Apostoli. Secundum gradum voluit Deus esse Episcoporum, quos Apostolica doctrina à Clem. Rom. scripta prophetas populorum esse dicit, & Paulus ipse prophetas vocat. Rationem nominis exposuit in libris de hierarchicis ordinationibus copiose. Tertius gradus siue locus ministrorum Ecclesiae, est doctorum; sic vocat Apostolus presbyteros, & Apostolica constitutio vocat doctores cognitionis Dei; hi sunt adiutores episcoporum. Hos gradus, primum, secundum, & tertium, auctoritatem Apostoli Pauli secutus exposuit Dionysius Areopagita Pauli discipulus in epistola ad Demophilum ἀποστολικὸν πρεσβυτεριον: sic enim eum vocat S. Maximus in scholijs istius epistola, quia cum monachus tantum esset, presbyterum eiecit ex Ecclesia; & poenitentem, quem presbyter absoluerat, percussit. Eiusmodi sunt vestri presbyteri omnes ἀποστολικοὶ, id est, à se ipsis ordinati, ut Demophilus. huic igitur, quia nullam potestatem in Ecclesia acceperat, ut alijs praesset, iubet continere & moderari ratione iram, & cupiditatem τῆς φιλαρχίας, & te, inquit, Demophile, contineant & moderentur diaconi; diaconos presbyteri presbyteros episcopi: Episcopos Apostoli, & eorum successores, & si quis in illis successoribus Apostolorum lapsus aberrarit, corrigatur ab ijs, qui erunt eiusdem ordinis & gradus. Hunc locum S. Maximus hoc scholio illustravit, ὁ μὲν οὖν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκκλησιαστικῶν. observa, inquit, laudatum ordinem Ecclesiasticum. diaconi increpant monachos; diaconos presbyteri

Quomodo
tres gradus,
primum scilicet,
& secundum
& tertium,
apostolorum,
prophetarum
& doctorum
Dionysius
Areop. in
epist. ad De-
mophilum
exposuit
Paulum se-
cutus.

teri; presbyteros episcopi; Episcopos Apostoli; & qui horū successores sunt: et hi ab ijs, qui sunt sui ordinis, corriguntur. Notat idem S. Maximus vocari hic à Dionysio successores Apostolorum patriarchas. Nos canonem Apostolorum habemus 34. qui interpretatur vocari hic successores Apostolorum, quos canon illa vocat τοὺς πρῶτους cuiusq; prouincia, id est, primos quos postea vocarunt antiqui patres Metropolitanos, siue archiepiscopos. hi enim corrigunt Episcopos prouinciales. Paulò suprà explicauit nobis S. Anacletus, quid Archiepiscopi, siue Metropolitan, aut primates à patriarchis differrent. Habemus igitur in Ecclesia, secundum scripturam Apostoli, primos, secundos, & tertios; primos quidem interprete canone Apostolorum 34. & Dionysio Areopagita, eos qui præsunt primis ciuitatibus prouinciarum, quos agnoscere tanquam capita & Apostolos suos iubet canon Apostolorum Episcopis, qui sunt in alijs ciuitatibus eiusq; prouincia. hi enim sunt post illos primos secundi, quos hic vocat Apostolus prophetas, qui sunt illis primis tanquam maioribus prophetis subiecti. sic ut Apostolus in eadem epistola ad Corinthios scripsit, spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt, scilicet, minorum prophetarum maioribus. Tertij sunt presbyteri quos doctores vocat Apostolus, quia his tantum post Episcopos licet verbum Dei in Ecclesia docere, & hi sunt adiutores Episcoporum, vt antea diximus, deinde virtutes, inquit Apostolus, diaconos vocat δυνάμεις, id est, virtutes, à potestate, quam habent, vt Dionysius in Ecclesiastica hierarchia tradit, purgandi per Catechesim ex scripturis, quos sacerdotes per mysterium baptismi illuminant: sed de his non est differendi tempus. Veniamus ad Euangelistas, quos tu superiores esse Episcopis, vel presbyteris contra scripturam Pauli fingis. In epistola enim ad Corinth. cum ordines descripsit in Ecclesia à Deo positos primos, & secundos, & tertios nominauit, qui inuerti, aut commutari non possunt. Quaro à te, in quibus numeras euangelistas? in primis non, ne Apostolos, & eorum successores ex loco suo extrudas: nec in secundis, ne prophetas moueas: sed neq; dices eosdē esse, qui propheta in secundo loco positi, quia idem Apostolus in epistola ad Ephes. alios esse eos dixit, prater prophetas. Restat, vt dicamus, in epistola ad Corin. scripsisse Apostolum περὶ ἑταῖρας, id est, de bono ordine in ecclesia posito proposita analogia, siue proportionē membrorū corporis humani. In epistola verò ad Ephes. scripsisse περὶ διακόνες τοῦ Θεοῦ δόξα, id est, de varietate donorum Dei, cum enim dixisset, ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus, explicās postea, quia illa dona, & ipse, inquit, dedit quosdā quidem Apostolos, quosdā autem prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem pastores & doctores. Itaque ex collatione Euangelistarum ante pastores & doctores, non licet hic colligere esse ordinem Euangelistarum præstantiorem ordine presbyterorum, quos tu Episcopis aequas,

Qui succedant nunc ijs, quos primo in ecclesia posuit Dominus, qui ijs, quos secundus; & qui ijs, quos tertio.

De euangelistarū gradu superiore episcopis, vel presbyteris ab Antonio contra scripturam posito. Quare in epistola ad Ephes. non liceat ex collatione euangelistarum antea doctores & pastores colligere & inferre, esse ordinē præstantiorem presbyteris & doctoribus.

pis aquas, quia hic non differebat Apost. $\omega\epsilon\pi\iota\ \tau\acute{o}\xi\epsilon\omega\nu$, id est, de ordinibus quos posuit Deus in ecclesia, sicut in epistola ad Corinth. sed $\pi\epsilon\rho\iota\ \delta\omega\pi\epsilon\tau\acute{\omega}\nu\ \delta\iota\alpha\phi\acute{o}\rho\omega\nu$, id est, de varijs donis, quae Deus dedit hominibus, ex quibus fuit donum euangelium scribendi, & euangelium in ecclesia legendi, & euangelium annuncian- di, quod vocare solet scriptura euangelizare, quod tantum episcopis et presby- teris, tanquam episcoporum adiutoribus secundum Apostolicam traditionem conuenit. distinxit Apostolus in epistola ad Eph. euangelistas à pastoribus, cum dixit, alios verò euangelistas, alios verò pastores & doctores, quia non omnes, qui euangelizandi donum, & potestatem habent, sunt pastores, ut multi con- cionatores, quorum ordo non est superior, quam presbyterorum, ut Antonius di- xit, & multo minus quàm episcoporum, quos haeretici pares presbyteris faciunt. Scriptura itaq; repugnat, quod ait Antonius, Timoth. & Titum non tanquam episcopos sed tanquam euangelistas superiores fuisse presbyteris, id est, ordina- rijs pastoribus: quia ex Apostolo didicimus, tertios post Apostolos, & Prophe- tas esse in ecclesia presbyteros, quos vocat doctores, scilicet verbi Dei, & secun- dos post Apostolos Prophetas, qui sunt episcopi, quia alij non possunt esse supe- riores presbyteris doctoribus. Aut ergo Timotheus, & Titus fuerunt in tertijs, & sic licet euangelizarent, non fuit eorum ordo, aut gradus superior, q̃ pres- byterorum, quorum est etià euangelizare, aut fuerunt in secundis, & sic fue- rant episcopi, & Prophetae populorum, immodò prouinciarum, & gentium mul- tarum. Contra scripturam igitur fabricasti gradum Euangelistarum superio- rem presbyteris, cui nullum locum Apostolus reliquit, nec in primis, nec in secun- dis: nec inter primos, & secundos: quia nulli sunt medijs: nec in tertijs: nec in- ter secundos, et tertios, quia nulli sunt interiecti. Quod autem ex eo, quod Apo- stolus in 2. ad Tim. scripsit, opus fac euangelista, istum gradum commentus es, similiter comminisci potuisti gradum quendā diaconorum superiorem ad tem- pus, ut de euangelistarum gradu somnasti, quia qui scripsit Timotheo, opus fac Euangelista, statim adiunxit, diaconiam tuam, id est, ministerium tuum im- ple. Cum ergo scribit Apostolus, labora, opus fac Euangelista, quod tu non in- tellexisti, hortatur Timotheum, ut labores, & difficultates, & pericula, quae in negotio euangelizandi insunt, amplectatur. Hoc enim significat non rard in scriptura $\epsilon\pi\gamma\omega\nu$, negotium difficile & arduum, ut cum dixit, qui Episcopa- tum desiderat, bonum opus desiderat, id est, negotium difficile. hoc enim dixit, ut reprimeret $\alpha\epsilon\chi\omega\nu\tau\acute{\iota}\omega\nu\tau\acute{\alpha}\varsigma$, id est, ambitiosos, & praefectura ecclesiastica cu- pidos, sic hoc loco significat difficile opus, ac negotium esse euangelizare. itaque qui facit opus Euangelista, rem difficilem & periculosam facit. De negotio igitur laborioso euangelizantis admonet Timotheum, cum ei dicit, opus fac Euangelista, & adiungit, ministerium tuum imple. Ministerium euan- gelizandi,

Quare Paul
Euangelistas
à pastoribus
& doctorib;
distinxit in
epistola ad
Ephes.
Quomodo
scriptura
repugnet, q̃
ait Antonius
Tim. & Titu
superiores
fuisse pres-
byteris non
tanquàm epi-
scopos, sed
tanquàm Eu-
angelistas.

Quid sit, q̃
Paulus ad
Timot scri-
psit, labora,
opus fac Eu-
angeliz.

gelizandi, & docendi implet, qui facit, & docet, sicut Dominus in euangelio dixit, qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno calorum. πρῶτος δὲ αὖτις, ait Salomon prouerb. decimo, ἀνέλεγχτος & πανῶτα, id est, disciplina non ostensa opere, erratica est, & incerta. Sed non est dissimulandum quod tu commentum istud de gradu Euangelistarum superiore presbyteris, vel Episcopis, pessimè mutuatus es à pessimo magistro tuo, aliqui inimico tuae sectae, Ioanne Caluino, quem te puduit nominare, etsi inter doctores tuos eum retulisti, cum dicis, hunc gradum fuisse ad tempus in Ecclesia, (Caluinus vocat temporarium, & extraordinarium) quod ipsa, inquit tu, experientia docet, & doctores nostri multis rationibus confirmarunt. Recitemus igitur Caluinum: sic enim ait libro quarto sua institutionis capite tertio, articulo quarto. Qui Ecclesiae regimini secundum Christi institutionem praesunt, nominantur à Paulo primum Apostoli, deinde Prophetæ, tertio Euangelistæ, quarto pastores, postremo doctores, ex quibus duo tantum ultimi ordinarii in Ecclesia munus habent, alios tres initio regni sui Dominus excitauit, & suscitauit etiam interdum, prout temporum necessitas postulat. Haec Caluinus. Non sic aperte mentitus es tu, ut doctor tuus. Tu enim veritus es dicere, positos esse in Ecclesia Euangelistas tertio, ne tibi obijceretur Paulus, qui dixit, tertio doctores. Quarto loco posuit Caluinus pastores, et separatim, id est, quinto loco doctores, quos apostolus cum pastoribus coniunxit, & tertio loco collocauit; quia utrique sunt presbyteri infra secundos, qui sunt maiores pastores, & doctores, id est, episcopi Prophetæ populorum, ut Apostolica constitutio eos vocat. Dixi supra, varietatem donorum expositam fuisse à Paulo in epistola ad Ephesios. Non autem sicut in epistola ad Corinthios seriem ordinum, ac graduum, qui in Ecclesia positi erant, ut omnia honestè, & secundum ordinem in ea fierent, ne essent schismata, quod exemplo & similitudine corporis humani, & partium eius, diuine in eodem loco docuit. Debit igitur Caluinus tenere secundum scripturam Pauli, primos, secundos, & tertios, & non mutare verbum & sententiam Pauli, & pro eo, quod Apostolus dixit, tertio doctores, dicere, tertio Euangelistas, tanquam corrector Pauli. Sed quia tu Antoni hoc quod tradis secutus Caluinum, dicis doctores vestros multis rationibus confirmare, videamus multas istas rationes in doctore vestro Caluino. sic enim ait, Prophetas vocat non quoslibet diuinæ voluntatis interpretes, sed qui reuelatione singulari excelebant, quales nunc vel nulli extant, vel minus sunt conspicui. Per Euangelistas eos intelligo, qui cum dignitate essent Apostolis minores, officio tamen proximi erant, adeoque vices

Quid sit illud, ministerium tuum imple.

Quomodo à Caluino mutuatus sit Antonius commentum de gradu Euangelistarum superiore episcopis, vel presbyteris ad tempus.

Quomodo Caluinus verba, & sententiam Pauli mutauit, & apertius mentitus est, quod Antonius discipulus.

eorum gerebant, quales fuerunt Lucas, Timotheus, Titus, & reli-
qui similes, ac fortassis etiam LXX. discipuli, quos secundo ab A-
postolis loco Christus designauit. Secundum hanc interpretatio-
nem, quæ mihi & verbis, & sententiæ Pauli consentanea videtur,
tres illæ functiones non ideo in ecclesia institutæ fuerunt, vt per-
petuæ forent, sed ad id modo tempus, quo erigendæ erant Eccle-
siæ, vbi nullæ ante fuerant, vel certè à Moyse ad Christum tradu-
cendæ. Audis ne tu hic Antoni, multas rationes, quibus Caluinus confirmet, &

Quomodo
Caluinus
probauerit,
quæ Anto-
nius secutus
est; & quo-
modo refel-
latur.

ipse doctor vester, & tu eius discipulus dicis? Secundum hanc interpreta-
tionem, inquit, quæ mihi, & verbis, & sententiæ Pauli consentanea
videtur. Confirma Caluine, quod tibi videri ais consentaneum verbo, & sen-
tentiæ Pauli: confirma, inquam, si non multis rationibus, vt te confirmasse An-
tonius sinxit, vna saltem. Si Euangelistæ erant officio proximi Apostolis, non
debit dicere Apostolus, posuit in ecclesia tertio doctores, sed tertio Euangelistas.

Quomodo
verbis, &
sententiæ
scripturæ
repugnet, &
Caluinus
de gradu
tertio euā-
gelistarum
saxit.

Repugnat igitur verbo Apostoli & sententiæ, quod dicis. Responde tu pro illo,
si eum ab inferis excitare non potes. Deinde, quod dicit Caluinus, voca-
ri hic Prophetas eos, qui singulari reuelatione excellabant, quales nunc, in-
quit, non extant, vel non sunt conspicui, qua ratione confirmat? aut quo teste
probat? tu vero inquis, experientia satis hoc docet, quidnam non extare huius-
modi prophetas? rectè. At non hoc quarimus, sed vt probes, vocari hic Prophe-
tas, non Episcopos, sed istos singulari reuelatione excellentes. At hoc neque
Caluinus probauit, quia non potuit, neque tu poteris, quod ille non potuit.

Mendacium
Caluini te-
stimonio o-
mnium pa-
trum anti-
quorum, &
scripturæ s-
conuictum.

Deinde, quod ait idem Caluinus septuaginta discipulos fortasse tales fuisse,
quales fuerunt Timotheus, & Titus, id est, vt ipse ait, Apostolis officio
proximos, & designatos fuisse secundo ab Apostolis loco, mendacium quo-
que est, & ideo probare non potuit. Omnes enim antiqui patres, & in eis
testis tuus Cyprianus, tradunt in locum LXX. successisse presbyteros, qui sunt
doctores, quos Deus tertio loco post Apostolos posuit, sicut Apostolus ait. &
ex LXX. discipulis multi postea fuerunt ordinati Episcopi, vt ex Dorotheo
episcopo Tyri, qui fuit tempore Constantini Magni, & ex Hippolyto martyre,
qui de LXX. discipulis scripserunt, perspicui potest. Non igitur tenuerunt se-
cundum ab Apostolis locum, sicut neque successores LXX. discipulorum tenent,
sed tertium; neque Lucas dicit, post Apostolos secundo loco designauit Ie-
sus & alios LXX. duos. Sed post hæc, id est, deinde, siue postea,
quod non locum ordinis, & gradus significat, sed
lapsum temporis.

CAP V T IIII.

VIdeamus iam, quale sit. quod ait Calvinus, videri sibi secundum hanc interpretationem, tres illas functiones, Apostolorum scilicet, Prophetarum, & Euangelistarum, non ideo in Ecclesia institutas fuisse, ut perpetue forent, sed ad id modo tempus, quo erigendae erant ecclesiae, ubi nullae antea fuerat. At hoc perpetuo futurum erat, ut ecclesia erigenda essent, ubi nulla ante fuissent. Quid enim aliud nunc fieri audimus in India? aut quid aliud futurum esse speramus secundum verbum Domini, qui dixit, & predicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe, & tunc veniet consummatio? & in Euangelio Ioannis, & alias, inquit, oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili; & illas oportet me adducere, & vocem meam audient; & fiet vnum ovile, et vnus pascuis. Qui hoc dixit, nonne dixit ecclesias erigendas esse, ubi antea non fuissent? illa igitur functiones, ut Caluini verbo utar, sic in ecclesia instituta fuerunt, ut perpetue forent, & non ad tempus; quia non ad tempus ecclesiae erigenda erant, ubi nullae antea fuissent, sed perpetuo, id est, quandiu Euangelium predicandum erat. Deinde cum fuerit propositum Apostolo docere, varia esse in ecclesia charismata à Christo data, & te hoc habere, & alium aliud; neminemque debere propter charisma, quod acceperit, in alium se efferre, qui non acceperit, quia non ab ipso effectum sit, ut habeat, sed à Deo: Si aliqua charismata ex istis ab Apostolo enumeratis, ut Apostoli, Prophetae, & Euangelistae, non perpetuo futura erant in ecclesia, sed ad tempus, quorsum cum perpetuis coniunxisset, & comparasset? eodem enim modo dixit, nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes Prophetae? sicut dixit, nunquid omnes doctores? quis non intelligit praeter Caluinum, et qui eum sequi vult, ut docet hic Apostolus, alios in ecclesia esse doctores, & alios non; eos scilicet esse, quibus datum est hoc charisma per ordinationem; non enim licet omnibus docere, sed ijs, qui ad docendum vocati sunt; similiter docere, alios esse Apostolos, alios non; item alios esse Prophetas, alios non? Hic verò inquirere Caluinum oportebat, qui essent nunc in ecclesia vice Apostolorum, & qui vice Prophetarum, id est, qui essent successores illorum, quod facile erat illi scire, si ad consuetudinem ecclesiae Dei, quae aliunde, quam ex traditione Apostolica proficisci non potuit, respexisset. Videret. n. in ea episcopos, qui sunt maiores pastores, & doctores, quam presbyteri, id est, qui habent charisma maioris potestatis, & alios maiores adhuc pastores, & doctores, quam sint episcopi, eos scilicet, qui praesunt episcopis per prouincias. Verum Calvinus maluit sequi iudicium suum, quam ecclesiae consuetudinem Apostolicam. sic enim loquitur Calvinus in illo cap. 3. quod inscripsit de ecclesia doctoribus, & ministris, eorum electione, & officio

officio

Quomodo verbo Dei repugnet & tradit Caluini ministeria Apostolorum, Prophetarum & Euangelistarum, quae functiones vocat, ad tempus fuisse instituta. Quomodo plane Apostolus in loco epistolae ad Cor. docuerit esse quosdam loco apostolorum, & semper futuros; & quosdam loco Prophetarum, quos Deus secundo posuit in ecclesia, &c. Quomodo facile potuisset Calvinus intelligere, qui essent modo successores apostolorum, & qui Prophetarum, si ad ecclesiae Catholicae consuetudinem respexisset.

Quomodo officio, nisi enim me fallit iudicium; & secundum hanc interpretationem, qua
Calvinus mihi & verbis, & sententia Pauli consentanea videtur, & alias dubitanter for
Antonij do tas. Paulus verò, ut peregrinas et aduentitias cōsuetudines vno verbo explode
stor suis ver ret, & condemnaret, nos, inquit, talem consuetudinem non habemus, nec eccle-
bis declarat sia Dei, Ecclesia ergo diaboli est, & non Dei ecclesia, quam Calvinus instituit,
iudiciū suū & quam Lutherus informavit, qua consuetudinem, quam omnes ecclesia Dei
tātum secu- habent, & ecclesia patrum & maiorum vestrorum ab initio sua fidei habue-
rum in ijs, runt, eiecit. Sed reuertamur iam ad cauillationes tuas, sic enim ait, Nolim
quæ de mi- autem prætermittere, quàm parum sibi constet Turrianus, dum
nistris Ec- vocat Titum Archiepiscopum Cretensem. Nam ex eo sequeretur,
clesiæ scri- ordinationes à solis Archiepiscopis esse faciendas, contra senten-
pfit, sic em, tiam ipsius Turriani. Hac est alia cauillatio, quam venatus es in nomine
loquitur, Archiepiscopi. Faciam hic, quod Athanasius iudicabat faciendum esse cum A-
nisi me iudi- rianis, nō esse cum eis de vocabulo Homousij disceptandum, qui rem Homousij
cium fallit, concederent, & vocabulum reijcerent. Si Titus præerat insula, in qua plures
& fortassis, Episcopi per ciuitates ordinandi erant, sicut Apost. ei præceperat, erat igitur
& secundum Titus primus Episcopus, quem nunc vocamus Archiepiscopū, vel Metropolita-
hanc inter- num, qui reliquis episcopis illius insula præerat. Concede primum, & non disce-
pretationē, ptemus de nomine archiepiscopi. Quod autem adiunxisti, sequi inde ordi-
quæ mihi nationes à solis Archiepiscopis esse faciendas, contra sententiam
videtur, &c. Turriani, ex parte prophetasti, nō intelligens quid diceres. Ita decreuit Syn-
Ecclesia àodus Nicena, cuius quanta sit auctoritas non ignoras, cap. 4. ut ab omnibus
Caluino in- episcopis prouincia, si fieri potest, consituitur & ordinetur episcopus, sin verò
stituta, & difficile fuerit ut omnes conueniant in vnum locum, tres saltem conueniant.
Ecclesia à hoc etiam sancitum est canone Apostolorum primo: adiunxit synodus, & cate-
Luthero fir- ri episcopi prouinciales assentiantur per literas. Et in extrema parte addidit
mata quare τὸ δὲ xūp & τὸ γινόμενον διδοῦν καὶ ἐκδίδει ἐπαρχίας τῶ μὲν το-
non ecclesiæ πολίτη. Sanxit synodus, ut sine auctoritate Archiepiscopi siue Metropolitanani
Dei, sed dia- non esset rata, & canonica ordinatio Episcopi. Et miror, cum sæpe in libello
boli sint. tuo dicas, discutere te nunc libros meos de hierarchicis ordinationibus, non ani-
mauerisse quàm multos, & grauissimos, atq; antiquissimos testes huius rei
citavi in margine libro priore cap. 7. testes dico canonem 1. Apostolorum, Cle-
mentem lib. 8. cap. 4. Anacletum epist. 2. Synodum Nicenam can. 4. Synodum
Carth. cap. 13. Synodum Aur. cap. 4. Innocentium epist. 2. c. 1. Syritium epist.
4. Zos. 1. cap. 1. Leonem epist. 4. & 66. Celestinum epist. 2. cap. 3. Gregor.
epist. 8. Hac omnia dissimulasti, aut fortasse nō obseruasti. i nunc, & dic contra
sententiam Turriani esse, quod ex eo intulisti, quod dixi Titum fuisse Archiepi-
scopum Creta. Addis præterea, nomina archiepiscopi, archipresby-
teri, &

Cauillatio
Antonij in
verbo Ar-
chiepiscopi.
Canon Cō-
cilij Niceni
de ordina-
tione Epi-
scoporum
auctoritate
Metropoli-
tani.

teri, & archidiaconi non fuisse à principio, sed ea, inquis, longè postea hominum fastus, & ambitio inuexit. Quid insipientius dici potuit? plera sunt scripta veterum Ecclesiastica, & Synodorum antiqui canones his nominibus archiepiscopi, archidiaconi, & archipresbyteri. quid enim ad bonum ordinem accommodatius esse potuit, quàm, ut sicut inter Episcopos prouincia vnus est primus, sic esset inter diaconos vnus primus, quem Dionysius Arcopagita discipulus Pauli ἑκπρωτος vocat, id est, primum, similiter in presbyteris vnus prepositus eis. Lege miser titulos, quos vocant, in de reta- ribus, de officio archipresbyteri, & archidiaconi, & dic postea, ex ambitione, & fastu hominum nata esse hæc nomina: at non nomina sed officia istis nominibus subiecta, quibus vos careis, odisti. Quæ eo spectant, ut omnia in Ecclesia honestè & ordine fiant, sicut Apostolus præcipit, & ut Episcopus in Ecclesiæ gubernatione adiuuetur.

Rides postea Petrum Lombardum, qui in quarto sententiarum, inquis, differens de Archiepiscopis primatibus, & metropolitanis, horum, ait, discretio à Gentilibus introducta videtur, qui suos flamines alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabant. hæc ille sententiarum magister. Magister tu ridendus es, qui in margine tui libelli his verbis eundem Petrum Lombardum notasti verisimam Archiepiscoporum, & primatum etymologiam attulit Lombardus. Quæ hic etymologia allata est? videris non intelligere vocabulum etymologia, qui frequenter Græca mîsces. Noluit dicere Lombardus, nomen Archiepiscopi, aut nomen metropolitani, aut primatis à re Gentilium impositum esse. hoc enim ad rationem proprietatis vocabuli, in qua etymologia versatur, pertineret, si quidem vna natura verbi est, à qua re vocabulum impositum est, ut tradit M. Varro: at nomen Archiepiscopi à re Christianorum, & non Gentilium impositum est, ab eo scilicet, quod præest Episcopis prouincia sua, quorum est primus: & nomen metropolitani, ab eo quod præest ciuitati Metropoli prouincia sua. Primatis, ab eo, quod in capite prouinciarum prepositus est, & est illorum metropolitanorum primus. Non enim, quia Gentiles quosdam iudices, siue præfectos metropolitanos vocarent, & alios adhuc maiores primates, idcirco discretio nostrorum metropolitanorum, & primatum à Gentilibus introducta videtur: non magis quàm nomen sacerdotis à Gentilibus introductum videtur, quia Gentiles suos etiam vocabant sacerdotes, indignos alioqui illo nomine. Hoc igitur voluit dicere Lombardus, videri discretionem horum introductam ad similitudinem discretionis eorum, quos Gentiles vrbibus, & prouincijs præficiebant, quod melius, & maiore auctoritate ex epistola secunda Anacleti discere potuisses, si liben-

Quò nihil insipientius dici potuit, quàm nomina archiepiscopi, archipresbyteri, & archidiaconi à fastu, & ambitione profecta esse.

Quod non vocabula ista, sed officia istis vocabulis subiecta Antiochius & Proterostantes ostendunt.

Quomodo magis ridendus sit Antiochius, quàm magister sententiarum, quem ridet, & quæ non intellexit.

Quæ Ana-
cletus in
epist. 2. de
patriarchis,
sive prima-
tibus, & de
Metropoli-
tanis sive
archiepisco-
pis scripse-
rit secundum
descriptionem
prouin-
ciarum in
ciuitates, &
ciuitatum.
in prouin-
cias, ante
aduentum
Christi pru-
dentissime
factam.

ter scripta veterum relegeres. Prouincia autem, inquit, multo ante Chri-
sti aduentum tempore diuise sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolo,
& beato Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata: & in capite
prouinciæ, ubi dudum primates legis sæculi erant, ac prima iudiciaria po-
testas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis neces-
se erat, qui ad aulam imperatoris, vel regum confugere non poterant, vel
quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressoribus, vel iniustitijs
suis, ipsosq; appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat,
ipsis quoq; in ciuitatibus, vel locis nostros patriarchas, vel primates, qui vnam
formam tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuina & ecclesiastica poni &
esse iusserunt, ad quos episcopi, si necesse esset, confugerent, & appellarent, & ipsi
primatum nomine fruerentur, & non alij. Reliquæ verò Metropolitanæ ciui-
tates, quæ minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent, habent
metropolitanos suos, qui prædictis iuste obedirent primatibus, sicut in legibus
sæculi olim ordinatum erat, qui non primatum, sed aut metropolitanorum aut
Archiepiscoporum nomine fruerentur, & licet singula Metropoles ciuitates,
suas prouincias habeant, & suos Metropolitanos iudices habere debeant. Epi-
scopos, sicut prius metropolitanos iudices habebant sæculares, primates tamen
vt præfixum est, & tunc, & nunc habere iussa sunt, ad quos post sedem Aposto-
licam summa negotia conueniant, vt ibidem quibus necesse fuerit, releuentur,
& iuste restituantur, & q; qui iniuste opprimuntur, iuste reformentur, ac ful-
ciantur: Episcoporumq; causa, & summorum negotiorum iudicia, salua Apo-
stolica sedis auctoritate iustissime terminentur. Hac ab antiquis, hac ab aposto-
lis, hac à sanctis patribus accepimus, vobisque, vt postulasti, rimanda, et futuris
tenenda temporibus mittimus, & reliquis fratribus prædicanda, ac cunctis fide-
libus tradenda mandamus, ne pastorum imperitia, qui sequuntur, deteriores
fiant, dicente Domino per Prophetam, ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam.

Quam acco-
modatè ad
naturam, &
ad rationem
gubernatio-
nis, & ad
concordiam
apostoli de-
scriptionem
prouinciæ
in ciuitates,
& ciuitatū
in prouincias
à gentilibus
proportione
factam feci-
cuti sunt.

Hactenus S. Anacletus. Hac omnia odissis Lutherani, quæ vsq; in hodiernum
diem durant, vigent, & seruantur, & vsque ad consummationem sæculi vige-
bunt, sicut hactenus viguerunt, vt semper sint in Ecclesia Catholica primates,
Archiepiscopi sive metropolitani, & episcopi. Si plura de his nosse volueris, lege
quæ lib. 5. defensionis epist. Pontificum Apostolicorum scripsi, de tota hac descri-
ptione à Gentilibus olim ante aduentum Christi prouinciæ in ciuitates, &
ciuitatum in prouincias, & quam accommodatè ad naturam, & ad rationem guber-
nationis, & ad concordiam S. Apostoli illam ipsam descriptionem à filiis huius
sæculi prudentissime factam secuti, distinctos gradus vnius alioqui ordinis Epi-
scoporum ita disposuerunt, vt in illis olim primarijs ciuitatibus capitibus pro-
uinciæ primates essent velut primi patres, in alijs veluti matribus ciuitati-
bus vni-

bus vni-

bus vniuscuiusque prouinciae alij tanquam illorum filij, qui essent veluti fratres maiores natu; infra quos essent in alijs ciuitatibus eiusdem prouinciae alij Episcopi, tanquam minores fratres; ita vt qui essent in amplioribus ciuitatibus, ampliore scilicet multitudinem susciperent, per quos ad vnam B. Petri sedem vniuersalis Ecclesiae cura conflueret, & nihil vsquam à suo capite dissideret, vt Iulius Pontifex scripsit, & post eum Leo Magnus: simul etiam, vt, qui scirent se quibusdam esse praepositos, vt idem Iulius ait, non molestè ferrent, aliquem sibi esse praelatum, sed obedientiam, quam exigerent, & ipsi dependerent scilicet patri patrum Pontifici Romano. sic enim futura erat omnium confors consensio, & glorificandus Deus per Dominum nostrum Iesum Christum, & sic erat constituenda, & conseruanda vnitas ecclesiae, quae vt ab vno Petro inciperet, vt ait Cyprianus auctoritate sua disposuit Dominus. Quid pulchrius hoc ordine cogitari potuit? Quid magis decorum? His omnibus caretis miseri, imò miserrimi, quia cum his bonis frueremini, ea abieciistis, qui non potestis amplius dicere, Domine dilexi decorem domus tuae. De flaminibus & archiflaminibus, haec enim nomina contra epistolam primam Clementis obiecerunt Molineus, & Magdeburg. illi respondit Remundus Rufus; his ego in eodem lib. s. lege si volueris, vt discas, quae ignoras, & desinas Petrum Lombardum irridere, quem per contemptum magistrum sententiarum vocas, non intelligens sic vocari, non quia ipse sententias dictauit, sed quia sententias patrum dogmaticas collegit, à quibus quia tu defecisti, odisti eum, qui in eis colligendis, & in 4. libros digerendis laborauit, quod boni potius consulendum est, & magis gratificandum, quam si quid minus rectè, aut appositè de suo quandoque addidit, reprehendendum.

Pergamus ad ea quae sequuntur, sic enim ais: venio nunc ad alterum locum nobis obiectum: erant, inquit Lucas Act. 13. in ecclesia Antiochena quidam Prophetæ, & doctores. Quid hic Turrianus? Prophetas, inquit, vocat Episcopos, & doctores presbyteros. Lucas autem subiungit ordinationem Pauli, & Barnabæ, vt intelligamus eos ex presbyteris ordinatos esse Episcopos. tua ne hæc verba agnoscis Turriane? Paulum igitur præstantissimum illum Apostolum, à Deo, non ab hominibus, neque per homines vocatum, & iam tunc per multos annos Apostoli munere fungentem tu nouus Iesuita deturbas ex Apostolico gradu, vt eum in tuorum presbyterorum classem reijcias? Niger ergo, & Lucius, & Manachem, quorum meminit Lucas, erant Episcopi, Paulo superiores, & ipse Paulus erat tantum presbyter ordinarius Ecclesiae Antiochenae. Vt intelligant omnes te hic etiam cauillari, & conuictum esse, nihil præter cauillationes meras habere ad respondendum, quæro à te, quare non re-

Quomodo
vna omniū
confors cō-
sensio con-
stituenda, &
vnitas eccle-
siae conser-
uanda erat.
Quomodo,
Protestantes
auctore Lu-
thero om-
nia, quæ ad
decorē do-
mus Domi-
ni pertine-
bant, abie-
cerunt.
De flaminibus & archi-
flaminibus
in epist. 1.
Clementis.
Quare An-
tonius ma-
gistrum sen-
tentiarum
oderit.

Quomodo
in his, quæ
hic obiecit
Antonius,
nihil sibi ad
responden-
dum præter
meras cau-
laciones re-
liquereit

Testimoniū
Caluini cō-
tra Antonii
patronū
Protestan-
tium.

Quōd putet
Antonius
nō potuisse
Paulum esse
Apostolū &
presbyterū,
vt ex pres-
bytero post
ea fieret epi-
scopus per
ordinatio-
nem, & quō
hoc coargu-
atur.

Respondisti ad questionem, qua erat in eadem pagina, in qua de ordinatiōe Pauli, & Barnaba contra vestras vocationes differui? Sic enim scripsi. Quæro enim, quare noluit Deus satis esse, quod Paulum elegisset, vt Anania declarauit; & ipse idem Paulus in epistola ad Galatas testatus est? quare, inquam, noluit spiritus sanctus, vt sufficeret, quod non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum, & Deum patrem factus esset Apostolus, sicut reliqui Apostoli, nisi per impositionem manuum Episcoporum, quos Deus in Ecclesia posuit ordinaretur? quod quidem in Apostolis non est factum, qui in die Pentecostes ab spiritu sancto ordinati sunt Episcopi, accipientes potestatem dandi alijs spiritum sanctum per impositionem manuum? cur nihil ad hanc questionem respondisti? ne verbum quidem, sed penitus dissimulasti, & quidem non incallide; quia nihil reperisti ad respondendum. Adiunxi ego, Ad questionem respondet Caluinus in suis institutionibus, quorsum ista segregatio Pauli, & manuum impositio? quorsum inquit Caluinus, nisi vt Ecclesiastica disciplina in designandis per hominem ministris, conseruaretur? Deinde subiungit, nulla igitur illustriore documento eiusmodi ordinationem approbare Deus potuit, quam dum Paulum gentibus Apostolum destinasse præfatus, eum tamen ab Ecclesia vult designari. Hactenus Caluinus. Hic ego addidi, cuius testimonium eo plus auctoritatis in vos habere debet, quod non de nostra domo prodijt, quin potius nobis est inimicus; sed de vestra, id est, ex semine, atque stirpe Lutheri ortus. Quæro igitur Antoni, qua ordinatione ordinatum esse putas Paulum per istam impositionem manuum, vt conseruaretur ecclesiastica disciplina? Respondebis cum Caluino, ordinatione presbyteri vel episcopi, at quomodo antea docuerat secundum ecclesiasticam disciplinam, quam conseruari vult Caluinus, si non erat presbyter, sed diaconus, vt vultis? Diaconus enim secundum disciplinam à sanctis Apostolis Ecclesie Catholica traditam, qua vsque in hodiernum diem vbique seruetur, non potest predicare euangelium. Ordinatus igitur est ex presbytero Episcopus. Hic tu Paulum, inquis, nouus Iesuita ex apostolico gradu deturbas, vt eum in presbyterorum tuorum classem reijcias? Hoc dicit Antonius, quasi non potuisset esse Apostolus simul & presbyter, vt postea ex presbytero fieret Episcopus; quod est merum mendacium. Apostoli enim prius fuerunt facti à Christo sacerdotes, quam ordinarentur Episcopi ab spiritu sancto in die Pentecostes, sicut Dionysius Areopagita Pauli discipulus tradit, & alij patres antiqui, tum Græci, tum Latini idem affirmant, vt à me in explanationibus apologeticis Clementis Romani nuper editis copiose ostensum est. Sed premam abhuc testimonium Caluini, & tuum contra te. ille enim dicit ordinatum fuisse Paulum cum Barnaba, vt conseruaretur disciplina ecclesiastica in designandis ministris per homi-

nam

nem; & tu confiteris vim & naturam ordinationis consistere in consecratione eius, qui eligitur ad Ecclesiasticum ministerium, adhibita manuum impositione, quandiu Ecclesiastica disciplina locum habet. sic enim ais: Paulus igitur, qui iam diu ante ordinationem in Antiochia Pisidia factam docuerat, & ministerium Ecclesiasticum obierat, ordinationem per manuum impositionem prius accepit, aut contra disciplinam Ecclesiasticam, & cum scandalo Ecclesiarum docuisse, & ministrasse sine ordinatione dabis: quod si ordinatus antea fuerat, quod ratio connexi dare cogit, consequens est, ut cum Antiochia Pisidia ordinatus est, maiore quam prius ordinatione fuerit ordinatus, minori enim, nec equali non potuit: maior autem quam presbyteri ordinatio Ecclesiastica non est, quam Episcopi. Episcoporum enim, & Archiepiscoporum, et primatum vnus est ordo: ordinatus ergo est Episcopus. Quod autem obijcis, Niger ergo, & Lucius, & Manachem, (hi enim manus Paulo, & Barnabæ imposuerunt) erant Episcopi Paulo superiores, & ipse Paulus erat tantum presbyter ordinarius Ecclesiæ Antiochenæ. Non respondebo hic tuis conuictis furiosi & bacchantis. erant quidē superiores non dignitate & honore Apostolatus, sed gradu ordinis Ecclesiastici, qui quo erant inferiores Paulo secundum gratiam apostolatus, ad quem ab hominibus neq; per hominem Paulus vocatus erat, & inferiores secundum scientiam, in qua nihil Paulo ne ipsi quidem Apostoli quicquam contulerunt, ut idem Paulus in epistola ad Galatas testatur, eo magis manifestum siebat, sola gratia diuina perfici ordinationem per ministerium hominis. Sic sensit beatus Chrysostomus. describam Græcè verba eius. quia tu etiam ἐλκνίζεις, ut de me dicis. ὅρα πάλιν ὑπὸ πένω χειροτονεῖται, ὑπὸ λυκίου τὸ κυρηναίου καὶ μαναῆ, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ὁσὸν γὰρ τὰ πρόσωπα ἐλάττωνα, τοσούτω γυμνοτέρα ἡ τὸ θεῖον φαίνεται χάρις. Interpretemur Latine propter eos, qui Græcè nesciunt. Vide rursus à quibus ordinatur, à Lucio Cyrenæo, & Manæ, immò ab spiritu sancto. quāto enim personæ (scilicet ministræ ordinationis) sunt inferiores, tanto nudior apparet gratia Dei, id est, tanto magis apparet, sola & nuda gratia Dei perfici ordinationem, licet hominis ministerium adhibeatur. Adiungit deinde χειροτονεῖται λοιπὸν εἰς ἀποστολὴν, ὥστε μετ' ἐξουσίας κηρύττειν. Denique ordinatur ad Apostolatū, ut cum potestate predicaret. Quærit deinde Chrysostomus: quomodo igitur ait ipse, non ab hominibus, neque per hominem? Respondet dixisse non ab hominibus, ut declararet, non se ab homine electum, nec adductum fuisse: neque per hominem, ut declararet non se ab homine, sed ab spiritu sancto missum esse, sicut statim subiungit Lucas, & ipsi quidem missi ab spiritu sancto. Aliud itaque est electum fuisse ad Apostolatū, quod à solo Deo sine ullius hominis ministerio factum est: aliud

Quomodo ratio connexi cogere daret fuisse Paulū Antiochiæ ordinatum episcopum, & non presbyterum.

Quare Paulus ab ignorantioribus ordinatus.

Quare Paulus electus non ab hominibus, neque per hominem, ab hominibus tamen ordinatus.

Quomodo
Paulus per
ordinationem
factam
Antiochie
accepit po-
testatem pr-
dicandi.

Quare opus
fuit, ut Pau-
lus cū esset
alioqui nec
ab homini-
bus, neque
per hominē
electus apo-
stolus, ordi-
natus tamē
esset ab ho-
minibus, &
per homines.

Quomodo
testimonio
Chryf. Pau-
lus & Barna-
bas per ordi-
nationem
factam An-
tiochie facti
fuerūt ma-
iores docto-
res, non sci-
entia, sed
potestate, &
ordiae.

aliud ordinatum esse, ut mitteretur cum potestate ad predicandum, quod factum est per ministerium illorum, quos Lucas nominat, sicut sancti apostoli, qui à Deo fuerant à principio electi, & adducti, postea in die Pentecostes ad Apostolatam ordinati sunt, facti Episcopi per spiritum S. ut cum potestate, & virtute multa deinceps euangelizarent. Si ordinatus est Paulus ab illis, ut cum potestate predicaret, ut ait Chrysost. igitur prius habebat quidem potestatem predicandi, sed nō sicut per ordinationem illam accepit. Erat igitur presbyter tantum, qui potestatem predicandi accepit ab Episcopo secundum disciplinam Apostolica institutionis ecclesijs tradita. Postea verò per ordinationem maiorem, accipit potestatem eis ἀποστολῆς, ut Dionysius Areopa. ait, i. tanquam hierarcha siue Episcopus, ut iam per se haberet auctoritatem predicandi, & ordinandi, ac ministrandi potestatem predicandi alijs; ut sic disciplina diuina, & Apostolica conseruaretur. Quis ignorat, qui Pauli epistolas legerit, quā multos pseudoapostolos amulos, & obrectatores electionis sue diuina ad Apostolatam Paulus, cum predicabat, haberet, quasi non esset à Deo & electus Apostolus, et ab eo per reuelationem doctus, sed potius ab Apostolis? quid fecissent, si eum neque ministerio hominis baptizatum, neque secundum diuinam & Apostolicam disciplinam Ecclesie Catholice traditam ordinatum esse cognouissent? Si enim, ut ait doctus Tertul. lib. 4. contra Marcionem, ascendit Paulus Hierosolymam secundum reuelationem, ut idem Apost. testatur, ut Euangelium quod predicabat, cum antecessoribus suis conferret, quia optauit illorum auctoritatem fidei, & predicationi sue: quanto magis debuit à hierarchis ordinari hierarcha, qui erat iam diu antea ierosolymitanus, id est, sacerdos? nisi enim hierarcha fuissent illi, qui manus imposuerunt, non potuissent fieri ministri tribuendi potestatem, quā ipsi non habebant. Rursus, ut intelligas ex testimonio Chrysostomi, factos esse per ordinationem Paulum et Barnabam maiores doctores, quā antea erant, id est, doctores celsioris ordinis, scilicet Episcoporum, sic ait in hom. 28. in acta, repetens summatim superiora, ἀλλ' ἰδὲ καὶ ἀνὰ δευτὴρὰ ἐξήνεγκεν, sed videamus, inquit, quae superius dicta sunt, & cū venissent, inquit, Salaminam, quae est Cypri metropolis, annunciauerunt verbū Dei metropoli. fuerant vno anno Antiochie; oportebat illinc discedere; & non semper ibi sedere: ἔδει μὲν γὰρ αὐτοῖς διδάσκειν, id est, opus erat ipsis maioribus doctoribus dicere tu Antoni, si scis, quos maiores doctores dicit nunc Chrysost. repetens superiora, ut ipse ait; quibus opus erat Paulo, & Barnabae? aut enim necesse est, ut maiores doctores dicat illos, à quibus opus fuit Paulum & Barnabae ordinari Antiochie; aut si illos non dicit, alios dicit; quos cū non haberent, & eos, qui ecclesijs praerant, circumducere non possent, opus fuit, ut ipsi fierent, scilicet per ordinationem, maiores doctores, id est, maioris ordinis sacerdotes: cuiusmodi est episcoporum ordo,

num diem seruatur, & in nostris ecclesijs, si magna ciuitas Metropolitana est, & qui præest opus habet, adhibet Episcopum adiutorem, quem vocant suffraganeum. Sed quis istum suffraganeum, Episcopum vrbis vocat? quis ecclesia illi prapositum reputat? Episcopi Pontificij, vt tu vocas, & non malè, licet malo animo, non possunt esse plures eiusdem vrbis; prapositos intellige. Vnus enim tantum prapositus est, ne schisma esse possit ex philarchia profectum. Si tu hoc scis, cur miser cauillaris? Si nescis, disc, & desine tandem cauillari.

Quomodo
Paulus in
epist. ad Co-
rinth. 2. in-
terpretatus
est fuisse p-
phetas il-
los, à quib-
cum Barna-
ba comite
suam pere-
grinatio-
nem ordi-
natus est
Episcopus.

Postremo, ipse apostolus docet, episcopos fuisse Prophetas illos, à quibus ipse, & Barnabas sua peregrinationis comes, ordinati sunt Antiochia, siquidem loquens de Barnaba in epist. ad Cor. 2. vt auctoritatem eius, & fidelitatem commendaret, ordinatum fuisse dicit ab Ecclesijs: I. quitur autem de ordinatione illa facta Antiochia, quam proprio vocabulo *χειροτονία* vocauit, qua impositionem manuum significat. Quomodo autem ordinatus erat ab ecclesijs per impositionem manuum, nisi quia ecclesia est in episcopo, sicut ait B. Cyprianus, scilicet tanquam ἐν πρῶτῳ καὶ ἑνὶ τῷ, vt antea diximus. Ab ecclesijs itaque dixit, vt intelligeremus ab episcopis, qui fuerunt tres, & in eis tres eorū ecclesia. Quod aut de ordinatione illa loquatur, qua, vt dixi, propriè vocata est *χειροτονία*, testatur etiam Theodoretus, sic enim ait, ordinatus ab ecclesijs, Barnabam significat, ac describit. ipse enim Antiochia cum Paulo ordinatus est spiritus sancti suffragio: separate enim inquit, mihi Paulum, & Barnabam. Et rursus Hierosolymis ipse, & Barnabas cum Apostolo pacti sunt iundis dextris, vt illi ad gentes, hi autem ad circumcisionem proficiscerentur, tantum vt pauperum memores essemus. Horum nunc meminit, ait enim, immò ordinatus est ab Ecclesijs comes peregrinationis nostra cum hac gratia, qua ministratur à nobis, id est, cura sanctorum. Haftenus Theodoretus. Quod erat Barnabas comes peregrinationis Pauli, ac proinde comes periculorum, qua in peregrinatione illa & prädicatione inerant, ad laudem Barnaba pertinet, sicut quod euangelizabat, id enim significat, cuius laus est in Euangelio, non autem pertinet quod ait comes peregrinationis ad ordinationem, ne tu hic cauilleris. non enim per impositionem manuum, quam significat, vt dixi, *χειροτονία*, factus erat comes peregrinationis. quid enim magis fatuum, quam hoc cogitare? relinquitur ergo, vt, sicut Theodoretus interpretatus est de illa ordinatione Antiochena facta à prophetis illis, id est, Episcopis Ecclesiarum, meminerit hic. Habes igitur Pauli interpretem, quales illi propheta fuerint, à quibus Paulus, & Barnabas ordinati sunt Antiochia; fuerunt enim propheta ecclesiarum, id est, Episcopi, quos Apostolica constitutio libro 2. Clementis dicit esse prophetas populorum. Sed pergis eadem via. Afferro, inquis, & aliam probationem ex 1. ad Cor. cap. 14. vbi Paulus ait in Corinthiorum Ecclesia plu-
res fuisse

res fuisse prophetas. si ergo prophetae erant episcopi, quemadmo-
 dum existimas, sequitur multos fuisse Episcopos eiusdem Eccle-
 siae, eosdemque ordinarios ecclesiae pastores. Ex quo rursus effici-
 tur, eosdem fuisse tunc Episcopos cum presbyteris Ecclesiae do-
 ctoribus. Qui sunt Antoni duo ordines sacerdotum, Episcoporum scilicet, &
 presbyterorum, iidem sunt duo ordines doctorum, maiorum, & minorum, &
 duo item ordines prophetarum. Episcopi enim sunt maiores sacerdotes, maio-
 res doctores, maiores prophetae, & maiores pastores: presbyteri verò minores
 infra episcopum, cui sunt subiecti. Episcopos vocat constitutio Apost. cognitores
 scripturarum, & sonos Dei. Dionys. Areop. dicit esse denunciatores diuinorum
 iudiciorum. hinc nomen prophetarum episcopis tributum est à Paulo. haec etiam
 conueniunt presbyteris, sed infra episcopos. Episcopus enim ordinat presbye-
 ros, & ordinatus presbyter nihil in ecclesia iniussu episcopi, & sine auctoritate
 eius facere potest, vt 39. canone Apostolorum sancitum est. itaq; presbyteri et-
 iam dicuntur prophetae ab Apostolo in eo loco epistol. ad Cor. quem obijcis. Lo-
 quitur enim de interpretibus scripturarum, siue doctoribus, qui sunt etiam pro-
 phetae. Interpretari enim scripturam, est quoddam prophetare, & sic ab Apo-
 stolo vocatur; quod facere potest presbyter, licet non sit pastor. Episcopis verò
 cura pastoralis omnium populorum, & ecclesiarum sua cuiusq; dioeceseos com-
 mittitur. Quia igitur homonymum est nomen prophetae, vitiosa est tua argu-
 mentatio, cum sumis plures prophetas fuisse Corinthi, & Episcopos esse pro-
 phetas: vnde concludis, sed male, plures episcopos ordinarios fuisse Corinthi.
 erant enim plures prophetae minores, qui sunt presbyteri. Episcopi verò sunt
 prophetae maiores, iidemq; pastores, quos plures Corinthi fuisse ordinarios pa-
 stores, vt tu dicis, falsum est; neq; tu hoc probas, neq; probare potes, sicut ego
 probo doctores fuisse, id est, presbyteros, quos Apostolus tertio loco positos esse
 à Deo dixit: probo scilicet ex officio interpretandi scripturam, & docendi, quod
 eis idem Apostolus in eo ipso loco à te obiecto tribuit.

Ait praeerea Antonius, vt probet habere presbyteros ius ordinandi. Si pres-
 byteri ius habent praedicandi, & baptizandi, à Deo etiam eligen-
 di pastores Ecclesiasticos (quandiu disciplina in Ecclesia locum
 habuit) cur tanquam indigni reijcientur à manuum impositione?
 veteres autem argumentatos fuisse à baptismo ad ordinationem,
 patet ex magistro sententiarum lib. 4. dist. 25. nihil igitur causae re-
 perias, quamobrem presbyteri ius ordinandi non habeant. Erube-
 sce Antoni, quia nihil solidae rationis praeter tergiuersationes canillatorias ad
 efficiendum id, in quo sudas, reperire potes. Quaris nunc, si presbyteri habent
 ius praedicandi, & baptizandi, quare non habent ordinandi? expostula cum

Vnde episco-
 pi vocati sunt
 prophetae; &
 quomodo
 conueniat
 hoc nomen
 etiam pres-
 byteris.

Quomodo
 homony-
 mia vocabu-
 li prophetae
 decepit An-
 tonium, &
 vt ipse de-
 ceptus est,
 alios male
 syllogizan-
 do decipere
 conatur.

Quomodo
 Antonius
 ad conclu-
 dendū id, in

Ff

Christo,

quo sudat,
nihil solidi
præter ter-
guerlationes
cauilla-
torias repe-
riat & de
querela eis
farua, & im-
pia.

Christo, si tibi videtur; & querere cum eo de indignitate ista, qua tibi videtur. Similis est hac querela, ut si deplorares, quod, cum præfecti oppidis, aut vicini-
tatibus oppidorum, ius aliqui habeant & potestatem in ipsis oppidis, aut vici-
nitatibus oppidorum, non tamen habeant ius creandi alios præfectos, sicut ha-
bet princeps vrbus, qui eos præfectos fecit? Simile item est, ut si querelam habe-
res, quod paterfamilias filios suos varijs negotijs, & ministerijs domus sua
præponit, non tamen ius eis dat alios præponendi. An tu gubernationes ciuita-
tum sæculi à suis principibus melius institutas putabis, quam ecclesiarum ad-
ministrations à Christo? aut singulas domus commodius, & sapientius à pa-
trefamilias gubernari, quam à Christo singulas ecclesias, quas domos Dei scri-
ptura vocat? Habent igitur Antoni presbyteri ius prædicandi, & baptizandi,
ut dicis, sed à quo habeant, non intelligis, quia non credis. Habent dico, à Deo
per ministerium episcopi, qui eis præest, qui eos ordinat, qui eorum pater est,
sine cuius voluntate, & concessu nihil ecclesiasticum facere possunt, ut omnia
honeste, & secundum ordinem, sicut Apostolus præcipit, fiant in nobis. Episco-
pus autem in Ecclesia sua non opus habet alterius auctoritate, & voluntate, ut
baptizet, aut prædicet, aut aliquid aliud in Ecclesia sua faciat, quod ad eam
pertineat. Hoc ecclesia à sanctis Apostolis accepit, Apostoli à Christo: Christus
à Deo patre. Quod verò ais Antoni, veteres argumentatos fuisse à baptismo ad
ordinationem, cur non explicasti magis, ut ab omnibus intelligeretur? Expli-
cabo ego, ut te veterum, quos dicis, testimonio conuinci ab omnibus intelliga-
tur. Recitat magister sententiarum, quem tu citasti, locum Augustini ex libro
2. contra epistolam Parmeniani Donatista cap. 13. Nam illud, inquit, quod qui-
dam eorum veritate conuicti dicere cœperant, baptismum quidem non amit-
tit, qui recedit ab ecclesia, sed ius tamen dandi amittit, multis modis apparet
fuisse & inaniter dici. Primum, quia nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum
baptismum amittere non potest, ius dandi amittere possit. Virumque enim sa-
cramentum est, & quadam consecratione virumque homini datur: illud, cum
baptizatur: istud, cum ordinatur. Ideoque in Catholica virumque, non licet itera-
ri. Ecce argumentum veterum à baptismo ad ordinationem, quod tu dicis. Sed
qui sunt isti, quos veteres argumentabantur non amittere baptismum, ac pro-
inde nec amittere ius dandi? si presbyteri, nihil ista argumentatio tibi proficit:
presbyter baptismum acceptum, quamuis recedat ab ecclesia, non amittit. Ergo
neque ius dandi alijs baptismum, quod accepit, cum presbyter ordinatus est, a-
mittit. Aliud enim est habere ius baptizandi, quod presbyteris conuenit per
ordinationem, quæ acceperunt; aliud, posse dare ius baptizandi, quod non con-
uenit nisi ijs, qui habent ius ordinandi, cuiusmodi sunt episcopi, qui per ordina-
tionem factam ab episcopis habent ius alios ordinandi, id est, dandi alijs sacra-
mentum

Quomodo
veteres à
baptismo
ad ordina-
tionem ar-
gumenta-
rentur, quod
Antonius
obiecit
Quod argu-
mentatio
veterum à
baptismo
ad ordina-
tionem, quæ
Antonius
dicit, nihil
ei proficit.

mentum ordinationis, quod ipsi acceperunt. Proba tu prius presbyteros ab episcopo ordinatorum accepisse per ordinationem suam ius dandi alijs ordinationem, & probatum erit, quod is, qui habet ius baptizandi, habeat etiam ius ordinandi, quia poterit dare, quod accepit. Sed si non accepit, quomodo dabit, quod non accepit? dicis hic nihil causa reperiri, quamobrem presbyteri ius ordinandi non habeant. Non habent, Antoni, dicendum est sapius, quia non acceperunt per ordinationem tale ius; non autem acceperunt, quia presbyteri ordinati sunt, & non episcopi; quasi necesse sit, ut qui sunt filij, fiant etiam patres; & nisi sint patres, & aequales suis patribus, desinant esse filij, & patribus suis subiecti. Sic enim S. Epiphanius, scribens contra Aerium primū auctorem hæresis aquandi presbyteros episcopis, Ordo, inquit, Episcoporum generat patres ipsi ecclesie: ordo vero presbyterorum, quia non potest generare patres, generat filios per baptismum, non tamen patres, vel doctores. Lege tu reliqua, ut te cū Aerio iam olim confutatum, & conuictum atque damnatum legas. Citas præterea canonem, Presbyter, dist. 23. Prebyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri, qui præsentibus sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant. Et quibus colligitur presbyteros olim non fuisse à iure χειροθεσίας exclusos. Non iubet hic canon, ut adsint presbyteri, sed si præsentibus sunt, iubet, ut manus super caput iuxta manus Episcopi ponant. Itaque non fuerunt olim exclusi, nec hodie sunt, ab impositione manus approbante, sed ab impositione manus ordinante quæ vocatur χειροθεσία τῶ χειροτονεῖν, ut S. Epiphanius vocat. Sic enim ait in loco, quem paulo antè recitavi: καὶ πᾶς δὶόν τε ἦν τὸν πρεσβύτερον καὶ δισκῶν μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τῷ χειροτονεῖν, ἢ ποιεῖν αὐτὸν ἕνα ἴσον ὁ ὁπισκόπος. Quomodo, inquit, fieri potest, ut presbyter constituat ministros, qui non habet impositionem manus ad ordinandum? aut quomodo potest fieri æqualis episcopo? paulo antè dixit, esse τὸ πᾶν ἀπροσύνως ἐμπλεῶν, καὶ τοῖς σύνεσιν πεκτημένοις τὸ το δῆλον, id est, esse totum hoc insipientia plenum, idq; intelligentia præditi patere. Tu igitur iudicio S. Epiphaniij insipiens es, & intelligentia expers, si hoc non vides. Responde illi, non mihi, si quid habes. Alia dicit in Aerio, quæ in te, & tui similes quadrant. Legat, qui volet: ego enim propter tadium, & fastidium prætereo. Episcopus igitur sine presbyteris, qui adsint, & imponant cum episcopo manus, imponit manus, & ordinat presbyterum; presbyteri verò sine episcopo nunquam manus imponunt ad ordinandum presbyterum, immò nec vllum alium ministrum. Quare illa manuum impositio iuxta manus episcopi in ordinatione presbyteri in canone à te citato, non est cōsecratoria, sed approbatoria, & honoraria, ut paulo antè dixi. Sed quia canones, cū tecum facere, etsi

Quale sit, ait Antoni: nihil causæ regiri, quare presbyteri ius ordinandi non habeant; baptizandi habent. Episcoporum esse generare patres ipsi ecclesie per ordinationem; presbyterorum generare filios per baptismum auctore S. Epiphanio in Aerio æqualem episcoporum & presbyterorum.

A qua impositione manus sint exclusi presbyteri, & à qua non. Quomodo quæ S. Epiphanius in Aerio hæreticam quantæ episcopis presbyteros scripsit, in Antonium cōueniant. Impositio manuum cōsecratoria; & impositio manuum approbatoria, & honoraria.

falsū, tibi videntur, libens in nos citat, & producis, aquum est, ut cum canones antiquos, & conciliorū tibi obijcimus, illis conuincaris, si exitum reperire non poteris. Obijciamus igitur Concilium Hispal. 2. c. 5. dist. 23. cap. Quorundam clericorum. Quorundam, inquit, clericorum, dum vnus ad prebyterium, duo ad Leuitarum ministerium sacrarentur, Episcopus oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos imposuisse tantum; & presbyter quidā illū contra Ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. sed quia iam ille ex amini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel Leuitici ordinis, quem peruersē adepti sunt, amittant. igitur im-

Quomodo
presbyter
orationem
consecratio-
nem cū im-
positione
manus se-
cundum ec-
clesiasticam
disciplinam
testimonio
Concilij His-
palensis an-
tiquissimi
adhibere nō
potest in or-
dinatione.
Quanto sce-
leratius mi-
nistri Pro-
testantium
ordinant, q̃
Lutherus
ordinauit.

Quomodo
Antonius
exemplo a
se proposi-
to conuictus
sit.

positio manus episcopi cum benedictione, qua est oratio consecratoria, qua, ut sepe dixi, ἐπίκλησις ἡγοροῖός à Dionysio dicitur, ordinationem perficit. Non potest igitur presbyter ordinare, quia non potest orationem consecratoriam cum impositione manus secundum ecclesiasticam disciplinam adhibere. Videamus nunc effugium Antonij. Fateor, inquit, fieri in hoc canone mentionem Episcopi benedicientis, de canone illo dicit cap. Presbyter cum ordinatur, adde nunc Antoni hunc alterum canonem cap. Quorundam clericorum, quo continetur contra ecclesiasticum ordinem presbyterum benedictionem ad impositionem manus Episcopi adhibuisse, proinde peruersē illos ordinatos fuisse, collige tu hinc, si es bonus χεῖροτονοῦμεν. quanto magis contra ordinem ecclesiasticum faceret presbyter, qui non ad impositionem manus Episcopi, sed ad impositionem manus suae benedictionem, id est, orationem consecratoriam, verius execrationem, adhiberet? & ut ad summum scelus quasi per gradus adscendas, collige rursus hinc, quanto magis adhuc sit contra ordinem Ecclesiasticum, quod vestri pastores faciunt, quā quod Lutherus fecit? ille enim presbyter erat, cum manus, etsi frustra & nefariē imponebat: at pastores vestri merē laici sunt; quia nihil acceperunt ab eo, qui nihil poterat dare. Sed absolua-
mus effugium Antonij. Addidit enim: & iam tunc presbyteros fuisse sub-
iectos Episcopis ex ipsa ratione temporum satis intelligo. sed ut
ille quondam ex vestigio pedis Herculis totius corporis statum,
& proceritatem colligebat, ita dico. ex hoc tenui fragmento colligi posse, quāta olim in ordinationibus ecclesiasticis fuerit presbyterorum auctoritas. Quis tam obtusus est, qui non videat, vel tuo exemplo te esse conuictum? erat olim tanta auctoritas presbyterorum in ordinationibus ecclesiasticis, quāta hodie est, cum presbyter ordinatur; si enim adsunt alij presbyteri, manus quoque imponunt; non enim est eis adempta hac auctoritas, si ita placet appellare. Sed sicut ex vestigio pedis Herculis non licuit illi tantum magnitudinem & proceritatem totius corporis colligere, ut Hercules non esset homo, & in sua specie nō maneret, sic ex auctoritate ista tanta presbyterorum

impe-

imponendi manus cum episcopo compresbyterum consecrante, non licet colligere tantam excellentiam ordinis presbyterorum, ut non maneant intra modum, & gradum suum, quem Christus à gradu & ordine episcoporum voluit esse distinctum, quod Apostolica traditio testatur, cuius idoneus testis est consuetudo Ecclesie Catholica, quae scriptura etiam consistit, ut à nobis antea ostensum est.

CAPVT VI.

Regit deinde Antonius. Longum verò, inquit, catalogum veterum recenseres, ut nobis probes, episcopos esse presbyteris superiores, & identidem repetis Clementinas illas constitutiones nomen Apostolorum ementitas. Paucis respondeo, superiorem illum Episcoporum gradum vetustissimum quidem, sed tamen humanum institutum esse, quo pij maioris schismaticis occurrere voluerunt. Confiteris recensere me longum catalogum veterum, ut probem Episcopos esse presbyteris superiores; testes veteres, quas me recensuisse fateris, testimonium dicunt, esse superiores, quia sic à sanctis Apostolis traditum sit; immò scripturam Apostoli produxi, cum precipit Apostolus Timotheo, ut accusationem aduersus presbyterum ne recipiat, nisi sub duobus, aut tribus testibus, constat autem iudicem superiorem esse hunc, quos secundum legem iudicat. Si tu testes meos non refellis, causa cecidisti. An refellere est dicere, Non est verum, quod tuus testis dicit? & Clementinas constitutiones ementitas esse nomen Apostolorum? Si dicam, proba Antoni, nonne tacitus dicis, quid probem, quod non possum? Deinde confiteris vetustissimum quidem gradum superiorem episcoporum, sed tamen humanum institutum esse, ut mei testes sunt, tum scriptura ipsa, tum consuetudo ecclesiastica, quam aliunde, quam ex Apostolica traditione profectam esse tu ostendere non potes; reliqui testes atatis sunt Apostolorum: quod ergo ius humanum illa aetate Apostolis praescribere potuit? praeterea in id quod instituti humani est, non cadit haeresis, quae veritati à Deo reuelata, cuius est fides, aduersatur; quare si superiorem esse gradum episcoporum presbyteris, institutum humanum esset, ut tu Antoni dicis, nec esset nunc haeresis, nec vnquam fuisset, aequare episcopos presbyteris. At S. Epiphanius inter haereses retulit, & hanc haeresim, cuius auctor fuit Acrius, confutat. Augustinus etiam, quem tu testem citare soles, idem testatur, inter haereses enim numerauit in libro de haeresibus ad Quodvultdeum. describens errores Aerij, quos ex magna parte Lutherus renouauit, sic ait, dicebat etià presbyterum ab episcopo nulla differentia debere discerni. Narrat etiam vnde in eam haeresim adductus esset, quod cum esset presbyter, doluisset, quod

Quò Antonius cum testes non refellit, quod non potest, tacite confitetur se causam cecidisse.

Quò maior auctoritas, quàm Antonius episcopis supra presbyteros tribuit, non potest esse humano iure instituta, ut fingit.

Quò sit haeresis aequare presbyteros episcopis testimonio Epiphaniij, & Augustini testis Antonij

Quid Antonius probare debeat contra Epiphanium, & Augustinum; & quid ei relinquatur faciendum, si non probet.

Quomodo Antonius testimonium Hieronymi corripit recitando.

Quomodo quod Hieronimus dixit, S. Epiphanius confirmat.

Quibus locis scripture probaret Aetius haereticus, paucos esse presbyteros episcopis.

quod non potuisset ordinari episcopus, ut cupiebat, in Arianorum haesim se protecit, cui hanc de aquandis presbyteris cum episcopo, & alias etiam adiunxit. Idem narrat S. Epiphanius, quem sequutus est Augustinus. Responde tu Antoni hic Augustino, qui te haereticum esse conuincit cum Epiphanio. Probatu, non intellexisse Augustinum, nec Epiphanium, quid esset haeresis, & quis haereticus, & doce ignorasse eos ante annos mille ducentos, quod propheta tuus Martinus Lutherus atate tua te docuit, aut si hac probare, & docere non potes, obmutesce miser, & te victum esse tacendo saltem fateri.

Sed videamus nunc, qui confiteris me longum catalogum veterum recensuisse, ut probarem episcopos presbyteris superiores esse, quam paucos tu testes tuos, ut putas, recensuisti: & quemadmodum testimonium testes tui, immo nostri, contra te dicant, ut ex omni parte pateant omnibus conuictum te esse. Quid enim inquis, si ab illis ipsis veteribus petamus sententiae nostrae confirmationem? Sic enim Hieronymus apud veteres, inquit, idem Episcopi, & presbyteri fuerunt. Hoc loco testimonium corrupisti, non enim sic scripsit Hieronymus in epist. ad Oceanum, quam tu in margine citasti, sed sic: quanquam apud veteres idem episcopi, & presbyteri fuerint. similiter scripsit in principio epistolae ad Euagrium. nam cum Apostolus perspicue doceat eosdem esse presbyteros, quos & episcopos, & nusquam dixit Hieronymus, neque dicere voluit, ut tu contendis, idem esse, esse Episcopum & esse presbyterum. Hoc enim significasset, si dixisset, ut tu fingis, apud veteres idem fuerunt episcopi & presbyteri: aut si dixisset, nam cum Apostolus perspicue doceat idem esse presbyteros, quod episcopos: non sic, inquam, dixit Hieron. sed, idem episcopi & presbyteri, & eosdem presbyteros, quos episcopos. atque ita quidem fiebat a principio, ut propter paucitatem fidelium, vnus & idem esset presbyter simul & episcopus, ut ordinaret, & alia propria episcopi faceret, cum non essent qui ordinarentur presbyteri; siquidem in episcopo presbyter contineretur. At postquam coepit esse multitudo, ut iam multi presbyteri ordinari possent, non erat amplius vnusquisque idem presbyter, & idem episcopus; ne tot essent episcopi, quot presbyteri: itaque ita fieret, ut ait idem Hieronymus, ut vnusquisque ad se trahens Christi ecclesiam rumperet. Confirmant hoc, quae S. Epiphanius scribit, cum Aetio haeretico idem quod tu dicenti respondet: Affert, inquit, (Aetium dicit) ad decipiendum se, & eos, qui ipsum audiunt, quod scribit Apostolus presbyteris, & diaconis, & non scribit episcopis; & episcopo ait, noli negligere gratiam, quae in te est, quam accepisti per impositionem manuum presbyterij: & rursus in alio loco scribit episcopis, & diaconis, ut iam ille ipse, inquit, qui est presbyter, sit episcopus nec intellexit: quia consequentiam veritatis, & historias reconditas ignorauit; quod cum recens erat Euangelij praedicatio,

dicatio, scribebat accommodatè ad ea, quæ accidebant, sanctus Apostolus. vbi erant constituti episcopi, scribebat episcopis & diaconis; non enim potuerunt Apostoli omnia statim constituere. Presbyteris enim, & diaconis opus erat, siquidem hi duo ordines possunt, quæ ad ecclesiam pertinent, præstare (nō dixit, ne hic cauilleris, possunt præstare omnia, quæ ad eccl. pertinet, sed quæ ad ecclesiam pertinent.) vbi aut, inquit, non est inuentus, qui esset dignus, vt ordinaretur episcopus, mansit locus sine episcopo (sed non manebat sine presbytero, & diacono: quia hi duo, tantisper dum reperiatur dignus aliquis episcopatu, administrabant ecclesiastica; vt paulo antè dixit) Sequitur, vbi verò opus fuit Episcopo, & erant digni episcopatu, constituti sunt episcopi. Vbi non erat multitudo, & propter paucitatem non sunt inuenti, qui ordinarentur presbyteri, satis fuit in eo loco episcopus sine diacono autem non poterat esse episcopus. Et curauit Apostolus, vt episcopus haberet diaconos propter ministerium. sic ecclesia cepit complementum gubernationis. sic illo tempore erant loca disposita, siquidem vnaquæque non ab ipso ortu, & initio omnia habuit: quin potius processu temporis, quæ ad perfectionem vsus pertinebant, complebatur. Hæc Epiphanius: quæ ita sunt ad consequentiam rerum, & temporum, ac locorum, & ipsius rationis accommodata, vt cui non probentur, satis se iudicio carere probet. Redeo ad Hieronymum, qui consequentiam veritatis & reconditas historias non ignorauit, vt S. Epiphanius Aerium hæreticum ignorasse dixit: ob quā causam idem atque Epiphanius B. Hierony. sensit. Is igitur postquam dixit in epist. ad Euagriū, quod tu recitasti, & nobis obiecasti, quod autem postea vnus electus est, qui ceteris praponeretur, in schismatis remedium factum est, subiungit: Nam & Alexandria à Marco Euangelista vsque ad Heraclam, & Dionysium episcopos, presbyteri semper vnum ex se electum in excelsiori gradu collocatum, episcopū nominabant: non dixit ordinabant, aut consecrabant, nec à se ordinatum, vel consecratum, sed ex se electum in celsiori gradu scilicet per consecrationem episcopalem collocatum, episcopum nominabant. declarat autem hanc auctoritatem eligendi episcopum, quam tunc presbyteri habebāt, exemplo exercitus imperatore eligentis, et diaconorū eligentium ex se quem nominent archidiaconum. subiungit statim ad declarandum, quanta esset tunc presbyterorū auctoritas. Quid enim facit excepta ordinatione episcopus, quod presbyter non faciat? Igitur quantacūq; esset auctoritas presbyterorum, non ordinabant presbyteri auctore, & teste Hieronymo, quia ius ordinandi & potestas episcopo tantum debeatur, idq; à temporibus Apostolorum, ne dicas fuisse postea hoc ius translatum ad episcopos; ipse enim Hiero. à te vocatus testis, dicit, Alexandria à Marco Euangelista, qui fuit B. Petri discipulus, & filius ex baptismo, semper presbyteros vsq; ad Heraclam, et Dionysium Alexandrinum

Quam accommodata sunt ad consequentiam rerum, & temporum, & locorum, & ipsius rationis, quæ S. Epiphanius de ordinatione episcoporum & presbyterorū in exordio Ecclesiæ, scribit. Quomodo idem quod Epiphanius, sensit & intellexit Hieronymus.

episcopo

Quomodo
Antonius à
teste suo Hi-
eronymo
conuictus
sit.

Responsio
ad locum
Hieronymi
ex epist. ad
Tit. cap. 1.

episcopos, vnum ex se electum in excelsiori gradu collocatum, scilicet per ordinationem episcopi, episcopum nominasse. igitur à sanctis Apostolis erat constitutum, ut non presbyteri, sed episcopus ordinare posset. Quid hic respondes miser? nonne à tuo teste conuictus es? Quod autem eundem Hieronymum testem in me citas ex com. epist. ad Titum c. 1. respondi libro priore de hierarchicis ordinationibus cap. 22. quomodo interpretandus esset, ne sibi tantus auctor repugnare videretur: & tu, si interpretatio mea tibi non probabatur, & refelli poterat, refellere debuisti. Nunc respondeo tibi, aut sibi contradicit Hieronymus, quod minimè putandum est; & sic neq. tuus, neq. meus testis secundum sententiam Venulei iurisperiti esse potest. produci enim, inquit, testis nō potest, qui ante in reum testimonium dixit. Aut quod ratio, & recti iudicii norma postulat, quod clarissimè & perspicuè dicit, ad interpretandum quod obscurius, & ambigūe scripsit, adhiberi debet. Quid autem clarius dici potuit ad discernen-

Quomodo,
& ubi claris-
simè affir-
mauerit Hi-
eronymus
non posse
presbyteros
ordinare,
sed episco-
pos; ita ut
clarius affir-
mare non
potuerit.

dum Episcopum à presbytero, quam quod dixit: Quid enim facit excepta ordinatione episcopus, quod presbyter non faciat? nonne perspicuè dicit, presbyteros non habere ius ordinandi, sed episcopos? & in fine epistole, & ut sciamus, inquit, traditiones Apostolicas sumptas de veteri testamēto, quod Aaron, & filij eius, atq. Leuita, in templo fuerunt, hoc sibi episcopi, & presbyteri, & diaconi vindicent in ecclesia. Ergo, auctore, & teste Hieronymo, secundum apostolicam traditionem maiores sunt episcopi, quam presbyteri, & presbyteri maiores, quam diaconi, sicut in lege Moysis maior fuit Aaron, quam filij eius, qui erat minores sacerdotes, & filij Aaron, id est, minores sacerdotes, maiores quam Leuita. Quid apertius scribi potuit? hoc mihi sumpsisse videtur Hiero.

Quomodo
presbyter
in episcopo
continetur;
& quō con-
tineri in E-
piscopo p̄s-
byterum, q̄
Hiero dicit,
demonstret
episcopum
esse maiore
presbytero.

ex libro 8. de constitutionibus Apostolorum cap. 46. quas tu miser irrides, quia hereticus es. Rursus in hac ipsa epistola ad Euagriū quam contra nos, immo contra te obiecisti, de presbyteris, inquit, omnino reticetur, quia in episcopo & presbyter continetur; excute modos omnes, quos summus natura venator Aristotel. lib. 4. Physicorum notauit, & enumerat. nullum reperiēs alium, ad quē referre possis quod Hieron. hic dixit, esse presbyterum in episcopo, nisi dicas esse in eo tanquam ἐν τῷ πρώτῳ κεντρικῷ, id est, in primo mouente: sicut enim res regni sunt in rege, sic ecclesiastica in episcopo: nihil enim in ecclesia ab vllō ministro eius fieri potest sine voluntate & concessu episcopi. est item presbyter in episcopo ὡς ἐν τῷ κέντρῳ, id est, tanquam in sine, qui est prestantissimus. episcopi enim est persficere, sicut diuinus Dionysius in ecclesiastica hierarchia tradit, quia ipse ordinat ministros: ipse consecrat altaria, sine quibus presbyter non consecrat corpus Domini: ipse charisma conficit, & adhibet ijs, quos presbyter illuminat. presbyteri enim illuminant, quia eorum est baptizare, quod scriptura Pauli vocat φωτίζειν, in epist. ad Heb. Diaconorum est purgare. Quia igitur persficere

perficere, quod est Episcoporum, est gratia culus adhibetur à presbyteris illumi-
natio, idcirco presbyter est in Episcopo tanquam in fine: immò omnes inferio-
res ordines sunt in eo, & ipse omnia eorum ministeria per eos ipsos, sicut idem
Dionysius tradit, obire dicitur, & reputatur. Præterea, quod ait in hac episto-
la, & in epistola ad Occanum, presbyter, & episcopus, aliud ætatis, aliud digni-
tatis est nomen, amabo te Antoni, cum nomen dignitatis tribuit episcopo, & æ-
tatis presbytero, nō satis aperte significat, maiorem esse gradum episcopi, quam
presbyteri? adolescens erat Timotheus, ipse Paulus testis est, qui ait scribens ad
eum, nemo adolescentiam tuam contemnat, & præpositus fuit Ecclesia Ephe-
siorum: nemo autem ignorat, neque dubitat, quin dignitas sit præpositum esse,
præpositum verò esse quis dubitabit gradus superioris esse? qui ergo dixit, nomē
Episcopi, nomen dignitatis esse; nomen verò presbyteri, nomen ætatis: planè di-
xit, nomen Episcopi, nomen esse superioris & præpositi, licet sit adolescens, vt
fuit Timotheus episcopus Ephesi. Reselle hac, si potes ita resellere, ne te magis
conuincas: aut si non potes, erubescere tandem, vel potius dicam, time Deum, &
desine dolis tuis, & fallacijs subuertere vias Domini rectas, vt Paulus illi ma-
go dixit.

Veniamus ad alium testem: de Hieronymo enim actum est. Non puto am-
plius eum ad dicendum testimonium vocabis, si quid frontis integræ relictum
est. Sic etiam, inquis, Ambrosius: Primum Episcopi presbyteri
appellabantur, vt recedente vno, sequens ei succederet. Denique
apud Aegyptum presbyteri consignant, si præsens non sit Epi-
scopus, sed quia cœperunt sequentes presbyteri indigni inueniri
ad primatus tenendos, immutata est ratio prospiciente concilio,
vt non ordo, sed meritum crearet, &c. idem 1. ad Timoth. 3. Epi-
scopus est primus presbyter. Hic quoque testem produxisti, qui testimo-
nium contra te diceret, vt non tantum proprio iudicio, sicut Apostolus de here-
retico ait, condemnatus esses, sed tuorum etiam testium testimonio. Ambrosius
igitur in illo ipso capite, vnde tu testimonium eius recitasti, sic paulò antè scri-
psit, quod à te dissimulatum est veteratoriè, & fallaciter: Inter istos post Epi-
scopum plus esse intelligitur, qui propter reuerentiam occultū scripturarum sen-
sum, prophetare dicitur; præsertim quia futura spei verba depromit. qui ordo
nunc potest esse presbyterij. Si post episcopum plus est presbyter, episcopus igitur
est maior. inter quos enim æqualitas est, in his nullus est plus potest alium.
potuit dicere apertius, Episcopum esse presbyteri maiorem? non te pudet, aut
saltem tuos non pudet tui? Citas deinde eundem Ambrosium, qui id idem ait,
Episcopus est primus presbyter. Recitationē testimonij decurtasti, vt mutilata
tecum facere videretur, quæ integra, mendaciū & dolum tuum corripuit. post-

Quale sit &
Hieronymo
dixit, nomē
presbyteri,
ætatis nomē
esse; episco-
pi nomen
dignitatis,
& quomo-
do inde ef-
ficiatur, epi-
scopum esse
maiorem
presbytero.

Quomodo
Ambrosiū
quoque testē
contra te vo-
cauit Anto-
nius.
Quid in te-
stimonio
Ambrosij
dissimula-
uerit vere-
ratoriè Au-
tonius.
Recitatio
testimonij
Ambrosij
ab Antonio

Gg

quam

decurtata,
quæ integra
mendacium
eius coar-
cuit.

quam enim dixit, quod paulò antè recitavi, inter istos post episcopum plus esse intelligitur, qui prophetare dicitur, qui ordo nunc potest esse presbyterij, subiungit statim: nam in episcopo omnes ordines sunt, quia primus sacerdos est, hoc est, princeps sacerdotum, & Propheta, & Euangelista, & cetera ad implenda officia ecclesie in ministerio fidelium, &c. Si, ut tu Antoni recitasti, Ambrosius dixisset, Episcopus est primus presbyter, fortassis intelligi potuisset primus presbyter, id est, archipresbyter. In ordine enim presbyterorum primus dici potest archipresbyter: ordo tamen eius non est, nisi ordo presbyteri. sed si à te postulem, quis ordinat presbyterum? an dices archipresbyter, siue primus presbyter? nimè: quia paulò antè dixit testis tuus, immò meus, Ambrosius, post episcopum plus esse intelligitur presbyter, cuius est docere verbum Dei, quod est prophetare: ex quo efficiebatur, ut plus esset episcopus ante presbyterum. quomodo igitur, qui presbyter tantum est, & minor quam episcopus, maiorem, & qui plus est, ordinabit? quomodo presbyter principem sacerdotum, benedictione consecratoria contra Apostolicam traditionem efficiet. quomodo dabit, quod non accepit? Presbyter enim non accepit ius ordinandi, quod Episcopus in ordinatione sua accepit. Audi Dionys. Areop. Pauli Apost. discipulum, licet tu, et Lutherani omnes negetis. Describam Gracè, ut libentius legas: ἡ δὲ τῆς ἱεραρχίας τάξις οὕτως ἐστίν· αὐτὸς ἐν πάσαις χωραῖς τῶν ἱερῶν δόλοισι, καὶ διὰ πάντων τῶν ἱερῶν τῶν ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν δὲ αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς τάξεις εἰς αὐτοργίαν ὁ θεὸς· & δεσμὸς ἀπονεμὺνκε τὰς θείας ἱεραρχίας, καὶ πᾶσας τὰς ἱερὰς διακονίας. Potestas, inquit, ordinis hierarchici in omnibus ordinibus versatur, & per omnes ordines sui sacri principatus mysteria operatur (quia omnia scilicet, quæ in ecclesia fiunt, ad episcopum referuntur, tanquam ipse illa operetur per eos, quibus potestatem dedit illa operandi: Sic S. Maximus in scholijs suis interpretatur) separatim autem, inquit, attribuit hierarchæ, id est, Episcopo diuina constitutio, ut sine reliquorum ordinum opera per se diuiniore consecrationes, & omnes sacras ordinationes operaretur (quia per ordinationem omnes gradus ministrorum in ecclesia disponuntur) τὴν χειροτονίαν vocat διακονίαν. lege totum scholion S. Maximi. hæc quæ per se solus episcopus facere potest, ut consecrare chrisma, et altare, sine quo non potest presbyter facere sacrum, ut idem Dionys. ait, & ordinare, dicit Dionysius esse imagines diuine potestatis siue virtutis, quem Dionysius vocat hic Hierarcham, cui diuina lex potestatem ordinandi dedit, ut Dionysius à sanctis Apostolis didicit. Ambrosius vocat principem sacerdotum, quem tu, ut testimonium corrumperes, quia testem non potuisti, in primū presbyterum mutasti, quasi idem esset primus presbyter, & summus sacerdos. Deinde, cum dicit idem Ambrosius, quod tu arripuisti quasi clauam Herculis, sed quia cœpe-

Testimoniū
Dionysij in
Antonium
& quantem
presbyteros
Episcopis.

Quomodo
Antoniū
testimoniū
Ambrosij,
quod recita-
uit, corru-
pit.

runt

runt sequentes presbyteri indigni inueniri ad primatus tenendos, tenere primatum vocat esse episcopum: at, qui primatum tenet inter presbyteros, maior est presbyteris; aut si maior non est, neque primatum tenet. Sed cauillaris fortassis in eo, quod sequitur: immutata est ratio prospiciente concilio, ut nō ordo, sed meritum crearet episcopum. Solebant prius presbyteri tantum vocari, ut fierent episcopi (per ordinationem scilicet) postq̄ verò desierunt reperiri presbyteri, qui digni essent primatu episcopi, decretum fuit, ut nō haberetur ratio, utrū iā presbyter esset, qui esset creandus episcopus, sed utrū dignus esset: ut modo etiam sit, ut sepe vocetur aliquis propter merita vitæ, et doctrinæ, qui non sit presbyter, immò neque diaconus, ut per gradus tamen suos prouehatur ad ordinem episcopi. immò etiam Ambrosius, cum esset laicus, vocatus est ad episcopatum. Hac est sententia Ambrosij, quam tu planè videris non asscutus, anticipatione erroris tui obsecutus. Sed quid hac pertinent ad probandum aequalitatem episcopi, & presbyteri? nec illud intellexisti, quod proximè idē Ambrosius dixerat, quia primum presbyteri episcopi appellabantur, ut recedente vno, sequens ei succederet. demus ita esse; recedente vno presbytero, qui erat episcopus, (de episcopis enim loquitur, quos dicit appellari solitos presbyteros) sequens presbyter ei succedebat. quid tum? non dicit Ambrosius, succedebat ei, ut sine alia ordinatione prater ordinationem presbyteri, q̄ habebat, faceret, quacumq̄ essent propria episcopi; non hoc, inquam, dixit, nec ita intellexit: sed dixit, ut sequens presbyter ei succederet, id est, loco eius ordinaretur tanquam dignus. Sed quia postea non reperiuntur digni, ut sic succederent, id est, ut ex ipsis iam presbyteris fierent episcopi, immutata est ratio eiusmodi successionis presbyterorum in locum episcopi. ratio enim postulabat, & nunc postulat, ut, cum ordo presbyterorum propinquior sit episcopo, quam reliqui ordines post presbyterum, si dignus presbyter reperiatur, ex presbytero ordinetur episcopus, potius quàm alij ad eundem gradum summum vocentur. meritò igitur presbyter, si alioqui dignus est, Episcopo succedit: quia ita propinquus est Episcopo, ut præsentem etiam episcopo facere possit, quæ episcopus facit, quæ nullus ordo infra presbyterum facere potest; ut consecrare corpus Domini, docere verbum, baptizare: & quadā alia, absente episcopo, quæ nullus aliorum ordinum, ut chrismare, sicut in primo Concilio Toletan. c. 20. decretum est, & reconciliare peccantes, si necessitas urgeat, ut in Synod. Cartha. c. 6. Grac. statutum est. Sunt alia, quæ nullo modo presbyteris conceduntur, cuiusmodi esset consecrare chrismata. vnde in Agypto, ut ait hic Amb. licet absente episcopo, presbyter consignaret, nō tamen dixit presbyterum absente episcopo, chrisma consicere, quod est proprium summi sacerdotis, id est, Episcopi. consignare enim presbyterum chrismate ab episcopo confecto, absente episcopo, simile fortasse videtur, ut si absente pres-

Sententia
verborum
Ambrosij,
quæ Anto-
nius, quia
non intelle-
xit, temerè
in principa-
tum episco-
porum ob-
iecit.

Quæ possit
presbyter
absente epi-
scopo face-
re, quæ ne-
mo alius.

Quomodo
exemplum
ab Ambrosio
commemo-
ratum An-
tonium re-
darguat.

Quæ facere
possit epi-
scopus, quæ
nullus pres-
byter, aucto-
re Dionysio
Apostolorum
discipulo.

Testimoniū
Augustini
ab Antonio
non intel-
lectum, &
contra se
recitarum.

te presbytero diaconus corpus Domini à presbytero consecratum alicui mini-
straret: virumque enim licere potest. Hoc ergo exemplum ab Ambrosio com-
memoratum te etiam Antoni coarguit. Cum enim dixit, apud Aegyptum pres-
byteri consignant, si presens non sit Episcopus, non obscure significauit, quodd,
quamuis in Aegypto fieret, quod in alijs prouincijs tunc non fiebat, nec eccle-
siasticum haberetur, vt absente Episcopo presbyter consignaret, non tamen
chrisma consecratione sua conficiebat, quod est proprium Episcopi. Sicut au-
tem non potest chrisma conficere, sic nec ordinare. Sic enim ait diuinus Diony-
sius: ὁ δὲν ἡ δέια θεομοδεσία τῇ τῷ ἱερατικῷ τῷ ἀγίῳ καὶ τῷ
τῷ δέια μὲν τελείῳ σιν, καὶ τῷ τῷ δὲ δυνάμει τελειῶν τῷ τῷ ἐν δέια μ
ἱεραρχῶν τελειῶν γὰρ διωκόμενοι ἐν ὁμοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων. unde, inquit, diui-
na lex ecclesiasticorum ordinum consecrationem, & diuini chrismatis conse-
crationem altarisque sanctificationem potestati Episcoporum singulariter attri-
buit, & assignauit. En Antoni, quo serpi alterius testis tui, id est, Ambrosij ci-
tatio: & quam multis modis in vna pagina contra te testatus est.

„ Interrogemus deinceps reliquos testes, quos producis. Sic enim ais: Sic
„ porro Augustinus, quamquam secundum honorem vocabula,
„ quæ iam Ecclesiæ vsus obtinuit, Episcopatus presbyterio maior
„ sit, tamen multis in rebus Augustinus Hieronymo minor est. Nec
hoc intellexisti Antoni. sciebat beatus Augustinus, vt in scripturis sanctis versa-
tus, & tritus, vocari etiam presbyteros episcopos secundum consuetudinem A-
postolicæ scripturæ: quare si ea consuetudine vti voluisset, Hieronymum quoq;
episcopum vocasset, & gradum eius, qui erat gradus presbyterij, episcopatum.
Sed quia vsus ecclesiæ iam tunc obtinuerat, sicut nunc apud nos obtinuit, vt ista
honorum vocabula sic distinguamus, vt maiorem ordinem siue gradum voca-
mus Episcopatum; & eum, qui hunc honorem siue dignitatem habet, Episco-
pum: minorem verò episcopatu honorem presbyterium: & eum, qui in illo ho-
nore est presbyter: fatetur Augustinus maiorem se quidem esse Hieronymo,
quatenus ipse Augustinus est episcopus, & Hieronymus presbyter, vt nunc lo-
quuntur in Ecclesia, non, vt tempore Apostolorum loquebantur. tunc enim qui
presbyteri erant, vocabantur etiam episcopi: minores verò in multis alijs
rebus, vt in scientia, in sanctitate, &c. Itaque Augustinus ingeniosè & arti-
ficiosè, vt persuaderet Hieronymo, quod ei scribebat, in multis rebus minorem
se esse eo, ex animo, & non assentatoriè, & ad gratiam scribere, tribuereq;
ei, quantum verè tribuendum esse iudicabat, tribuit sibi, quod sibi conveniebat,
et verū erat, esse scilicet maiorem eo, quatenus episcopus maior est presbytero,
vt nunc est in vsu nomen episcopi; & nomen presbyteri, non vt tempore Apo-
stolorum; cum ista nomina communia erant inter se. Tu verò Antoni belle, vt in

ambrosio

omnibus contingat tibi, quod Apostolus ait, & errare, & alios in errorem mittere, id est, decipi, & decipere, quia Augustinus dixit, quamvis secundum honorum vocabula, quae iam vsus Ecclesiae obtinuit, Episcopatus presbyterio maior sit, existimasti ab Ecclesia introductum esse, ut honor episcopi, maior esset quam honor presbyteri, atque ita non iure diuino, sed humano maiorem esse episcopi gradum, quam presbyteri. sed errore laboris Antoni: non honorem episcopi vsu ecclesiae introductum esse, sed significationem nominis episcopi dixit Augustinus. Sic enim dixit, secundum honorum vocabula, quae iam vsus ecclesiae obtinuit, non dixit, secundum honores, quos vsus ecclesiae introduxit, sed secundum honorum vocabula, quae vocabula vsus ecclesiae obtinuit. itaque in re ipsa, quae à Christo instituta est, nihil fecit, aut immutauit vsus nominum. Res enim ipsa à principio distincta fuerunt, honor, inquam, episcopi, ut esset maior, & honor presbyteri, ut minor, id est, episcopo subiectus. Sed principio, ut dixi, qui presbyter tantum erat, etiam episcopus vocabatur: nunc autem, & tempore etiam Augustini non sic, sed episcopus dicebatur, ut nunc dicitur, qui episcopus est, id est, qui illi honorem suae dignitatem per ordinationem accepit: presbyter vero, qui presbyter tantum est, id est, qui honorem suae dignitatem presbyteri tantum habet. Iam ne pudet te Antoni, & tuos cauillationum quas ubique aucuparis? audisti paulo ante testimonium Augustini in te tam clarum, ut nihil loci ad tergiversandum, nec ad dubitandum de mente eius, & de re ipsa reliquerit, cum inter Aeriij haereses retulit, quod presbyteros, & episcopos nulla differentia inter se discerni aiebat. Haec de tribus testibus, quos mihi optandum fuit, ut ad dicendum testimonium, & quidem multiplex contra te produceres.

Veniamus ad quartum: sic quoque, inquis, Gratianus ex Isidoro: "Apud veteres iidem Episcopi, & presbyteri fuerunt, quae verba etiam citat Lombardus. Hic etiam testimonium Gratiani ex Isidoro mutilasti, quia nisi sic more tuo faceres, nihil penitus ad causam tuam asferres, necesse esset tibi filere: nunc autem mentiendo, decurtando, inuertendo, cauillando aliquid tibi inuenire videris, ne tuis tacendo victus videare. Sed ego primo propter veritatem Dei, deinde propter officium meum erga celsitudinem Illustrissimi Landgrauij, cui tu dedicatione responsionis tuae ad meos liberos, fucum facere, & populos eius fallere voluisti, postquam semel coepi, persequar omnes tuos anfractus, cuniculos, flexus, diuerticula, & latibula, ut insipientia & fraus tua omnibus pateat. Redintegremus igitur, & supplementum, quod tu perfidiosè, et insidiosè praecidisti. Sic enim Gratianus ex Isidoro: Ideo autem presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacra dant, sicut & Episcopi, qui licet sint sacerdotes, tamen Pontificatus apicem non habent, quia ne cbrisinate frontem signant: neque paracletum spiritum dant: quod solum debet

Quod Antonius ab intelligentia Augustini lapsus, voluit auctoritate eius probare, huiusmodi introductum esse, ut honor episcopi maior esset quam presbyteri.

Testimonium Gratiani ab Antonio mutilatum, & quid illi necesse sit facere, ne, si taceat, suis victus esse videatur.

Quae Antonius in testimonio Gratiani ex Isidoro praetermi-

serit, quæ
fallaciam
eius & im-
pudentiam
produit &
coarguant.

Quomodo
testes, quos
Antonius
vocavit, o-
mnes inter-
rogati, testi-
monium in
eum & qui-
dem multi-
pliciter per-
hibuerunt.

deberi episcopis, lectio Actuum Apostolorum demonstrat. Vnde & apud vete-
res idem episcopi, & presbyteri fuerunt. Vides, quæ hic pratermisseris? si quis
te roget, cur permisisisti quid aliud respondere potes, quàm quod causam tuam
ladebant? at si quid in te pudens erat, debebas saltem calare inferiora, ne supe-
riora detegerentur, & perfidia tua deprehenderetur. Sensit ne Isidorus, & cū
eo Gratianus, apicem Pontificatus, qui est in episcopo, fluxisse ex iure humano,
& consuetudine, atque usu, & ex prospicientia concilij, quæ tu in vnum coe-
gisti, cum dixit, demonstrari in lectione Actuum Apostolorum istum ipsum api-
cem Pontificatus episcopi? illud verò, quod subiunxit Isidorus siue Gratianus ex
Isidoro, Vnde & apud veteres idem episcopi, & presbyteri fuerunt; non dixit
idem fuerunt, id est, vnæ res, id est, vnus ordo, siue vnus gradus, sicut tu falla-
citer ex Hieronymo recitasti, vt paulò antè animaduersum est, sed idem Epi-
scopi, & presbyteri fuerunt. quia qui erat presbyter, si dignus videbatur, or-
dinabatur etiam Episcopus, vt prater illa ecclesiastica, quæ presbyter potest,
frontem etiam chrismate signaret, & paracletum spiritum daret, quod solum
deberi episcopis, ait Isidorus, lectio Actuum Apostolorum demonstrat. Apostoli
enim, quibus Episcopi successerunt, per impositionem manus dabant spiritum
sanctum. Hactenus de testibus Antonij, qui à nobis interrogati, omnes testimo-
nium contra te dixerunt. an ita sit, viderint iudices, & me coarguant, si non ita
esse perspexerint. Sed videamus loci de testibus perorationem ex mendacijs
contextam, & consutam. Ex his igitur, inquit, & consimilibus locis
planum factum est, Episcopos humano iure, & decreto, atque ec-
clesiæ consuetudine, & usu, (his enim omnibus vocabulis vete-
res vtuntur) presbyteris esse superiores. Immo ego testimonijs clarissi-
mis tuorum testium Hieronymi, Ambrosij, & Augustini probavi, episcopos esse
iure diuino presbyteris superiores, & Hieronymum, quo niti videris, proba-
ui etiam, aut meum esse testem, aut neque meum, neque tuum. Ipse videris, quid
iam cauillari possis, cuius studium est resistere veritati: sed ultra non proficies.
insipientia enim tua manifesta erit omnibus.

CAPVT VII.

Enio ad postremum locum libri tui de ordinaria, & extraordina-
ria vocatione, quem à doctore tuo Caluino ex illo ipso libro 4. in-
stitutionis sue cap. 3. mutuatus es, vt esset talis discipulus, qualis
magister. in quo loco tuis verbis redarguendus es, sic enim ais, Itaque
si propriè loqui volumus, Ecclesiæ Romanæ, & eius Episcopopo-
sum successio non potest dici ordinaria, quia ab ordine, quem in-
stituerunt Apostoli, discessit. Concedis igitur institutum esse ordinem ab
Apostolo-

Apostolis in successione ecclesie Romane, & Episcoporum eius. nisi enim institutus fuisset, non esset ab eo discessum, ut tu fingis. at si institutus fuit ordo à sanctis Apostolis in successione episcoporum Ecclesie Romane, cur is, qui ordinat, Deus sit, sicut qui baptizat, Deus item est; & qui corpus Domini consecrat, Deus item: sequitur necessarium, non posse ullius hominis nequitiam frustrari opus Dei, & virtutem eius in ordinatione: quin potius quemadmodum cum quis baptizat, sicut Dominus instituit, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, baptismus datur, qualiscumque sit is, qui baptizat, siue Catholicus, siue hereticus, quia Christus est, qui baptizat per ministerium hominis: sic, cum Episcopus ordinatur, Deus est, qui ordinat per ministerium Episcoporum. Vnde Magnus Leo in sermone de die anniuersario assumptionis sue, Dignatio, inquit, celestis gratie gignit antistitem: Et beatus Ambrosius in Pastoralis suo scribens aduersus eos, qui pretio ordinant, Quis, inquit, dat, frater, gratiam episcopalem? Deus an homo? respondes, sine dubio Deus, sed tamen per hominem dat Deus. Homo imponit manus, Deus largitur gratiam, sacerdos imponit supplicem dextram, & Deus benedicit potenti dextra: Episcopus initiat ordinem, & Deus tribuit dignitatem. O iustitia, o aequitas, si homini pecunia datur, qui nihil in ordine amplius operatur, nisi solum seruitium, quod ei committitur: cur Deo totum negatur, qui ipsum ordinem tibi largitur? cum igitur in ordine ab Apostolis instituto Deus sit, qui dignitatem & potestatem dat, quæ vno verbo gratia siue charisma ab Apostolo vocatur sequitur, qualiscumque sit minister, etsi indignus, & peccatis onustus, quales tu facis omnes ecclesie Rom. ministros, gratiam Dei per ministerium à Christo institutum ministratam posse quidem negligi, sed non posse amitti, aut tolli. Deum enim non pœnitet ordinis à se instituti, ut eum mutet propter vitium hominis, à quo non pendet gratia eius: sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei, sicut Apostolus in epistola ad Rom. scripsit. Successio igitur ordinaria vicarie ordinationis episcoporum Ecclesie Romane, cum à Deo fiat, quia ipse est, qui ordinat, non potuit discedere ab ordine, quem tu confiteris Apostolos instituisse. Ecclesia enim accepit, quod Apostoli instituerunt: Apostoli instituerunt, quod à Christo acceperunt: & Christus, quod à Deo patre. Deinde ais, Nostrorum autem pastorum vocatio non potest dici non ordinaria, si ordinem spectemus ab Apostolis institutum, licet à recepto vsu Ecclesie Romanæ descuerint. Hic rursus destruis, quod adificaueras, id est, negas, quod dixeras. Dixisti enim, successionem ordinariam Episcoporum Ecclesie Romane discessisse ab ordine, quem Apostoli instituerunt, quod autem Apostoli instituerunt, hoc ecclesijs tradiderunt, sic enim Irenæus, & Tertull. contra hereticos argumentantur, nunc dicis vocationem vestrorum pastorum non posse dici non ordinariam, si ordo spectetur

Quomodo
suis verbis
cogatur
Antonius
confiteri
successione
episcoporum
ecclesie Ro.
ab Aposto-
lis institutā
esse; & quid
inde contra
Antonium
sequatur, si
nō potuisse
ab ea disce-
di, ut ipse
fingit sibi
repugnans.
Gratiā Dei
gratis datā
per ministe-
rium homi-
nis licet in-
digni à Deo
institutum
ministratā,
negligi pos-
se: amitti,
aut tolli nō
posse.
Quomodo
successio vi-
carie ordi-
nationis E-
piscoporum
Ecclesie Ro-
manæ non
potuit disce-
dere ab ordi-
ne à Chri-
sto institu-
to, & per A-
postolos eis
tradito.
Quomodo
Antonius
destruit
ipse, quod
adificauit,
causā
& præsu-
mptor.

speculetur ab Apostolis institutus, licet à recepto vsu Ecclesia Romana desciuerint. Igitur vel Apostoli quod instituerunt, non tradiderunt ecclesijs; aut si tradiderunt, vocatio vestrorum pastorum, quia à recepto vsu ecclesia Romana, & omnium mundi ecclesiarum desciuit, nō est secundum ordinem ab Apost. institutum; alioqui ordo vocationis pastorum vestrorum, vt ab Apostolis magistris omnium ecclesiarum institutus, omnibus ecclesijs traditus fuisset, & non ecclesijs tantum partis Germania, idq; vix annis iam 50. Sit igitur libera eligendi optio, vtrum vocatio vestrorum pastorum sit secundum ordinem ab Apost. institutum, & omnibus ecclesijs traditum: an potius successio vicaria ordinationis episcoporum, qua in omnibus ecclesijs reperitur. Hac enim duo, institutū esse aliquid à S. Apost. & idem traditum esse omnibus ecclesijs, disjungi non possunt.

Quō detur
Antonio
optio eligē-
di vtrū duo
rum malit,
ad eum con-
vincendum
Quō hzc
duo, institu-
rum esse ali-
quid à san-
ctis Apost.
& idem tra-
ditum esse
omnibus ec-
clesijs dis-
iungi non
possunt.

Quomodo enim instituerunt, quod nō tradiderunt? aut quō tradiderunt, quod in nullis ecclesijs docetur, nisi in parte Germania? si secundū ordinem ab Apostolis institutum est vestrorum pastorum vocatio, est igitur de numero eorum, de quibus ait Apost. in epist. ad Cor. sicut in omnibus ecclesijs doceo: at quomodo ante Lutherum non docebatur in Germania? aut quomodo post annos 50. à Lutherana doctrina & vocationis pastorum ortu, si non in ecclesijs omnibus extra Germaniam, saltem in aliqua nō docetur? sed potius in omnibus anathematizatur? Deinde subiungis, sed si ὁ μὲν ὁ νόμος ordinem accipimus

» prouulgato more & vsu, tunc censebimus, primos illos Ecclesie
» reformatæ ministros vocationem extraordinariam habuisse. Si

Respondet
Antonius
patronus
Protestan-
tium, voca-
tio ministro-
rum sectæ
Lutheranæ
extraordi-
naria, quam
confiterur,
quibus mi-
raculis & si-
gnis à prin-
cipio confir-
mata est, vt
pro diuina
& apostoli-
ca habere
tur.

a Miracula
Martini Lu-
thæci.

fuit, & à Deo, Quæro à te quibus signis, & miraculis confirmata est? vnde suadebis à Deo esse profectam, vt desinant omnes ecclesie vestra dogmata, & sectam, ac vocationem vestrorum magistrorum anathematizare: & gladios tandem in vaginis recondant, & ignes extinguant, & Quærelæ vestrae similes olim Donatistarum querelis amplius non audiantur: neq; eas nos retundamus? vt illas Donatistarum olim Aug. a Deo Lutheri enim audimus, ne equum quidē claudū, vt quidam aliquādo ex vestris dixit, sanare vnquam potuisse; & cum semel vellet energumenum ille vester Apostolus liberare, per fenestram ex coraculū & si-clauū pauore perterritum à ministris adiutum euasisse. Si enim ita necessarium fuit, vt ab ijs, qui à Domino audierunt, predicatio salutis in nos, sicut Apost. ad Hebræos scripsit, confirmaretur, contestante Deo signis, & portentis, & varijs virtutibus, & spiritus S. distributionibus secundū suam voluntatem: quomodo non fuit necesse, vt reformatio ista salutaris extraordinaria, de calo per magistros illos primos ecclesie reformatæ allata, contestate etiam Deo signis, et portentis, & varijs virtutibus confirmaretur? premam ad huc, quod paulo ante de recepto vsu Ecclesia Romana dixisti, à quo pastores vestros desciuisse confite-

ris. S4

ris. Si de quo dici potest, sicut Apost. dixit, ut contentiosos reprimeret, & consuetudinem de habitu orandi in ecclesia ab Apostolis traditam retineret, ac peregrinam, et aduentitiam excluderet, si quis contentiosus est, nos talem consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei, id auctoritate eiusdem Apostoli excludendum, & improbandum est, cum vocatio vestrorum pastorum eiusmodi sit, ut de ea ubiq; dicatur, nos talem consuetudinem vocationis pastorum per ordinationem à presbyteris factam non habemus, neq; Ecclesia Dei: sequitur consuetudinem Lutherana vocationis pastorum tanquam peregrinam, & à consuetudine Apostolica traditionis alienam excludendam, & anathematizandam esse. Et quia tu experientiam, & sensum ipsum, ut loqui soles, ad probandum quod tibi falsò videtur, aliquando citare soles, citabo ipse etiam exemplo tuo testem experientiam, sed veram, & non, ut tu soles, fallacem, ad probandum quod sumpsisti. Percurre Antoni Ecclesias quas Paulus ab Hierusalem per circuitum vsque ad Illyricum repleuit euangelio, ut ipse testatur; percurrere ecclesias Ponti, Galatie, Cappadociae, Asiae, & Bithyniae, in quibus B. Petrus predicauit; percurrere ecclesias Alexandria in Africa, Aegypti, Pentapoleos, Aethiopia, vbi Bartholomaeus Apostolus, & Thomas predicasse feruntur; percurrere ecclesias vtriusq; Antiochia, & Asiae: ac Thraciae, & Cypri: proficiscere ad ecclesias Constantinopolitanae dioceseos: lustra ecclesias Occidentis Hispania, Gallia, Italia. In his omnibus non presbyteri, quod inauditum est, sed episcopi ordinant. Est igitur vocatio vestrorum pastorum testimonio omnium ecclesiarum explosa, ut profana. Sed quid ego hic moror? cum habeamus reum consistentem? tu enim extraordinaria esse confiteris: quod autem extraordinarium est, quia honestè, & secundum ordinem in ecclesia non sit, praeceptum Apostoli est, ne fiat. Ipse enim in epist. ad Cor. omnia, inquit, honestè, & secundum ordinem fiant in vobis. At tu extra ordinem vocari pastores vestros fateris: igitur non honestè, sed indecenter, & profanè vocatur. quod si tu dicis, praepter ordinem excitasse Deum illos vestros primos reformatores ecclesiae vestrae, sic enim eos vocas; quanto magis Deum decebat, ut ad commendationem ordinis sui per sanctos Apostolos cunctis ecclesijs ab initio traditi, secundum eundem ordinem reformatores ecclesiae suae excitasset, quam (ne ordinem primum episcoporum à se aliqui institutum improbare videretur) extraordinaria vocatione, ut tu fateris, per impositionem manus presbyteri reformatores excitasse? nonne decebat hoc potius facere per impositionem manus Episcopi, qui Christi typum gerebat? fortasse concedis, decuisse quidem hoc, sed negas vllum Episcopum Pontificium dignum huius gratiae extitisse, sicut negas Episcopos Apostolorum successores esse. sic enim scripsisti in loco decimo: Primum igitur omnium proba nobis, si per eos, episcopos Pontificios adeoque ipsum Pontificem rectè ac legi-

Quomodo ratio consuetudinis ecclesiae & apostolorum, qua usus est Apostolus in Cor. conuincit vocationem istam extraordinariam ministrorum sectae Lutheranae peregrinam esse, & anathematizandam.

Citatur experientia & sensus testis contra extraordinariam vocationem, quae Antonius defendit.

Quo ipso vocabulo extraordinarium est, quia honestè, & secundum ordinem in ecclesia non sit, praeceptum Apostoli est, ne fiat. Ipse enim in epist. ad Cor. omnia, inquit, honestè, & secundum ordinem fiant in vobis. At tu extra ordinem vocari pastores vestros fateris: igitur non honestè, sed indecenter, & profanè vocatur. quod si tu dicis, praepter ordinem excitasse Deum illos vestros primos reformatores ecclesiae vestrae, sic enim eos vocas; quanto magis Deum decebat, ut ad commendationem ordinis sui per sanctos Apostolos cunctis ecclesijs ab initio traditi, secundum eundem ordinem reformatores ecclesiae suae excitasset, quam (ne ordinem primum episcoporum à se aliqui institutum improbare videretur) extraordinaria vocatione, ut tu fateris, per impositionem manus presbyteri reformatores excitasse? nonne decebat hoc potius facere per impositionem manus Episcopi, qui Christi typum gerebat? fortasse concedis, decuisse quidem hoc, sed negas vllum Episcopum Pontificium dignum huius gratiae extitisse, sicut negas Episcopos Apostolorum successores esse. sic enim scripsisti in loco decimo: Primum igitur omnium proba nobis, si per eos, episcopos Pontificios adeoque ipsum Pontificem rectè ac legi-

Quale sit, & Antonius dicit, praepter ordinem excitasse Deum illos primos reformatores Protestantium quos dicit.

„timè vocatos esse (sic enim Christus, euntes docete) deinde pu-
 „rè Euangelium docere, sacramenta, ita, vti præscriptum est, ad-
 „ministrare, & ea omnia præstare, quæ Christus mandauit, tunc
 „& docetur, effeceris, promissionem ad illos pertinere, illam sci-
 „licet, Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Re-

Quomodo
 probemus
 quod Anto-
 nius à nobis
 postulat, pu-
 re euange-
 liū in eccle-
 sia Romana
 doceri, & sa-
 cramenta,
 ita vt præ-
 scriptū est,
 administra-
 ri.

Quid pro-
 bare debeat
 Antonius
 contra nos,
 si potest, &
 nec aggredi
 quidem au-
 debit.

Quid Aug.
 respondeat
 Caluino, &
 Antonio,
 sicut respo-
 dit Parme-
 niano Do-
 natistæ ex-
 cusanti schis-
 ma Donati,
 & causanti
 falsa crimi-
 na Cæcilia.
 m.

„spondebo iterum, purè euangelium in ecclesia Romana doceri, & sacramenta,
 „vti præscriptū est, administrari, nos, quod millies iam audisti, ex eo probamus,
 „quod sic in ea docetur, & sacramenta administrantur, sicut ab initio audiuit,
 „& sicut in omnibus ecclesijs, quæ per cunctum orbem diffuse sunt, cum quibus
 „communicat, docetur; & sacramenta administrantur. Et sicut ab initio audi-
 „uit, sic sancti Apostoli Petrus, & Paulus ei tradiderunt; siquidem prius fuit se-
 „minatum bonum semen, postea inimicus homo superseminauit Zizania; &
 „sicut tradiderunt, sic semper docuit, vt hodie docet. Tu probare debes, si accusa-
 „tores, & non causa Lutherana præuaricator, aut non sic ab initio audisse; aut
 „non Apostolos ei tradidisse, sed alios pseudoapostolos, qui se, vt ait Tert. etati
 „Apostolica interseruerunt, quia sub Apostolis fuerunt; aut non sic semper do-
 „cuisse sed aliàs aliter. Cum nihil horum probare, non dico, poteris, sed nec ag-
 „gredieris, restabit, vt iaceas à te reuictus. Ad illud verò, quod primum petisti,
 „vt probarem, episcopos Pontificios, atq; adeo ipsum Pontificem rectè ac legiti-
 „mè vocatos esse, quod ex Ioanne Caluino doctore tuo sumpisti; Is enim scri-
 „psit, fuisse in Concilio Basiliensi Eugenium damnatum schisma-
 „tis, rebellionis, pertinaciæ cum toto Cardinaliū & Episcoporum
 „grege, & ex illorum hereticorum rebellium, pertinacium gremio
 „produsse quidquid postea Paparum, Cardinalium, Episcoporum,
 „Abbatum, presbyterorum fuit: etsi conuicti illum mendacij lib. 3. de do-
 „gmaticis characteribus verbi Dei; nunc tamen quo magis, ac magis vterque re-
 „uincatur, respondet vtrique August. quod Parmeniano Donatistæ libro 2. ex-
 „cusanti sacrilegium schismatis Donati, quod omnia, inquit, scelera supergradi-
 „tur, sicut excusatis vos schisma Lutheri. nam primis temporibus, inquit, non
 „obfuerunt mali sacerdotes vel collegis bonis, sicut fuit Zacharias, vel populari-
 „bus, sicut fuit Nathanael: quanto magis nihil obest in vnitæ Christiana Epi-
 „scopus malus vel coepiscopi, vel laici boni? cum iam ille sacerdos in æternum
 „secundum ordinem Melchisedec & Pontifex noster sedens ad dexteram patris
 „interpellat pro nobis? nec illud bonis obest, sed offerentibus malis: quod verissi-
 „mè dictum est, dona iniquorum non probat alius. Cum tamen nec isti ea,
 „quæ obiecerunt, probare potuerint eo tempore, quo schisma fecerunt. Hactenus
 „August. & paulò post, quanquam isti, inquit, quod sæpe dicendum est, falsa cri-
 „mina obiecerint, quæ etiā si vera essent, bonorum charitati pro vnitæ in vni-
 „tate

tate omnia toleranti nihil nocerent, si ea forte etiam cognita iudicibus excelsis-
sisticis persuaderi non possent. Hactenus August. Si igitur, quamvis vera fuis-
sent crimina, quae tunc in concilio Basiliensi obijciebantur, aut à vobis obijciun-
tur, nihil vobis nocere poterant, sicut nec illa, quae Ceciliano obijciebantur, Do-
natistis nocere poterant, quāvis vera fuissent, cur sacrilegium schismatis, quod
omnia scelera supergraditur, facere maluistis, quam in unitate ecclesiae eos
tolerare? Responde Aug. qui quacunq; in hac parte schismatis facti in Dona-
tistas scripsit, eadem in vos transfigurat. quid? quod ita sacrilegium schismatis
fecistis, ut ecclesiam laicam constitueretis? & sublati episcopis, Luthero pres-
byterum ordinare potuisse falsò, & impiè credatis? & verbum Dei propter
crimina ministrorum frustrationem capere, & irritum fieri posse, quasi plus
possit malitia hominis, quam veritas, & virtus Dei, fidelis, ac veracis? Huc per-
tinet, quòd vocationem ministrorum ecclesia nostra cassam, & inanem & in-
termortuam esse dicis. Sic enim ais: Et quemadmodum Lazarus in se-
pulchro erat nomine tantum Lazarus, ac reuera cadaver quatri-
duanum, & foetidum, verum accedente verbo Dei, & vocante Chri-
sto, statim vita redijt, adeo, ut re & nomine Lazarus in lucem pro-
dierit. Ita primorum illorum d.ctorum successio, & vocatio, quae
per se quidem erat mortua, & vocationis potius cadaver, quam
vera vocatio propter corruptiones Pontificias, vocante Christo,
& spiritum sanctum infundente, coepit reuiuiscere. Ita factum est,
ut in euangelicis, ac reformatis ecclesijs reformatus fuerit legiti-
mus ordo ecclesiae, ex quo pastores ordinarij inter nos continua
successione propagantur. Familiare est haeticis per dulces sermones, &
benedictiones seducere corda innocentium, ut suadeant, quae à doctrina, quam
accepit ecclesia Dei, aliena sunt. Videtur sermo iste benedictione plenus, & dul-
cis, in quo audimus reuiuiscere mortuum tanquam Lazarum quatrduanum
Christo vocante, & spiritum sanctum infundente: cum sit potius sermo male-
dictioni proximus, & venenatus, ac foetidus. Fateor, non satis intelligere pote-
ram exemplum istius similitudinis, quia vsus es, donec in mentem venit loci Pauli
epist. ad Timoth. cap. 1. ad quem mihi planè respexisse videris, etsi dissimulasti,
fortasse veritus, ne te inde redarguerem, si locum citasses: aut quod verisimi-
lius est, quia exemplum Lazari à Christo suscitati visum est tibi conuenire
proposito, citatio verò loci Pauli non ita. At igitur Paulus, Propter quam cau-
sam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem ma-
nuum mearum: sicut Paulus de se dixit in epist. ad Cor. 1. cap. 15. & gratia
Dei in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi, sic Timotheum
admonet, ut studio, & diligentia gratiam, quam per ordinationem ac-

Quomodo
Lutherus
sic schisma
fecit, ut ec-
clesiam lai-
cam consti-
tueret, quod
multo fuit
sceleratius
quam schis-
ma Donati.

Quomodo
sermo Ant-
oniij videatur
benedictione
plenus, &
dulcis, qua-
lis esse solet
sermo ha-
reticorum.

De loco
Pauli ad Ti-
moth. pro-
pter quam
causam ad-
moneo te,
ut resusci-
tes gratiam,
quae in te
est, &c.

cepit, ita excitet, & incendat, ut non metuat, si opus sit, pericula pro pietate, & officio suo fideliter obeundo adire. hoc. n. postulat charitas Dei, et in eum pietas. unde subiungit: non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Itaq; quasi gratia Dei sit ignis quidam, sicut scriptum est, Deus ignis consumens est, sic dicit translate ἀναζωοποιῶν, id est, accende gratiam, quae in te est. Eandem metaphoram suae translationem sequens dixit idem Apost. in epistola ad Rom. cap. 12. spiritu ferventes, & in epistola ad Thes. 1. cap. 5. spiritum nolite extinguere, hoc interpretatur Aegyptius homilia 27. Deus, inquit, etiam in perfectis requirit voluntatem animae ad ministerium spiritus. ait enim Apostolus, spiritum nolite extinguere. ἐκπύραται γὰρ ἐν τῇ τελειότητι μείζων ἐν οἷα πρὸς τὸν δέον ἀπὸ φύσεως δέλεματ' & ὁπότε μείνα. id est, reperitur enim in perfectione maior erga Deum benevolentia, quae voluntate naturali exercetur. Conferamus nunc locum hunc, & loci huius sententiam cum exemplo similitudinis, quam in Antoni ad Martinum Lutherum tuorum doctorum principem retulisti. Paulus Timotheum

Quid esset
suscitare
gratiam per
ordinationem
datam,
quod Paulus
Timotheo
praecipit.
Quomodo
debebat Lu-
therus gra-
tiam, quae in
eo erat per
ordinationem
presbyteri, sus-
citare.

Quomodo
debebat Lu-
therus habere
formam
sanorum ver-
borum, quae ex
Catholicis
cum esset
Catholicus,
audierat, &
depositum
custodire
Quid depo-
situm custo-
dire auctore
Vicentio Li-
berio.

ad opera, quae charisma episcopatus per ordinationem ei datum requirebat, ita hortabatur, ut suscitare gratiam per ordinationem datam, nihil aliud esset, quam adhibere studium ad faciendum ea, quae gratia illa data postulabat. Hoc ipsum voluit Apostolus scriptum esse unicuique episcopo, & presbytero, quod Timotheo scripsit, qui erat & episcopus, & presbyter. Ad hunc modum debebat Lutherus presbyter, & doctor gratiam, quae in eo erat per impositionem manuum episcopi, resuscitare, ut utar verbo veteris interpretis, ex quo similitudinem Lazari mortui, & excitati falsè duxisti, & impie ad Lutherum presbyterum accommodasti. Debebat, inquam, secundum spiritum virtutis, id est, secundum charisma ministerij sui in ordine presbyteri, & secundum spiritum charitatis, & sobrietatis collaborare euangelio, & sicut in eodem capite Paulus eundem Timotheum, & in eo omnem episcopum, et presbyterum monuit, formam habere sanorum verborum, quae, cum esset Catholicus, ex Catholicis in Germania audierat. ut enim ait B. Hilarius libro 5. de Trinitate, verba sensum enunciant; sensus rationis est motus, rationis motum veritas incitat, ex verbis igitur, inquit, sensum sequamur, & ex sensu rationem intelligamus, & ex ratione veritatem. Haec Hilarius. Sic Lutherus depositum custodire debuit, ut ibidem etiam Apostolus monuit, & praecipit: depositum dixit dogmatum ecclesiae Catholicae. Quid est depositum custodi, ait Vincentius Lirinensis? quod tibi creditum est, non quod à te inuentum; quod accepisti, non quod excogitasti, rem non ingenij, sed doctrinae: non usurpationis, sed publicae traditionis; rem à te perductam, non à te prolatam: in qua non auctor, sed custos esse debes. Ergo, quia Lutherus presbyter, & doctor tuus contra Apostolum, & scriptu-

ras sanctas formam non habuit sanorum verborum, quae ipse audierat, & quae maiores, ac patres eius, & omnium Germanorum ab initio audierant, neque depositum custodiuit: factus fuit Lazarus nomine tantum. Lazarus enim auxilium Dei declarat, ut tradunt, qui Hebraica callent. Sic Lutherus os fœtis non re, sed nomine tantum auxilium Dei attulisse miseris Germanis, vi-
 apud quos nomen habet, quod viuat, & mortuum est, & sepultus in
 deamus nunc, quam impiè, & contra scripturas Lutherum cum
 tuo, fœtente in sepulchro, & nomen tantum Lazari habente, &
 postea ad vitam, & lucem reuocato, iam re & nomine Lazaro comparasti.
 Si primorum illorum doctorum, ut dicis, id est, Lutheri, Bucerii, Carolstadii,
 Zuinglij, & similium successio, & vocatio, per se quidem erat mortua, & vo-
 cationis potius caduer propter corruptiones Pontificias, erat igitur gratia
 presbyterij, quae erat in eis, quae data est illis per impositionem manuum episco-
 pi, per se mortua, id est, carens omni operatione, & efficacia, ex quo effici-
 tur, ut plus aliorum iniquitas nocere illis potuerit, quam ipsis illis suis, siquidem
 alieno vitio amittere potuerunt, quod suo non potuerunt: efficitur enim, ut
 aliena nequitia, aut etiam propria valentior esset, quam virtus, et veritas Dei,
 siquidem frustrari potuit verbum Dei, & cassum atque nudum à virtute sua
 reddere. Age verò Antoni, si cū corrupta erat alioqui terra corā Deo, & reple-
 ta iniquitate, omnis quippe caro corruerat viam suam super terram, non ta-
 men nocere potuit Noe: & Sodomitae, quorum clamor multiplicatus erat, &
 peccatum eorum aggrauatum nimis, sancto Lot, qui aspectu, & auditu, ut ait
 beatus Petrus, iustus erat, non nocuerunt: nec Hiericunthini Raab: Neque Iu-
 das, & Simon Magus Apostolis, qui cum eis congregiebantur: neque Nicolaus
 reliquis diaconis. Si, inquam, isti non potuerunt nocere in eo, quod studio &
 bona voluntate nostra, adiuuante Deo sit, id est, in studio virtutis sanctae, quo-
 modo pontificia corruptiones potuerūt in eo, quod virtute tantum Dei sit, Lu-
 thero presbytero nocere? Quomodo, inquam, charisma vocationis ad presby-
 terium perimere, & instar cadaueris operatione cassum reddere potuerunt,
 quod à solo Deo datur? esse enim Apostolum, aut Episcopum, aut presbyterum,
 aut aliquid eiusmodi, ὅς κ' ἐπ' ἡμῶν, inquit, Apostolica constitutio: id est, non
 est penes nos, sed penes Deum, qui charismata tribuit. Et si ob hanc causam
 pontificia corruptiones vocationem Lutheri presbyteri in ecclesia ordinati ex-
 tingueri non valuerunt, quia scilicet vocatio ad ordinē presbyteri, & episcopi
 charisma est, quod solus Deus dat, quomodo in ipsis illis pontificijs episcopis, &
 presbyteris charisma vocationis eorum delere valuerunt? tu enim Antoni, quia
 vidisti, si Lutherus non amisit, quod à Pontificijs acceperat, quod tu vocasti vo-
 cationis cadauer sequi planè, nec illos ipsos Pontificios amisisse ius dandi illud,
 quod

Quomodo
Lutherus
factus fuit
Lazarus no-
mine tantū.

Quomodo
impiè & cō-
tra scrip-
tam Luth-
erum cū La-
zaro mor-
tuo, & fœ-
tente, & po-
tente ad vitā
reuocato
Antoni-
us compara-
uit.

Quomodo
pontificia
corruptio-
nes, quas An-
tonius impiè
& mendose
causatur,
Luthero &
reliquis so-
cijs nocere
non potue-
runt.

Quare Anto-
nius voca-
tionis cada-
uer vocaue-
rit ordina-
tionem Lu-
theri, quam
Catholi-
cis accepit.

Quare rur-
sus Antoni-
sibi repu-
gnans Lu-
therum co-
cedit fuisse
presbyterū
à Pontificijs
ordinatum.

quod Lutherus accepit, idcirco vocationē Lutheri, & illorū doctorū primorū,
quos dicis, mortuam, & vocationis potius cadauer esse dixisti ut inde efficere-
tur, nec illos Pontificios habuisse, quod dare nō potuerunt. Sed rursus, quia me-
tuebas, ne ex ista vocatiōe Lutheri mortua effici videretur, desuisse Lutherum
presbyterum esse, ac proinde neq; testimonio vestro ordinare potuisse, quia
presbyter fuisset: idcirco postquam hoc de cadauere vocationis dixisti
nihil de eō dixisses, rursus libenter accipis, quod damus, fuisse scilicet
à Pontificijs factum presbyterum. Sic enim ais, quandoquide
„ ipsi etiam assentientibus, primos huius ætatis ecclesiæ reforma-
„ tores doctores habuisse illam successionem, & vocationē, quam
„ Pontificij tantopere commendant. Consideris igitur non fuisse mortuam
vocationem Lutheri propter pontificias corruptiones, ut proximè dixeras. Re-
ctè sanè dictum est, nihil esse mendacio inconstans. Quia enim mentitus eras
in cadauere vocationis tuæ Lazari, conscientia testimonio conuictus, negasti
rursus mortuam fuisse vocationem propter pontificias corruptiones, idq; testi-
monio nostro probasti. Vtinam idem in reliquis faceres, ut sententiam relicta
pertinacia mutares.

CAPVT VIII.

Antonijs
ἐννομήσει
αὐτοῦ μέ-
ναι.

Sed veniamus tandem ad disputationis tuæ perorationem, quæ tota
est ἀνακεφαλαίωσις (sic enim vocas) mendaciorum scilicet. duo,
inquis, disputationis membra discussimus, nempe Roma-
ni Pontificis principatum, & ordinariam ecclesiæ succef-
sionem. Quod attinet ad Romanum pontificem, demonstrauimus
eum non esse caput ecclesiæ, cū id sibi Christus tanquam pro-
prium vendicet. Vendicat quidem sibi Christus tanquam proprium, ut ipse
sit ecclesiæ caput virtute propria, sed non disputatur de hoc capite, sed de eccle-
siæ capite virtutis participatæ, quod Petrus fuit, & est hodiè successor eius. con-
uicta sunt libro priore omnes cauillationes tuæ, & præclusa omnia effugia, &
probatum copiosè, nihil à te allatum esse, nisi quod te magis, ac magis coarguit.
Viderint lectores Pergis deinde: Petrum verò demonstrauimus nullū
ius in reliquos Apostolos habuisse, nullumque in Ecclesia Ca-
tholica principatum. Mendacium est hoc, nunquam demonstrasti, quod de-
monstrasse dicis, & ego cauillationes tuas cōuici, & auctoritate scripturarum,
& testimonijs etiam à te recitatis, principem Apostolorum & Ecclesiæ fuisse
euidenter demonstraui. Videamus quæ sequuntur, plena dissidentia, & tituba-
tionis. Conscientia enim propria conuictus, nesciens in quo queas consistere, in
omnem partem te reuoluisti, ut anguis. postquam enim dixisti te demonstrasse,

NON

non habuisse Petrum principatum Ecclesie, quia metuis, ne id suslinere possis, addis, et si habuisset, ad successorem transmittere non potuisset. Hoc mendacium est, nunquam hoc probasti, contra verò demonstravi ipse ex scripturis, & antiquorum testimonijs, transmisisse. Hic rursus, quia conscientia inducit arguit, addis aliam concessionem, et si potuisset, inquis, trans-
tere. non ad Romanum potius Pontificem, quàm ad Antio-
chianum, aut alium quemvis earum ecclesia-
rum aliquando Petrus docuit. Hoc est aliud mendacium e-
ius. In loco suo in priore libro reuictum auctoritate etiam synodi Nicenae,
quàm Antonius testem citauit, ut testimonium contra ipsum diceret, ut sapif-
simè solet. Hic etiam cum se labare sentiat Antonius, ne causa prorsus cadere
videatur, aliud effugium parat, et si ad Romanum potius Petrus trans-
mittere potuisset, scilicet principatum, nò propterea ad Pōtífices,
cū neque Romanæ Ecclesiæ Episcopi, nec Episcoporum Ro-
manorum veri successores sint, immò nec Episcopi quidem. Huc
erupit tandem, & euasit Antonius, ut ecclesiam clericorum siue ordinatorum
in mundo esse neget præter illam, quæ ex Luthero ante annos prope 60. nata
est. Si enim Episcopi Romanæ Ecclesiæ non sunt Episcopi, sequitur, ut neque
presbyteri sint presbyteri, neque diaconi diaconi. quod si non sunt ministri Ec-
clesiæ, quibus ecclesiastica gerantur, & administrantur, nusquam est, nisi in
Germania altare, de quo Apostolus dicit, Habemus altare, de quo edere nò ha-
bent potestatem, qui tabernaculo deseruiunt. Altare enim, ut non potest esse
sine sacrificio, ita non potest esse sine sacerdote. Falsa igitur est prophetia
Malachie, Ab ortu solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gen-
tibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda,
siue sacrificium mundum, ut est apud LXX. quod diuinè congruit cū altari,
quod dixit Paulus. Duōta enim, quod sacrificium significat, refertur ad altare,
quod Græcè dicitur *δυοτασπιον*, quasi dicas, sacrificatorium, quod sine sacri-
ficio intelligi non potest, est enim ex numero *τὰς πέντε*. Elige igitur vtrum
malis, prophetiam Malachie falsam esse, an Episcopos Ecclesiæ Romanæ Epi-
scopos esse. vtrumq; enim verum esse non patieris, si tibi cōstes. Videte Confes-
sionista, videte quomodo patronus vester causam vestram defendat, ut cogatur
vel prophetiam negare, vel vos decipere: prophetiam non negabit, vos igitur
decipit, & episcopi Ecclesiæ Rom. episcopi sunt; & eorū successio visibilis vica-
ria ordinatione legitima successio est, quæ nec interrupta vnquam fuit, nec in-
terrumpi potest; quia tam vera est Malachie prophetia de sacrificio, & altari
siue mensa (vtroq; enim nomine vtitur Apostolus in eadem re) & de sacerdo-
tio futuro ab ortu solis vsque ad occasum, & tam non potuit vnquam veritas esse.

eius

Quorsū eua-
serit Anto-
nius, ut ne-
get ecclesiā
esse clerico-
rum, siue or-
dinatorum
in mūdo v-
niuerso, nisi
in Germa-
nia.

Quō Anto-
nius Sadeel
falsam facit
prophetiā
Malachie.
Quō coga-
tur Antonius
cōfiteri vel
falsam esse
prophetiā
spiritus S.
vel se deci-
pere Cōfes-
sionistas, &
successionē
episcoporū
ecclesiæ Ro-
manæ, verā
ac legitimā
esse.

Quomodo
testimonio
Antonij eo-
lenda est ei
successio E-
piscoporum
ecclesie Ro-
manæ, nisi
prophetiam
Malachie
negare ma-
lit.

eius interrumpi, quam verum est, & interrumpi nunquam potuit, quin verum
esset, quod Apostolus ad prædicationem Apostolorum ex propheta transtulit,
In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ti-
bi igitur vel testimonio tuo, nisi prophetiam negare malis, colenda est hæc E-
piscoporum Ecclesiæ Romanæ successio, quæ ab ortu vsq; ad occasum, id est,
ad fines orbis terræ propagata est. Sic enim scripsisti, quantum verò spe
ad successionem, hanc distinctionem adhibuimus, ut qu-
dem steterit, & conspicuus fuerit ordo legitimus Eccle-
nobis colenda sit visibilis, & ordinaria pastorum successio
nunc, et ordo legitimus Ecclesiæ necessarius ad ordinariâ successionem pasto-
id est, Episcoporum, & presbyterorum semper fuit, & nunquam interrumpi
potuit, neque potest, igitur semper vobis colenda est ordinaria successio pasto-
rum. Probavi quod sumpsi testimonio prophetico. si enim interrumpi vnquam
potuisset ordo legitimus ecclesiæ, necessarius ad ordinariâ successionem Epi-
scoporum, qui ceteros ministros in Ecclesiâ ordinant, interrumpi potuisset ve-
ritas prophetici sermonis Malachie de sacrificio mundo per sacerdotes offeren-
do ab ortu vsq; ad occasum, quod nescio an concedere audebis, ne eo vecordia,
& impietatis procedas, ut prophetas neges. Perpetua igitur continuatio sacri-
ficii, & altaris, perpetuâ continuationem successionis sacerdotum secum neces-
sario inducit, ut alterum ab altero diuelli non possit, quin vtrunq; tibi vel con-
cedendum vel negandum sit. Si in his calumniari volueris, necesse erit tibi, ut
ab his, quæ sunt euidenter vera, disputationem ad ea, quæ sunt euidenter falsa,
perducas. hæc enim est natura cauillationis, ut Iulianus Iuriconsultus te do-
cuit. Pergis perorare repetitionem. At illo ipso ordine interrupto, &
,, collapsio, diximus Deum præter ordinem, vel potius præter mo-
,, rem solitum, quando, & quibus modis voluerit, verum, ac legiti-
,, mum ordinem ecclesiæ instaurare per eos, quos ad illud opus in-
,, peruestigabili consilio delegerit, & excitavit. Propriè hic locutus es:
diximus, inquis, ita est; dixisti tantum, & non probasti, ut faciebat Parmenia-
nus Donatista, quod millies illi obiicit Augustinus, & millies item tibi obijci-
dum est. Ego verò dixi, & probavi, illum ipsum ordinem nunquam interrup-
tum esse, nec interrumpi posse; & tuos doctores, quos diabolus, & spiritus su-
perbia excitauit, nõ instaurasse ordinem Ecclesiæ, sed deleuisse, & sacrilegium
schismatis fecisse, quod Augustinus Parmeniano Donatista respondens, omne
,, scelus, inquit, supergraditur. Ais præterea: atque ostendimus non ad
,, cœtus visibiles, & ad particulares Ecclesias, sed ad electorum Ca-
,, tholicam Ecclesiam promissionem de perpetuo statu pertinere.
Ecclesiam istam electorum inuisibilem, quam singis miser, ut hoc veluti phan-
tasmatæ

& asmate tuis illudas, & tu, velut nube quadam tectus, tutus esse videaris, ita il-
 lipsis testimonijs scripturae sanctae à te recitatae, tam euidenter coargui, vt spe-
 nihil tibi ne ad cauillandum quidem relictum esse. Quin etiam addi-
^{enr} facere Turrianum, & omnes eius commilitones, &
 nos planè esse omni successione destitutos, quan-
 nstet, ipsis etiam assentientibus, primos huius ætatis
 mata doctores habuisse illam successionem, & vo-
 ij tantopore commendant. quo loco re-
 i Tertulliani *περί χερποδεσίας*, quam ad solos Epi-
 & ordinationes ab ijs solis faciendas esse contra
 Dei verbum affirmabat. Tu ex eo solum probas, Lutherum
 im ordinare potuisse, & ex eius ordinatione profectam esse successio-
 vestrorum ministrorum, quod in scriptura, qui erant Episcopi, aliquando
 vocantur presbyteri; & qui presbyteri, aliquando Episcopi; ex quo effectum
 esse putas, æqualem esse episcopū presbytero: nullum aliud argumentum aqua-
 litatis eorum tibi suppetit. itaque in sola communitate vocabuli episcopi, &
 presbyteri, ius ordinandi, quod Luthero tribuitur: ego verò, quia prius
 fuerunt res, quam earum vocabula, ex natura ipsarum rerum, id est, ipsorum
 charismatum ordinis siue gradus Episcopi, & ordinis presbyteri, differentiam
 vo- bulorum probavi, quæ licet inter se postea non sine ratione vicissim com-
 municentur, non laedunt differentiam rerum, quibus impedita sunt. Probavi
 etiam, maiorem esse Episcopum presbytero, testimonijs eorum, quos tu testes
 citasti, Hieronymum dico, Ambrosium, & Augustinum, qui tres non semel, &
 iterum, sed sæpius testimoniū in te dixerunt; & ex eis Augustinus hæresim esse
 testatus est, æquare episcopum presbytero. Probavi etiā auctoritate scripturæ,
 fieri ordinationes, non à presbytero, sed ab Episcopo ab episcopis ordinato se-
 cundum canonem Apostolorum, & Synodi Nicenæ ad exemplum Timothei,
 & Pauli, atque Barnabæ. Idem probavi testimonio consuetudinis omnium
 cuncti orbis Ecclesiarum, quæ consuetudo, vt ait Tertullianus in libro de coro-
 namilitum, iæ reus testis est Apostolica traditionis. Probavi hanc consuetudi-
 nem non solum in traditione, sed in scriptura niti. Quare cum omnia contra
 te stent, & in vestras laicas ordinationes clament Apostolica traditio, scriptu-
 ra, consuetudo Ecclesiarum, testimonia veterum patrum, restat, vt nullam suc-
 cessionem habeatis, & meri ac puri laici sint ministri vestri, nullumque sacra-
 mentum, præterquam baptismum, quem, cum necesse est, laicus ministrare po-
 test, & præter matrimonium, etsi vos sacramentum esse negatis. Pro Eucha-
 ristia enim & *χερποδεσία* habetis, & pro sacramento corporis Christi panem ciba-

Quomodo
 ius ordinā-
 di, quod Lu-
 thero tri-
 buit, in
 sola cōmu-
 nitate voca-
 bulorum E-
 piscopi, &
 presbyteri
 nititur.

rium, non à sacerdote benedictum, & consecratum, sed à pistore confectum. Multo itaque verius, & aptius dicit Dominus vestris ministris, qui, cum alioqui laici, sacerdotes tamen se faciunt, quàm dicebat illis malis sacerdotibus Leuiticis alioqui sacerdotibus apud Malachiam: Maledicam vobis vestris, & maledicam illis, quoniam non posuistis super nos, quibus minatur hic maledictionem, vocat propheta si est, illa, quæ pro ministerio sacerdotali alioqui negligenter rebus illis sacerdotibus, quæ lex vocat, non minabatur maledictionem, quanto maiorem minatur laici à seipso potuerunt, vel potius à seipso potuerunt, id est, non potius à se ipsis ordinati, populi præbent? & paulo post, propter, inquit, dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, sicut uastis vias meas. Quid esse potest contemptibilis, & abiectus, quàm esse anathema omnibus Ecclesijs Dei, & omnibus populis fidelium, & cum nullis Ecclesijs per cunctum orbem communionem habere. Aperiat Dominus oculos interiores, ut videatis, ubi sitis, & inclinet corda vestra, ut deprecemini vultum Dei, sicut est in eodem propheta, ut misereatur vestri; de manu enim vestra factum est hoc; si quomodo suscipiat facies vestras. Sed, ut huic libro finem imponam, perorabo hanc meam responsionem verbis beati Augustini in Donatistas in præmio libri secundi contra Parmenianum. Quid enim lucidius promissis Dei, quæ temporibus nostris exhibuit, quod ante annorum millia prænuñciavit, in semine Abraha, quod est Christus, benedictionem omnes gentes habituras? Et quid tenebrosius præsumptionibus hominum, qui propter temerè obiecta, & nunquam probata crimina traditorum, (quæ si vera essent, nunquam Deo præiudicarent, quominus, quæ promissit, impleat) perisse dicunt Christianum nomen de tot gentibus in orbe terrarum, & in sola Africa remansisse? & hanc præsumptionem suam lucem dicunt: promissa verò Dei, iam ipso effectu rerum illuminata, mendaciorum tenebris operire contendunt. Tale est, quod tu Antoni nunc facis, qui propter Pontificias corruptiones temerè præsumptas, & non probatas, quæ etiam, si vera essent, non præiudicarent, de tot gentibus in orbe terrarum clericos perisse dicis, cum Episcopos Ecclesiæ Romanæ, Episcopos negas esse, siue hoc de omnibus alijs Episcopis dicis, quos tu Pontificios vocare soles, quod Pontifici adhæreant, & ab eo coram electio, & ordinatio confirmetur: siue de ipsis Episcopis, qui in Apostolica sede succedunt beato Petro, à quo, sicut ait sanctus Anacletus, sacerdotalis coepit ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesiâ Dei datus est, dicente Domino ad eum, tu es Petrus, & quæ sequuntur: Clericos, inquam, de omnibus gen-

Peroratio
responsionis
verbis Au-
gustini.

Quam sint
similia, quæ
facit & dicit
Antonius
ijs, quæ Do-
natista.

bus gentibus in orbe terrarum perisse dicis, cum Dominus per predicationem
 florum per cunctum orbem impleverit, quod ante millia annorum pra-
 auit per prophetam Malachiam, offerendum esse sacrificium mundum
solis vsque ad occasum, quod sine Episcopis, vel presbyteris ab
ordinatis fieri non potest. Et hanc praesumptionem
 as, & lucem propheticae verita-
 presumptionis tuae caeca
 operire, studeas.

serm. 1. 1. Paderb. 1652.

